श्री ७०

अद्भुतसर्गरामचंद्रपाटकीयम्

५४१०

राजत॰ ॐ श्रीगणेशायनमः॥ ॥ॐकृष्णायनमः॥ ॥ॐभूषाभोगिफणारत्नरोचिः सिचयचारिणे नमः प्रलीनमुक्तायहरकल्पमही
१ रुहे भालेवह्निशिखांकितंदधदधि श्रोत्रंवहन्संभृतक्रीडत्कुंडलितंजृंभितजलधिजच्छायाच्छकंठच्छविः वक्षोबिभ्रदहीनं
कंचुकचितंवश्चांगनार्धस्यवोभागः पुंगवलक्ष्माणोस्तुयशसेवामोथवादक्षिणः वंद्यःकोपिसुधास्पंदास्कंदीससुकवेर्गुणः येन
यातियशःकायः स्थैर्यंस्वस्यपरस्यच कोन्यःकालमतिक्रांतंनेतुंप्रत्यक्षतांक्षमः कविप्रजापतीस्त्यक्त्वारम्यनिर्माणशालिनः
नपश्येत्सर्वसंवेद्यान्भावान्प्रतिभयायदि तदन्यद्दिव्यदृष्टित्वेकिमिवज्ञापकंकवेः कथादैर्घ्यानुरोधेनवैचित्र्येप्यप्रपंचिते तद
त्रकिंचिदस्त्येववस्तुप्रीतयेसतां श्लाघ्यःसएवगुणवान्रागद्वेषबहिष्कृता भूतार्थकथनेयस्यस्थेयस्येवसरस्वती पूर्वैर्बद्धं
कथावस्तुमयिभूयोनिबध्नतः प्रयोजनमनाकर्ण्यवैमुख्यंनोचितंसतां दृष्टंदृष्टंनृपोदंतंबद्धंप्रमयमीयुषां अर्वाक्कालभवैर्वा
तोयत्प्रबंधेषुपूर्यते दाक्ष्यंकियदिदंतस्मादस्मिन्भूतार्थवर्णने सर्वप्रकारंस्खलितेयोजनायममोद्यमः पुगलक विस्तीर्णा

राम॰
१

प्रथमेग्रंथाः स्मृत्यैसंक्षिप्यतोवचः सुव्रतस्यप्रबंधेनछिन्नाराजकथाश्रयाः याप्राप्तामगमन्नैतितापिवाच्यप्रकाशने पाटवंदुष्टवैदु।
ग्ध्यतीव्रासुव्रतभारती केनाप्यनवधानेनकविकर्मणिसत्यपि अंशोपिनास्तिनिर्दोषः क्षेमेंद्रस्यनृपावलौ हगूगेचार्यपूर्वसूरिंत्र।
याराजकथाश्रयाः ममत्वेकादशगतामतंनीलमुनेरपि दृष्टैश्चपूर्वभूभर्तृप्रतिष्ठावस्तुशासनैः प्रशस्तिपट्टैः शास्त्रैश्चशांतोशेष
भ्रमक्लमः द्वापंचाशतमाम्नायभ्रंशाद्यान्नास्मरन्नृपान् तेभ्योनीलमताद्दृष्टंगोनंदादिचतुष्टयं वृद्धाद्वादशभिर्ग्रंथसहस्रै
पार्थिवावलिः मात्रद्वाव्रतिनायेनहेलाराजद्विजन्मना तन्मतंपद्ममिहिरोदृष्ट्वाशोकादिपूर्वगान् अष्टौलवादीन्नृपतीन्स्वस्मिन्ग्रं
थसद्दृष्टैःपार्थिवमदर्शयत पुगलकं येप्यशोकादयःपंचश्रीच्छविल्लाकरोब्रवीत् तान्द्वापंचाशतोमध्याच्च्युत्रोक्तस्तस्यतथाह्यय
श्राशोकादभिमन्योर्येप्रोक्ताःपंचमहीभुजः तेद्वापंचाशतोमध्यादेवलब्धाःपुरातनैः इयंनृपाणामुल्लासेह्रासेवादेशकालयो
ःभैषज्यभूतसंवादिकथायुक्तोपयुज्यते संक्रांतप्राक्तनानंतव्यवहारःसुचेतसः कस्येदृशोनसंदर्भोयदिवाहृदयंगमः क्षणभंगि

निर्जंतूनास्फुरितेपरिचिंतिते मूर्धाभिषेकः शांतस्यरसस्यात्रविचार्यतां नदमंदरसस्यंदसुंदरंयंनिपीयतां श्रोत्रशुक्तिपुटैःस्प
ष्टमेतग्राजतरंगिणी पुरः सतीसरः कल्पारंभात्प्रभृतिभूरभूत कुक्षौहिमाद्रेर्णोभिः पूर्णामन्वंतराणिषट् अथैचैवस्वतीया
स्मिन्प्राप्तेमन्वंतरेसुरान् द्रुहिणोपद्ररुद्रादीनवतार्यप्रास्तजा कश्यपेनतदंतःस्थंघातयित्वाजलोद्भवं निर्ममेतत्सरोभूमौकश्मीराइति
मंडलं युगलकं॥ यद्दत्तैस्त्तनिष्ठ्यंदंरुकृज्ञातपत्रिणा यत्सर्वनागाधेशेननीलेनपरिपाल्यते गुहोन्मुखीनामुखापीतभूरियस्याश्चिं
गोरीयत्रवितस्तात्वंयातायुज्ज्ञतिनोच्चितां पातालपद्यमुखेनीगेनोनारत्नावभासिभिः नगरंधनदस्यवनिधितिर्यन्निषेव्यते यत्नादयेभी
त्याशामुनानानागानांगुप्तयेध्रुवं प्रसारितभुजंपृष्टैःशैलप्राकारलीलया भुक्तिमुक्तिःफलप्राप्तिकाक्षन्नृपमुमापतिं पापसूदनती
र्थांतर्यत्रसंस्पर्शतांभवेत संध्यादेवीजलंयस्मिनधत्तेनिःसलिलेगिरौ दर्शनपुण्यपापनामन्वयव्यतिरेकधीः स्वयंभूर्यत्रहुतभु
कभुवोगर्भोत्समुन्निषन ज्वलतांप्रतिगृह्णातिज्वालाभुजवनेहवि देवीभेडगिरेःशृंगेगांगोह्रदश्चयोस्वयं सरोंतर्दश्यतेयत्रंद

सन्नूपासरस्वती नंदिक्षेत्रे सुरावासादेशकचरार्पिताः अद्यापियत्रगृह्यंतेपूजांचंदनबिंदवः आलोक्यशारदांदेवींयत्रसंप्राप्यतेक्षणा
त्तरंगिणीमधुमतीवाणीचकविसेविता चक्रभृद्विजयेशादिकेशवेशानभूषिते तिलांशोपिनयत्रास्तिपृथ्व्यास्तीर्थैर्बहिष्कृताः विजी
यतेपुण्यबलैर्बलैर्यत्तुनशस्त्रिणां परलोकात्ततोभीतिर्यस्मिन्निवसतांपरं सोष्मस्नानगृहाःशीतेससंस्थितीरासदाये पादोविरहि
तायत्रन्निम्नगानि रूपद्रवाः असंतापद्रताजानन्यत्रपित्राविनिर्मिते गौरवाद्दिवितिस्मांशुधेत्तेश्रीक्ष्मप्यतीव्रतां विद्यावेश्मानितुंगा
निकुंकुमसहिमंपयः द्राक्षेतियत्रसामान्यमस्तित्रिदिवदुर्लभं त्रिलोक्यांरत्नसूःश्लाघ्यातस्यांधनपतेर्हरित तत्रांगौरीगिरिशैलो
यत्तस्मिन्नपिमंडले तत्रकौरवकौंतेयसमकालभवीन्कलो आगोनंदात्स्मरंतिस्मनद्वापंनृपान् तस्मिन्कालेक्ष्मांभुजांतेषांकुकृते
काश्यपीभुजां कर्तारःकीर्तिकायस्यनाभूवन्कविवेधसः भुजतरुवनच्छायांयेषांनिषेव्यमहौजसांजलधिरशना मेदिन्यासीद
सावकुतोभयास्मृतिमपिनतेयांतिक्ष्मापाविनायदनुग्रहंप्रकृतिमहतेकुर्मस्तस्मैनमःकविकर्मणे येष्यामन्निभकुंभशापितप

M.S. 449

राजत॰ दायेपिश्रियंलेभिरेयेषामप्यवमन्युरायुवतयोगेदेघदस्यं द्रिकाः तांल्लोकोपमैवेतिलोकतिलकान्नवमेप्यजातानिवस्मातःसत्कविक्रि
३ त्यकिंस्तुतिशतैरथजगत्त्वांविना अष्टपञ्चाधिकामदशतद्वाविंशतिंनृपाः अपीपलंस्तेकाश्मीरान्गोनंदाद्याःकलौयुगे भारतंद्वाप
रांतेभूद्वार्तयेतिविमोहिताः केचिदेतांमृषातेषांतेषांकालसंख्यांप्रचक्रिरे युगलकं लब्ध्वाधिपत्यसंख्यानांवर्षाणांसंख्यायभूभुजां भु
क्तकालात्कलेःशेषोनास्त्येवंतद्विवर्जितात शतेषुषट्सुसार्धेषुत्र्यधिकेषुचभूतले कलेर्गतेषुवर्षाणामभवन्कुरुपांडवाः लौकि
केव्दे चतुर्विंशेशककालस्यसांप्रतं सप्तत्याधिकंयातंसहस्रंपरिवत्सराः प्रायस्तृतीयगोनंदादारभ्यशारदांतदा द्वेसहस्रेगतेत्रिंशदधि
कंचशतत्रयं वर्षाणांद्वादशशतीषष्टिःषड्भिश्चसंयुता भूभुजांकालसंख्यायांतद्द्वापंचाशतोमता ऋक्षादृक्षंशतेनाब्देयात्सु
चित्रशिखंडिषु तच्चारेसंहिताकारैरेवंदत्तोत्रनिर्णयः आसन्मघासुमुनयःशासतिपृथ्वींयुधिष्ठिरेनृपतौ षड्द्विकपंचद्वियुतः राज॰
शककालस्तस्यराज्यस्य काश्मीरेंद्राःसगोनंदोवेदद्वंगादकूलया दिशाकैलासहासिन्याप्रतापीपर्युपास्यत विहायदेशपार्श्वादे ३

विषाश्लेषभयादिव भूर्णा स्वल्पतरत्वात्के भेजे तस्य भुजे स्थितिं साहायकाय समाहूतो जरासंधेन बंधुना स मरुरोधकं सार्मे मथुरां पृथु
भिर्बलैः तेनोपकूलं कालिंद्याः स्कंदावारं निबध्नता यादवीदृप्तिते: साधंयोधानामीलितं यशः एकदा सर्वतोभद्राः स्वसेना स्त्रातुमु
द्यतः तं मरुरोधं घाद्वारं संगरे लांगलध्वजः तपो स्नल्पोजसो युद्धे चिरायकरवर्तिनी सम्लोविजयसंदेदेवराणां स्वजयश्रियः अयशा
स्त्वसैतेरैणालिलिंग राणां गने भुवं कारमीरको राजा यादवस्तु जयश्रियं १ गतिं सवीरसुलभां तस्मिन्नुपसंनिपगते श्रीमान्दामोदरो
नाम तत्सूनुरभूत्क्षितिं भोगयोगार्जितराज्यश्रा सत्वानपि भूपतिः ध्यायन्पितृवधं मानी नोपलेभे समानिवृत्तिं अथोपसिंधुगांधारैः स
ज्ञेकन्यास्वयंवरे निमंत्र्य स्नुश्रावानीतान्वृष्णीन्दर्पोत्स्मदोद्रुमः ततस्तस्यातिसंभारस्तानदूरस्थितान्प्रति यात्राभूद्वृष्णिनीवाजिरेणु
ग्रस्तनभस्तला नदादृश्चैविवाहोत्कानि घ्नतिस्म पतिंवरं आसीनकाथापुरंध्रीणां गांधारेषु स्वयंवरः तदाक्रांता सुहृच्चक्राः सचक्रा
युधसंगरे चक्रधाराधुनाधीरः चक्रवर्तीद्विचंपयौ २ अंतर्वत्नी तस्य पत्नी तदा यदुकुलोद्वहः राज्येषशोर्वती नाम महिषी जः कृसो

भ्यसूचयत् तस्मिन्कालेस्वसचिवान्माभूयान्विन्यवीवरत् इमंपौराणिकंश्लोकमुदीर्यमधुसूदनः कश्मीराःपार्वतीतत्रराजाज्ञेयाहरां
शजः नावज्ञेयःसदुष्टोपिविदुषाभूतिमिछता पुंसांनिर्गौरवाभोज्येइवयाः स्त्रीजनेदृशःप्रजानांमातरंताः तामपश्यदेवतामिव ३
अथवैजननेमासिसादेवीदिव्यलक्षणा निर्दग्धस्यान्वयतरोरंकुरंसुषुवेसुतम् तस्यराज्याभिषेकादिविधिभिःसहसम्मताः द्विजेन्द्रै
र्निरवर्त्यन्तजातकर्मादिकाःक्रियाःसनगेंद्रश्रियासार्धंलब्ध्वाबाल्यभूपतिः नामसगोनर्दइत्येवनप्त्रापैतामहंक्रमात् आसीत्तांबाला
स्यमन्त्रद्वैधात्रोतस्यवृद्धये एकापयःप्रस्रविणीसर्वसंपत्प्रसूःपरा तस्यावंध्यप्रसादत्वात्संतःपितृमंत्रिणःपार्श्वगेभ्योदधुर्वित्त
मनिमित्तस्मितेष्वपि अबुद्धानुतिष्ठंतस्तस्याभ्यकेशिशोर्वचः कृतागसमिवात्मानममंस्यताधिकारिणःपितुःसिंहासनेतेनाक्राम
ताबालभूभुजा नोत्कंठापादपीनुस्पंदवमानांघ्रिणाहृता तेचामरमरुल्लोलकाकपक्षेनृपासने विधायमंत्रिणोमुग्धावन्प्रजा
नांधर्मसंशयं इतिकाश्मीरकोराजावर्तमानःसपौशवे साहायकायसमरेननिन्येकुरुपांडवैः आम्नायभ्रंशान्निर्नष्टनामकस्यात्त

ततः परं पंचत्रिंशन्महीपालामयाविस्मृतिमागरे ४ अथाभवल्लवोनामभूपालोभूमिभूषणं वेल्लद्यशोदुकूलायाः प्रीतिपात्रज

पश्रियः यस्यसेनानिनादेनजातोदोन्निद्रदायिना निन्येरेवैरिणाश्चित्रंदीर्घनिद्राविधीयतां तेनषोडशभिलक्ष्यैर्विंद्दीनामपमवेशम

नो कोटिनिष्पाद्यनगरंलोलोरंनिरमीयत दत्वाग्रहारंलेदयोलेवारंद्विजषट्पदे सग्रामनिर्घोषोर्येश्रीणरुरोदमहाभुजः ५ कु

पोशायास्यस्ततस्तुत्रः प्रतापकुशलकुशः कुरुहारग्रहारस्यदाताभूत्तदनंतरं ततस्तस्यसुतः श्रापरिपुनागकुलांतकः धुर्यः पौर्यास्त्र

यः श्रीमानरवेंगृद्रः पार्थिवेंद्रस्ततो ६ सर्वागिरवुनमुषयोः कृतामुख्याग्रहारयोः दरहासमितैः कृत्यैः कीर्त्तिलोकाक्रमाद्ययो अ

नर्घमहिमादीर्घमधवत्त्वावहिष्कृतः अथप्सार्चयंचयोभूत्सुरेंद्रस्तस्सुतोनृपः शतमन्युः शतमन्योः गोत्रभिद्गोत्ररक्षिणः लेभेय

यस्यसुरेंद्रस्यसुरेंद्रोनोपमानंतो दरहेशांतिके कृत्वासौरकाख्यंसपत्तनं श्रीमान्विहारंविदधेनरेंद्रभवनाभिधं तेनस्वमंडलेखेड

यशसापुण्यकर्मणा विहारः सुकृतोदारोनिर्मितः सोरमाभिधः ७ तस्मिन्निःसंततोराज्ञिमशांतेन्यकुलोद्भवः वभारगोधरोनाममभूध

खंशधरा गोधरा हस्तिशालाख्यमग्रहारमुदारधीः सप्रदायद्विजन्मभ्यः पुण्यकर्मा दिवं ययौ ॥ ९ तस्यसूनुःसुवर्णाख्यस्ततोभूत्सर्वतोदा
यिनो सुवर्णमणिकुल्याप्राः करालेयःप्रवर्तकः तत्सूनुर्जनको नामप्रजानांजनकोपमः विहारमग्रहारंचजालोराख्यंचनिर्ममे ॥
१० शचीनरस्तस्यसूनुः क्षितिक्षितिशचीपतिः तत्रः श्रीमान्समाशील्योरराशासतशासनः राजाग्रहारयोः कर्ताशमांगासाशना
रयोः सोभूत्प्रपौत्रो मविक्षपाधसमाश्रयी प्रपौत्रः शकुनेस्तस्यभूपतेः प्रपितृव्यजः अथावहदशोकाख्यस्सत्यसंधोवसुंधराः यःशां
तवृजिनोराजाप्रपन्नोजिनशासनं शुष्कलेत्रवितस्तात्रस्तूपमंडले धर्मारण्यविहारांतर्वितस्तात्रपुरेभवत् यत्कृतंचैत्यमुत्सेधाव
धिप्राप्तिसमेक्षणं सचापानव्यागहानांलस्पेलेस्मीसमुज्वैले:नगरीयंससीपुरीश्रीमान्श्चक्रेश्रीनगरीनृपः जीर्णंश्रीविजयेशस्य
विनिवार्यसुधामयं निष्कल्मषेणाश्मसयःप्राकारोयेनकारितः सभायांविजयेशस्यसमीपेचविनिर्ममे शांतावसादःप्रासादा
वशोकेश्वरसंज्ञितौ म्लेच्छैःसंछादितेदेशेसतदुच्छित्तयेनृपःतपःसंतोषिताल्लेभेभूतेशात्सुकृतीसुतं सोथोभूभृज्जलौकोभूद्

लोकसुरनायकः येपशः अद्ययाशुद्ध्यधाद्गुलोऽस्मं मण्डलं। यस्मादिव्यप्रभावस्य कथाः श्रुतिपथं गताः आश्चर्योच्चर्ययेतां पातिति
पतेद्धसत्तामपि कोटिवेधिनिसिद्धिर्हि सा सेहाटकायतोः आसीत्सुचिरं तां केतुर्देमांडस्यधूर्वसमः संसत्कंपामः प्रविष्टेनतेनना
गसर्गांतरं नारूराणं कारणि कन्यानां निम्यसंभोगभयतां तत्कालमवलयेद्द्वो द्वादिसमृद्ध जित् अवधूतोभवत्सिद्धस्तस्य ज्ञानो
पदेशकृत् विजयेश्वरनंदीशसेत्रज्येष्ठेशपूजने तस्यसत्यगिरोराज्ञः प्रतिज्ञा सर्वदाभवत् ग्रामेग्रामेस्थितैरश्वैर्धावनेप्रतिषि
द्धवान् स्वेनावहर्तुं सततं नागः कोपि सुहृत्तया स रुद्धवसुधाम्लेच्छान्निर्वास्यारखवैर्विक्रमः जिगाय जैत्रयात्राभिर्महीमर्णवमेखलां
सतत्रो कुटितास्तेन म्लेच्छाच्छादितमण्डलः स्थानमुज्झटडिंबं जैनैरद्यापि गीयते जित्वोर्वीं कन्यकुब्जाद्यां तत्रत्यं समन्यवेशयत् चातुर्वर्ण्यं नि
जे देशे धर्म्यांश्च व्यवहारिणः यथावद्दृष्टिमत्या प्रत्ययव्यवहारस्थनादिभिः सामान्यदेशवद्राज्यं तावदस्मिन्हि मण्डले धर्माध्यक्षो धनाध्यक्षः
कोशाध्यक्षश्चमूपति दूतः पुरोधा दैवज्ञः सप्तप्रकृतयोभवत् युगलंक॥ कर्मस्थानानि धर्म्याणि तेनाष्टादश कुर्वता ततः प्रभृति भू

राजत॰ ६

येन कृता यौधिष्ठिरी स्थितिः स वै विक्रमसप्रभावाभ्यां समुपार्जितया श्रिया विदधे वारबालादीनग्रहाराननुदग्रधीः द्वारादिषु प्रदेशेषु प्र
भावो याणपुदय्यया ईशानदेव्या उत्तमस्त्र्यामातृचक्राणि चक्रिरे कृतनंदिपुराणस्य व्यासेन तत्र वासिनो नृपः सेवनं सोदरादीनां नंदीशस्पर्ध
पाव्यधात प्रतिष्ठाज्येष्ठरुद्रस्य श्रीनगर्यां वितन्वता तेन नंदीशसंस्पर्धो न भेने सोदरं विना विस्मारितो नित्यकृत्यकार्यप्यग्रतैयकदा वि
दूरसोदरजलाप्लावनालाभदुर्मनाः अपश्यन्निर्जलात्स्थानादकस्माद्दुत्थितं पयः स सोदराविसंवादि वारि स्वादादिभिर्गुणैः पुण्ये प्रादुर्भूते तत
तत्तस्मिंस्तीर्थे कृतनिमज्जनः संनदिद्रस्पर्धायां मानी पर्याप्तमासदत् तेन जानुपरीक्षार्थं निक्षिप्तः सोदरान्तो सपिधानाननः स्वां गारः सु
पिरोदरः दिनद्वयेन साधं न श्रीनगर्यां सर्वांभसः न्न्मयः समद्दीभर्तुस्तस्य चिच्छेदसंशयं नूनं नंदीशराद्वासी सोकुं भोगानवातरत दृष्टाद
षत्क्रियासिद्धिर्न भवेत्ता दृगन्यथा राज्ञस्तस्य कदाचित्तु व्रजतो विजयेश्वरं ययाचे काचिदबला भोजनं मार्गमध्यगा यथेप्सप्रदानं दातुं ततो ने
न प्रतिश्रुते व्यवृणोदिदं कृता भूत्वा स न मांसायं यस्पृहा समस्तविहिंसाविरतः तस्मै सदातु स्वविग्रहात अनुज्ञां प्रददौ भोक्तुं यदा सेवतदाय

राम॰ ६

बोत बोधिसत्त्वोसि भूपालकोपि त्वोजितव्रतः कारुण्यं प्राणिषु दृढं यस्येदृक्को महात्मनः बौद्धभाषामजानानो माहेश्वरतया नृपः कोबो
धिसत्त्वोयं भद्रेमां वक्तेति जगाद तां पुनर्वभाषे सा भूप श्रोतव्यं मत्प्रयोजनं श्रद्धस्व त्वापि तां बौद्धैः क्रोधादिभिः क्षतैस्त्वया लोकालोका
द्विपाश्वैस्यास्तामसाः कृत्तिकावयं बोधिसत्त्वैकशरणाः कोसत्यस्तामसः स्वयं लोके भगवतो लोकनाथाद्दारभ्य केचन पेजंतवो गतक्ले
शान्वोधिसत्वानवेदितान सागसपि न कुप्यति क्षमया चापकुर्वते बोधिसत्त्वस्यैवं न प्यति तेविश्वधराणो यातः विहारतूर्यनिर्घोषैस्तान्विद्रुः
मोरितास्खलैः पुराभवान्व्यधाः क्रोधाद्विहारोद्दलनं यदा महाशक्यः स नृपतिर्न शक्यो बाधितुं त्वया तस्मिन्नृपे तु कल्याणि गाभविता ततम
स्यः अस्मिन्नाराधणोपाय विहारकारणाय सः दत्तास्वदेहमांसभारं त्वया मलिनितः खलैः तस्मिन्कृते न जायते विहारश्छेदवैशसं तस्य
तत्प्रकाणाच मायश्चित्तं कृतं भवेत कुद्वैर्वादैरनुध्यातात्वद्वायमधाविता अनुदिष्टा समाहूय बोधिसत्त्वैस्तदेत्यहम कुलेकं तस्मा
त्सत्वातिरेकस्तत्रिषादे वंपरीक्षितः सोपायाघसंवृत्तास्वस्तितेमाधयाम्पदं कृतम्प्रतिश्रवेणाज्ञि विहारकृतये पुनः महर्षो त्कृष्ठनयः।

राजत
१

नाकृत्यादेवीतिरोदधे अथकृत्याश्रमंकृत्वाविहारंवसुधाधिपः तत्रैवसीमान्तमसंकृत्यादेवीममर्चयत् विधायसोश्मप्रासादंनंदि
क्षेत्रेक्ष्मापतिः भूतेशायसमंकोशैःपूजांरत्नमयींददौ चीरमोचनतीर्थांतर्गाराग्रंतपस्यता ब्रह्मसदननिर्विघ्नध्याननिस्पंदमूर्तिना
राज्ञाकनकवाहिन्याःसुचिरात्पुण्यकर्मणा नंदीशस्पर्शनोत्कंठातेनानीयततत्कृता ज्ञानोदयान्निर्गतसाधननितुमुस्थितं प्रदे
ज्येष्ठरुद्रायस्वावरोधवधूशतं भुक्त्वैस्वंपंसमर्पयंतेमतिदृश्चीरमोचनं पत्न्यासमंययौराजा सायुज्यंगिरिजापतेः अथाशोककुलोत्सन्नायद्रा
न्याभिजनोद्भवः भूमिंदामोदरोनामजुगोपजगतीपतिः आज्ञाजाज्वलितस्यौद्भुमोदेश्वाशिखामणेः अद्यापिश्रूयतेयस्यप्रभावोभुवना
द्भुतः हरप्रसादमात्रेणसच्चरित्रानुरागिणा सुदेदामोदरीयपत्रसाक्षीतत्कृतंपुरं सेतुनातेनतत्रैवख्यातंसोमःप्रतापिणा हिंतलोकोत्त
रंकिंचिद्विकीर्णारुचनात्मनः शेदंतिहाधिकग्रत्सूदृणपतयान्नृणां सदिकापिंतुपरैःपतेतेस्मसमंडले दीर्घानशमयान्तेन्नंत्सोयवि
प्रवर्णांतये तपोविभूतयश्चित्याद्विजानामुच्यतेजासा तादृशामपियकुमुःप्रमादचस्वविपर्ययम हायादिदिवलैनेहादृक्षाभूपःसमु

१

राम०
१

न्पिता श्रीविश्वावत्तयाराता पुनः संभवापुनः श्राद्धार्थमुपस्थितः स्नातुं द्विजैः कैश्चिद् उपस्थितैः सा कन्याना भोजनं राजा सकदाचिदप्यात्र
पियामुनाविततस्तीर्थे दाते नावधीरितं तदा गभावान्तेन तस्तां मुनीमयतो व्यथुः सेयं वितस्ता दृष्ट्वा नाभोजयास्मान्नैतीरिति उक्तोपि मायावि
दिताम तासी तस्तरिद्राहृतिम भोज्यं दधानिनास्नातो विश्वामस्तेयत साम्प्रतम् तेनेत्युक्तास्तमशपं ततः सर्पाभवितिते अपोषमेके नेवाज्ञा
श्च त्वा रामायणं तव: शापस्य शांतिर्भवितेत्यूचिरे ते प्रसादिताः स दामोदरस्तु दांतधीर्वन्द्रामृतस्य पाणाणायोस्य श्वासक्ष्मेनजनैराघवि ल
स्यते अथाभवन्नवनामांकपुत्रयविदापिन हुष्कजुष्ककनिष्कारव्यस्त्रयस्तत्रैव पार्थिवाः स विहारस्य निर्माता जुष्को जुष्कपुरस्य
च: जयस्वामिपुरस्यापि पिमुद्धीस्य विधायकः तेतुरुष्कान्वयोद्भूता अपि पुण्यपरायणाः शुष्कलेत्रादिदेशेषु मठचैत्यादि चक्रि
रे प्राज्ये राज्यस्यांते पांप्रायः कश्मीरमंडलं भोज्यमास्त सर्वोद्धानामज्योजितते जसां तातो भगवतः शाक्यसिंहस्य पुरनिर्वृतेः अस्मि
न्महलोकधातौ सार्धवर्षशतमगात् बोधिसत्वश्च देशेस्मिन्नेकभूमीश्वरोभवत् स च नागार्जुनः श्रीमान् षडर्हद्वनसंश्रयी अथ निःक्

रा॰ज॰
त॰
८

ष्को राजा कंठकोट्टाग्रहारदः अभीवभूवाभिमन्युः शतमन्युरिवापरः स्वनामांकशशांकाकशोस्त्रं विरच्य सः पराध्य्यविभवं श्रीमाना
भिमन्युपुरं व्यधात् चंद्राचार्यादिभिर्लब्ध्वा देशांतरस्मात्तदागमं प्रवर्तितं महाभाष्यं स्वं च व्याकरणं कृतं तस्मिन्नवसरे बौद्धा देशे प्रब
लतां ययुः नागार्जुनेन सुधिया बोधिसत्वेन पालिताः ते वादिनः पराजित्य वादेन निखिलान्बुधान् क्रियां नीलपुराणोक्तामच्छिदन्ना
गमद्विषः मंडले विच्छिन्नाचारे विच्छिन्नबलिकर्मभिः नागैर्जनक्षयश्चक्रे प्रभूतहिमवर्षिभिः हिमान्यां बौद्धबाधायै पतंत्यां प्रतिवत्सरं शीते
दार्वाभिसारादौ षण्मासान्पार्थिवोऽवसत् तदा प्रभावः कोप्यासीद्बलिहोमविधायिनः ज्ञानप्रन्यहं शादिशाद्दिस्मां बौद्धाश्च निधनं ग
ताः नीलमुद्दिश्य देशस्य रक्षितारं महेश्वरं काश्यपश्चंद्रदेवाख्यः तपस्तेपे ततो द्विजः तस्य प्रत्यक्षतां प्राप्तो नीलस्तुहिनविप्लवं
न्यवारयज्जगादापि स्वपुराणविधिं पुनः आद्येन चंद्रदेवेन शमितो यक्षविप्लवः द्वितीयेन तु देशेऽस्मिन्नुदः सहाभिक्षुविप्लवः
राजा ततो गोनर्दः प्राप्तराज्यस्ततस्ततो याचायागादि नागानां प्रचचार तथा पूर्ववत् राज्ञा प्रवर्तितं तेन पुनर्नीलोदिते विधौ भिक्षवादि

राम॰
८

सदोषाश्च समवेतः प्रशमं ययुः कालेकालेप्रजापुण्यैः संभवंति महीभुजः यैर्मंडलस्य क्रियते हृतोत्सन्नस्य योजनं येमजापीऽन्नपा
त्तिविनश्यति सान्वयाः नष्टं तु ये योजयंति पुंसां तेषां वांशानुगाः श्रियः इत्येतत्प्रतिवृत्तांतं देवस्मिन्वीक्ष्य लक्ष्मणां भाविनां भूमिपालानां शृ
ण्वंतु शुभाशुभं नवीकृतवेतारे शंतस्त्वंवश्ये परिये महीं सिंहः प्रवरसेनाद्यैः चिरं भुक्ता सुकर्मभिः गोनदोन्वयिनामाद्यः साधूनां रघु
येथा नृपतिः काश्यपीवर्षाण्य चत्रिंशतिमन्वशात् वर्षषष्टिं सषाणमासैष्यद्वि वर्षांश्चविंचजितौ विभीषणाभिधो रसात्तिति गोनंदनंदने
इंद्रजिद्रावणावास्तां पितापुत्रौ नृपौ क्रमात् पंचत्रिंशत्सदा धेश्च वर्षास्त्रिंशद्ययोर्ययुः विंदोरवाच्छविर्यस्य दृष्टाभाव्यं यशासिनी स
रावणस्य पूजार्थे लिंगभाति वटेश्वरः चतुःशालमठस्मातः कृतायादापि भूभुजा वटेश्वराय निखिलं तेन कश्मीरमंडले पंचत्रिंशतमहा
नांस्ताबुभोज महाभजः रावणासोतिभक्तस्य नु सार्धमन्मो विभीषणः किन्नरापरनामाथ किन्नरोगीतविक्रमः विभीषणस्य पुत्रोभूत्त
स्नामाननराधिपः सदाचारोपि सन्नृपः प्रजाप्यविपर्ययैः सैः यथा हि ष्यदोषाणामहानर्थपरंपरा विकारोनिवसन्नेको किन्नरस्यास

ग॰अत
२

वर्तिनि तस्य योगबलात्कोपि श्रमणोपासकस्त्रियां विहाराणां सहस्राणि तत्कोपान्निर्देदादसः अजितप्रह्वत्तन्नुमान्निर्जगेमध्यमठाश्र
ये: श्रद्धापाणाराजसंघैर्नीयानोज्ज्वलनिस्तनगम् स्फीतपुष्पफलोद्यानं स्वर्गस्येवाभिधांतरं दिग्जयोपार्जितैर्वित्तैर्जितवित्तेशपत्तनं वि
तस्तायुक्तिनेतेन नगरं निरमीयत युगलकं तत्रैकस्मिन्विलोद्याने स्वच्छस्वादुजलांचितं आसीत्सुभवसोनाम्ना नागस्य वसतिस्मरः
कदाचित्तत्सद्राधन्क्लांतो मध्यदिने युवा स्वप्यापीततत्तारः कच्छुविशारवारम्याविशद्विजः स्वच्छायपादपतलेसमीरैः शमितक्लमः श
नैर्जलमुपस्पृश्यभोक्तुंसक्तुन्प्रचक्रमे ताम्याणां गरुद्धैनैवापतेनतीरविहारिभिः पूर्वमाकर्णितो हृष्टैः स्त्रुभुवनपुराधानिनिर्गतेमजरीकु
जाद्पपपत्पुरतस्ततः कृष्णेनीलनिचोलिन्या मकोचिच्चारुलोचने कर्णिकापयाणगाञ्जनालतीलायितस्पृशा मनोज्ञधवलपांगतनी
पोजनेरवया हारिनेत्रांचलैर्मंदमारुतान्दोलनाकुलैः सनाथांसपुगेन्पताकापल्लवैरिव तिलकमालेशाशांकाननेन दृष्टाशनैरम्यणो
मागते विरामभाशनारंभान्मुक्त्वोइजडीकृतः भुजानेकरुष्णगुच्छानाशिवीरबुजलोचने तपुनर्दृष्टवान ग्रेकिंचिद्व्यापारितेक्षणः॥

गम॰
२

आकृते दोधिगीदर्शपामोऽयमेतदितिद्विजः ध्यायन्नुपाद्रौः सम्मान्यमतेसन्नेनभोजयत् उपनिन्येचसंगत्सपुटकेचारुसीत्कृतेः
तयोः पानायपानीयंसरसःस्वच्छशी आचांतेषुचितंप्रोप्रकृतासनपरिग्रहे ततश्चवीजयन्नगांतालवृंतैरभाषतः भवतोपूर्वमुक्त
तेः केश्चित्संभाषदर्शनः चापलाद्धिस्मसुलभात्स्वप्नमिश्चलयजनः कल्याणिनीभ्यां कृतमापूर्णपाञ्जातिः परिष्कृता कृत्रवालंकांत
मेता दृष्विरसंपेनभुज्यते एकांतमूचेविद्वांवामस्यमुग्धवसः मुते स्वादुभोक्तव्यमप्राप्यंकिमीदृङ्गोपभुज्यते पित्राविद्याधरेंद्रा
यमदातुंपरिकल्पिता शाव्रसदमेषामेचहूलेखायवीयषी पुनर्हिजोभ्यधादेवनैषिंचन्यंकिंमतिवः ताभ्यामवादितातोत्र
हेतुंवेत्तिसषप्वसंतां ज्येष्ठकृक्षद्वादश्यांयात्रायतप्रकाश्यंत आगतंचूडयातोयस्यौदिन्याज्ञामसिध्धं दृष्टस्यावामपितदातद
भ्यार्गाकृतस्थिती इत्युक्त्वाप्रणिकन्येतेसणादास्तांतिरोहिते क्रमात्येववृंतेसोपनटचारणसंकुलः प्रसिलोकसमाकीर्णस्तत्र
महोत्सवः द्विजोपिकौतुकाकृष्टः पर्यटनरंगमंजसा कन्योक्तचिह्नज्ञातस्थनागस्थांतिकमाययौ पार्श्वस्थिताभ्यांकन्याभ्यांपूर्वं

राजत·
१०
10

मावेदितोथसः द्विजन्मने व्याजहार स्वागतं नागनायकः ततः कथांतरे क्वापिपृष्टः कारणमापदां जगादतं द्विजन्मानंनिःश्वसन्स्वसा
नाशनः अभिमानावतांब्रह्मन्युक्तविवेकिना युज्यतेवश्यभोग्यानांदुःखानामप्रकाशनं परदुःखसमाकर्णे स्वभावसुजनो जनः उ
पकारासमर्थत्वात्प्राप्नोति हृदयव्यथां वृत्तिंस्वांवक्तुमन्यस्तेहृद्दिस्तुं चेष्यन्तेनुकंपोक्तिभिर्व्यक्तां निंदंति योग्यतां मितमतिः कुर्वन्स्तुती
रात्मनः गर्हांपापायनिषेवनंकथयतस्यात्स्नुवदन व्यापदंस्फुरत्वाद्दुःखमंस्तुदाविततनुंतंपीडांजनः प्राकृतः अतएवविवक्तृणांयावदा
पुरस्खमानस्य दीर्घोनिमुरवद्दुःखानिदहत्यंतेचिंतानलः कः स्वभावगभीराणांलक्ष्यंहृद्गिरापदं वालापत्येन भृत्येनपदिमानप्रकाश्य
ते तदस्मिन्नेतयोर्बाल्याद्वस्तुनिव्यक्तिमागते तवाग्रेगोपनंसाधोनमनाप्युपपद्यते त्वयाप्यस्मद्धितार्थायनिसर्गसरलात्मना द्वेषत्य
यासः कल्याणिक्रियतांयदिशक्यते योयंतरुतलेमुंडः चूडालोदृश्यतेव्रती अमुनास्यपालेनकांदिशीकाः कृतावयं अभुक्तेमा
त्रिकेरन्नेनैवनागैर्नभुज्यते श्रयंनास्तिचतेनेनसमंयेनदत्तावयं क्षेत्राणिरसत्वेतस्मिन्नदृष्टापिफलंसंपदंभोक्तुंनैवसमर्थास्मः अन्ना इव

रान॰
१०

स्तीण्डलं तथाकुरु यथास्त्रैष त्वमयादेषनैष्टिकः योग्यां प्रतिक्रियां विज्ञो वयमप्युपकर्तेषु सतर्थेति ततो नागमुक्त्वा यत्नपरो द्विजः
अचिंतयद्दिवारात्रौ स तस्य पालसंवचनात् गूढं तस्य वद्धिः सेत्र कुटीगर्भकेनास्थितेः पच्यमानान्नभोज्यानि तेन वान्नंन्यक्षिपन्ततः भुंजान
एव तत्रस्मिन् सगणादेव जहार सः अहीद्रः कारकाग्रा शर्वैषी स्कीताफलश्रियं तं च बद्धु क्रांतदारिद्र्यः स रसोभ्यणामागतम् कृतोपका
रमन्वेष्य निर्जोर्डी मनयद्दिजम् स तत्र पितुरादेशात्कन्याभ्याविदितादराः अमन्यसुलभैर्भोगैरतोष्यत दिने दिने कालेन सर्वानाम
अस्यां भुवं गतमुपघातप्रतिश्रुत तत्र वरं नागं चंद्रलोखामयाच संवधायांगयमर्पितं कृतज्ञत्ववशंवदः संविभेजसभुजगः कन्यया च धनेन च
एवं नागवरावाप्तश्रिय स्तद्द्विजन्मनः महानत्र पुरेकालः तेस्तैर्निस्योत्सवैर्ययौ भुजंगेंद्रतनूजापि तं पतिं पतिदेवता अतोषयत्सराध्वश्री
शीलाचारादिभिर्गुणैः तस्यां कदाचित्सौधाग्रस्थितायां मंगनाद्बहिः आतपायो क्षितं धाम्यं वुभुजे विहरन्नृपः तेवारयितुमाहूताप्नत्या
नामनरेंद्रपदा शिंजानमंजुमंजीरा सा नरावानात्तत्वयं एकहस्तधृतावेगगस्त स्तशीर्षांशुकांतया तयापाणि सरोजेन धावित्वा सौधता

ङ्गितः भोज्यमुत्सृज्य यातस्य फणिस्त्रीस्पर्शतः ततः सौवर्णी पाणिमुद्रां केतुरगस्योदपद्यत तस्मिन्काले नरो राजा चौरस्तां चारुलोचनां श्रु
त्वा द्विजवधूं तस्यो शोगैवांकुरितस्मरः तस्य धावतन्मन्त्रमंतः कारणावारणं बलान्नियमितुं नाशीदपवादभयांकुशः तस्मिन्नुद्वृत्तरांक
केत्र शशांकेन कवारिधिः श्रीज्ञानिगङ्गनिर्मुक्तो हृते राकूतं प्रागाथिविद्वेवभूपतेः पुनः उवाह ह्रदपद्वतोतोदप्रवातानुकारिताम् चक्रे
पयस्तमर्यादः सरलांगुलिशोभिना सकांचनकराकेन शशांकेन ववारिधिः श्रीज्ञनिमुक्तो हृतेराकूतं शासिभिः तामुपछेदयन्तोयसुंदरी
मुद्वेजयत स्मै पापैरसाध्या च विपत्त्यत्तिरथ्यैसा तेनायाच्यत लुब्धेन रागांधानां कुतस्त्रपा अप्यनिर्भर्त्सनं तस्मादपि प्राप्तवता
सकृत हठेन दृष्टं तु तां राज्ञा समादिष्टंपतं सैनिकाः तेगृहाग्रे हता स्कंदे निर्गत्वान्येन वत्सेना त्राणार्थी नाराभवेन सजानिः प्राविश
द्द्विजः ताम्यामभ्येत्य वृत्तांते ततस्तस्मिन्निवेदिते क्रोधांधः स्मरसत्तस्मात् जगाम फणिश्वरः उद्भूतोर्जित्तूजीमूतजनितध्वांतसं
ततिः सघोराशनिवर्षेणाददाहपुरं नृपं दग्धप्राणांगविगलद्धसामत्कुरस्नेहवाहिनी मपूरं चक्रकांकेवचितस्यामसमपद्यत ॥

णाद्यप्रविष्टानांभयाद्वक्रधरांतिकं मुहूर्तान्निरद्दृश्यंत सहस्त्राणि यतिरिणां मधुकैटभयोर्मेरुः प्रागद्रौरिव चक्रिणां दग्धानां
प्राणिनां तत्तत्रदासंवीराणामस्थशतं स्वसात्तु अवशेनागीरमाणपास्यादद्रिगद्भरात् सोहायकापापश्मराशीस्समादायत्तदायथो स्यो
जनाधिके शेषभागस्याराल्महोदरं कृतं कोपं निशम्यापश्मवंषश्रामेषु तज्जंहो योजनानि ततः पंचजाता ग्रामधराशिला सारमापाट
वीत्यद्याप्यस्ति स्थूलः शिलाविलाधोरंजनस्सपंकलामातः सानुशयोप्यद्रिः लोकापवादनिर्विसः स्थानमुत्सृज्य तद्यथो दुग्धा।
ब्धिधवलं तेन सरोद्भगिरीकृतं अमांस्वायेत्रयोजनैरद्यापि दृश्यते श्वश्रुरानुग्रहान्नागीभूतस्यापि द्विजन्मनः जामातस्ते हल्लम
नत्रच प्रथितस्सः प्रजानांपालनव्याजान्निःशंकसर्पकारिणः अकस्मादंतकाः केचित्संभवंति तथाविधाः अद्यापितस्तु दग्धश्मश्रुभ्री
भूतं च तस्सरः नृपचक्रधरं दृष्टा कोपयं स्मर्यते जनैः राज्ञांराग क्रियान्नाम दोषः स्वल्पदृशामते तत्तस्येतेन संवृत्तं पुत्रान्कापिकस्यचित् स
तींदेवतविप्राणामाप्येक स्यप्रकोपतः क्षतोद्रिप्रतिवत्रांतेत्रै लोक्यस्यापि विप्लवः चत्वारिंशतमद्वान्सप्तमासेष्वानान्त्रिभिः समाम भुक्त्यु

राजत
१२

त्कासितिवृषाद्नेयेन समंपयौ अप्यल्पकालसन्दृष्टप्राकाराट्टालमंडलं तत्किन्नरपुरं लोभे गंधर्वनगरोपमां एकस्तु तनयस्तस्य वैचित्र्या
त्कर्मणां गतेः धात्र्या विजयक्षेत्रं नीतः प्राणैः न तत्यजे राजा सिद्धाभिधः सोथ तत्पाणिः पोषितं जनं नवीचकार जलदो दावदग्धमि
वाचलं इति वृत्ते महाश्चर्ये तस्य पित्र्यं महामतेः समस्तासारतां ज्ञात्वा पापपुण्योपदेशतो भोगयोगेन मालिन्यं नेतुं मध्यगतोपि सः न शक्य
तेस्मपंकेनाप्रतिमं दुरितामलः द्येयं ज्योत्स्नास्मभूपालमध्ये निध्यायता निशं सुधामूर्तिकलामौलिं तं सेवोल्लाघिता धीयो गणितं गुणैः।
नातेन माणिस्तृणमिवोज्झता खेंद्रद्रुमंडनाचार्यामंडनत्वमखंडितं राज्ञस्तस्यैव राजश्रीः परलोकानुगाभवत् यत्नाम योजयद्भृताथ
मैणाव्यभिचारिणा षष्टिमब्दाञ्छशासोर्वीमास्तन्मानुचरान्वितः आरुरोह सदेहोसौ लोकान्शशिशिखामणेः भूत्वानरसमाश्रित्यप
पधुः शोचनीयतां तन्मृतं तसमालक्ष्य प्रभुं भुवनवंद्यतां यात्याश्रितः किल समाश्रयणीयलभ्यां निर्याणगतिं जगति संवजनार्चितं वा राज्ञ
स्त्यथ तत्तागुणाःश्रितकुपंयत्रः पुष्पाञ्श्रयीमसुरशिरोभुवि न्यूठिमति। सिद्धस्सिद्धः सदेहोयमितिशंखमुरारिदिवि प्राद्धोषयंतानुयतस्पर

राम॰
१२

हेमप्रभास्वरान् २५ उत्पलाख्य इति ख्यातिं प्रपाल्यामितयागतः तस्यानु त्रिंशतं सार्धां वर्षाणामन्वशान्महीं तस्य सूनुर्हिरण्याक्षः स्वना
मांकं पुरं व्यधात् क्ष्मां सप्तत्रिंशतिं वर्षान्सप्तमासांश्च भुक्तवान् हिरण्यकुल इत्यस्य हिरण्योत्सकृदात्मजः षष्टिं षष्टिं च मुकुलस्तत्सूनुरभव
त्समाः अथ म्लेच्छगणाकीर्णे मंडले चंडचेष्टितः तस्यात्मजोभून्मिहिरकुलः कालोपमो नृपः दक्षिणाशांतकाशां स्पर्धयाजेतुमुद्य
ता यस्मिन्निषादहारिद्रभारान्यमिवांतकं सान्निध्यपरसैन्यांतर्हन्यमानाशनोत्सुकान् अजानन्नगृध्रकाकादीन्दृष्ट्वाग्रे धावतो जनाः दिवा
रात्रेस्ततप्राणिसहस्रपाणिवारितः योभूद्भूपालवेतालो विलासभवनेष्वपि बालेषु करुणा स्त्रीषु घृणा वृद्धेषु गौरवं नवभूव नृशंसस्य
स्य घोराकृतेर्घ्नतः सजातु देवीं संवीतां सिंहलांशुककंचुकां हेमपादांकितकुचां दृष्ट्वा जज्वाल मन्युना सिंहलेषु नरेंद्राग्रिमुद्रांकः कि
यते पटः इति कंचुकिना पृष्टेनोक्तो यात्रामदात्ततः तत्सेनाकुंभिदानांभोनिम्नगाकृतसंगमः यमुनालिंगनप्रीतिं प्रपेदे दक्षिणार्णवः स
सिंहलेंद्रेण समं संरंभादुदपाटयत् चिराणां चाणस्पष्टप्रियालोकनजां रुषम् दूरात्तैलेन मालोकयत्कामो धौनिशाचरः म्हयोपिपाव

योघोगमाशमाशक्यमचकपिर सतत्रान्यनृपं दत्वातीव्रशक्तिमपाहरत् पंट्यमुषंदेवास्वंमतोऽप्रतिमांकितं यात्वस्य चोलकार्णाटला
टादीश्वनरेश्वरान् सिंधुगानिवगंधेभोगंधेनैवव्यधारयत् तस्मिन्प्रयातेभ्राभेभ्यः शंशासुस्तत्पराभवं नगर्योनानाप्यम्भः स्तुदग्रदहालमेखला
काश्मीरद्वारमासाघश्वभ्रभ्रष्टस्य दंतिनः श्रुत्वासत्रासजंघोषंतोषरोमांचितोभवत् तदाकर्णनसंरंभसहर्षोप्यविरूढधीः शतमन्यद्रू
जेंद्राणांहठेन निरलोठयत् स्पर्शागानियथावाचं कीर्तनं पापिनांतथा सन्नृपेयस्तोनोक्तानस्यान्यापिनृशंसता कोवस्य ह्नुतचेष्टानाकु
लेशाकृतचेतसां धर्मसुकृतसंप्राप्तिहेतोः सोपियदाददे श्रीनगर्यां दिरेश्वरे होलाडापां समिहिरपुरास्यप्रपुपत्तने अग्रहारान्जग्रा।
दिरेगाधारब्राह्मणान्तत समानशीलास्तेसर्वश्रृंवंतेपि द्विजाधमाः मेघागमः फणिभुजं मथितोधकारः श्रीणातिदं समममलोजलदा
व्ययश्च भीतेः समानरुचितवमभेवन्नितातंदानुः प्रतियद्दहतश्चपरस्य सर्वषसमाति भुत्काभुवंभूलोकभैरवः भूरिरोगार्दितवपुः प्रावि
शज्जातवेदसम सोयंत्रिकोटिहामुक्तोपः स्वात्मन्यपिनिर्घृणः देहत्यागस्यगणनादुच्चचारेतिभारती इत्यूचुर्येमंतेते पापस्यैवपरिहारदः

खं उपन्वीतघृणेताम अग्रहारादिकं मेमिः अक्रान्ते दारभौ दर्म्लेच्छसमुचितकं मेमिः विनष्टं वै मे देशे स्मिन्पुण्यपाचारश्च वर्त्तते नं आर्यदेशा
न्संस्थाप्य अतनोद्ग्रहणांतयः संकल्प्य स्वपुरो हमाश्यस्थितं तक्षिप्याप्यधात् अतस्त्वाग्रहाणां मत्हं स्वभत्त्यपादपत गांधारदेश जा
तेभ्यो द्विजेभ्यो विजयेश्वरो स्वरस्वज्ञाति धेन्वादिपूर्णायः फलं कतदा बक्रिमद्दीप्रमसदस्मापर्यंते स्वातनुजद्दो इत्येतस्मिन्न्तरे नाम्नाये केचि
दव्यभिचारिणि मा फुः पुरुषसिंह स्यक्रोधेन स्या विगर्हितं ॥ कुलकर्मा ॥ येनागेन रूपाम्भुहेनगरे प्राभवन रवशाः तेषां नाशाथतंतो
पूर्वोक्तं जगद्गुरुः परे अवतारघतस्तस्य चंद्रकुल्याभिधानदी अशक्योन्मूलनामध्योपिलाभूद्दिप्रकारिणी ततः हातत पाः स्वस्वदे
वे रुक्तेः सभूपतिः यस्याः शिलायां वलवान्न्रस्लचर्यायत्र तिष्ठति सा ढीस्य शक्तिवेदेनां निरोद्धुं न च शक्नुयात् ततो परेद्युः स्वमो क्तेशिलायां
तेन कारितम् तामृता मनु कुलस्त्रीषु व्यर्थयत्नाः स्वयाचलत् चंद्रवत्याख्यया स्पष्टा कुल्या स्यासमहाशिला कोटित्रयं नरापतिः कु
द्दस्ते नागसातततः सपतिस्त्वात् पुत्राणाम वधीत् कुलयोषितां इत्येवान्यमतेख्यातिः मर्ये तत्प्यतः पुनः श्रमव्यासनिमित्तापि

प्राणिहिंसारिपन्थी एवं सुदूरोपि यद्राजा संभूयन हृतो जनैः तत्कर्मकारणं जित्तो देवैरेवास्मितः प्रजापुण्योदयैस्तीव्रैश्चिरात्तस्मिन्नस
पंगते एकः तत्प्रभवः पौरो सदाचारोभ्यषिच्यत तत्रापि पूर्वसंस्कारमुक्त्वा संदधे जनैः श्मशानविदितेलीलावेश्मनीवनृपास्पदे अ
ति संतापदाज्ज्ञातः सजनाज्ञादृको भवत् जलौघो जलदश्यामात्तापात्स्यादिनादिव लोकांतरादिवायातं मेने धर्मं तदा जनः अभयच
पावृत्तं प्रवासाद्दद्दनादिव सर्वेक्षशक्कः स्वक्षेत्रवकवत्पापगात्तथा कृत्वा पुरं पुराधिष्ठे श्रीलवणोत्साभिधं व्यधात् तत्र त्रिषष्टिर्वर्षाणांस
त्रयोदशवासरान् अभ्यवाह्यत भूपेन तेन पृथ्वीं प्रशासता अथ योगेश्वरी काचिद्दृदं ख्यारजनीमुखे कृत्वा कांताकृतिं काम्यामुपतस्थे वि
शांपतिं तया मनोहरैस्तैस्तैर्वचनैर्लपितस्मितैः सपागोत्सवमाहात्म्यं द्रष्टुं हृष्टो न्यमंत्र्यत पुत्रपौत्रशतोपेतः मातस्तत्र ततो गतः चक्रवर्ती
तयानिन्ये देवीचक्रोपहारतां कर्मणा तेन सिद्धाया व्योमोत्क्रमणासूचकं जानुमुद्राद्वयं तस्याः दृषत्यद्यापि दृश्यते देवः शतकपालेशो मातृ
चक्रं शिलाचसा वीरसेठपुतह्रार्तास्मृतिमद्यापि गच्छति ३० देव्याक्रांततरां कन्दः श्रितिर्न दोवशोषितः ततस्तत्सुतस्त्रिंशद्वत्सरान्

त्वशान्मद्दम ३१ द्वापंचाशतमद्दान स्मांहोचमासैतत्दात्मजः अपासीद्द सुनंदाख्यः मख्यातस्मरशास्त्रकृत ३२ नाःषष्टिंतस्यसूनु
र्लावर्तोसस्थुतस्सुतः वर्षानभूद्दिमुस्थामं योसवालमकारयत ३३ जुगोपगोपादित्यो प षष्टाम द्वीपात दात्मजः वाणाश्मम त्यवीसाद
शिंताद्दिपुगोरथः सखोलखागिकाद्वाङ्ग्यामेस्कंदपुणमधात शमांगामुखाश्चाग्रहारान्मः मत्यपादयत ज्येष्ठस्थंरमविश्राप्यगोपा
द्रावीर्यदेशजाः गोपाग्रहारान्कृतिनापेनस्वीकारिताद्द्विजाः भूक्षीरवाटिकापायोनिर्वासमलशुनाशिनः खासटायाश्मपान्विमान्वि
जाचारविवर्जितान् अन्यांश्चानीयदेशेभ्यः पुण्येभ्यो वश्विकादिषु पावनानग्रहारेषु ब्राह्मणान्सन्योपपयत गत्तमौली कपालोपमि
तिलस्मशास्तिषु यःप्राप्तवान्विनायत्नं च समेनपशुसंप सषदादिनां वर्षषष्टिंपालयित्वा समेद्दिंनी भोक्तुंपुण्यपरीपाकं लोका
न्सुकृतिनामगान् ३४ गोकर्णास्तत्सुतः सोणीगोकर्णेश्वरकृद्दे अष्टपंचाशतं वर्षाण्स्त्रिंशत्या कोविवर्जनात ३५ सूनुर्नरेंद्रादित्योस्य
दिविखिलान्याभिधोभवत भूतेश्वस्मतिष्ठानामसपिण्याश्वकारकः दिव्यानुहभागुप्राभिधाय सगुरुर्व्यधात गयेशमातत्वक्रोचममा

वैदेश्यविग्रहः भूत्वा षट्त्रिंशतं वर्षाण्यानंचाक्रां विमुमुर्भुवः सदीर्घैरनघांत्रोकानामसदत्सुतैस्ततः कृती युधिष्ठिराभिधानोभूदप्राज्ञातदात्म
जः स सूक्ष्माक्षतयालोकैः कथितोंधयुधिष्ठिरः तेन क्रमागतं राज्यं सावधानेन शासता अनुजग्मे मितं कालं पूर्वभूपालपद्धतिः काले।
क्रियत्यपि ततो यातभाग्यवशादसौ मिथ्यैव श्रीमदक्षीबोपत्किंचन विधायितां नान्वयद्दीदनुयासान्नं सज्जया सद्धीमतः न प्रवृत्तोपचाराणां
प्राग्विवासीत्प्रियंकरः दुर्विदग्धपर्षदा साकं निर्विशेषं समार्जितैः परिजक्रमदुर्जातो जातैस्तेजोवधं बुधैः सर्वत्र समदृष्टित्वं गुणायस्खलु योगि
नः अकीर्तिहेतुः समदान्दोषस्तु पृथिवीपतेः न पद्विगुणानां दोषान्दोषं ताश्च गुणान्विदैः मत्लुम्प्रतिमश्चैके शनैः के स्त्रीचितोपमः वा
ज्ञ्रमं छविनी दीर्घं नर्मशाश्वत्कथाविटैः अनीभ्यरोचितास्सक्रीडापिप्रदामवत् पुरोमिथ्यागुणाग्राही परोक्षं दोषदर्शकः अस्व
स्थिरादरो भूभर्त्ता भूहृष्योचु जीविनो मनागनवधानेन स्खलत्तत्तस्य भूपतेः इत्थं राज्यस्थितिरागादचिराद्विसत्त्वतां उपेक्षितस्य
निद्रोद्रैरपंतता जिता ततः अप्रलब्धबलास्तस्य नाशाय द्रोहिमंत्रिणः अभोः संकोचितार्ज्ञात्त्वाराद्विनिरस्यत्नू राज्ये जिहीषवो।

भूपाश्चक्रिरे भृत्यनेतराः तदनुमानिताः सर्वे ते तेन नानादिगाश्रयाः आसन्‌ राज्याभिषंप्राप्तुं शेषेनाद्यवसर्वे भ्रमाः अथोत्पन्नभयो राजा न
शशाक निजस्थितिं व्यवस्थापयितुं यत्र च्युतो काष्ठः शिलामिव चिरस्थैः समारब्धुं तस्मिन्‌ राज्ये विसंस्थुले उपायो स्थिते दैहे तेने कुः
कस्मिन्नपि दृष्टदोषान्‌ स्थितिं प्राप्तान्‌ दृश्याद स्मादं संशयं विचिंत्येति न तामस्य जगदुः निजमंत्रिणः अथ निरुद्धस्तेस्तन्य द्वावेलां
नृपमंदिरं स्ववदितजनाक्रांतं भेरीरावैरतिभैरवैः मदकरिघटाकेतुच्छायानिरुद्धरविप्रभाभवनवलभीः संततन्वितो दिवापितमो वृताः तेंगं
तुस्वभुवो निवारितरोदं तेव कोशतः स्कंधश्रीनेगमांतरात्म नृपतिस्तात्मपंतो निर्ययौ आजानेयराजों कराजललनाभस्थान संदर्शनसु
स्पर्शोरजज्ञा सुस्तुलाजकणिकाकीर्णानराजाध्वना राज्याच्युतस्य वृद्धःशः पीरवाराभाः कोशादितस्य रिपवो व्रजतो विजह्रुः उर्वीरुहा विग
लितस्य तेन दृश्यं गाहस्तीफलादिरभ्रमादिवंगं शैला रम्य शैलपथैर्व्रजन्‌ भ्रमवशाच्चाप्याश्रितः णारविनामासीनप्रचलापितेन स्व
महदुःखविस्मरामः द्रात्यामरक्षतोतेः क्षतिपप्रापोपे प्रवृद्धस्त्वभूद्दृष्टो निर्झरवारिभिः सदमनः श्वभ्रेनिमज्जन्निव नानाविरुत्तणप

राजत रिमलेहृयगंधावनोवीरंभः सोभमतिहृतपिल्लाः पिछिलाद्याद्रिकुल्याः क्रांत्वाश्रांतैर्विसविसलयछायमुग्धांगलेखैरत्युत्संगनिदिता
१९ तनुभिर्मूर्छितं तत्स्यदोः पर्यस्ताद्रितटाद्दिलोक्यसुचिरं दूरीभवन्मंडलं द्रागामंत्र्यपितुर्जदत्तनृपतेर्दोरेणुपुष्पांजलीन सोपश्चविकीणप
16 ॥ स्रतिनसंतंतुंडेस्वनीडस्थिते सावेगंगिरिकंदरेसुपततांचैरपिक्रंदितं स्तनयुगवलनदृश्यस्तमूर्द्धा शुकानांत्रिकवलनविलोलैर्वीक्ष्य दूना
स्वदेशं अवुद्धतरुदतीनां मौलिविन्यस्तहस्तं पथिनृपवनितानामसुत्रुभिर्निर्द्रुतांभः प्रीतिस्थैर्यैरुचितवचनाप्तिप्रयाशोककांत्यानि
व्योजाज्ञायद्दाग्गुरुभिर्लेश्चैतश्चोपचारे तत्पस्नेहादुपगतवतोराज्यविभ्रंशदुःखं मंदीचक्रुःस्वभुविसुजनाः भूपतेर्भूमिपालाः ३७१
राजनः ३८ इतिश्रीकाश्मीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूनोःकल्हणस्यकृतौराजतरंगिण्यांप्रथमस्तरंग १ चतुर्दशाधिकंवर्षसहस्रंनववास
रः मासाश्चविगतास्तस्मिन्नष्टात्रिंशतिराजसु॥ ॥श्रीगणेशायनमः॥ ॐविहितमजगोः भृंगायाभ्याधनुर्घटितंतथानरकारेर्नादोर्दं रा०प०
धोभ्यांगणांप्रतिगृह्णतः द्विविधघटनावाल्लभ्यानोनिधेरुचितांविभोजयतिल्लटभापुंभागाभ्यांशरीरविनिर्मितिः भूयोराज्यार्जनाद्योगः १९

तेनात्यजत भूभुजा रजसा शमिवाणपा चक्राणां मूलमेवाश्रया अनयद्दिनयोः शत्रुः समं स्वविषयेणातान् विषयान्वशिनामग्र्यः सतां स्वं चा
पि विस्मृतिं धावत्यत्रैव छ्याद्गंगागलिकायां स्वमतिभिः कालेन स्थापितो वैकुंठलयस्य धापितृकैरपि अथ्यमतापादित्वाख्यैस्ते रानीयद्दिगंत
रात विक्रमादित्यभूभर्तुर्ज्ञातिरत्राभ्यषिच्यत शकारिर्विक्रमादित्य इति स्यत्र समाश्रितैः अन्यैरत्रान्यथा लोकविविसंवादिकादर्पितम
इदं स्वभेदविधुंरादृषादीनां धराभुजां कंचित्कालमभूज्ज्ञ्यततः सम्भूतिमंडले अस पूर्वापितोनां वीसपूर्वेव महीभजा लालिता हृदय
ज्ञेनपत्यानवद्वधूरिव भुक्त्वा द्वात्रिंशतं वर्षान्भुवं तस्मिन्दिवंगते जनैर्लोकास्तत्सुतो भूमेर्भूषणाः समपद्यत पितुरेव समं काले च द्विट्टतोः
सदिक्कृते विष्णुवत्पूर्णशीतांशुरिव शीततराविषः अथवा कथं वृपासां धर्दे व्यादित्यम भावया भुवं तस्यैवाभुजं स्तुजीनोरंजयन्प्रजा
दंपतिभ्यामियं ताभ्याम भूष्यत वसुंधरा गंगाम्गोगरांबडाभ्यां जटाभूरिव धूर्जटेः मंडलेशाघ्वरंस्तातेनानाणोवमनोरमम शत क्रदा
पपोवा दोमादेंदुमिवकामुकं चक्रातेच महाभांगोविश्वमाभरणभुवः तुंगेश्वरं दरावासंकंतिकारंभ्यचपत्तनें क्वचिन्मरुत्वरणपंतःस्था

रा॰म॰
१७
17

नेचंद्रातयोज्वले तत्प्रभावेनफलितं वसैस्तत्वाणारोपितैः नाटंप्रसवेजनेभस्यंपच्चकेसमहाकवेः द्वैपायनेमुनेरंशसत्कालेचंद
भवत् तयोः प्रभावमाहात्म्यजिज्ञासार्थमिवोघता मजासुदुःसहाज्ञातुव्यापेद्वीयजंभत पाकोन्मुखशरच्छालिछन्नेकेदारमंडले
मासिभाद्रपदेकस्मान्यपातन्तुहिनंमहत् तस्मिन्विप्लवसंपाकेकालाहदमितोपमे न्यमज्जज्जलपः साकंप्रजानांजीविताशया
अथ्यासीत्तुत्वरितंसामजनेप्रतुकुल्याकुलाः माकारोनिरपसेवघातुर्भिक्षविप्लवः पत्नीप्रीतिसुतस्नेहपितृदाक्षिणापमातुरः कु
सिभार्याः क्षुद्दत्तप्रोविसस्माराखिलोजनः सुत्ताद्धस्त्रानलज्वालामभिमानेकुलोन्नति अशनादंक्रियाप्राप्तोलोलक्ष्मीकुट
स्थितः सांगकंउगतप्राणायाचमानंसुतंपिता सुतोवापितरंत्यक्त्वाचकारस्वस्वपोषणं स्वाधस्थितेशेषवीभत्सेस्वदेहक्रियाव
तो अभूज्जोज्यार्थिनायुद्धेयेत्तानामिवेदेमिदिना नृपाभिषीसुत्ताप्रोघोरोदिस्वाक्षिणीक्षिपन् एकएकोजगज्जीवेरिपि
षस्वात्मपोषणं तस्मिन्महाभयेघोरमाणिनामितिदुःसहे दहदेशलोकानाथस्यानस्येवकरुणाद्रेता निवारितमतीहारःसमर

रा॰म॰
१७

त्वौषधिशोभिनः दर्शनेनैव दीनानामलक्ष्मीक्षममच्छिनत् सपत्नीको निजैः कोशैः संचयैर्मन्त्रिणामपि क्रीतान्नैः सदिवारात्रं प्राणि
नः समजीवयत् अटवीषु प्रमशानेषु रथ्यासु वेश्मसु पथिषु च सुप्तामः स्माभुजा तेन न न्दिकश्चिदुपेक्ष्यत अतो निःशेषितधनः सोऽ
न्नोवीस्य मेदिनी क्षपणामेक दारेदवीमेव सूचेषु दुःखितः देव्यः सदपचाराणाञ्च वैकेनापि दुस्तरा जाता निरपराधानां जनानां व्याप।
दीदृशी धिङ्मामधन्यं पश्याम्येलोकायेशोकपीडितः पशुपक्षिशरणामुर्वी मनुष्याश्चो विपद्यन्ते प्रजा निःशरणा एता अन्योन्यं बान्धवो
ज्झिताः आसितो भयमृषिर्न्निकाये जीवितेन मे यथा कथंचिल्लोकोयं दिनान्येतानि पत्न्यतः मयातिवाहिताः सर्वे न च कोपि प्रपद्यत
अतिक्रान्तप्रभावेयं कालदौरात्म्यपीडिता निष्किंचनाद्यस्त्र्ञाता पृथिवीगतगौरवा तदिमाः सर्वतो मन्नादारुणा व्यसनार्णवो उपाय
कृतमस्तावत्समुद्धर्तुं क्षमः प्रजाः निरालोकोयं दुर्दिनग्रस्तभास्करः कालरात्रिकुलैर्विश्वं कर्षितं प्रवर्तते हिमसंघातदुर्लेख्यसितिमृदु
दुर्निगमाः वहद्वाराकुला पश्य खगवह्निवशाजनः प्राण्यमतिमंतश्च विद्यावंतश्च जंतवः कालदौरात्म्यतः पश्यजातानि हृतयोग्यताः आशाः

चनपुष्पकुड्मलकुलस्थुन्नानकः स्नातलेपो जन्मामृतवर्षिभिस्तिलकितसेव्यैर्नकिंमुङ्कलं पेयानः सुचितोपचाररुचिरैर्व्योमा
नैकैस्समस्तैस्तेषामत्रनसंतिनिकृतगुणाः कालेनयेमोदिताः तदेषगलितापायोज्जृंभितज्वलनेतनु नतुद्रष्टुंसमर्थोस्मिप्रजानां
नाशमीदृशं धन्यास्तेपृथिवीपालाः सुखंयैर्निशिशेरते पौरान्पुत्रानिवपूरःसर्वतोवीक्ष्यनिर्वृतो इत्युक्त्वाकारुण्याविष्टोमुखमाघ्रायघ
वासमस्तानिपत्यतल्पेनिःशंकेस्वरादपृथिवीपति निवातस्तिमितेदीपेहिरूपेवैः कौतुकादिववीक्षमाणायतदेवीजगादजगतीभुजंरा
जन्प्रजानांकृत्स्नेतेःकोयंमतिविपर्ययः येनेतरइवत्वंसमधीरोचितमीदृश यथासाध्यानिदुःखानिछेत्तुंनप्रभविष्णुता तन्महीपाल
महतामहत्त्वस्यकिमंकनेकेःशक्रःकृतमःस्वष्टावराकःकतमोयमःमत्यवर्तानांकौतुंशासनलंघनं पत्योभक्तिव्रतंस्त्रीणामद्रोहो
मन्त्रिणांव्रतः प्रजानुपालनेनन्यकर्मताभूभृतांव्रतं अत्तिहद्व्रतिनामय्यक्षाविपर्ययैरितिमहद्वचःप्रजापालप्रजानांतेनास्त्येवमुत्क्षंतेभ
यं इतिसंरंभतः प्रोक्तेतयानुध्यायदेवताः प्रतिगेहगतप्राणाः कपोतनिवहोपतत मातस्त्वन्नृपतिर्वीक्ष्यव्यंरसीत्मरणोद्यमातप्रजार

अथ प्रत्यग्रदंत्रामेः कपोतैर्जीवितं दधुः यत्त्वतारंकिमपितत्साध्वीनूनं अभवन्निर्मलं व्योमदेवी कल्पसमर्जे सा जननताजीविताथैन

कपोतास्तुतेभवन् तादृशानद्दिनिर्व्याजप्राणिकाकारुण्यशालिनां हिंस्रपापुण्यचर्यायाशंकयाक्कापिकलंकने अभवन्निर्मलं व्योमदेवी

हृत्पेः सद्वक्रमात साकंभूपालशोकेनद्भिस्सचशमयेयो साभूतिविभवादयमग्रहारं द्विजन्मनां सतीकतीमुखचंद्रेरामुखच्छा

पकल्पमषावर्षैः षट्त्रिंशताशांतेपस्योविरहजोज्वरः तत्यजज्वलनज्वालानलिनमध्येतया सायत्रशुचिचारित्राविपन्नपति

मन्वगात स्थानंजैनेस्ताहाकुपुष्पाटवीत्यद्यापिगद्यते चारुचारित्रयातत्रतयासंस्थवतीरिति नानायत्यागतानात्थसाथैरद्यापिभुज्य

ते श्राभ्यामभ्यधिकंकर्तुशक्तिः कस्येतिनिश्चितं विधिस्मारोचकोधातानापत्यनिर्ममेतयोः वेधाः परांधुरमुपैतिपरीक्षकाणामि

त्सोः फलप्रजननेनकृतश्रमोयः विस्मारितोह्यमुदारमयोग्यतातु तस्मादुदेत्यकिमिवाभ्यधिकंविदध्यात दीर्घदुर्दिननष्टार्कराष्ट्र

मात्मापचारतः ज्ञात्वाराज्यश्रिसादेहंसाचकारेतिकेचन ३ ततोन्यकुलजोराजाविजयोह्यावभूत्समाः पंचेनेनपरीतंयच्चकारविज

राजतं
१९
19

पेश्वरं मुंनोमहीमहेंद्रस्य जैपेंद्रस्तस्य भूपतेः स्मामा जानुभुजो राजा वुभोजापरप्रभथः श्वेलेलौं कीर्तिकल्लोलदुकूलवलनो
ज्वेलाम वभारयभुजस्तंभोजयश्रीसालभंजिका तस्याभूदद्भुतोदंतभवभक्तिविभूषितः राज्ञाः सधिर्मतिर्नाम मंत्री मति
मतांवरः नास्त्युपायः संसारे कोपि यो पि द्विंतु समः भूपालमनः करिणामेषां चपलकर्णतां अत्यद्भुतमतिः शांक्यः सोपमुक्तो
तियहितैः तस्मिन्धीसचिवे हृष्टः तेनायाह्यतभूभुजा निवारितप्रवेशा यमकोपस्तमहेतुकं निनाय हतसर्वस्वं यावदायुर्दरिद्रता तस्य
भूपतिर्विहृष्यग्रीष्मोष्मपरिशोषिताः आप्यायराजपुरुषा वार्तयापि न चक्रिरे गिरंगभीरागस्त्याति स्माभृद्यावत्तदग्रगाः उक्तानुवा
दिनस्तावद्धक्तप्रतिरवा इव मतृराजविरुद्धत्वहारिद्याभ्यां न विव्यये गतप्रत्यूहृपाशीतः मामया हारमेवया अथ भाव्यर्थमाहात्म्यात्स
प्रथमप्रतिमंदिरं राज्यं संधिमते भावीत्यश्रुतापि सरस्वती नाचोदितावाक्करतील्लाप्रभृत्यः श्रुतवान्नृपः ततः समभूतसंत्रासः कारावेश्म।
नितंप्रधात तत्र तस्मोग्रनिगडैः पीडितांग्रेर्विशुष्यतः पूर्णाभूदशमो वर्षो भूपतेश्चायुषोवधिः निष्पुत्रः सम्मदीपालो मुमूर्षुर्दाहमार

राज
१९

दे रोगोत्थस्येव पापीड्या च चिंतया च तदीयया अध्मायमानो विद्वेषवह्निना ज्वलतानिशं नविनातद्वधेनेभवितव्यं ततः स्तोकोस्मि
मतिक्रियो भाग्यर्थस्यबुधाः कुर्युरूपायं स्यगनायथम सएकापावृतद्वारं ज्ञेयदेवेनकल्पितं दग्धांगारकेदेवकेविलुठतः स्तोकोस्मि
घत्तेजसोवेधावह्निकाणास्यशक्तिमुतुलामाधायपथमत्तुकामोहठात् तन्निर्वापणमिच्छतः मतनुतेपुंसः समीपस्थितेः संतापद्रुतभूरि
सर्पिर्विषघटपानीयकुंभसन्नभम अथराजाज्ञयाक्रूरैर्वधकर्माधिकारिभिः निशिसंधिमतिः शूलेसमारोप्यविपादितः सोतशूलेस्मिंतेत
स्मिन्शोकशंकुमहीपते निरगाद्रोगभयस्यपूर्वपश्चात्तुजीवितं सप्रत्रिंशतिवर्षपुयातेषस्मिन्निरन्वये प्रशांतभूमिपालाभूत्कातिचिद्
वसानिभूः अथसंधिमतिंवृद्धा तपानापादितंगुरोः श्मशानारव्यस्यहृदयं विवशंवशिनोप्यभूत शिशिरवृद्धवसंसारमुत्सेधेध्मनीषिणां हता
न्शोस्यतद्वृत्तमिवेकुमवधिष्यत सश्मशानमुवमायाद्नापस्यैवशुष्यतः कंठतुविनयिनस्तस्यस्वोचितामतस्त्क्रिया तचास्थिशेषमद्राक्षी
त्कणमाणत्वलश्चकेः शूलमूलावबद्धास्थिवंजावहेमनिश्चलं समीराणसमाकीर्णांमुङ्कंड्रायनिर्गतैः ध्वनितंरनुशाचंतमिवाबस्था

तथाविधां दावन्न द्रष्टुमीहन्ते जीवाम्यचेतिवादिना तस्माहृष्यतमूलांतः प्रोतैतेनाप्यकीकसं वेष्टितांघ्रिः शिरः शीर्णास्तत्कैश्चेधूलिधू
सरैः अनैषीत्तस्य कंकालं वारयन्मषतो वृकान् उचितां सक्तियां कर्तुं ततस्तस्य समुद्यतः भाले विधात्रालिखितं श्लोकमेतमवाचयत् याव
ज्जीवं दरिद्रत्वं दशवर्षाणि बंधनं शूलसंप्रदेमरणं पुनः राज्यं भविष्यति पादत्रयस्य दृष्टार्थे श्लोकस्यासीत्स योगवित् द्रष्टव्ये नु येपादार्थे
प्रत्यये कौतुकान्वितः अचिंतयच्च संभ्रांतः कथमेतद्भविष्यति उवाच च विधेः शक्तिमचिंत्यां कलयन्धियं तत्तत्कोवेत्यतिकारकंतः पारत
त्वानुरोधास्तज्ञाः संदेव्यवसितं हठोन्मूलनलानायमयत्नात् चित्रं तत्राप्युदयाति विधेः शक्तिरसंभृतेयं यस्मादात्स्यादिविधघटनासिद्ध
योनिर्निरोधाः मणिपूरपुरं पार्थेन दत्तम् समजीवयत् फणिकन्याप्रभावेणासर्वाश्चर्यनिधिर्विधिः द्रोणपुत्रास्त्रनिर्दग्धमातृगर्भे परीक्षितं
जीवयन्कृष्णमाहात्म्याद्दाताधुर्योधिकारिणां कंचमस्मीकृतं दैत्यै नागानां स्पर्णाभस्मितान् पुनर्जीवयितुं कोवादेवादन्यः प्रगल्भते
इत्युक्त्वाभाविनोर्थस्य द्रष्टुर्हिसमुत्सुधाः तत्रैव वद्दुवसति कंकालं मारास्तंत अथार्धरात्रे निर्निद्रस्तत्येवाद्भुतचिंतया धूपाधिवासमीशानो

घोतवान्दिव्यमेकदा उच्चंडलाद्रुनादंडो हुहुघंटो घंटाकृतिः चंडेडमरुनिर्घोषे घर्घरश्रुतवान्ध्वनिं उद्घाटिततमोरिः सततःपितृवनाव
नौ दशेयन्योगिनीस्तेजःपरिवेषांतरस्थिताः तासांसंभ्रममाकर्ण्य कंकालंचापवाद्दितं ईशानस्तांश्मशानोदेवी धृतास्तिश्चकितोयर्यो श्र
पापयपन्नरुश्छन्नः शायितंमंडलांतरे संधीयमानसर्वांगं कंकालंचापवायोगिनीगणाः उल्लसद्दारसंभोगवांछामध्यपदेवताः वीरालाभा
त्समन्विष्य कंकालंतमपाहरन् एकमेकस्यमंगंचविनिधायक्षणादथ कुतोप्यानीयपुलक्षपूर्णांगंतंप्रचक्रिरे अथपुर्यपूर्कश्वास्य
दनाक्रांतान्यवियद्द योगेनाकृष्ययोगेश्पस्तत्र संधिमतेत्युधुः ततःसुप्तोत्थितरक्तवसनादिव्यविलेपनः समभुज्यतताभिः सयथेष्टंचक्रना
मकः ईशानस्तस्यदेवीनांवितीर्णगहितंपुनः क्षपायांक्षीयमाणायांचकितः पर्यशंकत नदंस्तद्रक्षपाधीरः सचतत्स्थानमायये
उश्वयोगश्वरीचक्रंसिपमंतराधीयत अथाश्रूयतवाक्तासामाभूदीशानभीस्तव नास्त्यंगहानिरस्माकंवृत्तेचास्मिन्नवंचना श्रस्म
ह्रादिव्यवपुः संधितःसंधिमानसौ आर्यत्वाद्रार्यराजाख्यः ख्यातोभुविभविष्यति ततोदिव्यांबरःस्त्रग्वीदिव्यभूषणभूषितः ववंदे

संधिमान्मद्रूः प्रागपूर्वस्मृतिर्गुरुम ईशानोपितामालिंग्यस्वमेघपिसृदृलंभं भूमिकामालंलंभेकामिति कोवक्रमर्हेति असांरवविवि
त्रंचंसंसारंध्यायतोभिष्यः विवेकविशदात्तत्रप्रावर्ततयोः कथा अथवानीविदित्वेमांकुतोपिनैरीकसः सवालवृद्धाः समात्यास्तमेवोद्दे ग
शमापयुः पूर्वोक्तिविसंवादाः स्त्र्मोनायमस्त्यथ तेनाछिद्यतसंवाप्तिनिखिलान्यृष्टुमावचः अर्थानांशासितुःराष्ट्रंपौराणामपराज
के सोन्यमन्यत्कृष्ट्रेणानिस्पदः शासनाङ्कुरः आपप्योपवनोपांतेतदिव्याकृतिशोभिनं सतंयेत्नापयामासुरभिषेकांबुभिर्द्विजाः
नवराजोचिताचारेणसोशिस्रामपेसत दृष्टकर्मासमस्तास्तुनिस्तुषाः प्रकाकृतिक्रियाप्रथात् सराजोचितोनेपथ्यः पौराशीर्षोषशो
भिनीम सौधान्निषद्माजवीथीसंसेन्यांप्राविष्ट्यपुरीं तस्मिन्वाजसिंहाज्यमाक्राभतिनृपासने आचक्रामभजाआपन्नेर्देवीनचमा
नुषी अद्दाननृहृदयंतस्यशृंगारादितविभ्रमाः नितांतविन्योवनभुवः शमिनोनन्तुयोषितः चनभसूनसम्पर्कपुण्यगंधैस्तपस्विनो
कपूराधूपसुरभिः कौरैः पृष्ठः सपिप्रियभूतेशवर्धमानेशविजयेशानपरपतः नियमोराजकार्येषुतस्याभूत्प्रतिवासरं दृशापतन

सोपानस्फालगोभिःकाञ्चितैःसम्पृष्टःपर्वतैःसोऽभूदास्मदविग्रहःपूर्वेपूजापनयनेनिराङ्कवस्तुदैःतेनैवद्रष्टुमज्ञायिस्थापितोवि
जयेश्वरःलिंगपीठलुठत्स्नानकुम्भाम्भःसाभमूर्ध्वनिःशापानस्याप्यभूत्तस्यवल्लभीवल्लकीहिषःतापसैर्भस्मरुद्राक्षजटाजटाजूटयोकि
तैर्वेभौतस्यमादेश्वरीपार्श्वेदिवभूमिपतेःसभाशिवलिंगसहस्रस्यप्रतिष्ठाकर्मणिप्रभोःप्रतिज्ञामत्यद्भुतस्यनाभूद्विघटिताक्वचित्प्रा
मादान्तदनिष्पन्नाशिलामृत्कीयकल्पितासहस्रलिंगीतत्सूत्रैःसर्वतोद्योपिदर्पतेतासुतासुस्ववापीषुलिंगव्याजादरोपयतस्वपुण्य
पुंडरीकानांजन्मनेसपरमारामस्थानेस्थानेजलांतस्थबुद्बुदसंख्यानिवेशितैःअनयन्नमदामंगिशिवलिंगैस्तरंगिणीःप्रतिलिंगसहा
ग्रामाःपत्यपाद्यंततेनयपर्षदामघतज्जोगःकालेनातीधिमागतःअकारोत्समहादैर्ष्येमहालिंगेमहादेवैःमहात्रिशूलेमहदन्तीमहा
मादेश्वरीमन्दीकृत्वासधीश्वरंदेदसधानपितकाननेईशानस्यगुरोर्नाम्नायथादीशाश्वरंहरेषेदांचभीमांदेवीचवेदणाश्वान्यान्य
देपदेसमठप्रतिमालिंगैःहर्म्यैर्निर्म्यमहाद्यतांस्वयंभूभिस्वतीर्थैश्चपूतंभक्तिविभूषितःसएवभोक्तुमन्नामसीत्याज्यःक्षयमीरमंडलं

स्नातस्य निकटे तां भोभिः पुष्पलिंगार्चनोत्सवे राज्ञस्तस्य वनोद्दीपुमासः पुष्पाकरोपयो सच्चातिरम्यः काश्मीरोद्योष्मः त्रिदिवदुर्लभः। हिमा
लिंगार्चने ~ प्रायाहूनां तेषु कृतार्पेताम फुल्लाब्जखंडरुद्धाशाः प्राप्यपुष्करिणीतटीः लक्ष्मीसंखंडेद्रु चूडाध्यानपरोभवत नीलोत्पलव
तीर्वापीराग स्त्योदयनिविषाः अवगाह्य हराचोभिः शरदं निर्विवेशसः सांधे तपोधनैस्तैस्तैर्भजागरोत्सवान् तस्याभूवन्नुबोमंतुरमोवा
घात्रयः अत्यद्भुतराज्यलाभीमेत्स्य सफलयन्कृती पंचाशतं त्रिवर्षानामत्यक्रामत्सवत्सरान् शमव्य सनिनस्तस्य राज्यकार्याणि प्रप
श्यत तस्मिन्काले प्रकृतयो विरागं प्रतिपेदिरे ॥ अन्वेष्यतन्नृपस्ताभिः कश्चिद्राज्याय शुश्रुवे राजपुत्रो जिगीषुश्च श्रीमान्युधिष्ठिर
कुले जुगोपगोदित्याख्यः कश्मीरेंद्रजिगीषया युधिष्ठिरप्रपौत्रं हि गांधाराधिपतिस्तदा वृसन्न पास्तसाम्राज्यः सतत्रतनयं क्रमात
अवापलसीतादि स्मेरमोघेमघवाह्वने सतत्रपितुरादेशाद्दस्मवान्वयजन्मनः राष्ट्रं प्राग्ज्योतिषेंद्रस्य ययौ कन्यास्वयंवरे तत्रतं वारुणां घ्रा
त्रेघ्रापय राजसन्निधौ भेजे वरस्त्रजा राजकन्यका चामृतप्रभा तेनतस्य निमित्तेन वृद्धिमागामिनी जनाः अजानन्नंबुवादस्य पाश्च

स्येनैववापुना राज्ञाह्निरकेणोतदुरुणाद्स्मवारणं आनीतमकरोछ्ठायांनविनाचक्रवर्तिनं नमंतिकंपितुः प्राप्तंयत्यालस्मा
चसंश्रितं भुवानिमंत्रयामासुर्मंत्रिणोवंपपयोग्यवा अप्यार्थराजोविज्ञायस्वराज्यंभेदजर्जरं मतिचक्रेनशक्तोपितस्यानुत्यक्तमुत्सु
कः अचिंतयच्चसत्येमेसंभीतोभूतभावनः सिद्धिविघ्नानमूनदीर्घानपाकर्तुंसमुद्यतः कृत्येवहूनिनिष्पाद्यश्रमात्कोमीयमाश्रय
न प्रावृषीवाध्वगोदिष्ट्यामोदितोस्मिननिद्रया सुकालेस्यजतालस्मी विरक्तोवंधकामिव दृढनिर्वासनश्रीडादिष्ट्यासादिताम
या शैलूषस्येवमेराज्यंरंगेस्मिन्वलात्तस्थिरं निर्व्यूढावपिवैरस्यदिष्ट्यानमेस्तकागताः दिष्ट्यासदैवैवमुख्यमुंचेरुह्लोषयन्स्म
यः त्यागस्तोनभीतोस्मिविकल्पनस्त्वाद्वे इतिसंचिंतयन्नेतः सर्वेस्यागोन्मुखोनृपः प्रनोराज्ञानिकुर्वाणादरिद्रद्रूपिप्रिये
अन्येद्युः प्रकृतीसर्वाःसन्निपत्यप्रभोतरे ताभ्यःप्रत्यर्पयन्त्यासमिवराज्यंमुदसितं उज्झितंस्वेछयातैचप्रयत्नेनापिनाशकत तत्सोका
रपितुकश्चित्स्फाणीद्रमिवकंचुकं अच्चोलिंगमुपादायसोथप्रायायादुदङ्मुखः धौतवासानिरुत्मीषःपद्भ्यामेवप्रजेश्वरःतमपादा

पितदृशोव्रजतो मौनिनः प्रभोः पथ्यानं जगद्गुः पौरानिः शब्दस्त्रवदस्त्रकः सविलं वितगव्यूतिरूपविश्यतोरारथः जनमेकैकशमुद्दाप्यमं न
वर्तयतस्तांत्वयन् पथिरथिणां मूले मूले विलंघ्य जनान्मितपरिकोणगच्छन्नूर्ध्वंक्रमात्समदृश्यत गदन्नुवसुधाः सम्यक्पौरचैव व्रजन्मानिजा
सादान्त्रदान्नदृश्यविनिर्यातः स्तोकैः क्रान्तानुगमो जलैः निःशेषानिकटान्मालोक्य मठवीमध्यनिरुध्यनिस्त्यसंदेशोकावशास्तवाप्य।
गद्गदं पदं समान्यचोत्सार्य च भूर्जत्वक्परिरोधमंदाम रुन्धि द्राग् सिद्धाध्वगस्वाणिमौलिमणिप्रभोज्ज्वलगुहागेहजगादेवं च अथ्यथ
नसीतरद्रुमोधः पुटकघटोदासं भृतानुपूरणम् वसतिमकृतवासरावसाने शुचितरुपल्लवकाल्पितोच्चतल्पम् मृगासक्तमितानपाः शबलि
तच्छायामुवः शाद्वलेरुत्फुल्लामलमालिकातलमिलत्सुखव्रजस्त्रीजनाः सध्वानावनपालेराणुगणितान्मिश्रैः प्रपातानुभिः श्रान्ता दा
कृष्यमाणतास्तमनयन्नि द्राम् दूराद्रयः वनकारिमितैः पदैः सम्प्रतिभटतापरदृष्ट्वेनैदेधानैः अमनुतारटितैश्च कर्कोरठोः परिचितसोदंगा
लितांगमनोन्मुखवस्त्रियामाम् अभ्येक विधिवदुपास्य पूर्वसंध्यामामन्त्रन्नालिनमास्यपात्तनिद्रः क्ष्मापालः परिचितमोदरांवुतीर्थनं

दीनाध्युषितमवापभूतभर्तुः नंदिक्षेत्रेत्रिभुवनगुरोः सोयंतत्र यावत्तस्थौ तावत्तस्यमभिमतावाप्तयेजायंते स्म भस्मस्मेरः स्फुरितज
टाजूटबंधोसमूत्रीरुद्राक्षांकोजरठमुनिभिः सस्पंदैर्वीक्ष्यमाणः श्वाम्यच्छ्रीकंठदत्तव्रतजनितमहामंत्रियोमेसदेहोमिसादानोघ
तासुमतिमुनिनिलयं स्वमानापनीषु चक्षैर्भिक्षाकपालेष्वचिफलकुसुमश्रेणिभिः पूर्यमाणोमान्योवैराग्ययोगेप्यनुपतनपरमापे
नालाघवोभूत राजान ६ आदितः राजानः ४४ वर्षाणि आदितः ५५२ इतिश्रीकाश्मीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूनोः कल्हणा
स्यकृतौराजतरंगिण्यां द्वितीयस्तरंगः २ शतद्वयेवत्सराणामष्टभिः परिवर्जिते अस्मिन्द्वितीये व्याख्यानाषट् प्रख्यातगुणानृपा ॥
तृतीयस्तरंगोनास्ति ॥ ॥ ॐ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ तद्दीतव्यतिरिक्तमद्रितनयादेहेनसिद्धीभवच्चिह्नम्रत्सूद्गमिहमिद व्यपोह्य
तवपुः स्थाणोरभद्राणिवः शोभामोगिवधूशरीरकुटिलश्यामत्विषावेष्टिताजूटादेरपिवत्रभातिदयितामूर्त्येवयस्मात्तनुः १ समदी
राजकन्यां चयामसवानेकनः कैलातरन्नानकेनां चसुतानां चराजाभूज्जाजनेशनः २ पतिः गोपितदोः शील्यात्तुल्यसौभाग्यगौरवा

अनंगभवनं चक्रो विहारं नृपतिप्रिया ३ शिशुरेवायुषोल्पत्वं देवौ ज्ञोकं विचिंतयन् राज्ञः सुतो मल्हाणाख्यो मल्हाणस्वामिनं व्यधात् ४
पारे विशोककोटाद्रौ प्रदत्तप्रतिपत्तियाना अदीपत द्विजेंद्रेभ्यश्च द्रुग्रामः समाभुजा ५ श्रीनगर्यां प्रतिष्ठाप्य दुर्लभस्वामिनं हरिं षट्त्रिं
शतावत्सराणां स्मावृषास्तमुपापयो ६॥१॥ अनंगदेव्यां सम्भृतः तम्य दुर्लभकः सुतः शशास वासव समः ततो वसुमतीं कृती ८ मातामह
हस्य यो मात्रा दौहित्रस्तनयीकृतः प्रतापादित्य इत्याख्यां तत्कुलानुगुणां दधे ९ औडोनेडविडात्मा प्राश्रिया यन्मंत्रिणा कृता अयहाग
हनुमता पुणापानमतसम्पदा १० प्रतापतापिताराति प्रतापपुरपत्तनं मघवन्नगरस्पर्धि दीर्घवाहुर्व्यधत्त सः ११ नानादिगंतरण्यातत
नेतृकपिकसंकुले नोणाभिधोवसत्तस्य देशे रोहीतकोद्वणिक् रोहीतदेशजातानां निवेशाय द्विजन्मनां महागुणो नोणामठं पुण्यपज्ञ्य
र्चं चकारसः सजातु राजभवने राज्ञा प्रीत्या निमंत्रितः अर्चितो भवदकाह्नमुपचारैर्नृपोचितैः प्रातः सुखासिका प्रेमाणाप्रष्टो पृष्टपार्थिवी
भुजा शीर्षव्यथामकथयत्प्रजानां दीपकज्जलैः ततः क्रमेण नृपतिः तेन जातु कृतार्थितः वसंस्तदास्पदे द्रासीत्त्तपायां मणिदीपकान्

विलासित्वेनलक्ष्म्याच्युतादृश्यमानस्यविस्मितः अथद्वित्राण्यहान्यासीन्नैत्रेवसन्तकृतादेशः एकदातेनतत्कांतांविलोक्यललिताकृति

श्रीनरेंद्रप्रभानामदेव्यैहिमकरानना उरोजपूर्णकुंभांकुसद्वोहितविभ्रमः मूर्तिमन्मंगलमूर्तिर्वास्मरचगद्हस्यच हर्म्यस्यनिर्जनत

पार्श्वनिःशंकविहारिणीतांविलोक्यानवद्यांगीमभिलाषेणापस्पृशे सापिहर्षितमालीभिः किंचित्साचीकृतानना अथप्रपपीकांतत्रो

त्रविश्रांतपात्रदृशा मा जन्मप्रेमबंधाद्धानिर्देशाद्धामनोभुवः सपक्षपातमातस्मरदृश्येवविदधेमनः साक्षाद्दलव्यपदेशोतिपितांसौभाग्य

सुधामयीं संज्ञानामपिसंस्पृश्यपस्थितामिवविवेदसः हर्म्यस्तंभस्य कृन्नगात्रीसाभूत्तज्जगामसा तावत्स्वस्यैवक्रीपश्यंतीपार्थिवंतंमुहुर्मु

हुः तावत्स्वयैवक्रीपश्यतीपार्थिवंतंमुहुर्मुहुः गृहीतहृदयस्तन्व्यास्तावत्तैवमहीपतिः सचिंताजिस्मनयनोराजधानीशनैर्ययौ तत्रतस्यत

दाकारध्यानावहितचक्षुषः सममंततः पुरश्रीन्यामयेदेतानंवतनुः अचिंतयत्स्वधिक्कएन्नूहोयमस्मुभावहः अस्मिन्मेमानसोधानेरागना

माषिद्रुमः अहोनुसुभगः रागवृत्तिश्चित्तविजित्मयः विवेकादीन्यथाहृदेस्मृहृदः परिपंथकान भाव्यंकौलीनभीतेनंयेनभूमिभृतासुता

तस्मै भेदः स हि कोपं सदाचारविपर्ययः यत्र दारापहारेण राजैव कुरुते विशाम् परः को नाम तत्रास्तु शमिनानो स्मतिक्रमे विमृश्यन्निति भू
पालो विस्मृतस्मभवत्तमः नपद्धतिं साधुमेव्यां नचतां दीर्घलोचनां तमथ्यर्थिता स्वास्थ्ये नेदीयां मरणावणिक् सजनाज्ज्ञातवृत्तांतः
सुजनो विजनोक्षिवित स्मामथस्याश्रमाश्रमि किंधर्मेणानिरुध्येतेन गणां संशयेजनोरक्षात्यंनामकिंचन यन्मतानिमतीस्यंतविबुधै
र्धर्मसंशये तेषामपीह शोकस्त्यस्मृपेतेसयमव्ययः यशोनुरोधाद्वित्तनापिदेहमुपेक्षितुं स्वकीर्तिनेपरामस्नांक्षीणांकाणरसायना मा
मून्मदनुरोधस्ते त्वत्प्रियार्थं हिपार्थिव प्राणा अपि नमेगण्याइंद्रियार्थेषु का कथा एवमुक्तोपि नाधत्ते तां चेतत्सासुरास्य हात गूरसतां न
तेकीभूत्वान्न तत्वान्न पार्थिवा तेनप्रतिमेयेमाणास्तवलिनाचमनोभवा प्रास्ज्ञामथ जयादत्कपंचित्तां सुलोचनां छत्येहदाने
मापास्ततादृक्काणि स्लाघवा नरेंद्रमहिषी चक्रे श्रीनरेंद्रस्वरंहरं कमेणा च प्रजापुण्यैः चंद्रापीडाभिधं सुतं मासो हपार्थिववधूर्निधा
नमिवंभसहिनी तस्माभिजनमालिन्यं स्वौछरछिदंत ह्युणाः शाणाप्रमकाकौणा काण्पमाकोरत्यंमाणिरिव धूमाक्रांतमत्नीमप्ता वृत्तिचिपयः स

तेघनस्योद्गमोलोहस्यातिशितस्यजातिरचेलाकुंठाश्मसालामयात किंचात्यंतजडाज्जलात्कृतिमतोज्वालाध्वजस्योद्भवोजन्माव
प्यनुकारिणोनमहतांसत्यंस्वभावाःक्वचित तारापीडोपितनयःक्रमात्तस्यामजायत अविमुक्तापीडनामामुक्तापीडोपिभूपते
वज्रादित्योदयादित्योललितादित्यसंज्ञकाःप्रतापादित्यजायायांतास्वद्रापीडादयोपितेवर्षान्सचाशतेभुक्त्वाभुवंदुर्लभभूपतिःपु
ण्यपनिःश्रेणिभिःपुण्यामारुरोहदिवंशनैः२ राजचूडामणिःश्रीमांश्चन्द्रापीडस्ततोभवत पीडितैर्दुर्विधाकीर्त्याकलेःपीडांचका
र्यःएकपादाकृतिर्धर्मःसमभ्येवाक्रितोनृपेःशुद्धश्लोककृतांयेनपादैःसर्वीजितःत्रिभिः यस्यमाविकेममुखापरस्परविरोधिनःस्मिष
विरगुणास्तुल्यंदिव्योषधानिवर्त्तवःस्थानेस्थानेयदीयाश्रीस्तुल्यमाप्याययंत्यभूत श्रमानुध्याननुल्येवनिखिलाननुजीविनःदोषा
णांस्यन्काऽन्यभूपेषुयंदृष्ट्वाश्रीरशिश्रियत मार्गाद्रिष्वोपकालुप्यंक्षिप्तासिंधुर्विवार्णवेकार्यज्ञोयानतश्चक्रोयत्फलीभूद्धिविविग्रधी
पंसमाचारस्तुत्यंस्तूपमानस्त्रपांदधेयनीपतनयोमान्यैर्विनयंतांस्वशिक्षयत वज्रैनभिर्घैतैकेक्षिच्छिन्नस्यन्यान्मणिस्तुतत यस्यध

राजतं
२६

2b

मेभयादासीत्तस्याज्योधर्मसंशयो ॥ निजोपिपसः कुलिशत्राशादिवगरुत्मता न्यायं दर्शयता वत्सेनेनाराज्ञा प्रवर्तिता ॥ स्थितयोवीतमं
देहाभास्वतेवदिनक्रियाः ॥ नियंत्रितापराणाभित्त दुर्गाणि दोरणादियं अतिमसंगभंगात्रेनेपत्ताबाभितः पुनः तस्यत्रिभुवनस्वामिश्रा
साहारंमकर्मणि चमेक्षत्कोपिनप्रादात्कुटीसेत्रापयोगिनी ॥ शश्वत्प्रतिश्रुतापानोनवकर्माधिकारिणा नैसर्गिकाय्यादृप्यस्त
ःसूत्रपातेनचस्मे ॥ विज्ञापितोपतेरत्यंतमथपृथिवीपतिः तानेवसागसोमन्नेचमत्कारेनतपुः सोभ्यधात्वाम्विगतेषामभेसा
पूर्वकारितांप्रागवैयेरथ्वांतप्रविहंनकर्मणि ॥ नियम्यतांविनिर्माणायहाम्यत्रविधीयतां परभूम्यपहारोणामृकृते कः कल्मकोप
त पद्रष्टारः सदसतां तेधर्मविगुणाः क्रियाः वयमेवविदध्मश्चेद्घातुन्यायेनकोध्वना इत्युक्तेवतिभूपालेप्रेषितोमंत्रिपर्षदा पा
र्श्वोत्पादूकृतमल्लसदतःप्रागोअजितपतहृष्यतिस्वामिनंद्रष्टुं सचव्रतेनचेन्ममयुक्तः प्रवेशआस्थानेवाह्यात्स्वबसेरेस्तु ततः
अन्येद्युराय्यभूपेनसर्वाहृदेनदर्शनः पापकर्मणानोविघ्नः किंत्वमेवेत्सएघत प्रतिभातिगहतंच्चेद्रम्पतवतोधिक्रेमदप्यतांधनेवा

राम०
२६

पिमूर्धं वेचाभ्यधीयत नृस्मीक्ष्यितं ततो भूपं चर्मेकाणोऽजितज्ञपत देतां श्रुत्वैते सत्तत्वमानं ह्ला तुभिवोधतः राजन्वित्ताप्यते कश्चिद्घद
स्माभिर्पेपाशयं न स्वेपमवलिप्तेन तत्रदृष्टा सतता त्वया नादमूनः श्रुनो नास्तिकाक्रुस्यात्पार्थिवः पृथुः सुभ्यंतीवाधततस्याः संलापेस्मि
न्कुमात्वयोः जातस्सजंतोः संसारेभंगुरः कायकंचुकः अदंताममतास्यात्संशक्रुस्यामेववध्यते कंकाणागदद्वाराद्दिशोभिनं मवतापथा
निष्कंचनानानानामसत्ताकं स्वेदं दंक्रियानतथा देवस्याराजधान्येषायादर्शीसौवहास्मिनी कुठीघट मुखानहृतमोरिस्ता दर्शीमम आज
न्मनाः साक्षिणीयमातेवसुखदुःखयोः मठिकालोद्यमानाधनेस्सितं तुसम्यतेमया नाणायद्देशमद्वाणोदुःखमास्यात्तुमीप्सवःतद्दिमान
कृतोमम्मोराज्यभ्रष्टोप्यपार्थिवः एवमप्येत्यमहेशमर्शोवेदेवनयाच्यते सदाचारानुरोधेनदांतुतदुचितं मम इतितेनोत्तरे दत्ते भूभृद्दला
तदास्मदं कुठीजन्यादविंतनना भिमानः सुभाषितो अवोचच्चमेकारंतत्रसंतत्र संयोजितांजलिः राजन्धर्मानुरोधेनपरस्वन्नात्तवोचि
ता स्थविरदेशाधर्मेणापाडसूनोः पुरायथा धार्मिकत्वं तथा तव मया स्पृश्यन विश्सितं स्वत्ति तुभ्यं चिरंस्थेयाधर्मा वत्त्रातपहृतोः दर्शयन्त्री

दृशीः शुद्धोः श्रद्धेया धर्मचारिणां॥ एवं निष्कल्मषाचारः स चक्रो पार्थिवीभुवं राजा त्रिभुवनस्वामि केशवस्य प्रतिष्ठया कर्त्तैः प्रकीशदेवा
र्व्याम प्रकाशाकाश कांतिभिः प्रकाशिकाविहारस्य तत्पत्नीकाराधिश्रमूत् गुरुर्मिहिरदत्ताख्यस्तस्योदात्तगुणोभवत् विश्ववरस्य गंभी
र स्वामिनाम्नोविधायकः सर्वाधिकरणस्थेयां प्रेत्याच्छलितकाधिदब्रवीत् धः नगराधिकृतस्तस्य छलितस्वामिनं व्यधात् कदाचनस
भासीनं दृष्टा धर्माधिकारिभिः प्रायोपविष्टा राजा नं श्रा वलीका चिदब्रवीत् त्वयि प्रशासति मंहीमहोगहानिर्वहणो सुखसुप्तस्य मेप
त्युः हृतं केनापि जीवितं एषेव मद्गृहीलज्जा सदाचारस्य भूपतेः यदकालभवो मृत्युस्तस्य मत्स्य शांति प्रजाः कलिकालवलात्ते चैत्या ह
शैरपि दृश्यते पापात्यापतरमुष्मिन्दोषकृत्यमुदास्यते चिंतयत्यपिनो विमिभर्तुः कुंचिद्विरोधिनं निर्दोषस्यादृतस्या सन्सर्वतः शीतला
दिशः अनसूयोनिरुत्सेकः प्रियवाग्गुणवत्सलः पूर्वाभिभाषीनिर्लोभो नविद्दूवादिकस्य चित तस्य तुल्यवया वाल्यात्यभृत्य ध्ययेन
धर्मः मासिकस्स्वामिवास्तव्यो विप्रः शक्यो मिचार्याखित गुणादारिद्र्यनिर्निर्द्रैः सद्रैःकैशिलशालिनाम मस्ति द्विस्यधेपावंध्यो

वोध्यंतोत्पयपासवः नापुंश्चलीपोदुःशीलो नाद्रोही नित्यशंकितः नावाचालो मृषाभाषी ना कायस्थः कृतघ्नधीः नादातृगृहजोलु
ब्धो नानीर्ष्यानित्यदुःखितः नास्त्रीजितः सर्वदाऽस्या नारूढः स्निग्धभाषितः नानन्यजः पितृद्वेषी नारोगी निरपत्रपः नासुहृद्विषा
पापीयानिति भूता यं संग्रहः ॥ त्रिलंकी ॥ इत्युक्तवत्यां ब्राह्मण्यां तच्छ्रैकावसतिं द्विजं आनीयपरिशुध्यस्येत्यभ्यधाद्वसुधाधिपः भू
पो ब्रह्मापवादीन्न ख्यातः ख्यातो दविषया निःसंभ्रमस्तं भूपितुर्देवदिव्यक्रियामयं ग्लापयद्वाक्षरद्वादीन्न ततस्तं मेदिनीपतिः
अदृष्टदोषं किं कुर्मो वयमत्राधिकारिणः नान्यस्मिन्नपि दंडस्यप्रसंगो निश्चितागसि किं पुनर्ब्राह्मणो दृश्यो दृश्यो दोषेऽपि बंधंवि
नाऽदृष्टेतिवित्ते तस्मिन् द्विजजाया ब्रवीत्पुनः चतस्रः स्मारदाः स्त्रीणां राजन्नपि न शस्यते नान्वगात्परिणेतारं दहतु प्रतिचिकीर्षा
पा तत्राविहितदंडे स्मिंस्त्यजाम्यनशनेन सून १०० तपाख्यिता पांत्र ब्राह्मण्या कृतप्रायोपवेशनः स्वयं त्रिभुवनस्वामिपादानुद्दि
श्य सोऽभवत त्रिरात्रोपोषिते तत्र राजा नरजीनीषये स्वप्नेस्वप्नो न्तमोवा वत्सत्योक्तिसत्यवादन ईदृङ्मुच्यते राजन्नसमस्या

न्वेषणां कलौ निशीथे कस्य सामान्यकांतु द्विविकर्तनं भवच्छक्त्यनुरोधेन सकृदेतन्मयर्पितं मत्वासा रांगने मुष्टिन्यूनालिचूर्णो वि
कीर्यते मदसिगांकुर्वतोस्य त्रिरत्नघदिदृश्यते बद्धरुत्यापापदमुद्रापादमुद्रानुयायिनी तदेषवधेको भूत्वासदृशदंडमर्हति राज्ञांवधवि
धिःकार्यो दिनेपापहृदयेमा अपतन्कारयित्वा सदृष्टदोषद्विजन्मनि दंडं दंधरस्थ क्रोहि जत्वादृधवर्जितं मद्दीमयोनाभर्तृधेतस्मिन्वि
हितशासने ततो द्विजन्मजाया साध्वी नाशीरभ्यधादिदं इयत्यवनिभृल्लोंगूढपापानुशासनं कार्तवीर्यस्य वादृष्टं तववापिदृश्यते दंड
धारत्वयिस्मापक्षितिमितां प्रशासति कोबैरास्नेदृयोः पारमना सा धावसीदति इत्युक्त्वा तपुगध्येपेधेस्यकन्तांनवस्तुभिःस्वल्पोधिराज्यका
लोस्य पर्यायैः पूर्यपूर्णेन स्वच्छविष्टरपाथोजसे संगाग्निरर्गलाः निविडं जडिमाजाने व्यधेनाधिपिसन्निधिं विविक्तवाणीशोभस्यनस्या
मावन्यथाकृपं मदेंद्रस्येवधनुषो विदधे दृष्टनष्टतां कारयित्वाभिचारंतंनिग्रहोयरुक्षहिजं तपसाः शेषतामीषातारापीडोनुजोनप
ते दुष्कर्मदुर्भगाम्नो कुंभोगान्यापगुणोन्मत्तं मद्भतिकंटकान्मत्मुकरभाइवकेतके ततःप्रभृतिभूपानोराज्यापूर्णांगुणन्मति दुष्टासु

प्रवृत्ता राज्येस्मिन्नभिचारादिकाः क्रियाः श्रीचंद्रापीडदेवस्य तत्त्वमित्यमपश्चिमं संस्मयेमानां कृते तेन कास्योत्पुलकं वपुः मुमूर्षुर्येन स
न्ध्यापितं हत्वाध्यापिनं द्विजं वराकेन्यमयुक्तेस्मिन को दोष इति नावधीत विस्मृतः स कृतस्माभृत्सक्तिमध्ये घवेधसा दत्त्वा कायप
दं न्यूनेन्यस्तः कलिनृपावलौ अष्टौ वर्षान्मासमासानतुगत्वाति मेदिनी प्रविवेश शवशी स्वर्गमनिशं च सतां मनः ३ भ्रातृद्रोहात्तस्मु
हृद्दाप्रतापेन भयावहः उवास तारापीडः स चंदुः स्मामंडलं ततः पूर्णपात्रमतिभ्रष्टं द्विषां लुंठयता यशः शिशोः प्रतापस्योत्पत्तौ कं वेधा
पेन नर्तिताः तस्मात्तिदुष्टदेहस्य लक्ष्मीर्हीनापि सर्वतः अभूदुद्वेगजननी श्मशाना मे रिवक्षितिः मंत्रैः प्रभाव सान्निध्यं देवानां क्रिय
ते द्विजैः मत्वेति देवद्वेषी स द्विजानां दंडमत्यजत मासैष्वष्टहिदिनैर्नूनं च ततस्त्वस्य समा भुवि सप्ताभवद्कृतद्रोहमरोदत्सुकृतात्स्वयः श्व
पगूढा ------------------ ---------- योपं परापकराणाप्रसजत्सु पापं तेनैव तस्य नियमेन भवेद्विनाशः धूमस्य
मौतिनयनांध्यकारं चयोग्निर्भूत्वा बुदः सपशमयेत्सलिलैस्तमेव ४ राजा श्रीललितादित्यः सार्वभौमः ततोभवत प्रादेशिकेश्वरस्रष्टुर्वि

धेर्वैदूरगोचरः प्रतापाशुशुष्कष्टाकूटैः परवाससमर्थनेमिः जंबुद्वीपद्विपेंद्रस्य येनातन्यातमडनं नयांजलिषु वंदेषु राजभिर्विजयोद्यमे
पार्थिवः पृथुकीर्त्तिर्युधिक्रोधम्मुमोचयः विनिःसरजनतयाभयाद्भ्रांनिवामुचत् दूषणावसतयोपस्यनिशम्यास्कंदर्दुभिषम् वि
लोलत्तिलकांतैयः सनेत्राभोभिराननैः निर्वापाजलिदानानि द्विषांनारीरकारयत् स्थितिमदत्सिणायनारवेरिवमहीपतेः जिगीषोः
प्रायशास्तस्य यात्रास्ववर्ययोयेयो कारपूर्वदिशागद्भ्रन्प्रतापानलसन्निधौ अंतर्वद्यां महाराजः सकीलुस्नीषमद्भुभै कन्यानाथत्रकुञ्ज
त्वं यथाद्राधिपुरीमरुत् तत्रैवशमनीयः सपुमांस्त्वक्रेभपस्पशां यशोवर्माद्रिवाद्दिन्याः प्राणात्कोवन्निशोषणां नृपतिर्ललितादित्यः
प्रतापाद्दिस्मतांययो मतिमान्कान्यकुब्जेंद्रः प्रसभात्कात्यवेदिनां दीमयल्ललितादित्यः एद्दंदक्षान्यषेवत ततस्सहायाः ततोप्याप्तसन्धिका
ममभिमानिनः कुमुमाकरतोप्युच्चैः सुरभिस्यदनानिलः श्रीयशोवर्मणाः संधौ सांधिविग्रहिकोनयत् नयनियमनालेखमित्रश
मेस्यचक्षेमे सोभूत्समांधिर्यशोवर्मललितादित्ययोरिति लिखितेनादिनिर्देशाद्नयत्वविदनसभोः सुदीर्घविग्रहाशांतेः सेनानीभि

रत्नपितम ऽ गौचिल्याप्रेसितां तस्य सितिम दृढ्ढमन्यत प्रीतः पंचमहाशब्दभाजनं तं व्यधत्त सः यशोवर्मन्पंतं च समूलमुद्धपाटयत अ
ष्टादशानामुपरि प्राकि हानां तदुर्जैवैः कर्मस्थाने स्थितिः प्राप्ता ततः प्रभृति पंचभिः महाप्रतीहारपीडासमहासंधिविग्रहः महा
श्वपालापिमहाभांडागारश्च पंचमः महासाधनभागश्चेत्येतां येरभिधाश्रिताः शादिमुख्या येषु भवन्त्यध्यक्षाः पृथिवीभुजः कविर्वाक्प
तिराजश्रीभवभूत्यादिसेवितः जितो यैर्यशोवर्मा तद्गुणस्तुतिवंदितो किमन्यत्कान्यकुब्जोर्वीयमुनापार ------- अभूद्दशालि
----- गदं प्रांगनवहूंशो यशोवर्माणमुल्लंघ्य हिमाद्रिमिव जाह्नवी सुखेन प्राविशत्तस्य वाहिनी पूर्वसागरम पपपङ्क्ति जेन्मव सुधां सेष्या
धोराणाभर्त्सितैः तन्मातंगैः कलिंगभ्यः कंपचित्यच्छिन्नपथि आकृष्टलक्ष्मीपर्यंकादंतिमारभ्यादिवागताः अशिश्रियंत्तनिःशोषादंतिनो।
गौडमंडलात करकेभवटाहस्तष्ठतशीचिकचयद्दः अदृश्यतायैगेस्तस्य गृहीतः पूर्वसारिधिः वनराजिश्यामले नदि शं वैवस्वतांकितो
मग्नतस्थ्यक्षितीराणात न्कपाणानतुद्विषः तस्योर्ध्वजूटः कार्णाटः कृतप्राणातयोनयन सुवर्णाकेतकीत्वम्स्यामतापमवतंसतां तस्मिन

प्रसंगे रट्टाख्या कार्णाटी चटुलेक्षणा अपासीन्नृपतिर्भूत्वा पृथ्वीं दक्षिणापथं विंध्याद्रिमार्गाः पर्योघ्रा निष्पंयेत प्रभावया दुर्गयेव
तपादेव्या कृता निष्कंटकाः ललितादित्यपादाब्जनखदर्पणमंडले स्वमूर्तिं वीक्ष्य संक्रांतां भणातां तामापि पिप्रिये तालीतरुतलाचांतना
रिकेलरसोमेषः कावेरीतीरपवनेस्त घोधाः स्कममत्यजन् चंदनाद्रेस्तदास्कंदत्रास म्भ्रश्यदहिम्नलात् श्रीखंडद्रुमदोःषंडान्मंड
लाया द्वापतन् उत्तराश्मास्विवपदासित्वाद्वीपेष्ठविभ्रतः सेतुत्सायाद्वांभोधेः सिंम्रचक्रेगतांत ततोव्विवीचिनिर्घोषैरुद्गीतजयमं
गलः सतस्यपश्चिमामाशांजिगीषूणामपश्चिमः आक्रम्यक्रमुकान्सप्रकोंकणान्सप्तकापयन् तुरगानिर्वतिर्गम्भ्रमतापस्तस्यपश्
पे पश्चिमाब्धेरुत्तस्तवीचेरर्विसंवत्सभूत् द्वारकांतस्थसैन्यानां प्रवेशोत्सकवदायिनी विंध्याद्रिस्तहल सुस्पधातुरागुव्वतोवरः प्रत्यभा
क्रमेयादः कोपताम्ररवोन्नमन् विशतांदशनेश्चापः तस्यावंतिषुदंतिनां महाकालकिरीटेंदुज्योत्स्नपारवडिताः परम् सर्वतोदिक्रमा
लोकाजितमायांस्ततोनृपान् सम्राविशत्सुविस्तीर्णांमपथेनोत्तरापथम् राजभिस्तस्यतंत्रोयामोभूत्सदेपदे कुलाद्रिभिरिवेंद्रस्यपक्ष

ष्के रोषमस्पृशः कांभोजानां वाजिशालाजायंते स्म दृष्टाक्रिताः धांतच्छलान्नहि सैन्दैर्निरुद्धापद्विषैरिव भुःखाराः शिखरश्रेणीयो
तः संत्यज्य वाजिनः कूंठभावं तदुत्कंठां निन्युर्द्रष्टूं हयाननां त्रीन्वारान्समेरोर्जित्वा जितंमेनेसमुस्मृनि सकृज्जयमेरोर्वीरमन्यं ते दिघुणा
सुरम चिंतानदृष्टाभोहानां वृत्रेप्रकतिंपाडुरेवनौकसामिवक्रोधाः स्वभावकपिलमुखे तस्य प्रतापो दरदां न सेहनारतमधु दरीणा
मोषधिज्योतिःमत्यूषः कृरवोदितः कस्तूरीमृगसंस्पर्शोधूतं केकेमेकेसरः सैन्यसीमतिनीस्तस्य संचस्कारोत्तराणिलाः सून्येप्राग्ज्यो
तिषपुरे निर्जिहानं ददर्शासः धूपधूमवनस्लुष्टात्कालागुरुवनात्सरं मरीचिकाविंतीर्णार्णावि स्त्रमेवालुकांबुधौ तद्गजेंद्रामदस्रम्
हस्रमतापशुः तथोधान्विगलैर्हयेन स्त्रीराज्ये स्त्रीजनो करोत तातुंगैस्तैनौपुरस्तात्यनतुंकुंभोकवाटिनो स्त्रीराज्यदेव्यास्तस्या
ग्रेवीस्यकंपादिविक्रियां संत्रासमभिलाषंवानिश्चिकायनकाश्चन उत्तराकुरवेविसस्तद्रयाकुन्मपादपान उरगेतकसंत्रा
साहिलानीवमहोरगा जवाजितधनःसोपश्यद्विवेशास्वमंडलं भिन्नेभमौक्तिकापूर्णपाणिःसिंहध्वचलम जालांधरंलोह

रचिंमहल्लानीतणाशिच मस्यादीकृत्यविदधेराजत्वंसोनुजीविनां पराजयव्यंजनार्थेनानालिंगानि पार्थिवाउग्रेणाग्राहितास्तेनवहं
त्यद्यापिनिर्मदाः बंधमुद्राभिधानायपश्चाद्बाहुतदाज्ञया तुरुष्काद्धर्तव्यकेशमूर्धानश्चार्धमुंडितं क्षितिभृद्दाक्षिणात्यानांतिर्यक्के
ज्ञापनायसः पुच्छंमहीतलस्पर्शिचक्रेकौपीनवाससि नतत्पुरंनसग्रामोनसासिंधुर्नसोर्णवः नसद्वीपोस्तियत्रासौप्रतिष्ठांनविनिर्म
मे कश्चित्ख्यातसमुचितंकश्चित्समयानुरोधवाङ्कल्पेनप्रतिष्ठानामसंदधे मुनिश्चितपुरंचक्रेदिग्जयेकृतनिश्चयः सगर्वोदर्पितपरंकृत
वान्कृतकेशवं फलगृहंतेनफलपुरंपर्णोत्संपर्णमादहत क्रीडारामविहारंचक्रीडन्राजाविनिर्ममे एकमूर्ध्वेनपट्टलमधः कर्षत्तथापरं
बुद्ध्वा व्यधाज्ज्वालंवंस्त्रीराज्येनृहरिंचसः दिगंतरस्थेभूपालेतस्मिंस्तत्कर्मकृत्किल पुरंविधापयत्नाततफलप्रदमभूत ललिता
दित्यपुरंतस्मिन्नादित्सायसभूपतिः तस्यामांकान्यकुब्जोर्वीमभिमर्श्योर्जिताददौ तत्रकृत्वपुरेश्रीमान्मुक्तस्वामीव्यधीयत बृहद्विहारो
भूपेनसस्तूपश्चमहात्मना एकांकोटिंगृहीत्वासद्विजःपापविनिर्गतः भूतेशायददौभ्रष्टैकोटीरेकादशागतः सतत्रेज्यप्ररुद्रसशिला।

प्रासादयोजनभूमिग्रामसमदानेन च विदधे वसुधाधिपः चैकचक्रधरस्तेन चिरस्तोभः प्रजानां विनिर्मायाराजवदाल्लीतस्तांस्तानग्रामान्मय
छतः सोरवड्जिताप्रमप्राकारंप्रासादांतथ्यप्रवृत्तंच मार्तांडस्याद्भुतं दाता द्राक्षास्फीतं च पत्तनं लोकपुण्यपुरं कृत्वा नानोपकारणावेली
प्रतिपादितयोजिष्णुग्रामैः साकं सविस्मये ततः पारंपरीहासशीलोभूल्लोकवासवः विहसद्धासवावासंपरिहासपुरं व्यधात् विरेजेराज
तोदेवः श्रीपरीहासकेशवः त्विषोरत्नाकरस्यापेमुक्ताज्योतिर्भरैरिव नाभीनलिनकिंजल्कपुंजेनेवानुरंजितः अवकात्वोचनमयः
श्रीमुक्ताकेशवो हरिः महावराहः शुशुभे कांचनकवचं दधत् पातालतिमिरं हन्तुं वहन्निवरविप्रभाः गोवर्धनधरो देवो राजतः तेन का
रितः पोगानुकूलपयः पूरैरिवपाडुरतां दधे चतुष्पंचाशता हस्तानरोपयित्वा महाशिला ध्वजाग्रे दितिजारातेः तार्क्ष्यस्तेन निवेशितः च
के वृहच्चतुःशालावदन्येसहहज्जिनेः राजाराजविहारं स विरजः सततोर्जितं तोलकानां सहस्राणि पलानां स ततस्तथा संधायशुद्धा
धीश्च के श्रीपरीहासकेशवं २०० रीतिमय्यस्य सहस्रैस्तु तेन ताम्रविक्रेवसः अमव्यापिवपुः श्रीमान्वृहद्बुद्धो व्यधीयत चतुःशाला च

राजत
३२

चैत्यं च तातान्वितां व्यधात धनेनैनैवे तितस्यासन्यं च निर्मितयः समाः राजतान्वापि सौवर्णा न्वापि देवान्विनिर्ममे पार्श्वेषु मुख्ये देवानां पार्षदो
धनदोपमः कियंति तत्र रत्नानि ग्रामान्परिकारं तथा सप्तादादितिकः शक्तः परिछेत्तुमियत्तया अवरोधैरमात्यैश्च सेवकैश्च नरेश्वरैः तत्र प्र
तिष्ठाः शतशो विहिता भुवनाद्भुताः राज्ञी कमलवत्यस्य कमलाहट्टकारिणी राजतं विपुलाकारं कमलाकेशवं व्यधात अमात्यो मित्रश
र्मापि चक्रे मित्रेश्वरं हरं श्रीकय्यस्वामिनं चक्रे लाटः कय्याभिधो नृपः श्रीमान्कय्यविहारोपि तेनैव विदधे श्रुतः भिक्षुः सर्वज्ञमित्राभः
क्रमाद्यत्र जिनोपमः भुःखारश्चंकुणाख्यश्चक्रे स चंकुणविहारकृत भूपचित्तोन्नतं स्तूपं जिनान्हेममयांस्तथा ईशानदेव्या तस्य पत्न्या।
ख्यातावृमतिपादितं सुधारसमिव स्वच्छमारोग्याधायि रोगिणां वल्लभादि स भूभर्तुर्वल्लशचक्रमर्दिका सहस्त्राण्याकं सासमत तत्र चक्र
पुरं व्यधात आचार्यो भप्परो नाम विदधे भप्परेश्वरं अन्येपि रक्कोटेशाद्याः कर्दवो बटुभिः कृताः अधिष्ठानान्तरेष्वत्र चंकुणो नाम मंत्रि।
णा सचैत्यः सुकृतोदारो विहारो निरमीयत भिषगीशानचंद्राख्यः स्यालश्चंकुणमंत्रिणः विहारमकरोल्लब्ध्वा तस्कानुग्रहाच्छ्रियं एवं दे

राज०
३२

समयीमं वीमकुर्वन्नुर्वरीपतिः गुणैरौदार्यशौर्याद्यैर्मेघवाननमलंघयत् हेलया पार्थिवनिर्योती वक्राद्रुमुमतीपतेः न कदाचन तस्याज्ञा देवैरप्युद
लंघ्यत तस्याद्विपूर्वपापोदयतः सकटको वसन् आनीयतां कपित्थानीत्यादिदेश सजातुचित् किं कर्तव्यतयान्वेषु पुरोगेषु स्थितेष्वथ उ
पानयत्कपित्थानि दिव्यः कोपि पुमान्पुरः अन्यादृपायनेन गृह्णन्नकृतसंज्ञोप्युवाच भोः कस्त्वमिति पप्रच्छ भूपतौ द्वारःप्रसत्य तत्र सो
सुधान्तं कपित्थानि दत्वागात् प्रियापदं प्रहितो घमहेरानंदनोद्यानपालकः रहो महेंद्रसंदिष्टं व्यक्तिं किंचिदस्तीमे इति श्रुत्वा प्रती
हारः सभां चक्रे सनिर्जनां ततो दिव्यः पुमानूचे शक्रस्त्वां वक्ति भूपते संतप्यं पप्यस भयेन तत्सोजन्यान्निष्ठुरं वचः तुर्ययुगेपि भूपालदि
क्पाला अपितेवयं विभेमोपत्याणास्याज्ञा श्रूयतां तत्र कारणं पुराग्रामे गद्धस्य स्यचित्स्य पुंसः १२ जन्मांतरे कोभक रोहास्तिकोभूद
वान्किल एकदा तस्य तेयोष्मवाद्द पिपासामहाश्रमार्ते श्रांतस्य निर्जले रागोसीणापायमभूदह ततः स्वामिगद्दांत्वुड्डूस्विन्नस्या
भवतोंतिकं वारिकुंभीमपूपं च गृहीत्वा कश्चिद्दायपो निर्धौतपाणिपादस्त्वं भोक्तुं समप्रस्तुतस्ततः विमुक्तोहगतप्राणामपपथः पुरतो

राजेत
३३

33

तिष्ठिं सत्वा मन्त्रो वाचन्माभुक्तादृभिः सोपद्रुतस्य मे कंठे पिपासवः प्राणाः वर्तंते भोजनं विना वारितः पार्श्वे गतो पि तस्मै त्वं प्रीतिपूर्वकं पूपार्थं
वारिकुंभीं च प्रदाः प्रियमुदीरयन् पात्रं प्रसन्नचित्तस्य कालेदाननेतेन ते अखंडितानामाज्ञानां शतमाशी त्रिविष्टपे तेन वारिप्रदानेन
वाक्छमात्रे पि दर्शिते प्रादुर्भवंति सुस्वादा नघो मरुपथेष्वपि सन्तोषात्र प्रतिपादितः प्रियवचो वृद्धालवालावलिः निर्दोषेणमनः प्रसाद
पयसा निष्पन्नसेकक्रियः दातुस्तत्तदभीप्सितं किलफलं काले तिवालोप्यसौ राजन्दानमहीरुहो विजयते कल्पद्रुमादीनपि अत्मा
वशेषास्ता स्वयं सेत्या ज्यातव भूपते वचो लंघ्यस्य पयतो पत्रा विचारतः अपिचेतस्मि भूपाल सुलभं महः सतः कस्माद्विचारशून्यत्वे
तवापि हृदि रोदति दिनानि कतिचिद्यानि कथमीरेषु घनागमे जायंते तानि पूर्वोक्तोपलानि शिशिरे कुतः विगाढसेदिशं पोयात
त्रेतत्रैवतस्यतत्वदाज्ञायहणे यत्नपूर्वदानप्रभावतः आशाश्रितस्य मा देहि द्रीमाज्ञास्त्वापितेधुना गृहीता कुप्यमे प्रपाशंको नाम
यशक्तिना विनाप्रयोजनं मुंच्यतस्मादाज्ञात्वयाकाचित् नैवमेवपुनर्देयाविरलामतिता पतः इत्युक्तो तर्दिते तस्मिन् भूपालोवि

राम
३३

पुत्राशयः चिंतयन् दानमाहात्म्यपरं विस्मयमाययौ ततः प्रभृति तादृशयोग्यपात्रप्राप्तिलालसः परिहासपुरे चक्रे स्थिरां गुर्वीम्
पर्वणि सहस्रभक्तमित्येव प्रख्यातां यां सदक्षिणं लक्षमेकोत्तरं भक्तपात्राणां यत्र दीयते अभिप्रायेण तेनैव पत्तनान्यूषरेष्व सः
चक्रे पथेषु तत्स्थांतः कश्चिज्जातु पिवेदयः संजग्राह स देशेभ्यस्तांस्तानंतरविज्ञानान् विकचान्सुमनस्तोमान्पादपेभ्य इवानिलः
तेन कैकाणवर्षस्य रत्नसिंहस्य सोदरः चक्रुणो नाम प्रभुः स्वादेशानीतो गुणोन्नतः मासेन समानतन्वन्कोशवद्रुसुवर्णता पद्माकर इ
वाज्ञस्य भूभृतोभूच्च भावदः रुद्रः पंचनदे जातु दुस्तरैः सिंधुसंगमैः तटस्तंभितसैन्योभूद्राजा चिंतातुरः स्म तं ततो वृत्तरणोपाय
तस्मिन्नदृष्टनिर्मत्रिगणैः प्रणाधेभसिंधुस्थश्चक्रुणो मणिमक्षिपत् तत्प्रभावाद्विधाभूतसरित्तीरः ससैनिकः उत्तीर्णो नृपतिस्तूर्णं
परं पारं समासदत् मणिमन्येन मणिना चक्रुणोप्याचकर्ष तं सलिलप्रागवस्थं च स तेन सरितामभूत् परिभावाद्भुतेन तत्प्रशंसा
मुखराननः प्राणपाश्चक्रुणं राजा मणियुग्ममयाचत सत्तमा दृष्ट [illegible] गावदकिं स्मात्त्वी

कारणेन वः सामान्येनैव लभते सोत्कर्षं च वस्तु सम्प्रथाम मद्द मतस्तस्यैकोशेभ्नातं विविधात्स्वष्टिः पार्श्वेगनापि तस्यैतत्संभिरिगेणायं तिता वद्या
वस्थितो जलनिधेः पुलिनैकदेशे सस्वीक्रियेत यदि तेन ततः तदास्य स्यस्फुरन्नपि न तत्सलिले विभाव्यः इत्युक्त्वा विरते तस्मिन् राजा स
स्मितमब्रवीत् संभावयसि किं रत्नमस्माकमभ्यधिकं मम ततोधिकतरं यद्हा किं चित्त्वां मम पश्यसि तदादाय मयच्छेदनिक्षिप्ये गामणि दृ
यं ततो मदान्यसादोयमित्युक्त्वा चक्रमणोब्रवीत् स्वायत्तेस्वामिनो रत्नेमद्वासिष्टमरीपतो गजस्कंदे विशेष्यते न्मागवेभ्योयदाहतं
दत्वा सुगतविवैतज्जनोयमनुगृह्यतां सलिलोत्तरणोपावो मणि देवेन गृह्यतां संसारोत्तरणोपायः सुगतो मद्य मर्प्यतां इति तेनार्थितोपकृत्वा
जिनविंबं ददौ नृपः वाग्मिनाय स्वसामर्थ्यं परिपंथयितुं वचः स्वविहारेप्य भगवान्सतेन विनिवेशितः कपिशाभिः सकाशायैः इव शोभाति
भिः दृश्यतेद्यापि कटकेरायाँसैः परिवेष्टितः गजस्कंदानिबद्धस्सत् चकोयस्वविष्टरः अभिप्रायानुसारेणामकरीकृतं ते प्रियं अहो महा
प्रभावानां भूपतीनां वसुधा अशिक्षितं कदाचित्तस्स्वयं दमयितुं हयं निनायारामपमेकाकी हयविद्याविशारदः दूरान्निर्मानुषेतत्रलल

नां ललिताकृतिं एकां ददर्श गायंतीं नृत्यंतीमप्सरसमपि स्वर्णाच्चोतेस्तमायप्यगीतनृत्तोमृगीदृशो प्राणान्यकिंचिद्रूछं त्सावपसरपदमयनंद
पं तुरंगंतस्समारुह्यतत्रागछद्दिनेदिने दृष्टातथैवेतकौतेगत्वापृष्टत्सविस्मयः तमूचतुस्तेनतेक्यावावांदेवगृहाश्रिते यः स्मूरवंतमानोयं
ग्रामस्तत्रावयोर्गृहत्सजीवनमुंजोमात्रणामुपदेशतः अस्मत्कुलेनानियतंनृत्तमत्रविधीयते रूढिःपरंपरापातामेयमस्मद्गृहे स्थिता
आवामन्योपिवानात्रनिमित्तंज्ञातुमीश्वरः एवंवचस्तयोः श्रुत्वानृपोन्वेक्षः सविस्मयः तदुक्तयामेदिनीकृत्त्वांकारुभिर्निरदारयत दृं
निहेतद्भिस्तैरघ्याद्रासमीन्निवेदितं नृपतिःपिहितद्वारंजीर्णदेवगृहद्वयं उद्घाटितारश्रिवेणीःपीठात्कौर्णानिवेदितौ अपश्यन्केशवोतत्रा
मलस्फाणानिर्मितौ परिहासदेवःपार्श्वपृष्पन्हेत्वापिलागदृ मरामस्वामिनः श्रीमान्नृपतिष्टाकर्मेनिर्ममे देवोपिलन्सूणगस्वामीतथैवास्य
ध्यपार्थिवं चक्रमर्दिकयाचक्रेस्वपार्श्वेनिवेशितः दिस्जेयपुरुषःकश्चिद्दृत्तमत्ययनियद्दृः अग्रेन्यस्यपदान्मानंगजानुढस्सभूभुजः
तेकृत्तप्राणिप्राणाद्विप्राणाद्विप्रौणःशोणितवर्षिणां त्राणार्थंनेकारुणिकःस्वोटंतेपरवान्नपः मनोभेविशारदिं भूमविधस्यस्यभूपतेः

शंख्यातमूचे स सचिवमाख्यातंदहितकारिणं प्राणानिलैलितादिस नृपतेः क्रियंतीमात दिन कश्चेयेनापितस्मैन्नंत्र्यद्द चनतोनृपात॥गु
से॥प्रतिजज्ञे च भूपेन ततस्तत्स्वामिनिग्रहः चूठश्रोणोगदंकौः सचाकार्यत सन्त्कैतेः ततो विहितयात्रं तं समंत्री कृतसत्क्रियः कदाचिदेवम
वदद्दूतेन जगतीभुजं एवंविधस्य कार्यस्य राजन्पारिरक्षणात् तत्रैवु रविस्पृश्याशाविंदवयतिमामिय वाष्पेजलांजलिंदत्वादुःखायचसु
खायच कृतकृत्योस्म्यवं जलादवमानहतानसूर अपकृत्याधिकं शत्रावपकारं जयेदिति गंभीरमतिनघवनिनादं नदतोगिरिः इतोमा
से स्त्रिभिर्गम्याभूः प्राप्यात्वरितं कथं यदावाप्राप्यते वैरि तदा तैत्रैव किं वसेत मासार्धलंघ्यं पंथानं तस्मादुपदिशामि ते गृहीत्वा सजलं
गम्यश्च मूनां किंतु निर्जलः तद्भूमिजा वंधवा मे न वस्यंति त्वदागसं सामात्यां तः पुराजाछ्यनाने न गृह्यते इत्युक्ता सो करोत्तस्य प्रवेशं वालु
कार्णवे पंसेस्सीणानुकष्टकोनि सतोयः समपद्यत तत्राप्यहानि द्वित्राणि वदन्नाभवन्नृपः तस्मां तै वीस्यैसैन्यं च मंत्रिणं तमभाषत उक्तकाला
धिकायात दासपणगमिताः पथि मुमूर्षुतस्य पौसैन्यं तदं धाशिष्यते किपान ततो विहस्यसो वादी जिगीषोः पोषमध्वनः किं पृच्छसि राक्षस

सपंमाघ्रस्यवाभवान् त्वंहिस्वामिहितौयेवसमुपेक्ष्यस्वजीवितं मन्युवक्रौसकटकोमयायुक्त्यामंवेशितः नेदंमत्तमहीमात्रंश्रीमोपवातु
कारोवःनांभोत्रलभ्यतकापिकोस्त्राताते दाभूपेते श्रुत्वेतिपतनाकत्नासमभूदीतसोष्टवा कारकांश्वेशितफलास्तिमपोषवशालिभूः स
मक्रजीविजीविताशानांभीनृणांक्रदिनध्वनि भुजमुखम्यपशमयंस्ततोनृपतिरब्रवीत अमात्यतवहत्येनप्रीतः स्वामिद्धितैषिणःमराबप्प
त्रशीतातोद्वरांमांचितावया अभेद्यसारमपितुष्णकंमेंवविधापित मयोगः कुंठतांयातालोहवज्रमाणाविव मणिभ्रमाहज्रकांगद्ध
नरम्भाद्दवांगुलीः त्वंमिष्यावयकोल्लूनानयशोचिष्यासिक्रवं निदेशेनैवमेपश्यपयः स्तेतद्येमेद्दिनौ रमितेनांवुवाहस्मरत्नेवैद्रूयमू
दिव इत्युक्त्वासोंवुनिष्कुंभुकुंचेनोवीव्यदारयत गजिद्दांशुवितस्तांभः मूलेनेवत्रिलोचनः अभोजगामपातालला स्मितवृषिःरस्तत
त्सरित्साकंसेन्यानांजीविताशया ३०० तस्यप्रेनाचराणांसाल्कमचिछदवाहिनी वयाप्यथीकृतागसमंत्रिणास्तस्यचेष्टितं त्वूनांगामंग
लाशंसी समंत्रीविफलश्रमः स्वस्यभर्तुर्विवेशादौनगरीमंतकस्ततःराज्ञापिक्रोरिलाचारोनिग्रह्यममुद्रोषिःपापिमस्वामंत्रिणस्तस्यतुल्याव

स्योव्यधीयत पर्योपयोगं तैनैव स्थाने स्थाने प्रवर्तिताः अद्यापि कृतवोद्दिन्यैः प्रवेदं मुनिनापर्यं स [illegible] परधुवेना कृताः अति
प्रसंगभंगेन तद्वृत्तांता न दर्शिता यन्निशाद्भजलाधनाश्मपरुषे देशानि वा रावायवा प्रस्थाच्छाः समये पयोदमलिने कालुष्यं संदूषिताः दृश्यं
ते कुलनिम्नगा अपि परं दिग्देशकालादिभीतमत्यंमदत्तामपि स्वसह शास्त्रारमवत्तिप्रदो कलेर्वायप्रभावः स्वान्नरनाथा प्रसनस्य वा य
त्तोपि भीमकलुषाः प्रवृत्तीः समदर्शयत॥ युग्मं॥ अवंतीषु सत्त्वो राजा परिहासपुरस्थितः स जातु मदिरासीवः सचिवानेव मन्त्रपात
कृते प्रवरसेनेन यद्देवत्यवरं पुर तच्चित्तदर्प्यमन्यधेमत्सुरस्य वच्छिपं घोरा मलंघिता ज्ञस्य श्रुत्वेसा ज्ञां महीपतेः गत्वा प्रवास कूटानि ते
दहन्वानुलानके हर्म्यादीसमाणास्त द्विजिन्वालोज्वलाननः उल्कामुखरवाभूत्स द्रुषीद्दहसितोत्करः द्विषा दिवैकृतवतः प्रतिभासते
न्यामिष्यर्वाचित्रमधिको विषदात्मनोपि चंद्रादिपश्यति पुरो द्विगुणं प्रकृत्या तेजो मयं तिमिरदोषहतं हि चक्षुः नैवं चेद्देकमपि तत्पुर
प्रवराभूपतेः अप्रसंख्यपुरनिर्माता सविवेदाधिकेकृतः युग्मं॥ सीमासेव्या प्यनिर्ध्यायं नगरज्ञो घ्रकिल्बिषं उत्मानिःश्वास सुहृदा पस्य

रौनुशयाग्निना तत्कुर्वेतैतैः सुषिरागूढयेनात्मनुक्षयं दक्षेते जीर्णोतरवः कोटरस्थानलाइव भातस्तम यशोचंतसदुः रविवीस्यमा
त्रिणः चिंतानिवर्तनो याचुः पुरस्त्रोषमथेव ततः श्रोतः प्रनष्टेनगरेनिः शोकोभून्महीपतिः स्वमांतहारितिपुत्रेप्रबुद्धो यइवस्थिते कां
पेनाजानुतद्वाकांपत्नीवेनमयोच्यते तान्युक्तकारिणोमात्यामशंसन्निति सोब्रवीत् प्रियमनुचितंस्मापापत्नी सागमभुरीश्व
रोगमयति पतीधिक्रान्मृत्वान्मुकन्निमुखाप्यनः नृपमपथगंपांतिमाणानृपस्यनिजानयिप्रसभमिदयैतैः पूतपंमदात्मभि
रुर्वरी भंतीद्रमपिमादात्म्यरात्मस्याधितिष्ठतः अयमन्योपिदोषोभूदितरस्मितिपोचितः दत्वापियत्समध्यस्थश्रीपरीहा
सकेशवं जघानतीक्ष्णापुरुषेस्त्रियाम्यांगोडपार्थिवं गौडोपजीविनामासीत्सत्वमत्यभूतंतराजहृदयेजीवितधीराः परोक्षस्यप्रभो
र्हते शारदादर्शनमिषात्करमीरान्संप्रविश्यते मध्यस्थदेवावसथंसहृताः समवेष्टयन् दिंगतास्थेभूपालेप्रविवेश्मनवेस्यतान्
परिहासकेशवंचक्रुः पूजकाः पिहितारमिमे तेरामस्वामिनंमाप्पराजंते विक्रमोजितापीहामक ... रत्या द्रोरोणुषाः तिले
... पौनश्चायनगीर्ल्लोषाकैल्विषे उत्मनिःस्वा ...

राजत
३७

तिलकं तं कृत्वा च चित्तिप्तपुष्टिः सुसर्वतः नगरान्निर्गतेः सैन्यैर्दृश्यमानाः पदे पदे श्यामलाः [illegible] काश्मीरापितास्मिन् [illegible] दत्ता भुवि अंजनाद्रि
दृषतं वज्राधातुस्पंदोज्वलाश्च तदीयरुधिरासारैः समभूदुज्ज्वलीकृता स्वामिभक्तिरसामान्या धन्या चेयं वसुंधरा वज्राहतस्य हो
तं भर्यं विस्मतिश्रीः पद्मरागाश्च वेन्नानाकारमपिमर्षणास्यांति विषगाहृत्मतादृश्मनः एकैकं क्रियते प्रभावानियमात्कर्मातिरेत
पुंपुरत्वैः परममप्रमेयमहिमा त्वं दृष्टं किं साध्यते ध्रुवदीर्घकालं लध्योधाशांतेभक्तिः क्वचप्रभो विधातुप्यसाध्यं तद् घर्षांडे वि हि
ततदा लोकान्तरस्वामिभक्तिप्रभावानि पदे पदे तादृशानि तदाभूवन्मृत्युरत्नानि भूमंताम राज्ञः प्रियोरप्सितोभूद्धो ज्ञारा सस
विज्ञेव रामस्वान्युपद्दोराणश्रीपरीद्द सेकेशवः अद्यापि दृश्यते भूमं स्तां ग्रामस्वामिपुरा स्पंदं ब्रह्मांडगोडश्रीरागां सनाथ्यं यशस्ता
पुनः एवं नानाविधोदंतैर्वोमराः क्ष्मापतेर्येपुः विरत्नाः स्वपुरं तस्य भूयास्सस्तु स्निंतरे अनन्यक्रांतपृथिवीसमालोकनकौतु
की अपारंप्रविवेशाथ पुनरेकोत्तरायथं कौंतुप्रभावजिज्ञासाप्रदितैर्धनदादिभिः नैर्नैर्नैस्सहृदयज्ञातास्तस्यतेतत दाभवन ना

राम
३७

नापि याभुवो दृष्टा ज्ञानेभानुकैरपि राज्ञस्तस्य वभूवाज्ञा तत्र स्वैरविहारिणी चिरमज्ञातवृत्तान्तेमैत्रिभिः प्रहितस्ततस्तपाश्चाद्
तास्तानेवमुक्तवान् इत्यादिशतिवः स्वामी कोयं मोहो भवादृशां श्मामि मांमेप्रविष्टस्य किं कार्यं समपश्यथ विनिर्गतानां स्वभुवः
सरितां सलिलाकाः नवि र्मांज जिगीषूणां दृश्यते स्यावधिः क्वचित् तस्मादाचारसारं वोवस्य स्वविषये चितं राज्यं तदनुसाराणि
विधेहि तानेनघाः अत्र स्थैः सर्वदारभ्य सुभेदः प्रभविष्णुभिः चार्वाकानामिवैषां हि भयं न परलोकतः अपराधं विनाप्यत्र देह्या
गच्छ स्वामिन ते हि संभृतवित्ताः सुदुर्भेद्या दुर्गसंश्रयाः वर्षोपभोग्यान्यन्नानि क्षेत्रभूमिस्मिता वृषाः ग्रामाणां नाति रिच्यते य।
था कार्यं तथा स्त कृत अधिकीभूतवित्तादिवत्सरेणैव ते भृशं भवेयुर्जामराः क्रूरा नृपाज्ञातिक्रमक्षमाः वस्त्रस्त्रियः कुप्याभोज्यमलं
कारादयागृहाः आसाद्यन्ते यदा जातु ग्रामीणैर्नगरोचिताः सदा दुर्गाण्युपेक्षन्ते सारस्थानानि यदा नृपैः यदा चानन्तरज्ञत्वं तेषां मूलेषु दृ
श्यते मदेशा वेतानूढा यदा वृत्तिश्च शाश्वती अन्योन्योद्वाहसंबंधैः [illegible] कायस्य वधदा

तदानिःसंशयंज्ञेयःप्रजाभाग्यविपर्ययः चेष्टानुसारिणोन्वीयगूढमादायसोवदं मेयाक्ता हृदि[illegible]कार्यंप्रेक्षाणापितोमे[illegible]जेना मंत्यामन्त्रिमदक
रहितोदार्गंधेनवायुगजोऽद्भुतिंप्रकटितरुचिश्चचलेवांबुदस्य चेष्टासंवेददतिमतिमन्वेपुणोन्वीयतत्वाज्ञातोजन्मांतरपरिचितांनिश्च
लांचित्तवृत्तिंपुत्रःकुवलयादित्योवज्रादित्यश्चमेमतौ भिन्नशीलानयोर्भ्रांतौधीहि मातृरयोःपुनः ज्यायानृराज्येभिषिक्तव्यःसच
स्याहूलवान्यदा तस्माज्ज्ञातिक्रमःकार्योभवद्भिर्नियमात्त्वमात्तदा उत्सृज जीवितंवापिराज्यंवापिसपार्थिवः शोचनीयोनकेषामपिस्मरेत
दवचोमम कार्यःकनीयान्ननृपःप्रमादात्क्रियतेयदि नोलंघनीयातस्माज्ज्ञारस्यस्वविषमोपिसः पौत्रेषुमेकनीयान्योजयापीडइति
दारकः पितामहसमोभूयादितिवाच्यःसमर्थदा भर्तुर्गृहीभनैराष्पाः स्वाभिप्रायापणप्यतां आनचुःपश्चिमामाज्ञांतेवाष्पार्घेकारणत्यजःञ्वा
चवंकुरुणोजानुसन्निपत्याखिलाःप्रजाः वाष्पैःपतिवियोगाग्नितप्तांसिंचनवसुधरां राज्येकुवलयापीडोराजपुत्रोभिषेचितो मुगदी
ताभिधोराजागतःसमुक्तातोदिवं समुज्जयस्यस्कृतिनोदैवतेःकोपावृद्धये रससिहिरकस्मान्मेपस्मात्सा तमुपागता दूरस्थोपिद्विभूमस्तस्मा

ग्यशःकृपाकृपाचन कार्याणि घटयन्त्यासी दृष्टेटान्यपि हेलया अंभोजानि घनाघनव्यवहितोप्युल्लाघयत्यंशुमान दूरस्थोपि पयोधरोति
शिशिरस्पर्शंकरोत्यातपं शक्तिःकाप्यपरीक्षितास्ति महतां स्वैरं दविष्ठान्यहो यन्मादात्म्यवशेन यांति घटनां कार्याणि निर्यंत्रणां सैकादशाहि
नात्सप्रमासान्षड्विंशतं समाः एकमात्राघसमंदीमजाचंद्रौ त्तमायैयो तुषारवर्षैर्वहलैस्तमकांडनिपातिभिः आर्याणाकाभिषेदे शोवि
पन्नेकेचिदूचिरे राजप्रशंसामतिष्ठांसरस्सितं तुचितो सकूटघोपि दहनं प्रविसदिति केचन केषांचित्तमेते भूभद्दीपस्युत्तरापथे सोमसंसु
लभाभूमिंप्रविष्टःकटकान्वितः अस्यद्भुतानि कृत्यानि श्रुतान्यस्य यथा किल विपत्तिरपि भूभर्तुस्तत्पैवात्यद्भुता श्रुता यातोस्तक्षम
णाः पयोधिसलिलं केचित्वविशेषपरैः संप्राप्तोदहनं गतः किलपरोलोकांतरंकांतरंकीत्यंते जायंते महतां महोनिरुपमप्रस्थानदेवा
किनांनिःसामान्यमहत्त्वयोगपिशुनावार्ताविपत्तावपि ततः कुवलपापीडो भेजेकुवलयेशतां जातःकमलदेमापःश्रीमान्ग्राक
इवादितः मांगनचक्रेविशदोयोनुरक्तान्यपश्चिमं महारागस्तु[?]चूष्टियरमासाढ्रिकास्मान्मियस्मात्सात्तमुपागता दृष्ट्विकाले हतप्रभः

प्छुता शोष्मणाक्रांतः प्रदीयस्वेनारुच्चत भंगैरिवानुगैर्दानलोभात्यं थैर्थ्येद्धां तैर्भिः अंतर्दुरि कार्... कोटयोरिव अप्येभय
धनादापि भृत्यचक्रिकया समं राजा कुवलयापीडो बभजानुजमेजसा राज्यं निष्कंटकं कृत्वा ततः प्राप्तबलो नृपः दिग्जयार्जितकीर्ति
सोभूत्संभृतसाधनः एकस्मिन् संगरे तस्मात्तां मृदलं धयत् स्मरन्वातत्यित्तुं वाचं भजन्वादंयविक्रिये प्राप्नायामपिपामिन्या
तल्पे कोपाकुलो नृपः तमाज्ञातिक्रमं ध्यायन्निनिद्रां क्षणामप्यगात द्ध्यौ सोप्यगतक्रोधः प्रवृद्धः प्राणिमेसप्रः एतावान्कस्य नु कृते क
र्तव्यः प्रत्यभान्मम अकार्याण्यपि पर्याप्य कृत्वापि व्याजिनां जनं विधीयते दृहितं यस्य संदेहः कोस्य सुस्थिरः कृतं प्रस्यास्य कायस्य देतो
रगलितस्म तेः दंतव्याः कस्यपंथ्यानः प्रतिभान्मनपापिनः विदंति हंतवो दंतपश्यमानस्य नात्मनः अवस्या कालसूदेन कृतांतांश्रणोस
णे ह्यः पपपञ्जिरकारणास्मितस्मितपापोजकोशाकृतिश्मश्रू द्वोधकठोरमधरभमानुत्नमतानपभ्रमं प्रातर्जीर्णवलसंकेशाविकृतं वृद्धा
नपीषोपमर्वकंनः परिहस्यते कवमिदंभूतैश्चिरास्थायुभिः इत्याधनित्यताचितादस्त्रेशांतिमुखोदारः राज्यं संत्यज्य सवनं प्रससप्रत्ता

वैराग्यैषो गच्छभद्रबनाथैवतपस्याधीयतांमनः स्वापाया: स्वाभंगिन्यएवमायाविभूतयः तेनसंत्यजताराज्यं लिखितेननिजासने वैराग्य
वासनोत्तेकः श्लोकेनानेनसूचितः अभग्नशासनस्तेबंगलव्धसिद्धिनराधिपः श्रीपर्वतादावद्यापिभव्यानांमेतिदर्शनं तथायातेप्रभोः पुत्रे
मित्रशर्माश्रुचान्वितः वितस्तासिंधुसंभेदेसभायोजीविनंजहौ राज्यंसमांसमासाधांकृत्वासवसुधाधिपः निःश्रेयसाश्रिनिःश्रेणीसुधीः
सिद्धिंसमासदत् ॥ ८ ॥ वज्रादित्योबप्पियकोललितादित्यसूत्सपि ख्यातोयभूत्दभवपन्माताचक्रमर्दिका सक्रूरचरितोभ्रातुःप्रजा
ह्लादविदायिनः सुधांशोरिवदुर्वासानूनंविनंविमसदृशोभवत् परिहासपुरात्सिन्यानानोपकरणावलीम सजहारदुराचारोभूत्म्लेभव
शेवदः रागिणोभूमिपालस्यभूयस्योतःपुरस्त्रियः बीजाश्वसेववडवास्तास्ताः समभवन्प्रियाः विक्रीयेनस्रयश्चम्लेच्छेभ्यः पुरुषान्बहून
म्लेच्छोचितांव्यवस्थितिंप्रावर्तयत्तमंडले सप्तादृशाब्दवसुधांभुक्त्वासोतिसंभोगजन्मनाः जगामसंक्षयंयक्ष्माभूत्वयंरोगेनकिल्बिषी तस्मा
न्मेजरिकादेव्याजातोराजाप्रजातकः ततःपृथिव्यापीडोभूत्समाः कान्यताचतादेवशाखातमुखादराः राज्यंसंस्थान्सत्क्षयान संग्राम

राजत०
४०
५०

पीडनामा पतमुत्सादयाभवन्नृपः भ्रातरौ तौ ममासाद्यौ राज्यो नैव व्यराजीत [illegible] ष संग्रामापीडे
कनीयान्वप्रियात्मजः राजा श्रीमाञ्जयापीडः प्राप्त राज्यस्ततः क्रमात् पितामहस्समो भूयादित्यमात्यवचः स्मरन् जिगीषुस्सम्भृतबलो
दिग्जयाय प्रनिर्ययौ स्वदेशादेव न प्रविष्टं नीतेः समं नृपेः च द्वान्यमध्यान्निर्गच्छन्कश्मीरद्वारगोचरान् पितामहस्यनैः सैन्यकियन्निर्गच्छ
तो भवत इति वृपापयाञ्चामपूर्वमाख्यातसैनिकाः कृतस्मितास्तमूचुस्ते किं प्रश्नेनामुनाप्रभो वस्तुकश्चिदिति क्रान्ते नानुकेतु समाधु
ना ८०० कोणिरप्यानां तस्यासीत्स पादलक्षमी पितुः अशीतिस्तु सहस्राणि दैवस्याद्यजयोद्यमे तदा कापिजयापीडो वहुमेने न निजौ
यं श्रियं क्षिते संकुचत्याः कालस्य बलं वन्नया जिगीषोः स्वाभुजस्तस्य भावमालोकयता दृशा दध्युभावन्ततां वृद्धा ललितादित्यभूप
तेः तस्य दृष्टया त्वस्य स्यालोजज्जीभिधो बलात् द्रोहेणाक्रम्य कश्मीरानवर्षं भेजे नृपासनं दिने दिने राजसैन्यात्स्वदेशस्मारिणः ततः
सैनिकाः स्वाम्यवर्तन्त स्वामिभक्तिपराङ्मुखाः प्रख्यापिष्यन्स्वामेव शक्तिपरिकरं विना निश्चिकाय जयापीडोपुञ्जाकाचित्तुसंविदम॥

राम०
४०

अभंगुरास्तेभिमानात्सेवासन्मनस्विनः अन्ववर्त्तंत यैरेषवैधात्रोपि वामताः सर्विसृज्यभुवंस्वांस्वांभूपतीननुयात्रिकान् सप्रा
गमगमत्तेन्यैः परिमेयैर्निजैः समं तत्रावशिष्टानुच्छ्रित्य वाजिसमानोजवान् द्विजेभ्यो लक्षमेकोनं प्रददौ भूरिदक्षिणां सपूर्णमन्यो
लक्ष्यः दद्यादत्र वाजिनां तन्मुद्रयेयमन्मुद्रा विनिवार्येत्युदीर्य च श्रीजयापीडदेवस्य स्वसारहयलक्षितां दिग्देशगामिनोमुद्रांगाग
स्यपयसोददौ तन्मुद्रांकं पयः पीत्वा गांगमद्यापि निर्मलं चित्ते प्रबधते तापो भूपानामभिमानिनां स्वदेशागमनानुज्ञां सैन्यस्यासाप्रमुच्य
नसः द त्वानिशायामेकाकी निर्ययौ कटकांतरात मंडलेषु नरेंद्राणां पयोदानामिवार्यमा गौडराजाश्रयं गुप्तं जयंतारव्येन भूभुजा स
विवेशाक्रमेणाथ नगरं पौंड्रवर्धने तस्मिन्सौराज्यरम्याभिः प्रीतिं पौरविभूतिभिः लास्यं सद्रष्टुमविशत्कार्त्तिकेयनिकेतने भरतानुगमा
लस्यन्नगीतादिशास्त्रवित ततोदेवगृहद्वारशिलामध्यास्त सक्षणां तेजोविशेषचकितैर्जनैः परिहृतांतिकं नर्त्तकी कमला नाम
कांतिमंतं ददर्शतं असामान्याकृतेः पुंसः सा ददर्श सविस्मया अंस [illegible] पि जयापीडं पु[illegible]षं मेने ध्रुवं राजा

रा.जा.तं
५१

सा राजपुत्रो वा लोको न्तरकुलोद्भवः एवं ग्रहीतुमभ्यासः पृष्ठस्थोः पाणिं वा ढयां [illegible] सा लोलस्रोत्रपु
टोमदोत्कमधुपापातान्स्ययोपि द्विपः सिंहः सत्यपि एष्टतः करिकुलेष्यावृत्त विधेयसिता मे धीन्मुख्यशमेप्य शांतवदनो ह्रीणस्वरो वदिद्धाः
चेष्टानां विरमेन्न हेतु विगमेप्यभ्यासदीर्घास्थितिः इत्यंतः चिंतयंती सा कृत्वा सत्क्रांत सत्क्रांतमविदम सखीमभिन्नहृदयां विसर्जितवं
तिकं प्राप्य तत्स्थ गते पाणौ पूगखंडांस्तयार्पितान् वक्रे क्षिपज्जयापीडः परिवृत्य ददर्श तां भूसंज्ञयासिक सत्वरमुत्थाया इति सुभ्रुवः ददं
त्यावीटिकाः तस्माद्वृत्तांतमुपलब्धवान् तया जनितदासिणपैत्तैर्मधुरभाषितैः सख्याः समापन्नत्वा यानि न्येसुवसति शनैः अग्राम्य
पेशलालापात्पांसा विलासिनी उपाचरत् स राधश्रीः सोप्यभूद्विस्मितायया ततः शशांकधवले संजाते रजनीमुखे पाणिना लेख्यमृणा
लेशय्यावेश्म विवेश सा ततः कांचनपर्यंकशायी मैरेयमत्तया तयाप्पितोपि शिथिलं विदधे नाधांप्पुकं प्रवेशयान्निवद्धहृद्य सस्ता

रा.प.
५१

सत्रपां ततः दीर्घबाहुः समाश्लिष्य सशनैरिदमब्रवीत् नलपद्मपलाशाक्षि न्मे हृदयहारिणी किं तु कालानुरोधेयं सापराधं करोति मा

दासस्त्वयायंकल्याणिगुणैः क्रीतोस्म्यकृत्रिमैः अचिराज्ज्ञातवृत्तांता अवं दासिगणमेष्यसि कार्यशेषमनिष्पाद्य सद्मानिनि केचन
अभोगेकृतसंकल्प्यमुखानोत्वमेवेहिमां तमेवमुक्त्वापर्यंकं सांगुलीयेन पाणिना वादयन्निवनिःश्वस्य श्लोकमेतं पपाठ सः असमाप्ति
गीषस्य व्रीचिंताकामनस्विनः अनाक्रम्य जगत्सर्वं नो संध्याभजते रविः श्लोकेनानेनगतं तेन पठितेन महीभुजा साकलानुपालाज्ञा
सीन्महात्मकेंचिद्देवतं गंतुकामं चतं प्राप्तनृपं मणापि नोवलात अर्थयित्वा चिरंकालमस्थानमयाचत एकदावदितुं संध्यामयातः सवित
र्द्विरायातोगृहं तस्माद्दर्शमशनिकालं किमेतदितिपृष्टापत्तमूचे सासुचिस्मिता सिंदोत्रसुमहानरात्रौ नितपर्सोर्दं तिदेहिनः नर
नागाश्चसंहाराः कृतं तेन दिने दिने त्वयप्रभृतेश्चिरायातेन तत्र भयेनसमाकुला राजानो राजपुत्रावा तद्भयेन विसृष्टस्त्रीताः गृहं स्थानात्रानि
यांतिमव र्तसणादासाणो नामिति ब्रुवंतीमुग्धो निषिध्य च विहस्य च सव्रीडइवतां रात्रिं जपापीडाभ्यप्रदुष्य अपरेकादिने नापायेनिर्ग
तो नगरांतरात् सिंहागमप्रतीसोभ्रन्महावटतरोरधः अदृश्यत तस्माच्चासनमहादेवयद्वाराणी किंतु कालानुरोधेय सांपासापिवृ मगाधि

रा॰ त
४२
५२

पः॥ अधुनान्येन पांतं तत्प्रथमं प्रयागगिनं राजसिंहोन दनसिंहस्संमांह्रि [illegible] दाभ्रदके तद
स्तपूर्वकायस्तेस्वगर्जैः समुपाद्रवत् तस्यान्यस्याननविलेकफोणिपततः क्रुधा क्षिप्रकारीजयापीडो वेगैः सुरकयाभिनत शोणितंज
ग्धांगं श्वभ्रसिंहं राजा विमुच्यता एकप्रहारभिन्नेनं तेनात्यजत जीवितं आमुक्तव्रणपट्टः सकफोणिमथ गोपयन् प्रविश्य नर्तकीवेश्म निशि
सुष्वाप पूर्ववत् प्रभाताया विभावर्यां श्रुत्वा सिंहं हतं नृपः प्रहृष्टः कौतुकाद्द्रष्टुं जयंतो निर्ययौ स्वयं स दृष्ट्वातं महाकायं भेजे प्रमदति संहता
सास्य यो निश्चयान्मेने प्रहर्तारममानुषं तस्य दंतांतरा लब्धं केयूरपार्श्वगार्पितं श्रीजयापीडनामांकं ददर्शाथ सविस्मयः स्यात्तु तोत्र सम्भ
पालहृति ब्रुवति पार्थिवे जयापीडागमाशंकि पुरमासीद्भयाकुलं ततः पौरान्विमर्ष्यद्वे जयंतः क्षितिपोब्रवीत् महर्षावस्रोमूढाः कस्मा
द्वोभयसम्भवः श्रूयते द्विजयापीडो राजा भुजबलोर्जितः केनापि हेतुना भ्राम्यन्नेकाकी वदिगंतरे राजपुत्रः कल्लट इत्युक्त्वा कल्याणदेव्य
सौ तेस्मिनियमिता हातुंनिष्पुत्रो गोसतामया स्वोन्वेष्य स्वेत्तयमा प्रमत्तद्रत्वा हरणोद्यया रत्नद्वीपमतिक्षामो निधानानां सादनेंगहात श्च

राम॰
४२

स्मिन्नेवपुरेतेनभाव्यंभुवनशासिना नृपादेनंसमान्वेष्यपोस्मैदत्तामभीप्सितं वाचिमसमत्यया:पौरा:भूपते:सत्यवादिन:अन्वि
ष्यकमलाकरसवर्त्तिनंतंन्यवेदयन् सामात्यांत:पुरोभ्येत्यप्रयत्नेनप्रसाधतं ततःस्वेवेशमनृपतिर्निनायविदितोत्सवः कल्याणदेव्या
स्तेनाथकल्याणाभिनिवेशिना राजलक्ष्म्याव्यपास्तयाइवमोजियदत्कारं वृधादिनापिसामंत्रीतत्रशक्तिंप्रकाशयन् पंचगौडाधि
पाञ्जित्वाश्वशुरंतदधीश्वरं गतशेषप्रभृत्यक्तौसैन्यसेवाद्र्यनिष्ठत:मित्रशर्मात्मजोदेवशर्मामात्यस्तमाययौ निजदेशमतिततःस
मत्स्यततदर्थित:अंगजयश्रियंकुर्वन्सख्यान्नेथसुलोचने सिंहासनजितादाहोकन्यकुब्जमहीभुज:सराज्यकर्तुदेशाजाजहारोदार
पौरुष:तस्मिन्नविष्टेसभुवंस्कू जेदूर्जितविक्रमे सैन्यस्तमंसमित्सङ्गेजंङ्गोयोद्धं विनिर्ययौ शुष्कलेखाभिधयामेतेनसार्धसुदारुणा:ज
पापीडस्ससंग्राम:सुबहूनिदिनान्यभूत अनुरक्तमजोराजाजजुराजमदिस्तुभि:पुषिमोन्विष्य [illegible] ग्यापाठविकमंडलै:मा
हापकायराज्ञोहयामीत्युक्ताहिताशन:मानदं सत्या [illegible] संपधि को

रा-ज
४३
43

कोशे जज्जइति ख्यातम्यन्योधान्यमस्थसवेतः तस्मातस्त्वाामेगाराग [illegible] नमयनसेप
णीयंतस्मिन्स्थापूमानंतदानने सोयंहतोमयाजज्जइत्स्मोवाक्षिपोनदत् अपमसंस्कृगाभीमाास्मुभूपुपाततदयात विवेष्टमानमो।
दिन्यांजज्जस्यस्थायपुर्निजाः स्मसमर्थ्यादिताापातस्विंतासततदुस्थिताः द्वादशाङ्गितेनराज्येनत्रिभिर्वर्षैर्व्ययुज्यत न्यासापदादाहृणीजा
वेषपानेनाकामिंवचनात् द्वादशाब्दोपनतारााज्ञामस्थिरणावेसंपदः हतेजज्जेजयापीडः सम्यार स्थनिजांश्रियं जयादहदोस्माभूभारक्षेस
नचस्ततामनः प्रपेदेयत्रकल्याणाीमविरोधिवधान्नृपः देशेकल्याणापुरके तत्रकल्याणदेव्यभूत राजामल्हाणपुरस्थच्छकोविपुलकेश
व कमलासास्वनाम्नापिकमलास्यपुरंव्यधात् महाप्रतीहारपीठाधिकारंप्रतिपद्युसः कल्याणदेवीदासिणपादकोदधिकोन्नतिं
नत्यस्त्रिभूमैादेशोस्मिन्नदूरदूरातिरोहिता कशपेनवितस्त्येवतेनविद्यावतारिता वचोमूखोपमित्येवकोस्मिचिहूदतेस्फुटं नामहह कु
ध्यक्षेसमर्वान्विद्याभियोगिनः देशान्तरादागम्यप्यव्याचस्माणाः समाप्ततिः प्रावर्तयत्तविच्छिन्नंमहाभाष्यंस्वमंडले क्षीराभिधाच्छ

राज०
४३

हृद्विद्योपाध्यायात्तं भट्टतश्च ततः बुधैः सह यशो वर्द्धिं स जयापीडः पंडितः भूपतितात्मन स्पर्धां च समेन सकस्य चित् आत्मनस्तु बुधैः स्व
धीमुद्धधीर्वद्धमन्यत तावात्यज्जितशद्वेभूद्राजशद्वादपि प्रथा तैस्तैर्दोषैर्न तु स्मानि कालांतारवदायैयो नृपैतो विद्वदायत्ते राज्यसाम्रु
ज्यं कासिभिः गदावभूवुर्विदुषांव्या प्राप्ते वागैतेनैपैः समयदीनं यथा राजा मस्तान्विष्य निखिलान्नुधान विद्वद्भिस्समभवघ्यान्यनृपं मं
डले अध्यक्षो भक्षशालायां मुक्तं दत्तस्य मंत्रिणः विद्वत्तया यथा क्रियाख्य स्तेन स्वीकृत्य वर्धितः विद्वान्दीनारलक्षेण प्रत्यहं कृतवेत
नः भट्टोभूद्भट्टस्तस्य भूमिभर्तुः सभापतिः सदामोदरगुप्ताख्यं कुट्टिनीमतकारिणं कविं कविं बलिरिव धुर्यं धीसचिवं व्यधात् मनोरथः
शंखदत्तः चटकः संधिमांस्तथा बभूवुः कवयस्तस्य वामनाद्याश्च मंत्रिणः मुक्तं मंपश्चिमाशापालस्य पत्नुदयं रवेः देशो धर्मोत्तरा चांपमवि
हं माधमन्यत स चेन्नः संस्तवप्रक्रमविवृत्तो लोवभूव सः भावानां भुज्यमानानां मास्वादांतराविन्नृपः अपश्यद्भिर्महासादान्यावान्स्वादु वि
वेकिभिः किंच्ययमशनादन्यन क्ष्मापैर्बुधैरिवोत्तमैः आनूटस्य तिं [illegible] तः प्रावर्तयत्तोर्वशिषिन्नमहाभाष्यं स्वमंडले [illegible] मल्लानाम हामो

रा॰ज॰
४४
५५

दश्चलुप्तश्रुतः शीतांशोरवतंसमाल्यवल्लयामोदश्रयाद्दभ्रमेवक्रोधानां तु [illegible] नावक्रोमयोस्तस्यह
पोर्दयणयोरिव एकैकविविता मूर्त्तिसहस्रगुणतां ययौ ॥ अक्रूर्वन्निगुणामाज्ञालेके द्रात्मचारास्तस्मान् तेनानयति जगदेहूतजानुपु
रःस्थितः सोविविग्रहिकः सोथगच्छन्यातच्युतोबुधो प्रापपारंतिमियासंततिमिमुत्पाटग्रनिर्गतः प्रियमत्योरामभक्त्यानृपोज्ञोल
खदापिनं स्वदेशमनयद्दत्तोरसोभिंत्ताविभीषणाः इतंविन्नैःपूरपित्वासरोगाधंचास्तसैःच क्रोजयपुरंकोहंत्रिविष्टपसमंनृत्सः ५००
पुरत्रयमहाकारंविहारंचविधायसः नगरांतजेपादेवीपुणपकर्मसनिर्ममे तत्पुरेचतुरात्माचशेषशायीचकेशवः विश्वलोकास्थि
तिस्तत्रोधकवंधातिसन्निधिं अन्यत्कर्मांतरंकिंचित्कारयित्वासरात्समान् प्यधात्कारुभिर्वाभइतिशसंतिकेचन सहितं
भेजलांतमेकुरुहारखतीमिति उक्तः वंतारिणाचक्रे विनिर्मासांतप्याविधं श्रीहारवत्यधिष्ठानेवास्यंकोदंतथाप्यसौ अभं
तरंजयपुरंत्रूनेघापिरविलोजनः मंत्रीपंचमहाशब्दभाजनंजगतीभुजः तस्मिन्नयपुरेकोहृजयदत्तोव्यधान्मठम राजसत्तः

रा॰म॰
४४

प्रमोदस्यजामातामथुरापतेर्मेन्या चाभिधोऽमरचयच्युचिराचेस्वारहं पुनः संभ्रतस्ताम ग्रोदिग्जयायविनिर्ययौ वलजेलधि
वेलाद्रीनद्राघयन्नलघुर्हिंपैः संप्रविष्टाविपूर्वोद्रिमविच्छिन्नाद्हिमाचले भगीरथस्यगंगेवैरंजेतस्यानुगाचमूः सार्धंप्रवेदे स्वंडोलेर
रतः करटकाद्वृहिः तस्यामन्याभिकारात्रौमुत्सुनिप्रमुखान्नृपाः नामान्यह्निनयादित्यहतिमरव्यापयन्नृपः पूर्वाशांविनयादित्युपु
णत्वंकृत्व्यधात अभ्युत्सेकेनमदहसामहसाध्यवसायिनां श्रीरारोहतिमंदेहंमदनामपिभूभृतां भीमसेनाभिधानस्यमदुंगपूर्व
भूपेन निःशब्दोव्रतिभिः सार्धंव्रतिलिंगीविवेशयत तंरध्रान्वेषिणांतत्रपरिज्ञायचिरस्थितः भ्राताजज्जस्यसिद्धाख्योगत्वाराज्ञेन्यवेदयत
भूपतिर्भीमसेनोऽथराजाकस्माद्ववंधतं नहृष्वाजयगराभीममिवभीमपराक्रमं तस्मिन्वीरेतथावद्धे धुर्येपुरुषकारिणि पौरुषद्वेषिणा
जानेदैवेनोन्नमितंशिरः जयापीडस्तसंमूढाव्यसनेप्यतिदारुणे तांस्तान्संचिंतयन्नासीदुपायानुद्दयोत्सवः ...नवीक्षित... ग्रंत्रांतरेनरपतेःपाण
णामतिदुस्तरा त्नतामयक्रतापद्दपघतमंडले आमयः ...जगतीभुजः तस्मिन्नयपुरेकोटेजयदत्तोव्यधान्मठंम र...

रा.त.
४५
45

दाक्षिण्यं जयापीडो जातो पायप्रयुक्तधीः स्वभृत्यैर्नोपयुक्तो न द्रव्य [illegible] उपरवज्रवृसप
पक्षो गेसिन्धौ सपिटकोऽभवत् तेनूतान्यामभमाक्षण्यं विपक्षोऽरक्षिणा मुखात् विपत्स्यते क्षच्छमिति ध्यात्वा दशाद्धादव्यधात् एवं स्वमतिमाहा
त्म्यात्संतीर्णाविपदर्णवात् व्यामव्यामाग्रदीर्घोग्रपाशपरिपंथिनः यः सर्वकालमबुधैः परिहस्यमानो मूलोऽराघपिनजातु पुरस्कोऽति
व्यापुत्सुशास्त्रविटपी सफलमस्मृत्य पुंसः किल कपटएव लुनात्यलक्ष्मी तमैच्छदभिसंधातुं विधाविक्रमसंयुतः मायाव्यरमुडिर्नाम राजा
नेपालके अकृतमणितस्य प्रविष्टस्य स्वमंडलं अयात्सुदूरमधानां ससैन्योपसमारसः जिगीषोस्तस्य तु तथा तत्तत्पार्थिवनिर्जयः पृ
थक्प्रयत्नर्नैवेद्यो नाभूत्तदनुसारिणः प्रयं क्वापि क्वचिद्दृश्यं प्रतिदेशं सवैरिणां पेपनः कपोतक इवान्तरिवान्वेष्य जगामसः ततो निःशो
त्सृष्टध्वजेषिता पायो तस्मिन्नकुर्वेन्नस्त दिग्जयं आसन्नाब्धेस्तटेः सिंधोस्तमुपावेशयद्बले प्रतस्याद्दिवसैः सहिंत्रैरपपूर्वार्णवोन्मुखः कषे
न्वेलानिलस्पर्शोत्सृष्टध्वजपटाचमूः ततः तस्मिन्सरित्तीरदक्षिणास्मिन समापतेः तस्याचरमडिः ससैन्यः स्वस्थचित्तोऽकेमकाशयन भूरिश्री

राम°
४५

गिरवो ग्रासिमिवलेवीस्यततहलं मज्जन्वालजयापीडः पीतसर्पिरिवानलः सज्जानुदघ्नंनिर्विघ्नंपथपन्नग्रेसीज्जलं अपूर्वत्वाद्भूमिज्ञः
क्रौद्धस्तत्रे व्यगाहत मध्यं प्राप्तेन्नृपे पयोणो वेलया वर्धमानया अकाले भूद्गाधांभः सांगांवाम्पाणींगासरित नरनागाश्ववद्धं तत्तथा सैन्यं मही
पतेः सवद्ध्याप्लाव्यमानं सागरात्सस्यपमापयौ नृपतिर्वीचिसंसर्वमन्त्रिशिताभराणां श्रुकः वाहुभ्यालहरीच्छिद ज्जलेर्दूरमनीयत एकस्य
करुणाक्रंदैः सैन्यस्यान्यस्यगर्जितैः सरित्तरंगघोषैश्चवभूवुस्तुमुला दिशः सिप्रकारी सहतिभिः सन्नद्धैः सरितोतरात सचाकृष्यजयीडं
बंधविद्धितोसवः दैवस्यानुमुचस्य नास्ति नियमः कोप्यानुकूल्यमतिव्यं जन्यप्रियमुत्कटं घटयते जंतोः स्थाणादपियं सिप्रदीर्घनिदा
घवासरविपत्संतापनिर्वापणंप्रादुष्कृत्यवनस्पतेः मकुरुतेविष्वहिसंगचयः संकालगंडिकानीराश्रयात्युच्चाश्मवेश्मनि निचिक्षेप।
जयापीडमाप्मानो रक्षिणांकरे तथा काश्मीरिको राजानिमग्नो व्यसने पुनः सकिंकर्तव्यतामा [illegible] कलावत्सुशशांको
पितेजस्विस्वरूपमापितं नददर्शयथा धीमा [illegible] सतथा [illegible] सागस्मिन समापतेः तस्याचारमंडिसैन्यं सलच्छत्रांके [illegible] दुपाया

रा॰ जे
त
८६
46

श्वसचिंतयन् अवस्थावेदकास्तत्रप्रेषिताः पृथ्वीभुजा [illegible] तउपर वज [illegible] नोदेव
शैर्मैवमेत्रिषु चिंतयन्स्वामिसम्मानमनिशंपर्यतप्यंत भर्तुः स्वदेहत्यागेन सादृते कोतुमुपगते [illegible] ध्यात्वाद शाहाद [illegible] पर्यवाग्भिः प्रलोभनं
जयापीडश्रियासाकं राज्यंकश्मीरमंडले दास्यामितुभ्यमित्यस्य दूतैः सश्राविनोभवत मासेषु पति दूतेषु पूर्णायामप्यवधि संविदि गद्दी।
तेकरकोमंत्रीनेपालविषयंययौ सकालगंडिकासिंधोर्वाचिकरकंतटे स्थापयित्वापरंययौ मितपरिच्छदः सामंतैरप्रमायातैः ता से
भांसंप्रवेशितं सत्कृत्यारमंडः सद्भन्यवेशयत विष्टरे अथ श्रांत इति सिंसंप्रतिमुक्तः क्ष्माभुजा तहिसच्छोपचारस्तन्निनायावसथ्यो दि
नम सचारमंडिभूमच्चपीनकौशेयरस्परं आमेतामिजनैन्यकः कर्त्तव्यक्ततनिश्चयो नृपमंचप्रसचिवोजयापीडाजितं अस्तिमेन्य
तदस्तानं तस्यवाविदितंचतत दानेनभविता मोक्षस्तवेत्युक्त्वा विमोदयन् तस्मात्तु भूमिच्छामिकावसुन्धत्तमिलहं अतएव मयासैन्यस
तेनप्रवेशितं परितन्मध्यगाः शाक्यांवेधुन्यासधारिणः तस्मादेकेकमाहूयतेषु वेदेषु सैनिकाः कोपमज्ञातहृदयानयोस्य निविवस

न

रा॰ प॰
८६

वः एवंविमोदितान्तस्मात्प्राज्ञोप्याज्ञां मलङ्घ्यवान् वहुस्मयं येयोपार्श्वं जयापीडमहीभुजः तदालोकनजं शोकं दर्शयन् धैर्यसागरः गद्गद्
तन्निर्जने कृत्वाश्लिष्य पप्रच्छ तं नृपं अपि त्वया निजं तेजो भिन्नं मूर्तं न हारितं तस्मिन्द्रक्षति तिमिश्यंति साद्रसालस्यकल्पना मंतेवभावे
नि:शस्त्रो मंत्रिन्नेवं व्यग्रस्थितः अब्रुतं कमे किं कुर्यां ध्रियमाणेन तेजसा मंत्री तमूचे तेजश्चेद्राजन्निसृतं तव जानीहि तत्त्वाणे
नैवं लंघितं विपदर्णवं अपि वातायनादस्मात्यतित्वा निम्नगांभसि पारंगंतुं समर्थोसि सैन्यहस्त्र निजं तव राजा जगाद तेनास्मात्यतित्वो
त्थीयते भसः विनादत्ति हृतिश्चात्र हूरपाताद्विहीयते तस्मान्नायमुपायोत्र न च नाम विमानितः वहु मन्ये तनुत्यागमनिर्मथ्यापकारिणां।
इति निश्चित्य सोमात्यः तमवादीन्महीपते वहिः केनाप्युपायेन वद्द्वं नालिकाद्वयं प्रविशेपकाकिनेवाथ द्रष्टव्यः सन्मन्तो मया सरि
दुत्तरणोपायः सोमुष्मेयोप्यशक्तिते श्रुत्वेति निर्गतो गत्वा पायुसालनेवेश्मसः सविलं वद्वद्वेला[illegible]पमज्ञातहृद्याद्दयत एकाकी सप्र
विष्टोयतेहदर्शच्छन्तं सितो विपन्नेगलदुद्द्वघट्टपाचेलचीण [illegible] मोमात्य

तरापगाम आनूठनूठ वंधायस्तोर्वोरुस्मीषपादिका वंद्दोमर्षा [illegible] वर्जितामिति
मेविदं दृष्ट्वा चावाचयत्कंठनिवद्धाश्रुकपल्लवे॥ तिलक॥ विस्मयस्नेहयोः पश्चात्स्मृत्वस्मरितिस्तीत [illegible] ह्र्यांति ततो राजापरंपारं स
मासदत् मार्गैसैन्यः प्रविश्याथ स्रोतो नैवनिनायसः तमशेषं स भूपालं नेपालविषयस्संय रक्षिणोपिनाम्ना स वभूव समरोत्सवः
दावानलोल्वणाभुवोगिरयो निदाघे यत्रैव दूरमितरेपरिवर्जनीयाः तत्रैव सम्भवति माद्हिमद्रवाद्रेः चित्रं तुषारशिखरीनितरां निषेव्यः
जङ्गादीनां स्रोणां यत्र जन्मस्वामिकृदाप्यभूत् तत्रैव मंत्रिणः चित्रं कृतिनो देवशर्मणः नाभूद्धिसदृशः सूनुः स पितुर्मित्रशर्मणः तमात्म
योमासुरस्यभोनोरिवशोनेश्वरः रसारलोपमे तस्मिन्स्वचिवे स्तमुपागते माप्तमपि श्रियं मेने नृपतिर्हारितामिव तस्य दिग्विजयस्यांते
सानम्लानिर्विनिर्ययौ मानसात्कपिथो भुवतुनोमात्योपिक्रियापुनः चित्रं जितवतस्तस्य स्त्रीराज्यमंडलमद्भुत इंद्रियग्राम विज
यं वद्भमन्यंत भूभुजः कर्णश्रीपद्मावश्यस्त्रीराज्यान्निर्जिताद्भुत धर्माधिकारिणां व्यचक्रमस्थानं विनिर्ममे द्वितीयं चलगंजा

र्व्यंकर्मस्थानमपिव्यधात् उपयुक्तं प्रयाणेषु गंजे दूरस्थिते निजे किमन्यद्भुजावामनिवासिन्या जयश्रियः चत्वारोंबुधयो भुवा
न्विलासमणिदर्पणाः पुनः प्रविश्य काश्मीरान्स भूपैः परिवारितः चिराय पुजे राजा विजयोपार्जितां श्रियं तत्कदाचिन्नृपं स्वप्ने सर्वाशावि
जयोर्जितं पुमान्दिव्याकृतिः कोपि व्याजहार कृतांजलिः सुखं त्वद्विषये राजन्वसन्नस्मि सबांधवः नागेंद्रो हेमदापद्मनामा त्वां शरणं श्रित
:द्राविडो मांत्रिकः कश्चिन्मामितो नेतुमुद्यतः जलाकांक्षिणा वित्तेन विक्रेतुं मरुमंडले तस्माच्चेत्पासि मां तत्ते स्वर्णधातुसुवर्णगिरिं स्वदेशे द
र्शयिष्यामि स्फीतोपकृतिकारिणः राजा स्वप्ने निशम्येति दिष्टसुप्रेरितैश्चरैः क्रेतापि ग्राममानीय तं पप्रच्छ चिकीर्षितं दत्त्वाभयः सना
के यथा वृत्तं सर्वमुक्तवान् सविस्मयेन भूभर्त्रा स्वयं भूयोप्यपृच्छ्यत भूरियोजनविस्तीर्णस्तस्मोभ्यंतरात्त्वया नागः प्रभावोत्कर्षः सनिष्क्र
ष्टुं शक्यते कथं सत्वं व्याजिज्ञपद्राजन्नचिंत्या मंत्रशक्तयः तास्त्वद्दिदृक्षसे क्षिप्रमेत्याश्चर्यं विलोकय तां [illegible] नः सराज्ञा प्राप्तः सरों
तिकं अभिमंत्र्योज्झितैर्वारीर्वैद्राग्शोषयज्जलं राजापश्यत्[illegible]धकारागारव्यचकमस्थानं विनिर्ममे । [illegible] सको।

चिंतं राजन्नगरु हान्यमुभिति ब्रुवन् मायद्दीरिति भूपनसोम्य वा [illegible] रूपा वदन्स्यतत्तु
नर्व्यो ऽमंद्रिंगतं रं द्राविडं द्रविणं दत्वा विसृज्याचिंतयन्नृपः द्यान्ना धाप्यसौ नागः कथ सलाकारागार [illegible] तस्वप्नततः प्रोवाच पन्न
गः केनोपकारेणगिरिः स्वांगसूह श्यते तव ६०० स्वदेशोयं विदेशो यमिति बुद्धेः प्रवर्तकः अन्वयव्यतिरेकाभ्यां स्थिरत्वभ्यासः शरीरिणां शरीर
त्वामद्य मगाम वमानमयात्पुनः शरोप नसतानत्तु भवेते वप्रदर्शितं उद्दन्वा नियपोसौ भ्योज्ञापते संश्रितेः प्रभुः का क्रीस्ततो न्यासोन्यः यत्र
पाम्पेऽभिभूयते याभिरन्याभिभूताभिरीप्सितस्त्रत्तुमसमः तासां केनाभिमानेन स्त्रीणां द्रष्ट्याम्यहं मुखं पेकाराणासधर्माणो व्या मूढस
भवामते विडंब्यमानाः क्रीडायते वयं प्राकृताइव अथवा श्रीमदाधानामभेसापूर्वकारिणां यत्किंचनविधायित्वं पार्थिवानां किमद्भुतं मन्य
ते क्ष्माभुजः क्रीडामुन्नतानां विमानिनां यावज्जीवं तु संमरणां तां विदंति ते उपेक्ष्य परसंभूपानां मानं स्वार्थस्य सिद्धये सत्तु प्राणानुपेक्ष्यापि प्रा
खपसे मनस्विनां महतोपि वमस्यतेयंटं तेच विमानितैः मनः स्वनूणाभिहतं वं तेषां केनानुमीयते भवंत इवतत्रापि न वयं व्यर्थदर्शिनाः तान्नधातुर

समंदोदर्पेनेतद्धिरित्तिव इत्युक्त्वा संविदं तस्मै स्वमप्येवमतो ददौ यथाप्रवृद्धः प्रत्यूषे प्रायतान्याकारं गिरिं सततस्मात्क्रमराज्यस्थात्तात्र
मात्कृष्य निर्ममे शतं दीनारकोटीनामेकोनं स्वाभिधांकिते पूर्णां कोटिं शतं कुर्याद्यः समां निर्जयेदिति दर्पभंगाय भूपानां समयं स्थापय
न्नपसमस्याद्य वसस्माभृत्सावशेषैर्विचेष्टितैः चित्रं सपत्नुल्यनिर्माणं कुठत्वायेति भूभृता अथाकस्मान्महीपालः प्रजाभाग्यविपर्ययैः त्य
क्तापैतामहं मार्गं पयोपित्र्याणासोधुना किं दिज्ञपादिभिः क्लेशैः स्वदेशाद्ज्येतां धनं इत्यर्थ्यमानः कायस्थैः स्वमंडलमदंडयत शिवदासा
दिभिर्लुब्धैर्धनस्थानाधिकारिभिः प्रविवर्धितवित्तेच्छः सोभूल्लोभवशंवदः काश्मीरकानामुत्पन्नं विनिजाज्ञाव्यवधापयक कायस्थवकृ
प्रेसिर्त्वततः प्रभृति भूभृता मंत्रस्तस्य महीभर्तुर्योभूत्तत्तन्नपाश्यदे शास्त्रव्यंवधचिंतायां स एव ध्येयमायया यत्नतो प्रशमादापि पापस्या
पदिदेशततत् जयापीडस्य पांडित्यं प्रजापीडनशीडातां समोदासइवानीको लोकप्राणापहारकृत अभूत्तुल्यकृत्यमोदित्यं स्वमेपिन समा
पयो नुर्मैः किल्विषमतदेव हृदयेक्तनेतिकोतूहलात्सैरिणः क्षितिपाश्वधिक्चपलतां क्रौर्यं च कुपुः सकृत पापाक्रांतधियो भवंत्यपथ्यथा

नात्मात्मपृशंस्योपिताहूयते तेन चेत यथा स्वपितरोभ्रंतोपिशांतत्रपाः लोभाभ्यसात्तपाश्चौर्यंसपैशेवत्सरत्रयं सहकार्येकभागेन यथा द्वा
षींच्छरत्फलं लब्धलब्धस्तधीर्भूभृत्स्वल्पवित्तलवप्रदान् सर्वस्वहारिणोमेनेकायस्थान्द्विजकारिणः सामुद्रास्तिमयोन्नृपास्थ सह
शादेकेहतादंभसः स्वस्मादेवकाणान्घनान्स्यजद्दतोजोनंतिपदात्ततो सर्वस्मात्स्फुटलुंठिताद्दितरत्तोलेशान्किलान्योपिपद्कायस्थकुल
स्पेहृतकलपेत्यतद्दिताधायिनो सर्वकालश्वासानामहोधैर्यमकुंठितं निस्त्रिंशस्यवभुवुर्येन स्यापिपरिपंथिनः द्वेषांतरंप्रयातेस्मायश
यास्तेव्यरंसिषु विक्रमंतोनुस्मरणाहरणान्नापिपार्थिवः विप्राणांशतमेकोनमेकोनमक्काद्दनविपद्यते निर्वंधमेतदित्युच्चैर्योज्ञातोयापाधि
वः विपर्ययस्तचारित्रस्यतत्क्रूरस्यभूपतेः एवंस्तुमितिविपर्यासः कालेषपिवुधैः कृतः सोयंतस्यविपर्यासेत्तुधीरिवविवर्तितः कृतविप्रोपसर्गस्यभू
तनिष्ठाविधायिनः श्रीजयापीडदेवस्यपाणिनेस्मकिमंतरं तूलमूल्यापहृतौचचंद्रभागातटेस्थितः विप्राणांशतमेकोनमस्थृणोत्तज्जले
मृतं ततोमहारहणादेवप्रवारितोभवत वास्तव्यानांहृताभूमिंनतुनिःशेषतोजहौ अथविज्ञप्तिसमयेतूलमूल्योकसोद्विजाः चुक्रुशु

जोतुतस्याग्रेप्रतीहारकराहताः मन्तुमांधातृरामाद्याबभूवुःप्रवरानृपा अन्वभावितदग्रेपिज्ञात्वौर्णेनविमानना सेंद्रस्वर्गमपशैलांस्म्भांस
नागेंद्रंरसातलं निर्दग्धुंहिसमोनैवविप्राःशक्ताःप्रकोपिताः तदाकार्ण्यात्तसामंतस्यऋषेःसमापतिःउत्तासितेकमूलेखेदर्योहच
नमब्रवीत् भिक्षाकाणाभुजांकोयंशठानांवोमदज्वरः येनर्षयस्त्ववृथप्रभावव्यापकंवचः भीमस्नूभंगभीतिषुतेषुतूष्णींस्थितेषुच इद्दिला
स्थस्तमादस्माव्रस्मतेजोनिधिर्द्विजः राजानृगानुनृप्याणाभावाभावानुवर्तिनः शामितुस्तनुसाराणांकस्माद्दर्षयोवय आदत्स्मविश्वामित्रो
वावसिष्ठोवातपोनिधिः त्वमगस्त्याथवाकिंस्याइतिदर्पेणातेनृपः ज्वलन्निवततःस्फूर्जेतेद्दुष्प्रस्पविग्रहः सफणीवोत्स्फणात्ताम्प्रको
पोन्नृपतिमब्रवीत् भवानपत्रहरिश्चंद्रस्त्रिशंकुनंदनोपिवा विश्वामित्रमुखेभ्योदत्तत्रैकोभवितुंसमः विदस्योवाचतंराजाविश्वामि
त्रादिकोपतः हरिश्चंद्रादयोनष्टाःत्वपिक्रुद्धस्तुकिंभवेत् पाणिनाताडयन्तुष्टोसततःक्रुद्धोभ्यधाद्द्विजःसपिक्रुद्धसमादेवब्रह्मदंडःपतेत्त्वा
दितच्छ्रुत्वाविहसत्राजाकोपाद्रात्तणमब्रवीत् पततुब्रह्मदंडोसौकिमयापिविलंबते नन्वयंतितोजाल्मेत्यपविप्रेणभाषिते राज्ञः

केनकदंडोंगेवितानस्खलितोपतत् कृतव्रणः सतेनांगेविसर्पिच्छिन्नविग्रहः कीर्यमाणःकृमिकुलैःकोकैश्चस्वारितैरभूत् अनुभाव्यव्य
थांभाविनिरयक्लेशावर्णिकाम् गणरात्राणिप्राणैःकोपितापदमाजहुः ब्रह्मदंडकृतंदंडंभुक्त्वादंडधराधिपः अकांडदंडस्त्रष्टापययो
दंडधरांतिकं तस्यानियतचित्तस्यत्रिंशतंपरिवत्सरान् एवंप्रतापिनःसेकान्नभूभागोभूपतेरभूत् तथाभूभृन्मन्त्रस्याद्रविणाकलुषाभःकृत
तृषःक्षितिस्वामुंडेतोविदधतिकुमार्गानुसरणं क्रियंतेकांतातानुगविकृततैकवतनिवेद्वेयथाद्येतेकस्मात्स्थिरनिरयजालप्रणयिनःकृतपाप
तमुद्दिश्यविपन्नममृतप्रभाःसूतोद्वारायतन्माताअथपत्तामतकेशव ११ ललितापीडनामाभूत्ततोवसुमतीपतिःदेव्याद्गाभिधायायोज
यापीडादजायत वभूवरागिणोराज्ञोराज्यकार्याणपयप्यतः यस्यवारांगनाभोज्यंराज्यंदुर्नयदूषितम् दृष्ट्वातेनार्जितंवित्तंपित्रानिरयभागिना
पश्चात्तापादिषुन्यस्तन्नन्नुनूपव्ययंव्यधात् वंधकीवंधुभावेनप्राप्तराजगृहाश्रयाः तेपांचालीयविधानामंतरंगव्यधुर्विटाः केशानस्त्रीदशा
नछिन्नान्वसस्तत्रवलांछिते वपुषोमेडनांमेनेकिरीटकटकोज्झितः योयोवश्याकथाभिज्ञोयोयोनर्मविचक्षणः सततात्मयतांलेभेन

शूरेन चपेडितः अत्रमः स्त्रीभिरल्याभिरत्यरागः सपार्थिवः जडंमेनेजयापीडंस्त्रीराज्यान्निर्गतंजितात् ॥ दिङ्गिजेयव्यसनिनः पूर्वेभूपास्त्र
द्रासमः गणिकाभोगसुखितः स्वसामयिकमध्यगः संकोचकारिणोवृद्धान्नर्मोक्त्योद्वेजवारयत् तस्माद्विटजनो लेभे सभीतात्पारितोषिकम्
अहंचेटइवस्पष्टपरिहासविचक्षणाः मोलज्जयन्मंत्रिवृद्धानास्थानेगणिकासखः वेधकोपादमुद्रांकचारुभावरणादिभिः गौरवाद्दान्तुराचारः
सचिवान्यर्थापयत् मानीमनोस्थामंत्रीपरपरिजहारतत् अशक्तोवन्यमर्पितुमध्यपातपरास्मुखः कुकृत्ययोगवाद्दित्वैवधुंर्यद्रोहद्रवृत्ति
ता दुर्वृत्तस्यसभोरभ्यत्परिहारान्नभेषजं सुवर्णपार्श्वक्षिप्रैभ्योदधत्कलपुंतथा भूभृत्सलोचनोत्तंसचद्वादशाब्दानभूद्विभुः १२ कल्या
णदेव्यांसंजातोजयापीडमहीभुजः संग्रामपीडनामाथवभूवभुवनेश्वरः पृथिव्यापीडइत्यन्यन्नामविभ्रत्सपार्थिवः समाभ्रिसप्तभिर्व
र्षैः साम्राज्यस्यसमासदत् १३ श्रीचिप्पटजयापीडोवृहस्पत्यपराभिधः ललितापीडजोराजाशिशुर्दर्पस्ततोभवत् रागग्रहग्रदीतस्यल
लितापीडभूपतेः वेश्यायांकल्यपाल्यांयोजयादेव्यामजायत उत्पलस्यसापुत्रयामकल्यपालस्यतांमुतां नृपलुब्धोवकृद्धात्मनैषी

त्मादिभूपतिः पद्मोत्पलककल्याणमम्मधर्मैः समातुलैर्बालैकैः पाल्यमानोभूत् पृथिवीभोगभागिभिः तस्य पंचमहाशब्दाम्नायानुत्पल
कोऽग्रहीत् अन्येऽजगृहिरेऽन्यानि कर्मस्थानानि मातुलाः आयंतीकृतसाम्राज्यैर्भ्रातृभिर्वेदितात्मया भूभर्तुर्जननन्या विदधे जयादेव्याज्ञ
पेश्वरः राज्ञो कृपाणविनैर्यत्र विशेहृष्यते धनं अचिरान्नीयते शांतिमपूर्वैः कश्चिद्देवतात् जयापीडस्य यत्किंचिन्मनुनादिव्यपीकृत
सूनुस्यालैरपोषत तैः क्रमागाहृतवसु भगनीभगसौभाग्यसंभवैर्विविभवैः कृताः तेऽभं गुराणांभोगानांभोक्तारो भाग्यभागिनः निरंकुशांचे
ष्टमानाः शनैकैस्त्यक्तशेशशात तेस्वस्त्रीयान्नृपान्नाशमकुलीनाः शशंकिरे अथाभिचारक्रियया मिथः सममपापिभिः राज्ये क्षयाते
स्वस्त्रीयस्वामी च सनृपो हतः भुक्तिसितोद्वादशाब्दांस्तस्मिन्व्यापादिते तथा नैश्छन्नैकस्य ते राज्यं परस्परमदं कृताः तेषामाक्रांतदेशा
नोनाममात्रमहीपतीन् तांस्तान्कौतुकमस्माम्यत्याहितोधोत्सोन्यमुषयो १४ अथ पंमेघावलीदेव्याजातो वप्पियभूपतेः ज्येष्ठोप्यचाक्रियत
पायोभूद्राज्यविवर्जितः सोयंत्रिभुवनापीडो जयादेव्यामजीजनत् राजानमजितापीडं तं बलादुत्पलोग्रधात् युग्मं शेडादिगणनास्था

ननिष्पंदोत्स्यान्नृपायते पंचमाह्नाना स्थानादशनाच्छादनेद्धुः एकसंभाषणाणा तेवेदयात्तन्येषु दिने दिने दिने पंचतुल्यमुखान्नेष्ठ दृस्यो
राज्ञा तदाश्रितते राजन्य जितापीडे राज्यात्मन्नपहारिणः पुरदेवग्रहादीनां प्रतिष्ठाकर्म चक्रिरे तापस्यास्ते बुभुजिरे राज्यं स्वामिविवर्जितं नि
जेन भद्रविषेशांतमिथः श्रेष्ठ्यो वक्रादव उत्पलेनोत्पलस्वामीतथ्योत्पलपुंरहतं पद्मस्य पद्मस्वाम्यास्तेऽहीतः पद्मपुंतथा वर्धतं व्यधत्त पद्य
स्य गुणादेवी गुणाज्वला प्रथमेकमधिष्ठाने द्वितीयं विजयेश्वरं धर्मो धर्मो येन हेतु धर्मस्वामिविनिर्मितः कल्याणवर्मा सत्कर्मा कल्याणस्वामिके
शवे दीनाराणां सहस्राणि पंचोपकारणकृती एकैकस्याः सुधीर्धेनोः कल्लामस्वामसहाधनः पंचाशीतिसहस्राणि गवां दत्वा प्रकल्पयन
कुंभप्रतिष्ठसंभारं यो मम्मस्वामिनं व्यधात् तस्यैकस्य वस्त्रामयत्कः संख्यां कर्तुमर्हति श्चात्द्रणां किं पुनस्तेषां सर्वेषां भूरिसंपदां द्रोहा
र्जितास्तु बालस्मी सुकृतोपार्जिता स्यवा सर्वेषां सहस्राणि येवं तेषां दातृतया तया कृता देवग्रहास्थैर्येन त्सार्श्वेन्यमुरासदेः दिङ्मात्रं तंगसमीप
स्थकल्पभोपमामाश्रितं एकोननवते वर्षे स्वस्त्रीयेशांतिमागते निर्विघ्नभोगास्तेभूवनषट्त्रिंशाद्धात्त्ययावधि अथ पमस्मोत्पलकापोरुद

भृत्यदारुणोरणाः रुद्धाम्बवाहायत्रासीद्धितस्ता सुभटैर्हतैः कविर्बुधमनःसिंधुशशांकः शंकुकाभिधः यमुद्दिश्याकरोत्काव्यं भुवनाभ्युदयाभि
धम् ७००॥१५॥ममम्मसूनुं यशोवर्मा मंत्रामात्येप्यपाहरत् मयत्नतेजः शूराणां नस्त्राणामिवार्यमा अथोत्पाद्याजितापीडं संग्रामापीडसं
भवः अनंगापीडनामाभूत्कृतो मम्मादिभिर्नृपः मम्मोत्पादात्मादिस्तुल्यं तं सुभ्रतामर्षवैकृतैः तस्य राज्यं हिषन्नासीत् सुखवर्मोत्पलात्म
जः वर्षत्रयेणोत्पलकं ततः समयमागते सचकारोत्पलापीडमजितापीडजं नृप १६ तेषामाश्रयभुजो राजसदृशानामदीभुजो भूत्वा
पितृभ्यः कोठिनाविभूतिं केपि लेभिरे सांधिविग्रहिकस्तस्य रत्नो नाम विभूतिभाक् तस्मिन्काले पिय श्चक्रे रत्नस्वामिसुरास्पदं भेजदा
र्वाभिसारादीन्देशानुत्तेप्यभूपताम विमलाश्वाग्रामभुजो नरा घाय्यवदारिणः राज्ञां कर्कोटवंश्यानां क्षीणप्रायमभूत्कुले वंशस्तूत्पल
जोत्पानां भुवि वैपुल्यमाययौ सामर्थ्योपनतं प्राप पार्थिवत्वोप्यपघत विद्वेषात्सुखवर्माथ शुष्कास्येन स्वबंधुना ततः शूराभिधो मंत्री सु
खवर्मात्मजेकरोत् राज्ययोग्योयमित्यास्थां सद्गुणावंतिवर्मणि एकत्रिंशस्त्र वर्षेषु प्रजाविप्लवशांतये विनिवार्योत्पलापीडं तमेवनृप

तिंव्यधात् १७ यत्नोत्तेविफलल्क्ष्मणा आसन्नितपितामहाः पौत्रेणोदलयाप्राप्तासिद्धिः पुण्यकर्मणा कुंभाः पयोनिधिपयोहर
णाप्रवृत्तानित्यंवहंतिकिलयेविफलश्रमत्वे चित्रंसाणादिदृतदेकसमुद्भवेन संदर्शितानिखिलवारिधिपानलीला अभूत्तदद्भुतम्
धिराजलक्ष्मीघटितकराप्तहस्तादिपदद्वंद्वे कनकघटमुखोन्नवाभिषेकं अटितिपततमंत्रवितिर्वमदेवः सम्राट्प्राप्तावुपदेष्टुमिंदुतपना
वुक्तेस्वंवेशार्ज्जवैर्भूपालैर्नराज्यंतत्रमिवसंश्रोत्रद्वयेधारयन राजामंडनकुंडलद्वयमिमामात्मख्यातपत्रछलाल्लक्ष्मीविहारपुंडरी
कघटितछायोदयोदिदृक्षते ७१५॥ राजान १७॥ इतिश्रीकाश्मीरिकमहामात्यश्रीचंपकप्रभुसूनोः कल्हणस्य कृतौ राजतरंगिण्यांच
तुर्थस्तरंगः॥४॥ समाप्तेऽहैवषष्ठिपुत्तेषांमासेषुषट्सुच निर्दंशाद्देव्युर्कीदिवंशेसमदशाभवन॥ ॥ॐकाप्येतेषुसूनुभिःकृच्चे
षुफणीनांपुस्फोकिल्लस्येवृतेगोभिःकंठतटास्पृहष्मानिपुणोहस्सप्रपंचस्सुःक्षतेः संधानेभिनवेमियोभगतोजिह्वापथंकंसंदिनीभि
न्नार्थ्याःसहशास्तरामपिवंदगिरःपातुवः अवंतिवर्मासाम्राज्यमाप्यपारितकरकैः चकारचरितैश्चित्रंसतांकंटकितंवपुः आसतांसितिपा

मात्यो तो हा च पिपास्म्यं अज्ञाधाने परिवृंठो भ्रत्यावाज्ञापरियद्देक्तततः सांतिमान स्माभून्मत्रीभक्तः स्मयोज्झितः अभंगुरोयं संयो
गः सुकृते ज्ञातुदृश्यते विवेक्तामाप्रराज्यः सस्माभृद्दोस्यनृपश्रियं अविलुप्तस्मृति धीमानंतरेवमचिंतयत् गोभुजां वल्लभा ल
क्ष्मीर्मातंगोत्संगलालिता सेयं स्वदासमुत्पाद्य दूषयत्युन्नतात्मनः सनास्ति कश्चित्सप्यंमयः प्रदर्पानुकूल्यतां संताप्यते न चारसे
नीचसेत्यवनानया चपलाभिः प्रवृद्धेयं स्वैरपाभिः महांबुधौ तदेकचारिणी वृत्तमनया शिक्षिते कृतः निस्नेहानान्वगात्काश्चि
त्सुचिरं संस्तुताप्यसौ परलोकाध्वगान्भूपानपाथेयाननबांधवान् हेमभोजनभाडादिभांडागारे पराजितं कस्माद्स्य न नाथास्ते लो
कांतरगताः नृपाः अन्याच्छिद्रेषु पात्रेषु भुक्तौ तेषु महीभुजः कस्मान्न लज्जामवहन्भूपाश्च चिंतानवादधुः स्थूलेषु राजतस्थालकपा
लेषु बलोकितेः प्रतभूपालनाम्नांकैः शंकांकस्य न जायते हृष्टाः प्रविष्टेये कालपाशे कंठात्सुमूर्छतां अशस्ताश्च पवित्राश्चमेदा
गांकस्य हारिणः सन्भूष्यवाष्पैर्दुःखोत्मस्य कान्यूर्वैर्मुमूर्षुभिः स्पृशन्नेतानलंकारान्त्वकं संकोचमाप्नुयात् यावारि शिक्षालिलां

तरसन्निधानसेवयापिसततंमलिनेवलक्ष्मीः पात्रेषुरोरशिखिभागिषुमाविमुक्तौवैमल्यमेतिहरिणीवकृतापशोच इतिनिर्ध्यायतत्
पतिर्नीत्वास्वर्णादिचूर्णांतां निर्जरंजलिभिः प्रादाद्द्विजन्मभ्यः कांश्चकं साधुभूपतिवक्त्रव्येहर्षान्निर्गौरवंद्विजः साधुवंतिस्मितिवदन्ने
कः प्रापांजलीन्वहून् लक्ष्मीकृत्वार्थिसात्कृत्स्नांकृतिनावंतिवर्मणा विभूतिचामरच्छत्रमात्रेणैवाव्यधीयत अनंतसमयसंपन्न
भूरिगोत्रजविप्लवे राजश्रीदुर्जरातस्यनवेत्यभूभुजोभवत् विप्लुतः समरेभ्यो तन्नत्वातथ्यांश्चविजित्यसः चकारभूरिभिर्वीरैराज्यंविगत
कंटकं राज्यंनिष्पाद्यनिर्विघ्नमथवात्सल्यपेशलः विभज्यवंधुभृत्येषुबुभुजेपार्थिवः श्रियं ख्याताहेमाजारस्तेनभूरवमोभिधःसुधीः ज्ञा
तिप्रियाणविततेयौवराज्येभ्यषिच्यत स्वाधूयाद्धस्तिकाणारव्यावत्रद्वारोप्रदायः भूरवर्मास्वामिनेचोगाकुलेचनिर्ममे सम्पूर्णः पूर्णाम
हिमामत्यमाहात्म्यमंदिरं पंचहस्तमदश्चक्रेमठंसुकृतकोमठः ख्याताव्यधत्तत्तत्पतेरपरः समराभिधः केशवंचगुरात्मानःसमरस्वामिनंतत
था हैमरूपावरजौधीरविन्नपार्श्व्यानिजारव्यया व्यधत्तांविबुधावासोहावन्योगणनापती भूत्वावान्तुलताच्छत्रप्रभावानुभवौभुवि

गतौ सविग्रहावेवहरावासायसत्यतां ॥ युग्मं ॥ राजदौवारिकः श्रीमान्सुरस्यासीन्महोदयः महोदयस्वामिनो यः प्रतिष्ठां समपादय
त रामजाख्यमुपाध्यायं व्याख्यातव्याकृतिं श्रमं व्याख्यातृपदकं चक्रे सतस्मिन्सुरमंदिरे अमात्येन अमात्येन महोभर्तुः श्रीप्रभाकरवर्मणा ॥
कृते प्रभाकरस्वामिनाम्नो विष्णोर्निकेतने आयातेन शुकैः सार्धं दत्त्वा गरुत्मते शुकेनयः शुक्ताः प्राप्य प्रतिष्ठायां चक्रे ख्यातां शुकावलीम
विच्छिन्नप्रसराविद्याभूयः सूरात्मंत्रिणा ॥ सत्कृत्य विदुषः सभ्यान्देशेस्मिन्नवतारिता पुण्यैः क्षितिभुजं योग्यं हृत्यमानासदृश्यः बु
धाः प्रवृद्धसत्काराः भूपतेर्विविशुः सभां मुक्ताकणः शिवस्वामीकविरानन्दवर्धनः प्रथां रत्नाकरश्चागात्साम्राज्येवंतिवर्मणः ॥ आस्थाने
कृतमंदारो वंदी सूरस्य मंत्रिणः संकल्पमूर्तिमाधातुमिमार्यां सदाय ठ त अयमवसरउपकृतये प्रकृतिचला यावदस्ति संपदियं विप
दि समाभ्युदयिन्या पुनरुपकर्तुं कुतोवसरः ॥ कृतः सुरस्वरिक्षेत्रे वहुंगहृदि धापिना शिवयोमिश्रयोस्तेन प्रसादः सोश्मयश्रितितिः सूर
श्वरप्रतिष्ठाप्य स्वेवे शमेव समुच्चतं चक्रे सूरमठं धीमान् सभोगायतपस्विनां स्वकृते पत्तने वरे तेन सूरपुराभिधे क्रमवर्तप्रदेशस्थो

ठक्कोभूद्दिनिवेशितः सुरेश्वरीप्रांगनतः चक्रे भूतेश्वरं हरं मठं सूरमठांतस्थमसूरजोरत्नवर्धवन काव्यदेव्यभिधा सूरवधूः शुद्धान्वयाव
धात सदाशिवं सुरेश्वर्या काव्यदेवीश्वराभिधं निर्ममेत्तरां वंतिवर्मा सोदरेभ्योनपायिनीं सूरायदत्सपुत्रायनृपतिः प्रक्रियां दधौ छंदानुवर्ती
भूपालो दैवतस्येव मंत्रिणः आबाल्याद्देलवोप्यासीच्चेष्टितामुपदर्शयन सेत्रेविस्वैकसारात्व्यमतानामपवर्गदैः भूरिभोगास्सदाज्ञा
तेनावंतिपुरे कृते अवंतिस्वामिनं तत्र प्राग्राज्याधिगमात्कृती विधाय प्राप्तसाम्राज्यश्चक्रेवंतीश्वरं तदा त्रिपुरेश्वरभूतेशविजयेशेषु भू
भृता स्नानद्रोणापीरौप्यमप्याते नपीठत्रयकृतं सूरस्यापि नरेंद्रेन ध्यापतः स्वाधिदेवतं तत्प्रियार्थमुपेक्ष्यो भूद्धर्मः प्राणाः सुतोपि वा त
थाचार्चयितुं जातु योतोभूतेश्वरं नृपः विभवानुगुणोस्त्वस्मिन्पूजोपकरणोर्पिते दद्दशोपीठदेवस्य पूजकैरुपपादितम् वन्यमुत्पलशाकाख्य
तिक्तशाकमवस्थितं तत्रस्थाः क्ष्माभुजा पृष्टाः तन्निवेदनकारणं व्यजिज्ञपन्निति न्यस्तजानु प्रांजल [illegible]
यत्ततः डामरोधन्वनामास्ति लहरविषये बली सूरस्य मंत्रिणो देवसेवको यः सुतोपमः हृतेषु तेन ग्रामेषु निरवग्रहशक्तिना निवेद्यमत

राज
५५
55

देवायैभूतेशायनिवेदयेत अकांडशूलजनितःपार्थिवःकथयन्व्यथां श्रुतमश्रुतवत्कृत्वासक्तपूजोप्यनिर्ययौ पूजांसत्यज्यगमनेशूले
चाकस्मिकेप्रभोःसंदेहतुंकेविशन्त्यूराव्रजाताऽन्वेषकोभवत् ज्ञाततत्वस्ततस्तूर्णंभूतेशाभ्यर्णवर्तिनःक्रुद्धःसमान्तचकास्यभैरवस्यविशाङ्क
हं निषिद्धजनवाक्त्याभूत्वाविरलपार्श्वगः प्राद्विपाहूयमानेतुततोदूतान्पुनःपुनःसक्षितिपतिपतनाक्षमदेनप्रकंपयन् अप्रकंपतनुः
प्रापक्रूरःशूरांतिकंपुनःतस्यप्रविष्टमात्रस्यपार्श्विणःशूरचोदिताःमुंडंसजीवितस्यैवविच्छिदुर्भैरवाग्रतःआसन्नेसरसिक्षिप्तारुधिराद्रा
रितद्वपुःक्ष्मापतेःश्वालिनामपोधीरःशूरोविनिर्ययौ तस्यश्रुत्वाशिरश्छिन्नंस्वपुत्रस्यैवमंत्रिणा सोगान्मन्युःक्षितिपतिःसबेलस्यद्रुवाभव
त् शूरोप्यपदृष्टकृपालोनिर्बंध्योस्मीतिभाषिणं उत्थाप्यतल्पान्तंदेवपूजाशेषमकारयत इत्थंसमस्तकृत्येषुभावज्ञःसमक्ष्मापतेःश्रनुत्कैवदि
तैतन्त्रुमाणांस्यक्षाप्यसाधयत परस्परमनुत्पन्नमन्युकालुष्यदूषणौ नदृष्टौनश्रुतावन्यौतादृशौराजमंत्रिणौ श्रीमघवाहनस्येवसांत्रा
ज्येवर्तिवर्मणःअशेषप्राणिनामासीदशवत्सरान् जलजद्भिःशिशिरंतरानेमाकृतोभयैःतत्कालसेवितःशृष्टेपाठीनेष्वरदातपःअन्न

राम°
५५

ग्रहाय लोकानां महाश्रीकल्लटादयः अवंतिवर्मणः काले सिद्धा भुवमवातरन् चरित्रैर्बहुवक्तव्यैर्येषामेकस्य पावनः अयं प्रासंगिकः कश्चि
द्वृत्तांतो वर्णयिष्यते देशः प्रबलतोयौघमहापद्मसरोजलैः सकुल्लिनीभिः शबलः स्वल्पोत्पत्तिः सदाभवत् ललितादित्यभूभर्तुरुद्योगेनब
लीयसा किंचिदाकृष्टसलिलः प्रापोत्पत्तिमनाकुलः जयापीडक्ष्माधाते स्वल्पवीर्येषु राजसु सलिलोपप्लवैरासीत्पुनरेवावृता क्षितिः दी
नाराणां दशशतीपंचाशत्यधिकाभवत् धान्यखारीक्रये हेतुर्देशदुर्भिक्षविक्षते अवंतिवर्मणः पुण्यैर्जंतूज्जीवयितुं ततः स्वयमन्नपतिः
श्रीमान्सुय्यः क्षितिमवातरत् यस्याविज्ञातसंभूतेस्तुर्यकालोपि निश्चितं अयानिजत्वकृतिनश्चरितैर्भुवनाद्भुतैः पुरा रथ्यारजःपुंजसं
मार्जेतोपिधानवत् सुय्याभिधाना चंडाली संङ्कुंडमापनूतनं तस्मिन्पिधानमुद्धृत्य सापश्यन्मध्यशायिनं बालं कमलपत्राक्षं धयंतं स्वक
रांगुलीः मात्रा कयापि त्यक्तोसौ सुंदरो मंदभाग्यया अथेति चिंतयंत्यासीत्तास्नेहात्प्रस्नुतस्तनी अदूषयंत्यास्पर्शेन धात्र्या शूद्रस्त्रियो
गृहे तयाविदितवृत्तिस्स शिशुर्वृद्धिमनीयत स सुय्यनामा मतिमान्प्रवृद्धः शिक्षिताक्षरः कस्याप्यासीद्गृहे यतेरर्भकाध्यापको गृहे व्रत।

राजत
५६
56

स्नानादिनियमे सक्तस्ततो हृदयंगमं गोष्ठीषु विशदप्रज्ञं विदग्धाः पर्यवारयन् तेषां कथाव्यवस्थासु निंदतां जलविप्लवं धीरात्मिमेनिरर्थ्येत्तु कि
ञ्चर्यामिति सोब्रवीत् उन्मत्तस्येव वदतः तस्य तन्नियमाद्वचः निशम्य भूभृच्चारेभ्यश्चिरमासीत्सविस्मयः ततस्तमानीय नृपः किं ब्रूष इति पृष्ट
वान् धीरस्तीत्यादि राज्ञेप्यवोचत्सोप्यसंभ्रमः वातूलोसाविति निजैरुक्तोप्यथ महीपतिः धियं दिदृक्षुर्विदधे तस्यायत्नान्निजे वने कोशाद्दी
नारभांडानि वहन्या दायहेलया पयोमङ्क्वाज्यंस्तनावमारुह्यांदृष्टा ग्रामे तत्र सवृद्धावुनिमग्नेनंदकाभिधे एकं निक्षिप्य दीनारभांडं व्या
वर्तत द्रुतं सत्यंवातूलएवासौ सभ्येष्वपि वदत्स्वपि वार्तां निशम्य तां राजा तन्निष्ठान्वेषकोभवत् क्रमाज्ज्यं सं संप्राप्य देशे पस्तराभिधे त्र्यंजलिभ्या
निक्षिप्य दीनारान्सलिलांतरे यत्रातिरहयालंभि शैलनिर्लुठिताः शिलाः चक्रुर्वितस्तां निष्पाद्यपयः प्रतिपयोन्मुखं दुर्भिक्षोपहा
ताया न्यादीनारान्वेषणास्तदा शिलाः प्रवाहाद्दुद्धृत्य वितस्तां समशोधयन् एवं दिनानि हित्वानि पर्यायुक्त्या द्रष्टुमभ्यतत वितस्ता
मेकतस्थानात्क्रमेकाग्निं संघयत पाषाणसेतुबंधेन मुष्णन्नाभ्रुत कर्मणा सद्यादमभवद्दृष्टानिखिलानीलजाश्च रित् अथ प्रवाहस्तंशो

राम
५६

ध्यलुठद्दस्ममतिक्रियां कृत्वावदेहः शिलावंधोः सेतुवंधमपाठयत् चिरकालनिरोधेन सोत्कंठेवांवुधिंप्रति ततः प्रवर्त्तत जवाद्दत्तुसागर
गामिनी जंवालांकास्फुरन्मीनाभूर्वभौ सलिलोज्झिता व्यक्तकास्मीरसत्त्वानिर्मेघवृन्दमस्थलो यत्रयत्रविवेवदौघवेषसलिलवि
प्लवे तत्रतत्रवितस्तायाः प्रवाहान्नूतनान्यधात् मूलस्रोतोध्वनिस्मृतभूरिस्त्रोतावभौ सरित् एकाभोगाश्रयानेकफणावामितपन्नगी
वामेनसिंधुस्त्रिग्राम्याविंतस्तादक्षिणेनतु याल्योयेसमंगसातंमार्गेवन्यस्वामिनोंटिके वर्त्ततेघसदानघोकल्मापापेय्यनत्यपःसंग
मोनगरोपांतेससुय्योपक्रमस्तयोः अद्याप्यास्ताफलपुरपरिहासपुरस्थितौ विष्णुस्वामीसंगमस्सवैन्यस्वामीचतीरयोः सुंदरीभवनाभ्य
र्णेमाप्रस्याद्यतनस्यतु योगशायीहृषीकेशस्सुय्यस्याभ्यर्चितस्ततः १०० द्दृश्यंतेद्यापिसरितांपूर्वस्त्रोतस्तटोद्भवाः निषादाक्लृप्तैनोरजुरे
खांकाजीर्णायादयाःस्फुरत्तरंगजिह्वासनदीमार्गमजिग्रहत् नासासैवछानुमार्गेणमात्रिकापन्नगीरिव कुह्वांशैलमयान्सेतून्चितांस्ता
समन्नयोजनी महापद्मसरोवारिसच्चकारनियंत्रितं महापद्मसरः कुंडादितस्तोपनयोजिता जवान्निर्याणिकोद्दंड्यंत्रादिषुरिवाधुना उ

राजत
५७
57

इत्यस्य सलिलादुर्वीमेवमादिवराहवत् अनेकजनसंकीर्णान्ग्रामान्नानाविधान्व्यधात् पालीभिरंभःसंरोध्ययान्कुंडसदृशान्व्यधात्
कुंडलानाख्यांस्तमह्वाक्षुते जनाः उत्खातकीलनिबद्धानवोधापिशात्कृशाः यंजंतिजलगंधेभंवंधनस्तंभसन्निभान् दीन्नारभोज्ञ
नौक्रीतस्यदगाधजलांतरे नंदकेनिर्गतजलेष्यलांतान्नदलभ्यत अदेवमातकान्ग्रामानपरीक्ष्यविविधाःक्षितीः सर्विभोज्ञे विभक्ते
नानादेयेन सर्वारिणा अभिसिंचच्चजलैर्ग्रामानग्रामान्मदमुपाहृता यायावतासर्णानागाच्छोषितंतावताहृदि कालेन मत्वा सकाहोपनि
ग्रामेजलस्कृतेः परिमाणविभागं चपरिकल्प्य निरत्ययं चकारचानलाद्याभिः सिंधुभिः सर्वतोदिशः सत्फलोदारकेदारसंपत्संपन्नवि
त्त्रमाः तिलकं नकश्यपेनोपकृतेनयत्तत्कर्षणेनवा हेलयामंडलमुषितत्तत्सुप्येनसुकर्मणा भूमेर्जलाद्गुहणादिजसेत्रेतथापणा
सेतुबंधोश्रमस्तिोपयमनेकालियस्यच चतुर्षुस्तिहूमितिवहिस्तोःसत्कर्मेजन्मसु सुप्यस्यतत्पापराशेरेकस्मिन्नेवजन्मनि॥युगलकं
यस्मिन्महासुभिक्षेषु दीन्नाराणांशतद्वयो धान्यखारःप्राप्तिहेतुरासर्गादभवत्पुरा ततःप्रभृतितत्रैवचित्रंकश्मीरमंडले षट्त्रिंशताधान्य

राम॰
५७

खारैः दीन्नारैरुदितः क्रियः निर्गता ब्राह्मणाय अमृतलिलात्स्वर्गतस्त्रिभं वितस्तायास्तीरे चक्रे स्वनामांकं स पत्तने स्वकृता स्थापिता तेन सरसि
व्याप्रदिक्को २ आसमारभ्यिरामारमयो दाक्षपक्षिणां सुप्याकुडलनामानं ग्रामं कृत्वा द्विजातिसात् सुप्यामुद्दिश्य तन्नाम्ना सुप्याम्से
तुर्विनिर्ममे तेन द्रुतामृतसलिलाकूपुग्रामा सहस्रशः अर्वन्तिवर्मप्रमुखैर्वेजयपस्थलमुखाः कृताः ईदृशोधर्मसंतानैः प्रवर्तितकृतोदयः अवा
न्तिदेवः पातिस्म माधान्तेववसुधां प्राणामयाणां सोयोगरोगग्रस्तस्ततो ययौ सेन्द्रसत्त्रिपुरेशाद्रिनिकटे मेघेश्वराश्रितं आत्मनस्तत्र निश्चित
विपत्तिं चिरगोपितां प्राणान्तेप्रांजलिः सूरिवैस्तुवत्वमदर्शयत तेनांते भगवद्गीता स्पृणावताभावितात्मना ध्यायतावैस्तवंधाम निरमुच्य
त जीविते आषाढमुलपक्षस्य तृतीयस्यां समापतेः वर्षं एकोनषष्टेस्सस्माद्वर्षास्तमुपाययौ १ तस्मिन्प्रयातेप्रत्येके विभवोत्सिक्तचेतसा
तुल्यमुत्पलवंशपानां राज्येच्छाभूयसामभूत ततश्चक्रेप्रतीहारः प्रयत्नाद्रत्नवर्धनः नृपं शंकरवर्माणमावंतिनृपतेःसुतं कोपोविन्यणा
पत्यस्तनजं सूरवर्माणः तद्द्वेषात्सुखवर्मा स्वयं यौवराज्येप्ययोजयत अतस्तयोरभूद्वैरं सितोशयुवराजयोः यस्मिन् सेगा राज्यमासीद्विधा।

लाभिवाश्रयत शिवराक्यादयो वीराः स्वामिकार्योज्झितासवः पत्राभूवन्सत्वस्य परीक्षा सर्णालोभिनः कुर्वतो स्वामिशत्रूणां दानमान
प्रतिश्रवं समस्तैकाग्र्यान्नतेयस्मादानुकूल्यमपिश्रयन पितृस्यहंपरिसज्यादहस्ताः शिक्षिताः कश्चित् तावन्नवीनतममतः स्ववृत्तिमनुजीविन
:कथंचिदथनिर्जित्यपृथुराजंमहौजसं साम्राज्यस्यविजयोंकारस्थश्रीपाकारवर्माणा सम्राट् समरवर्मा घोर्विनीतांसमरोऽसहत कीर्तिश्रियाम
णायिणीलब्धयाधिविवेदसः अथनिर्जितसदायादाल्लब्ध्वालस्मीक्षितीश्वरः जिगमुर्दिग्विजयपर्यातुश्रीमीना सीन्महोद्यमः तस्यकालवला
द्देशप्रक्षीणजनसम्पदि लक्षाणिनवपत्तीनांहाराणान्निर्भक्ष्मतोभवन स्वपुरस्योपकंठेपियोभूत्कुंठितशासनः सएवरात्नोन्तेसुराज्ञामाज्ञा
न्यवेशयत गच्छन्नात्मायविष्ठदेसमदायः कक्कुजंपे स्वमन्त्रणासमुन्नीतोराज्ञाशंकारवर्माणा ततस्तेनानरनाथानांपतनाभिःपदेपदे कुलाप
गेवकुल्याभिर्विंशतीभिरवर्ध्यत दार्वाभिसारराजेनत्रस्यतासमुपाश्रिताः अद्रिद्रोणप्रोनवाहिणपत्तस्तेनानादमादधुः जनोलब्धौगोद
रिगौरीदक्षन्दरिगांसाणात अनासादितदुर्गस्यदुर्गांतरातिथिं लक्षाणिनवपत्तीनांवराणांशतत्रयी लक्षंचवाजिनामसीघस्यते

पुरंदरे गूर्जरराजयव्यय:स्वपराभवशंकिना तेन तेषां पृथ्वीचंद्रनिम्नेतमस्तिदासतां पुत्रं भुवनचंद्राख्यनी विभागे वदत्तवान् सप्तभूम्य
गातिं कांतं तस्याभ्यर्णमुपागतः अथ पत्तनकारटकेन्याम्य शूरमंडलनायकम् धोस्यसमभ्युपमायातं महांवमिवोज्वलं समासमणोपमाच्छ
कमानः स्ववंधनं पलायापयो हृरंनिर्वाणाजोविजभितः तिलकं यमप्रतिमसौंदर्यमधाप्याऽऽत्रुःपुराविदः तमेवाद्रसुतत्रस्थानृपाः
कालमिवोल्वणं गच्छरवानालरव्यानस्यसंख्येगूर्जरभूभुजः वद्धमूलां सप्ताल्लस्मीपुत्वं दीर्णामरोपयत तस्मिन्दत्वाटकूदेशविनापादं
गुलीमिव स्वशरीरमिवापामीन्नेडलंगूर्जराधिपः हृतंभोजाधिराजेन समसम्राज्यमदापयत मतोदारतयाभवत्योभूतेथकिपकान्वये द
रतुरुष्काधिपयो:पःकेसरिवादयो: हिमवद्विंध्ययोराशीदार्यावर्तमंडलांतरे नसंत्रेष्विवभूपेषु नभसीवोत्तरापथे यस्यैवविपुलाख्यातिमा
तोडस्यवमंडले सश्रीमाल्हलिय: शादिरलरवानाश्रयःकुधा निराकरिष्मःसाम्रज्यात्तस्येसर्वानलब्धवान् एवंसदिग्विजयंकृत्वाथा
प्र:सनिजमंडले मदेशोपचमत्रास्यस्वनाम्नाविदधेपुरं तस्यश्रीस्वामिराजस्यतनयादक्षुप्रभो:पूर्णिमिवसपावंधोमुगंधारख्योमवत्रिया

रा॰ज
५९
59

तयासंसमपुरवरे सुराजोपमो नृपः तस्मिन्शंकरगौरीशसुगंधेशौ विनिर्ममे द्विजस्तयोर्नायकाख्यस्तयोर्गौरीशसुरसद्मनोः चातुर्विद्यः कृतस्ते
नवाग्देवीकुलमंदिरं परकाव्येन कवयः परद्रव्येण चेश्वराः निर्लोठितेन स्वकृतिपुस्तस्य घतनेश्मेण स्वल्पसत्वो नरपतिः स्वपुरख्यापनाय
सः सारापहारमकरोत्परिहासपुरस्य यत् ख्यातिः हेतुः पट्टवानं पण्यानां क्रयविक्रयौ इत्यादियत्नेनैस्तिन तस्मिन्हिपुरे भवत् राज्यमदेन
नृपते रत्नवर्धनमंत्रिणा श्रीरत्नवर्धनेशाख्यो व्यधीयत सदाशिवः चित्रं नृपहृियाः पूतमूर्तयः कीर्तिनिर्झराः भवंति व्यसनासक्तिपांसुस्नान
मलीमसाः अथ क्रमेण नृपतिर्लोभाभ्यासेन भूयसा आधीयमानचित्तोभूत्प्रजापीडनपंडितः आरब्धेअस्मैनैर्भूम्ना क्षीणकोशाः स्मणस
णो देवादीनां सर्वस्वं जहाराथा सयुक्तिभिः कर्मस्थाने पुरगृह्यामादिधनहारिणा तेनानृपतिभागाख्यगृहकृत्याभिधे कृते धूपचंदनतै
लादिविक्रयोत्थं समादधे द्रविणं देववेश्मभ्यः क्रयमूल्यकलाछलात् प्रत्यवेक्षामुखेदात्वा विभक्तैरधिकारिभिः चतुःषष्टिं सुरगृहान्मुमोचेत
दंजसा ग्रामान्देवगृह्याख्यानराजाप्रतिकरेणसः स्वयंस्वीकृत्य चोत्पत्तिस्सो कार्षिकाद्रव्यधात् तुलां कृत्वा त्रिभागानार्देषिदेया सपर्षदे भुक्ति

राम॰
५९

केवलमूल्यादिदंभादप्यधिकंददौ द्विगंतरस्योपायाभिगाणानूठभागेननागतान् तद्देशार्धभारमूल्यं वर्षमेकमदंडयत वर्षेपरस्मिन्नखिला।
भारमूल्यं निरागसः तथैवमंत्रव्ययायाग्राम्यान्अतिग्राममदंडयत इत्येषानूठभोगोष्ठिः प्रथमेतेनपातिता दारिद्र्यदूतीग्रामाणां यात्रयोदशाथा।
स्थिता स्तूदकमकास्यमासवन्त्यादिसंयदैः अन्यैश्चविविधायासैर्येषा ग्रामान्सनिधनान् तुलापदारोपचययत्रामदंडादिसंयदैः इत्येष
तेनसंवाहोगृहकृत्येषुप्रवर्तितः अथवत्तेपंचादिविरान्नतस्मिन्भिन्नकर्मणि षष्ठेतथागजवंशकचलवटाभिधे आत्मनोनिरयमूठःसोपि
कृत्येत्सुपक्रियां भाविनामकरोद्राज्ञांपापीयत्वानियोगिनाम निमित्तेमंडलेमुष्मिन सविधानामनादरे राज्ञांमतापहानेचनाम्नःशाकव
मेणः मुख्येनगुणिनाराज्ञाधनदान्यामपापहाः मूर्खेनयेनकायस्थादस्माः पुत्राः प्रवर्तिताः तथाकायस्थभोज्यामभूज्जाताततस्तस्यवेस्सया
यथासजायतेः वर्णहरणादिवभूभुजात तस्मिन्नघोरयजाद्दुर्विकृपाद्रेः पृथिवीपति पुत्रोगोपालवर्माख्यः कदाचिदिदमब्रवीत मदान्तुस्ता
तमवतः पूर्वैन्यासीकृतः स्थितः वोपायः सत्वसंधस्यसोधुनाप्रार्थ्यतेमया कायस्थेभ्यरागादेतेदवेनायप्रवर्तितैः आयासैः श्वासशोषैवमा

राजं
६०
60

णावृत्तिः शरीरिणां नचनामास्तितातस्यकाचिल्लोकद्रूयोचिता मनागपिदितस्माम्रिरेतयाजनपीडया अदृष्टविषयांवातोगहनांविच
रणोतिकः दृष्टेप्यनिष्टादन्यत्रकर्मणानेनदृश्यते एकतोव्याधिदुर्भिक्षप्रमुखाविपदोखिलाः प्रजानामेकतस्तकालव्यंनावसुधापतेःभू
भुजोभ्यस्तलोभस्यश्रीःकैश्चिन्नाभिनंद्यते अकालकुसुमस्येवफलंसंभावनोज्झिता दानंचसतनामस्तन्नकिंचिंस्वं सवनंनस्रो लोभ
:पूर्वेतयोरेवविनाशायमहोद्यमः प्रतापमायतिशोभांहेमताहासखाद्रिदेः स्मृतिपोषांकरात्येवलोभश्चपृथ्वीभुजां दायादव्यपभी
तापरिहृतारक्ष्येभ्यस्तुन्नताभृत्याः प्रत्युपकारकातरमतेः कुर्यंनकेपिप्रियं राशीभूतधनस्यजीवितहृतोपाश्वघोरान्निजाभूभर्तुःक्षि
पतेहिषवरभसाल्लोभेनकिंनाप्रियं राजासदाहनामायेनवायासोजनामुहृत् तेदषलोभप्रभवप्रथानार्थविनिवार्यताम् इत्युक्त्वेतिराज
पुत्रस्यसोजन्मेनोज्वलंवचः स्मितधौताधरोराजाशनैर्वचनमब्रवीत् तवाकृत्यविसंवादिवचः सौजन्यपेशलं स्मारयत्यद्यमामेतच्चित्रा
क्षिप्रतंनौ कुमारभावेपूर्वंमेतवेवाद्रोतरात्मनः प्रजावत्सलतावत्सपर्यापर्याप्तमवर्धत सोहंधर्मैवहद्दमेशीतेदत्वोच्चमश्रुकेपदाति

राज०
६०

रुपपादत्त्रः पित्रा सच्चारितो भवं मृगव्याधौ हृयैः सार्धमटत् ततः कंटकस्तं अंतवीर्यमाविलोक्य तमसूयि पुरग्रगाः सतानुवाच सामान्यो भूत्वाहं
राज्यमाप्तवान् कालेकाले सर्वकानां जाने सेवापरिश्रमं रे हृद्दुःखमयं भुक्त्वा त्वा स्मत्यन्य व्यथां धर्मे मा भ्रष्टवैर्याभवेन्मूढो गर्भेश्वरता यान्यथात्र
पापैरीदृशैर्योदृक्कृतः पित्रानुशिक्षितः तेनापि प्राप्तराज्येन मयैवं पीडिताः प्रजाः गर्भे वासमथ्या जातः शरीरे विस्मरेद् यथाप्राप्तराज्यस्तथारा
ज्ञानि यत्तं पूर्वचिंतितं न त्वैये वत्तस्मादेको धर्वो मसंप्रदीयतां प्राप्तराज्यः प्रजापीडां माकार्षीस्त्वमनोधिको २०० मासूयमिति तेनोक्तः कृतान्यो
न्यस्मितेर्विदैः राजा प्रैवीक्षितस्वामी लक्तुमारो क्रीनतानने: त्यागभीरुतयातास्मिन्गुणिसंगपराङ्मुखे आसेवंतावराहत्तीकवर्याभत्क्रटा
दयः निर्वृतनाः सुकृतवर्याभारिकोलवट्टस्तभूत प्रमादात्तस्य दीन्नारसहस्रहृयवेतनः कल्पपालकुले जन्मतेन्नैनेव प्रमाणितं सीवाचिंतापन्न
शोक्तैर्दैवीवागपरस्यनाभवत् वेष्टितपरमश्वारुस्त्रीपोघ्राणास्माय प्रदेशिनी धात्वेकायाहगित्यासीत्सुरवारागस्यमंत्रिणः योयमार्यो चिंतो वेः
दुर्नयासे विनः प्रभोः छंदानुवृत्त्या समापनटस्यवचिविंडंभनां ॥ युग्मं ॥ सोनुगैः सहनिर्द्रो दंजघान द्रोहशंकया सूरंदावोभिसारे पोर्वपोन रवाद

रा-जे
६९

नं प्रजाभिशापपतितेनृपस्यान्यगवर्तिनः त्रिंशद्दिंशाः सुतास्तस्य व्यपद्यंत यतोमयंविना वंशः श्रीः जीवितं दारानामापि पृथिवीभुजां
सागरेवस्संययातिप्रजाविप्रियकारिणां इत्युक्तेवस्यते चायेव्यक्तोमेतत्तु चिंत्यतां मनष्टस्यनामापियथा क्रोशकमाण नाम्न्यापन्ननमि
त्येवमख्यातं स्वपुरं कृतं कस्याभिधां धेसियथाशंके रवमेणाः स्वस्त्रीयः सुरवराजस्मलेन हाराधिपः कृतः वीरानकाभिधस्यानेप्र
मारासरहृधे तत्कोपात्तस्वयंराजा दत्तयात्रोमदोज्झितः वीरानकसमुन्मूल्यमविवेशोन्नरायथ सिंधुकूलाश्रयान्देशाञ्जित्वाभूरीन्प्रया
तुरैः कृतान्नतिर्मदीपालैः प्रत्यावृत्तोभवत्ततः उरशां विशतस्तस्य वास्तव्यैरीरशोत्सवम निकेतनेहतोः सैन्यानामककस्माददभूत्कलिः गिरिशृं
गाधिरूढेनप्युर्णकेननिपातितः वेगवाहीशिरस्तस्य समादादविशङ्कुलं मुमूर्षुराप्रान्कटकं संरस्यनयेत्नेति सः उक्ताकांगिरथ्यानूढान्स्था
नात्तस्माद्विनिर्ययौ हीनदर्शनसामर्थ्यैः परिज्ञायशनैर्गिरा क्रंदत्या वपुरालिंग्य क्षितायाः सामभाषितः पुत्रेगोपालवर्मी स्व्यन्यासीकृतस्य च
रक्षितं शिशुदेशमद्वाः सुगंधायाश्च वांधवं फाल्गुणेकृष्णसप्तम्यां वत्सरे सप्तसप्ततौ उत्तवायमानविशिखोमार्गएवविपद्यत २ तिलकं॥ सुरवरा

रा°प्र°
६९

ज्ञातदयः सैन्यसंततः परभूमिषु वर्त्तितो गोपयंतस्तयोंत एवाभवन्यथि तं पत्रमूत्रैस्तैमूर्द्धानस्यतो न्यस्यतो न्यस्यतावद्वैः प्रतिमाणामंशाशांनांसामंता
नामकारयन् षड्भिर्दिनैर्निजेस्थाने भाग्नेवाल्यासकाभिधे चक्रिरेगतंस्तत्रासां स्ततस्तस्यांतक्रियां तिस्त्रः सुरेंद्रवस्याधाराङ्ष्योएजानमन्वयुः बाल
वित्तः कृतजस्वजयसिंदाद्वयः कृती हौलाडोवज्रमारस्वतेभूत्यावनुजग्मतुः इतिषड्भिश्चितानूंठैः सहमाक्रियतास्मिमात् ततोजुगोपालवर्मा
धार्मिकतोज्वलः सुगंधयापाल्यमानः सत्ससंधोवसुधरां मध्येलालितकादीनां दुर्वृत्तानर्नीवसत्त्वपि अनतिक्रांतवाल्यापिदुः संस्कारान्न
सोग्रहीत भूपालजननीभांगैः वैधव्येधिकमुन्मदा साश्मभाकादेवाख्यमचीकमतमंत्रिणां तयानिभूरसंभोगप्रीतयासव्यधीयत सोभाग्यपदंस्व
गारमौलिचक्रत्रयांकितः कोशाध्यक्षेणाराणिणापास्तुस्यालुंठितसंपदा तदाभांडापुरेतेनशाहिराज्यंव्यधीयत आज्ञातिक्रमिणाः शाहैः हत्वाक
मल्लकाभिधं तोमराणायसप्रादाद्राज्यंलल्लिपसूनवे मत्वावत्तोथनगरंविवशाविजेयाजितः शौर्यसंगारवसैतोसाभिमानः स्वविपदे सराजजननी
जारः सादंकोराजयाजेनात मानासितिमभिवसंघदीपाणांअधितानु दे सुद्वेणकाभिनावेश्मनीवनृपासदे तेनावतैसमवेशेनाभूदन्यस्यक

राज.त.
६२
62

स्यचित् शनैर्वित्तातवान्तस्य धनमानाय हारकृत् सोभूद्दक्षिणतोत्यर्थं राज्ञो गोपालवर्मणः विधेर्नियत्यगं जोस्मिंस्तत्तद्वशादिविग्रहे गतमित्यब्रवी
द्भूपं सशोकगणनोद्यतं अथयं गजाधिपो राजभीतः स्वैरंवादवेदिनं रामदेवाह्वयं वैधूमभिचारमकारयत् तयाभिचारक्रियया भुक्त्वाभूद्वत्सरद्वयं गो
पालवर्मनृपतिर्जातदाहो व्यपद्यत व्यक्तीभूतकुकर्मासराजदण्डभयाकुलः रामदेवो धीत्यापमेवस्वविग्रहं ३२ व्यागद्दीनोपालवर्मभ्राता
प्यसंकटः बभूव भाग्रराज्यः स्वदशाभिर्दिवं मैत्र्यमुः अथ वंशक्षयवृत्ते राज्ञः शंकरवर्मणः प्रजाप्रार्थनया राज्यसुगंधाविदधे स्वयं गोपालपुरगोपाल

पु

मठगोपालकं वान मौर्चस्वनामांकं विदधे धर्मवृद्धये गोपालवर्मणो जायानंदानिंघान्वायोभवा शिशुराप्यभवन्नंदामठकेशावधारिणी अंत
र्वत्न्याः सणो तस्मिन्नपत्न्याः गोपालवर्मणः जयलक्ष्म्यां वर्धेशास्यां श्वश्रूः संतानकाङ्क्षिणी तस्यां विपन्नायं पत्न्यां यांप्रसवांते ति दुःखिता साभू
दन्वयिने राज्यं कस्मैचिद्दातुमुद्यता तस्मिन्काले महीपालविग्रहानुग्रहक्षमे तन्त्रं तत्र पदातीनां कृत्यं सदस्यभूत्कुले ततः समाश्रिते कांग
स्वयं संवत्सरद्वये सुगंधा विदधे राज्यं समं मंत्रिलेन तंत्रिणा योग्याय दातुमान्या ज्यं कस्मैचिन्मा किलैकदा मन्त्राय मंत्रिसामंतानंत्यैकाग्र नटोक

राज०
६२

पत् अवंतिर्वर्मवंशांते नम्रारशूरवर्मणः गगायाः कुट्टविन्याः संगे जातः सुखवर्मणः अनु श्रतोमि संवविश्वेहा दैवमेवेदिति राज्ये निर्जितवर्माख्ये कांतु
तस्यामेनोभवत् पुत्रं ॥ तया तदुक्तो विषयव्यसनित्वेन जागरात् रात्रौ दिवा शायत पोयोप्यनुस्यान दूषितः नाम पंगुरिति प्राप राज्ये कातस्यपो
गपता इत्युदीर्याभवन् धंतो यावत्कोचन मंत्रिणः संदृते भेदनिर्याते स्तावन्निर्जितवर्मजः दशवर्षः कृतो राजा पार्थस्तत्रिपदातिभिः तिलकं ॥
तेगं जाधिपवाकानां सुगधोस्याठनात्कृतं प्रायश्चित्तमभन्यतमान सततिविधायिनां साराजधान्याः साम्राजपरिभ्रष्टा विनिर्ययौ हृताधि
कारादारस्य पतितैर्वाष्पविंदुभिः शराणामत्यभान्नूलोपोपयत्तस्याः क्रमागतः तं तं मेसिद्धानि यो तीर्विपसैः सदेभगतं वैषएकान्त्वन वते स्तम्भूये
कोगमैनिकाः गत्वा सुगंधामानिन्युः पुनर्कृक्षपुरे स्थितां तमापतत्वीमाकाण्पेपार्थानुयदकामदात् चेत्रां तेतंत्रिणः सर्वेनिपयुः सभेरांम्नुखाः
तेजि कानवंतवर्षवेषवेशारवभिन्नसंदृतीन् एकागाव्यूठसंघातान्वंधुस्तान्मलायितान् विष्पालककविद्दारां तस्तैर्वद्दामाव्यपघत अनिस्स
पतनोच्छायाविचित्राभागपवृत्तयः अस्मिन्नवनजन्ते सेणपनिमित्तंमंडलोंत्तमे सर्वतोदिक्कमुत्तप्यावध्यानर्थपापरा जनकः पालकोभूत्वापेगु

३

कोल्लस्यभूपतेः सामान्योपीन्द्रयल्लोकमुत्कोचयदत्तत्यारः भूभुजो ग्रामकायस्थाश्चान्योन्यविपाटनं दत्ताधिकाधिकोत्कोचाविदधुस्तेत्रिमेवयाय
द्रौजेः कन्यकुब्जाधाविलव्यास्तत्रमंडले तंत्रिणां डुंडिकादानाभूभुजां जीविकाभवत विश्वः पुराणाधिष्ठाने मेरुवर्धनमंत्रिणा श्रीमेरुवर्धनस्वा
मिनामायेन व्यधीयत तदात्मजा स्पाणौ तस्मिन्नगरे नन्द्रादत्ताक्रिकाः चक्रानिगृह्य राज्ये छामजा यौ सेधनार्जने ॥ युग्मं ॥ सार्धं सुगंधादित्येन गृहं
शंकरवर्धनः तेषां ज्येष्ठो बहुसत्त्वो मुमोषन्नृपमंदिरं क्षोणाग्रजे स्पणो तस्मिन्नाररपातः श्वसते उदीपः ज्ञावितासेषशारश्चापोल्लिर्जृंभत स्वोधी
सदत्तके यो या दुर्लभे भोजने भवत विश्वतो प्तिमसे यजातेनैथिघान्तितिमंडले सर्वभूतभयादायि समशानैक्यसजायत सहारेद्धान्यसंभारविक्रा
यपाप्रसेपदः मंत्रिणः क्ष्मापतेः प्रापुस्तंत्रिणश्चधनाढ्यतां आधेयः क्ष्माभुजः सोभून्मंत्रीयस्तादृशीः प्रजाः विक्रीयवादयत्रासीत्तंत्रिणां
डुंडिकाधनं अरंव्यादृष्टिसंपाते वातवैषरूपक्वते वहिः सर्वजनैर्पण्यन्का स्थित्याप्तो स्वमंदिरः यथा तथा जनद्दुस्थं वीक्ष्य कापुरुषश्चिरं रा
जधानीस्थितः पंगुः स्वमुखं बहुमन्यत ॥ युग्मं ॥ तुजीनचंद्रापीडादिप्रजापालप्रियाः प्रजाः एवं तस्मिन्समये नीताः संसपराजरास्तैः प्रापुश्चि

मचस्यान्नृपार्थिवानन्तदाकश्चित् धारासंपातसंभूतादुर्दुर्दिने पार्थः पितरमुत्थाप्य कदाचित्साभवत्तु यं कदाचित्सुतमुत्थाप्य तं त्रिचक्रिपा
प्पभूत अभीणायत्संगुवधूवऽवामेऽलपुवा सुगंधादित्सवीजाभ्द्वा व्यवायविधिमेवाया राज्यावप्पटदेव्यामृतिर्दैये: सुरांतो नवैवंवऽयामासकंद्
तिंसाप्पस्यार्थेषणांधैनैः भगिनीभर्गसौभाग्यवद्दराज्याः स्वयंदधुः यंपंगवेमनोज्ञांगीमेरूवंधनसूनवः सुगंधादित्समौत्सुक्यात्सापि देवीस।
गावती स्वयंसंवृभुजे स्पर्थेकांताकामितकामिनी पर्यायेणाभवद्भृत्यः सतो योभोगरद्रूय दरिद्र्योषितोरंकोभूक्षिपात्रमिवान्वहं पुत्रयोरा
ज्यलाभाय स्पर्धयाभ्यां स्वमैत्रिणो दत्तानिधुवनस्त्रद्धाधनदानैः सदानैः सदक्षिणा अथापार्थेसमुत्साद्य तत्पितांपंगुराश्रितः तंत्रिभिः स
प्तनवतेवर्षेपौषेभिषेचितः माघेष्टानवतेवर्षे सोभिषिच्यापि शंभुसुतं चक्रवर्माभिधराज्ये क्षीणपुण्योप्यपघत द्वैपेतकेवोष्टतोराज्येपार्थस्यानुच
राव्यधुः एकोंगैः सदसंघ्यामंतत्रमेत्रिपदात्तयः मातुर्वप्पटदेव्याः सकंचित्कालं शिशुर्नृपः मातामह्याः क्षिल्लिकायाः पाल्यस्त्वासीत्समादश वा॰
त्यादव्यक्तौ दाःशील्ये तस्मिंस्तत्पलनं तयोः निर्दोषमासीदंडस्य फणालालनसन्निभं जातः पंगोसुगावत्यां नवमे वृष्यमे त्रिभिः चक्रवर्माणमु।

राजत
५४

65

त्यागभूरवमीन्नृपः॥ हृतः निःस्नेहामात्यैस्तामात्याः स्वयंभुः स्वार्थे तत्परः॥ अदत्वा तं त्रिगर्त्ता देयं तत्सोमार्टनदेहतुतां अटुवेन्तोपि सस्मा
महिना भूरिधनार्पणा गुणवानिवद्वेष्यानां तं त्रिगर्त्ता नाभवत्स्त्रियः॥ वर्षं गते तत्सुत्सात्र्य दृष्टोत्सन्नितयानृपं वद्धपंरंपुनः पार्थेव्यधुत्त
त्रिपदातयः॥ अभूत्सावत्ती विपणासावेश्मरविधायिनी पार्थप्रियां तं त्रिचक्रसंग्रदत्वात वङ्किका कान्नापेक्षी चक्रवर्मा ततोप्यच्छहूंनव
हु एकादशाद्स्यापाठह्नतो भूयोपि तं त्रिभिः पार्थादीन्यैः सुसुत्मा ग्रभुक्तं चक्रिकयापुरा तैस्तैः स्थानैस्स्वयंतान्भ्यो जीवनाकपलेभिरे
पित्राम्नातां चैयरस्यराज्याद्त्यादिनोभवत सेवंधिभ्योपियेषुहुंगधकन्यादत्वेतरेतरं अकरोद्दृष्टदोषाणां तेषामेवसुनष्टधीः मेरुवर्धन
पुत्राणामधिकारसमर्पणं॥ तिलकं॥ कृतोसपटलाधीशास्तेन शंकरवर्धनः गृहकृत्यप्यसृत्कोस्या दाभिकः शंभुवर्धनः पोषेतुस्येवदर्षस्य
धनाभावात्संतं त्रिगर्त्ता अदत्तहुंडिकादेयः पलायिष्टभयाक्रान्तः स्थितेसङ्ग्रवांज्यंततस्मिन्नच्छकारवधनः राज्यार्थीनं त्रिगर्त्ता दृतस्मादिगोगाच्छ्र
भुवर्धनं आवर्जितैः स निखिलैरधिकोत्कोचचर्चयावंचयित्वाग्रजौराज्यैतैः स्वमेवाभ्यषेचयत ३०० गीर्थस्थितः स्वकुलजानिमिनोत्तिभुक्तो

राप्र०
६४

मोनीवकस्तिमिमुपेत्यवनांतवासी व्याधोनिहंतितुवकंप्रभवतितेतेपात्राणपुपर्येपरिवंचनचंचुतायाः॥ अत्रश्रीस्यक्रवर्माथनिशिश्रीठक्कुवा
सिनः एकदाराजामरण्यमसंख्यामस्याविशद्भृहत्ज्ञात्वाकोपिविप्रोवेणाराजानंसहस्तांजलिः प्रणम्यप्राहयामसप्तम्यमान्त्रिजमासनंराज्यमे
शादिचन्नातमुक्त्वासादायकार्पिनेतेविपन्येशलेप्रहृद्धोविचिंत्योवाचउपमाः तेत्रिणांवाततणानांवारोजन्कागाणानाराणी त्वत्सेवनार्थंसामर्थ्य
कस्मिन्नममकर्मणिप्रागमोत्सादः पुनन्यूनमस्मानेवदनिष्यामि विस्मरंनृपकारंदिहतकापामहोभुजः ऊर्ध्वारोदेयआहलेभद्रतुमेस
छिन्नचित्तम कुठारिकमस्तकदमिवाधोगमनोनृपः धीधैर्यादिमकर्षेणापनोपक्रियतेनृपः प्राप्नोदयः संतेनैवशोकंवेन्नृपकारिणि अ
स्मिंस्थितेविपदभूदितिसंचिंत्यवर्जिते मूढः परिवेष्टापत्तेवकोमगलेछुभिः तम्यवापत्तमहायस्यविस्मृतोपर्यक्रियानृपाः मध्येप्रसादमस्वा
लितमुत्स्वंहृदिकुर्वंते अमयातिरिपुत्रासमसुदादोदहैवहतान लब्धोरयाक्रीभयेनस्मापाधेतमन्वयायिनः राज्ञः सतोपिनाश्वसोपस्य
भस्मैवकारणोः अविस्मृद्रुमकृतयोधनंतिमधुपाइव दिवसेसन्निभानेनपिश्रुनम्मेणाममभोः रथ्योलुनास्वैरिणीवरसितंतुयदिपार्यतेराज

रा·त
६५
65

नराजन्नुपाध्यायो देवीयष्टिस्स्वयं दृढः तत्र प्रजागरः कर्तुं मर्मवेदैर्न शक्यते कथंचिदक्लिष्टहृदये नृपाले विनिवेदिता शिष्टा गौरवरोणव राज्ञा विस्मा
र्यतेनिशि नैकेलोमंसमुत्पाद्य जिह्वया स्निग्धदीर्घया पिपीलिकाइव यस्ताः क्ष्मापालैः शल्यैकैरिव जानन्ति दन्तुदं तत्यमासन्नं न तु दूरगं एकोव
कः परमत्स्यद्रोहवृत्तिर्महीपतिः ननामकंटकाकीर्णकौटिल्यं लस्यतानेयत कालाप्रेक्षी क्षितिपतिः शरीरमिव जाह्नकः नमन्नापदि राहन्त्यादा
श्लिष्यन्नपिपन्नगः विदहन्नपिवेतालः स्तुवन्नपिमहीपतिः अद्रोहवृत्त्या तस्मात्त्वेदस्य यस्मान्नदायादि ममैत्यस्तत्तदेषोदृष्टान्तो वपुरःसा
ःतदाकार्णायभवद्राजा लज्जास्मितसितोधारः खात्मैवपूर्यमेतस्यानमपूर्वोपकारिणः ततोनिक्षिप्य चारोरक्ताक्तेमेषचर्मणि कोशंचक्रे तुरन्योन्य
मवज्ञौ नृपज्ञामैरौ अथसंघटितासंख्येचंडडामरमंडलैः चक्रवर्मा कोरोद्धाचांमसूषनगरान्तरः तस्मिन्सेणापुरस्तत्वयोढुं शंकरवर्धने विनिर्य
पुः स्मिताह्यंगेचैत्रेतंत्रिपदातयः कालानुवृत्तिमुच्छन्ने तेषां संभावनाक्रिते सततोपुरस्कं तु चक्रवर्मा सविक्रमः अयमवेत्ते संग्रामे घोरे पद्मपु
राहद्भिः जघान प्रेरितहयः पूर्वं शंकरवर्धनं हतसेनाधिये तत्र शतधांतत्रिवाहिनी मयैयोपवनाघातप्रेरितानोरिवार्णवे दृष्टानुसारेण घ्नक्तोन

राप·
६५

पास्तेषामपादात गतिं तुरगवेगेन शिरःश्रेणिं तथासिना स्यमतः समरे वम्तुवीरपट्टां चलच्छटाः चक्रवर्ममगेंद्रस्य सटापाटलविग्रहं मे किम
न्यस्य चषाणापामन्मदहस्तीणि राणां गने पतिता निपाणा देवदत्ता नांत अक्रं तत्रिणां तत्रिणी राणां संरंभपरिश्रांताः समा तत्व गृहूपसहृत धावेशा
पिता स्वक्रवर्माणा विसृज्य धैर्यगुणाभिभिनिद्रतः मे शिवेतः समं अभूषयद् रिपवः शूरः शंकरवर्धनः उदयं स्वदत्ताएव संदत्ताएव च सत्ये प्रयो
तः स्पृहणीयत्वं तत्रिणाः कस्य नागमन मानना यानधृष्यां स्वम हावपपान्स दीपतीन अहीनिवविविली कृत्य मिसयंतः क्षणोक्षणो अनय
नक्रीडयाश्रीरंगमाघेनो जीविका हंते भागादित्तुंडिकाः क्रूरारवयेगर्ववृत्यः तत्रिणाः क्षणादग्धागृहवैरविषाग्निना विमाननाविविग्नेन चक्रव
र्ममहादिना ॥ तिलके ॥ अथ द्वितीये दिवसे भग्नानामपि तत्रिणां वीरसंघहनेया वदकारी च्छभुवर्धनः तावन्मिलितसामंतसचिवैकांग
लालितः सैन्येनानायथायांतेने दत्त्वा श्रीमद्दिक्पथः वलामधे स्ववाराणां स्वतेवाग्रवाजिना वलंगाकेनेहृदल्लवं शिरस्त्रं वामपाणिना
म खेदेतरदस्ताग्रेवहनोल्लासनस्पृशः खड्गस्पविविनावस्य भाभिर्घातितकुंडलः कवचोत्सेधमेरव्यकंठायासेनताम्पता वहस्तुकुटिवेधेन

वदनेनभायाबहः तजेयन्कृतद्गकाएलुष्यकाह्नुठितापणान् शिरोभिस्तत्रयात्रस्तवास्तव्यकृतमांत्वनःभेरीरवैः श्रातिथिदेनोराशीर्घोषैरोधि
भिःसंग्रामजयशोभाकः चक्रवर्माविपक्षाणां कुलके॥ तस्मिन्निहासनेमाज्यमाक्रम्यातिजयोर्जिते वृद्धाज्ञातस्थिदानिन्येभ्रमटाः शंभुवर्धने
राज्ञः पुरस्तान्नृपास्त्रपातभीमीलितेक्षणं भक्तिप्रदर्शयन्पापश्चण्डालइवसोवधीत् राज्ञातोधर्ममर्यादाभृत्यानांजनकोपमान् हत्वानरेन्द्रा
न्दोदगात्माप्य: शंभुवर्धनःप्राप्यनिष्कंटकंराज्यंचक्रवर्मनृपः क्रमात् अजायायतध्वतांतस्मैकोनृशंसविषमक्रियः स्वविक्रमकथ्यास्तोत्रराम
यप्रियताहतः सोभवद्दृष्टवैधादिचाटुकारविधेयधीः आत्मानंदैवतमिवस्तुतिमोदितचेतसः जानतःप्रभवत्वस्यविवेकाविगुणाःक्रियाःत
स्मिन्प्रसंगेरंगाख्यःप्रख्यातोडोंबगायनः वैदेशिकोभवद्राज्ञाविनीतोगायनोवदि प्राज्ञान्सचिवसामंतान्तित्यस्यसतोयथाक्रमं मतीहारान्
पस्थायमनयत्तविविक्तौतो विप्रुग्रौधवलोलीलोषानस्मादीपप्रभाज्वला शोषशाप्पचमाणाभिःहताभोकाफ्णाजैवैःहतावृगेथधमिल
मालान्तोलनकेलिभिः प्रदोषपवनैश्चक्रेशिशिरेप्रांगतेयणं अजातगीतादिहह्नुणागवासावलपोकनुत्रासवामोदिभिर्वेत्रोदवरोध

न्द्रगणां द्वारकोकणाके यूरपरिहार्यादिशोभिना स्वकंदेनानुयातोथ्याविशद्वोभगायनः दृष्टीनागलताचास्य सुतेललितलोचने चकातुः कौ
तुकोद्वीचां समं चित्रार्पितमिव तया विलासवल्लितैश्चलितापांगविभ्रमैः द्वितीयपुष्पप्रकोशमकीर्यंत सभांतरे गायनैर्जयजीवेति कृतकोला
हले स्मृताभदः सशहे कुर्वन्निस्तं तन्नृपगृणाग्रहं भुक्तांतरोचितोदंचत्स्यचमस्थानचारिणः वंशोगविशेषस्पदंतस्थानेततः शनैः अविक्रियाशि
रः कंपस्कूनेनमभ्रणोभितः अभिनवरकणायल्लोत धीनरजृंभत॥ अथातो वेलोमध्यमागनिस्थलम् तेना जातोराजकुरंगेन यमा दासंदर्शित्रिना॥
गायन्योभावभालस्यतस्यस्निग्धमगायातो अधिकोद्दीपिताभिरप्यविलासस्मिनविभ्रमैः राज्ञस्तयोश्च समस्थिन्नपेतितरां दृग्व्यापारैः
स्वसेवैधैः संलापरवपयथे न्नंपहारितचित्रंतोविज्ञायेकः प्रियोविटः ततः प्रसंगेणोवाचशीतिवृद्धिकां वचः देवगीतमिदं यातं संप्राप्येते मनो
रमे कर्पूरपारीपतितं ममैरेयमिवहारितं गायंत्योसाज्जितामनांकमादृत्नचतुष्किको अनयोपतिमाभाजाचमुनीवनिशाकारः कारन्य स्तकपो
लोतमुक्तायंत्याविमेश्रवं कटाक्षैः ऊरुतेयोमिवेमानिकविमोहनं जानेत्यास्याश्रयंचचोमनयोरेकयावयोः अमूयास्मितगर्भोयकटाक्षः प

राज- ६१

67

पपयातितः गायंत्येकाननमुखीकर्णांग्यालोलकुंडला विपरीतरतोद्रेकक्लांतारंभेव शोभते सफलंते पताप्यभीदृष्यो निर्जने नित्रिपः गैत्सुका
हिरेहय स्यगायंत्येवंविधैः स्वैरैः उपपत्तिपरित्यक्तशास्त्रानुष्ठानमोदितैः एकसार्थीप्रयातेभ्यः कंपमेको विवर्ज्यते नेत्रस्य नूपश्रोत्रस्य
ध्वनिसंस्पृशतो न चेत् तदंग स्यान्यकांतांगस्पृशतो दुष्कृतं कुतः अभिलाषांकुरः सिक्तइवैतैर्विटभाषितैः राज्ञः स्वभावलोलस्य शांतशा
रवत्वमाययौ यवित्तस्तारितवर्णांतकारुचः सदर्पा गोत्रा न क्षुद्रदावस्थितिचापलेपाश्चेवधनंत्युद्धताः दीयंतेविषयावपातपरंता
लव्धोदयैतैः साप्रान्तमिंद्रावारिधैरमीवाभमासाद्रूपालयिंद्राविटैः वस्तुसाम्यादनुगणपत्युपपात्तिषु केकुत्वाजझान्यादिविमोहयितुसम
र्थाः नस्युर्विटा अथ कुतश्चिपथस्थिताश्चनिस्तोद्भूसेषु निर्ययुः मृगाश्चेरुः संतोष्यदारेकेपूरकुंडले डोंभमंडलं अमार्गत्यागराधेयः श्रु
द्धांतमगमन्नृपः कांतोस्याः क्षितिवल्लभोयमभिधत्सुर्वी पतेरंकतोत्रूते सावितिचेडतां डवपुतं डोंभः स्वनामार्थमाः मध्ये पत्किमपीतिगी
तिरचना कांक्ष्येदेत हि दोयल्लस्मी सपर्यंतितोधिगवुधान्कों स्पर्धिनः पार्थिवान् वेषणानामार्थतःसध्येपत्किमपीतिगीतिरचनाकांक्ष्य

राम० ६७

रागस्य महेंद्रचापधाम्नो हरिद्रारसंजनस्य उपांगगीस्य च हारिणोपि सौंदर्यमधैर्ये दत्तमकार्षं दर्शनाभ्यासमेव द्रव्यस्य रायः सामाप
त्तिः विना श्वपाककन्येतेन पुनः प्रापनिर्वृतिं गायंत्योपायनोपात्तशनैर्विहितचुंबनं नृपांतिमुखाभिसंततदृष्टांतमचक्रातुः समागमेन
नव्येन तयोर्वैयात्यशोभिना चक्रेस्य पितामात्यमध्यः सत्वज्ञो द्वादृन्नाम्समः रम्यंततमुलमोभ्जेदे निमित्तैः स्वेदविंदुभिः भाग्योपमसंस्पर्जस्य
मुक्तस्य व्यधीयत रागांधेन कृतादृसीमहादेवीमहीभुजा भेजे राजवधूमध्ये वाल्यजनवीजनं तस्यायैर्भुक्तमुच्छिष्टं तेयथा चक्रवर्माणः नृ
पातराणामन्येषामप्यभूवन्सभासदः मंत्रिणामस्य पटलप्रख्यमुख्याधिकारदा मवृद्धिहेतुतां प्रापडोंबसेवनचातुर्येण मौख्यात्स्य चिवतां
केचिच्छ्वपाकानवधुः स्वयं केचित्वक्रुर्वन्नीतिज्ञा राजकार्याणि मंत्रवित् मंत्रिणस्तस्य राज्ञी श्वपाकी श्वपचाः प्रियाः किं न लोकोत्तु
रमभून्नृपतेश्चक्रवर्मणः अनुस्नाता तेवाकानि श्वपाकीस्तांशुकान्यदात् तदाच्छादनहर्षेण मंत्रिणः प्राविशन्सभां कौशिकत्वितिभुजा
वैरमंगीकृत्यापितत्स्नानं येनापि श्वपचोच्छिष्टं ते भूवन्सामंपैः समाः मंडलेस्मिन्प्रभावोद्यानदेवान्यन्नसंस्कृतं तेह्यमनितदानोच्छ्वपा

रा-त
६८
68

कीश्माविशत्कथं तां राजस्वामिनं द्रष्टुं गिलहाद शपदोगतां सामंतेभ्यः साभिमानानन्वयुङ्भराः परः राजकौटुंब्यद्दमानां डोंबानां निर्गतामुखा
त राज्ञामिवाज्ञादुलंघ्यानकेनाप्युदलंघ्यत ॥ राज्ञाप्रदत्तेरंगाय हलुग्रामेयदाखत लिलेखपट्टोपाध्यायो नयदादानपट्टकं तदास्यपरलंगा
त्वारंगः कोपात्तमब्रवीत रंगः ञ्रहलुरिमेति दासीसुतनलिख्यते लिलेखसोथस्तत्रासाद्रंगभ्रूभंगतर्जितः को नराजनिट्टुवृत्ते भवन्तीति व्या
तिक्रमः अंत्यागमनपापस्य पापः प्रच्छन्नस्य निष्कृति विटैर्हास्याबहान्येवप्रायश्चित्तानिकारतः हिमेनैव हिमशाम्यद्दृष्टेनैव दुष्कृते सोनु
शिष्टो विटै रेवं दधत्याभासारतां पवित्रास्पर्शतो स्पर्शोस्पर्शपापं जिहीषुणाः क्षेना दूष्यत विप्रस्य योषित्मासोषवासिनः ततोपिपापिनो भू
वन्नेपि तस्मिन्नस्मिणो द्विजाः तस्मादप्ययहान्यं जगद्दुर्गद्दमोजिनः च क्षेचक्रमठंसोपिपापः प्राग्रुपताश्रंय तस्मिन्हते घनिष्पन्ने तद्दूषं
दयोजयत पूर्वापकारात्विस्मृत्य डामरान्निरागसः न्रपतिः श्वपचाकामीविश्वस्तान्श्छद्मनावधीत हंतुं याञ्जनविश्वस्ताः केचिद्ग्रामात
तस्कराः तस्थुः तस्मातिकेद्रोहदस्थिद्रान्वेष्टः स्मतीप्सिताः श्वपाकीशयनागास्मासन्नावस्कारमंदिरे शौचस्थितं तेनिःशस्त्रं तेरात्रौमापुरिकदाः ॥०॥

रम°
६८

अपैतेः प्राप्तसमयैरकस्मात्तस्य सर्वतः क्षिप्तं न्यपात्यत ताघोषशान्तशास्त्रपरम्परा सुप्तस्तदाद्भुते स्वप्न इव निद्रालसेक्षणाः प्रबुद्धः शस्त्रपातेः स
स्त्रपातैः सद्यमुच्चैस्त्वरवानरवान् निःशस्त्रः शस्त्रमन्विष्यन्त्वरात्ततजनिर्गतः अनुद्रुतोरिभिर्धावन्प्राप्यावेश्मविवेशतत् अप्राभ्दैतिक्रादे
त्या श्वपाकपालिङ्गितांगकं तत्र्कचोत्संगलग्नानां जुगुप्सुस्तनुप्रविश्यत सैरंध्रीरितादौरत्ततस्य नृपतेः किल मुमूर्षोजोनुनीत्यैरशिलायां समचू
र्णयत् त्रयोदशादेज्येज्येष्ठस्य मुक्ताष्टम्या स्तपासा श्वपाकभोग्यः स श्वैवावस्करे तस्करैर्हतः उज्ज्वलावतिनामाथ पार्थ्व सूनुर्दुराशयः अ
भ्यषिच्यत तैर्वैधेयैः सचिवैः शर्वटादिभिः श्वपाकीकामुके पापे निहते निशितस्कैरः प्रजानां पापमनास्तोभून्यापान्यापततरो नृपः स्थगितान्तको।
पापापस्पर्शभीत्या स्तरस्तती कथंचित्तत्स्तुरम्बेवसेयमस्थाप्यंतमया आसीत्मितकुलंत स्पभस्पंदनैपाश्चत्रः गौर्वोभिधस्त हयाशविशोष
स्यवज्रीवने तस्मात्तेष्ट कराघातसटाकारकोटिकाः मारणं कदादिवाधताः सभायांमुख्यमंत्रिणः तमात्माश्चारणालेननिर्लज्जास्तमंराज।
पन कालान्तेराणायैरवभूमिपाले भैविष्यते पर्वगुप्ताभवत्तस्य सर्वेभ्याप्यधिकंप्रियः आस्थानेनेतंकृर्वन्नपाकृतकंठापटः अतत्रिवि

ह्लवादृष्ट्वा कटीमायान्महीपतीन् पर्वगुप्तः सर्वदाभूद्राज्यावाप्तिकृतोद्यमः तदा निगूढराज्येच्छाः सख्यमुख्यैः समं त्रिभिः पीतकोशैः प्र
विदधे पंचभिर्भूतादिभिः भूभटः शर्वटश्छोजः कुमुदः सोमृताकरः पर्वगुप्तेन संबंधं चक्रिरे कोशपेथिनः गवाक्षाप्तामिमाप्य श्रीजलो वागल
ह्निजः संग्रामडामरागदेवयोरकः ख्यातपौरुषः पदातिमात्रो भूपेन दृष्टशौर्यः समं युगे महोदरो महाकायः प्रापितो मुख्यमंत्रितां यादृशी
तेन ददृशे देवीश्रीः सा समंततः तावद्रक्कजयादेवी त्यभिधानेन निर्ममे राज्यं निर्ममे राज्यनिष्कंटकं कृत्वा धूर्तेनापि जिदीषुणा प्रेरितः पर्व
गुप्तेन भूभुक्स्वकेतुलक्षय तेन लुंठितसर्वस्वः पार्थस्तस्योवकलेत्रवान् श्रीजयेंद्रविहारांतः श्रामौणदत्तभोजनः शिशुर्ज्ञ्याकारवमादीन्भ्रात्द
न ह्रासात्रिरोधसः तत्रस्थितानन शने कृत्वा तासूनकारयत उद्यतः पितरं हंतुं मंत्रिणो नुमतप्रदान वहूपटान्यधाद्द्रूनिगज्जनितस
पत्पते आलिंग्यमानाक्रंदद्भिस्ताणकीरिवदारकैः केशानालेख्य कंषतः शर्करात्पाटितांगकः विपन्नोगाकुला दंतमिव निर्हृत्यतं गृहात्॥
सत्वामनूसक्रोदंतं निजप्नुनेप्नविग्रहं चंडालद्रवनिः शस्त्रकुमुदाघान्पप्रियाः पितरं निहृतं श्रुत्वा राजा संजातकौतुकः प्रातः सप्त

स्वसचिवैःसार्धंगत्वादृष्टोपदृष्टवान अत्रांगेस्वमहारोपमदत्तइतिवादिनः तस्याग्रेराजपुरुषाः शपांसुर्निजविक्रमं न्यवन्धुः त्यस्वीकृतोराज्ञाता
दातद्रुंजनोघताः अचूचुदस्तवेगुप्तोदेवगुप्ताभिधसुतं पार्श्वस्थनिहतस्सांगेसोक्षिपन्नुरिकांततः रंजितोयेनभूपालोजातद्वासोभवद्विरं
डामरैर्लुंठितोदशः प्राणाशेचक्रवर्मणः उन्मत्तावन्तिपापकायस्थास्तेनभूयोपिदंडितः संप्रेरितःकुसचिवैःशस्त्राभ्यासंचकारसः पाटयन्क्षुरिका
घातैः कोटवीस्तनकोटरं गर्भिणीनांचजठरंगर्भान्द्रष्टुमपाटयत् काठिन्यस्यपरीक्षार्थंमर्मकर्मकृतामपि प्रतियद्दाहूराघद्दावधभया।
द्विजाःप्रसग्रस्ताच्चयद्दारास्तस्मादपिनृपाधमात क्रूरपापानुरूपेणक्षयरोगेणपार्थिवः तेनानुबाध्यमानोभूदपर्यंतव्यथातुरः व्यथया
तस्मतादृशप्राप्मजाणावनकैवलं तुतुषुर्निजपुद्रातमाहिष्योपिचतुर्दश अर्थात्कःपुरदासीभिः पञ्चतस्थित्पाहृतः क्षितिपालात्मजातोयमि
तिप्रख्यापितोमृषाः तेशिशुंशूरवर्माख्यंविनिवेश्यनृपासने हस्तेनिक्षिप्यसामंतसचिवेकांगतंत्रिणां कंपनाधिपतेर्वद्धेषः कमलवर्धनात
विभ्यन्मड्वराज्यस्था डामरोत्पाटनक्षमात आसन्ननिरयप्राप्तेः पितृहापार्थिवाधमः शुचौपंचदशाब्देसमजापुराणेःक्षयंययौ॥ चक्राल

राजत
७०
70

कं १० पितृघातिसुतो राजा जयस्वामिविरोचने आषाढस्युत्कः समस्यां पिस्पुद्रं कृविनिर्ययौ नवा विरेजे राजश्रीर्बालस्य पृथिवीपतेः कृपाण
वेणीललिताच्छत्रचामरहासिनी अंत्रांतरे जवायाते स्वैरे सोवदितस्वत सामंतैर्नगरोपांते माम्नः कमलवर्धनः एकांगतंत्रिसामंतपालहा
रकरसादितः नगरं प्राविशद्दांतः समं सैन्यैरस्तध्यत विरुद्ध डामरानीकान्युद्धा मार्गे पुनिर्गतः आतोप्यसौ वीरसेनामनुजयद्विक्रमोर्जितः स
हस्त्यश्ववारगोविद्राव्य तुरंगैर्गतः राजधानीं समं रुद्ध प्रविवेशाततः सागात तेलब्धजयमाकार्पसैन्यैस्स कोपलायितः एकाकिनेवाप्य
नयज्ञजनैः शिशुभूपति प्राक्कर्मभिर्मोदितो वा प्रेरितो वा कुमंत्रिभिः नाभूत्सिंहासनारूढो मूढः कमलवर्धनः तदानीं स्वगृहान्यातो राज्यका
मोन्यवासरे संघटय द्विजान्सर्वान चूचुददनीतिवत ब्राह्मणाः कुरुत स्वापं कंचित्स्वदेशजं मामेव कुरुपुः सामर्थ्यादिति मूढः स चिंतयन
एकाकिनीरदुः सीवांलब्धा दुर्लभयोषित ब्रह्मोढानुपभुज्यान्यदिने दूसार्थयेतयः विभूतिरभसा वा प्राय स्वसंतस्य ज्यतत्त्वाणा नीता काम
पतेन्यो घ्नः शोच्यता भ्यां परास्तिकः ।युग्मं॥ अथो स्मल कुले छिन्नेस्थूलकं वलवाहिनः ब्रह्मगोस्तनिभा विप्रांसमगंस्ततगोकुले धूमनिर्दे

७०
एम०

गथकूचीनांराज्ञस्तांस्तान्चिकीर्षतां राज्यमवस्थोपन्यासः तेषांचिरमवर्धतः वैमत्येनमिथस्तेषांनान्यःकोप्यभिषिच्यत कूर्चोर्भाषणानि
भ्यूंतैःस्वकूर्चस्पर्शवैनेःपं राज्यार्हान्वेषिभिर्विप्रैःप्राप्तःसस्मृतिक्लृप्तये अवार्यतैकाघातैर्मुग्धःकमलवर्धनःपंचषाणिदिनान्येव
यावत्तस्थुर्द्विजास्तथः कादालाकांस्यतालादिवाघकोलाहलाकुले उत्पताकध्वजस्थेश्वशोभियुग्यार्पितासने अशेषपारिषदानां
तावत्तत्रमिलद्दूलं॥युग्मं॥ स्वपल्लीबंधकीभूतामिवान्यवशवर्तिनी वीस्यराजश्रियंशोचन्नासीत्कमलवर्धनःपितृघातिवयस्थ
न्यपुत्राज्यार्थिनीततः मादृशोद्राजपुरुषान्यान्स्वेमायोपदेशिनां पिशाचकपुरग्रामेवीरदेवाभिधस्ययःकुठुविनाकामदेवनामासूनुरजा
यत सशिक्षितासरोलब्धामेरुवर्धनमंदिरे बालाध्यापकतांस्नानशीलादिगुणभूषितःक्रमात्कृंजाधिकारंपांसीद पतस्यात्मजःशनै
लेभेगंजाधिकारंलराज्ञःशंकरवर्मणःयःप्रभाकरदेवोपिसुगंधाछन्नकामुकःलक्ष्म्यामसत्संनीहृषांहर्षविलवतोगतःविहास
शस्करोनाममममसुत्रोस्यतदुगतःसख्यापफाल्गुणकारवेनसमंदेशांतांगतःसुस्वमदर्शनैःपौरदेव्यापीभिश्चहृषेषुलःतस्मिन्नंसेगमो

त्साहः प्रत्यावृत्तो निजां भुवं पितृघातवधूद्भूतैर्यौनैर्बोधयितुं द्विजान् मध्येगृहीतो वाग्मित्वात्प्रविवेश तदंतिकं कुलकं॥ दृष्ट्वैव तं दैववशा
दैकमत्यस्पृशो द्विजाः ध्वनिं राजायमेवास्त्विभ्युच्चैरेकमुदचारयन् अथाभ्यषिच्यत स्निग्धैर्विप्रैरत्ययशस्कारः स्माधृतिः सोऽहस्तामर्ष्यः
सानुमानिव तोयदैः दग्धवेणुवनपारस्यारमहामर्षपंजेनाग्निना ततमूलो द्युतिं भसा सालाधृतो द्रेकोणसम्पादिता बाल्यावेगविपा
टितं विटपिनमाप्य कुतश्चिद्दृढानूढिं नेतुं महो महाद्रिकुहरे धात्रा न किं सृचितं भृत्यभेरायपार्वपाथेजः खनेचेद्दहेत तत्पुत्रो स्माटने
कुर्पा नचेत्कमलवर्धनः अनुष्य कुलजातस्य दीर्घद्रस्याटतः क्षितिं तपशास्कारे देवस्याराज्यमाप्तिः कथमवेत् पञ्चयोब्रजत्रिरनुगोदहृशे
जनेनैनयस्तत्तांनिखिललोकसमानकीर्तिः साम्राज्यसम्पमपुमीक्षितुमास्तनारिहृद्भू॥ राजस्तवकितो नरनाथमामः नृपतिवसतिम
त्यागधन्यशस्कारभूपतिः पुरमगहृशामाशीर्भिर्ध्यवचोपिविवक्षितं स्तिमितवलितापांगश्रेणावचिमीलदहृक्कृतिः कृतपरिकारः तेजैर्जेयप्रजा
परिपालने मतिनमितरविदीयोज्ञासि पुत्र्यातपत्रमचयरजतपात्राम तिताराविकाश्रीः अथयसुरवरितमाशीर्मांगलैरंगनानामवनि द

रिणा धामारा ज्ञाधाममप्येदे ९९ राजाना आदितः ८० इति श्रीकाश्मीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूनोः कल्हणस्य कृतौ राजतरंगिण्यां पंचमस्तरंगः॥
अधिकायां समाप्तिं नीतो मासेषु च चतुर्ष्वगात् कल्यपालाष्टकं राज्यं हतस्त्रीमश्चिरादपि॥ ॥ ॐ नेदं पार्श्वमीरणाशनतयो माहात्म्यमुत्सा
र्गे पर्यपेतावत एव संमतिकृतौ तन्मात्रवृत्तौ वहिः प्रेमौ वाधमिदं चराचरगुरोः प्राप्येयमात्मस्तुतीरीवं देवबधूमुखाच्छृणोति सुखाः शिवास्पर्णा
वतात् इष्यन्नलं घनीयत्वमप्यकस्माद्विलंघनयन् प्रतीहाराणां द्विजाद्रावायेतामितिमान्वशात् वेगिविचारसमानां स्तुतानकृतांजलिरब्रवी
त् राज्यप्रदास्थ पूज्या स्थ पूर्यनौदैवतैः समाः राज्यदानाभिमानेन वर्तिष्यते मदोद्धताः यत्कायं कालादन्यं अनागतं व्यमदंतिके तदा कार्य्या
रिविलोलोकस्तमहृष्यमन्यत व्यस्मारस्तदसंवासमसम्भूतमपि लाघवं रिविलीभूताः पूर्वराजव्यवस्थाप्रतिभावलात् उन्नीतवान्ससृकः
वि:श्रीकाविपक्रिपाद्वव चक्रो राभूत् पाभूमिपप्रागाप्तोवाणिकप्राः चनिष्टन्विवृत दूरामार्गास्थाविघ्निता धगाः प्रत्यवीक्षापरेतस्मिन्ना
मीलवीपहारिणी कृष्यव्यसनमुत्सृज्य कृतसंनात्यन्नियोगिनो ग्रामाः कोषिरप्सु धान्यार्घे ठाकयन् नमूर्य गुरवोमत्स्यापूपपागविधापि

नः चक्रिरे स्वकृतैर्येश्चैतत्कोगमपरीक्षणं नाहं श्रुत्वा चेंगदिहन्योगुरुदीक्षास्यदेवताः कुर्वाणाभक्तिशीलश्रीनिषेधंमूर्धधूर्नैनेःकान्तांतिकोभि।
षकत्तस्योगुरुर्मैत्रीपुरोहितः हूतः स्वयोलेखकोवानततदाभूद्दर्पञ्जितः प्रायोपवेशाधिकौर्तैर्बोधितेनमहीभृता प्रायोपविष्टोनिकटंप्रापितःक
श्चिदब्रवीत अहमाद्योभवेपूर्ववास्तव्यात्रमहीपतेर्निष्किंचनत्वंशनैर्वैराग्यदैवयोगतः उत्तमर्णैः पीडितस्समवहणंसततस्यमे निश्चयोभू
द्दागच्छित्वापरिभ्रान्तुर्दिगंतरे अपविक्रीयसर्वस्वमृणंशोधयतामया महाधनायवणिजेविक्रीतैर्निजमंदिरं भार्यामुद्दिश्यभर्त्ता आमेकाश्च
तुर्वर्जितः सोपानकूपाविक्रीतोतेश्रमनस्ततः निदाघेपुष्पतान्मूलीपर्णावत्रातिशीतले न्यस्सङ्गिर्मालिकैर्देत्ता ताजीवेजकादितिन
तोतोदिगंतराद्भ्रात्वाविंशत्यावत्सरैरहं लब्ध्वाल्पवित्तंसंप्राप्तोजन्मभूमिमिमांपुनः अन्विष्यततामया साध्वीस्ववधूर्देहशेषवस्था विवर्णादेह
जीवंतीप्रेष्यात्वेनान्यवेश्मसु किंदत्तजीविकापित्वमीदृशीवृत्तिमाश्रिता मयेतिसादुःखेनपृष्टास्वोदंमब्रवीत् सोपानकूपसंप्राप्तात्वयियायी
:द्दतोदिगंतरं लगुडैस्ताडयित्वाहंबणिजातेननवारिता तदस्माकालमेवृत्तिरित्युक्त्वाविरराम सा तदाकर्णिपनिमग्नाहमंतरशोककोपयोः कृता

मायोविशेषो यस्यैवं तैस्तैरुपदेशैः प्रत्यर्थिनो दत्तजयैः किमप्यस्मि पराजितः जडत्वाद्वेश्मिनन्यायं न विक्रीतो मया पुनः सोपानकूप इत्यस्मिन्नर्थे
मार्गणा इमे यतः सोहं विशेषत्वेषां मार्गणाद्वारेण सुतवधूं वृजिना दस्तिचेक्रीति वस्तु निर्णीयतां स्वयं राजेति तेन विज्ञप्तो दत्वाधर्मासनः स्वयं स
घट्याखिलान्स्थेयानाशीतत्त्वं विचारयन् स्थेयास्तमूचुर्वेकृषोपि विचार्यो यायं पराजितः शाठ्याद्गणमन्याप्यदं योलिखितदूषकः सोपानकूपस्त
द्दितं विक्रीतं गृहमित्यथ राजा विक्रयपत्रस्यान्वयवर्णानवाचयत् ततोधिगतमिन्नेव सभ्येषु निगदत्स्वपि श्रुतरात्माजगादेव नृपते रर्थिनोज
ये मुहूर्तमिव संचिंत्य राजन्याभिरभूच्चिरं कथाभिरतिचित्राभिर्मोदयन्सभ्यमंडलं कथांतराले सर्वेभ्यो गूढं रत्नाविनिविष्टं तु दृष्टमन्यत्रार्थि
नो हस्तादुपादत्तांगुलीयकं स्वर्णादिवाखिलस्थेयमित्यमेवेति सस्मितं वदोऽब्रुवाणः मयपोपादस्य लनं केतवात् अभिज्ञानायतत्रस्य सुविज्ञातीयं
गुलीयकं मत्यमेकवर्णांग्वेश्ममादिशो दत्तवार्त्विकः सवर्णाग्रगणनाध्यक्षेयथा चेदमांगुलीयकं यत्रादेयं यत्र मुसन्नंगणनापत्रिकां ततः निर्णीयेय
तया कृत्यमस्ति भाडपत्रैरिति श्रुत्वादादृगणनाध्यक्षस्तां गृहीतांगुलीयकः दीनाराणां दशशतीं तस्मान्मुमुदवाचयत् अयमध्याधिकरणेलोव

राज·
७२
73

कायसमर्पितां तस्मैस्मितधनाहोयबहुमूल्यार्पणान्नृपः ऐके सत्कारं वणिजा कारितो निश्चिकाय सः सभायां तत्सदर्पणोयपृष्ठाद स्वाभयं च तं समानीय

लेखकं सभ्यानां संजातप्रत्ययानव्यधात् सभ्यैरभ्यर्च्यमानेन राज्ञा सार्थे वणिग्वरः विनिर्गमार्थिनो देशात्तस्य धीचमवासितः कृताञ्जलिकं भोः कुर्वाणं

तं दिनान्ते च भूपतिं अकालावेदनाद्धिभ्यत्तत्राज्ञातु व्यजिज्ञपत् देवः समागमकृत्योपविज्ञप्तौ ऽस्म्यस्तत्वक्षणः इत्यको दर्शने प्राणत्यागी वि

प्रोवद्धि स्थितः दत्तप्रवेशादेशोऽथ रुद्धसूदेन भूभुजा द्विजः प्रविष्टः पृष्टोऽथ तीव्रार्तिरिदमब्रवीत् सुवर्णानूपशतं भ्रान्त्वा वेदेशान्तरेऽर्जितं गृहीत्वा

अन्तरेऽराज्यं स्वदेशमहमागतः त्वयि राजनि निश्चौरैरध्वभिर्विशतः सुखं सोऽभवल्लवणोत्से मे दिनान्ते श्राम्यतः स्थितिः दीर्घाध्वलंघनक्लान्तस्तत्रा

हमकुतोभयः मार्गोपान्ततरोर्मूले निद्रायामासमत्यवाहयं वेतानं यः प्रथिबद्धंत दुस्यास्तोरपतद्भुवि अरघट्टसमीपस्थे कस्मिन्योगादलक्षिते तस्मिन्नुरवो

हेतिनिर्वेसुत्वा जुदहपुः सोऽहं दारितसर्वस्वः शोचन्नुद्धिग्नैः जनैराक्रोशपर्यवसितः कोऽपि सादृश्यपुरुषोऽब्रवीत् मत्स्वेदापितविन्तायकिं ददासीतिमा

ततः तमांततः तमसम्यवोचं विषण्णः तस्यार्थस्याप्तिकः प्रभुः तुभ्यं प्रदास्यते तं मत्संतत्ते तादीयतां त्वया अवरुह्याधिरूढोऽयं नृपकेभ्यो हयनम सभ्यादास्य

राम०
७२

ष्टमेवाष्टमेवाष्टानवर्तिं स्वीचकार तु व्यवहारावचोनिष्ठा एकाराज्ञिपशास्कोरे निंदनव्यवस्थांतां लोकैः न्यकृतोस्मीति वादिभिः उपचारोक्तिमारले
च्छलदारितवेतनः सोहं जहामसून्द्वारद् व्यवस्थापकस्स ते पुत्तस्त्त स्वराज्ञाथपट्टः मकृतिनामनी वृदनप्रसभिज्ञेवममास्तीत्यभिभाषतर मात
स्तेवेश्मितावाम्निं करिष्यामीति भूभुजा प्रतिज्ञायकथंचित्तस्सपार्श्वकारितो शनं लवणोत्तोकसांदूता हृतानां संविशांततः स्थितमंतर्हिजेन्येफलातं
ह्रेदर्शायन्त्वं रे पट्टः सराज्ञाविमोगायथैवोक्तं तथैवतत् सर्वमूचेवाक्यप्रतिष्ठं व्यवहारमुदीरयन् सत्यवाक्यारतेत्र स्वस्तु वृत्तस्सचांतरं च्यलस्सयं
तः श्रेसंतदोलाकुलधियोधरां धर्मासनस्थो राजाथनृपकोणामभाषतः तमष्टानवर्तेः पात्रेविषमन्यं हूयस्सतु अथोयोन्हा आगादापिदुः संवि
त्यामहात्मनः धर्मस्याधर्ममुद्दृत्ते निंदन्तु धावतोगतिः सायंकृतापांपविशन्त्वस्सपचेंद्रमंडलं स्वतेजसासविभजन्नदीपैर्ज्योत्स्नपाप्यसौ तदु
स्यायपष्याभानुर्निंदंति धांतमुद्दृत्त अनन्यकर्मा धर्मोपत्तयाधर्मं व्ययोदति पुंस्मा दुःसंलस्य स्तु धर्मो मा अधर्मवाधतेजसा तिष्ठन्निष्टमविष्टा
पदाष्टकाष्टमिवानलः दादातियन्नवानदत्तांतदिस्याधत्कमुज्ञातः तुम्भेरोचमहत्यादिकृष्ठोस्मेनिः सृतं तदा रुचितास्स वभूवाष्टानवर्तिलोभि

राज
७४
75

नोस्पृष्टा नादादस्माय रुचितं नृपकाराणां हृयददत् इत्यादिस्मृस्मेमिकृपा धर्माधर्मांतरविदन्नमत्यैवसापरः स्माभृद्व्यधात्कृतयुगोदयं इत्यंजनंसवि
नयनद्वास्माभृन्निजदुर्नयैः परस्योपदिशन्नप्यममपप्यापीवैरागहृत् श्रोत्रियेणावेतनापिमृदमभ्रैवं पोचशालिना डौंभोछिष्टभुजोभृत्यान्मा
भ्योन्नपरिजिघ्रिरे यंथात्रांसंश्रितौर्धान्यो न्यद्दष्टपातिभिः नगराधिकृते स्वक्रे चतुर्भिः सोथमंत्रयद्दह्लेभिरैर्निधनंतस्मात्तस्य कारान्यदातयःश्री
रौं श्वरपीठाय न्यस्तखड्गादपि प्रभोः सज्येष्ठभ्रातरि मृते तेन तथाभूद्दितास्थिरं तदुपेन्द्रेयप्याम्पात्ते स्तत्रोल्मस्विरसार्पणा नीतस्य संग्रलेशत्ववेल्लाकित्त
स्यभूभुजा देवीः कामयमानस्य चक्रे गजनिमीलिका रागाश्चुद्दांतकांतानां मूर्धानमधिरोपिता लल्क्ष्मा नामाभवद्देश्या तस्यैवैवश्यकारिणी स्त्र
वकाशः सुवृत्तानां हृदयांतर्ने पोषितां इतीव विहितौ धात्रा सुवृत्तौ तत्र हृद्दिःकुचौ ॥ उत्तमाधमसंसर्गको जानन्नसदृशवृत्तिताम् नारीणां शुचि
वाह्यानामंगनास्त्र्यां व्यधाद्विधिः सा लालितापि राज्ञा यल्ल्लालितलोचना चंडालयामिकेनागाद्यामिनीषु समागमे पुंप्रसुप्तेषु कारणं
किंचिच्चंडालतरुणो भवेत् तं यत्नभावविवशा मेजे राजवधूरपि सा वाचंचंडालकुल्जामत्वा कामेनगोकुर्मेवित् अन्यथासंभवः किस्याद्संभाव्य

रामु०
७४

त्तपाविधः सो भूत्केन प्रकारेण तपास दस्समागतः इत्येष लभे वृत्तांतः प्रतिभेदं न कुत्रचित केवलं प्रतिभाक्कोद कयापि नो प्रेमतत्त्वयोः दृग्व्यापारस्प
साणा ह्रींप्र ह्राङ्गिना म्नोधिकारिणः तमर्थं प्रथतध्यनवी स्पप्रणिधिभिर्नैः प्रायश्चित्तानुचरणास्साम्प्रः कृष्णाजिनं ददौ कुपितोपि समयैत्रे नान्यवधी
द्रागमोदितः तेनैवाणस्तु राभागि वितर्कात कृपात्रतो ज्ञो भो छिष्टानुगासगाद प्रभुचित्वपशंस्कोरे संक्रांतं कुष्टिसंसर्गात्कुष्टं दुःखमिवाभवत
सामान्येन सतां केश्चित्तदृशोः शुभकर्मभिः जन्मांतरीयैः साम्राज्यमयाप्यपीति चिंतयन साम्राज्यकोमापिन्पाभाविष्यपि सजन्मसु युक्त्या
प्रादाद्विप्रायतं कोराजलक्ष्मी द्विजन्मने भूभुजा दानशौंडेनैपतंके ष्वंडिले स्थितः छात्राणामार्यदेशयां नांतेन विद्यार्थिना ठः मठाधिपतेयतत्र
छत्रचामरहासिनी सनैर्द्राक्ष्रितामादादृंकीतः पुरवर्जितं वितस्तापुलिने राजानेनोपकरणान्वितां त्रादत्ताभ्यः सोग्रहारापंचपंचाशतं ददौ
अथ जातोदरव्याधिर्मज्ञातानायमिलसो जानन्नंत्यामदेवाख्यपपरिवर्ज्यां निजात्मजं समभ्यर्ष्यं सचिवैकारानभ्यषेचयत रामदेवात्मजं र
ज्यपवर्णाटंप्रपितमवजे शाकेपयज्यादयाक्रूंतंशिशावनभिषेचितं निरशाः समपर्द्यततदा राज्यजिहीर्षवः सपर्वगुप्तकोटिल्पप्रयुक्तेः सद

राज॰
७५
75

योन्मुखः विपाकपाकस्तत्राक्रिभंगोन्मुखइवाभवत् राजधानीस्थितस्यापिवर्णाटोराज्यदायिनः आरोगपवातेपाप्यास्तन्मुमूर्षोरनिरीसकं

ततः सानुशयोराजाताम्यन्त्रैर्येतमंत्रिभिः राज्यंसंग्रामदेवस्यदातुमभ्यासकारिभिः राजाज्ञयानिशामेकांवद्धोष्टस्तंभमंडपात् वहिर्देत्त्वाग

त्नात्मातर्वर्णाटोनिरवर्तत्स्यत भयात्प्रजागराहापितद्रुत्सानांविवेकिनां आस्थानमंडपमापाथुसाल्लनभूमितो एकदाराजपुरुषस्तदा

सिंविजयेदृश्वरे क्रीडांदेवप्रसादाख्योराजवीजीसमर्पयत् अथाभिषिच्यसंग्रामदेवंतीश्रीभवद्धूथः सपुराजधान्यानिर्गत्यसंतुनिजमठय

यौधीः केशपस्मश्रुवपनेपिरः पाटकवर्जनंकषायवद्गणोहृगः शास्त्रसागयद्दृश्यथः १०० राजमैत्रैः प्रतिज्ञातः सतस्मिन्निश्चितसये जीव

सेवकृतज्ञत्वव्यजकैः परिवर्जितः पुत्रं दूसदहस्तेसुवर्णास्वमार्धेवद्दूपटांचले योनिर्जगामराजैसोमुमूर्षुर्निजमंदिरात् पंचभिः पर्वगुप्तोवे

पौत्रकृतस्यमंत्रिभिः हतंसजीवितस्यैवविभक्तान्योन्यमयतः पुत्रं विवेष्टमानः पाप्मापांव्याधिदग्धांततोनृपः तिष्ठन्मठांगनकुटीगर्भेधा

तांधकारिते अजातसंविभुशोयपषपनद्रोहृपरान्निजान् पौरेणहानिद्विजाणीनपदानिरमुच्यत तदासुहृद्बंधुभृत्यवेलावित्तैः कृतलवैः जि

राज॰
७५

द्वेषिभिश्च सामन्तान्ज्यं विषं दत्वा विपादितः॥ तिलकं॥ अवरोधवधूमध्यात्सतीतं पतिमन्वगात् एकोत्रैलोक्यदेव्यस्व स्वप्रभेव विरोचनं वाणोश्रमसमसंवे
क्षावद्वकस्यः क्षितीश्वरः चक्रमान्वभिषेचं चक्रे मेलके द्विजतापसं कृतान्यचारमालोक्य राजा धुर्मे वशंवदः निजया दृष्यपादेन ललाटतटमंकृय
न् ३ उन्मत्तालेनतद्रोषाद्धीरनाथेन योगिना सांधिविग्रहिकेनाथ मस्सेनैव व्यगटह्यतः पूर्वाचार्यप्रभावेन स्वमाहात्म्यानुरोपाणि प्राप्यापयद्भि
गुरुभिः श्रद्दधेति यदुच्यते ततआपितेवमस्मा दात्मविपन्न्वहति श्रुतिः दीर्घव्याधिहते तस्मिन्नुपयन्तिः कथं भवेत अर्थामयान्तेरवामृ।
त्मावीते त्युच्यते यदिवाणो राघभिशापो पितदायावत्रेहे तुतां भुक्तो स्वर्येनवसमाश्च तुर्विंशेसहायने मासिभाद्रपदकृष्णत्रतीयस्यां अपघत
२ पितामं हीशिशोगोत्रीवि निवेशपन्नपास्तेन मूभटाधैः समं मादात्यवंगुप्तो प्यं पंचभिः क्रमात्साम्पितामहा न्यापांधतानराज्चली एकः सएव
वमा क्रांतिः भवभूवन्नृपा स्मरं सपार्थिवत्वमंत्रित्वमिश्रया चेष्टया स्फुर राजराजानकश्चेतिमि आंगे वधियं अधात सेवमानः स्वपं बालभूपो भोज्या
येणादिभिः अजनूंनामस्मभात्मवंगुप्तो द्रोदवदिक्ष्कृतः पाद्रोदमीनृत्समाव्यंतविभेजे यशस्करः तस्मत्तत्तनयोछेदतः एवामन्त्रपोजकाः कारभागरूद्दापि

गेश्मश्रुशिशिक्षितिपालवत् सदादौकं कुमालेपंवचे शार्दूलविक्रमे विम्पदे कांगसंघातात्मकटोत्पटनक्षमः ममापायाय मा युक्तिशिशोः कर्माभिचा
रिकान्याप्यंतेसान्वयस्यात्तिराज्यैश्चैत्रादिवासरे अन्यथाचरतो नाशः क्षिप्रं वंशायपुर्षो भवेत् इतीमामपि याभिन्यां श्रुतवान्भूतभारतीं अभिचार
स्य वंधतत्वे निर्ध्यायाधिकशंकितः एकांगेभ्योविभिन्नेभ्यो विम्पदृक्षिप्त संभ्रमः उदतान्यत्त्याचिंतालुप्तसंविद्दिवानिशं यथास्म ह्लादिमापातनिस
चारजने अकस्मात्संभूतवलो राजधानीनिरुद्धवान् विरोधकारिणांर्हाभिधेन मदमूनुना निद्रोद्गमाद्येत्वा मंत्रिणां रामवर्धनं पित्राणवेला
क्षिप्तेन ग्राम्भूतार्थमुपाहृतं गलेपुष्पस्रजं वद्धा पतितं पार्थिवासनात् संतवक्त्रांघ्रिसंयामं द्रुतमन्यत्र मंदिरे पातयित्वा वितस्तांतः कंठवद्धशिलं
निशि चतुर्विंशस्यवर्षस्य दशम्यां शुक्लफाल्गुणे पापः सगदूकवचो न्यविक्षत नृपस्य तु ने चकुल्लकोः पौरेविशोकेदिविरागतस्यामि नवाभिधान
सूनुः संग्रामगुप्तस्य सततथा पार्थिवो भवत् ३ केचित्तं मत्स्यवध्यानं ये पुराप्रति जज्ञिरे ते सर्वे एव तंभीताः प्रातेरवमगोसिरे पार्थिवे कांगसामंतेमंत्रिका
यस्थंत्रिणां तन्नीत्याद्रो दृवृत्तो नांद्रो दो द्वैतमद्धपत् एकांगस्य तदा स्थाने मुख्याभिजनजन्मनः ममादान्मदनादित्यनाम्नो ठक्कामदीपित हत्तो

मुक्तेन भूभर्त्रा कुपितेन खलीकृतः मनिश्चत्तकोचयमश्रु स्तपस्वी समपद्यत तादृशस्य पुनस्तस्य स्त्री पुत्रत्वमीयुषः अथाप्यभिजनोजानात्व संति
त्रिपुरेश्वरो कुर्वता पर्वगुप्तेन भूभृता द्रविणार्जनं प्रापिताः पुनरुत्साद मजागरोगानियोगिनः अथ तत्स्कंद भवनविहारवसुधांतिके पर्वगुप्तश्चरोसोपि
वृजिनार्जितया श्रिया श्रीयशस्कर भूभर्तुः शुद्धांतस्यविशुद्धधीः कौलीनमधुनादेकांगेगोविनृपसुंदरी सुचिंताकुरितमतिः पर्वगुप्तस्सयाकरोत
समागमार्थिनाप्युक्त्यावंचनाशुचिता सती इदं यशस्कर स्वामि सुरवेश्मार्धनिर्मित तत्काप्यतृ विपन्नस्य कृत्वा निर्वाणपूरणं अमोघमस्मिन्नियमा
द्विधास्यामि त्वदीप्सितं मत्कृपर्णस्य स्येवसुत्सुकाभिहितस्तया अथ भवद्दुर्गेणात तत्काले रेववासरैः संपूर्णतां सुरागृहं गतिततेन भूभुजा सा या
गत्वा लेनेराजललनापीतसर्पिषि पूर्णा कृत्वा समंसाधीजुहावसातनुं उर्पयस्यानिरस्ताशोः पुष्पाः कुसुमवृष्टयः तत्कांशिपाणस्तुन्मपतन्नवर्णमु
खरागिरः सुदीर्घसारंभचिंतासंरंभयोषितः पर्वगुप्तोवभूवापतस्मायपपयातिथिः व्यारच्याधिपणामापामैर्द्दौत्वाप्यव्यापिनीस्थितिं मृठः मनूठिनो
ऊतिद्रोहेश्रीभमोदिताः अपीकातादृग्द्विप्रोपिपितोकुंठैः मकृतैः शुभैः कैश्चिद्वासेरश्वीसेतेपरासुः समपद्यत षट्तिंशद्वत्सराणाष्ठवकुलेक्रित्वपो

दशे द्रोहार्जिते न नृपतिः सराज्येन विपुज्यत अतींद्रियायांपरलोकवृत्ताविहैवतीमशुभपाकशंसी दृष्टेप्तनाशोयदिनाभवाप्नुनकः कुहात्पेनय
तेत भीत्यै ४ क्षेमगुप्ताभिधानोभूदथराजा तदात्मजः आसवासेवनोत्सिक्तो वित्तताहण्यमत्सरः सोभूत्स्वभावदुश्चेनोनितरांदुर्जनाश्रयात ह्रसा
सपापसंगो घोरमेघांधदवभीतिकृत स्वतुल्यवेशालंकाराशतैर्लालितकान्नृपं तंफाल्गुणप्रभृतयो दुराचाराः सिषेविरे धूर्ता सर्वांगनासेवा
व्यसनेपिसपार्थिव विटनिर्लुंठ्यमानोपि नाभूल्लक्ष्मीवार्दिहस्कृतः रागीमधुप्राणवान्विदितास्ससक्तियैः सख्यमेति मधुपे हृतकोशसारैः पद्मे
प्रपाति दिनमात्रमपिप्रसक्तिं श्रीस्तत्रचेत्किमिवतन्नृकुतूहलायविटाः प्रविष्टाहृदयंजिष्णुजावामनादयः पिशाचस्येववक्तुश्चितासशुचितस्पचक्रि
रे पोपपहाकुशलः परनारीरतिप्रियः परायत्ताशयस्तस्यापार्थिवोनर्थनत्परः शिवनशमश्रुमालासृगालयः श्रोत्रपालिषु तेनक्षिप्ताःप्रतीस्पा॥
णांकारोटीषु चटक्काराःकटिसंघनान्नायोमृगयव्यज्ञावनाटनैर्विटाश्वाश्लीलरटनैर्बाल्लभ्यंतस्पलेभिरे पुंश्चलीजात्म वैधेयवालकद्रोग्धूमिर्भेरासम
भूदप्रवेशाद्धीराजपर्षन्मनस्विनांजिष्णुपुत्रैः क्षेमगुप्तस्सभामधत्रपुत्रकाः चारात्मगुणाकृष्टः किंनधूर्तेतरनंसत तस्यकंकणवर्षोसीत्यभिधानेविधा

पते तोषिताः चास कुच्चकुंदोत्स्मोत्करकणावर्षिताम् निर्दोषदोषाविष्कारेन ववस्तु प्रदर्शने अप्रष्यटक्कारावानेप्रसादः प्रापितैर्नृपात् संलक्ष्य कु
चकेस्याताः कृत्वा निजवधूपुरः रंगिराजागृहान्नीतो घृतैर्तैर्निर्धनकृतः सोभोगाभयसौभाग्यकृतसर्वैः परस्परं सम्भुंज्यैताभवान्वकु विशेषमिति
चोदितः उपभोगं स्वभार्याणां निलज्जोसौ सकारितः काहेषतिचारत्यंतप्रेष्टोभीष्टधनप्रदः युग्मं॥ तस्य लालितकेशास्ता मूढो संभोगेढौकने मात्रा
ज्ञ्चारित्ररसित्वाङ्क्षिप्ताकोदृहरि धूर्जटी नीत्वा नर्मकर्पणगतां निजवपुर्मुंचतिमानोन्नतिसंदूष्यस्वपमंगनाः श्रुचितयात्यक्तेकुलेकुर्वंते सौख्यं
प्रीतिसुदीर्घमेव न समासक्त्याय दर्पेश्वमेः प्रत्यास्थापितदेववेश्मजिनविटैः किंप्राप्यते सेवया पापश्रकोरस्यभूत्वापिप्रचितो भवद्दफल्गुणः तस्याभूदनु
जीव्यंते धिग्भोगाभ्यासवासिना फल्गुणस्त्वामिमुख्यानां प्रतिष्ठानाविधापिनः तस्योपदेशो भूमर्त्राप्य पर्पद्दास समक्षदृढः गृहंश्राति हृष्यतांतिहृष्यतोद
तुरक्रावादिवलान्नतः वद्धारक्तः कंपनेनशोदुर्गोष्टीमध्यगोभवत् तीसाणासेपीसंप्रविष्टंदृतुस्तया प्रस्तावं श्रीजैनं द्रविहारसंनिधैणोनिरदाद्दयत
सुगतप्रतिमारीतिं हत्वा दारयद्यांततो खिलात गारेदेवगृहेभ्यश्च संगृह्य चसंचयं सुरप्रतिष्ठपादाद्वाग्छोत्सूठः स्वपशामोविदन नगाणपाणवीप्संतःसे

राज
७८
78

मग्नोरीर्ष्यां व्यधात एकः प्रयात्सुपरमंद्र विप्रांत्वदीयं कृत्वापरः ससमसुहृद्धतिश्रमोदं नोवेत्तितत्त्वनिधेनेपरकोशगामिधिग्वासनामससमोहक
ताधकाराम त्यागिना सेमगुप्तेन भुक्त्वं येरवशभूभुजे हत्वाविहाराग्निर्दग्धानग्रामाः षड्विंशद्दर्पिताः दुर्गाणां लोहरादीनां शासाशतमेरवोप
मः नृपतिः सिंहराजाख्यस्तस्मै सातनयाददौ मतसांशादिहौदिव्यादिद्दायां सक्रमानसः दिद्दासेमहृतिरख्यातिं ययौ लजावहा नृपश्मा
तामेहनभूभर्त्तैवध्यात्तस्याव्यधीयत श्रीभूमिस्वामिनो दत्तमस्तदाभीमकेशवः चंद्रलेखाभिधां कन्यां राज्ञो दत्तवताभवत फल्गुणद्वारपतिना
समंदिद्दासमत्सरा गुरूपदेशः सुमहानकृतविघाश्रमस्तथा तस्यनिर्वेदाणादूर्हाभूभुजोदासुतां ययौ अमोघपतिमान्यामान्योग्यान्सेयाम
कर्मसु सगालमृगयासक्त्यासर्द्दिस्त्राघ्यामसमन्यत तंवंतवागुवादिडोंवारविरंपटकैः पर्यटंतश्वभिः साधंमपणपन्नसतत्तजनाः तस्यदामोद
रारापलल्यानशिमिकादिषु स्थानेषुक्रोष्टुमृगयारसिकस्यवयोगमत अपकृष्टचतुर्दशपासनृत्वेन्मृगयानृपः ज्वालामपश्यत्क्रोश
स्याःसगाल्यानिर्गतांमुखात तदालोकनसंजातसत्रासांकंपितस्थिति लूतामयज्वरोराणभूत्पीतोतामत्सुदेतुना संसुंपयौचवारदृस्तेत्र

राम०
७८

पत्रविधायकः श्रीकंठक्षेममठयोराशीद्दुष्कपुरान्तिके मस्तूरविदलाकारलूनान्किन्नकलेवरः पौषचान्द्रेचतुस्त्रिंशेनवमेद्सितेमृतः ५ क्षेमगु
प्तात्मजः स्माभट्टाभिमन्युरभूत्ततः शिशुर्निस्त्रिंशधर्मिण्यादिद्दयानुपालितः मंत्रिविग्रहस्मुह्यांतमुख्यकर्माधिकारिणः निःसाध्वसंराजवधूस
वेधशायनंव्यधुः अभिमन्योस्मितिरसत्यकस्मादेवदाहणः तुंगेश्वरापणोपांताद्गगामदहनाऽपनः वर्धनस्वामिपार्श्वस्थभिक्षुकीपारकावधि वे
तालमृत्रपातस्थानसद्दादहमहागहान् डोवचेङालसंस्पृष्टभूपसम्पर्कदूषितान् दग्धामहागहान्वक्रिभेवः शुद्धिमिवाकरोत रसित्री।
क्ष्मापतेर्मातास्त्रीस्वभावाद्दिमूढधीः साराऽसारविचारेणलोलकर्णी नपस्पर्शे राज्ञः सुतार्पणाद्दृढैवाऽतस्थोपुरायतः पतिवत्नीवसासार्धंफल्गु
णोनाम्यमंत्रिणः पत्न्यांमृतेसपत्नीनांदृष्ट्वानुमरणंततः देमनानुममूर्षतीमनुमेनसमंतादुत निषिषेधानुबंधात्तुसानुतापाचितांतिके कृ
पालुमेरणादेताममान्योनरवाहनः अतोनिसर्गोपिशुनोरक्तस्तान्मन्युदूषिताम् फल्गुणाद्राज्यदाराणांकाराज्ञीमजिग्रहत् विरागशंसि
मिलिंगैस्तांज्ञात्वाविषमाशयां समन्यस्ताखिलामात्यांफल्गुणोप्यास्तशंकितः सद्द्दिमावधिकारस्थः सर्वस्यास्पिगतोभवत् दीप्यमानोधि

रा-ता
७९
७९

केतत्रैशौर्योत्साहादिभिर्गुणैः अस्थीनि क्षेमगुप्तस्य गङ्गां नीत्वा जाह्नवीं गते पुत्रे कर्दमराजाख्ये प्रबलैरन्वितैर्बलैः तत्प्रत्यागमपर्यन्तं पर्णोत्से स्थातुमुद्य
तेः अविश्वसन्नृपगृहे फाल्गुणो वैरिशङ्कितः २०० निर्गत्य नगराद्धावत्सभाण्डागारिसैनिकैः काष्ठवाटं तिकं प्राप्य तावद्राकादिच्योदिता आकल
य्यकर्द्देतं दिद्दा संत्यज्य प्रार्थनादिकं पृष्टामत्सुतयाशोकान समदृंतु अर्सर्जयत् नवावमानरिवन्नः समिलितानंतसैनिकैः मत्या व्रजततोमानीवरा
हृक्षेत्रमाययौ श्रुत्वा समेतं सैन्यं तं मत्स्यायां तमथायिनं आस्कंदिशकिनी दिद्दा सामात्या समकंपत तस्मिन् क्षेत्रे गतं शान्तं विलप्य स्वामिनं चिरं व
राहपादं सविधे तेन शस्त्रं समर्पितं द्रोहसंभावनापापप्रात्यागेन मंत्रिणा सस्पप्तसम्मार्जितं तेन राजमातुः प्रसाधूत पुत्रायुक्तविचारवाह्यमनसः सेवा
मद्रहेशशंकुद्देक्षिन्यतिकारकमंगहनद्रोहापवादापहं येन न्यूनगुणाहशोपकारणाभावोपि तस्मैपरं कोपः कोपि विवेकिनः समुचितः शास्त्रा
पशास्त्रैर्यवा पर्णोत्समेव शनैर्वैः सैसैन्यफल्गुणागते विगताध्यापकावाल्लाइवामोदंत मंत्रिणः योगसेमोचिंतयंतीक्षेमगुप्तवधूरपि अनिशं प्रजजा
गारस्वयंकंठक्रपाटेन राज्यप्राप्तिपंवगुप्तो मंत्रिणौ कोशपथिनौ अजियदृल्कौ रापूर्वपुत्र्यो दिद्दा चत्रोजनभट्टो तयोः प्रजातेतानयोराख्यातो मद्दिसपाट एमु
७८

लौ अथ विषाणं तयो राजमंदिरे राजपुत्रवत् तौ तत्रावस्थितौ देव तत्काले राज्यलालसौ संमेत्य समगंसातां मुदा भैरवैर्द्विमकाशिभिः वलिनौ तावबलपारा
ज्ञापास्तौ न पास्य दात समन्यूसगद्वादस्ता पावत्कां तगतागतौ एकतः पृष्ठतः पादान्महिम्नो निर्गतस्य स्मा निर्वो मना पयाष्टीकास्ता वत्मकट
कैः कृता॥ युग्मं॥ शक्तिसेनाभिधानस्य श्वशुरस्य निवेशनं प्रविवेश सतज्ज्ञात्वा तेतेत्रापि दुद्रुवुः शक्तिसेनेन याष्टीकाः सांत्विता नाचलघदा
तदा भीमस्य जामातुर्व्यंक्षुपादात्म संश्रयं तेले व्यंसं श्रयं पापा पदि स्पकोमुकुंस्तथा गारमत्तक नामा च परिहासपुराश्रयः श्रीमानुदयागुप्ताख्यो
प्यमत्ताकानंदनः ललितादित्यपुरजाय शोधाम सुखा अपि एकैकं तेभिषः सैन्यैर्भुवनक्षोभकारिणः संभूय चक्रैर्द्वराज्यमहिम्नः प्रसमाश्रि
तेः तस्मिन्महाभये दिद्राय समं च्रीस वांधवः एक एव तु तत्याज नाद्रो नरवाहनः प्रवर्द्धमान प्रतानोपाद्वंद्वोघमास्ततः पद्मस्वाम्यंतिकं प्रापु
र्दीप्यमाना युधा द्विषः अथ प्रमठदिदाविसृज्यान्मजमाकुला व्यापछानि समांता स्तानुपापान्नर्चिंतयत ललितादित्यपुरजान्द्विजा॥
न्स्वर्गोनभूरिणः त्दुंगंस्वीकृत्य विदधौ रपूगांसंघ भेदंने एका सेपेरविन्नैः कोपो विधेयइत्यदिभिः महिम्नः पीनकोशैस्तैः संधिः देव्यासमं क

राज०
८०
80

तः गोष्ठे दोल्लंघने यस्याः शक्तिर्नोत्तायि केनचेत् आयुपुत्रायितं पश्चात्तयास्तं घातिले लंघने यत्संग्रहोऽत्तमं देहोषधीनां करोति सर्वव्यसनावसा
न त्यागेन तथस्य भवेन्नमोऽस्तु चित्रप्रभावाय धनाय तस्मै उक्तो च स्तु चित्रप्रभावो वा कोचनादाने प्युच्चां ध्यायं तस्य पक्रियां दिद्दाय शोधरादिस्मः कृ
म्पनाय समर्पयत् अभिचारमहिम्नश्च कृतवत्सा मितैर्दिनैः मंडलेश्वरिनाज्ञत्वं दिद्दायाः समजृंभत कदाचिद्दुकुनारव्यस्यशादिशासो
परिक्रुधा मंत्रावेवशं जेयोत्रा कंपनाधिपतिर्देदोत्तद्दर्शनिम्नगा शैलदुर्गं प्रविशता जावात् अंरंवरशक्तिनां तनवला दस्या हिठक्कनः सकृत
प्राणांस्तस्य करमादाय भूपतेः अभिषेकांबुभिश्चक्रे श्रीत्वमाप्यायनं पुनः लब्धप्रवेशः समयं तस्मिन्नरक्कादिभिः खलैः कंपनाधिपतोराज्ञाविं
द्वेषो याद्विमूढया उर्वीपतेश्च स्फटिकाश्मनश्च शौक्तितस्त्रीहृदयस्य चांतः असंनिधानात्स तत्स्थितीनाम् अन्योन्यरागः कुरुते प्रवेशं स्वचित्त
सेवादिवचो वदंतो धूर्ता विन्वंततिमनः प्रवेशम पथ्यजनानां गणिकावधूनां विटाः प्रभूणामपि गर्भचेटाः द्रोग्धायं पक्कनेरस्म न्वनादापीति
पैशुन्ये तथ्यभेवत तस्ताय मास्वयंवादादमन्यत अपास्य वसतिं प्राप्ते कंपनेशे जयोर्जितेः माष्टीकान्यस्त्यजद्दिद्दास्फुटं निर्वासो धन्ता तदास्य समाक

राम०
८०

।ऐपेस्मरंस्तत्कोशेवेदिनं तेदिम्स्सैकैरमन्तावाः पूर्ववहिकिंपांपपुः नरवाहनमुख्यास्तु एत्तोपमंननतमनुः क्विंभेदं पूर्ववत्थापदेवं निजवलेपुनः प्र
विष्टेषु ततः कोपात्सुरस्तु भ धरादिषु भट्टारकामेठादिद्दाभूयः पुत्रंव्यसर्जयत् दत्तार्गलेनृपगृहेस्थितां तां देवमोदिताः तेतैदेवविना पुत्रंविस्
ठानोपपाटयन् राज्ञाः मंजघेरेलोकः परस्मिन्नेवकासरे यहलेननतदाऐष्येयमाकिंचित्तमदर्शयत् जायाभट्टारिकपार्श्वाधोवच्छूरमठातिके
व्यापपस्थितेहिंपैस्त्रैन्यरथ्यमवर्वेतरागाः राजधानींराजसेमन्यप्रविष्टेत्रासविष्टत्रासविद्रुते सिंहद्वारघटांचेधेमकागः समदर्शयत् शरीरानिरपे
क्षास्ते भीतेसंस्तम्भ्यत्तहूले अथार्पविहिषांसैन्यंविंदन्वानंदयन्निजं तस्मिन्ग्रामेहिषांसैन्यंविनाशविनिष्ठां नद्रोद्वाविनर्ययजातुस।
हेतेशस्त्रैदेवताः तोटयत्यायसान्नेधानस्कोठयत्सुपनिति यः एवमेभिमावहन्तुसेयादिमलकोभीमविक्रमः तस्यामिनाराजकुलाभट्टादेन्नेधं
पातिना चर्ममात्रेनतुत्रोटकंकोटस्यातिसंवकोरविलोक्यतदसंभाव्यंसैन्यैदैन्यंसमाश्रितं अथानिहस्मकोपाधेरवद्धोभियपगाधरः तथ्याथ्यासौ।
त्सुरन्तेस्वेपपेरमन्तकः स्थाणा समभयासिष्ठ्ठुनो ब्राह्मणजीवयाददमगात्तन नाजोतैरेष्पतापान्तृपः श्रीमानराजवांधवः जगामोदयगुप्तः सर्काचिन्न

राज०
८१
81

त्कोमहादेव इत्यंत्यध्वजयाराज्ञीनन्नाणान्मग्रदीक्षुषा यशोधरांशुमधांसकुलं च सबांधवं काश्मीरकाणांप :अह्नाम्बुल्कोंष्ठत्तागमांतरे सोप्प
रेमत्तकः सूराः परिहासपुराश्रयः बद्धामहाशिलां कंठे वितस्तांभसि पातितः स्वदुर्नयपुरं देव्याः प्रकोपेनानुभावितः येसप्तसप्तताद्वर्षीदागोपालन्
पास्नुरा अभिमन्युपादवदासन्त्योडशानामहीभुजा वर्षषष्टिमितापापुः श्रीदत्तोद्रादवत्तय तेसिमेमंत्रिणः सर्वे सान्वयाः सदानुगाः भीमम्नूसे
गमोत्रणादिद्दादेव्या सकोपया आसन्निःशेषतांनीता दुर्गयेवमहासुराः तिलकं॥ अभवन्निदिताराज्याता नुत्याट्रमदोद्दतान् रक्कादयः कोप
नादिकर्मस्थानाधिकारिणः इत्यंमंत्रिप्रकांडः मंडमारवडलोपमो अखंडमंडलांचक्रे निर्द्रोहो नरवाहनः राज्ञीकृतत्प्रभावेन सापि मंत्रिसभा
न्तरे तमाजुहाव निर्द्रोहः स्वयं राजानकास्थया मुख्ये सुधापनिष्पन्नभोजने स्मिन्नभुंक्त सा द्वेषजद्वेषनिर्विस्मो निर्विवेदानुकूल्यतः आरोग्यपन्त्वेष
णाशिशापायेनांगृहवर्तिनः सान्मवस्तुविसंगचना कृत्वा तस्यापि प्रिये अभूतां युग्मवाहस्य कुप्यनाम्नः सुतौ पुरा यो सिधुभुप्पोतड्यायान्सिं
धुलोलितकः किल पर्वगुप्तगृहे भूत्वा गंजाध्यक्षस्थितः क्रमात लब्ध्वा गंजाधिकारित्वं तस्माराज्ञः शनैरभूत तूष्णांतेये बंगजे शानवायामवि

राम०
८१

धायकाः कौमेस्मानस्यनिर्मातासिंधुरंजाभिधस्यपः प्रायशो हतराज्यस्तिष्ठतितेनरवाहनः इति नैयधिपं राज्ञी सोभ्युधत्तदुराशयः सा तथेत्यब्रवी

घावत्तावत्वेमगासजातुचित मंत्रार्पयामास सोक्तो निजगृहागमे समानुगां तत्र यातां श्रीवत्वामेववंचत्यति इत्युक्ता सिंधुनापृष्ठस्तथा राज्ञा

नापाममान्यस्पर्शीति सविश्वसायये तयोः ततः प्रभृत्येव निष्कृष्टस्नेहयोः कृतम् चाक्रीकोरतिनूठं त्वतिलपिपाणकयोरिव कुलिशं सवलो

हानामभमांशैलमतवः अमेघाः प्रतिभाव्यं तेन किंचिदसंतापुनः पेवालादपि समूढाः प्रज्ञाः सुरगुरोरपि तेषां न विघ्नः किं तावन्निर्माणपरमा

णवः विश्वासोजितधीः शिसूर्न्कालपते काकोन्यदायान्निजान्हसः सीरपयोविभागकुशलस्तस्य समाराद्धनात् लोकावीक्षणतीक्ष्णाधीः स्व

लगिरंजानातिसत्यांनृपोधिंगवेदाध्यविमुग्धता व्यतिकारस्य हृविधानविधेः मूढाचराणां हीनासाश्चातिवाह्वतयातया वैधेयविप्रप्रच्छिन्निरिवप्रा

याद्विगर्वेतां उद्देजितः तथाश्वस्तथासनरवाहनः यथाविमाननोत्तमः स्वयंतत्याजजीवितं प्रकृष्य सप्रतीकार्येस्वतेजस्तमचेतसा शरणं

मरणंत्यक्त्वा किमिवान्यघशोर्थिना शशिहीनेवरजनीसमस्तव भारती विराजनराजश्रीः नरवाहनवर्जिता साकोपाभ्यासविषमाद्वंतुवि

विततविक्रमान् संग्रामङ्गामरमुतान्समीपस्थानचिंतयत् निजमुत्तरघोषं तेन जयेन विनिर्गताः कंप्यकहूरापप्रसादीन्हत्वारथ्वीन्व्यपादप
न्नृसिंजभीतया राज्यात्यक्तापरिभवत्रपां तेयत्नात्समघट्टयन्मानः स्वार्थार्थिना कृतः स्थाने स्वरादिभिर्मुख्यैर्डामरैरितरैः समम् तेभीताः पु
रतः तस्याः पुनरेमे जज्ञेभिरे अथ तस्मात्तया राज्यारक्षोपममयमागते आनीतः फल्गुणो भूयो वीरार्थिन्यानिजातिकं राजकार्याणि कुर्वाण
सूमूपः शास्त्रमप्रदीत् न्यस्तशस्त्रोपियत्सत्यं दुस्तजाभोगवासना महिमाराजपिन स्तस्य पश्चिमः अद्भुतो दंवधकारणं अवरुद्धपरवाभवत् अ
भूदुदयराजस्य देवी भ्रातुरतिप्रियः यः सहायो सपटलेजपगुप्ताभिधकुधीः अन्येऽधिकारिणस्तेन समहिताः क्रूरवृत्तयः कश्मीरेषु व्यधुर्लुण्ठिदुष्ट
तेस्तदुपार्जितैः दोः शील्यभाजो मातुस्वपाप्मभिर्विधुरीकृतः अभिमन्युः सोऽनतस्मिन् सपरोगेन पस्पर्शे पतितः पुण्डरीकाक्षोविफल्गुवैरत
पस्कृतेः हतश्च ततः सैवदुष्यतारुणपाभ्यांविदिष्कोते तथाविम्सु हूहूमकोतेस्तस्य दुष्कृतसंगमः शोषाधापीशरीरस्य वितापद्रवाभवत् अध
मानः प्रजाचंद्रः तृतीयस्यांमकार्तिके शुक्लेषाचत्वारिंशाब्दस्तोनिपपातिराहुणा तस्य ओनंदिगुप्तस्तु बालस्थेकोनिजासने रद्धस्तनय

पशोकस्तु दिद्दाया हृदये येयं दं सा शोकापिहित क्रोधा यो तस्यैव प्रशमशीतला रविरत्नशलाकेव ध्वांतस्थ न्योन्मेषे कृता ततः प्रभृत्यसूनुताभिस्त
स्याधर्मप्रवृत्तिभिः कुकर्मभिरुपोढापि लक्ष्मीः प्राप्ता पवित्रतां नगराधिपतिर्भुय्यः सिंधुर्न्नाता शुभाशयः तदीयधर्मचर्यायां बभूव परिपोषक
मति नोत्पादिता नर्घजनरागा गते न सा: ततः प्रभृत्यभूद्देवी सर्वलोकस्य सम्मता राज्ञः समस्तचित्तः सत्यं दुःप्रापोलम्बं चाड्डिमा कुर्य्याघः सुखसेव्य
त्वेदेमं तद्दूवभाखतः सा निर्मोत्री विपन्नस्य सूनोः सुकृत सवृद्धये अभिमन्युः स्वामिनोभूदभिमन्युपुरस्य च अथ दिद्दापुण्ये तोदिद्दास्वा
मी तया कृतः मठश्च मध्यदेशीय लाटशौड्गेत्र संश्रयः भर्तुः कंकणावर्षस्य पुण्यात्कर्षाभिवृद्धये चकार कंकणापुरसमणी स्वर्णवर्षिणी श्वेतशै
लमयं चान्यं सा दिद्दास्वामिनं व्यधात् धवलं चराणो कृतगंगाभः प्लवैनैरिव ३०० चक्रे काश्मीरकाणां च दैशिकानां जनाश्रयः तया तु च्च च
तुःशालो विहारश्चारु सम्पदा श्रीसिंहस्वामिने नाम्ना सिंहराजस्य सा पितुः मठं च विदधे स्थित्यै दैशिकानां द्विजन्मनां मठपतिष्ठावे
कुठ निर्माणाघैः स्वकर्मभिः तयातिपवनश्च केचित स्ताः सिंधुसंगमः तेषु तेषु प्रदेशेषु किमुक्तैर्भूरिभिः कृता: सा प्रतिष्ठाप्यरचय चतुष्पाहि

रा जत
८३
83

मितिः श्रुतिः जीर्णोद्धाराः कृता देव्या सुषमाकारमंडलाः प्रायः सुरगृहाः सर्वे शिलावर्मावृताः कृताः क्रीडाचंक्रमणोद्यानाः पर्वीविग्रहवा
हिनी बलगम्भिधा वेदविद्वी बलगमठमकारयत तीर्थान्येव नैमान्यभागपितिभिः सक्तैः स्वकुल्याशनेवाता शान्त्यमतेशिखिघनपयोमा
त्राशनोप्यन्वहं विश्वस्ता गूढलचारिणा प्रकटितध्यानोपि भुंक्तेवकपित्तिभिः सक्तैः स्वकुल्याशनेवाताशान्त्यमतेशिखिघनपयोमात्रा
शनोप्यन्वाहं विश्वस्ता गूढलचारिणा प्रकटितध्यानोपि भुक्तेवकः सत्कर्माचरणोपि दोषविद्धतो नमस्त्वयः पापिना चर्षिणीवर्षमात्रे
णाशान्तशोका बभूव सा भोगात्सुकार्भके तस्मिन्न प्रीतिव्यभिचारकृतवर्ष एकान्नपंचाशनीतः पंचमितिते क्षये समार्गशीर्षद्वादश्यां नामाज
व्यग्रयातया ७ यो बस्त्रिभुवनो नाम मार्गशीर्षसितदिनि पंचमे पाकपंचाशवर्षे तद्धन्तया हतः ८ अथ प्रसूतु पर्यराज्यनाम्नि क्षैरनिवा
शितः क्रूरया चस्म पौत्रो भीमगुप्ताभिधस्तया तस्मिन्नवसरे वृद्धः फल्गुणोपि पर्यपवत निगृह्य क्रोधं द्वौ शील्यदिदाय पुत्रारवाद्भू
त बभूव सा पथ्यस्य हृदुष्टचेष्टाशतोत्कटा भ्रष्टवञ्चोपदामन्तदेति मूर्तिरिवोत्कटा तद्दाभिजनजातानामपि दाक्षिद्ब्रि सयातः स्मिता

राम॰
८३

भिवनारिणां वृत्तिर्निम्नानुसारिणी स्त्रोतोधिराज्यमधिगम्य विराजमानात्सिंधोः श्रसूपकमलात्स्वपयोनिकेते जाते सरस्यविरतं जेम्रसक्ता
नां येम महानि जनजाम्यापेनी चभोग्याः स्वशास्यवहिवासास्वपर्णां त्सयामवासिनः वाणस्य स्नु तुंगाख्यो विशन्महिषपालकः प्रविष्टा।
जातु काश्मीरांस्त्रे खहारककर्मणा सुगंधिसीहमकटनागाद्यिकाषाम्रैवैः पंचभिर्भ्रातृभिः सार्धमंधिविग्रहकार्तिके देव्या दिगोचरं या।
ता हृदयावर्जकोभवत्।। तिलकं।। रहःप्रवेशिहस्तो सभाव्यथवल्लाकवा संभृक्त भूरिजारया अपितस्याः प्रियोभवत् तुंगानुरागिणीरा
ज्ञीपापालज्ञाज्ञिताततः रसदानेनवैमुख्यभाजंभुप्यमघातयत् धिड्नि-विचारानऋपतीन्येषां विषमे चेतसां फलमूल्यास्तु तिस्ताेष
दोषेप्राणाधनस्यपः रक्काजोदेवकुलशौवलाविन्तः कृतस्तया भुप्याधिकारेकोहन्यामा चरन्निपोविटाः येपिकेदेमराजाघावीराहाराद्
नायकाः तपिकोटिन्यममजनेन्यषांजननेवका चतुःपंचानि वर्षाणि तिष्टन्नपगृहेशिशुः भीमगुप्तोभवद्भावत्किंचित्सोढोभवन्मतिः रा
ज्यव्यवस्थायावद्यपितामहास्यवनयः दुस्थिताः मत्यभासंततमस्याप्यस्तस्य चेतसि अगणीलविहीनायानिर्घृणायानिसर्गतः तावत्तेय

धियस्तस्याः सचिन्त्याः समपद्यत ॥ अभिमन्युवधूस्तां द्विचन्द्रे गूढगर्भांबुधिते महाभिजनजं पुत्रं तस्मात्सोभूत्तथाविधः ॥ सा देवकलशेनाथ दा
नमंत्राविशंकिता त्रयोज्झितास्पष्टमेवभीमगुप्तमवर्धयत् । निगूढं नदिग्रुप्तादिद्रोहे लोकस्य योभवत् सदेहः सततं यानेन व्यक्तकेसेन
वारितः तामिस्तामिर्यातनाभिर्भीमगुप्तनिपात्यसा षट्पंचाशमंवहूर्षस्वयंक्षातनपास्तना प्रवृद्धरागया राज्ञा देव्यो द्रेकादिने दिने सर्वाधि
धरिताखिलः सम्भ्रातकेन तुंगेन मीलिताः पूर्वमंत्रिणः राज्यविघ्नवमाधत्तमयंततविराग्रिणः तथसंभेन्त्र कंपनीरानानिन्यु कूरपोरुषं बयंवि
ग्रहराजा एवं दिद्दाभ्रातुः सुतं नृपं मुख्याग्रहाराः समाजोविधातुराज्यविघ्नं धीमान्प्रायोपवेशाय द्रुतं प्रावेशयाहिजान विदिते क्यस्तुविश्रे
षुलोकसर्वोपिविप्लुतः आभानिर्वपेषान्वंदं तुंगतत्र ततिर्ययास्या कस्मिंश्चित्सिद्धितहोरं तुंगसंछायवर्षमनि दिनानिकातिचिद्दिदातस्याबा
संदंशकिंनी तयास्वर्णमहादानेनसुमनोमत्तकादयः ब्राह्मणाः समगह्वत ततः प्रायान्यवर्तत ॥ एवंस्मिन्महासेपेतया दानेन वारिते पथो
विग्रहराजः सभयस्यशक्तिरूपयागत अथदार्ब्यसमासासावंतुगाद्याः समविस्मृकः शनैः कर्दमराजादीन्बन्धुर्विदिताविघ्नवान सलक्षणेनारकसन्तुस्त

प्यान्ये मुख्यमंत्रिणः क्रुद्धैर्निर्वासितास्तुष्टैस्तैः संप्रवेशिताः प्रवर्धमाने वैरे गूढदूतैर्विसर्जितैः प्रायं विग्रहराजेन ब्राह्मणाः कारिताः पुनः उत्कोचादि
त्सयाविप्रा भूयः प्रायविधायिनः लब्धस्थैर्यास्तुंगेन सन्निपत्यापदस्तिताः तेषां मध्ये वसन्मठमादित्याख्यः पलायितः हतो विग्रहराजस्य प्रि
यः करटकवारिकः शत्रुघ्नस्तत्प्रतीहारो वत्सराजाभिधः पुनः न्यक्कोतकादिभिर्धावव्रीवयादमरस्ततः ते स्वाणयादिलोविप्राः सुमनोमत्तकादे
दयः सर्वेपि बद्धास्तुंगेन कारागारं प्रवेशिताः अथ फल्गुणनाशेन दृप्ते राजपुरीपतौ नाम्नारभ्यिरभवल्कध्यतां सर्वमंत्रिणां नित्यसंकटवीरः
पृथ्वीपालाभिधस्ततः चंद्रोराजपुरीराजकाश्मीरिकबलस्यपम् ॥ शिपाटकोदमराजोविपन्नोतत्रमंत्रिणो चंद्राद्यैर्दुर्गतिं दहूामरणायत्रेमे
प्रजं अथान्येनपथाकृष्णा तुंगः सार्धं सहोदरैः कृतोराजपुरीवीरः प्रविश्यपसद्गदहत् नानाशतेनोपायेपृथ्वीपालः सपार्थिवैः शोषणा
मंत्रिणां सैन्यस्य प्रापमुक्तिं च संकटात् अबलः सन्सभूपालस्तुंगायपयदहोकरं एवंकृते ततः तेननष्टस्यार्थस्यपोजने प्रविशन्नगरं तुंगः त
तः स्वीकृतकंपनः चकारडामरग्राममर्दं हारसिंहाविक्रमः दिद्दयुद्धस्मजातुः पुत्रपरासिते चंद्रोसंग्रामराजस्य युवराज्यमशंकितः सादिसर्वा

ग.जं.
८५
85

न्यायभूमायान्पुरोभ्यात सुतान्स्थितान् परीक्षितुं मुमोचायं पाले वृतफलावलिं पात्रैः कियंतिकः प्राप्तुफलान्यन्ये त्रिवादिनी साभवद्राजपुत्रा
णां तेषां कलहकारीणां गृहीताल्पफलाल्लघु समादाय तान्ददर्श च मंत्रामात्यमुतं स्वल्पफलभाजनविसित अनंतफलफलं संप्राप्ता प्राविशत्तवे
चकारणं सविस्मयं तया पृष्टस्तातमेवं नराब्रवीत अन्योन्यकलहव्ययानेतान्हत्वा पृथग्व्यसनसमवापेयफलान्यस्मिन्नचाभूवंपरिक्ष
तः व्यसने संप्रविश्यान्यान्स्थितानामप्रमादिनो न कः क्लेशविहीनानां घटंते स्वार्थसिद्धयः क्रत्वेति तस्सा वाच मम मत्त्वत्वं हृतिका भी
रु नारिस्वभावेन राज्येमन्यत योग्यता शूरास्य लंभशौर्येणाभीरो भीरुनयायच्या कार्यं हि मतिभास्मतः नेभवेच्चतदन्यथा क्लृप्तिकालेव क्रुद्धि
तमपि भवेच्छ्रीर्विशेषामेकृपीनां लोभाम्भुक्षोभसलिलमलः चारित्रेणैवाकानां जंतोर्भोवाविदधतिपथ्यामाविनः कार्यमिति हितं त्वं तेषा
क्षेपेन सहजं वस्तुते नास्ति किंचित् तस्मामेकां न्यशीता हमुक्लभाद्राष्टमीदिने दत्यां दिवं प्रयाता यां युवराजोभवन्नृपः स्त्रीमेवं धेनभू
पालं वंशानां भुवनाद्भुतः तृतीयः परिवर्तायंवर्त्तते पुत्रमंडले निष्पन्नकं टककुलेवसुसंपदाभ्यश्री सातवाहकुलमापन्नहेतलेस्मिन दा

गग॰
८५

वाग्निदग्धकांतैर्गोजलदांबुसिक्तैश्चूतप्ररोहैर्विकेलिवने प्ररूढम् अपसमुद्धृतयोंतर्गूढधैर्यांतर्गूढधैर्योनुभावःसुखितमवनिमशेषां दोस्ति
संयामराजः विमलकुल्लनिभशोभानि कृतप्राणसारः फणाकुलस्तरणानामीशितेवन्यधत्त॥३६७॥ राजन १० आदितः ९० ग्रंथाः॥३६८
आदितः २६२८॥ ॥ इति श्रीकाश्मीरिकमहामात्यचंपकप्रभुसूनोः कल्हणस्य कृतौ राजतरंगिण्यां षष्ठस्तरंगः॥६॥ अत्र वर्षं चतुःषष्टी
मासेप्यंबदिनेषुच अष्टस्वभूपालादर्शाभूभोगभागिनः॥ संवत १८६७॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः॥ एवापात्स्तुनमस्ते स्मेसत्त्रैलोक्यमही
भुजे अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यस्वर्यदशाजुषे प्रेम्णाधैवपुषाविलोक्यमिलितं द्व्यासमस्तामिनोमोलोयस्य निशायातिः नगसुता व
णानिशामाश्रितः अस्तस्वाम्यनुवर्तनार्थमिव भेद्याधंवपुषाविलोक्य कृत्वा वपुः खंडितं देयादहयमावनां स भगवान्देवो धनारीश्व
रः वंद्यास्तेराजकवयः पदन्यासमनोहराः ख्यातायमरसैः शब्दैः क्षीरनीरविवेकिनः अनित्यतोधकारेस्मिन स्वामिभूस्प्रमहीतल
काव्यदीपविनाकः स्यान्नुतवस्तुप्रकाशकः येषांकरोमिवपुरस्थिरमत्रगांतेनामयंजपतिकीर्तिमयंशरीरं आकल्पवर्तिकृतेवि।

राज॰
८६
86

मितीवरोषाख्याता दराद्भवमतः कविजोनराः श्रीजोनराजविबुधः कृत्वेनराजतरंगिणीं सायकाग्निमितेवर्षे शिवसायुज्यमासदत गशि
ष्योस्यजोनराजस्य सोहंश्रीवरपंडितः राजावलीकंठशेषापूरणं कर्तुमुद्यतः क्वकाव्यंसहृदांतस्य क्वचमंदमतेर्मम वर्णमात्रेणमक्को
लेघनसारावयतेकथं राजवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणवांछया संततः श्रावितुमहो वः स्वधिषणायोजयंचा अथवानृपवृत्तांतस्य तिहेतुर
पेक्षमः क्षिपतेल्लालितं काव्यं कुर्वेत्वन्येपिपंडिताः तत्र गुणगणादानात्सर्पणां समर्पणात पुत्रवद्दर्धितो राज्ञा यामहोमाघनु
ग्रैहैः अतोवांछन्नोमेयस्यतस्मादास्यनिष्कृतिं सोहंदेवविमितद्धत्तंतत गुणाकृष्यमानसः एकयातद्गुणाख्यानंजिह्वया वार्यतेकिमत
रोमवन्कोटिशाश्चेत्स्युस्तास्तदा सहिरः समाः सत्येनृपावरमुष्मिन्विपुलेविमलाशये गुणताराः परिच्छेदे नृपाक्का भारतीमम तथा
पिसकलेचित्रपटांतत्रिजगत्स्पृ श्रीजैनोल्लाभदीनस्यस्यस्वामिगुणवर्णने केनापिहेतुना तेन भोक्ते सगुणानयत तद्देषवर्णि
नीवांगीकरिष्यामिययामति तात्मजस्यनृपस्यप्राप्तेराज्यवर्णनात प्रतिष्ठादानसंमानविधानगुणनिष्कृतिः स्वदग्रहष्छमतानेकवि

राज॰
८६

पद्मभवसंस्तुतेः स्तुतेकस्यनैवेरागंपनामैजेनतरंगिणी॥ श्रीजैनोल्लाभदीनःसद्दत्वाशत्रून्दिगंततो आगतोपेतकेदेशराज्यंरामद्रवासरतहृता
वपिशिष्टांकोशोभ्यःस्तभवंधोपयोगिनी नानापदार्थसामग्रीराजाकाविविराविचिनोत तद्राज्यसालिशादराज्यकालादनंतरं अज्ञापिकेनयपि
केनेयीष्यांतमैरोश्रीखंडलेपनं धर्मराज्योपमात्तस्मात्रात्तानरकयातना आपराधानुसारेणपापाःकेचिद्विषोभजन योद्रव्यगुणसत्कर्म
समवायविशेषभृत असामान्योप्यवाचिंत्रनानार्थपरिपूर्णता नेत्रोज्वलेलसद्दन्येषशाह्याधकमलाचिंते पसश्रीरवसाचित्तसंवदनेसे दे
नेपित्व भंगालमाल्नवाभेरीगौडकर्णाटदेशगा यत्कीर्तिरागमालेवबभूवाम्रतवर्षिणी भासानराजासदाचारोवुधःसधिषणोमदान अधाद्दि
स्वयद्वारव्यातिमासन्नस्यग्रहोचितां यंसमाप्यगुणाःसर्वेप्यलभन्नधिकांश्रियं रात्रौकुमुदचंद्रानिचिंतामणिमिवाद्भुतं षट्दर्शनक्रियापरस्य
नंसमनंरंजयन् सुमनोरंजिता ज्ञादाक्षतवोनेदनेयथा त्रिवर्गमोज्वलेदह्वायस्मिंस्तद्वृत्तिकाइव अवसन्नाकपास्तित्वसममेकमताइव भू
पोर्थ्याःपूरयत्यर्थिसार्थपाथोपमेन्वुदे आह्वानार्थमिवंतस्ययशःसेवेदिशोगमत शिल्पिनोविश्वकर्माणंगोरंसमोगिनांगणाः अवतीर्णोरस

राज०
८७
87

ज्ञापंनागार्जुनमिवाविदन् तस्यार्थयोग्यतादर्शिभिः शिल्पकविकौशलात् तथामासादमकोत्तमरास्ते यथाभवन् काव्यशास्त्रश्रोतॄणां

तन्नृत्तंतत्रीचमत्कृतेः आजीवमनयत्कालंकार्यानुद्दिश्यमानसः न्याय्यंकुर्वन्तिशास्त्रज्ञाः कार्यभारंसुधीरतः तेभ्यःशिक्षाचसेवधर्मेतिष्ठ

तेत्येवमभ्यधात् अवार्यवेगैःसततमाशुगैर्यस्यताडिताः आसन्वनदिगन्तेषुमंषकाङ्कवणाव्रवः तस्यस्वपरवृत्तान्ततेनित्यमन्विष्यतश्चरैः

केवलंस्वमवृत्तान्तोतावभूवाविदितोविशाम गर्द्दगद्दस्यवृत्तस्यध्यायतोनीतिशालिनः अन्यायात्त्राणकंहृत्तुंकाकिनीमपिकस्यचन आदि

त्सुपकृष्यैवोत्तमान्स्वपचादीन्सतस्करान् सत्कर्मकारयद्द्रह्पादायःशृङ्खलान्खलान् नकःसर्वंतेतेचौर्यनीचीवृत्तिकदर्थिताः इतिकारु

णिकोराजातेभ्योवृत्तिमकल्पयत् चक्रादीन्स्वामराज्यस्थान्दुष्टान्ज्ञात्वासततमुर्वंहत्वामरुवराज्यातदत्तवृत्तीत्र्यवेशयत् तस्करोपद्रवेरा

ज्ञानीत्येवशामितेस्मुरदेष्विवाटवीर्घतःपथिकाःशेरतेस्मद्वि सत्ताश्वहृतिमध्यस्थानित्यसर्वागवर्धनः स्वतन्त्रवृत्तिभूपालोरेमेनानापुरेषु

सःमेदेहानहिताञ्जित्वायंचभजन्पूर्णाचलायाग्रादयेयोनित्यंकमलाकरपुरसिकोविभ्रत्स्मतापोच्चयंपंसकोचेक्रमदाशायेषुसर्वचयन्मग्ना॥

राज०

कोरोन्मूर्जितः शास्त्रः कस्मिन्नरत्नलोकमहिमा मास्वान्यणास्वीविभुः धात्रेयाष्टकुमारांतो विभवश्रीमदोद्धताः विस्फूर्तिद्वारिणोस्यासनग

स्यासनृगजाद्रवनिरंकुशाः श्रीमेरुठकुरोज्येष्टः स्वाद्विवेकपदोज्वलः तेषांमुमुलवह्नोपिचभोग्येषगुणोज्वलः कहेनकष्टवाटंस्रपाश्रो

वटपथात्ततः द्विमान्यतारद्ग्धांत्रिदिंमतांतरमासदत्।। स्थित्वामासिकापदेवायसमुद्रसांतरेचिरात् चिकोदेशेततः प्रापकिंचित्स्यात्रप

रिच्छदः तद्देशकाविषमावस्थाशातहतोपिसन् सतत्रैमेषवृत्तेदपादशोवंसमासदत् उद्भवतामयोत्पन्नस्फोटवेदनशांतये वैद्यैर्वरत्रा

वेद्दकृपादोभूज्जीविताववधि तत्रोपायाचहूनकुर्वन्स्वदेशविभवाश्रये यथाकथंचित्तेत्रस्थः पंचषाःमासमास्समा अत्तःपरंकिंचिद्भूय

चरितंकालवशाच्छिन्नं सस्तिंधुहिंधुवाद्रुपादिदेशाग्निन्वाबहिः स्थितान् मतस्यमुद्देशेसंजेतुंसकरोन्नृपः वनमध्येमविशेषवनरांकेका

लपंजरं भित्तिस्थदीपमात्रेतपपंपतिस्मसकौतुकं नपत्तस्वाचिरंप्राप्ययोग्यक्षिद्विमसोन्नृपः फणीवकंचुकंपूर्वंगुहायामत्यजत्तनुं द्रुत्सा

द्रुः ज्ञानिनोन्यवायेवुह्मामत्त्वमूर्जितं तेषांमामामाप्रमकोरात्सराजाचसविस्मयं क्रवेमहानुभावत्वविनाव्यवदिततन्नृपःजानीयात्कथमिमा

राजनीतं
दद
८८

हविद्वज्जनउदारधी॥ इत्युपोद्घातः॥ अथ प्रस्तावान्यवर्णनं॥ ज्येष्ठमादरवानं च हाज्यरवानं च मध्यमं वक्राम रवानमनुजं पार्थिवो जीजनत्सुता
न् तेषां लावण्यसौभाग्यसुभगैः प्रार्हतैर्गुणैः जनकौ रंजयामास सचंद्रमा इव वारिधिं मत्यदेहहाज्यरवानः सकर्पूर इवैस्तारभैः बाललीलायितै
स्तैस्तैस्वमदात्तुमजिजनपत् तौ सुतौ सम्मैतौ पित्रोरं साणाया क्षिपन्नप्यः स्व धात्रेयतया स्वस्योदयोष्ठु क्रूरपस्थयोः स्वपक्षस्थापनादस्याःयरप
सेष्टरवैदुनाः तार्किकाइवैतन्योन्यं धात्रेयाष्ठक्रूरावभूः सोदयेत्तहव सस्यमूलस्छेदनकारिणः तन्योन्यगोत्रजद्वेषणाजायारासन्नसमत्सराः
राजपुत्रास्त्रयस्तस्य गुणातिशयसुंदराः तत्कृतोन्योन्यवैरेण समं वृद्धिं समायायुः देहसमो देशोयं तस्यात्मसमो महीपालः तस्मिन्नसमसुखेसु
रिवेतोदुःखिनितस्मिन्नसदुःखोसो अन्योन्यसरुषां राजपुत्रयोर्मैत्रिदुर्नयात् अभूज्येष्ठकनिष्ठत्वमक्रियापारदिते तयोः कृत्वाप्यपुत्रयोर्वैर
मन्योन्यजातुभूपतिः च्याद्दस्मादमरवानं सविदेशागमनत्वराम पुत्रं मत्वेतन्स्नग्दत्वामिन्जुपुत्रपदिमहवचः मानप्राणधनं धत्तीमस्पृहत्तेन्य
थाजवीत अोत्वतिपित्सं देशसंभत्यानव्रवीद्दरं तत्सर्गान्तपथायामः सुखतत्रैववनसदा अथाचुस्तेत्तववन्मातादाताजातोन्सुदारधीः खलस्मा

एग
दद

भूत्समात्कौतुकस्समो न भवान्कश्चित् वरं मार्गमेवास्तु तद्देयं नो यत्सेवया विक्रमादिगुणौघैर्दीनं न त्वामेव भजामहे अग्रजानुजयो राजपु
त्रयोः सुखदुःखयोः विपर्ययं व्यधाद्द्वेधा समांतविभागिनोः अथ पाणिकनृपः पापं तद्ध्यात्वा निचिह्निते वह्नि निष्पास पाशामासमुद्रमार्गे
गतं सुतम् वज्रवाणामकारां च शिल्पिन स्तमदर्शयन् येभ्यो आविध्वनि धीरलोकहृत्कंपकारकः तयंत्रभांडभेदाश्च तत्र द्वात्रिंशप्यान्न
वान् आनीतवान्नापतितस्तैर्दत्ताङ्गुल्यादिनिर्मितान् सर्वांस्तान् क्रियतां यंत्रभांडमिति नृपात्तया मैथवचिता अश्लोका न्यसगात्वोपयाम्य
हं यदनुग्रहेण राज्ञां समं पालीलाविलासमयः समयश्चयंत्रतंत्रैः स्थिरा मतिर्द्धाक्रियात्तमय रसवसुशिखिचंद्रांकशाके नाकेशकित्र
तो राजा श्रीजैनोल्लाभदीनः कशीरान्यालयन विजमीचेषपाशिवदांके निर्मितवान्यंत्रभांडमिदं तदितिमासुलेभाप्यारव्यातलो
के च तद्दक्कांडमिति दुर्गेषु दुर्गतिपरं हृत्स्फोटकारं तुरगदन्तरं दूरोन्मुक्ता पराणांकटकवलान्यदृष्टचरं सारं सुतीति वद्भवनघोषं शिल्पिक
ल्पितमदर्शयत् नवमिव नगरं नृपतेः कल्पस्तावद्यंत्रभांडमिदं धातुविभक्तिस्फारास्पदमवन्नामयोजितेशब्दे अर्थोपलब्धिदेतोभवविदं

वृद्दिगुणपुक्त्या इतिपर्यांकितायंत्रभांडालीव्यरुचन्नवा यदप्रेमास्पानिस्वांकेमेवगर्जितत्तजेनं कालेनादमरवामेनेपभुद्दाग्निजित्वासम
गते द्दाज्परवानोकरोपात्रांलोहराद्रोनृपान्नया कर्पदिह्युरिकायुग्मभेककम्बुनिस्थाप्यते इतिज्ञात्वा सुतोराज्ञाकारितो निर्गमागमं ज
नकस्यानिकेरवानपालनलीलोत्सवादिकं आदमरवानःसत्राणोविदधेनुदिनंततः दृष्टासतीसरसियेनमुखस्थितिःसाभीतःसपधूपिग
तोधनकालदोषात् यावन्ननाशमुपयातिकिरातघोतेस्तावत्कथंतदवमुचतिराजहंसः अथाहाविंशवर्षेपिपिरावन्नलवलादिभिःइतीरि
तोकरोतरवानःकाश्मीरागमनस्पृहां स्वामिंस्त्वदयजीयात्तेकश्मीरसुखभागिनःक्षिपणमःपरदेशत्रवमेवगद्धोजिताः राजानकमती
द्दारमार्गेशक्रुलजादयः अस्मत्यतोसिताःसर्वेतत्रवीरावलोहताःयद्यप्यवचनयाद्दाभूस्सुभुजानिश्चितोभवान् तावत्तवसकिंकुर्मोहम
स्मान्करुणापरःयुद्धायादमरवानश्चनिर्यातःस्वबलान्वितःत्वत्तःसनपेनायादिवपोतकः अमीराजपुरीयाद्याःसर्वेस्मच्छुभकांक्षिणःतते
नैवाधुनावीयामोनकिंस्तिष्ठति साहसात् मजेरिगमतोद्दारेवीराकेसंतितत्पुर इतितत्पेसतकपदहेतुंगतुत्तवोचितं शिष्यास्तेमीवयंमत्साबी

गास्त्वंस्मैत्रिकेः सुहृः पोतस्यामः कीदृगाशौर्यमेकस्माद्दृष्टमहेशि तथेत्युक्त्वाथ सखानेन दृष्टीत संत्रिणी मतं सफियेडामरत्ताजतंत्रेश श्वेस
वाचतां देवत्वंतेस्तेवक्ताः सर्वे स्वर्गहेतोर्लुठिताशयाः देशकालावनालोच्य कथयंत्यसुखप्रदं कथमभ्यंतरं पामः सतितिराज्ञिवल्लोजिते मदीप्रवाम्बि।
मार्तांडं कुंडं नपिद्यातिक यावज्जीवति भूपालस्तावत्कोवाधितुं समः मनोनुवर्तनं कृत्नुतथाक्रांतवसांपतं प्रसन्नेजनकेनास्माच्चेवयुःका
नसतम्यदः ईश्वरेवगुरौभक्तिर्जायते पुण्यकर्मणा। अस्यकोपेनयत्तथ्यंपरानुग्रहोनुतत दुर्दिनेयारवेदीप्रिप्रदीपाज्ज्वलतोनसा स्वलो
क्ति स्वास्माल्लिंगंमतंतनयं सेविनः हृदपादर्शंवधघातं नस्कंनास्यदृश्यते निर्वाणगोष्ठी निष्टस्यतहृच्छास्त्रविवेकिनः कृपाश्वरस्मनो
किंचित्कस्यमस्त्यसुखप्रदं तदुग्धपितृपक्षेपि स्वामिभक्तिं न मोत्यजत तैनैवांत सगः स्वाध्यस्तस्यामूर्ज्जनभूपवत मोहार्द्रमार्दवाये
तायोग्या कार्यविचक्षणा। जानेतेनैवपुण्येन संततिस्तस्य राजते सपितात्वसुतस्तस्य वयंसर्वेस्वसेवका गत्वाचत्तकुमेदृपुहूंजयेपस्माकं
भवेत्कंथ हताश्चेत्कोपितद्रुत्यावद्रुमत्यस्यकासतिः एकपक्षस्यपेक्षिकिस्याद्रूरुडस्यजवाल्यता नशिवाशकुनामंतिदेशाः पर्वतदुर्गमाः तत्रा

राजतं
९०

90

पितृनकृतोस्मान्नकालो विग्रहस्यनः भजत्वभ्यंतरं राजा वयं वाह्यं भजामहे तन्न्यसाहाद्रिं केवा सतोराज्यपृष्ठं च विनानाविं तेचेदग्रहार्षमाण्यं
तिन जेष्ठत्वमस्मादिति कात् वयं चेदंतरं यामोन ज्येष्ठा मः कदाचन इतिदर्पांस्तस्कृत्वा पिरवानः सूरपुराधुना अगाद्राजपुरीं त्यक्त्वा कपिसीरानि
मुनेरितः अस्मिन्नवसरे श्रुत्वा सपुत्र सहसागतं गृहीत्वा स्ववलं तूर्णं नगरान्निरगात् नृपः गच्छन्स कटकोराजा मरणोद्यतानि स्वयं स दुःखो
निःश्वसन् श्लोकमिममकमपाठयत् राज्येपि हि महत्कष्टं संधिविग्रहचिंतया पुत्रादपि भयं यत्र तत्र सौख्यस्य का कथा अधर्मभेशात्कादूरस्तु युद्धा
जनतापीडया वेधयातिविधेयेनयेन सोहोपि विस्मृतः हपिकुर्वति सामंता जयपः खेदाय समागतः मपानुस्युवलः शीघ्रं त्वद्दीयोग्निपतंगतां
त्वमेवाकटकेराज्यं क्रियाधर्मक्रियाभजन् वैरिणोविमुखोयातु रणे लब्धपराभवाः ग्रामेषु विलसंधिका स्तास्ता सूरएवज्जनपदे देशमेदा
शिवः यावत्स कटकोराजा सर्वसमनाभिषं अथापश्रुपालास्मानेपिता पुत्रवल्लभयं सन्नहेन्नृपतिर्दूतं विद्यमेकं विसर्जयत् समग
त्वान्नृपं हरे शमब्रवीदितिनिर्भयः किंवक्तीति सतां कुहूस्त वैसेः परिवेष्टितः राजपुत्रमाहाया होदासीणाभूत मागर स्मृणुपि

रामं०
९०

त्रासमारिष्टेयत्नतः सर्वं ब्रवीमि ते फलं मम मारक्षस्य लभोमुत्र परत्र च पित्रोर्नेत्रोत्सवो नित्यं पुत्रः कैर्नाम न निर्घते सर्वः संचिनुते सर्वं
पुत्रार्थे मम यतो यतः वार्द्धके वचनं यत्रादीभवेत्यितत् सुखमदः इत्यलोकहृयस्थितां बविजाते सुतमम दूरं सर्वमुखाशास्तु चिंताप्यत्युत
वर्धिता त्वत्कृते दुर्जे नाश्वासो निःश्वासो यदृत्वान्वहं मलिनीकुरुते शुद्धं मद्राज्यमकुरोपमं जीवनाशो घतायमेलसंस्तु चक्षूरव
लारवशाः सुचिरं नैव तिष्ठति सुरसस्मारसाइव मदादेशं विनादेशं किमर्थं स्वयमागतः केन राज्यबलात्प्राप्तं निजमाग्पावयं विना
वाखदेशावनिः सर्वाभुज्यं सतत्प्यसनक्रि येन मंडलमात्रं मे वशि ष्टं हतुमागतः तन्निवर्तस्व मा पुत्र पापवुद्धिं व्यापत्प्याः वलहृयव
धात्पापं तं वेतन्परिणाष्यति इत्युक्तिः पेतकामोक्तो किंतु सत्यमदं त्रुव नश्यतिभूपाः पेनाप्रात्वभ्रटाश्चरकाश्व रतिनुसासराम
क्तिः श्रुत्वाविभस्यंतिभटाः हित्वाकौणाब्यधूत्काहायंरखुचिंशोपकोन तदृष्ट्वा हाज्यरक्षनोप्यसत्रपः पितुरागमत् अभिमन्युमतीहा
रमुख्यानारव्यादिदेवचः वरंपादाणामार्थे पितुर्योम्पमुत्तोवलात मूपस्तुष्टोप्य हृष्टो वायत्कोतुकरोतु तत सर्वं प्यातात पादामे सेव्यारस

त्तनोऽङ्कं वं तःमा कुरुत युद्धेस्मिन्संरंभं चेन्मतं मम किंतु स्वप्नेपि भूपाय नानिष्टं चिंतयाम्यहं यो मे दैवाधिकः पूज्यो लोकद्वयसुखप्रदः अ
ग्रजो ऽग्रेसरयाति राणा या यातिनो नृपः इत्युक्ते तेन सभा भो नाद्यपि तद्बोधवतः श्रोत्वेति र्मंत्रिणा स्ताजनं त्रिपत्या दयस्ततः तत्तुरंगान्वलगया
निघ्नं ते ऽनुबध्नंति यदोक्ते समयो नाययामास वधीरितं आरब्ध्यस्यागमनेन तत्क्रमधुनात्तव पूर्वमेव ज्ञातसो ऽहां दामा देवानेदितापरा
वपेमवदत्ताः कोऽपि कश्चित्स्पास्त्वेतव नाश्यथा मे वंते तत्र यो संधिर्निसैतेलकटाद्वयोः तेदंतः पूराणि क्षितिभोसे वं ददध्यते सागात भवान्स्वा
मीवपंदामाः योह्यपं परयता स्यतं जयश्चन्द्रवराज्याभिनन्दोयाद्वयघागतं यावघकृद्धकरिष्यामः तावदेव विलंब्यतां इत्येषसमासुक्तं व्यय
सुनतत्समाचार अस्मदुक्तेनगच्छामि यदितुपितवंचितः त्वप्यवानुचिंत कृत्वापुनर्यामोदिगंतरं इतिनिर्भत्सनाद्वाकाज्जामीतिनृपा
त्मजः ततश्चितामिवमग्नो युद्धामगादहत अत्रांतरोहिजंताद्गवस्य धीस्यभूपतिः सुरारातिरिवक्रोधो युद्धसन्नद्धतां दधे भ्रुकुपो राजनामसे
परीक्षाणिविचक्षणाः स्वपरस्वरसाणां स्वापः पृथीकृतारविर्व्यधात राज्ञः पृष्ठगतः सूर्यः खड्गांतः प्रतिबिंबितः जयस्तोभाविते स्येव वक्रे व्योम्नोव

तोरणेवान् क्रियंतोस्तोत्रियावत्सो चिंतयन्नावदृश्यतः अर्कदीप्तिज्वलच्छस्त्रकांतिद्योतितभूतले निर्यत्सैन्यादिसाघोगपतद्धूरतुरंगमे ग
णशेगणाधावन्तैसैम्यस्समैवसत कोन्मोवीरोदृप्तान्यरथानो घोरास्त्रावाग्रजेनवा गृहीतसर्वसैन्येन धैर्यात्कुष्टुमशक्यतः तत्रमल्लशिलार
गसंगतासद्भटानटाः त्वंगदंगविहंगानांनाट्यभंगिमदर्शयन वर्षंघशरधाराभिः सभूपकटकाबुंदः स्फुरच्छस्त्रतडिद्द्युमाति सैन्यपंगभीरगर्जि
तः अन्योन्यमिलिताः कांस्यघनवत्कठिनाघनाः अन्योन्याघातसंहतानंदंतः सहताविभुः भटानयंतिमांयुद्धमामानाउद्धते इतीवता
रं दध्यानस्वानस्यानकदुंदुभिः पूर्वमयापश्यतीदारमुख्यागुरुलघूर्जिताः रागफलतयादृष्टारिवर्द्धितेघनाश्व ततोभूपबलात्कौद्धाधात्रेयोभू
पतेर्दृप्तो ठक्कुरोनिरगांततोवीरोदृस्सनहास्सेनासर्वाणीदृनट्याघाराजपुत्राराणाधीरे शमुज्वालावलीलोठेजुद्ध्वकुः श्रीपालेवृपुःतेवी
रभ्रमास्तत्रराणोघानेतदाभ्रमन् स्वामिमाधवमात्रिध्यादाशः कुसुमंलपटाः तेवीरमत्तकोम्लिछत्राराणाभूभाजेनेस्फुरं सत्तमस्सहता
तस्यकावलाइवरेजिरे राणातूर्यस्वनेनैतसैतेर्जनकोलाहलैस्तथा वीराणांसिंहनादेश्च शब्दाद्वैतमजायतः तच्छुद्धपत्राणामिव स्पंदनपत्रमादेश्य

राजत
९२
92

मेस्तोज्झतियेनिजजीविताशां तत्राद्रिरुहस्तपरिस्ताधर्मलब्धाधन्यास्त एवकातिचिन्नृपसेवकेभ्यः राजाग्याद्गतास्तीस्ताः शरास्त
स्यस्पातिनः स्वयंपाद्दीत्येवभीत्येवस्वलंतः समचोदयन् ध्वजचेलांचलाराजसुतस्याग्रेतुवायुना सकंपाराणाभीत्येवपश्चाद्गागमशि
श्चपन शस्त्रकृत्तस्फुरद्दीरशिरःकमलनिर्भरा जीवनाशाचलस्तत्रानलिनीराणाभूरभूत शौर्यमस्यद्भुतंदृष्ट्वासूनोस्तत्कटकस्यच पुनर्जा
तमिवात्मानंराणोश्रीणांनृपोविदत क्रत्वासर्वदिनंयुद्धंवलाद्भूत्यैर्निवारितः हाज्यखानःसवित्राणाः समरात्तन्यवर्ततत भंग्रनिजानुजंदृष्ट्वा
पश्चात्स्वग्रोविविग्नधीः अग्रजोप्यावधीत्तस्मान्मोस्वासाणांवभटान किमुच्येतनःशंसत्वयेनसूरपुरांतरे जन्ययात्रागतोमोद्हान्विदतःप
थिकव्रजः यस्मांसंदृश्यभोभोभास्वानजैनैःसैवैर्विलोकितः दक्षिणस्यादिशात्तस्माः प्रवासीसनृपोभवत दुर्योधनार्पितरसागुरुशाल्या
विद्याभीष्मभिषापाहतिप्रतिदत्तकर्णाः येधर्मजातिविमनस्कतयाक्षेपथ्याशेस्तेकोरवास्वराणोनजयंलभंते अन्येयुर्दृतशिष्टास्तानभत्याना
नोयपूर्ववत हाज्यखानःसानुतापश्चित्रदेशास्थितिंव्यधात रिवत्रानाम्नासयन्काश्चित्तैर्भिन्नान्यतिपालयन् स्वस्यपनस्पृययासोणान्नगा

राम°
९२

ग्रे सोनयन्निशां स्वावाधिष्ठ सुतं कश्चिन्न स्पर्शो वातिविह्वलः इति कारुणिको राजा न्यवर्तत तराग्गद्धतं आसिच्य सुखितः सुतार्पितभरो वृद्धो तिदत्ता
निजाराष्ट्रशावरसे वकासतुरगासंवर्धितायमया तेनोराज्यजिहीर्षवः सुतरतायुद्वायमप्याचताधिरुद्धायेनने योक्तितेन घ्नायान पथः स्वयंस्वीकृ
तः इत्यादिविमृष्यन राजा स्वपुरं दुःखितोगमत विरोधादापिनोनिर्दम्भेव कानविधिक्रमाण संग्राममत्तवीरेंद्रभिन्नमस्तकपंक्तिभिः आनीयरा
जा नगरे सुरवागारमकारयत इत्थं सेवकुंपस्तुन्यालितापुत्रविरोधतः समरेतत्र तत्तूपक्षवीरलोकक्षयोभवत राज्यस्थितिमविकसन्नालिनी द्विमीपालो
कस्य पोचितमहाभयधूमकेतुः विभ्रमतक्रुस्वलघूकनिशांधकारः शायः सुतस्य नृपतेः स्वजनैर्विरोधः श्रीमानसिंहनृपतेतत्वनामवर्णाः पं
चेषु पंचविंशत्वतिनिर्तविनीषु माणांतिवंधुषु निरोधिषु पांडवेति दैवदग्धमतिकविंपतितमंडलेषु ॥ इति पंडितश्रीवरजेन राजतरंगिणाप्यमल्ल
शिलायुद्धवर्णनेनाम प्रथमः सर्गः ॥ भूमिं ततो निर्गतामेमसारिव्यो ख्यानुजश्छलात मत्वा वत्साकियत्कालं स्तु स्वाग्रजमशिश्रियत् यत्नेर्द्धा
भागीसुदशाभिरामो भातिप्रदीपस्त्रमुणास्य शापात्र आशाभक्तौ शकनिधिस्त दारादा मन्त्रिधौ नेनविरोचनस्य ददावादमसौ नायनकेः

राज ९३ 93

प्रस्थितेस्तदा प्रेमयानक्रमराज्यस्थाननृजीयान्विरागतः जगृहेसच विन्नो धंगहत्यामादिदेवगं हाज्येहेद्रा खानीयपयानीयमिवषाद्‌कः
ततः प्रभृति ज्येष्टस्तकुशमीरांतनृपाग्रगः यौवराज्येसुखंतद्वद्भुजेपंचशः समाः येषांसुखंविततनृतविधि रन्नरुच्यादुर्भिक्षदुःखमपिस्तत
नुतेमतेषां वर्षाविवर्धयतियानितृणानिमेघस्तान्येवशोषयतिभाविनृपारभागात सर्वसस्यसमृद्धस्मिन्देशेषड्त्रिंशवत्सरे अकस्मादभवेच्च
त्रेगगनात्यांसुवर्षाणां बभूववर्षः षड्त्रिंशः सर्वत्रास्मिन्कुलस्यपात भयकृत्तस्वर्जतन्नाभारतादितिविश्रुत अभवन्नत्रपुष्पाघाधूलिधूसरतान
ताः भाविदुर्भिक्षपीडार्तजनचिंतावशादिव भविताकस्मादमुष्मिन्दुर्भिक्षपांसुवर्षणात इत्याख्यन्नुतेपश्चाभूभुजादेववित्तमाः षड्त्रिंशोव
त्सरेतीतोदुर्भिक्षातिप्रदोभवत ऐषमस्मादशः प्राप्तोभीतिरित्युदभूद्धदि पपातमार्गशीर्षेषमासुप्रद्रवदर्शने देशत्राविलसत्शालिमालेमाले
पवर्षणां दुर्भिक्षदुःस्थितेलोकेकथंपश्याभिसाप्रतं इतीवभूरभूच्छन्नमुखीहिमसितांशुकैः छादिताः शालयः पक्वाहिमैर्जनमनोहराः ख
लमूरवमभामध्येपङ्क्तिः स्वगुणाइव कुल्यावेगाद्भुसातेः स्पिताः सः सास्ता आसुदुर्भिक्षसमयेत्रव्यधात्मसीतालसलसाण मविष्यरा

र्भोगेद्धातः क्षुद्रस्य द्रोहपीडितः हिरण्यादिधनं त्यक्त्वा भाण्डेभ्योन्नमपाहरत् सर्वस्मिन्दिविसेरात्रौ अपि मिष्टपरम्पराः शरा इव विशन
देहेगेहे धान्यवहे तदा धान्यवद्गृहे मे दिष्टकष्टं कं वृकदेवकाः नो रसापूपभोगेनाप्यरसकेपि जीवितं पालीपालीवतासक्तकष्टकंठकित
भोजनाः चिराचिरास्वादरतः कोपि कोपि हा तो भवत् सीणाग्रामे पुत्रास्त्रियाः केचित्स्त्रीम्रताश्च ये शाकमूलफलाहाराव्रतनिष्ठाद्भवामव
न् चिराजं कातेऽस्मिन्निराशाकं किमपि तंडुलं पक्वान्नं कोपि तत्स्त्रागादक्रुर्वन्याणधारणं सर्पिलवणतैलानां तेलु नमहार्घता हतानी
चेन साधूनामिव सर्वेषां योगिना बहुधान्यकव्यानि ष्टायोभूत्सूर्वपुरांतेरे बहुधान्यकृयानि ष्टस्तत्काले सव्यलोकान् बंधुजीवस्तदाकूदौवे
धुजीवदृवाभावत मेदानंदारयामास क्षुधाधान्यौषधं विना धान्यरवारः कृतः पूर्वदीन्नाराणांशतत्रयं दुर्भिक्षस्ततस्तदामार्थमदक्षिणापिन
पिसाः किमन्यत्कात्रचिद्राष्ट्रधात्रानिष्किंचनो जनः अभवन्नदुर्कुडस्य कोपि केनापि चिंतितः यत्पूर्वमकारोद्देलोरास्तव द्रीहिशालिषु मन्ये
तैनेव शापेन भयमापत्प्रजा दृश कोटणाकुलितो राजा स्वधान्यैः पुत्रवत्प्रजाः पोषयामास सम्मोसपुकेषुचिधावदाकुलाः तावदस्यैवमाहात्म्या

त्स्मसंपद्य जृंभते सत्यव्रतानां भूपानां काव्वकाशश्चिरंस्तु वा मन्ये पवाविधिर्भूपकारुत्पमथनथ्यया दौर्भिक्षदोस्याल्लोके संशोकमक
रोत्तदा पार्थिवोपप्लवे चौरा अंधकारेभिसारिकाः दुर्भिक्षे चैव तुष्यंति धान्यविक्रयिणो जनाः अनः सुधामहार्घो मे पदा यो धान्यविक्रयात्
गृहीता स्तैन्यदा पूर्वं मूल्येनापयन्नृपः दुर्भिक्षभासिता सोटलोकदक्षः सितोम्बरः धियासाल्लहे समर्थं तैल्लाकर्षणामादिशत् तस्मिन्स्त
वत्सेरराज्ञा काराप्पभृजगामिनी उत्तमाणां धमाणां नां व्यवस्था विनिवारिता चतुःषष्टिकलाः शिल्पविद्याभाग्यमेव च दुर्भिक्षोपप्लवे संवे
तदा भूम्निष्प्रयोजनं पद्यवाक्यतर्केन वकाव्यकथा वृद्धगीतवाद्यसनृत्तकलाः सुरतप्रपंच चतुराः वनिताः क्षुधितस्य नैव रुचयंति सुखं इति श्री
जैनतरंगिण्यां पंडितश्रीवरविरचितायां षट्त्रिंशद्वर्षे दुर्भिक्षवर्णनं नाम द्वितीयसर्गः ॥ तुष्टः प्रसादमतुलं कुरुते क्षणाद्यः क्रुद्धः प्रजासु कुरु
ते भयमप्रतर्क्यम् उन्मत्तपार्थिवपते रिव दैवतस्य तो लीलायितं च चरितं भुवि बुध्यते कैः षट्त्रिंशवर्षे दुर्भिक्षदुःखविस्मारणाजनः नयाबदक
रोत्ताव दृष्ट्वा त्रिंशेपि वत्सरे वृष्ट्या मद्राजो वर्षमपत्तद्गगनाद्भुवि उपदीसत पाल्गुने भावि दुर्भिक्षसूचकं अव्याचिरोगागर्जतो धनत्या॥

पाघनाघनाः जनानुद्वेजयामासुः शरासारैरिवारयः वृष्ट्युपद्रवसन्नद्धाः हलहिंहराणाकुलाः उत्थितावृद्धवध्याजाद्दृष्ट्वानागफणाग्रहा
व उत्पन्नध्वंसिनोभावान्कोविष्याम्पदं मंजसा इतितापपिपितुंमेबोधयन्धानसजद्भवं वृसाः सर्वत्रपत्रांतःपतद्वृष्टिस्वनम्छलात्त अस्तु
विदूनिवामुंचनरुदंतोजनचिंतया वितस्तालेदरीसिंधुसिप्रिकाघातदापगाः अन्योन्यस्पर्धयावोद्ध्राग्रामांस्तीरेष्वमज्जयन् सवि
न्नमा धृतावादिन्युत्स्यास्तेहृषिताः जवाद्धावन्नुत्तुंगात्तत्तरंगतुरंगमाः अत्युच्चापातकन्नीचोन्नतिद्द्वचनिरंकुशं आसीदपथगंस्ता
त्यंतदा जलविजृंभितं सदा जलस्य तत्कालेः द्विरष्टविटपालिषु केनोपदिष्टं तत्कालमूलोत्पाटनपाटवं अयाग्रपञ्चगो मार्गिगगदधा
न्यादिकारकः भयदोमूर्ज्जलापूरः समंत्लेक्षोत्यिजसन्निभः तदा महत्वराज्यस्याविशोकाशोकदानदी यदस्मिणिछयेवांतविवेशवि
जयेप्स्वं स्नानात्पापद्दीपूर्वेप्रवाहोपगतानद इतीवज्जलेनंतांगमसजुः गद्दंपञ्चपः पुराणेषुप्रसिद्धायाविशोकाशोकनाशिनी तदामू
द्विपरीतार्थाप्सजाभाग्यविपर्ययात् तेभ्यःअतिसामान्यातानदः स्यान्द्रष्टुनसाम्प्रतं इतीवचेतायेतत्कालमवज्जुर्नेगरोगद्धाःशिलादारुमयी

मग्नस्तंभीभूतचतुर्गेहा चतुष्पादिवधर्मो यालोकोत्तरागाकृष्टो दारदायामपंक्त्याश्च दर्शनायविशांपते यात्रागतस्य लोकस्य सेतुर्वेधश्च
भवत् वितस्तायाः कृतां जेन कादलिः समुद्धो ज्वला जलावेशात्तटोमग्रा भग्नाद्यनगरांतरे पादहूयावशेषापि स्थापिताग्रेभविष्यंति पादह्
पूरा पितृसमस्य वमहीभुजां॥ चक्रुलंकां॥ क्रमराज्यतदा कुर्वन्कल्लोलैराकुले जनं महानप्रमंशो वेगाद्गाद्यतपुरांतरं श्वभ्रः सरोवरः को
पिपद्मनागस्तो रोतिके भीत्याकिमागतो हूराधदृष्टाविशेषाक्रिर स्वयमुत्तारयस्यस्मान्न्द सवत्सह्मागतः इतीव तत्र वेश्मानि चिक्षिपुस्त्व
जलांतरे दूरे समुद्रामजंतोकोयं समुपागतः इत्थं वितस्तात्र सेवप्रतीपमगमत्तदा सीमोज्झिता चलन्मार्गापकांतकमलेर्किताः स्थितिः
कलियुगेस्यवमूराभ जलपूरिता तस्मिन्नवसरे धारासारं वर्षति वासवे नौकामारुह्य भूपालो निरगाज्जनचिंतया पप्रपन्न जलांतरे मग्नाढ्
यिकृपातरः शुचा जनकानापुण्पत्याविचचारपतिः स्थले दृष्टानियानिघोषघुगद्दनत्वान्नजातुचित स्थानानितानि भूपालो नौका॥
नूढो व्यालोकयत मतापशिखिनेवापशोषितोगान्मितदिने शांतिक्रूरो जलापूरस्त्वित्रिमारे समागतः अथाचिरात्तद्दूषे दानोत्कर्षादिव प्रभो

हृष्यमन्वभवत्सैवपद्मायाशालिसंपदा प्रजाचंद्रकलावृद्ध्यै कश्मीरेंद्रपयोनिधिः हंसोपूर्णात्मतां प्रापद्यापीयूषभूषणः आसैवकश्चित्तुहु
तोप्सितीषः प्रजाप्रियास्वप्रकृतिपैप्येवः तत्सोप्यवृष्ट्या सुस्थिता यदा स्ततदीयदुरवेनचदुःखभागः वितितात्सोच्चतटेभूपस्तदुपद्रवशंकया
पुरं चिकीर्षुर्वैश्यामजयापीडपुरांतिके अकरोत्तिलकोभूमेरलकादर्पहृत्पुरं सजैनतिलकंनामनदीतीरांतरस्थले राज्ञोदिदृक्षयेवात्र राजा
धानीरुचिस्फुलात सौधपंक्तिगतानूनं चंद्रिकास्तत्स्वधामनि मूलोन्मादेदशास्योरिर्भिमेशनविवर्धितः इतीवरविन्नेः कैलासः सौधव्याजादि
वागतः स्वधामनितगद्दाय यत्रमन्त्रागारवसुंधरे जयापीडपुरंजीर्णाहसतीवस्तचिच्छलात तत्त्वहारोत्सुकस्यास्य राज्ञः प्रलापतो मयासुरपुरं
किंवा यद्दृष्ट्वात्यवदन्बुधाः यद्दारिकांतसक्रांतपरितः सरितस्तटात द्वारिण्यां हसतीवास्य द्वारिकान्यास्वधामनि तत्रराजपुरीयायजयसिं
हाय भूपतिः प्रदादौ राज्यतिलकं निजजन्मदिनोत्सवे तत्रोपविष्टः संतुष्टः सेवयामास महीपतिः भट्टं तत्राधिकारं च प्रददौ द्वासगपियः काश्मी
रकाश्यपदेशीयसर्वेगौतांकितागने तस्मिन्संवत्सरे राज्ञा चक्रेकनकवर्षणं तत्रोपकंठभूपालः सहात्येकोठरविद्विषः दूलालनाम्नो दासस्य देला

राजत
२६
96

लापुरके व्यधात् पोलपीठं विधायोच्चैर्जयापीडपुरान्तरे सरस्तीर्थमनोहारि राजवासं स्वकं व्यधात् उदीयच्छुरितं जोर्णोनि लंघ्रानि लुट्ठप्रापस
रोवरं महाप्रज्ञो नृपश्चक्रे तत्र द्राङ्गागृहावलिं नागयात्रादिने यत्र प्रत्यब्दं दिनपंचकं गाणचक्रोत्सवे राजा योगिनो भोगिनो व्यधात्
यत्र कादंबरीपानव्यंजनादिप्रपूरितः कृत्वा पुष्करिणीस्तीर्थान्यथ येष्टमभोजयत् यत्र योगिसदस्तास्मृगनादाः कृष्ठोत्ः जानेमान
सनायोपिन्यमीलन्निजचक्षुषी नतदन्ननतन्मांसनतत्स्यनतत्फलं नतेभोगा न यैराज्ञा भोजिता भोजनस्थले योगिनां त्रिविधास्थी
लमघमत्ततयोदितं च्यमदिक्षन्नृपोभक्त्यादसंख्यजनैरपि महार्घपरिधानो घट्टानमानादिलाञ्छनैः तेषामधिपतिं यत्र मेरुं स्वसदृशं
व्यधात् सत्वेपाकिञ्चनामुद्रादंडो वैहादशीदिने भारिकान्योगिनः कृत्वा प्रत्यमुंचत्ततो बहिः वितस्ताजन्मपूजार्थं त्रयोदश्यां ततो नृप
दीपमालादिहसुःसैनोकानृठाभ्यगात्पुरं सुभाषितानिसंभूयावन्संगीतानि जलान्तरं समारोहावरोहाभ्यां तपोराशिवमग्रहीत् पूजा
र्थं प्रस्फुरत्सारदीपवलिच्छलात् वितस्तान्तरमायातास्तीर्थकोटिरिवाभ्युतत् पारावारतटप्रत्ता दीपमालास्तदा दधुः व्यबेनाप्रसुतोन्मुक्त

राज
२६

सुपर्णो ऽनुसुमश्रियं वितस्तावलिपूजाप्रनागरीमुखनिर्जितः लज्जयाकंपतीवेंदुस्तेवाभः प्रतिमाछलात् गंधर्वेवीकृतारातिसुपर्णोऽर्वली
लया सर्वोरात्रिंसगांधर्वं चवीणारनयत्सुखं वंधोंसागुणिवोधवोदिनपतिर्यस्योदयानुयहाहृष्यनुत्रनसर्वेदर्शनसुखात्मच्चक्रद्दर्पस्थितिः
निर्धौतस्यसुतौपितुर्विसदृशौलोकव्यथोन्मादकौपापौक्रालोयमितिप्रथामुपगतौक्रूरस्वैर्दोर्विनिश्चितौ अत्रांतरेनुजेहृषवशात्कलुषिताश
यः आधामरवानोनिःशेषदेशमाक्रामयद्धात् यत्राश्मवातिकठिनस्तत्रैत त्रितयत्रिगुणः दुर्मत्रिणोभजद्राज्ञितस्मिन्सोपिसततंवा स्फीत
भीतेनकामात्तेशास्त्रेनरसिकोभवत् केवलंमृगयासक्तोस्वमत्कारस्वीमव्यधात् मरमांमनेरएपयत्रनुत्रापितिष्ठतः मृगयारसिकस्यास्य
रात्रिंदिनमिवाभवत् किमुच्यतेन्यन्नीचत्वयडूत्यैर्येवद्वारिवत् पपेनसहृतपसोधविक्रयोनगरेकृतः अपिकदाचिभज्यासौधेवराज्ञमदो
द्धतः क्रमराज्यंनरवत्माज्यपयोमाज्यपरिछदः पत्रयोत्रोपविष्टः सपापनिद्दोप्यनिषेवत् अमयन्नीडितायामीणाकंदमुखवादिशः ममा
दमतुलोदयमतियद्दृष्टोक्षितिं प्रतियद्दृस्वात्सुयः संजदारपदे कचिद्ग्रीताक्कचिद्गीत्याक्वचिन्नीत्याक्विलोभयन् लोभयस्तोवलात्का

०न्येके ग्रामदहरद्धनं समाकृताऽऽद्व्याजमैत्रीं कुर्वन्नगरहागतः लोभादस्माद्ग्रहवृन्यां स्तानन्यान्विश्वैरवंचयत् नीता चारवलाघकया समया
स्ताडयन्निव्रय तद् त्याद्दंडयन्तस्यग्रामीणानेवकव्रजः तत्राहिं निग्रहस्थानसावधानमतिस्तदा सतां किं कस्यात्मुयोराषिप्रे दुर्जयोभ
भवत् जायास्तुपादुर्हित्वा ग्रामव्यापेक्षमनगरंहृ वलात्प्रविश्य संभुक्तानिर्लज्जैस्तस्य सेवकैः समंडमस्त्यकुंडेस्तपीत्वा मुंडातेरमधु भांग्र
दवमदोच्चंडाः ग्रामेसर्भीडमवादयन् तंदुल्लास्वकृतलेम्पशालाभ्यः पीनवल्काराः वीटिकाभ्यः स्वयंमघमुक्तैर्तवेल्लकारिभिः सेवकानोचि
तीतस्यकियतीवार्पितमया येधमूर्धनिवासव्यानघताभ्यंगमकारयन् दसंतीरिवज्वालाभिस्तैलपूर्णाद्दसंतिकाः तान्कारयित्वायदीपान्वि
शास्वज्वलयन्मूढाः इत्यादिकुत्सिताचारभाग्तेर्दवभूपतिः विज्ञप्यहूजितालोकेनिर्गतनाशकद्दृहात पीडांमाकुरुतेत्यादिराजदत्तेकृत्वाव
मी अवोचन्निति तदृत्याराजाक्रंदन्तुपीडितः वैरंयोगुरुभिः करोति सततंपुत्र्यात्मलं दुर्जनो लोभात्संचयमानतोत्यनुदिनं तद्दानभोगाद्धि
तः हीनानयाम्यजनाश्वपीडयतियानिर्हृतमन्यासिपत्तस्मासन्नविनाशिनः सविभवस्तायायशापापवा कुर्वन्स्वसेन्यसामग्रीकुर्यदेनप

रेस्थितः एकदाजेननगरोभूपालस्सर्वलोभ्यगात् तद्दिनेशंकितस्तस्मात्सूर्णोदृष्टक्तिभिः स्वसैन्यमंयसहंताज्ञाराजधान्यांगतोकरोत् वितस्तांन
वेसदाह्रैशैलपूर्णाचतुर्गदे तरदायामयक्रमश्चदशकेनगरांतरे सेतुवंधंव्यधाज्ञेनकदलारव्यमयंन्नृपः स्वक्षतततदाज्ञासीत्सविघ्नमिवभी
तिदं नगरोपप्लवाशंकीसन्नस्थोयत्नमास्थितः पुराण्विधालयामासतत्सुतंमंत्रयुक्तिभिः संतापमदमुक्तोरायणामिद्वालोक्यापिरम्य
गुणैर्योवांछत्यपदंसिणायनमभूज्ञात्वाद्विमातिमदं लोकानामसुखंसयाप्यभूमयासाधपुनर्योमजत्यर्थायेवपराणकारनिरतःसूर्यो
यतस्सैनमः क्रमराज्यांतरंप्राप्तेतस्मिन्नैदराज्यशंकितः स्वासैरेष्टाज्यरदानेसमादेर्षान्युत्रमित्यरः पुत्रमेवमरोदुस्तादकमामोदृष्टत्त
रः यत्रमत्याणसंदेहगतिर्नान्यात्वयाविना मन्यत्रावेसाणोयुक्तो शयितस्यतदासनं आसीनस्यसमुत्थानमुस्थितस्यचधावनं कि
मन्यत्तत्यमेवोक्त्वात्यक्त्वापिस्कृतयंत्रणां यद्यागच्छसितत्तूर्णंपूर्णंमाप्स्यसिवांछितं अतितूर्णं नचेत्त्वामोममपिजीवतिविह्वले गते
मपिमदभ्यर्णंपुनरागमनेनकिं तावत्तत्यप्युरंप्राप्तः सोभूत्तीर्णान्नृपात्मजः राजानीकैः समंयुद्धमुद्धतस्सर्वलोव्यधात् अथोदतिष्ठ

तुमुलस्तत्काले सैन्ययोर्द्वयोः ॥ अन्नद्युवानसन्नद्युद्धेसाणसुद्दुम्मदः अष्टाविंशाद्ववर्षाणि नपचत्रिंशोपि वत्सरे वैरेनीत्वा पिता पुत्रोपि
सूनेः कारितो वधः तत्रस्यादरदीवान्यपरिनः सरिताजले समजुस्तद्भ्याधनेशो वपूर्णमभूत्सरः हत्वा मत्युरिवास्तुर्यात दिने नृशंसत्र
पी नो भर्तुर्वधमुद्दिश्य नदीपारसमासदत् धिक्कायः पेतकेदेशारसाणीयेपि निःकृपः परदेशजयत्यक्तात्ताहृद्विः घंसमसमाचरत् पापात्त
पिरवजादाघागत्य त्वाभयं वेतनं भूपमुद्वेजयामासुः फलेयारनुभूपते वच्चः सत्कलदोषपायमहमप्यनाहृगतादृगतावता स्पर्धया
वरियेषदंत जनकोनेकेनमदः सुतः भास्वानभ्युदितः सतावृदतुलः सर्वप्रकाशोधतायन्मादात्म्यवशेनवद्रगतया घस्ताभवेतिस्वयं
तं देशकाष्ठैर्दुष्टैः प्रजानां नाशहेतुना ॥ श्यादमरवानाविज्ञाणाल स्मृपाभोगस्युतत्यजे इत्याते कादिभिर्दुःखैर्वरदेश्वजीव्यात सर्वेना
शकरीसा स्तु भूभर्तुर्वद्धपत्यता सोचंचत्तेषांस्वभेदामा भूपाद्दास्परस्परं माजायेतापवादुष्टः सुतः कस्यापि दुःखदः प्रजानां कपुरीणाक्षौणी
राजपुत्रावुभावपि सूर्यस्येवमदीभर्तुः पंगुकालाविवादितो अपकर्तुहिम्बिपन्मयान्नयमानः परानपि सभोदाताशुणग्राही स्वामीह

ग्लभ्यते कथं यापितो यत्सुतैर्दुर्दैः सोस्य जागपविपर्ययः स्पृशावन्तस्तदिताङ्कैः स्मितिर्पौरगिरः पथि पादद्राहस्य पातोपि नगराग्नि
गान्नृपः पुत्रोस्य त्रिभवेस्य तुष्यति नृपो वोढोध्वरः स्यादिति स्वेहात्मपदमस्य यच्छति निजामुल्लंघ्य ध्यनीति क्रमं ज्ञात्वा ते वलवंतमात्मस
हर्षितादपि वार्धके तेयनाम सन्नुसुखेन जातु लभंते निद्रां सचिंताज्वराः वङ्कामल्लिकजप्रध्नेनसयदारा जालिशादिदिहृतोभ्यात्तद्वेषवशाद्भू
वकदनं काश्मीरिका नामहृत तद्वज्जैन महीभुजा स्यतनयद्वषात्किमालोक्यते ततन्मामृद्रुहूसततति नृपगृहे शाविनाशप्रदा इतिमागेक
पाश्र्तावनग्रामस्याणां जैनभूपतिः वधात्कृततनयं निर्दन्या पस्वप्यपुरांतरं तीरद्वयेवितस्तायाः पितापुत्रवलद्वयं न्यवीविशत्समास
न्नेपरस्परजयोद्यते अत्रांतरे हाज्यखानः पौत्रो मागतः सुपार्श्वइव सद्भूतादर्शाभ्यांसमासदत स्कृत्वावरादमृत्मोते पुत्रमाप्रवला
न्विते अथेभकामखानं तं मत्कोतुव्यमजन्नृपः कालापसोहाज्यखानः प्रेम्णाश्लिष्य कृतादरः मीति निष्टकानिहृतेन्मातरस्वसमा।
नयत अन्येद्यर्मानितहृष्टाजनकेन निजानुजे आदमखानोविज्ञाण स्तत्रस्तो गादिगंतरं शाद्विभंग यथा सिंधुसमुद्रीयवलान्वि

तः प्रापश्रीमिश्रंधुपतेर्देशंकृष्टपरिच्छदः इत्थंत्रित्रिंशमेवर्षेज्येष्ठेनिष्कास्ययुक्तितः राज्यखानान्वितस्तुष्टोनगरंप्रापभूपतिः शिशिर
समयेयेनाभूत्क्लिष्टश्चिरंहृतपक्षतिधैर्यराणाकृरेषतः कालेनिनायशुचाकुलः कुसुमसमयेप्राप्योद्यानेविकासिलतोज्ज्वलंकिसलयर
तःसोपंभृंगः सुखरमतेपुनः अस्मिन्नवसरेतुष्टाद्राज्यखानोधृतंचिरात् यौवराज्यपदंप्रापज्जनकाज्ञकोपमान् पितुःप्रेमभाणिप्र
प्यसत्वष्टभक्तिपरायणाः हृदयान्नात्मजज्ञातुश्रीमामाङ्गीवकोस्तुभ विनयसिप्रदेवाग्रजानुसंकुचिताकृतिः हकारइवसद्वर्णास्मो
षामर्वोवधिर्वभौ नतत्तीर्थनसायात्रानसालीलानचोत्सवः तदाभून्नैवयत्रागाद्राज्यखानान्वितोनृपः योनित्यपरितोवृतोगणगोतेरस्य
पंभक्त्युज्ज्वलैः पुत्राभ्यांसहितोदितस्त्रिजगतांनानाविलासान्भजन् कालोगच्छतियस्यलास्यललितंगीतंचयघ्यूणावतः शस्मःकास्य
नतन्नमस्यविभवःकैलासवासोभवः॥ ॥इतिजैनराजतरंगिण्यांआदमखाननिर्वासनेराज्यखानसंयोगवर्णनंनामतृतीयःसर्गः॥ अ
त्रांतरेमदनवंधुरपादमेतःश्रृंगारमारकुमुदाकरशोदिणीशः मानांधकारविनिवारणभानुमूर्तिःस्फुरज्जल्लतालिललनानानावयौवनश्री

ततः॥ अथ अन्यतो रमदनवधूरयाहसन्तः शृंगारसारकुमुदाकररोहिणीशः मानाथुर्ग्रन्त्रात्सर्वेराजापुष्पलीलाचिकीर्षया पयोमरुत्वराज्ञो
वीनेकानूरः सुतान्वितः तारंडसेङलीराज्ञीवितस्तातरगावभी शक्रसेवविमानालिः तीरद्वयोपशोभिता द्वारोपरिगवाक्षास्तुछापाप
विभूषिता स्वकीयराजवासस्थो राजावंतिपुरकृतः विजयशादिदेशेषु नाटेन्द्रसुमुपाविशन दानेपांभूभुजेजेतुपत्राजसभानिभात
भावाप्तक्षोभवत्कौत्वावृक्तधासुमनोभवः मालकारमवंधज्ञाः सिद्धांतश्चतविश्चताः पत्रांतः कारणोकवाद्रप्राणगायानाद्मपिनानाया
मगतास्त्वाप्तस्वरागमनोहरा यत्रगीता रसस्फीतावभूवुवत्तयोपिच कलाकालापवेत्तासीन्मानमानससेसोस्वभूत रंगरंगद्गुविलोका
विधाविधानसंशयः प्रतितालेकतालादिवकृतालविभूषितं तत्रतारावनारावसंज्ञानेविदग्धनेटाः उत्तमवानामकामांसत्रगायनीनयनोत्स
वः लास्यतोडवनृत्तस्थानकेषांरंजकाभवत भावानेकानपंचाशत्तस्यांस्तानोद्धतावतः दर्शयत्मोवृत्तपान्मः तामूर्तीहस्वभूर्छना पासा
नृत्तेचगीतेचतत्तोभेस्त्यधिकेमुरव रतिवादोभवच्छ्रोत्रनेत्रयोः प्रेसाणसाणो पात्रीगानापिकधाने रंगाधानेतदाककतन दीपचमत्कमा

लास्तामधुपैः परितो वृताः राज्ञो राज्येस्माणात्तुष्टैर्नन्तप्रेक्षागतैः सुरैः दीपमालाछलान्मुक्तानूनं हेमांबुजस्त्रजः जलांतर्विंबितात्का
पि दीपाली नागलोकृतः वसुधोननृपश्रीस्पादापितवा ध्वनत्तदा तादीपिता दीपमालाहि धाराग्रे चकाशिरे दिदृक्षागतनागानां फ
णामणिगणा इव किं राज्यालोकभावान्नटमुविमिलिताः पूर्वभूपालजीवाः किंव्योम्नस्तारकौघः शशधरविमुखः सेवनायावतीर्णः किं
वामिद्राः सुरेंद्रा निजरुचिरुचिराः प्रेक्षणायोपविष्टाः किं चैता दीपमाला इति जनमनसां मास्तहूराद्वितर्कः मोस्मादेषपुरंदरः कविबु
धाविद्याधरास्सेवका अंते देवसभासदः सत्पुण्यासिद्धाः अमी योगिनः एता अप्सरसां रसोजितगुणा गंधर्वकाः गायना रंगो यं त्रिदिवस्य
लीति जगदुः सर्वे जनाः प्रेक्षकाः अंगारसारचूर्णादिगंधकौषधयुक्तिभिः रागैः शिल्पिकृतालीलाक्रीडालोकमरंजयत तथाहि सो
षधसम्पूर्णान्नालादृक्षिकाणाघनाः निर्यात्कुसुमसंपूर्णस्थाणवल्लीभ्रमंभ्रमधुः सर्पाकारानलज्वाला निर्गतामलिलांतरात चक्रोप
स्सकलोकानां त्रासास्स्वयंभयादयं नालकाद्दुस्थिता व्योम्नि ज्वालागालकंपकृत्यः राजद्राजतराचिष्काजीवस्थौपमाभ्यधुः रज्जुबद्धा

गमदूरं ज्वलेत्योषधनालिका आहूतेयेनयानीतास्ताद्दश्यावद्देवागताः गतागमिकुंवेत्योदीपाउल्काइवोल्वाणाः प्रेसकाणांप्रिया
दृष्टीरहान्नक्षुताबद्धाः अत्रपात्रीकारस्यापिज्वलेत्योषधनालिका फलोकोमुकोसद्दांगस्वांगस्वर्णपुष्पास्त्रियंव्यधात वक्रिकीन
लीलायायुक्तिज्ञेनमहीभुजा शिल्पपित्वादृभमारव्यतास्तासर्वाप्रदर्शिताः सारस्तदुपयोगपात्रदुर्लभोयोभवत्पुरा तत्फक्किशिसि
याराज्ञास्वदेशेसुलभःकृतः प्रश्नोत्तरमयोस्वोक्तिदृभमप्रतियाकृता पारसीभाषयाकाव्यदृष्ट्वाधकुरुतेतनकः तशिल्यामतिक
ल्पितास्तवसदासंगीतवोधारतः सालंकारविचारचारुधिषणाकाव्यचतत्कौशले सच्छास्त्रश्रवणादरःप्रचनवंशोत्पादनायोधमःश्री
मज्ञेनमहीपतेर्वेकृमेतस्तेस्यवक्तुमधुना रघुज्याद्वोल्कादरास्व्यस्यशिष्यः सर्वगुणांबुधे खुरासान्नागतोमल्लाजादकारव्योमहीपतः
वादनात्कूर्मवीणायाः मायातुल्यमनुग्रहं मल्लाज्यमालनामापिम्लेछावायोपकारकः नारदावासवस्येवराज्ञोभूदतिरंजकः तैर्वाणाध व२
ः सोदंसवेंगीतविशारदः तद्दूदुनवगीताकौशलंसमदर्शयन अन्येपिजाफरादाधामयास्तदनृपाग्रगाः तोफन्दुफरानरागानगाय

न्वीणायामसमं गीतं द्वादशरागांकंगीपतानः सभांतरे श्रीत्यैवैकामिवापन्ना स्तंत्रीकंठास्थिताः स्वराः देशसंस्कृतकाव्यज्ञो राज्ञोनिकटकेवासभू
त पंडितो नोत्यसोमाख्यो देशजैनचरित्रकृत देशभाषाकविर्योधभट्टः श्रुहेचनाटकं चक्रेजैनप्रकाशाख्यराजवृत्तांतदर्शनात् भट्टावता
रः शाक्नामदेशग्रंथाब्धिपारगः व्यधाज्जैनविलासाख्यराजोक्तिप्रतिरूपकं वीणानुवीरवाकाद्याः सर्वाः तुष्टेनभूभुजा सुवर्णारौप्यरत्नौघ
पीठतास्ताश्चकाशिरे तदृत्यचिक्रीगिकाहार्यसात्विकाभिनयोज्वलं नाट्यं द्रष्टुं जनः सर्वश्चतुर्मुखशासन इत्यस्त्रिवर्गविद्राजा त्रि
जगत्ख्यातपौरुषः त्रियामस्त्रिविधैर्नृत्यैरनयत्त्रिदशोपमः स्फुरद्दिव्यकिलोल्लासहास्यसभवनांतरे आसदन्तारकापूर्णचंद्रमिवाव
रे ततेविमलक्रोडेतपानक्रीडामहीपतिः कर्तुमैच्छमेतत्रपुत्रीमत्रविभूषिताः पितृप्रणामनतास्तिक्रोडाज्यख्यानाप्यभक्तिमान् वसंत
वर्णनोन्मिश्राचाटूक्तिमवदद्विभोः संगीतनादनिपुणात्कलकंठभृगात्कोत्थानिलवततिलास्यविधानदक्षम् गीतप्रियेनरपतेक्रिमुसेवि
तुल्यामाश्रावसंतश्रीतुचारणाचक्रवर्ती भेघाडंबरमंबरंयदितदानिनेष्टशोभावर्षनिस्तीसकोरणांतेनदिवसंतत्राप्यहोवाधिताः स्वामी ॥

नः ११ श्न स्तवेपोद्यद्दतोद्ः स्वादितीवागताउद्यानेतवेदवसेवनपराः पुष्पस्थलात्तारकाः पंक्तांतकाकलंकिताजलमयायोभोगिदे
हात्त्वद्देशेविलसत्युपात्तविषमाः सन्मार्गविघ्नौघताः यायाताः स्वयंभवदेवविलयश्रीमत्यतापोद्यादस्मिन्दूषमंयेवसंत समये
प्रालेयपूरायथा श्रुत्वेतिभूपतिर्हृष्टोद्राज्यस्थानायसत्वरं सौवर्णाकर्तरीविधमप्रमेयसमर्पिपत् येयैः सेवाकृतातस्यशास्यादेशे
विचार्यतान् पुत्रस्तेदत्तमूपालोघोषराष्ट्राधिपान्व्यधात् प्रेष्याद्यासपासिंधोधमग्रोस्तान्सेवकजान् प्रसादपदंपातेसमुत्तीर्णा
न्यधान्नृपः विहृत्यैतांगिमृत्येभ्यस्तस्मिन्नवसरेनृपः सृतामानंदवाष्पाद्र्यो व्यधात्कनकवर्षणं दत्तमार्गोपचाराद्याराधिपादर्शे
नागताः प्राप्तपदपरीधानमानतुष्टानेकेभवन् तान्विलोक्यभवनोपवनादीन्पुष्पपूरपरिपूरितनोकः सत्तुवन्मरुवराज्यनिवासान्या
पंजेननृपतिगरिस्व॥ इतिश्रीजिनदत्तजातरंगिगापापुष्पलीलावर्णननामचतुर्थः सर्गः॥ अत्रांतरेसुतप्ताप्रानिष्टिंतः सहतोघत
कुल्यानवनवारवर्षभ्यातिष्ठारसिकोभवत् कविश्रीजोनराजोयांस्वसन्दर्भांतरेब्रीत ग्रंथविस्तारभीत्यातद्वर्णनेनमयाकृतं एकेवास्तु

मगावतीननुपुरीमात्रात्तनिर्माणकांतत्राप्यन्नसदाविमानवसतिर्देवादिषुश्रूयते सोभूत्भूमिपुरंदरः पुराशतक्रतुदेव्यांवंतोपत्रैतेनिवसंति
मानसहितास्तभूमिदेवादयः श्रीजैननगरेपंचदशोद्देयाकृता पुरा राजधानीनवात्युच्चाविहृदिवगदोपरि तस्याः समीपेनृपतिस्था
त्वाशिशेषवत्सरे दृष्टिकदारुसवद्धराजवासनवव्यधात यत्पृष्टेस्वर्णकलशोभाति भातिमनोहरः हेमपद्मरवोन्मुक्तः शक्रोणास्क
तकीर्तिवा यद्द्वाराग्रनियुक्तेभ्यस्तत्तत्कर्मसमादिशन आजीवंसोवसद्राजाराजधान्युज्जितस्थितिः यत्रवापीगताहंसागीतंशासास्व
नछलात कुर्वंतीवसमीपस्थागायद्भ्योनागिसत्कृते यत्रखर्वीकृतारातिः सुपर्वाधिपतिर्यथा सर्वोहः सुखगंधर्वचर्वणोरनयत्सुखय
दंतेरसुविस्तीर्णः सर्वदर्शनमंडपः काचभित्तिमयाभातियत्रश्रीसिंहासनोज्वलः यद्गर्भोकपसंदर्भनिर्मितान्नृपसंस्थितान वीतापि
सफलोयातः प्रातर्ध्यागासुखप्रदः ॥ अनुक्रम ॥ कदाचिल्लाहदरं दुर्गंयात्रांद्रष्टुंगतोनृपः राजवासनवंकृत्वाजीर्णोद्धारमकारयत स
मुद्रकोटादारभ्ययावच्छ्रीद्वारकावधि तत्तन्नचनवानासंवालयंसुदरान जैननामांकितानग्रामानकरोन्नगभूषितान उपरिमहापथ्य

श्रीमत्पन्नगभूषितान् तदन्नसत्रतत्प्रानामर्पितांस्त्रिपुरस्थो उदरंमेदुरंसीतोराजालयोदरःकंपं अन्नसत्रेसितेशानेवेदाद्दसेत्रम्
भिषु अस्तुनक्षशिरःशोषश्चित्रमिंद्रोपि चाभवत् मत्स्येभ्योनित्यतः प्रेम्णःसूक्ष्माणामभयंददौ मत्स्यानामन्नसत्रेणविततालासिंधुसं
गमे अर्थिनामतितत्प्राणांश्रीशंकरपुरेन्नपः अंपस्पचिदंधश्छायानांफलानिसहीरुहां अश्रमायोध्याद्धन्नसत्रेध्यजनसौरभैः क
थनक्रुक्रुमस्याभूतस्यधर्मेदकर्यनः अच्छिन्नसत्रेणविजयम्परस्वामिना उदरंमेदुरंसिद्धमाणांमायत्नतोविभोः अन्नसत्रमविच्छिन्नेहे
त्वाम्भूरपुराधुना म्बल्कस्थानेव्याधाद्राजाम्भारिकाणाभिसारिकाण् गुणीभूत्वोनिराचारःमाचारोयवनोद्विजः नाणोपियस्तदन्ने
नकश्मीरेषुसनाभवत् शंभुश्रीपतिजकुधानमुनिभिः पूर्वेरवेरन्वयेजातेनापिहतःश्रमस्त्रिपथगागंगेवजातानदी तेषांस्वार्थेमभूद
सोनरपतिःसोयपरापेपुनर्दशेस्मिनसुधियानादीनेवनवानानापथ्याकृष्टवान् नवीनोदारकेदारभूम्युत्पन्नमतिस्थलं कूटाधान्य
फलैःपुष्टादृष्टाःपर्वतसन्निभाःधान्यकूटस्थलान्नूनंसामृद्धाव्याःक्वचस्थली मांसोपायाजायस्मादुद्विसापदिनेदिने दुर्लभोपद्रवा

रा०ज
१०३

103

निष्ठायत्रयत्राभवन्नस्मिन्तिः समुच्चयूखसस्याव्यांतत्रतत्राकोरोन्नृपः नततथ्यलंनकांतारोनमरुदेशोनसारदी यत्रनानीयकुल्याःस्वाःस्वनामां
कः पुरीर्व्यधात् नसानदीनतत्क्षेत्रंनसग्रामोनसापुरी ननतस्थानंनपद्राज्ञाजैननामांकितंकृतं यत्रयत्राभवन्निम्नाः प्रादेशास्तत्रकुल्यया
व्यधाद्राजासरःपुष्पविसश्रृंगाटभूषितं धन्योवारिधरोधरोपकरणायुक्तःसदाजीवनेयः सिंधोःसलिलंनिरर्थकंततयानिन्येनिकृष्या
न्वहं कांतारेषफलपुंकेपुरुचिरंमुचत्यभीक्ष्णंयततस्तेनकोदितसर्वसस्यविभवोलोकः सुखीजायते लोकेऽलङ्कृतिरुद्यानंतयदगाधसरो
वरं तस्यप्रतिष्ठामस्तावाहूणांनक्रियतेमनाक् आराजधायदीर्घसूरंध्रयोः सरोवरं नौकानूढोचरन्नित्यंव्योम्निवेंदुःसुनिर्मले श्रीरत्नय
त्रायत्रांतःसोड्डीनाःपरंसुंदराःपोताइवारुचनंपोतारात्र्ःशाकुनिकान्विताः तिलमस्थागतायत्रनारिनीत्रिपुरेश्वरात् संगच्छतेसटांकोपल्ले
कोद्रद्रुमिवोल्लुकाश्रीपर्वतोपिषट्कोशस्तीर्थस्नानफलेप्सया स्वसंगत्यातिच्छलावत्रसज्जनोवदिवादैनिशं शवलंतिद्रुमापत्रकमंटतिचप
वेताःपुर्यश्चनागल्लोकंजिलातयेत्रयिविता पद्मलत्तागभूशास्विशिलानिम्नसरोरुहा तत्तोगंध्यमिवाघ्रातुमानताना सेतजनःयत्रकापुग

एम
१०३

लोकेस्मात्स्वोदयाद्यस्मान्नमात् जानेयाति रविः कुर्वन्नत्यद्भुतमयनद्वयं यत्रतीरस्रुतीम्थयोः सेत्रभुक्तिविमुक्तिदं वाराणस्याधिकं भाति तीर्थरा
जिविराजितं विहारोरायहारस्वमठः सुकृतकोमठः आश्रमैराश्रमैराजवासैः स्वर्गोपमाव्यधात् दीर्घिकास्वतुच्छिकाद्धंसनृत्यतइत्यतइवसूर
त्यतइवसूनृताः दर्पयंते यजनैर्हाराद्धेमछत्रवरोदराः॥ मध्ययुगलं॥ येषामिहपुरीनामप्रसिद्धं नृपतेर्गृहं स्वसिद्धैः कुरुते सिद्धविमानावलि
विभ्रमं जीर्णोद्धवालयायत्राजधान्यंतरीकृताः धूलीन्नत्यानिजस्थित्यासत्यायाभूभुजाकृताः यत्रसर्वतरूणांकेदनिर्भेदोत्पन्नभूस्थली
सेचारिरायुर्वराराज्ञासफलाविधिताधिया एकत्रदेशेयत्रांतः सत्रश्रीजिनवाटिका योगिनां पात्रपूजार्थं कृतभोगाकृतस्मयं मध्यपुष्करिणीम
ध्यसंक्रांतस्वादलिश्रया यत्रेतिद्विजराजोपि योगिचक्रांतरेक्षवे भूपतिर्भोजयन्योगिसहस्रंमीलदीप्सया निष्कपमकरोन्निलंकितंपद्मांकि
तंपद्मासमाधिना आहारप्रकृतीश्रीयत्क्रीत्यारसवतीश्रिया देवीयक्रियंतेयत्रसत्कारसवतीप्रजा पक्वान्नराणयोदन्याभ्रमुभ्रमप्रदाः वि
न्वत्यभ्रभ्रमच्छत्राशरदभ्रश्रियोपमां पंचाधर्ममार्गदर्हेतुर्मृगनादमिषाद्ध्रुवं सम्मिलत्तारमारावैश्रूयतेम्रगयारवः सामोदकामनिर्मुक्तमो

दक्षायत्रयोगिनः श्मश्रुधौतोदकाजगन्धेः जाताराज्ञः प्रमोदकाः योगिस्फुरत्कारास्थिपदधिदिग्धामनग्गुलात योगाच्छशिकलास्त्रावात्त
त्रवीताः स्वयकृतेनः॥ कुलकं॥ मारिनामनदीतस्माद्धितसोतरमागता केवलं याभवत्सौरस्नानपानप्रयोजना हस्तिकर्णाभिधे क्षेत्रे युक्त्यारा
ज्ञा प्रवेशिता सिंधुसंगमपर्यंतनिर्मिता शालिनालिनी मृतानां देहदाहेन स्वर्गदो नगरान्तरे समारीसंगमः ख्यातो जातः संगाहितस्तया य
स्तेत्रपालाः कालेन किंकराः पंचवारिकाः यौरभ्यः शवदोदात्स्यमगरद्दत्त्वा शुल्कमन्वहं मन्त्रितः प्रमयेराजा विज्ञप्तः समपेकदा दंडयित्वा किरा
तांस्तान्स्रावशुल्कं न्यवारयत् ततः प्रभृति तत्स्थाने विमानानगरान्तरे दहनैस्तद्दर्शनं द्विषम्लेच्छानां हृदयः समं निर्गलावयं जाताः शीतिवशिवि
कारकैः छत्रदस्तेमनृत्यतो दृश्यंते वा घनिः स्वनैः दिगंतरीपपारीत्यायश्च राज्ञाप्यवारिताः प्रियानुगमनेनार्याश्चिताभारुरस्वकुर्वते श्रेयसेधोपका
रार्थ्यं पौराणां सृष्टौ तोनृपः विहारावहुविस्तारं ततस्संगमतेव्यधत् सच हाज्यविहारस्य पारावारपुरद्वयं गरुह्रश्रेणिमणिवातनायकश्रियमापतुः श्र
न्या प्रतिष्ठास्तत्कालं राज्ञा स्वस्येन कारिताः श्रीहर्षो नृपतिर्वभूवकविताराज्येतदापभवन्सर्वैतकवयः किमन्यदपितं सूदाः स्त्रियो भारिकाः संस

द्यापि कृतानितैः प्रतिगृहे पद्यापि निर्विद्या निधी राजा चेद्गुणवान् गुणाधुरसिकोभवेत्तादृशः छत्रशालविशालस्तस्माधर्मोपेगुणशालिना कृ
तापात्म्यः श्रुतशब्दस्तर्कव्याकरणेद्भवः आचार्ययुक्तकावासमदायान्नमम्बहिभिः पाठयन्सर्वविद्यानांवर्धयामासमंडले नविद्यासुखयो
संधिर्त्तजत्तिमिरयोरिव इति यथ्यवचश्चक्रेमुनीनामभयमदः सोराज्यसुखिवितेदशविद्याभ्यासपरायणो अर्कोसीत्सर्वदारोग्यंनृपतेः
स्वस्यचान्वहं राज्योत्पन्नान्पतलाहत्कोषोभूत्नयविहया यथायंडितसामग्र्यायामग्र्यामविदद्गुणेः येपास्तेपिपांडित्यंनाभूज्ञातुचि
दन्वये तेपिभूपप्रसादेनजाताः पांडित्यमंडिताः वर्धितानीवनोपायैर्दैवेनफलदास्सदा याताः सदस्त्वशारवत्वंविद्याः कोल्पलतास्त्व न
सा विद्यानतच्छित्यंनतत्काव्यंनसाकला श्रीजैननृपतेराज्येनाभूद्यासप्रथितामुवि विदुषांमान्यतादृष्ट्वाभूपतेर्गुणितांधवात् कांक्षतिस्मा
पिसंमताः पांडित्यनित्यमादरात निदाधकालेविषमः प्रतापोददेहरिर्व्यांतागुल्मपूगान् वंधानेकेषांघनकालएकोयोजीवनेस्तान्वि
तानाकरोति सेकेधराधराणांयोपवनैः सौरितःपुरा पुस्तकान्सकलान्सर्वास्तगान्यप्रिरिवादहत् तस्मिन्कालेवुधाः सर्वेसौसुलोपद्रवाज्जवा

तगृहीत्वा पुस्तकान्सर्वान्यपुरं दूरं दिगंतरं किमन्यद्द्विजवृंदेषु सर्वेष्व्यामनोरमाः कथावशेषतांयाः पद्मानीव हिमागमे सुमनोवल्लभैरोनात्रा
ज्ञाभूषयतास्थिति नवाहृताः पुनः सर्वमथुनेवमधुव्रताः पुराणतर्कमीमांसाः पुस्तकानपरानपि दूराद्दानाप्यवित्तेन विहस्य सत्यपाद
पत्त मोक्षोपाय इति ख्यातं वासिष्ठं ब्रह्मदर्शनं मन्मुखादश्रृणोद्राजा श्रीमहाल्मीकिभाषितं श्रुत्वा शांतरसोपेतां व्याख्यां स्वमेपिनो नृपः
अस्माषीदभिकां ताभावभवक्रियाइव योपज्ञाषाप्रवीणास्ति सततभाषोपदेशभाक लोके नद्विजनानानाभाषालिपिविदोखिलाः इति
संस्कृतं देशादिपारसीवाग्विशारदैः भाषाविपर्ययात्तत्त्वच्छास्त्रं सर्वमचीकरत धातुवादरसं येथकल्पशास्त्रोदितान्गुणान् यवनाश्चा
पि जानंति स्वभाषासारवाचनात् दशावतारपृथ्वीशयं पराजतंरंगिणीः संस्कृतारसीवाचायावचनादास्तुकारयत म्लेच्छैर्देहत्वायासा
रंद्राटके स्वरसंदिताः पुराणादिचतधोत्क्रपावाच्यते निजभाषया कश्चिवचक्रूत्वा शुचिरुचिचिरं धर्मशास्त्रपवित्रधंतंचित्रेपटेदृवतितोरम
नेतत्क्रियायः श्राकाणपान्यप्रतिदिनमंबुपद्मिनीपत्रतुल्याः क्रल्पाधारा अपिधृतगुणाग्रहक्तेन तस्याकिंचित नौवंधननगिरियात्रामाकार्णपादिषु

णानतः तीर्थयात्रोत्सुकोऽराजुः कदाचिद्भवन्मनः एकोनचत्वारिंशेऽब्दे पितृस्सानुवासरे यात्रादिदृक्षयाभूयोजगामविजयेश्वरं नानावर्णाम्बुक
च्छन्नैः श्रेष्ठकैः परिपूरितं पुष्पाकीर्णामिवोद्योनमद्राक्षीद्रंगमण्डलं यत्र वादरपालाधारराजानो वीक्ष्य सहल्लाः तद्दर्शनायातात् हर्षमन्वभान्त्रि
ति गगनेतारकापूर्णां दीपावलीरंगमण्डपं यत्रान्योन्यतुलां चक्रो रात्रौ कविबुधार्चिते अमावस्यादिने प्राप्ते नानानागरिकामुखैः शुभेशुभ
दं यत्र शतचंद्रं भुवस्तलं दीपवृंदैस्तेनवासरेपिपत्रांगतैस्स्फुरन् दध्रे तारकध्येयघत्वं तिक्कैसंचयो यथा विजयेशाद्यात्वास्थापभूपः पुत्रयुक्त्या
न्वितः पश्चाम्मुल्लयमदुर्मार्गमपेदेवाश्मैरस्त्रिभिः दृष्ट्वाक्रमसरोविष्णुपादमुद्राकृतिं प्रभुः पादस्थानामजानं दमविदं भक्तिसुंदरः श्रद्धाच्युते
शगिरयः पतन्तोयरवच्छलात् अकुर्वन्कुशलप्रश्नं हंराशजमहीभुजे कस्तूरीकुसुमपर्णानां कोशागारावनिंगिरिः दृष्ट्वातुष्टोऽन्यपंश्रेष्ठो यो
गीवेष्टां दरेस्तनुं अथ नौकां समारुह्य धीवरैः पंचषैर्वृताम् धृत्वा सिंहमहं सो चचार सरसोऽन्तरे गीतगोविंदगीतानि मत्तः शृण्वतः प्र
भोः गोविंदभक्तिसंसिक्तो कोप्युदभूत्तदा नौजप्रतिश्रुतामंजुगीतनादस्तदावयोः अनुगीतस्वात्रस्थैः किन्नरैराजगोरवात् सांगसंगतः।

राजे स्मरतो हिमवत्पृष्टिनिमाद्रिभोभक्तिभीतेरिवोन्मुक्तो देवैः कुसुमवर्षेण दृष्टास्तेन्तरेश्चेतादिमान्यो भ्रमणाकुलाः तीर्थेस्नानाम्रैकैलास

१०६ शृंगभंगिष्वभ्रमव्यधुः सत्स्वविल्ववतारस्त्येन भक्त्यापदक्षिणां त्रीन्वारानकरोत्कृतं तानुस्वकमविक्रमे योभूदामसिद्धार्थे नो वेधनगिरिस्त

106 दा मत्यसत्तः छेत्ता राज्ञा वृद्धानौकोपरागतः सुकुमारसेरायो वसुकुमारः स्नानपथि सुकुमारो वृपानेन सुखपुरमिवासदत् स्राव

नस्थानाभिधाः पुण्याः स्पृशंस्तीर्थजलं शुभं पिबन्सतु दिनेनेतो येप पश्यन्वनतरुश्रियं जिघ्रंवाघधिपुष्पाणि पंचेंद्रियसुखप्रदां तीर्थयात्रा

विधायेत्यं नगरं प्राप भूपतिः इति श्रीजैनराजतरंगिण्यां क्रमसरोयात्रावर्णनं नाम पंचमः सर्गः ततः क्रमसरस्तुल्यं राजा पद्मपुरांतरे तत्को

तुकापनोदाय चक्रे जैनसरो नवं फुल्लकेकुमपुष्पोघपत्रामीभूतस्थलच्छलात् शारदीवागता प्रीत्या यमुना यत्सरो वरं कुलो ह्यगानागा

ध्वंसमस्मितपत्त्रे रनवे राजद्राजगृहा राजा राजराजोपमो व्यधात् उच्चैः पदस्थममलं रुचिरं जिताशं संपूर्णमंडलमखंडकलाकलापं राजान राम॰

मीशमवलोक्य हतोपतापं कांस्तिं केन नितरामपि हारमस्थाः दिगंतरीयाभूपालाः स्रुत्वेत द्गुणगौरवं नानोपायनवर्षौघैर्ववर्षुनितरामसु १०६

वेगेनजितवायुंसंताजिकाख्यंतुरंगमं उपदाव्यमृत्तस्याद्वंपंचनदप्रभुः किंचान्येश्रमुखःख्यातः कंठात्कृत्तेनवेत्यसौ इतीवनाट्येयोदपी
द्धरान्नृठाकरोत्यपि मवालदस्तःसद्रश्मिः सुखलीनःसुलसणः यथासावदमित्यंतृनासदिष्टास्यताडने पादैश्चतुर्भिः श्रुद्दोयोसुखमध्ये
नचावदत कल्याणपंचकाख्यातिकल्याणाभरणोज्वलः मांड्व्यगोठभूमीशः खलपपायोमहपतिः अतत्तुषन्दरन्दाममनामवत्त्वरूपा
हितैः इत्ताह्यस्मिन्नृपोभव्यकाव्यकृत्वास्वभाषया माहिणादुव्यसंयुक्तसव्यसाच्यग्रजोपमः सोप्यनर्घैःपदार्थैर्नेतयातुष्टोमहीपतेः सालो
कौरेयथाभूपकाव्यस्यापिमनोहरैः वस्त्रनारिकुंजराश्वंकुंभराजाविसर्जयत् अद्य इदितस्कन्धनारीकुंजरकौतुकं राजानुगरसेद्दाख्योगो
पालपुरवल्लभः गीततालकलावधनाय्यलक्षणलक्षितं संगीतचूडामणिप्राख्यं श्रीसंगीतशिरोमणिं राज्ञेगीतविनोदार्थेगीतग्रंथंव्यसर्जयत्
प्रगमं॥ तस्मिन्राज्ञिदिवंप्राप्तेकीर्तिसिंहोमहीपतिः तत्पुत्रःपितृवत्प्रीतिमवाप्सत्यदितोपदः मंडलीकाधिपोराजास्वराष्ट्रनगराधिपः माहि
णान्नृपतेःप्रीत्याललामनीयकं चित्रवर्णोल्लसत्पत्सलस्यशोभान्महीपतेःपक्षिणांमुचुकुंदाख्यान्याहिणोदक्षिसुंदरान् जिघांसयाच

राज
१०७
107

रन्सोपिभूपतेः प्राक्तैर्गुणैः वृद्धोदितं स्तोपित्रिंशच्छेणावल्लकोल्लकोपमः कश्चिच्छ्रीराजहंसस्य राजहंसयुगंददौ अन्येहंसायदुस्नाराज्ञे
ममरंजयन् मारस्वतन्त्रमतस्तानि दंताः पंक्तिपावनाः तरंगतरलोल्लसल्लक्ष्यतोमलतुलांदधुः रघुराणानमहीपस्य पंसेवाजाहयप्रभोः भू
ध्रामंदारमालेवध्रियतेदिगधीश्वरैः यस्यायुधोर्जितदाराः किंकराः सुभयंकराः यमस्यचापितकराव्यचरन्धरणीतले तन्नराशाधिपोमे
जोभोमैसेदः समहीभुजे तच्चाश्ववेसरीयुक्तोव्यसृजत्तापधिंचरं कौतहंसोदसंग्लातख्यातवस्त्राकपायनैः मदस्मदासुरत्राणो गूर्जरेशो
प्यतृतुषत गिलानमेत्समक्कादिदेशाधीशादितेछया दुर्लभोपायनैस्तैस्तैर्नकेभूपमरंजयन् अनल्पाशिल्पिनः कल्पवृक्षकल्पस
मंनके भंगारवायपुढ्राच्छिल्यकल्पिकल्पितकल्पनाः काश्मीरिका अपाभ्यस्यतुरीव्रमादिचातुरी कौशेयकंवयंसघवहुमूल्यमनोह
रं जौर्णास्येदादपोवस्त्रविशेषादूरदेशजाः काश्मीरिकाश्चभांत्यधसमपोस्तेन्दपोचिताः विचित्रवयुनोत्पन्ननानाचित्रलताकृतीः
दृष्ट्वाचित्रकरायेषुजाताश्चित्रार्पिताइव अनंततंतुसंतानवर्णाचित्रिचिन्तसुंदराः वभौकौशेयकाख्यातादेशांवशेश्चभूपतेः नानावर्णाविशेषवि

राज
१०७

त्रैकूटकालंकारसारो चित्तो विद्यामानवराजितोतिसुरद्रुः कोशेपतात्ख्यातिमान श्रीमान्नित्यमहोज्ज्वलोतुलगुणः सत्तंत्रसंपत्तिभृद्राज्ञाते
नाविशेषितोनिजधियावैशापिदेशापिवा॥ इति श्रीजैनराजतरंगिण्यां चित्रोपचयशिल्पवर्णनं नाम षष्ठः सर्गः दातामेवान्त्वितिपतिर्यदिमा
दशेपेलोकोपि दर्शयति तत्स्य कलाकलापं वर्षासु वर्षति घनो यदि चातकोपि नृत्यन्मुदा भवति तज्जनरंजनाय: अथोत्तरपथाद्दानख्यात
कीर्तेर्महीभुजः रज्जुभ्रमणशिल्पज्ञः कोप्यगाघवनोतिकं विशामस्वामिधेस्यानिकदाचिदघवनोत्सवे तंद्रष्टुमगमद्राजापरिवारविभूषितः
धनुर्दण्डशतायामांतरस्थान्दीर्घरज्जुभिः उच्चान्स्तंभानुवघ्नात्सस्वशिल्पप्रथनोद्यतः अभवन्कौतुकास्तेयनागारज्जुपुरादिषु भाविस्वभक्त
भूपालदेहानिक्षेपणादिव अथोभूभागलंघ्यैकरज्जुमार्गेणनिर्भयः अगाद्दमकरोदमकरोत्तत्रपतत्रीचनभोंतरे निपातात्स्खलितात्तत्र
लोकाश्चितानुरंजका कवितेवसशिल्पज्ञ्याचित्रापरगतिर्व्यधात् अनीचवर्तिनस्तस्यग्रहस्येवफलप्रदा सुरश्मिराशिरास्यालंवभूवाश्चर्यपव
न्वणा कृत्वासुखंसुरुचिरंसुचिरंविधाता दुःखंपुनर्जनपदेजनयत्यसह्यं वर्षेप्रदर्प्यजलदः कृषिकर्षकेभ्यो दत्तेननृपफलंवितनुतेकारकाविकारं सोत

राजे
१०८
108

ज्यस्तुरविते देशे नरेशेनिरुद्रवे अकस्माद्दुःसहाजाता तु सा तान दद्दृशुर्जनाः ईस्मातेकागमेसेतु हेतुः सर्वजनक्षये अथोत्तरादिशारात्रो धूम
केतुरदृश्यत दीर्घपुच्छोच्छलत्कांतितत्कोतुकपरा द्रूव कालेन द्रुघनोंसिमसपायेवमद्दीक्षिता मासद्वयंस्फुरन्नासीत्सव्योम्निविमलेस
दा सदेपेहृदयो राज्ञश्चिंत्तो घोनिष्टशंकया अदृश्यत सदा श्वानो विक्रोशतः पुरांतरे शुचैव रुदितांक्रदामाविविघ्नेक्षणादिव एकप
क्षे भवच्चंद्रसूर्ययद्दाणमस्थितिः एकपक्षमिवादातु राज्यं राज्यविपर्ययात सूर्यसंक्रांतयः क्रूरदिने घ्रामास्तदाविशो भाविक्रूरद्दलोत्पा
दमादचिंतनभीतिदाः मतिमोतासयास्यत्ययंकिमितिद्ःखिता राजधान्यरुरस्छत्रततलोलूकघनिछलात दृष्टोवसेद्दितीयस्यांमुधा
शुक्तत्रैतेजेनैः उत्तान इवमूपेशमन्यसूचयितुंविशां अत्रांतरेमहाघोरमनावृष्टिकृतंभयं उदभूदन्यदेशेषु दुर्भिक्षोपद्रवासदं भिक्षा
न कान्यदेशीयानमेतनृपानिवागतान् दृष्ट्वापप्रच्छन्नृपस्तेचवार्तांतस्याब्रुवन्निति राजन्देशेषनेकेषुस्माभाग्रात्समततः सर्वांतकोत्कालइवदु
ष्कालः समुपस्थितः दुर्भिक्षेणाप्रभवतां मानीनां सामदार्घेता नीतानीचेनसाधूनाभिवसर्वोपयोगिनां भुंजतेश्वादयोन्योन्यं पिशितं क्षुद्

राम०
१०८

पुद्गताः तत्तछून्यमाद्धांतः स्थानिः शोषित शावमजाः स्यशोभिछ्छत याद्दशमायक्षित्रादिनिष्ठिताः सुधाद्विजवरा देवमयाताः सर्वेभस्मताः का
पिविप्रस्त्रिय स्तत्तदभस्मान्नीसाणस्मभाः पक्षान्नेसविषेमुक्तास्वमन्यां स्वयमूनव्यधुः अवश्यावसतिं सक्षागतेक्वापिमतेजने शून्याकेन
पुरयामा दृष्टा राजन पदे पदे भीतिस्तेदृच दाक्षिण्यपत्यापुत्रेपितर्यपि कुक्षिंभरिः सुदुर्न्नम्रो विस्मरत्यवनो जनः खुरासानावनी शत्रुविक्रां
त्याशत्रुभूमिगं अन्नाभावाज्जवन्निमत्रमभिषेणेननिर्गतं मज्जोभोसैदनामानं सुरत्राणराणातदात इराकभूपतिर्वद्धावधीत्कोटिवलान्वितं
पुग्मं॥ तस्य दुर्योधनस्येव वहस्य दाराणसो अभूत्तेरव्यांतरेसंख्यातुरुष्कनृपतिसंघः देशपूर्भूतदुष्कालबलाबलविपर्ययात अन्यान्यन्तपयु
द्धैर्नाविघ्नो देवपदे पदे सुरवमंदभवे देशंश्रुत्वान्नादिसमृद्धिभिः आगतास्तत्तमापालास्तास्तान्विप्रस्तास्तुधा श्रुत्वेतिवार्तामार्तानाजान
निवनिजां प्रजां द्रव्यकोटिं ददौ राजा तदर्थं करुणाकुलः अत्रोत्तरे सर्वेपसिद्धकृतं स्वप्यपुरं अदहत समन्तवह्निनादग्धं भूत्वारोपमिवाभवत् क्रम
राज्यस्फुरत्याज्यराज्यं तेत्रक्रियांकितं मञ्जोभाद्गादितत्रस्य समन्तभस्मसाद्भृत ग्रामो जैनगिरिसेत्र समप्रमाणात्रभाविभिः इतितास्त्रमयेपदे

राज
१०९
109

कल्मेयस्मांवधान्नृपः श्रीमज्जैनोल्लाभदीनोनेरोयाचे भूपान्भाविनोजैनगिर्योम कंप्रोत्याद्रेसैर्ध्वैनै भून्मयात्रतस्मायाप्तः सममांशोभव
त्रिः जलावतरणां कृत्वा गिरिनुद्ध्वेध्यमन्कृतः पुण्यकेतुरयं सतुवर्धनीयः शुभेच्छया इत्यं ताम्रमयेयं देश्रीवकाशीशनिर्भिन्ना प्रशस्तिरासीत्तोरा
जधानीवक्रिरस्रत प्रदीप्तः सुकृतोत्कर्षरश्चोस्येव महीपतेः अरसद्राजधानीतां मध्यस्थामपि पावकः श्रुत्वा दग्धं पुरं राजा शुचादग्धोविदग्धधी
ःअचीकरन्नवतूर्णं चारुदारुमयं गृहैः राजावराहमूलीयां राजधानीं पुराकृतां आनीय विदधे तत्र राजा वासं नवं महत् तत्रायकनृपागारं सतुम
त्तोमितेनवे क्रमराज्यश्रियोदारं सारंस्वप्यपुरं व्यधात् सेतुमत्तोमितेनत्रगदृश्रोणिवजे राजधानीस्मूरच्छत्राधत्रेमध्यमणिश्रियं मानुष्यकं
नवत्रसंतमिवाप्य हृष्यंलोकालताइव लसंति नवे वनेस्मिन् तद्दोषधारुचिकाराइव पुष्पपूगाः स्थित्वा दिनानि कतिकतिचिच्चतुरंगपाति विह
गेष्ठिवजातपक्षपूगाः पुरुषेषु प्रभवेत्कुदेववंतः सुरवरात्युचितोपितत्यतिष्ठोन चिरंतिष्ठति कायकष्टदायी अत्रांतरे दिवंयातासावोधारवातोना
मिधा श्रीमत्तैदान्वयोदान्वच्चांद्रिकानृपतिप्रिया यत्संयोगसुखंप्राप्य सोद्धासीत्सफलेवयः तद्वियोगाद्विदग्धांगः सर्वं शून्यमिवाविदत

राप०
१०९

न्यस्तीरराजेंद्रनामसिंधुदेशेषोगुणसुंदरः स्वत्राणेनुसुरेन्द्राणपदेषगणाधिकप्रियः श्रीकामदेवेनेसिंधेशभागिनेयंसुतोपमं एवंवादिमनाम्नातंहतेपु

द्रेमृगीणन्नृपः परमाश्वासेनापायःसुरवेदुःखिचयोभवत तदातन्मराणांराजाभुजमच्छदमिवाविदत दर्पावखानादिमृतोयाभूमंत्रिसभानवालीला

मित्रैःसमंसर्वदासायपौसरणीयतां त्यक्तन्सदेवविभुमाम्रकौर्यात्मादितसोहृदः तत्कालंप्रमंययातोदातोमेरखुशालदः दुर्वातोमन्वहंम्बणावन्वांतो

जानन्निजंमजां स्वसुतान्मोन्यवैरेणचिंतातप्तोनृपोभवत च्यतीतानवांधवान्सखीन्प्राणसमानस्मरन स्वात्मानमविदद्राजापृथक्त्वहामिवद्वि

पं अत्रांतरेराजसूनोदाज्यखानस्यरक्षजं असासप्यमुदभूनितंमद्यपानातिसेवनात शौर्यौदार्यनिधेःसूनोरतिप्रियतयातयाराज्यसौरव्यल

ताराजहृदुघानेफलाविता तदाभून्नीरसप्रायातदसासप्यदवाग्निना अप्यानीयांतिकेदृष्ट्वासविकारंमृशं कृशं सखेदादिसब्रवीद्राजापुत्रंमंत्रि

सभांतरे अहोपुत्रफलंलब्धंदोषासक्तेनपानजं येनेदृशीदशाप्राप्ताचंद्रोगवसेयावदा स्वार्थापेक्षीदितेःकोपिभृत्यस्तेनास्तिरक्षकः पानव्य

सनसंसक्तेयत्त्वामुपदिशत्मलं क्रियतेवततोभोगाश्चमत्कारकरास्तव किमेकेनभवान्ग्रस्तोविषयेणापतेगवत अस्मिञ्जन्मनिसामग्रीये

रा.ज
११०
110

येनाप्तान्यहुलेभा माप्तौनैवेदृशीभूपोयदिदु र्व्यसनोभवान् किंचिंरंतनवृत्तांतैर्वृध्यादीनां समीरितैः मघेनातनुभूपालादृष्टनष्टाविचार्यतां तथाहि

सवलारातिगणानुणासमीरणः मल्लेकराजमत्र्योयोभून्महाराज्याभिनिधानभूः तेनापिदृष्टदृष्टमासीत्तस्यवैचक्रः तस्यपुत्रोभवच्छाद्हिमेसोदः ममयो

पितुः सवैंद्वारितावान् स्रीवः ऊर्वन्नमंतुचेष्टितं सम्मक्तितिधात्वाध्यंतल्लेकपुरंपुरंमहतत् ऊपुत्रव्यसनाघातेदेदवत्स्मराणीयतां मघेयल्लोदिन्तवर्णे

विभक्तिंचषकांतरे जानेयानम्रवृत्तानानाहृद्रक्तैनैवजायते नमघेनामुनातुल्यः शत्रुरस्तिदिंदहिनां सेविंतोदितकृष्णत्रुभेघेदंस्यातिसेविंतं मैरेयमदम

त्तायाऊर्वेत्समनुचिंतिताक्रियां उन्मत्तोपिनताऊर्यांघस्ततस्मात्पलायते मघनृपेणवेतालः प्रविश्यहृदयंस्वाणात् नेकेषांदृतंप्राणानस्हासरूदितक्रियं

क्रियेणवामुनापुत्रपीतेनाम्रेदृशीदशा पादिस्वत्मजस्यावधंमघमघमभूत्यतः नचेत्नेजसिमूठस्त्वंव्यसनार्पितमानसः अचिराद्दचितोलक्ष्मापश्री

णाप्तुंभविष्यसि श्रुत्वेतिराजपुत्रस्तस्वपितुः सम्मतागिरः त्वदाज्ञांनविनाविनामघंपिवामीत्युत्तरंव्यधात् दोष्णुज्झितंसीणादशांमदमत्तेदृभाजन सु

तेदीपमिवेप्स्याभून्नृपोमोदतमोद्धतः उपदेशगिरः प्रियाः श्रुतोगतभाग्येषुभवेनिजंतुषु विपदभ्युदयेषुनः स्मृतानमघपाश्चाचिकिमित्यरुंतुदाः

राम
११

अथस्वावसथंगत्वासोपिविवर्णचित्तोपिसन विषयव्यसनोंधानामुपदेशोनिरर्थकः तावतास्नेहमाणिक्यराजपुत्रेतिमंत्रिणः व्याधामखा
नमानिन्युर्गूढलेखैर्दिगंतरात अनुजागमनत्राघ्यायातोग्रजःपुरा तथाग्रजागमत्रासादनुजोयातिदेशात एतत्कलहनिश्चितःप्राग्वत्स्वो
निजमंडले इतिबुद्ध्यापवेशोस्यकृतोपिसोनृपोभवत् द्राज्यखानात्मजःश्रुत्वातंपितव्योसमागतं पुपुत्सुःप्रापपर्णोत्सत्यक्त्वाराजपुरी
ततःआद्रोटकोटमाश्रित्यस्थात्पुत्रपितव्ययोःकश्मीरागमनद्वेषादभवद्विग्रहमुद्धतं दृष्ट्वैवंदसनखानस्यसमभिहेवलेशालिनः विनापिता
मद्दीमाज्ञानागाद्देशात्तुकोपिसन अथजेश्यंतंरपामहाराष्ट्रेलास्तितेपिपितुः द्राज्यखानोनुजयुतोपुनःसाममभ्ययुक्तवान् दिव्यमौमुल
वेदेनतेकृत्वापिपरं नात्मजनहृदयाहेरंकाम्भैमाणात्इवांशुकाः व्यद्धोगुहायामेकस्यांप्रत्यासिंहचतुष्टयी एतदन्योन्यवैरस्योनाशायसमु
पस्थितःएतोदेशस्यखानानोपरिवारसमंडले सर्वास्तान्मिलितान्दृष्ट्वाप्रोवाचसकलोजनः पुनः॥ अत्रांतरेहपोहिंदकनिष्ठश्रेष्ठमात्मजं
विचार्यानीपवक्रामखानंसत्यजनेत्रवीत वक्रामज्येष्ठोस्मातयंहिष्टोदुष्चेष्टितैःकृतःस्मृतपूर्वापकारोयंदित्वोजातस्तनेतभवत अन्येपसेव

राज
१११

सेभक्त्यादुराशायस्तमानसः सकार्यं संसमुत्सृज्य कार्येत्वासमुपेसते तस्मात्वंयेश्रुनाचारं माकृथा भाविदुःखदं मेदकशरणोपभूत्वा कालेन।
यत्नतोचिरात् प्राप्स्यतिसंपदः सर्वाः न्यायमार्गेस्थितस्यते अन्यथातैलतप्तायः कटाहफरागिनिभः तदैरानलमध्यस्थोमुग्ध दग्धोभवि
ष्यसि श्रुत्वेतिसब्रवीद्राकंयमुग्धधीरब्रवीदिदं देवेमेपितृवत्वंहदाज्यत्वान् कोरास्ते सेव्यसएवमेभातितत्यजेनैवजातुचित् रक्षिष्यति
समांकालेकोन्योस्मादधुनावली श्रुत्वेतिभूपः प्रोवाचक्रुद्दस्तकृतनिश्चयं हाधिक्कामांपारस्यपितान्योगीकृतस्त्वया दृष्टिपोवि
हितामूढमोल्लंघ्यवचनंमम तस्मान्नाशाच्चिरेणैवभविष्यतिनसंशयः इत्युक्त्वामतिमुच्यामुस्वांतेरेवमचिंतयत् अहोमदीयान्मत्तोमी
ज्ञाताविसदृशाः सुताः त्रयोमीदहनागारास्विहाभः समुद्यः अयोग्यादीप्तिरहिताः काष्ठाः कृष्णावनिष्ठिताः कदाचिद्विजनेराजा
सुतानिष्टाविशंकितः अधुनाकरणीयंकिंमयेतिव्याकुमब्रवीत् ततसमसंबुधायेपितत्समगाद्रभाषिरे राजन्नुत्साघेतेदेशाराज्यलुब्धे
सुतेस्तव एकस्यैवनिजंराज्यंकिंनार्पयसियोद्दितः व्याकुलत्वंविशायेनततवनसाच्चभूपते तत्रापिमाणिक्यदेवः श्रुत्वामुमवलंप्रियावै

राम०
१११

रिस्याघेन देशस्य सर्वेनाशोचिरात्भवेत् इति श्रुत्वा ब्रवीत्पुत्रस्वभावे सामाद् सधी: ज्येष्ठ: श्रेष्ठोस्ति किंत्वस्य कार्पण्यं येन सेवका: न संतिताद्दृशापे
षारा ज्यदाढमवाप्नुयात् मध्यमोतीवदातास्य प्रख्यात्मा चलसन्निभं धनं चेत्स्याद्यथा त्रास्य कर्षमात्रोवशिष्यते कनिष्ठादुष्टधी: पापोनिष्ठोस्मा
दचिरात्सभा नष्टास्यान्नत्सुतं श्रेष्ठं जाने कमपि नोचितं मयातावत्स्वयं राज्यं कस्मा अपि न दीयते गतेमयि वलं यस्य सम्राभोत्विति मेमतं वदद्योन
मरिष्यंतियदितन्मम कोगुणान् ज्ञासिष्यतियत: स्थित्वाहूयोभेदोद्दिलप्स्यंते॥ कुल्लकं॥ धातेपतेघादिनदिस्नुजनस्यदृष्टि: नश्यपन्नचेघा
दिमुष्यंतिनतस्कराघा: सकोचमेतिगुणवान्यदिनामनामो जानातिपोदिनमणिं परलोकमयातं स्वर्वीर्येणार्जितंराज्यं योर्जितं स्वधियामया कुपु
त्रेनाशितं सर्वं परस्परविरोधिभि: समागधातुसम्बद्धराज्यं दद्दामि वोर्जितं दोषैर्वितैः पुत्रैर्मंत्रिभिस्सदूषितं नृपत तत्त्वास्यप्रमासादयंतुशक्ता:
पथ्यचिकित्सया सन्मंत्रि रोगदकारानसेत्सघतनेषाण भुक्त्वाभोगांश्चिरं शास्त्रगीताकाव्यविनोदनै: वय: सफलतां नीतं कोर्थं किमपि नास्ति
मे देशास्य यावत्सुत्पत्तिर्नेवातत्त्रिगुणामया सम्पादिताप्रजास्नेहात्कर्षेणायुक्तिभि:सर्वदर्शनरसायेपात्राण्यालोच्य संवत: प्रतिपद्यस्व मे

राज
११२

कालेमूर्नेवाधर्मेसान्कृता सच्छिद्रमधुनाराज्यंवहेमेरदोपमं तुरीतिमत्यहतस्मात्त्यागेनसुखंमम चौराणामिवदीपोहं येषामस्मिगतोस्म
हं अचिरात्सगुणास्थित्वातेसुरनुशयार्दिताः स्थास्यंतिनचिरंतेपिमह्विध्येमुनादयः सकलाः प्रलयंयांतिभुक्त्वाधान्यफलंनकिं युक्त्यानियोग
मेवास्मजीवस्यछामिसांप्रतं येनसर्वेभविष्यंतिपुत्राःपूर्णमनोरथाः श्रुत्वेत्युक्तिसदुःखस्सन्नृपंतंस्तेभुवन्पुनः देवेदंस्वेन्मतंतत्किंकोशोपरस्यते
महान् परलोकस्यपाथेयंकुरुजीवहृयव्यय तदाकर्ण्यावदीदाजायुक्तमुक्तमिदंवचः किंतुश्रृणुतेमदंतुयत्कोशायधृतान्महत्तः सयियभीतेमद्रा
ज्यमत्सुतःकोपिवल्लभेत् मत्तंचयेनतत्सःसमजायाःसंत्यजिष्यति पुत्रापिकामजेयमेसाणीयाविभातिया तस्याःपीडांभविष्यंतीदारिद्र्यंसंचपाद
तः पूर्णाविलासान्भुक्तेमजेशारिक्तः मजापीडनमातनोतितत्सामृगेंद्रोरमतेगुहांतर्भुंक्तेसुधांतांवनजंतुवर्गं मत्तस्तथयापकाराणभाविभिःपीड्नो
ज्जितं आयतिंवदस्मिमांकारिष्यंतेनगराहणाःपूर्णाद्राजगृहादेन्येपूर्णास्सुरूपकारकाः नंयत्यंर्व्वेचेन्नाथयभूमोवर्षतिकिंघनाः इयांपासाम्यैभ
वतिनृपतेःसर्वेरुचिराधेनैनैकेनैवप्रभवतो फलपत्रपुष्पंसमुद्भवतियथाहिटपिनोधराण्येतभूतोजनयतितेदकोरसगुणाःसदीघेर

राम०
११२

र्शिनो वाक्यं श्रुत्वेति पृथिवीपतेः आसंस्तच्चोद्यकर्तारस्तद्येते निरुत्तराः राजैव सन्निपर्योनिर्बोचयावादिनोभूत्तिपदार्थपूर्णतांजीवा
नामभजनयाचकाचिंतासेवनस्य सुषमा समाहिता यद्यक्तेनेरिंद्राणस्मृत्वा तत्तस्फलेसणात् नकः शंसतिपोकांतस्तदीयादीर्घदर्शिता सचि
वाः सेवकाः पुत्रमित्रसंबंधिवांधवाः दुःखापनोदक्रंदाणाः कपिनास्तन्महीभुजे राजागर्भगृहांतस्थः शृणुवन्पुत्रस्थितिंमिथः कृतकोसमसेवा
ढ्यांनवहिर्निरयाज्जिया संसारदुःखशांत्यर्थमत्तो आख्यानवादिनः अश्रृणोद्गणरात्रस श्रीमोक्षोपायसंहितां स्वकंठस्वरभंगपांद्यंहूत्र
परिवर्तनैः व्याख्यामकार्षीयेनतिः शोकोभूत्तांणनृपः श्रमस्य जाग्रतस्तस्य जातस्याकाशवाणवत् अपुनस्मरणंसाधोमन्येविस्मरणंवरं दी
र्घस्वप्नोपुमंविद्धिदीर्घवाप्रियदर्शनं दीर्घवापिमनोराज्यंसंसारंरघुनंदन यदिजन्मजरामरणांनभवेद्यदिचेष्टवियोगभयंनभवेत् यदिसर्वम
नित्यमिदंनभवेदिहजन्मनिकस्यरतिर्नभवेत् पतोपतोनिवर्ततेततस्ततोविमुच्यते निवर्तनाद्धिसर्वतोनवेत्तिसुखमाणवपि मद्यारव्याश्च
वाणाभ्यस्तान्स्वावस्थासूचकान्बहून् इत्यादिकान्स्वयंश्लोकानपठन्समहीपतिः मोक्षोपायश्रुतेमंत्रस्तत्त्वत्पार्थभावनात् अथैकदा

अवीद्राजाविबुधानंतिकस्थितान् किमर्थंसमुतस्त्वेदंकरोष्येकोनतेहितः इत्येववक्तिमेनूनंकर्णोपांतागतोजनः अस्थिदंतादिभिर्मु
क्तामांसमेमोसेनभुज्यते ३ कोवीजमयेभोगेष्वमायेनव्यपेतिमे अहोमपिमहोमत्वेसुखेदेष्विद्रकारिणः नाशायामीसुताजाताराकवेक्रि
मयोयथा येस्मंमस्वयोनीतैतेवशिष्टानकेचन आजीवनंचलत्येषातदूपागविषव्यथा देहोटजमिदंजीर्णकेशतृणगणावृतं सच्छि
द्रंचेतनाघदुर्दिनेमन्मनोमुनेःभुजंगैरिवदष्टानिराज्यांगानिसुतैर्मम तत्प्रागेपायएवैकोयुक्तोमेनान्यथासुखं इत्यादिचिंतयद्राजापा
रंभीभावयाव्यधात् कार्व्यंषीकायतारव्यसमस्वेगहोपेचवर्णा राज्ञोधात्रेयपुत्राद्याः प्रेमेघेरपिमत्कृताः भूपपंसपरित्यज्यद्राग्यत्वानमु
पागमन् किमन्यथ्यक्तमेवाक्किपदृष्टानृपमन्निधौ अलक्ष्यंतृनिशिस्वैरंतैर्ववानायेगतत्रपाः तादृश्येनस्थितेराज्ञितन्मानापरस्परं त
त्रदासपतोदेशकोप्यंतर्गतविप्लवः भविष्यन्निवसाम्राज्यस्याधभागीनस्तदा तत्पुत्रेषुनुरक्तोभून्नतुराज्ञिसुखस्थिते इत्थंसुभृत्यसंचारद
राचारविचारणात् परिवारान्निजान्सर्वान्निर्विर्णोभून्महीपतिः अथयेस्यांतिकेदृष्टाः प्रातःरवानांतिकेश्रान्ताःदार्घकुत्रापिनोमापुःस्मारमा

इवंसेवकाः हृष्टो दोर्वार्पितैश्च स्मैताट्टगाश्चा सभाजने । तत्कौलेमेषकोभक्तो दृष्टः कोपि न भूभुजा । यत्नो कैश्चपश्चनोदष्टय छत्रं तवाकदाचन निर्येत्र
गोजनः भ्रोचेत्प्रसहंराजमंदिरे सत्प्यात्कुलदेकायस्तत्तैस्तशुन्यकर्मणा । वक्रामस्वानोन यांनां कौणा मूलमिवाभवत । स्निग्धोयमित्यवगतेयदिका
प्यवैडेदत्ते प्रदीपपदवीपरिदीपिताशे किं सज्वलन्नपि करोति चिरं प्रकाशं दोषं न के वितनुते निजकज्जलौघैः प्राप्तस्त्वाणाय राज्ञो सावित्र्यायन्निवे
शिता अभूदाधामस्वानः सवित्राणोप्यात्मरक्षाणो भ्रात्रा समं जिघांसुर्मां व क्रामो दृधनिष्ठुरः । अद्य मे कोवलस्तन्मे गतिः कान्यात्वया विना नास्त्यस्मा
न्मेत्तजीवाशा न तत्वात्मा रक्ष्यतां विभो । अपि जीवति राज्यश्रीर्मयं मम न विद्यते कुर्वन्त्यन्यत दास्कंदमयान्योन्यमरणाय ताः इत्यादिवार्त्ता श्रावन्सव भूखभय
विकलः इत्थमाधामस्वानेन कदाचिन्नापितान्नृपः उवेतं नास्ति मेलोभो राज्ये वा निजजीविते गच्छ कापुरुषावर्त्तं विघ्नांर्थे किमिहागतः इत्थं निर्भर्त्सितः
पित्राऊत्स्मदीनपुरीं गतः । अनुजास्कंदभीतो भूत्त्वा रसाणछ्छत सणः लुब्धोमुष्मिन्भवति दिमु खिसत्वेर्दवौति वुद्ध्यातेः इत्यैपः प्रदंतुरिपुकृतभियारस
णीयो वभाति तत्तेत्रस्थोयदिभवति मस्वात्मरक्षास्वशक्तो भोदुत्रासादिवनुरगतः प्रसुतोपद्रवः स्यात पित्रास्मरश्पमानीतो ज्येष्ठादिपाभयाप

राज० ११८

115

नौ इति क्रुद्धौ मृतौ श्रुत्वा चकितो सन् नृपो ऽभवत् राजा च राजपुत्रश्च तदमात्यपुरोगमाः अन्योन्याशंकिताः सर्वे न निद्रामुपलेभिरे भोगोपचा
रं सेत्यज्यत कालं तेषु मेयका मन्त्रजिह्वोपकारेणारं जयन् स्वामिनो निजान् कर्तव्यमादिशत् किंचित्स भृत्यानस्मांतरे अशोचत्कृतकृतौ
व्यान्धिमुक्तेन स्मराम्यहं सहलासरसंपन्नोत्यन्तकारिभीपुरातनौ ज्ञात्वा प्रकृतिवैगुण्यं श्रुत्वा तत्र समंत्रिसात् येरस्मैतमदनोस्मिन्नः सायंवे
गानलः खलैः तच्छमापकृतोपेक्षा तेस्तेरूभयवेतनैः सहर्षितास्तेन शंपतुं मंत्रिणस्तनयाश्चमे येमन्नाशेन तुष्यति राज्यलुब्धाजिघांसवः इत्य
हिंस्रो महीपालः श्वसन् त्रपपरायणः प्रामदुःखोपोशत्संवेयास्यति स्म तिशेषेऽतां स्वामी विरक्तस्तत्पुत्राभियोधैरपरायणाः किमुजीववि
धेयनः कष्टमापतितं महत् इत्यपौरजनः सर्वः चुक्रोश नितरां तदा पवनव्रतमासाद्य सोमकर्मासाशनो नृपः संदध्यौ च कुपुत्रो ऽयं येरानीतो दि
गंतरात् तैः सान्मारुसिसर्वराज्यमेवतनाशितं एकतः सर्वलोपुत्रो नगरे मिलितो मिथः एकतः पुत्रएकाकीतन्निष्ठा मंत्रिणः शक्यागताम् स्वाके
नाः पुत्राः पृहकारिण्यं तिकष्टमापतितं महत् किंतु हृयेपुरीमे येपाल्याकुलवधूरिव मयि जीवति निर्व्यपेक्षा त्वं कार्यं जीवितेन मे भक्ताः शक्ताय

राम० ११८

गताभृत्याः कुत्र गच्छामि करोमि किं इत्यादि चिंतापराधिव्याधिबाधितः विमुक्तराज्यनिर्बंधः स निस्पंद इवाभवत् सबालवृद्धं नगरं सुभ्यन्तत्र
क्तु वार्तया सोभूद्विस्मितो दत्तेन समास्थापयितुं स मंत्री ओक्तो मंयन्मयाभुक्तं किं भोस्येघन यद्भुतं आनीतभोज्यमन्येद्युः शिवभद्रे क्रुधा।
ब्रवीत् अतिचिंताकुलो राजा छायायामप्यविश्वसन् दध्रुसुन्मचिवाश्रुत्वाश्र्दधेन स्वजीवितं गतं सविदिवस्थित्वादिनानि कतिचि
न्निजैः सह घोप्युतं राजानं कस्मा आप्युदैरयत् पृष्टः प्रकृतिभिः कार्यं संभाष्यान येकेवचः रुजातु इव शय्यापांसमुद्यौपेकदालसः नावि
देस्त द्रजो दैतुल्लक्षणं वा चिकित्सकाः जानेवाच्यां भ्रुवेंद्रतुः बभूवान शनश्नती अत्युन्नतान्सुफलदान्वितती वृक्षशाखव्याप्तान्हृद्जभियत
पाश्वभमार्गसंस्थान धातानिपातयति सर्वजनोपयोग्यान्पृथ्वीधरांस्तस्तरुवरानिवदुष्कृत अत्रांतरे त्रयः पुत्रा दोषा इव महोल्बणाः धातु
वदूषयामासुर्देशे प्रकृति सप्तकं मूकप्रायेन्नृपेताहृगवस्थेद्दृष्ट्मन्वहे सशंकास्तमुपाजग्मुराजपुत्रा भटोल्बणाः राजातुं गास्तत्पुत्रश्रीत्सेता
हृगदर्शन्नृप हारायेस्थापयामासुः सर्वदर्शनदिस्सप स्वस्तिवाद ध्वनिश्रुत्वास वाह्याभ्यंतरा जनाः हितीयैर्दुमिवाद्राक्षुः सानंदाद र्शनागताः

राज
११५
116

श्रुत्वा वज्रामरवाणो पचवित्तोंतिकुमारः गत्वांतलसौत्रो त्वामृपंपश्चात्तेव्रवीदि श्रीवत्सस्मात्पितानैवमिष्येवोत्पाप्यतेविद्वेः हा राया त्वा
तितोमृसौमृकप्रायोविचेतनः तदुन्निष्टवंपवयामः समंत्रादानृपांगने दशमत्तन्तुरंगादिवहूदुष्टाश्चमंत्रिणः नौसत्तुवंधष्ठासमामस्ते
ननपपतिततेग्रजः श्रुत्वेतिसोभ्यधान्नेवंवक्तुं युक्तं मम ग्रतः स्वमेप्यनिष्टं यस्माद्धंनेछामि स्वामिनः पितुः तच्छ्रुत्वैकोनिशांयावत्तद
ग्रेसोनयच्छ्रुत्वा तावन्मुमुलश्रुत्वापितृराज्यजिहीर्षया श्राधाम स्वानः श्रीजैननगरं सबलोभ्यगात भटस्तत्रा हसामंत्रीपायपप्र
पधिगोपिता अवसत्तनिशामेकां राजधान्यंतरालये तावद्दस्सन कोशेभूः स्वापं धीमो हृयन्पशान गृहीतदिव्यः श्रीहाज्यस्वानपस्व
समाश्रयत अथनिष्कासितेन्येदुः सचिवैः सबलोग्रजः कुहूंदनपुरेगत्वा दिव्याभाग्यश्रियोजितः ज्यष्टोप्यभूत्कुशालधीरपिभूत्यपु
त्रैः स्मृरोप्यनन्यमहृपोवमधेपयुक्तं माभ्रेसणेकिमपिसाधुनकमंत्रप्रा त्सुणयेविनानहिभवंतिसमीहिताथीः सचेत्तत्त्रिशिदन्वेकम
हरिष्यन्तुरंगमान अभिलष्य क्कवराज्यं वृद्धिकमोनुसारिणी अत्रांतरे हाज्यस्वानः कोशेशानुजचोदितः राजधान्यंगनेगत्वातुरंगाघहरासि

राम°
११५

गुःप हाते यावितिनिर्धेयां येभवन्सुतसेवकाः विविशुस्ते समसन्नादाः समदाः कालपर्ययात अभिमन्युमती हारमुखानि स्वयं प्रदध्रुवत॥
तदुत्थिं जेतस्य लैतरांचिरणानुभूयते तद्दिने हास्यखनः समस्वलोवदितास्थितः नाणकजुनकं द्रष्टुं सोत्कोपि हाहं शक्या तद्दाताकाणाना
रि भीता निराशाः सर्पच्छिदः आधामस्वानो वित्राणां विपुलाराधनायैयो सतारवलमांमेणागच्छन्निजजना वृतः अन्वागतानुजस्मात वीरलो
कसंयं व्यधात अभिमन्युमती हारमुख्याः शौर्यममानुषं दृष्ट्वा धामस्वानस्यमशान्वयाभिधमूचिरे यावत्त्वप्रपुरेतेन हंता लोकस्सयः
क्रुधा तावानेवकृतस्तवंत्रसंकट गिरिगह्वरे तावद्स्मनरवानोपिराजपुत्राणां ज्वलः तूर्णं पर्णेतसमुल्लंघ्य कस्मीरांतरमाययौ श्री॥
घ्नोपस्मशोषितानुचिरसत्त्विरपच्छायोज्झितो मरुतरुः पथिकै निरस्तः पर्णोपसेकमदिमाजनतापशांत्यै सेव्यः स एव वतपुत्रविचित्रशो
भः सद्दशैवावदन्सध्येया हृयोस्तटयोः एकपार्श्वगता सर्वास्तदाभूद्राज्यनिम्नगा दुस्संभ्रमात् दयास्थिता विजयावजक्रमः अन्यथा
कल्पितः सर्वैरस्य यामूढह्वधेवेशात॥पुत्रः स्यान्नकदेति शोचति पिता जातेति हर्षान्कुलस्तद्धृष्ट्येपततेत्वदहं विधिशते श्विंतास्तवीपाव

राज
११६
116

हन् वद्धो विघ्नमिव स्वकं सजनकं जानाति लोभान्वितस्तद्दिनाग्निविवियामरिष्यतिक देव्यतः सदा चिंतयन् अभिन्नवत्सो राजा कियद्दि
:सेवं केवृतः श्वतमश्वतवकं तु सन्निश्चितद्वाभवत् दर्शिता स्वास्थ्यवागेवं धत्त्यक्तपेयाकपक्रमः नृपेंद्रो विहृचिः सीणकालचंद्रर
वाभवत् प्रजाभाग्यविपर्यासात्सर्वा यामायविच्छविः कल्यांतरविवत्सोस्तगंतुमावर्ततातुरः कोपितोषपुटज्ञातमंत्रपाठः कवेदिने
द्वादश्यां ज्येष्ठमासस्य सत्यध्याक्रजीवितं जहौ प्राणप्रयाणसमये नृपतिः समेयस्थितः सर्वांगनिर्यत्तो भाग्यभाग्यावजमुखंस्पृवि
जानेत हृदनेल स्त्रीवदने स्वेदसंततिः निर्यज्ञाग्यतरंगिण्याः प्रवाहश्वेदिघोत तेज्जीवरत्नरुद्धाणाज्ज्ञातभीतिरिवश्चैव प्राणवा
पुर्हरन्त्रायु सांगतूणगतिर्व्यधात प्राणांते विगलत्सूर्यसोमनेत्रजलच्छलात् निरगान्नरदेवस्य प्रजास्नेहरसोध्रुवं द्वापंचाशत्तम
द्यान्सराज्यं कृत्वा सुखप्रदं षट्चत्वारिंशे वर्षेगादिवं श्रीजैनभूपतिः कोपिरूपशावप्रोधच्छत्रचामरकेतवात शुचेवपतितो नूनं स
याचंद्रमसोदिवः तत्कालमंत्रिणो भृत्यादासाजनपदाश्चये रुदितास्तु स्तुतिमाजानि वापांजलिमासिपन् राज्यपक्षवतेते वर्षेन्मे

राज०
११६

ह्रमास्मयद्दोन्नृपः उत्तरायणकालांतर्मे नैवांतरमामदात् अतीतगणितैकोनसप्तत्यब्दायुर्षेनृपं वदनावगतमोघन्तस्मकूचेक
चम्छुट शवीभूतं शिवीभूतं विक्रायेण वाजिरं रुदंतोमत्रियाणानिम्युश्छ स्त्रीमरणाजितं यत्रसुमाइवेकत्रमांतिपूर्वमदीभुजः भर्त्के
तं मेमणाधरापेर्वानिद्दिता हृदयांतरे रुदंत्यौराजनमोघत्तारोदना नःस्वनैः वभ्रवुस्तच्छुचोद्वारं साक्रंदमुखरादिशः कमपायि
मत्यत्का ह्रादेवनरजीवित इत्यस्मादपरः शोकोनाश्चाविनयाणंतरे तत्तदक्रंदितैः शम्बकाणां सजातसत्त्वाः मूर्न्योप्यप्रावल्ली
कानामाक्रंदितमप्यसकृत कोणीरथादयोन्तिप्यपितुः पार्श्वेनरेम्भ्यां कृत्वापर्टकसंचीतभूगभोम्पातोरन्यधुः नेत्रनालस्त्रवद्व
प्पधारास्त्वाचारकारणात मुखावलोकनं कृत्वा सर्वमन्यमुद्धिकाजहुः भूपतिर्भविता नान्यस्त्वत्तमोभूरियं गता इतीवभावनाचा
त्रुमेन्नमुष्पियद्दणश्छलात जित्वारीन्नवत्वानरागोक्षितिमिमां वृत्वाधनैः सर्वतोदत्वाकोशमशेषदेशविहिताः कृत्वापुरीः स्वाभिधा
समांगोर्जिभगकृत्वापिराज्यं चिरं हित्वा सर्वमहोयर्टकरचनामतेलभतेन्नृपाः सैवेराज्यमहात्वाम्मिश्रम्नस्वशीतले तद्दहा

तस्मात्साधमुखनिद्रामिवाभजत मुखंनिद्रावृतस्येवदृष्ट्वासौभाग्यसुंदरं ह्यान्यखानोकोपाग्निंत्रेमस्तकंस्वमगात्रिका अपराहूंम
यातातवदृशः पापबुद्धिना मन्यैतेनेवरूपस्त्वमसहायोगतादिवं सेकंधरनृपोधन्यायस्त्वोपपश्यतिनाकगः धिङ्मांयोवचितोराजन्दश
नामृतवर्षणैः विहृतंक्वापिनोतातमांविनासोत्सवसोम वदाधकथमेकाकीभजसेस्वस्वर्गसंपदः पस्त्वंकोमलशय्यासुनागानिद्रांगणाव
तः सकथंभूगणस्यातत्तिष्टसेरुक्रः सशंकोरे प्रतिमुच्चभवंतंमेप्राप्नस्वस्वर्गदःनक्रः अशपन्मांस्तुमेलापोभूयोवामितिकोपितः ऊंनिखं
कारितोस्मांभिः ऋपुत्रैः सततंभवान अंधेवावसांप्राप्यदीर्घनिद्रांकोपिषिकिं ज्वलिताभूतत्रुनिंत्यसततोदितयायया: साधकिंचलि
ताराज्ञेश्वितातेमानसांतरं चित्रेवाप्यथसंकल्पंपश्यामिवदनांबुजं श्रृणोमिताः कथाः ऋत्रतातते वद्रूपान्तकी राज्यंविपदिनेरात्रिः
सूघानेपितकाननं जीवंनमरणंनाथत्वांविनाममसांप्रतं ऋपितोवाप्रसन्नोवाऋताऋतोप्यागत्यतातमे दर्शनंदेहिनोसाढुंक्षमोविर
हवेशसं विहायक्वानुमांतातयतः पादैकसेवकं क्वतिनलभतेपद्मकोरकोभास्कारंविना किंरुष्टोसिमदीपतेहमधुनादासोस्मितेवा

ऽप्यैनं माभजद्दुहिता सममधुनाप्येक मम मात्यागात् नोजीवामि विनात्वयेति विलपन्नूर्वेन्मुजा रात्रिंकोशमाक्रंदं रुदितं च कार सुचिरं दृ।
ष्ट्वा मुखं भूपतेः इति मत्वा पप्रखरं हा ज्यरवाने प्रचारितं ने राजधानीततो निःस्मृदिनां तेमंत्रिणो बलात् पितुर्लोकात रस्यस्य भीत्यर्थं तत्त
णा सुतः सालोरया ममात्मीयन्य धात्तत्रशवाजिरे श्रीष्मध्मानीयदानेन तत्पप्रर्थं तत्महाथिनो बहूनां मद्रदैः स्रोणीमहापोधर्यांधर्म
सात्कृता राज्ञानेनविना भूत्यं नास्मि नश्मामीसितुसमः इतीवद्दुः खात्तत्काले स्वमंध्योरविरसिपत संध्यान्वशाटीमुत्सृज्यरोदनाथो
मिवेशितुः शुचैव वित्त तं चैके तमः कचचर्यंस्मितिः न्याशामकाशैकेवेष्यदर्शनेगुणबांधवे परलोकं गते तस्मिन्मंडले प्रोद्भूत्तमः तद्दिने
रंधनाभावाद्गृहधूमविवर्जिता शोकमूकानिरुच्छासानिर्जीवेवाभवत्पुरी शवागारोपरि शिलां स्फाटिकीं रचनोज्ज्वलां शीर्षासंकोत्ततारा
ज्ञोभूतिपरिणतामिव घनोत्कंठदिदृसाश्रुरुद्धलोकाश्रुविंदुभिः पत्रमुक्ताफलैः पूजालसतीवोपरि प्रभोः पौराश्रुक्रदिने भांति यत्रांतः प्रति
बिंबिताः एकैवनिकरंनीताः कृतूद्दलतयात्मनः कवाटविकटंवसोमुखपूर्णेन्दु सुंदरं श्रुकवद्दीर्घेनासाग्रेन चैकमलकोमलैस्त्रूलखेलो।

मणिभालेऽपि भालं विततलसंतां मातुर्बुद्धिस्तेगुणास्तास्वराजकार्यावधानता स्मारंस्मारं जनः सर्वोऽद्य तः पुरेव स्थितेः पर्यंतनीरसासारे संसा
रे निर्हितकः ज्योत्स्नापूर्णसुधाकरस्य समोत्कर्षाधासंततस्य यत्सौभाग्यं शरदि प्रसन्ननभसो नाथो नवयौवने राज्ये चैव विवेकिनो नरपते
यत्स वसौख्यपदं धाता तत्कुरुते स्थिरं यदि जने स्वर्गे जैने न स्पृहा बाल्ये पितृवियोगो वार्धके चित्तभिद्यो भ्रात्रभूत्से विरोधः साम्राज्ये सवा
सो वह्निरथ समरोप्यमजैनानातिकष्टः धात्रेयस्यापि चिंतातस्तु निजसुतैर्यावदायुश्च बाधाः संसारे वेदास्तुस्तुतिकृति भवितां नित्यदुःखा
स्थितिं धिक् नूनं जातकयोगेन पुत्रेभ्यो दुःखमन्वभूत् अभूदस्य सुतस्थाने भोगो यस्यापवीक्षितः पंडिताः कवयस्तस्य वाचालापसंभवस्य
दा तएव तं विना दृष्टाः पांसुमूकाः पिका इव याभूत्सा रस्वती नेत्रनिभा विकसिता सदा ग्रंथ्या संकुचिता साभूद्बुधपुस्तकसंततिः तर्क
व्याकरणादीनां शास्त्राणां यो श्रमं व्यधुः ते राजरंजनायालं देशभाषाश्रमं व्यधुः राज्ञा ये बहुमानिता गद्दसुखश्रीमंडिताः पंडिताः शास्त्रा
भ्यासमहर्निशं प्रविदधुर्यज्जैनाधुत्तमाः प्रष्टाः किं पठतेति ते प्रतिजगुः श्रीजैनभूपे गते तत्र व्याकरणं कुतर्ककलहः कुत्रापि काव्यश्र

मः योभूत्सर्वकलानिधिः श्रुभविधिर्दांताभिगम्योगुणी काव्यज्ञोबहुभाषयागुणिरतः कारुण्यपुण्याकुलः सोयंदंतसमीपसंततवनितैनवि
क्वापिनोस्मान्मुक्तोन्ये जीवंतिशुचानयांतिविपिनेसमासारत्स्माजिताः दारैणैर्विनोगनाकुचतटीशोणास्त्रैणहीनेवधीः सूर्येणैवविनाप्र
फुल्लनलिनीताकृशापद्दीनातनुः चंद्रेणैवविनायथेववरजनीपत्याविनाभामिनीयद्वैनेकेनविनानृपाणांनेवभोकश्मीराराज्यस्थितिः श्री
मंत्रैकादिविद्याभ्यसनरमलसद्रूर्वं सर्वप्रवीणप्रसाधहानमानोचितयशोभूषिताशेषदेहः श्रीजैनोल्लाभदेनोनरपतितिलकःस
र्वेशस्त्रप्रवीणः काश्मीरान्योजयित्वादिवमपिसगतोयोजनायेवनष्टो इत्यादिसंततंसंतोवंदंतोमत्तचिंतया नितांततांतहृदयाविश्रां
तिनाभजंततं दृष्ट्वारम्यास्थिरमुपवनेवंशवाटीजनैर्यानानावर्णैर्वृताभाभिर्भूषिताभूरिपत्रैः तत्रान्योन्याजननदूननंतताहगमुत्प्रि
तोग्निर्यैर्नुकांतादुपवनगतसर्वैर्भवप्राणैः याकारकसभाव्याप्नवश्रीजैनभूपतेः वंशानांकनकच्छायातत्त्वोस्यप्रोपमाभवत् सुख्येराज्य
मद्दाभावेभूपप्रभयवायुना तन्नत्सेवकारत्नौघः शोतेकोयोवशिष्यत प्रभवत्तत्र यावत्सप्रभुः सोरव्यदातांविदधतिखलुतावत्से

राज
११९

वकास्तस्य मानं इद्धवसतिवसंतोयावदेवस्य नेतो मधुकरापिकमे कास्ता वेदेवाद्रियंते केचिद्राप्यवशिष्टायेसेवकास्तस्य भूपतेः तेप्य
नेत्तरविज्ञाच्छातुल्यापमागताः इति जैनशाहिदिग्यात्राः इति पण्डित श्रीवरविरचितायां जैनराजतरंगिण्यां जैनशाहिवर्णनं नाम प्रथ
मस्तरंगः ॥ वेदेवि स्वमेयदेवं सेवकाख्यं त्रैनायकं यदेशावर्णानस्तुत्यास्तत्पूजाफलभाङ्नृपः पादोदक्षिणाएवपच्छति पदेयैत्रेवनाद्वेच्छया
तत्रैवेच्छतिनामवामचारिणः संचारसंस्कारतः इत्थंमंडलमंडितासमपतच्चारीनरीनर्तिंयः सध्यायासमदाददानुसुखितादेवोर्धनारी
श्वरः॥ अथ देहरशाहाणाव्योख्यायपुम्भुद्रिकापणः दाज्यस्वानोयदीद्राज्यमज्यैष्ठप्रतिपद्दिने अश्वार्चोदक्षिणानंदीतत्त्वसुहृत्स
वकः वभावर्थिजनानंदी सराज्यग्रहणात्तवः शुद्धाम्भुकाचितेः राजवल्लभैः सुरवशालिभिः वाणौ मासैवोधरपुरीपूर्णाघोरिवतारकैः राज
धान्यांगनेहामनमणिश्रयत् व्यतितीसांनवराजामरास्तटमिवांशुमान् वर्मतुर्भूपतेरयेस्थितोतस्यानुजात्मजो इंदोःपुरस्ताद्
पंताविवश्युक्रो वद्दस्यतो राज्ञा स्मनकोपो शस्तद्राज्यतिलकेहदे सोवर्णपुष्पपूजाघे यहृष्टाविद्धितस्ययः सहाज्येदेहदानसोघनका

राम०
११९

लोर्जितप्रभः धाराधरस्व धरां दधार धरणीधरः सोनुजं स्वसमं भूमिनायकः सुस्थितोऽस्मात् व क्राभरवानेनायामदेशे तं स्वामिनं व्यधा
त् क्रमराज्योऽसिकोदेशे स्वामिनं स्वसुतं व्यधात् चिरान्निजसुतप्राप्त्यायै वराज्यसुखादपि पितृशोकहतोप्यंतर्विश्रान्तिमभजन्नृपः तस्मा
द्दिदितमेवास्तु देशाधीशत्वराजिताः अस्मादमतुलंमापूरावइस्लवकादयः अपृच्छावचानयामास्नेवकानव भूपतेः पूर्वमेवानुसारे
णप्रसादं प्रतिपेदिरे राजा राजपुरीमिधुपत्यादीन्दर्शनागतान् प्रत्यमुच्चरलंकृत्यापार्थिवोचितयाश्रिया सोवर्णकर्तरी वंधमुधरान्नृपमंदि
रे नंनंदु मंत्रिसामंतसेनापतिपुरोगमाः पितृशोकार्पितानर्घपदांशुकविभूषणाः विचेरुः सेवकास्तस्यतं देतिकागताः सदा आसीद्राजा च
सततं प्रकामं दोषनिष्क्रियः स्वपक्षपालने सक्तः संध्याक्षणरवोद्युपः पक्षपातोक्षणापत्यप्रतिपालननत्परः लोभक्रोधविरक्तात्मा मोहांध
धक्षपणक्षमः सैदनासिरपुत्रोयः समेथ्यादक्सनाभिधः अद्दोतस्मिन्नवसूर्ज्यो वङ्कनृपादिराष्ट्रभाक् उत्सवादिसदाचारसन्धारेषु प्रभात
रे तत्र वपथमंमान्यास्तद्राज्यसर्वदाभवन् एतान्यसाश्चयान्महज्ञाव्यपवलवानिति मेथ्यादक्सनपुत्राः सपाणिपुत्रमक्रियदत्त हू

त्वाज्यपार भोगे शास्त्रज्ञमहागिरमार्गय वागिलमहदौ राजा तद्गुणाकृष्टमानसः चक्रे कृतापकाराणामप्यनुग्रहमेव सः श्रीमाम्यसिंहः पू
र्वं हि हत्तिगणाततः गूढाभो वामहीपालस्तत्तच्चेष्टा चौर्यविदन् तदा हस्सनेकोशेशसम्मान्याधिकृतं व्यधात प्रतापतापितारातिम्ब्रुल्लको
महीपतिभस्मातरंगताबक्रिरिवासीत्सरमल्लुदः कांश्चित्सन्त्रभयन्कांश्चित्तेधायप्रतिपालयन् कांश्चिदुन्मीलयन्नीत्यानानावृत्तिरभू
न्नृपः प्रसादकृत्सम्भृत्यानामभूद्विश्रवणोपमः मनागप्यपराधेन वभूवांतकसंनिभः पयः पितृकृतामात्याः फिर्यहामरकादयः विचार्यास
दनेकोपद्रवभूवृत्तं यत्राणाः चौरज्ञाः स्थापि पवीभून्यादुर्नयकारिणः श्रीजैनजबुकाश्चैरुस्तद्राज्यभयविह्वलाः श्रीजैननृपतौ शांतमूर्ध
गूढशिलोपमे अवाधंतपुनर्लोकं व्यालाइवनियोगिनः विशुद्धपसारुचिरं जिताशः कल्याकलापोविबुधोपजीव्यः पूर्णेदुनानेनसमोस्ति
कोन्यः कलंकांकायदिनास्तिपोषः श्रुत्वासद्दूषणाः सोयमसर्वोन्हतीतिकहिया राकोपरमवेशार्थमिवस्त दूषकाव्यधुः कुशलस्मरकन्या
पश्चान्यापोल्कांचद्वारकः प्रियामवदिदिवाकीर्तीराज्ञारिकेतरामिधः कामीवव्यसननिस्तत्रपालव्योपिभूभुजा यत्सकृनोनाशकद्राजासंततम्॥

दुष्टपंगमं मेचिन्तार्थः प्रजायां सेर्मुद्रा दानादिकर्मभिः आसीत्स्वकार्यकुशलः ख्यातो धूर्तः स नापितः रूढं चित्तेन काठिन्यं साधुं येजि क्यपाध
तं शठस्य पस्य मततेलोको हेजनकारके येनाधिकाराद्देशेस्मिन्प्रजाः क्रौकर्मभिः क्षेताः दुःखिताः श्चिताः पूर्वं पुत्रवच्छीमहीभुजा भरभो
रवारनामापि वुद्धिमान्प्रथितो भुवि नितरामपकोपायेराज्ञः साचव्यमादधे वात्सल्याद्धिहितारामचर्यागणानापतिः समस्तकार्यस्थानेभ्यो भुक्तो
राजोपजीविका यावर्षाणां कनिरतः शिशिरहर्षहेतुः संदर्शितातुलफलः कृतकर्षणेषु जातोपि यः प्रतिदिने हृतसर्वतापः सोयं घनस्तु दतिदुःस
द्दवज्रपातैः दुर्मन्त्रिप्रेरितो राजा व्यधान्मदविचेतनः प्रजाभाग्यविपर्यासाद्धिवेकविगुणः क्रिया सेकेवरपुरीपार्श्वे स्वनिर्माणचिकीर्षया रम्य
अमृतापवने प्रांशुतरुच्छेदनमादिशत् छिन्नास्तानुपुष्पितान्तृसान्समीस्पे तत्र समुपस्थिताः तच्छ्रुत्वैव वधूस्तत्रो लंभारोदनध्वनिं तन्निर्मा
णेनाग्रहोन्यपानकेपामसमाद्धृदि अग्रे दिनपतेर्दीमप्रकाशनरसोपमः तद्रुमः सा वधूरेवं प्रकरोतीति विनिश्चिते स्वादितापि क्रिया हतो भूमि
तेते नृपव्यधात् वहुनामपलोकानां नापितोयथयच्छिदा भूपालादाप्रनिर्देशः सोवनापितप्याकरोत नापिमानि घृणाः पापी क्रोधी क्र कचपा

टितान्पैत्रकांस्तेरुंगंदीश्वकारयामास भूपतेः चलितानग्रजभ्रातुः स्वावनायोतिकोपपि रुद्धाम्लेध्विरोप्यान्यान्यं चवानप्यघातयत्
जीवतोगणाराजेतस्वकुटुंभोक्तवेदनापीरैः मात्तुजलेर्देष्टाः मूलपंक्षेपुराणितेरेवेदूपंभिषजेज्ञात्वादूषकेपरपसंग अमुंचदद्वनात्कृतभुज
नासोषपलक्ष तथैवनानेदेवादीनपिरवजादादिसंयुतान् पंचषानकोन्क्रंतजिकानासेकदृत्तकान् विरुद्धावयवश्छेदेमूलारो
पनकर्मणा सपूर्णनापितः पापीबभूववनरश्मोनिकः आचार्यपुत्रोजय्यारव्यस्तथाभीमाभिधोद्विजः छिन्नांगोस्वयथाशक्कोवितस्तायांस
मोञ्जतो मध्यलीलायमतनत्तद्राज्येवासदेशवत् आसीन्माहीकवेश्माडीरेशत्वमचुराम्रुरासे तन्मध्यरसिकोराज्ञिसर्वभोगपराङ्मुखे खेङ्ग
दीसुविकासातेसुलभानगुडोभवत् रवुज्याहाल्कादिर्पसांतोवासीगीतगुणांवुधः मल्लाग्रेदकनामासीत्तंत्रीवाद्यगुरुर्नृपे कूर्मवीणादिवाद्य
नोमाप्यास्मक्रीतकौशले आजीवंस्तणमप्यासीन्नतंत्रीवादनंविना तंत्रीवादविशेषज्ञोराजाव्यंजनधातुभिः स्वयंवादननिस्नातोवेणि
कानप्यशिक्ष्यत रभाभवाघरवनैवज्ञोलोपेश्चगायनेराङ्कुःप्रसादात्किंनामतत्रलकनकवर्षिणाःशोचालयस्थेःसुरतालयस्थभूतैरिवा

तच्छलनप्रवीणैः वशीकृतोयः पिशुनेन नरेशो विभेति तस्मात्स्वनुकोनुमन्त्रे रहः स्थितं नृपं जानुपिशुनः पूर्णोनापितः अथ षष्ठ्यैरितो मासे
स्वचिकीर्षापूर्वं मंत्रिषु भवत्यविनाशाय पैः कृतस्त्वरितं मंत्रिभिः प्राप्तराज्येन भवता तएव लीकृताः असीद्स्मन कोशशमुख्यास्त्वदनुजा द
ताः सोपि धूर्ताधियातत्त्वदृशीकारसमुद्यतः अथ समर्थशरीरस्त्वस्मात्रर्पितभरस्सदा तत्तोसपुत्रभृत्यस्यनेनाशो भविताचिरात् श्रुत्वेसवोच
न्मत्पुत्रः सत्यं मदनुजाप्रियः किंतु ब्रवीमि येनायास्यते कुटिलाशयः उग्रोमदनुजस्तोस्ताम्भसदाक्रांति मूधनैः अनेनक्रीप्सुमिच्छामि कंटके
नेवं कंटके कार्याय स्यादवशादेतरसामिनन्तु गौरवात् श्रुत्वेति हितवान्मदतो व्यधाज्ज्ञातचिकीर्षितान् अत्रांतरे प्रजाराज्ञो मुद्रदेशाह्वलान्वितः
प्रातराज्यांजिदीर्षाये पर्णोत्तेप्रापदर्पितः तच्छ्रुत्वा नृपतिः क्रुद्धस्तान् समानीय पैपनकान् अवोचत् किं नु कर्तव्यं ते तमित्यूचुरुत्तरं उटिकासे
तु वेधंतच्छन्तु यो मोस्यति सूतः अन्यथा दुःसहः प्राप्तस्तदाज्ञादीयतां विभो श्रुत्वेति कानरवाक्यं तेषां दुर्लस्य चेष्टितः तस्य स पातितो ज्ञात्वात
र्पतिप्रतिपद्यत भतिमुच्य नृपस्तात्मात्राचिंत्यमब्रवीत्निजान् आनीयपिपेडारादीन्मंत्रिणः कार्यनिष्ठुरान् इयं दत्समनकोशशचक्रिकायत्ते

राज
१२२

मागतः एतद्धेनेन सहः स्यादन्यथाभ्यंतरे विशेत् तत्स्यामोरेतदेतत्यापुत्त्रानीयेतिताल्लृपः छत्रकोपः सेवकान्स्नानकारोत्ततः सेविरः राज्ञा प्रातः
समाहूय विसृष्टान् चागृह्णात् सर्वं दस्मनकोशे शमुख्यास्तूर्णमसमापयु केपतेत्नुरणत्तोज्ञानवृत्तत्वाचलः नाडेनैं कृशः मातुःश्रापकोष्टान्न
पोगंनेमहाद्दोस्तरणस्थास्तानराजकर्नेयताकुलान् कोशेश दस्सनेमरकाकारोन्मेचयान्नृपः भृत्यैः सज्यरमाणधैराज्ञोमर्मेडपान्तरे छलाद्दि
ष्वासमुत्सापराजधान्यंतरेवधीत् २ किंद्वाहोइतियावत्सकोशेशाभ्युत्थितोब्रवीत् दुर्घनैकप्रहारेणातावत्प्राणैर्व्यमुच्यत शस्त्राघातैर्मुमू
र्षुः सत्त्वमुत्थितोमरकाकरुः राजन्एवाशिषःउर्वेन्मुनः परश्वनादेतः लिखन्नत्सदंभरव्यः सविधाव्यसनीगुणी देतोजनमनःकोनोपयोकस्यन
शोच्यतां गीवतोमनसांचेक्येंतयोनिस्यमभूप शत्रुच्छेदतनूजच्छिद्राणितेकृपमृत्तया वर्णा केवलपृष्ठ्याजीवंतस्तेयथाभवन् नि
द्राणाइवतेतत्रमृता अपितेप्यसिताः सणमात्रात्तयास्त्रैमरणाराजवेश्मनि अनन्यसुलभेतत्रतेषांश्लाघादृतामगात् नवित्तेनन्चदारा
तेनमृत्यानशवाजिरं तेषांतथाप्रभीतानांपथावेत्तोपकारिता निजपरिभीत्यावंधवोयांतिदूरंत्यजतिवनिजपत्नीकाकपासेवकानांम

राम०
१२२

त्रिदिनमरणादेतोस्मात्ऽनेवंधनेवाभवत्तिद्धियमेमेगाद्रुजमंगोतिकष्टः स्फुलिंगालिंगनात्कुट्टकुसमसर्पोपसर्पणात् मकराकरपाताच्च
कष्टेन्नृपतिसेवने मध्यकन्नगिरिपादांतेचंडालैर्निश्पनाथवत् दृष्टिकाभित्तितोनोन्वाभ्रूणैतेषुनिवेशिताः ऽवेतिमासुल्लजनाःस्वशवाजिरा
पंपत्न्सदेववद्रुकारुषुदत्तविन्नाःनोचिंतयंनिपरमेअैश्वरमेतराणजानातिकोममकदामराणाकथंस्यात् पः स्वायुषावधिमेवेतिसदेहानि।
द्वायस्मात्कोभवर्तीमत्रतयात्रिवषष पुज्यततेप्रतिशवाजिरकमंकतुम्लेछेषुदुर्व्यसनमाप्रेत्रमिदमतंमे तेवैश्रवणाभहाघाःकृत्वापिस्वशा।
वाजिरं अंतेयत्रमृतायांमभुवित्तैत्रैवशायिता एकाएकोभुवोहस्तशतमात्रावैतारतःपराभवेशोदायत्नात्म्याहृतोलज्जतेनकिं अंतेपछा।
स्त्वतःमृत्स्नशिलावाच्छवभूतले स्थाप्यंतेतन्तुखंतस्मिन्परलोकगतेभवेत् अहोलोभस्यमाहात्म्यजीवद्धंपन्मृताअपि शवाजिरा
पदेशनक्षेत्वेस्मावराणांभुवःमहांतोदततंकुर्वंतहातपत्नाशवाजिरं तन्निभोगेननजीवंतिकियंतोपिवसुस्मिताः वंधोन्यदर्शनाचारोहस्तमा
त्रेभुवस्तले दग्धायत्कोटिशोनिम्नसावकाशंनैथवततत् इत्याद्यनुचितानिंदाप्रस्तावाद्धिकित्नाचपत संततयोभासुलेपेस्मात्कोविवाचोनिरर्गलाः

पेराज्जैवैभवमवाप्य निपीयलाकं रुवेति संचयमतो न च दान भोगौ ॥ अस्मुत्कटाघभरतस्कलनुब्धदुःखो लेकोशरक्षणानि भाहितरतिरा
ज्ञः द्रव्यंग हत्वा तुरंगादिते षांत द्राजमाद्गात तत्कुटुंबैनिरालंबैर्नाप्राप्यकावराटिका कोशेशेषं हि चितं स्वर्णपूर्णं नूपकभाजनं दृष्ट्वापि विकृतस्
रूपाणाप्यूत्कारे नृपतिर्व्यधात तत्मसान्वक्रागादीन हृतसर्वस्वसंचयान् कारयामसिपद्राजामुत्केके सेदहास्तनं ॥ अन्येपित्रपराधेनतत
स्म स्नुगुमुतोपमात् सत्रियाद्रवंते सर्वैनाशमापुः पुरातनाः यासीन्पितुः सभायोग्यात तत्कार्यविशारदाः स्मृतपूर्वापकाराणां तेन सर्वा वसा
दिता अंतरंगान्दभेभादीन्संचयानधिकादौ अरासन्याकेनां स्यत्वाश्मसेवां चपेतकां ॥ आधामरवानःपूर्णां त्से क्रत्वाकोशेशनां शान
स्वनामान्वर्थतां विभ्रयपोभीतोयथागते व क्रामरवानोविभ्राणास्त हृधाव्यंकितोभृशं गदहमेस्तनृपाणाश्वासितःकार्यावलोकिना अ
सिन्नवसरेमद्रमंडलेसुभटसपः अभून्माणिकदेवस्य तुरुषैः सह संयुगे मातुलेन समंयातो योद्धुं तत्रैव संगरे आधामरवानः समाप
च्छामित्रमुखः सपं कोप्यूवुः सनिजैरेव हतस्तत्र भयाश्रितः कपिशाणशलाकाग्राकृक्षिप्तमैविदाराणात ॥ ततन्मराणाजा हूतैरसंतदुः

स्थितः तद्देशात्स्वयमानीय जननीसन्निधौन्यधात् ज्येष्ठोपि शौर्यनिलयोपि बलान्वितोपि प्राज्ञोपि जन्मभुवमाश्रयन प्रपंचः नैवापराज्य
मुचितं सत्कृतमप्यलोभाग्यैर्विना न हि भवंति समीहितार्थाः अथवापितृशापस्तत्रस्यापि फलितोभवत् यदाज्ञोपि निजं देशं परदेशे स्वयं
गतः अत्रांतरे महोत्पातानादिव्यभौमांतरिक्षगाः अद्रक्ष्यूर्विकृयेवापुनर्नेपालजनकापदाः तथा हि प्रथमं ताम्रपुष्पलीलाचिकीर्षया गते
मत्स्यवराज्यावीभूमिकंपोभवन्महान् अस्मात्कालेतजनैः कोपिस्तृखो नैवाधुनाप्यितः इतीवं देशे तत्काले चकंपुर्जनवृंदकाः उद्भूतस्सूर्वादि
कापुच्छः केतुर्नभसि विस्तृतः पूर्वं व कामखेनेनदृष्टोरिष्टस्य सूचकः सहस्रविस्तृतः पुच्छः कालकुंतोपमो हि नैः स्फुरत्ज्योतीचीमस्याशांतसे
वदद्दृशे जनैः प्रमसूर्वेडवा राजसमुद्रांतर्गताभवत् देशात्कोष्टुं देवो राजा यांमियाय यवनक्षेयं सिद्धार्थोदिने चेरुर्वेन्याः श्रीनगरांतरे
विज्ञालोते सुषुवे सुनीचप्रसवं सोगा निष्फलोयः सदात्यदीतरुः सफलोभवत् उपराजगृहमूला दाडिमी कुसुमोद्गमः सुमनोवाट
शाटांतर्भुवो शाखितैर्वर्षैः इति दृष्ट्वा जनाः सर्वे मतेस्मारमिवान्वभूत् अत्रांतरे समस्तैरवानगादाशिपीञ्स हिन्दुकाफिरधुःपूणान

राज
१२४
124

पितोद्दलितक्रुधा तच्छ्रुत्वा यवनाः सर्वे गत्वाक्रुद्धान्तपातिकं चुक्रुशुर्येन राजापि हिन्नपीडनमादिशत् अजरामरवृद्धादीन्ब्राह्मणान्सेव
कानपि तत्कोपेनाकरोद्राजा निक्षेत्रभुजनामिकान् त्यक्तस्वजातिवेशास्तद्दिनेषु ब्रह्मणादयः नभटोहं नभटोहमित्यूचुर्भटलुण्ठने
बहुस्वादकमुख्यायेपुरोसतीषु देवताः तन्मूर्तिलोठनं राजा म्लेच्छप्रेरणयादिशत् दत्ताभूर्जैनभूपेन येषां गुणपरीक्षया तेभ्यास्तानि निर्निमि
त्तेनाप्यदहन्नधिकारिणः समाहिमफरोमासः प्रसिद्धो म्लेच्छदर्शने सर्वदर्शनविध्वायनके षां भयकार्यभूत भूपनित्यमदोन्मत्तः स्वतं
त्रं सत्रिमण्डलं उत्कोचहारिणः सर्वान् तरंगास्तरंगितान् दर्शितावल्पपीडापण्डितान्वलोकाच स्मृतश्रीजैनभूपालगुणमालस्तदा
जनः देशसन्दिताक्रंदं शुशोचास्यतदुःखितः सर्ववृद्धस्त्रिरानूठायस्तोदिष्टपराभवः सर्वकार्यान्तरज्ञोयं स ययातिकदा नृपः इतियेप्य
वदन् दृष्टास्तत्सुतविभवापिन पारसीभाषयाकाव्यप्यपूर्वेदूषणाविशेषस्तापः फलितो देशे श्रीमज्जैनमहीपतेः सेवकाः कितवप्राया
भुक्तेप्येध्यानि योगिनः तच्छापाविदिवकालेन प्राप्तातततनिपीडनाः किमस्मद्रसकोदेव दत्तो वृद्धो महीपतिः इत्यादि सासृताक्रंदा

राज०
१२४

श्रुत्वैतदपि पार्थिवे स्वल्पोपि राज्यकालोभून्नवायामेःसुहृदःसदःनिदाघरात्रिःसनदृष्टदीर्घदुःस्वप्नसन्निभः लोत्रराशिगृहद्रय
हरिणाःपारपीडनैःतृतुपुस्तस्यमृत्योघाः कौशिकात्तिमिरैरिव शय्यानूढोमधुसीवःप्रजाकार्यपराङ्मुखः संवदिनेनिनायातःस्वपा
स्वपरिवर्तनैःकुल्यालगायनोज्ञातेगीतंश्रृणवन्दिवानिशं गुणिभ्योराजयागेभ्योनादादर्शनमात्रकं शाद्धाभंदनराज्येयासम्यन्नति
मनोहरा लक्ष्मीपुरेराजधानीतेपुष्पाघोदितः शिखी पावलाद्यमठस्थानेवेश्मालीविपुलाभवत् सापिदाग्धासमेतत्रतत्रस्योरज
नश्रिया इत्थाभ्युपद्रवादेशोदृष्ट्वाशास्तव्यनाशकान राजन्नाशांश्चविद्विषांतितिर्त्यसकृद्रूचे राजापचगदावासस्वजनलंतसमीस्य
च दम्पमासयंसतुष्टःपानलीलांव्यगाहत अस्मिन्नवसरेनेयधिषाणाः पिशुनैरितः यात्रांघसबलपुत्रवादिदेशोव्यसजयत् यतेन्य
वीस्पदेस्यंतेययुर्वोस्वमहाभुजः प्रदीप्तेरविरश्म्योघंदिवसेनारकास्वपूर्वेराज्यपुरीराजोजायसिंहोनृपात्मजं स्वसांस्वस्वासारंचदत्वो
तोषयतिस्मतं कालीधारामसिलतामिववीक्षतराश्रितां कंपकेनाश्वेशय्याःप्राप्तस्त्रयतोजनाःसेनादीन्वारकोट्यापाशिश्रियुस्ता

राज
१२५
125

मयमिष्ठ्रदः कलिमिर्मङ्गलादेवीमित्रोन्नतमुविसिस्थितां मट्टगरसराचित्ते शाराजहंसासत्तमायपुः सरोवरमिवमोघघुत्कपसाविनिर्मलं॥
राजचकृन्नातरोधेनस्वपदार्थोपपादैकैः मातुलैरपितस्यायेद्दल्हौ कल्हणपितं कौमारो हूसिकवीस्पकटकालकृता अपि अभूवन्वे
मरद्विताग्रादिलामहिनौ लाडव वह्रपंक्तिस्तरंती साज्यलमेसत्तनुदीतटात नत्मेनारामवद्राब्धिसेतु कौतुकमातनोत् कुटीपाटीश्वा
सैम्राप्तैतत्सैन्ये दैन्यवर्जिते नारायणोदरोद्रथ्यहि स्वलोकं न्यमेव्यधात् सम्लुष्टो भोगपालीनापुरीमहाचितान्यपि सुचिरंधूमितान्या
सनारीणि हृदयानि च उन्मादकृदसंसेगजनंरागतरंगिता वात्येश्वरगिरेः पादमूलेप्रापास्त्रवाहिनी तदीयकटकोदीपस्तु तुरंगतरंगि
तः ततमेवनतेतचकेयेनयेनपपावदत् निस्तृणभूतलंतत्तु निष्पाणीयाजलाशयाः निरिंधनान्यरण्यानि तत्सैन्ये चलिताभवत् सोद्देस
म्मान्यराशास्मेदन्तस्ततसमयेन्वहं उक्षेन्वृहत्कथाख्यानमभूवंधृतपुस्तकः कारदीकृतभूपालः सपर्यामासकृतस्थितिः अथवैत्रमासां
तेकाश्मीरागमनोत्सुकः तावहृत्यामदक्रामरवानोदामनिरर्गलः आक्रांतमन्त्रिसामंतो ज्ञात्वा व्यसनिनं नृपं अपसेततपानेन सीणादे

राज°
१२५

द्वलाच्छविः सवानतणीणितव्याधिबाधितोभून्महीपतिः अथोदस्तनखानस्तपूर्णो चंद्र इवोदितः तान्दृष्ट्वा मंत्रिणः पश्चान्निवसं कुर्वितान्यधा
त् किं नैतेन समानीतो वङ्कापि रुजगरवः इति राघवं सुतेराजापि सुनेप्रेरितोयदीत् पश्चिमाशागते स्फुत्वातमपूर्वाद्रिसन्निभं वक्रामरखानो
मेरे होमन्ते दद्रवस्तोभवत् मा प्रेसुतेतिं कस्तोभून्नतदभ्यधिकादरः मत्या सन्न्वविनाशानो धीक्री लेवपल्लायते अन्यस्य पश्यन्यां मंत्रिस्तामंता
नोमहीपतिः यात्रागताय पुत्राय ददौ दर्शनमात्रकं नूनेस्वानुजभीतोभूत्तत्कालं सोन्यथा कथं परिधानादिसत्कारं न्यूनमेवाकरोत्सुते वक्रा
मोवाधंते नूनं मत्पुत्रमिति शंकितः सतस्मिन्स्थ न्वकोपाग्निः शमीतरुरिवाभवत् पानार्थं राजधान्यग्रे तस्मिन्नवसरे नृपः आरुरोह संभ्रमभूत्से
ः मत्पुनेवप्रचोदितः तत्रैपोष्कसोधांतलीलपाकाचमंडपे धावन्यपातनामायस्त्रवरत्नावितस्थुलः कस्मात्सिंपभुजेभूत्यैनीतः शापनमंड
पे यत्तच्छापरवादर्शः संमूर्छन्नायनेपतत् भिषजोस्याव सत्साभान्कोपि योगी चिकित्सतः विषोन्कोटोषधस्तस्य पतितस्म कृतव्यथः तस्मोष
धप्रयोगेनप्राप्तदाहो दिवानिशं कोसतिस्मसमरोगां क्षणमात्रेन जीवनं राजधान्यंतरे राजसुतः सुजनकांतिके आपृच्छ्या सादं संयुक्तः सादिनो

राजत
१२६
126

पृथ्वीपतिमधात् गुप्तः पौत्रीं पितृरिनाल्लामदृतोदर्शनागतान् तन्निर्गमनिरोधाय द्वारि धान्यांभटानधात् स्वालयस्थोनुजो राज्ञो भयदर्पोप्रसंभ्रम
करानिवारविस्तीसत्ताश्चारान्तसंचारयमूत् तत्कालराज्यलक्ष्मीस्वपितव्यवसानात्पुत्रयोः द्वयोरासीत्सभान्रूढाचिन्ते से शायधीरिव अत्रांतरे स
दापुत्रः संमत्रमसचिवैः सह व्रज्याम स्वानमागत्य युक्तमित्यब्रवीद्वचः स्वामिन्देदरणाद्राष समर्प्य स्ववयस्त्वयि सुगन्धातामि धोन्यात्रामपात
कीर्तिशेषतां मे ब्रोधुनावशिष्टस्तज्जाभ्मज नृपासनं स्वपदस्मनस्वानायपौत्रराज्यप्रदीयतां त्वमित्रामदृतायत्वाद्रासिताचकितासती
मेपत्वयाधनरगोपाल्यकुलवधूरिव किमन्यमुत्सुलुठकाः काकाद्ववलिप्रियाः यथागतंप्रयात्वेते कृशाद्वामलिनत्विषः श्रुत्वेतिभाषितं तस्य
कोपनृसास्सोब्रवीत् मुक्तिर्योजनकस्त्यक्तस्ताहक्क कल्पद्रुमोपमः सेदेवाधमस्वानस्मवाधितस्तदुपाधिभिः परलोकगमने लोच्यस्वार्थसंत्य
न्यहूरतः अस्वस्थः सयथाभ्रातासेवितः सततंमया जानात्येव न कोराज्यं यथातस्मयार्जितं कोयंमभ्रातपुत्रोथवदकेवास्पयोग्यता अस्मिन्न
स्वैतकोराज्ययोग्यामदपाल्लुकः सकनीयानदूज्येष्ठोवयसा च गुणैन च पृथ्व्यां वीरभोज्यायांसामन्तः को वसरोधुना स्वाधनुचिंतयन्नन्योत्क्रांतं

राज°
१२६

प्रत्यमोचयत् येस्तस्य ग्रथितकं पोभूद्राज्यापेक्षत भावैनेः अमात्यैतांस्तदा मत्वा निराशः समपद्यत मत्वा सन्मेना शेषरुद्रजेलोघसम्बद्धमूलस
ऊपपात्यमत्स्तो दोधूतिरेव सैतोमतिर्जेतो पुत्रमपुत्रकावा कोचेद्गृहीष्यन्नयान्वितः तुरगाधजितसर्वमदा सच्चेत्स्वयंगतः अथवा मतेमेकंचेद
ददृनिष्पद्दलोन्नन्नतः कोशं दत्तुमयास्यचेत्तिष्यतेपितृपुरांतरे अथवावा स्वदेशं चेदागमिष्यतु दध्वना निवृत्तः क्षमराज्ये चेदाक्रमिष्यच्छ
नैमदीम क्षामाप्रसकलस्यास्यकिमुनप्येहिलेवतः बालकालिशान्तो का पुत्रकावाक्याविनिश्चयात् अनभिज्ञात्वयातेनोवतकिकिं नदृी
तो कुलंका नास्मत्कोपिचिरं भास्यत्यतिभीत्यातयाधियो वरमज्ञसुतरात्तो राज्यदत्वास्तिनः सुखं इत्येकं एवं संबोध्यवलिनेनन्दपवल्लभ स्या
पुत्रा स्मरत्लेकः संमंत्र्यसचिवैः सह चक्रेसभावनां राज्यनिश्चये राजसूनवे गत्वा स्कंदपरास्यामिव क्षामभितिर्दर्पतः अभिमन्युमतोद्वा
तोनिश्चिकायाभिषेचनं अथ स्वछंदवांतो मश्वात्वान्तृणं स्मृतान्वितः व क्षामरवानो विज्ञाणांनिरगान्नगरांतरात् दृष्ट्वा मद्रां धर्मणीमो किंकवि दुमो
घानरात्माकं स्वयतिलुब्धमतिः सएकः तत्तन्न दाभयकारान्मकारात्स्तदा यान्वीर्यणायः शमयितुंगतभीः समर्थः श्रुत्वा सम्यक्तान्यपुत्रस्य चरितं चित्रम

राज
१२८

त्रमः स्वित्रामित्रवलः पुत्रयुतो धाराध्वनाचलत यथैवाधमरवानस्यनिष्कासनमपेक्ष्यात तथैवास्माभवद्रात्रौ नचिरोणफलमयघः राज्यं च दशमा

साद्वे कृत्वामासित्समाधंव वर्षेष्चत्वारिंशोगाद्दिवं श्रीपंचमीदिने वेतालोवसुदुर्दे दुस्तंभमंडितमंडपे तेनैवोच्चैः कोपेन खंडितो क्रियया नृपः ह

सूचुः केपिके पूर्वयोगिनो शाल्दहस्ततः न्यस्तोल्कां टाघधेध्येस्तरुचिरास्तमगान्नृपः केचिद्वात्रैवदुष्टेन कैवल्या स्तुतवर्जिते भूपते दुःस्थि

मितासा पथकारिताभिषजत्वराम् द्विंअंमोमुलवेदनकृत्वाश्वस्ततयारया वदिः पैपोटालदशणदाः हत्वा द्रोहणपार्थिवान येभ्यश्च राज्यप्ति

लके सिंहासनगतोयोदीत पित्र्यास्तान्सविकान्कृत्वा पभीतइतिकेचन नूनंसपितृशापेन तन्नस्यापेन दूषितः हिमाघइवतापेन विलयंय

पंदजसा निष्कटकेपुरं ज्ञात्वा निःशको नृपनंदनः जनकोशिविकानूढं सनिनायशिवाजिरं मंजूषिकां तरान्नीत्वा तपैटका वृतंशवं पितुः पार

तलेतत्रभूगभीम्यंतरोस्पिपत सर्वेसन्मूष्टिमात्रेमत्तदेवेत्यतिशंसिनः मुखावलोकनं कृत्वा तस्मिन्मन्जूषिकां जडुः गंतेतत्र समापूर्यशिलामध्यो

न्नतोन्यधुः कठिनोयममूकोहजनानिन्त्यवमूषितं अरुदन्सेवकास्तस्यकृतनवसोवदारागाः स्मृत्वास्वामिमसादानां मुखीकृतादिन्नुखाः तद्रा

राम
१२८

ज्यंस्वल्पकालीनंप्रसादमुपभोगोर्जितं अविंदन्नेवकांतस्यस्वप्नसर्गोपमसन्निभं पारसीभाषयाहिंदुस्थानवाचाचभूपतिः काव्यंगीतंव्यधाद्घे
नप्रशंसंतिनकेजनाः पुराणधर्मशास्त्राणिमोक्षोपायादिसंहिताः सृणावतोभूपतेरासीद्यामिनीषुजागरः दोषाकृत्ताः पुरग्रहाःशुभपाकदा
येषुकादयोदिनपतेरुदयोहर्षयंति तस्मिन्नसमुपतितेमद्रहारुचिरप्रकोशनिष्टाम्रमतिविपिनेषुगुहाप्रदुःखाः दुष्टान्नोरतेकारादीन्नालवा
निष्यान्विशिष्टधीः खानोन्यकप्तुदुःखापिकारणांतरेन्यभात निवर्त्यान्यक्रियांसर्वांसपितुर्थ्येपशालिनो राज्याभिषेकसंभारंचक्रेषोडशाभिर्दि
नैः पूकादयोनभसिमेतिपरागपशस्ताताविल्परोषप्रमयाममुखमर्चरः आशाप्रकाशविषदाविलसत्प्रकाशाभास्वान्नयावदुदयंकुरुतेस्वच
दुः॥ इतिश्रीजैनराजतरंगिण्यांपंडितश्रीवरविरचितायांहाज्यहैदरशाहवृत्तांतवर्णनंनामद्वितीयस्तरंगः॥ शिवायास्तुनमस्तस्मैत्रैलोक्यैक
महीभुजे अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यदशाजुषे भूतपद्राज्यवृत्तांतवर्तमानकरोत्यलं स्ववाग्योग्यप्रकारेणवंद्योयोगीश्वरःकविः प्रतिप
दानुग्रहात्साम्भुक्तायत्नपर्जाविका तद्वृत्तेस्वस्मिन्निष्कृत्यैवस्यदंश्रीवपंडितः स्वदृग्दृष्टस्मृतस्माग्वृपाहिभवैवेह्नेतैःसपंकास्यनैरागंपस्तेता

राजे
१२८

128

जतरंगिणी राज्यवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणचर्चेयं संतः श्रृणवंतु महाचः सुधियायोजयंत्वपि काव्यस्योक्तिवदेवं यंकृता स्मेसभविष्यंतां
दृष्टूमे ललितकाव्येंर्जुवेत्वन्येत्र पंडिताः ततः श्रीहस्सनो राजा व्यसनोज्झितवासनः सेवेधरपुरीत्यक्तापित्र्यप्राशात्समुदरं आगमंजेननगरं
पितामहविनिर्मिते सिंहासनोपविष्टस्सन्निर्मलांबरभूषणः बभौकुवलयानंदी शशीवोदयपर्वते मल्लेकोथावदायुक्तो विधायतिलकं स्वं
पं सो वर्णाकुसुमैः पूजामकारोन्नवभूपतेः रौप्यासनमुद्भातः कृत्वाछत्रापिधानकं एकशेषत्तयेवश्रीरासहृशभूषणां चित्रेनवनृपस्यमुख
चंद्रावलोकनात नगरानवप्रानांविकासः समपद्यत अभिषेकक्रियारब्धहोमधूममिषाद्भुवः हर्षाणीवोद्गताराज्ञामुखोच्छ्वासएवाबभौ
वाद्यमानोद्यताताद्यतोद्यत्यति खबहलात सुश्चायसुदेवास्यमोचुः पूर्णाशिशोदिशः ध्वजमालाबभुर्दीर्घस्फुरद्रक्तापरांचलाः ज्वालाइवप्रता
पाग्रेनिर्गतानवभूपतेः छायाकुसुमकार्पासावभुः श्वेताः प्रविसृताः चिरान्तरुणारागाप्यात् दृष्टहासइवश्रियः कौशेयकोज्वलाः सर्वेसबभूपते
ःसुरज्ञाप्यतरंगस्यतरंगाइवतेरुचन कार्पासकपरिधानपत्रयत्राभवत्पुरा तत्रतत्रास्ततद्राज्ये कौशेयकव्ययोमहान राज्यलाभेवसंतामेस्ट

राज°
१२८

यस्यैवमहीपतेः सत्यापदारकाः सर्वेदृष्टमेघानलपंयपुः रविःप्रदीप्तः कृत्स्नेतेप्रकाशंविभाति चास्मिन्सतिसूर्यकांतः तस्मात्समुत्थः सचपावकोत्स
त्तमोपहः किंनकरोतिकार्यं आसन्नितपितव्याघायत्कृतेविफलश्रमाः पौत्रेणाद्येल्लयाप्राप्तेतद्राज्यंगतके पितुःपितामहस्यापिपितव्यस्यच
तपदः भाग्यभाजंनृपंप्रापुः सर्वाः सिंधुमिवापगाः षट्दर्शनपरिचयंसोयदीन्मतसरोजितः षट्दर्शनक्रियायस्मिन्नेकमत्यमिवापयुः भूप
तेरस्यलदायुक्तोनियुक्तः सर्वकर्मसु साचिव्यपुत्रसंयुक्तः प्राणपुक्तः सदाकरोत अथप्रथममेवास्यदायुक्तोमल्लिकनृपः सग्रामयामनं
याममममयस्वामिनंव्यधात पुत्रोस्यनारुजायुक्तोद्वारपालादिकार्यभाक इप्सिकामभजद्राष्ट्रंसमयामविभवोजितः पानलीलांतरेतत्रम
त्तादाक्रुत्यन्तवर्षिणा पेनदारिद्र्यदावाग्निः केपानसपितः स्राणात वद्दिदेशास्थितराज्ञिवाल्पेपः सेवकोभवत सताजिमहोमल्लकमतः
मापातंरगतां नियहानुग्रहक्षयाः समयेराज्यविग्रहे दत्तदूत्साधिकारोराज्ञेजिह्नवसोभवत ३ अधिकारनदीपूर्वंस्फुरतीशतधाभवत
तदाद्वितीयपावृत्स्नातस्मिन्कृतपदावभौ अन्येषुश्वावचानयामाञ्ज्ञोनराजानकादयः पूर्वेमेवानुसारेणप्रसादंप्रापुर्जसा श्रीमल्लेक

स्पदः सर्वे कार्येषु यां स्थितिमब्रवीत् तां नो दर्शय यद्राजा जीवन्नपि धुरि वोल्वणाः पित्र्यौपैतामहावापि विरुद्धावेधेनेव सन मुहूर्देशं धियातस्यते
यो निष्कासनेत्यधात् सर्वदर्शनसंयुक्तो नृपो मंत्रिविधेयधीः पितामहासमाचारं प्रावर्तयत मंडले स्वामी समीहितज्ञश्च मंत्री भक्तः स्मयो
ज्झितः संयोगो यश्र जापुरायेः सुचिराणि निरोसितुः उच्चासनेषु मार्गे शठक्रूरादीन्निवेशयन् तदृताङ्ख्वराजाये मनिषसो भूवत्तदा हितप्राण
परेणापि म भो संसपादयन्नयं महेश्वरवदेतस्मिन्नाभवद्भक्तिखंडितः मठायद्वारसदाननिर्माणातिथिपूजनैः नृपापचारैः साफल्यमनैषी
त्सर्वसंपदः कमलममलं दृष्ट्वा श्रीमन्त्वकोशविभूषितमप्यपितुमध्यमाप्नयावन्मदवारणाः भ्रकुतिमलिनसत्ताबन्मयः सपंकासंरणवरश्चव
णाचपलोवद्वायाति संयमधुपैः सह चत्रांतोरसव क्रामरवानः पिशुनमोदितः देशांतरो धर्मस्त्क्रापुद्वायागान्मरोदत्तः तदूलांतरमेष्या
मो वयं तस्वराणास्मातोह्नतिलैरेव धृताशांतमकुर्वन राजपूरुषाः क्राणाद्भुतरतः शैलानुल्लंघ्यकरठकोन्मोटः क्रमराज्यं प्राप्तः क्रमराज्यजिहीर्षे
पा तावन्मंत्रिपुत्रो राजा स्थितो वतिपुरांतरे तत्प्रत्यावृत्तिवांतांतौ श्रुत्वा तांगोन्यवर्तत राजा स्वप्नपुरं प्राप्तः पितव्यागमविकालः चानीयमस्थिवान्स

वोन्समंततरिममब्रवीत् पितुः क्रमागतराज्यंपुत्रस्येत्युचितंमम कोयंपितृव्योऽस्मेषोपिकनिष्ठोनिमित्तोघमः अथवावीरभोज्यायांभुविको
पेनयोद्धृयोः युद्धेनविजयीयः स्याद्राज्यभाक्सोस्तुमंडले किंत्वधावसरोनास्तिममित्युभयवेतनाः अमुंमेश्रुत्वेतिनृपतेर्वाक्यंश्रुत्वासुमं
त्रिनायकाः येनप्याधमरक्षनाधात्त्वदंयंविधिनाहताः कोयमल्पबलस्तस्याघोह्यस्यानपरिच्छतः किंत्वधावसरोनास्तिममित्युभ
यवेतनाः अमुमेवमिलेत्सेतयदिकिंक्रियंतेपुनः तद्धत्वाकोशसामग्रीमितोगत्वावदिस्ततः देशमाक्रम्यनःकार्यमिध्यत्येवाचिराद्धिभो
श्रुत्वेतिमल्लिकः प्रादभूपतत्रसभांतरे तिष्ठत्स्वत्रभावास्तावन्मौनेमंत्रिसभान्वितः स्वकीयाधमरवानीयाज्ञप्तुंतेविस्तृजामदे तेचज्ञिताव्य
पामःपुनस्सर्वबलान्विताः कोयंतत्संभ्रमःकास्यसहायःकिंकरोत्ययमी श्रुत्वेत्यादिमंतोतेघाविविधंनिश्चयोज्झित मल्लकेसादमेत्रागकांतच्छे
ग्रस्मपद्यते। पितुःपितामहस्याथ्येतन्मंचकृत्वानिजांततिके पेतृव्यास्सेवकान्स्वाश्वदत्वातनहूलान्वितान् सपिर्यंडामरांस्ताजमहादीन्थ्यस्सृजन्नृपः
पोद्धवजामरवानायमावशदिशेवासिने अथसबल्पबलानेताज्जेष्यामीतित्वरान्वलः तोवहूज्जामरवानःसमापद्दलपुरांतरे अनागतैःकृता

राज० १३०

130

श्वामैरपि राजमहत्तमैः स्वात्मानं वंचितं मेने तत्त्रिरणशोनृपात्सजनः तद्दिने राज्यलक्ष्मीः स्थापितस्य भ्रातृपुत्रयोः द्वयोरासीत्समानूठाकोट्रो
सन्देहधीरिव चौराश्च वांधकारो पंचद्राज्यापप्लवमियाः तृतुष्युस्वकावाभावात्तं श्रुत्वा क्रमराज्यजाः अथ जैनगिरियावदायपोत द्रोणानुल
हूतत्साव समागत्य भूपतेरिदमब्रवीत देवव क्रामरवानः सततं यानय विश्रुतः युयुत्सुः समरे वद्धः करीवमदनिर्भरः पतितेन तद्रोणाघातेनत्वहूलो
हतमानसे नत्यजेनुचैरः रवानः पौपेपाणिं विद्रुमामात्तः सत्रमेरायाः गंजेतः सैन्यनीयकाः दुष्टेभघट्टवापाताश्चक्रुस्तच्छरवर्षणं धन्यास्तेसा
वमरणास्मरणाः स्वामिनः पुरः स्मृत्वामितप्रसादानाजीवयन्तृणवज्जहुः तच्छ्रुद्वये क्षणामेवस्पमितप्रसादं प्राप्य सोगजदत्तिपेनिजजीवाते
शस्त्रातितिलपुष्पनिकराणि वसविदं तोधन्यास्तएव कातिचित्प्रमुसेवकेभ्यः श्चथो देवस्य प्रसादात्स्यंप्रयन्तैस्पवणाभटाः शिरालमार्गपाद्यापेत हूला
पलंपयपुः इदंचित्रतरयत्नः कृष्ठकाकोपिनोमृतः किंत्वस्य कटनिर्मुक्तशरायप्रफलं समधितान् निश्चाक्रुनागापाक कोघ्वातरवद्धंरवानोरणोधृतः तेना
हलायुधः खानोदीना त्वक्ष्रवेष्टितः चितानलइवासारैर्मिश्राष्मा समपद्यत यावत्सेमेत्यदृतुं तेमारभन्त कृपयाद्भुतं तंकिंपङ्गमानास्तावदरासह हा

राम १३०

द्रुपंजरे भूः पंकिलानि वृष्टिश्च हि जो येनिः सह्यापत्ता मन्मुभीतिरिति मामूर्त्कि किं तस्य नदुःखद शीतवातभयोद्विग्ना मग्नाः केदारकर्दमे स
त्क्वा तत तस्कटानय आगता टाइवेत चलन अर्जिता सर्वसामग्री पामरैः परिलुंठिता साक्रंदस्य सुतपंचपद्धैर्यः सविषये दध्यौ चक्रे चैत्मा तात्क म२
भत्याः क्षार दारादिकं सस्सुतः शत्रुभिर्वद्धः कं ह याम्नि करोमि किं वरं मरणमेव मम तु मामा स्तु मम जीवनेन फलितं वचनं मे धपदुष्कं जनकेन
तत धिङ्मां चिंतामणिं त्यक्त्वा येन काचमणिः श्रितः इत्यादि निंदन् स्वात्मानं पश्चात्तापदृताशयः जीवन्मरणमापन्नः स्थानः सह्यातिव
तं तेत पीषेत रुरिवोन्नयः फलपत्रविवर्जितः कुलकं ॥ राज्यं तव क्रमायातं दत्तं देवेन भुज्यतां फलितो धर्मविजयः सोयं भाग्यैर्महीपतेः किम
न्यत्तस्य कर्तव्यं पत्नी तु नौ समादिश म्न्ऽत्वेति नृपतिस्तुष्टो दत्वा सैन्य परितोषिकं जय वाघनिनादैर्घः सर्व वल मतोषयत चान्येद्युस्तत्र भटाज्ञे
नगिर्यां कारवो वेष्टितां व क्षाम रखानमानिन्यु सस्सुतं भूषरं ध्रमिवेसंतं लज्जयाते पुरः संग्रामविजयो मित्र के सत्का तु स भटव्रजे सं दृष्ट्वा राज धा
नीतामारुरोदनोश्वाः उच्चावचोक्ति मुखरं पौरं तत्र गते न तत भूमेरं ध्रमिवेसंतं लज्जया च भयेन च रणस्साभरन्य स्तद स्तब्धस्ते विभूषणां दयालु

नीचदत्तात्मजीर्णवस्त्रावगुंठितं मुखं स्वमिवेसितेन जयाच रणसाम्राटन्यस्तदत्तधृत्तविभूषणं दयालुर्नीचदत्तात्मजीर्णवस्त्रावखरव
लंबेषु मेदोघद्रष्टुं ऋध्यनवेष्टने अलक्ष्मीवीक्षितं दृष्ट्वा त्यक्तवेसाणेमेसत उ भाम्योजितसभूभंनु स्येवहः समात्मजः दीनात्मादद्दशे
पौरैः स्थगः कुत्सविभूतयः लोभाक्रांतधियो विवेकमुचितं मुंचति यन्मोदिता भुक्त्वा यामनमापि दर्पकचिता स्तन्वेनश्शक्यास्त्वयं संतापाय
भवंतं सततमलंनीताः परे स्वे हलान्मामा सतु भवेन्न हतचपलावेषा द्वैवताः श्रिय उपस्थिताः पितातातदृगस्वास्थ्यस्वार्थलिप्सया ज्येष्ठोप्या
धर्मरवानः सर्वाधितोपायपुक्तिभिः दुराशापापरोभ्रातात्रियोसाध्यामेयसाणात राज्यलोभाक्रांतमतेतता स्तात्रादधि वैपः कृताः अधेतेना
फलेप्सा मंतदधर्मविनिश्चयात् हष्ट्वा वहंतमानीतरवानमिस्यवदज्जनः कोप्यचुः स पितृशापाहि मूढः समपद्यतः तथाहितं पिता जातुपित्तं हे घे
रेहाब्रवीत राज्यं त्वदयज्ञाभ्यां मनाशितैवरतीमिथः तत्राप्यनिष्ठोहावेवसमचिताज्वरमदो तदेतौ चिनिवार्यो देपुत्रौ देशमुखा शपा त्वा
मेवं वर्धयिष्यामि त्वमदेका श्रयो भव श्रु त्वेति शाहतेना दंजातु चेन्नातरत्मजे पंतोज्ये ष्ठोस्ति मे हृष्टो हृयोः किं मत्करिष्यति श्रुत्वेत्यादंतु

त्वयेष्ठु स्तां सरस्सति माग्रमाकूणहस्तेन भुजंगमिवैषमंगसिद्धकार्यः सपुत्रः सवाधेतेयदिकागतिः तच्छ्रुत्वासंस्थितन्नः सश्लोकेनेसुन्नरंद
दो विद्यातीर्थे श्रुतपरिचितास्साधवः सत्यतीर्थेंग गातीर्थे सकलमुनयो योगिनोध्यात्मतीर्थे लज्जातीर्थे कुलयुवतयो दानतीर्थे वदन्याधारा
तीर्थे धरणिपतयः किल्बिषं क्षालयंति तादाकर्ण्य श्रीद्र राजा सक्रोधं तं दुराशयं बद्धा पुद्दहसोसिनां द्यत्रास्मितन्तमः वराकः स्वद्रुधा
राध्यीत त्रत्वमपि दर्पितः किं बच्छ्रुत्याटने योग्यं नेत्रे पश्यामि दुर्धियः तं दकापवनस्फंस्त्वभवेस्मानुशयोविरात् इत्युक्तमसिमपित्रायन्नदयफ
लितं वचः तमीक्षेति कथालोकः सकोशाष्यकुराग्निश्च इति वक्तामस्वानापराजयः यथोचितं दानमानैस्तोषयित्वा निजंबले तस्मिन्नेव
दिने राजानुष्ठानगरमायये वहुरिपुसमादायनो कानूढसुतान्वितं श्रीजैननगरे राजवासे स्वं वधनेव्यधात जननीन्नृपतेः श्रीतादर्शनाम
तद्धर्षण्णा अमन्यतराणोनीर्णं पुनर्जातमिवात्मजे शंकितापोनसंबंधान्नृपतिः कतिचिद्दिनैः रूपावतारसीहादीन्कारागारेतेव्यधात॥
पापो मल्लिकराजः सपंचराक्षरेदराजः पुनश्चूटकोतेत्रेण तत्र दापासकार्यभूत उत्कोचमुद्रादानादिप्रपंचाच्चितलवंचनः सुसंचयछतापेन

देशोपि विलुठितः अभिमन्युप्रतीहारः स तंत्रीमंत्रिमंडले सदेवसाररसिंहाम्यममज द्दत्लदर्पितः त्योत्रप्रतिग्रहस्तेत्र दत्तरुद्धिः पदेपदे॥ लु
ब्धः स निजमात्मानमनाशी भोजनेष्वधात् शंकोराजगृहात्सन्नः पितृभ्योवंधनस्थितः त्वष्यत्सत्रस्थिते कोपिनीत्वौ हूराज्यमाचरेत इत्यादि
प्रेरितोनेननेयबुद्धिर्नरेश्वरः क्रुद्धोवक्रामरवानाथनेत्रोत्पाटनमादिशत् नृस्पतूलाविततेनेव हूयेत मांपिलाकिंका जोनराजानकोलोष्ठी
दृष्ट्वाशाथेमुदापयत् नेगुणपामसिद्दंतूर्यहृष्टासस्सचपाव्यथा इयंनपाकपतवक्रूयथार्थमादृशागिरा दुर्नीतिमवदत्केचित्केचिदीश्वराज
मितं प्राक्कमपाक्रमपरेनीचसंगमथापरं तदंधकारांश्चात्वाकोप्यवाच्यगिरवीत मानुष्यमात्तुतच्चोत्पाद्दूरंपाकृतेवेश्मनि राजगृहेस्तु
माजन्मकृस्यापीतिनकोवदत् स्फूर्जेभागपसुभुजवन्नवनवप्रोल्लासमप्तुरवः प्रायोवन्निविभुर्विनोदकलयाकालंविशालंसमां दोर्भा
ग्योदितदुर्गतेः स्मृतनिजप्रापप्रकर्षोन्नतेस्तस्याप्रमदाभपस्यसभयत्संप्रापिकत्सोपमः अयः प्रत्येवलवद्वाक्षिः सोधस्तेत्रवबंधने
स्मरन्विभवसामग्रीमनपुच्छेसमापुषः नायंप्रीतिर्विनाजातुवर्तेतस्वगृहोरतो इत्येवतस्समाराद्वाचिन्त्योजारगराणांवपुः योभूव्यप्पाग

हेमस्तंभसंगोगोसेवैकैकेवैतः अभूवन्नेवलेनसमभूत्साश्चटकामत्कुणाः वितानावलयोपायवभूवुर्दुर्लभा मुरेः दृष्टास्तरावत्तद्वेहेल्लूतातंतुवि
निर्मिताः पट्टपुः कोमलंपट्टतूलशय्यामभूषयत् तदातत्त्वस्यभूपृष्ठेशायिष्टाहर्षविष्टरं दीयतांदीयतांतस्यवाणीयासागिनः श्रुता वि
पत्त्राणिनसेवाभूत्तेत्तद्दुस्तृणयाचने गतंस्वाम्यंदत्तामत्याःप्राप्तः परिभवोनवः वेधनेमूत्रवलावेधैनेत्रोत्पाटनंतो व्यथा इत्येवैकावः स्मरन्
दुःखसोढोराजसुतस्थिरं नाज्ञासीत्स्वात्मनस्तुल्यम् अपरप्राकृतकोप्यासीत् कोशोज्ज्वलंकमलमेस्यनवेपसमं तादृस्मिन्रमोहमितितु
च ष्यतिवैरीकः दोषोनुषंगमधिगम्यानिवृद्धमूर्तिस्तत्रैवनाशमपयातिविधौविरुद्धे राजवासः सलीलायैनिर्मितस्तेनवः स्वयं सएववंध
नायाभूत्कोवक्तिभावितव्यताम् इत्थंवपुत्रयंतावदनभूतमहाभयः अविशेषतनुः क्लेशान्तस्मिन्नेवसंपर्ययौ देशकालमनालोच्य
वैरयः कुरुतेरिभिः सनष्पत्यचिरात्गौवंशोयश्रीमद्गितोपिसन् अभिमन्युमतीदारास्तत्रच्छोर्यमदोद्धतः अयुक्तोपसंभवलेनासदिष्ट
मनिष्ठुरः स्वांतभोगास्कुरत्नाग्वस्तुरहाद्धारतोडने दयोदापुत्रोपसस्मसद्धोवासिगगतोभवत् उपायान्कुर्वतस्तांस्तान्गच्छन्नकोपे

राज
१३३
133

नमंत्रिणा वंधुंतंमल्लिकेनात्रनाम्नाप्यावत्सरःकाचित एकदातद्दंदंगत्वाप्यत्तश्रीविजयेश्वरे तद्दियान्नृपतीराज्यधान्यंततःतमेवधृयत अभि
मन्युःस्वपरव्यातः पांडवाघाश्वमत्तुताः मृगालवन्नेदाभूवान्धिगिर्घ्यांविविधांविधेःयस्मादेवंवदनमीत्यमहागजेंद्राद्रूंमयांतिवा
लिनःमणिलीमुखैघाः दर्याहिणिघांरनर्निर्मितकूटयंत्रकस्तेनिरोद्धुमलमुत्तहतेमृगेंद्रं सपुत्रंहतसर्वस्वंवद्वांनोकांतरेततःताजिम
द्रःसमानीयकारागारांतरेक्षिपत् याहग्वद्धामरत्वानोयकारयन्नृपतेरस्ता वंधाणि केनतादृक्नेत्रोत्पाटनमन्वभूत् यादृग्वक्रामरत्वानस
व्ययाभूदतिदुःसहा अविदन्तादृशंसोपिचक्रेनान्येनशक्यत यस्मिन्नेवदिनेयस्मिन्मासेविप्रियमातनोत तस्मिन्नेवदिनेतस्मिन्मा
सेसोपिसमासदत् सोपिवर्षद्वयंभुक्तोस्तपुत्रोनरकव्यथां वक्रामरकानवद्द्वोव्यसनांतव्यपधुत अथैवमद्भुपाधन्येयाभ्यामत्कुल
वैरिणःसर्वस्वहारिणाहंहमरागोजनभूपतेः हस्तेचनिहूंयन्नसदुःखात्माकृतलुंठनःतदुक्तिफलमापासेतपोनोपाभवस्फलं चिंतितंजेन
भूपेनसंपन्नेनैवपत्तुरा देवपास्माथयोत्राणकृतमित्यवदज्जनः यत्कर्तुमिच्छतिपरापचयंमनुष्यस्तैनेवतस्यनियमेनभवेद्विनाशः मृग

राम०
१३३

बिभर्ति द्विरिणः परां श्रवकुञ्चाशाङ्क्रीडांततहि षुभिर्हरंतेतमेव दृष्टोरम्याश्चिरमुपवने वैशाखाद्यजने यो नानावर्णैस्तृणगणैर्विभूषितो भू
षितो भूरिपुत्रः तत्रान्योन्यादन नजननान्ना दृगभ्युत्थितोपिर्ययने कांतादुपवनगतं सर्वमेव प्रमाणं यः कारकसमारम्याभवन्मोलमहीभु
जो अचिरेणैव कालेन सर्वा स्वभोपमाभवन् श्रीपुष्पमल्लिकजादीपं अनुजे स्वान्नमिच्छति राज्यार्थमिति केनापि राज्ञोग्रे पंशुने हृते सर्वो
स्वादराणां कृत्वा कारायां बंधुमाविशात् श्रीतेनं तेनयद्दिष्टेन कः सौख्यसमासदत् आसीपराजितावद्धेन श्रीन्यायवर्जिता तद्दासे
पत्तस्तस्मान्नीतारा राजाधिकारिभिः उत्कोचमुद्रादानादितत्त्रदायासकाराणात् सविपत्पतितो नाभूत्कस्यापि करुणावहः कृदर्यद्दस्तेस
गामेष्व निष्टं विशात्पश्रु द्दमस्तम्भं धनेयत् कष्टेनानियातितेदव क्षुपुष्पसुनो भगलिंगमिवमविष्टम एकोकं संचित वस्तु कष्टकष्टेन तत्कारा
त् निपुनैः पीडनं कृत्वा विलांतगत सर्पवत् पूर्णानापितमल्लेकजादापाहृत्स चपाः बंधनस्थापि स्थिरं भूत्वा तेन सर्वे समं पपयुः तत्तद्राज्यदि
ताकांक्षि तु लेन स क्षपा वधिः पापः श्रीजैनभूपस्य प्रसारितभुजो भवत् मंत्रैः राज्यविवर्धने कुरुताभोः सतसेश्रुवे मंत्रिणो नाशं स्वामिनिकु

राज
१३४
134

वेतांनदिग्मुखस्पाहू ॥ परत्रेहच यैर्यैर्जैन महीपतावुपकृतं पुत्रैर्नभृत्यैर्नवातैर्लेभेंशफलमीदृशंतदहिताभामात्यपौत्यज्यतां ऋन्येषुस्वा
वचस्तस्मसेवकाःयेतदाभवन् तदनिष्ठकारासेवेतहृत्तोपिप्रमिम्परे यावहसतिवसंतस्तावहिल्लसंतिभृत्तैःमेंगाः तस्मिन्निहतेनष्टेसप्टछा
यानुचेष्टते पूर्वजेननृपः सेदन्नासीरादीन्समागतान् पैगवरान्वयजातान्पूजा ग्न्नात्वामहागुणान् प्रोच्चासनकारस्पर्शादर्शितातुलस
त्कृतीन् स्वमुतादानमानेनयोस्तान्राष्ट्राधिपान्व्यधात तेभ्यः सेदज्यमालादीन्राजाज्ञात्वातरंगितान् प्रत्यमुचन्नदादेशान्तस्वंयम
वेचयत सेसेधनासिराधन्मोचाणोपाचाणोपाध्वरिमनीषिणी यो किंचार्यायत्ति राज्ञिस्मतिदेशांतरंपयौ सुतापनयनाद्राज्ञः सुचिरं यन्नृपायितं व
कुनूपादराष्ट्रादिपस्मानत्समुखोज्ज्वलैः इतस्ततोभ्रमन्स्तकेचिड्डिल्लीपुरंययुः कचिद्धिभवलोभेनपुनर्नाञ्चिक्कामितास्त्वपि नारंभतबदिर्देशा
माधमधूकराइवः प्राप्तायेपरदेशत्रसम्यकृतागर्भोस्याद्विविस्मृतसच्चरिताः कुंपुत्रजापीडनेन तेनत्यापभेरेगानष्टविभवानिष्का
सितास्वामिनागंच्छति कदहोष्टमत्स्यतुल्यानांतद्धीवनाशाकुलाः राजानैकेष्वकौरश्चैतेर्मार्गपतिभिः सहनिवद्धैयौनसेवद्धदृहोतेकोशमल्लि

कोभवत् सर्वेतंत्राधिकारेणेराजतंत्रमखंडितं ताजिभद्दायमल्लेकोपुष्टिदेवमिवाकरोत् पुत्रीकृतोयंमहृषणोमदाक्स्मात्स्फुरत्यले इतित
स्यास्तिमिष्टादौमलेकः स्फुजितंतुके स्वसारंवीत्स्यते स्वल्पमार्गेणापिजल्पदृगिः स्वामरंसदानिमुक्तिरत्नपत्रांकितं व्यधात् तन्मार्गेणाग्रजाए
जानमतेनमसत्रधीः अस्यपितृजभद्दायमल्लेकस्तमदायपत् ज्यदृगिरापिमार्गेणाशः सितिपालानुरोधतः स्वाग्रजायेणमेतत्स्मैचस
मेनसदसुधीःवंचुरीकाइवोपानकुल्माइवमद्दोदधिं भाग्यभाजांसमायातिकलत्राणिचसंपदः तंमार्गेणाकुलोद्यानकल्पवल्लीफलप्रदां तेः
सपूर्णगुणैः पूर्णांमदोलक्ष्मीमिवाभरत् मेदनिष्कामनेनैवसंपन्नेजेनभूपतेः दलैपैवास्यपौत्राणकृतमिसवदजनः कृतनिष्कंटकेदेशमल्लिका
ह्लदसंततः प्रतिष्ठारसिकोराजातनसुताचतदाभवत् विवाहात्सवसहेषमनाद्यायात्रादिमंगलान् नापरामप्रदीचिंतोसौराज्यसुखितोजनः
पंचाशद्वत्सरेराजानिर्ममेनिमद्वितः दिव्यामठेनदीभांतेराजधानीमनोहरां धन्याद्वमन्याःकिंभूम्यात्स्येवाबुतिविविता स्पुरत्स्वतुष्टिकाद
लोनेत्यतीवादिवानिशं महेशेन कृताकेनापीहपीतिरिहसया स्वार्णछत्रयछलाभ्यस्याः प्राप्तोप्योषोदिवाकरःपत्कारुल्किप्रकोणस्थलस्णारु

राम
जं
१३५

135

ऽमूर्त्तिभिः त्रस्ताश्चैत्यतोनापातिपश्चिन्नभोधुना गोलघातोनाभिधाराज्ञीमातातरिहैवदेवाता विशालांधर्मशालामाप्य कोन्नहसाख्या
या यत्प्रवेशेन्नृपस्तुष्टोमातामहसमागतः पंसंमेकं अधान्नूरिव्ययशालिमहोत्सवं प्रतिष्ठामर्थेनिष्पन्नानिलोथानीतितांनृपः नगरेपित
पुण्यार्थं खानगाहं विनिर्ममे कुलोद्दराणनागस्वतटभूमौमहीपतिः वक्रिदग्धनेवचक्रेराजवासेमनोहरं विजयेशानद्रोमोतेराजवेश्म
नवीकृतं भांतिभातिशयान्मध्यस्थलं हारावनेरिव छत्रेयत्रस्फुरत्यत्रविततस्तावुनिर्विविते प्रेस्यनुष्टैःसुरैर्मुक्तमिवसौवर्णपंकजं भातिस्वप्न
पुरीराजधानीराज्ञाविनिर्मिता पुरातनीपराजीर्णाद्दसतीवसुधासिता राज्ञाकौतरेनेकाससोधानेराजवेश्मभिः पट्टशानादनेकाश्मोनूतंसम
भिनंदति प्रतिष्ठाविहिताराज्ञानवायानिजमंडले अन्यास्तावर्णितानात्रग्रंथगौरवतोमया दिहामठेसदापुण्यः कृतानुलागद्दावलिःप
सादप्रजिरोदारशिलाभित्तिविराजितो खानागाहेतिविख्यातंधर्मवासंविनिर्ममे येननानादिगायाततत्तत्यापिकशालिना दिदासठपुंस
वृपयौनेत्राभिरामतां प्रवेशेन्नृपमानीयपश्चिलसत्कृतव्यय दत्त्वामतिपुष्पग्रामंसनंवन्नावतारितं शाद्दाभिधास्यभार्यापिमठंसुकृतकर्मठ

राम॰
१३५

रवेरिति विषयमार्गात्तन्निर्ममे स प्रतिग्रहं तत्पुत्रो नौकजायुक्तः कृत्वा धर्मसद्मनवं नगरात्तिसंकोयावृष्टेलसेतुं न वंध्यधात तद्द्वीपे सततियोदं
ति मैर्वंघोपुरवासिना स्तंभनिर्मितदीर्घाश्मसेतुं वंधनं कृतं हेल्लंभ्यातरावपितौ धन्यावन्योरिचकनुष्यको व्यधात्तोकमराज्यातमेठौ सोधम
नोहो ताजिमहोपि भवेत्कमेकृतहल्ली एदराजानकोराजवस्त्रशोभाधिकारभाक् स्वानगरेहृसनिर्वेत्येवलाव्यमठकातरे नवःपितृवि
दारांते निजजन्मभुवोंतरे येन लोकार्तिहृच्चक्रे विहारः स्वगद्दोज्ज्वलः मठाग्रहारमज्जेदाविहारग्रहपंक्तिभिः त्रिशाहिंशाप्रतिष्ठातंमंडले
येनकारिता सर्वदर्शनसंपन्नप्रतिपादितदक्षिणो प्रति दार्यसोपायेनकोटिंकायपीठता सपि यज्ञामंगजेननगरेमुत्रमुदां मसोदाहजिरोहा
ंखानागारं विनिर्ममे हयातस्यातोनाराजवल्लभाविभवोज्ज्वला मृगवाटाभिधस्थाने मठं हग्धनं व्यधात मोभारखातोनाराजमहिषीस्वधनेनैवं
राजधान्यंतिके पैंजेननुचेरस्वमठं व्यधात् जयरालाभिधाराजपुत्रीराजान्वयोदिता सेके धरपुरीमांतेरवानगारं न वंध्यधात् श्रीजेननगरी यस्यम
सोदाहजिरादयः ओंतिप्रतिष्ठायंत्रेताः पुण्यकीर्तिमनोहराः कर्मसत्यधिकारस्थोनापितः हेरकुरः विजयेषु नदीपारेव्यधान्मठमनोहरं सप्प

रा·ज
१३६
136

भोऽरपतिश्च केचिद्धारोविजयश्वरे योधर्मसंगाकपर्द्दयोधमार्गेऽस्यावभौ मामादेलस्यमेराधाम्नातोस्यवणिग्वराः भीमस्वामिगणेशस्यमधु
शैलमपनवं अन्येप्युच्चावचावेश्मप्रतिष्ठाविविधा व्यदुः याभिः स्वर्गोपमं भाति मंडलं वेश्मभूडितं देशोस्मिन्विभवो भवत्कीतिनत्वैयैः संघ
पार्थिवयस्संनीतानतेताम् तेरूपहताप्यकाकिनीकाकिनीसो देलव्यपदः कोरोप्रियहिनोधर्मप्रतिष्ठादिभीरक्तोपास्समुतोचिरादितिम
तिपुण्यात्मनोजायते कोपोद्दीपिनेरेंद्रस्यवेगादापिसमुत्थिते हिषामधागतिजोतनुतहूश्मनाक्केचित योभूद्राजविद्वानादेऽस्तहृदलो
ठंन तद्राज्ये प्रभविस्मृतांतहिकल्योगलद्दः किमन्यदूश्मनिर्माणाव्यसनेशारव्युपद्रवात जातावनभुवः भून्याद्दिषांवमतयोपथा श्रीतो
रमाणादीन्नातन्विध्रचाएन्नवेत्यच हृदीन्नारिनागमपीनबातेनप्रवर्तिता पंचविंशतिको योभूत्सुणाणस्तोन्ननिर्मितः किंचिद्दूनीकृतस्वाम्
ऽच्याप्राचुर्लस्याणात् मंथ्यामणीन्नृपतिमौलिषु योग्यमूर्तिर्यावर्यधं पस्पुपनतेनपयोधरेणा सापावनो ऽपुचिरचिर्जननीसमुरव्योसंगच्छतेन॥
चिरकालमनेनमाकमितिपाठः साश्रुक्तिकास्यजननीजननीसाध्वीवतिष्ठति चिरंवरभुक्तिकामा शेशवेस्यपयोदबाराजासे वर्धितोपयागोल्वा

राम
१३६

भोनास्यजनीनीसावकस्मात्त्रिदिवंगतां कार्येषुविवेकेनैराज्ञस्त्वरंगतरलात्मनः सततंप्रतिवंधायसिंधोर्वेलेवप्राभवत तान्दिन्दुकृसमाचारश
तपत्रविप्रभां स्मृत्वासकृदताक्रंदंसुशोचसकलोजनः भयाविपुत्रस्तत्कालेराजाकृत्स्नोवारावारः दिनश्रियेवपयोभूः दुःखंसंकुचितान
नयादपित्वांसुकेसुहंव्यतीतेदिनसप्तके। सव्ययमल्लिकोराज्ञोव्यपादुःखनिवारणा शाद्राभदीनपुर्यतनौसेनुविपुलेनवं तदूनेनादिशत्क
नेतन्मुणपर्वैमहीपतिः अभूत्सदान्वयजातावल्लभायामहीपतेः हृपातखातोनाराज्ञीमेमा श्रासविलासभूः पदाष्यानघोषभूषादिपरि
वारसमन्वितान अनन्यासिक्तराजास्तस्यसर्वसमर्पितं तयैकार्येषुराजेंद्रः संमुदंगुणश्रिया अविंदत्परमानंदंमालत्येवमधुव्रतः विभवेसा
तिभवेकस्मिंश्चिदेवंशितोलाभः वर्षतिमेघेकृषिकृत्कोपिमणिमौक्तिकंलभेत महाराज्ञीमहीभर्तुस्तस्याराजसुतोजनि यस्यमहल्लदखानारव्य
मकरोन्मासुलोचितं ततः पूर्वाधिकप्रीतेनाजिभेंद्रसभूपतिः स्वसुतंरत्नगण्यादाक्षिंधुरिंद्रमिवस्थैर्यचतुष्पचापशेवर्षेपौषेशारवेनरनाय
कः पुत्रजन्मोत्सवानंदमभजद्युयसुदां विदग्धचर्चरीपालननर्तकीनवढ्यगायनानां उद्दिश्यपत्यागरसिकेनैष्वैवैश्रवणायितं पदकोशयवा।

राज- १३७

137

स्त्राप्रीराज्येश्रीजैननृपतेः सामंतसचिवादीनामासीत्सत्कारमिहद्वये तद्राज्येविभवोलारव्ययेसाप्राकृतात्लयात् उत्सवेचचरीपाल्लनटाघैः
प्रापि स्फीतराजश्रियाप्रीतोनृपतिर्नवयौवनः आनीतगीतविद्वेषः संगीतरसिकोभवत् संगीतज्ञज्यहारोगेमार्गेशाघाः सुखोचिता तार
कान्वचंद्रायेयरुचकैस्तारानुसारितभावनाट्यहास्यकथाक्रमैभासदः कर्पूचंद्रावलीराजनृपाभिनयनेपुणाढ्य सदेवरनटादैनाया
तदर्शनकृत्हृत्ल मलवकृतकास्यकृदंतस्यूविक्रियोचनैः तारानुसारितभावनाट्यहास्यकथाक्रमैः अनीकमुख्यवाद्येश्चप्राणिभाषा
नुकारके भंडिमापंडितोभङ्गोमूर्तोदास्यरसोभवत् मल्लादसननामापिपितुरप्यधिकोग्रागीमध्यमंदशोनंत्री कामोदवीणामकारयत् भाषा
भिगीतसामंश्रीपारसीगीतकौशले तुंववीणाधरः सोदनृपास्प्राप्यदर्शयं गाथागीतप्रियोराजास्वयंसंस्कृतपघ्वित् नादशासामयश्लोकेरा
गाल्यमिदमब्रवीत् शुष्कायेनसमुल्लसतिततरवोवश्याभवयुर्मृगाः पंचेवावततारातिदेवतगणाजल्पंत्य दृष्टाअपि योदुःखेच सुखेचमूर्खवि
दुषोर्वालसवृद्धस्यवामाप्रःप्रीतिकरोममास्तुरागतत्तश्रीनादनामारतः अथकंठेनृपोगीतारागेकल्लिनितोवहून रागान्समोच्चगीतोस्मा

राज· १३७

श्वयोन्नत्तदाकोरत् अपगायनवृंदं तत्प्रवेशयममाग्रतः गीतांग्याधिपते राज्ञामदान्मेनृपनायकः आनीयस्थापिताः सर्वेनामयाद्य निवेद्यच
तेते व यथवदना घाः माधीयावृंदनायकाः निर्दोषकंठसंजातमंजुलध्वनिरंजकाः अधीतगीतवाद्यान्नृमातुर्द्यकमर्दकाः शिष्याकारादयः पंच
स्वप्रपंचातिचंचलाः अमुंचन्मंचमंव्याजालंचेषुरामसंचयं संगीतज्ञेनृपतेते श्रुत्वैवेतत्समुत्सुकाः गीतेशाद्गुणाः पंचदशसंख्याः स्थितिं व्यधु
केदारीगौडगांधारदेशाभगालमालश्रीः कर्णाटगायनारोज्ञो रागाश्चाप्यष्कुरन्मुराः मदनोद्दीपिताराचोनव्यभाव्यादशोज्वलाः अशोभंतानुगा
रोज्ञोलासिकादीपिका अपि रत्नमालादीपमालानृपमालांकिताभिधाः अक्रोवेनलासिकालास्यहावभावमनोहरं गत्वाकंपानुलायमसर
रसताधारसर्वामदारमार्व्याशास्यलास्यान्नरतारललमद्भावभावानुभाव उत्कंठाकारिकंठोद्भूतसुतततनमस्कोनगीतप्रपंचापात्रीयंरम्यगात्री
यारम्यगात्रीत्लसतिसतिल्लकाकीहशीरत्नमाला गुणिमदत्तणाधात्रीप्रस्कानंदधात्रीनवकरणविधात्रीनृपल्लावाप्यधात्रीकलितललितगा
त्रीसुहृत्संगीतगात्रीगुणगणमणिपात्रीनृपमालैवपात्री यस्यामुखद्विमरूचिनेयनहिधात्रा संपूर्णासर्वमवशेषतयाप्यमुक्तः आपणानुत्वामुप

राज
१३८

138

गतोस्य स्वचायमास्ते नासाग्रमौक्तिकमिषाद् मत्तास्यबिंदुः आसां कर्णालिकश्रोतलंवि मुक्ताफलच्छलात् मुखेंदोर्निर्गता नूनं लावण्यामृतबिंदव
इत्यादि शंसां कुर्वाणे नृपतिर्नवयौवनः लीलाभिंत्रैः संमताभ्यो मघपात्रमगायत तत्रत्कलापरिचयेक कविताकथ्रपंचे पंचेषु संचयनिभासु वरांगना
सु संगीतचर्वणाविधौ वसुधानभोगे धन्यान्नृपाः प्रतिदिनं व्यसनं भजंते श्रुत्वा दिगंतराल्कीर्तिं राज्ञः कर्णामृतप्रदां गीतकाव्यकलाख्यातः पवा
रकदनोभ्यगात् गायतः स्वानुगीतानि स कृतानि सभांतरे तुष्टोस्म द्वीपतिस्तस्मै व्यधात्कानकवर्षणं प्रबंधगीतचतुरः कदाचित्सन्नृपाग्रगः अगाय
त्स च लीलारव्यप्रबंधं देशभाषया अनभिज्ञतया राज्ञः पृष्टादंतसलसणं तूर्णभरतशास्त्रादे स्तोदाहरणमस्त्रुव पदपाठस्वरैस्तैस्तु तालरागैर्मनो
हरं श्रुत्वा षडंगं तं मत्तो राजाभूदुदितापपः उद्गीतस्तोडैव लोकयज्ञात्वा मामब्रवीदिदं गीतं दर्पभृतावदन्नुवेनेन सभांतरे तथेत्युक्ते महाराजो ह
र्षेवादमकारयत् सभायां विहितवादे गीतयेपावलोकनात् श्रुत्वा प्रबधान्म तत्समस्तं यागदनोभवत् अहो काश्मीरिकोपि हकचतुरः सर्वशा
स्त्रवित् इत्युक्त्वालिंग्य मां सत्वे गुरुरित्यब्रवीत्पुरः कौशीयकपरीधानम्प्रसादाने दिताशयं अकरोन्मां नृपस्तूर्णं तत हाद्दजयो जितः श्वोषास्तेवाल्पमितौ

राम०
१३८

पागतिगुणचतुराः पीवरांगास्तुरंगाः स्फीतं यज्ञोपवीतं कनकमणिचितं द्रव्यमन्यच्च भव्यं वस्त्रौ घोता श्चपोता निजवपुषि धृता वस्त्रयोगा राज्ञा
श्रीहंससेनेन प्रसभमपि हुमायि श्रीवेरकिंनदत्तं नयतः शमदेनोभून्मैत्रीन्द्वा लाभदेनकः शीरः शादाभदेनः सकृ हृदेनो विवेचकः श्रीसेकंदरशा
ह्रोपि यवनेंद्रमति प्रियः आलिशाहो भवद्दाता श्रीमान्सैन्नमहीपतिः सर्वशास्त्रप्रियः सर्वभाषाकाव्यविचक्षणः राजादस्त्व्रशाहस्सतंत्रीवाद्यवि
शारदः संगीतनिपुणः सोपदस्सनेंद्रो नरेश्वरः एकैकगुणवाहुल्यात्प्रसिद्धानृपमंडली मंडलेस्मिन्स्र्जने हृष्टस्सेवाचक्रे नृपतेः सदा अक्बाराख्यो महीं
गीतरागालुप्तिमेना हो श्रीजय द्रांगरमागेशमुख्याः पोदावेवदिरि देशेस्मिन्सार्वं च नात्मनु कुरुते तल्लोको यदा सच यततेहृमेविपर्ययेण च सा
जन्म्याचारनिःसारता उत्पातैर्विविधैस्तदा समुदितास्तपीडयंति प्रजा दुर्वासानलदग्धदुर्दिनमदाशोक्त्यस्त्रभेदास्रयाः कदाचित्योरवाणाजो
गोवर्धनगरांतरे आजन्मदिद्दुकाचाराः चक्रुर्मोमसुलवल्लभाः यत्त्वगावोदत्ताभुंक्ते तन्मांसैस्तैर्दुराशयैः सविहाराः सनगरः भृञ्छ्येवाशेसमक्षिपत्
अथ्यैनेनेतद्दिग्वातोजातोत्यात शांताचितः अकस्मादुद्रम्भूद्देशे मत्यूहापातदुःसहः आरंभएवकोप्यत स्त्रोकं सत्तुर्विपश्चितः गणानां समालो

च्युर्द्धीतं तं महाद्भुतं स्वरवीणां नमेघेन चंद्रवीणां न भानुना नैनं तेनातिवातेन ह्लाश्ंजन्वायमिष्यति वत्सोरपंचपंचाशेऽब्देशपुरोत्तरे गोमेनिका
पणीपांतादकस्मादुदभूच्छिखीमारीतैष्यकपाश्वस्यागुलिकावाटिकावधि स्रागान्नगरभूदाहाद्दग्धाश्यापामिवाभवत भूजंत्वग्वायुनोत्थुहा
ज्वलंतीमजवागता वेदन्मस्त्मेदाच्छत्रातः पपातात्मतहतिकाः प्रसारिताचतुर्दिक्षु पत्रनित्यमुधामिता श्रीमत्केशवभूभर्तुमूर्ताकीर्तिमिवा
भवत् व्यघाघदंतजेनताप्राणीतापुनरुत्स्थिता त्वत्संगरावरोवरांतुगतेरगावलिंभगिता मंत्रपाठोधृतं पत्रयवनानां कदंकम गुजन्मधुपगभा
न्मसहस्त्वमिवराजंते चतुर्दिग्द्वारनिर्गच्छच्छुकवारागताजनाः कुर्वंति भोगतम्लेच्छातदृह्निर्गमभ्रमं पुन्मधोच्चचतुस्तंभदंभाद्दिधिदिह सया
चतुष्पादिवतद्धर्मः प्राप्ते भान्युविस्थितिः स्वोणछत्रछलावत्रमायाकाणनकौतुकात कौणदातुमिवाभ्यगांभजन्माति दिवाकारः तन्महामदनेव्यान्ने
गर्गनरचनाकृते म्लेच्छदर्पनाराजा प्यारथ्यारस्सादुर्गाश्रयं स्तदत्त् कुर्वन्कुल्यामिनिदग्धविध्वज्वालावलिभ्रमम् सागमात्रात्तदायात्रांभित्तिमात्रा
वशेषतो निमित्तजाविधायस्यां म्लेच्छाः कुर्वंति भक्तिनः एधामदोत्सवाघषुगाणशोमिलिताः सदा तत्तद्धामरवानी पपंचावासादिभिर्गदैः मतो

द्रुव चटत्कारैः स्वोद्रवद्रुनापितं ज्वलद्भूर्जेत्वचोयातवितस्तासलिलांतरं दग्धाजलगतानावः शेकुः शमयितुं नयाः सुरपत्तनघोषेषु तद्रुपद्रव वा
पुना सहस्रसंख्याविश्मोघा सद्दिने जज्वलुर्नेके गत्यातवातज्वालोर्मिभिर्दग्धा पूर्णांतरे शतसंख्यादिने तस्मिन्किरातास्नलयंयपुः वाणाचारविप
यासस्समासः कुजवत्सरः पुरश्रीविहिता ह्यसेनिवासस्यकार्यभूत अथावापूर्वकत्द्वांगाजातपुराणसंस्मति नवीकर्तुं निर्माणकोलेयंकुरुते विधि
निर्मिता ताहशीराज्ञा सामद्दामदनस्थितिः पुराणश्रीरिवयास्मीताविभातिनगरांतरे अचिरात्तापुरीदग्धा नवीकृतनगरद्वावभौ भूपेंद्ररुणमीवे स्याविहि
हिंतातारुणी प्रिया भूपालदुर्व्यसनजाः प्रभवंति दोषा नाशायपद्यपिहिमाधुनिमे दुले स्मिन् अन्योन्यमेत्रिवरवैरसमुत्थदोषो राज्यंसमस्तमपिना
शयतिसणेन शक्तिस्फीतेसमुदयलसत्तम्रधात्वगभंगदत्ते नित्यंपदपिसुभगं सर्वकार्यसमत्व दोषावातादयइवमहोत्रिणोन्योन्यदुष्टायंत्रे
ते स्युर्गलंति नचिरादेहवत्तेत्राण्यमम् अत्रस्थ्यैः सर्वदारसः खभेदः प्रभविः स्मृभिः चार्वाकाणामिवैषोद्विमपंनयरलोकतः ललितादित्यदेव
स्येहतिनीतो विलेख्यौत मिथ्यावेसंप्रकुर्वंति तेन षष्पतीद्वमंत्रिणः मल्लारामाकदर्पावलानादीनां विरोधतः सभेदजनीराज्ये हर्षश्रीजैनभूप

राज॰
१८०
१८०

ते: तत्प्रभृति तेनैव दृष्टेनाशेषमंडले मंत्रिणां नैवकस्यापि मनसो विस्मयः अहो देवपिशाचो यं नूनं राजसभाप्रिये केनापि मंत्रिणा नैव क्री
पते सर्वनाशकः रोगो दृतमप्याणो व्यालो वा धृतमहाविषज्वालः नाग्निस्तादृग्भयं कुरुते यत्कुरुते तत्किं तिविरोधीयप्रादेश अत्रांतरे सदा पुत्रो पुत्रोपि न प्र
सम्पदा अर्धीसर्वनाशायनेयत्नुहित्वमयद्दीत एकदापि तत्पुत्राविजनेनोरुजादयः इत्यसूचुर्दूषणात्ता जनम्दीयांविभवासदाः नियदानुग्रहे
कार्याः समग्रमंत्रिमंडले तयोर्महः प्रजायामदेशनाशावधितः तत्रापि दुग्धपितताराजसूनुन्नेपास्पदे अथ यैयो समायोगः सोपलादायदः
सह: राज्ञी राजा वचः सास्मि सन्नानीरयायमेवदि सबलेवाधतेस्य स्मान्यदिनायप्रणाश्यते हत्वा कार्पसुतेरुत्कौवगुणापादवलोकाच पुत्रोहतोपि
मल्लेकृत्ताजिमंदृक्तरज्यत राज्यांगानि समस्तानि योरसत्तमयादृशाः माकश्चापसेसयात्मापि शनैरसौ स्वबलन्मतिः स्वांयपरिस्त्ज्य विमाहिं
तं पेऊर्वतितत्कार्येष्वनावधानः विनाशकाले समुपस्थिते तेभवेत्स्यकस्माद्विपरीतदेष्टाः इति चिंताकुलस्तांस्तानुपान्मस्त्रिकोकुरोत अथैकदा
अवीद्राज्ञा सभायां मल्लिकेन्तुधा राज्येनासेन किं राजन्याक्रांतावासमूः परैः चिंताकस्यापि नैवास्ति यावत्त्वं वेमणप्यति वैरसैरमत्ष्यामित

राज
१८०

रा ज्ञा दीयत विभो इति श्रुत्वाब्रवीन्नाजभद्रस्तं साहसोत्सुकः यात्रा ये दीयतां राज्ञः सेनानी मम त्वं शोधिकः तच्छ्रुत्वा सर्वे सामंतीदत्वा मल्लिकं चोदि
तः राजा तत्कटकोपेतं वास्य देशं विसर्जयत् भीत्या प्रीत्या च नीता सा च जगत्सुत्तम नुसेवकाः मधुपा इव गजेंद्रं तां पातु मधुकरेश्वरं राजपक्रियपारम्यं दृष्ट्वा
तं व्ययपालिनं नृपराजपुरे या घावभूवुस्मिताशयाः अन्येप्यत्याभदेवाधाः समस्ता मद्रमंडले तत्रारवानमुन्मज्य तुषात्तमुपतस्थिरे तद्
पाहल्लिनामद्राः सुद्राविद्राविता रयः देशात तत्रारवानीयं सोपद्रवमचीकरत् दहन्नगालकोटाभीमस्त्वं दारवाननिर्मितं सामान्यकुलजो
प्यपनिः सारोनुमिता जनैः अचिंत्यकृतकार्यासीत्स्वामिस्नेहप्रभावतः पुरपत्तनघाषादीननयत्स्यतिशेषभाग् मतापस्तस्य तत्कालंती भांपाशो
रिवद्रुः सद्भः तत्र त्रिल्लादिदेशस्या जनो लूकभंयव्यधात् कारीहृत्य सामंतास्तत्प्रसादसनिःस्पृहः स्वदेशं प्रत्यगान्तूर्णं पूर्णास्तु रगंसपदा स्वामि।
कार्य पंचशान्स्मत्रीपुरंपपषति शत्रुवत् शत्रुमप्यति वैरंदं पुत्रवत्पारिरक्षति इत्यादिनीतिमुल्लंघ्य मल्लिको दवमोदितः तेदत्कपोस दत्तस्य दपेना
शो घतोभवत् स बलोवाधतेस्मान्यो स्मभ्यादिति शंकितः मल्लिकास्ते प्रतिकृद्रोभूप हेषमजिग्रहत् अत्रांतरे सुतो राज्ञः कनीयान्हो समनाभिधः प

रा-ज· योराज्ञा यामल्लेकनैरुज्ञाय समर्पितः तेन श्रोतेनन्तनृपविधेयत्वविसूत्रितः आगच्छन्करखेभहोयोयोमं दक्षतापतो तस्य मे नागतस्याथनेय
१८१ बुद्धिर्नेपेश्वरः सत्कारं चोदितं तस्मिन्नाकरोहिरमीकृतः अपतस्यापकारार्थं मल्लिकः स्वयमस्मः दक्षेगतानां सेदानां पुनरागमने भीतिं यदीयास्त
181 नपाराजं त्वत्पुत्रं वीतोपियारस्यः श्वश्रूरपसः सकथनानीयनेत्वया इत्यादिशेराणाड्राज्ञो राजाराधनतत्परः सोपधीन्यमृजहत्तेखान्मेदागि
ज्ञोशमाडले तस्ये चेतिमभवति जनो दुर्नये दूषाणाधेरेतद्बुध्वानापतिनवयः स्वकं पंगादमूढः सर्वोपृथ्वीजयतिनकथंतत्र मन्त्रोर्जितो सावित्याश
कोमभवतिपुरुषोभाग्यभाग्यावहास्ते अपकृत्यपुनः सेदान्यदानयतिमाल्लिकः तेनस्यात्सर्वनाशास्त्येत्येवदतोशाधीर्जनः सेदानयनवृत्तान्तं
बुध्वा श्रीफिर्यजमासः गृहं गत्वा सहायुक्तो युक्तो मित्रब्रवीहत्तः ताजमहोविधेयो यमत्यवद्दं तं तेत्वपि तदेतत्स्यपुत्रस्य त्रास्यविधायमदशातनेमा
मेवशयसेदास्त्वं दुर्धान्दशकेरकानं तुरुष्कपुष्कलाश्वसान्यत्नानिकाक्षितान्यपि एकनाशार्थमिच्छाचेत्सर्वेनाशस्तदाप्नतेःपोतैकोहेतोस्त्वत्स
स्यज्वलनं किं समर्प्यते नूनं सपुत्रमत्यस्यनाशो न भविता चिरात यत्सेदानयने बुद्धिर्जाता भाग्यविपर्ययात् कृतापकारान्सेदांस्त्वानानीनोपुर्भवा रामः
१८१

त्यविदि विषमुष्टिंसिपन्नथाल्यंसात्रा यांतत्त्वमत्यवे स हृद्योगख्यातेसर्वेऽहं मन्येन त्वयाननत विपन्नोस्मरणीयं स्यान्मयिलोकांतंगते श्रुत्वेति
मल्लिकः प्राह किं तृवंतिमयिपिस्थिते एकदाज्ञातसामर्थ्यो व्यारुकारामवंतिनः तथेत्युक्त्वागते तस्मिन्नक्रमेमन्यताहंनाहंते सेदानन्नयंसकुल्यान्वमना
ग्विरामसः ज्ञात्वा यतित्वा दुपरिहमिहैर्ग हृत्तिवाकोनहिनष्टचेष्टः कष्टेनिविष्टः सहिवक्षिशोकाद्विध्यामतिष्ठ नहितोपदेशः ततोलक्ष्मिनरमालो
च्यतत्स्यालको ठतमानसाः हसाइवायपुः सेदाः कृतपक्षपरिग्रहा अथप्रथमेवेद ममेयाद्रस्तनोयाणिः आय्यामनोरजापुत्रः पुत्रोभूपायमाया
यो विहितान्योन्यक्लेशसनमल्लिकोस्मिमसत्वधीः सोपाश्रमंप्रदेशं ततस्वकीयं स समर्पितं यत्नेदहस्तेनेनापमिद्धादेशाधिकारिनानतस्यतेनेवनाशयं
मिद्धादेशाधिकारिता क्रमात्समागते सेदराक्रांतमेऽलेवेलेः अन्यतरायस्वधायासाम्य कापमीरास्ततत्तुजेनोमेदांतरंगितान्हकूतुरंगान्नृपतेममतात
नृपोजाविधेयत्वात्तौ हरिधेयक्रमागतः सपुत्रः सोत्सदापुत्रो बभूवानुशयाकुलः पश्चाद्वेषामनुजेषुबुद्धिः कायांकृते साम्यममयादिसात मित्रार्पित
श्रीः परिस्मृतपात्रुनक्रोभवेत्सेततसोख्यभागी अथ धमेदाः स्वतंत्रास्तेकलत्रदारिणोक्षपावेधुनंताजमहापकीर्तिमैच्छन्स्वकैलेपिताः एकदानिष्टमाकार्ण्यसा

त्यानं सैदचिंतितं मल्लिकासदनं प्रायान्नाजमहीभयाकुलः सैदविस्फूर्जितं दृष्ट्वा सा शोकः सोभवद्यदा सपिप्रियेजामरो वृद्धस्तत्कालं समयं पयो मात
दियादिमुक्तैतरिदवापदुर्लभे यएकः सकलकोल्लः स्त्राघ्यामनलंव्यात्यस्तोक्षियो नेच्छु त्वानपतिस्तूर्णाक्रुद्धः सैदमतारितः रोद्रंतथसजज्ञोन
राजानकमुत्वान भरान खंगदंस्थापनानावृद्धो हृदस्वोरत्नासकः ऽस्मुक्तोमल्लिकसाजाभदत्तेभ्यः समर्पितं तु पेवस्थापितो वृद्धः पुरापशेषसयान्म
नः कालंकृत्याकृतात्पायुः सत्कृतं वोन्मवादृयत भूयं यंमयपुरापः सवंदापिस्वरदातरं संक्रुद्धः सुविततस्थोभमाल्य इक्षमानैस विभवेदरानेसो
गयः कोरातिसुकेतेछ्या एतद्वर्षः समाप्नोतिभूपस्तत्राजिमदृक्षत एवं मल्लिकाख्लदेनपरांदकासदिल्लुना घत्तप्राया व्यधीयत सर्वेतेप्रभविस्तवः
कृतासकारिसैदभ्योभाशिनेयप्राणाशनात ज्यद्दाङ्गिरपिमोगंशोमल्लिकेशांकितोभवत सर्वाधिकारसामग्रीस्वपस्मस्मसमर्पिता मतीदीराटिदीवीरे
द्राः स्वार्थं तु आविनाशिताः इत्यादिदूषणौराजामल्लिकाविरतोभवत । सतु तया स्वमात्मानं कदाचित्कृतदर्शनः नैकत्रावस्थितिस्तिष्ठस्व
राष्ट्रांतः स्थितिं व्यधात अथागत्य सुमश्रीजाकंतु सैदसान्वितः भवनोपवनेराजापाक्षै चैत्रार्थयपथ्या विधायलीलां पुष्पाणानोकायातोमहीप

तिः मार्गेशनैरुजापुत्रः पानलोलो ऽभवत्तत् सैवेपरस्परसीवास्तत्रहा चानुवेधिनः तेन च समयस्त्वान्योन्यं च कुर्वा छुरताडनं सोभ्रमदे क्रुद्धो

पत्यक्तो मल्लकेवेष्टनः अथाल्कोतुमुपालंभं नृपो मल्लिकमादिदेशसादितोपि सभापराजधानीनी कृपान्वितः पुत्रदुनेयजः शोको मल्लकस्य च मानेन

स अन्येद्युरादितोस्तस्य राजविरलमानसः रथ्यानामुपक्रमसोमे व्यक्तमित्यब्रवीद्रुह्वः अवपपेमवधिद्रंते समामसाधविरोधिनः अकारायसन्नद्ध

देहे दोषादरवाभवन् राज्ययोमोभरवानेचेल्कुपे किंक्रियतेतत्पाप एम्यानोल्वातदन्यस्मै देहेनेरसाणायभोतथेमुक्तानृपोन्यकः जोनराजानके

द्रुतं विन्यस्य भोगपुत्रयामल्लकोत्वानमयद्दीतपुत्रे विन्यस्य भूपायेतदिने स्वर्गं दस्थितः अथ कुन्तोस्मिश चूंणाणपातरित्यब्रवीत्प्रिया अत्रांतरेमा

र्गपतिर्नृपाह्तो बलान्वितः स्वराष्ट्रात्मादसोधन्नोनगरे तूर्णमाययौ प्रातः कृत्वाथमल्लकः सवलोगान्नृपांतिके रुषानिरुत्तोरुद्वोपिविल्लयाद

स्त्रिणास्थया पादाभ्यां ताडयन्नस्तोगच्छतो स्मतुरंगमः भविष्यत्स्वामिविरहाश्रुश्चेवास्तुमुखोभवत तत्कालोदित सूर्यार्चिः संक्रांतिर्ज्वलितायुधः नृ

पात्मजोपिमार्गेशः सैन्योविशत्गनं अन्योन्यस्पर्धपातत्रहयोः प्रविशतोस्तदा सन्नद्धयो राजधानीयपीसम्भ्रमलोलतो सभास्थोपसविह

५

राज्ञ॰
१४३
143

विस्मित्वा पुत्रैः सभांगिलं अदापयज्जेपशालायमार्गेशायन्नृपः क्षुधा तावन्निर्गत्य भीतेनराज्ञा त्रासे प्रेषितस्ततः पुरांतये पनं कृत्वा समेदः पुनराय।
यौ निर्मुक्तुं बंधनात्राजभट्टानकान्वितः राजधान्यंगनास्थो ददौ जिस्तुर्ज्यं हागिरः प्रेरिता लाजभट्टेन तज्ज्ञाटास्त्रमरोधताः पश्चिमद्वारधानी
तोराजधान्यामदादयत् सोमिर्द्दसनराजानकावासातं सणांतरात सोच्चागारागृहे श्रेणी दग्धृाराणपमि वाकरोत् इंद्रवासोपमावेश्मरत्नाज्वलि
ताश्रुता दूरस्थितानामप्यतसंतोषास्तमुपादयन् उद्भूतस्तामसंघट्टज्वालाजालगतोष्माणा संतप्ता कटाद्दातेजीवन्मत्स्योपमादधुः अंगेने
त्रिंसमालोकं ज्वलंतराजसद्मनि सभीतिर्नृपतिर्भीतो विह्वलः समपद्यत अमापामाणमार्गेषु स्फुरंतोपि पृथुसत्वः नकोपिशकुस्तान्या हंतमा
गेपर्यंत्रितास्व स्वभृत्यांश्चलितान्दृष्ट्वा पुत्रोत्सेवावशोषितः वभूवमलिनकस्तत्र किंके तव्यतपाकुलः पुत्राः कुर्वेतु मा युद्धं राज्यं नश्यति भूपतेः अयं मो
राजास्यदेशस्तु रक्षितो दश वत्सरान् तत्कथं नाधुनेयुद्धादस्मिन् विषम विग्रहे तत्रापि ज्येष्ठपुत्रो मोत्तरस्यो रिष्टमध्यगः श्रनिष्टेनोरुजाधामे
लभतेस्माद्राणसाणो गंभमेवनाशोस्तु नाकीर्ति या इंकमदे इति ध्यात्वाब्रवीत्पुत्रानन्ये पोद्भयमिदंसत इत्युक्त्वा गलितोत्ता होन्टपेपरा॥

एगुं
१४३

ण्मायपो मंडपे राजधान्यां सराजविस्मयस्य राशिणः स्नेहादासदासदायुक्तान्पूर्वे सेवामनुस्मरन् आयुक्ते वेनुकाकोषास्ते नात्वा भूपेन तद्व
श्रितं पुद्वाणक्ताच्चनिरात्मभुद्देशांतरं ययुः अयोकरदिशाद्वारधान्यामान्याजेयाघताः ज्यद्वागिरापागर्जेतः माविशंतनृपागने रणद्
दुभिनिः स्वानं प्रतिशृन्वारवछलात् अदस्य द्राजधानीवत्तु स्वात तस्माद्दस्य क्रमात् राजदर्शनतुष्टानामुत्कष्टानां जयाजेनात् प्रापुः प्रसादत
त्कालं मनोभिन्चवपूर्षिच प्रातः सपत्रामल्लकैतत्तेस्मवकसंयुत कुद्दैस्तेश्चोदितो राजा कारागारांतरे क्षिपत् आयाता पुत्रके सदनाक्तीतवानि
व्ययादिभिः अकोदाराजलक्ष्मीमास्थाद्देसुखसुभिक्षा तेषां राजविरुद्धानां दासकायस्थपीडनात् संचितैरप्यकुप्यादिसर्वतद्राजसादा
गात् यन्मेत्रात्मभयात्तेजेन नृपतिः श्रीराज्यपदे भवद्युन्नोत्पादशव्त्सरिगतभयः पुत्रोस्य राज्यंव्यधात् यानान्तेस्मिन्निशेषतो यादसतात्र
ह्रास्वानादयः सोपिमाकुलतामगाद्रिपुभयेपरिग्वेभवस्वामिनो आतंकपंककलुषाः प्रभवंतियेर्थाः सन्मार्गविघ्नकारा गाधृतजाड्यदोषाः त
मद्दारिद्र्यजनपीडनहेतुभूतास्तिष्टंति तेन सुचिरां हिमपूरतुल्याः तद्भैय्येकोवहाघोरित्यादिजनपीडया घटानीयघनेरस्नेत सर्वराजस्वादगात

रा०ज
१४४

वृद्धिं देशान्तमानीतांस्तुरंगांस्तान्मानोद्धतान् स्वांशुकाः क्षिपतां श्वापि निक्षेपमिव दत्तवान् भूपालवन्मद्गेहे स्थित्वात्मजन्मदिवसादिषु यद्दत्तं येस्मा
दैवलभ्या राज्ञः प्रियोस्मि विभवो हि सर्वो हि वकास्त्यजत मधुभिदं स्वनिष्टं गंधर्वनिर्मितपुरे च कुसुमरागे च स्पारे मेनर पातीच कृत्तः स्थिरा शा ॥
प्राप्ताप्तानां सपदि पदवी शत्रुवर्गो जितोयः कोशो घोषो मम मदनगो भृत्यवर्गः ससर्गः इत्थं यावत्कालं यति नरो वैभवोत्थितश्चिंतस्तावत्स्वं वस्तुप
पत्तिविधिः स्वप्नवत्तद्धि रुद्धः एकदा जुगमहस्तं वेधनेन महम्मभ्यगात् अन्यान्किमस्तितत्स्वर्णं तृणं राज्ये समर्प्यतां कुहस्त मन्त्रवाद्दुर्व्यकोटिसं
त्यहतं मम एता वत्तापिनो तृप्तिः प्रभोर्लुब्धस्य विद्यते किं ब्रूमो राजसार्थस्य पक्षो नाशितोखिलः शक्तेनापि न युद्धाय प्रेसो सोढं तत्तु मुलेतरे
कादिशीकाः समानीयं सेदाः संवर्धितामया द्रोग्धारस्तेपि मे जाताः कृतघ्नास्मिन्महीपतौ सर्वस्वं मद्यो जितं राज्यं संधतावत्करोत्वसौ पुनश्चे
त्रुज्यतां राज्यं मत्ताशान्मुदितस्तु सः दशवत्सरपर्यंतं राज्यं तत्र नियत्रणा मदीन मोक्षं वद्रंधयदो हस्पर्पापितद्धिभुः तुष्यत्वसत्याणशेनम
यि लोकांतरं गते इत्याकर्ण्य कानृपाग्रे स स्वविज्ञाप्तिविसर्जयत धिग्मां पनग दोतन वचमे दीर्घदर्शिनः श्रीपिर्पेडा मे राशसनिनिंदात्मा

राम०
१४४

नमन्वहं यथेहं मुविश्रुद्धोस्मितन्मद्धोद्देकारा अभीमार्गे पातालभद्दस्थलं भेत्वत्यादिनैः फलं इत्यादि दुःखदग्धः सर्वधनस्योपदभवीत् अ
चिरात्तत्काले दृष्टासा श्चर्योभविताजतः इत्यनिर्मोहवृत्तस्मिन्सपुत्रेमल्लिकाद्वहे नापितेन्येप्यजंभेत खलमायान्नृपासदे पाजभद्दाहयो
लब्ध्वा मेदानामधिकारिणः प्रमेयान्मीडयामासुर्दुष्टावेदमिवामया आनंदपुष्पदीन्नागस्वड्गप्रथ्मादिनामभिः मेदाधिकारिणश्चक्रुः
प्रजायां मेधेनाजेनं श्रीजयहंगिरमार्गेशनो मराजानकादयः मधाविवदुमाश्चित्रपत्रास्ते शिशिरपुः श्रियः मल्लकपदवीमल्लां श्रीमयाहस
नोभजत् नायामयामराछादितदीयेतहृदयदीत स्वभर्तृस्पुत्रवर्गेभ्यः प्रेमयान्विभजन्नेवान् प्रमेयासल्लदायात धनराशं समर्पयत स्वा
पत्नीकृतभूपास्तैः सदाजयविश्रखलाः दूतान्विसर्ज्य चतुरस्मानिन्युः मेदनात्स्थिरं प्राप्तेपांचालदेवाग्रेतस्मिन्नूरपुराणवना ज्वरत्सद्दह्यपृ
वेपश्चात्सपुरमाविशत् पौत्री जामातृ सर्वधिवाधवाः सर्वमंत्रिणः अपुनः संगमाएवमवैपादर्शनं दधौ तदर्थमिवसंप्राप्तामृतकल्पादि
नद्रूपे अतिवाल्यज्वराक्रांतः स्वर्गंदर्पचतापेयो मल्लिकावंधनस्यसंस्तत्वत्तः पुत्रम्रवासनात त न्नच्छोकामपयस्तस्मोप्पसवस्योव्यपघत॥

हस्यापि सृतिं तस्य स्मृत्वा मंत्रिशिरोमणेः देशान्तरादितांक्रंदं श्रुशोच सकलो जनः सत्कार्यभाजां महतां वियोगा जनयंति नो चा पदवीषु यो
ग्याः प्रकाशं केस्मिन् क्रमेणाप्यपयांतं भवंति दीपाः शरणं प्रजानां दुर्दिते भाग्यसौभाग्यसंपत्परिभवोर्जिताः सैदाः काश्मीरकाः सर्वान्वृता
णायाप्यजीगणन् यो भूत्सैदमुखादानि निर्योतीसार्थलिप्सया राजेस्तदर्थनिह्सस्म्प्रति श्रीतीवसाभवत सैदेषु हेषु निर्देशेषु प्रोतिशीलेम
महीपतौ मवुलासुवनारिपु कोप्यजृंभत विप्लवः उत्कोचग्रहणाधर्मः प्रजापीडा चकोपालं स्त्रीषु च व्यसनं सौख्यमसन्मताधिकारिणः सा
तिवर्धिके निर्वृत्या स्वाछंदमाभिदर्पितः समयाद्हस्सन सर्वतंत्रेभ्यो यंत्राणां धात सवधमानो राजसंपर्शेन राज्ञा तमंडलेः यद्राधिपत्यं स
वैषारा क्रमच्छायामिवाकरोत् अथ वप सूक्ष्मवृ दस्तु हादोशान्ते दाजिगीषया श्रीज्यहागिरनामेरो यात्रायै दोवस्र्तजयन् उसावेकात्रग छा
वो पयधा वाकर्मसेत्स्यति इति मार्गपतेर्वाक्यं सेदोन वानुतिष्ठता तयोर्देशाविजित्यैक सुयशः प्राविशत्पुरं अन्या विशोकितो वद्वेषु क्यात्मा
नमरक्षत निपत्यपश्चात्मुद्देयत्तेना याकदेने कृते कालापेक्षानुरोधेन नमना गर्वेणनकृते व ह्योराणादायपत्तस्यसेवकाहहस्मूभुजः कोपि

ज्ञल्पपानभुहस्तजेवक्रो शलभत्तोगता: पूर्वोपकारस्मरणात्तैर्दास्तैर्धर्मलब्धिता: नो स्मरा जानकरु हृदर्शनेतं न्यचारयत तेभ्यः स्वानिष्टमा
शंकयनि जरक्षणदक्षधी: पुत्र्यास्तद्दर्शनो राज्ञो राष्ट्रमार्गपतिर्ययौ ततः सैदेषु निष्ठेष्वप्यजानाशनकारिषु आशंक्यानिष्टमात्मीयपुत्र्या राजा
पृच्छायैयौ एकदा रहसि स्वापमब्रवीत्सज्यदागिर: राजन्सैदायदानीं ता अमीनिष्कासिता अपि लोपंनिष्कंटके देशस्य स्वानर्थः स्वयं कृतः
यथैव राज्ययोग्यत्वेपात्र: श्रीजिनभूपते: दौहित्रोपि तथैवास्य श्वाश्रेमयामदम्मद: सैदास्तैःसर्वदा शंक्या तु रुक्षास्ववत्तमानसा: गृहीत्वा
मिषंराज्ये येलुब्धा: संतिसततं न युक्तं कपिप्रासक्तिवद्भावस्यते विभो एकवल्लीरतो भृंग: मत्तकेन शस्यते यदिजायाविधेयत्वेनस्यात्तव
महीपते वहिर्देशो हतः स्वात्मा रसाणीयायथा तथा इति श्रुत्वा तथेत्युक्त्वा राजा रात्रौ प्रियांतिके तदुक्तमब्रवीत्सर्वं स्नेहवशीकृतः तेन मार्ग
पते: क्रुद्धाभोगिनीवभयावदत् अनिर्धरिंतपत्याशी मितपसमताहता पुरुषानवधीर्यत्र नारीप्रभवेत्स्ववजितप्रियास्वतंत्रा कुपितेवतदीसा
णाहिशिष्टानचिरात्तिप्तिराज्य१लक्ष्मी: अमुंचहस्त्रमापार्श्वेतत्यसानुयहयद् मल्लेकाप्तदवदाज्ये तदायच्चेततोकोरात सैदेभ्योनिष्टमाशं

राक्षत्रस्तोरात्तावितरूह्या कोकोरट्टुंगमार्गेणमार्गेशः सवलोपेयो सर्वोत्रुरुद्दुं वसामग्री भोगिलांतानारतोनयन् गच्छन् द्रोगमार्गो गैत्यानसधे
पो व्यपुज्यत तद्राज्यसिंधुर्विपुलः सम्पूर्णाप्यलसियस्तम्भ्यतावाहिनीकः परस्परमात्यविरोधवान्सावि सो भितोभूत्तविकीर्णरत्नः सान्नादे
न्यमुदारदानविधिनाविनम्रप्रकर्षक्रियाभेदात्यैशुनकर्ममर्मदलनेनपुहननाशोविशा इत्यालोच्य विरोधिषु प्रतिदिने वधे त्यक्तशक्ते प्रमोद शा
के प्रमोदे शत्यागमुपायमेकमुचितंकोप्युत्तमोगाहते अयुक्तमसनाशनपश्चात्तापादतोनृप मार्गपत्यादिनाशेन सतेः स्वारमिवान्वभूत् मा
र्गेशाधीर्विनाराजा सर्वे सेदान्वितोपि सन् स्वात्मानं गणयामास पृथ्वपुष्पमिवद्विपे मार्गपसन्वये जाताः मतीहाराम्बपेचये ठक्कुरान्वयजाकोशा
धासजा अपरोचय सस्वपसोर्जिताः पूर्वे ये भवन्विजयार्जिताः नष्टमंत्रविरोधेन शनैः कीयोवशिष्यतः तस्मिन्मातेव द्विर्वर्षतुषारसंसंभनभः भाग्या
धिकोपे सर्वेभ्योविशांचिच्छेद सर्वशः हिमानीपातभारेणयेवसन्नत्रेमंरले पपुर्निम्नछायातां रसाभस्मशाखाजनारव माकचेतेहिमताविन्द्र
येरनत्रुस्ताः स्माणात पिघाप्यतगतेदाः प्रविघ्नाहस्वतस्रटाः तैकेनविनासर्वेहृदयाज्ञाददलापिपिना नापोमातसमाराजस्यद्रोणेवकुमुद

इती तरस्मो भूत्वा कार्येषु मेरभापो विधेयधी विसृतव्यवदारत्वं निंयत्वं चागमन्नृपः स्वाज्यार्सणा चारलर्णा सममाणा समण्णा सनः निंद
न्द्राभ्यं मतैर्दैवार्सीत्यिये सााकृतसााः नियद्दानुग्रहानुग्रह व्यग्राः सत्कोच्यग्रहतत्पराः अतोगास्त्रियोभूवन्नमंत्रीन चेमेवकः भोग
लोभाक्रितौ चित्या अमीविंदति साप्रतं तुरुष्कपुष्कपुष्कलाश्वासाः स्वार्थमर्पेनचप्रभो अनायकाविनश्यंति नश्यंति शिशुनाय
काः स्त्रीनायकाविनश्यंति नश्यंति बहुनायकाः स्त्रीविधेयसमालोच्य राज्यंतस्यमदीयते इति श्लोकं पठंल्लोकः मशोकः समदृष्टप
त ध्यायोमार्गयत्यां दीसत्तन्मत्यानयन समः शयनीयविमुक्तांगस्तप्यते स्मदिवानिशं अत्रांतरे समार्गशालो दूरांतरसमाश्रयः स्वामिचि
चिन्ताकुलोलखशिसामित्यविसर्जयत् राजमंतुरात्कोशात्तयोभूत्त्वार्थसाधकः तथा घोतमारितः मेदैर्ये दारिद्र्यसमुदुःसहं निसर्गगुरा
शेनान्यसंगमिच्छंति चंचलाः अमीपारस्पराभिन्नाः पादस्यकाणाइव दृश्चिंदनवद्राजन्सर्वेसोव्यसदोभवान् किंतुफोत्कारकारिणापामो
गिन्यावेष्टितोह्यसि यस्मिन्स्कृजेहिषज्वालाज्वव्यालाः संतिपरासदाः निधानमिवतद्राज्यंकस्मनसन्मतेः मदीयाद्यिनपास्यपादृश्यापि

राज०
१८७
147

भयकारिणी॥ श्मशानाग्निशिखेवासौ लक्ष्मीः सा केन सेव्यते समेयाद्दस्तेन स्तत्र दुर्ग्रेदयस्तवासनः आश्रेरुक्तोपि सन्मार्गानतिष्ठतीवरा
वराः मेराख्यातारं केवात्र सूक्तो चामिषभक्षिणः॥ पौलस्त्येवते सर्वेनाशार्थे विकटस्थिता तिष्ठत्वभ्यंतरे सैदाय दीष्टाभावरंति के नृत।
फकरीदिशमिदस्यः साधयाम्यहं राजद्रोही न कोप्यस्मत्कुले भूभुक्ति वर्जितः त्वरेकणराः सोहं स्वदत्ता दासस्य वहस्ते वयमेव सत
रविचारविशारदः दुर्मार्गे पदि गच्छामः कोप्यस्मासु न विश्वसेत् कस्मात्तमपि जीवित्वापि धनसंचयं दत्वप्यीन कोप्यत्र भवेभवतिसुस्थि
रः नष्टोन्यस्मिन्भवात्वैतात्वयि निष्टपरोस्ति कः इति लंबकन्पस्मायेव बुध्यामार्गपतेद्दुतं समेयाद्दस्तेनेः क्रोधाच्छुसन्न हि रिवाब्रवीत सोया
स्यानष्कतस्तत्र स्वजीवनविवर्जितः नूनमस्मत्यतापेन शुष्यतीवाज्ञावेदवत श्रीष्मोष्माणाविशुष्कः स्वपंकमात्रावशेषिणः भत्यास्तस्पना
तिष्ठंति तडागस्य वपक्षिणः किंकरोतुस्थितस्तत्र तत्रैस्यैवविदितादरः मदीपदासमात्रापितं जेतु समेतेयुधि अथवादं स्वंपयामितं निष्कास
पितुं ततः सतुरुष्टः समंतत्वयप्यनेककृतेन्यथा अथो चैसेदहसपूर्वमैत्रीमनुस्मरन् किं न स्तेन हंतराष्ट्रं दीपतामानयाम्यहं अप्युक्तोपतत्वे पूर्व

राम०
१८७

कृतदिग्याः परस्परं अनिष्टचिंतयामप्क्षेत्तत्कोपमदृतोविधिः तच्छ्रुत्वानृपतेराग्येतर्हैरैकायमानमतः त्रूर्णंडौलततयानंस्वनौशद्वाराधिपंव्यधात वा
ह्यस्थः साधयत्सेषकार्यंमद्भृतकायणि द्रव्यकोटिंददामोस्मै सैन्यसंयदृक्षितिद्वेये इत्यत्क्वाप्रतिमुक्तोतमेधाराजानकंपपथः क्रतेन्यवर्त्तयामासदत्तद्र
व्यमपिस्वयं श्रुत्वापरमुरामाधामद्राः कश्मीरदेशतः सानिष्टपांकयागंतुमाशांतेभ्योपयाचितेऽन्नुत्तान्प्रतिमुचामोयुष्मान्नाप्येयसंयुताः क्रिया
हिनानितिष्टंवतधूपंदत्तेवेतानाः तेषुस्ववसतिंयात्सुसेदास्तेन्योन्यमब्रुवन् निष्कास्याः सर्वेप्येतेनतुरुष्कोविरोधिनः अत्रांतरेनरेंद्रस्तत
त्तेद्भूत्वादिचिंतानात जाताधिवाधितवत्रोपोषपत्यमिवाभवत मृगयारसिकाः सेदानिंन्नु स्वतादृशंनृपं माघेविमयराष्ट्रादिग्गतान्द्र
तुम्हाग्रजान् पत्रयत्रावसद्रात्रौ ससैदकाटकोत्कोटाः पीड्यमानजना क्रंदमुखास्तदिशेभवन् पंक्तीः प्रसार्यपरितोद्रिषुतादृशा
गपत्रोपवेशमकारोत्कोटोनृपस्य तत्रोदतिष्टदतिनिष्ठुराअनानांद्रासालताच्छिदिप्रुचारुदितस्वनोघः गिरयोत्युन्नतास्तत्रसुख
दाःसोत्वनिर्भराः आक्रांताकटकाद्रिंस्तेदुर्जनैरिवसाधवः मालपपूरमार्गाः क्रांगगिरिश्रृंगतः श्रुत्वाघोलादलेचेत्ताः सनुदंग्राः सामा

यपुः कृष्टजिह्वान्स्फुरद्दन्तसिंहान्क्रोशतः श्वगणान्हतान् तांस्तत्रायतान्दृष्ट्वा सैदास्तेतुतुषुर्भृशं हरास्मान्पीडयानेतान्योतान्माहन्दु
र्वेल्लान् इतीव कृत्वा भूपायेभ्यापुस्ते साभेका मृगाः सिद्धाध्युषितं मृगस्यत्र स्तेगवधदर्शनात् क्रुद्धास्सुदेवताराजन्माह्वयाम्मृगयामिमां दु
त्याधृक्तोपि वृकृशस्तत्रैव स्तकलेजनैः शृंगारिवांगनासंगान्वयांसी मृगयत्र दात् आस्थानमृगगायैर्यना न्यथाक्रियते तथा मुनिर्वैश्र
वणाद्रिष्यान्नृपमेत्यब्रवीदिति सा क्रोदमाहृता हत्वा मृगीस्तारुचिरोसिता त द्धर्मनिर्भरा भूमिसदाश्च क्रुद्दे शो ज्ञिताः अतमस्तद्धात्व
त्वानिर्मृगास्तानि निरीश्वरान् सायंश्रातः सघोषोद्यान्वसतीरादिशन्नृपः भवास्तृणास्मतवनान्तस्राणि चजायाकांदवं रमसाकेपशवश्चभी
नाः तिष्ठाम्यमुष्य सदेन हमिह्वेवरो त्रोध्यात्वेति कोपि स्वविशेषमकिंकराभः धुनुश्वकलवलावलिनस्तुरुष्काषट्कमेधमेनिरता स्मगदा
पविष्टाः तज्ज्ञाउपक्व दृतकुटमासभसायमाद्ध्वात्रव्यदधुर्मधुपानलीलां पश्चुते दुलमघादिहत्वा वास्तव्यलोकतः लुब्धास्तस्तेवकाः के
पिस्वगृहेभरणं व्यधुः मान्यदागमनेभूपा कब्धाकं जनपीडया इत्याघताशिषः शृण्वन्नशक्तो विव्यथेन्नृपः मृगयाव्यसनेराज्ञो धिकफलं

भुज्यतेनैपेमृगापदेशात्स्त्रीकानामेवसाक्रियतेस्फुटं प्रभुवच्छतशतशोवद्धामृगोस्तोप्ये घोयत्रसार्यते मृगयासाविनोदायपदिसैानिक
कर्मिकेश्रमस्त्वंयचेलेनस्पृस्पृहणीयोस्तिसादिनाम कोयोवेदृम्गेस्ताघ्यःशराभ्यासोधनुष्कतां क्षत्रियैर्मृगयाकार्यानिरवद्यतागाशना
तेनकोतव्यसनयुक्तेस्यतिसर्वेत्नगर्दितं मदापप्रसरस्तीरागिरागाश्वमृगव्रजान् आगतोनृपतिस्तहूर्न्निःशेषानकोराहधान् हत्वाघनुवि
तेकिंचिन्मृगयाहर्षाणाहृत विलोकयप्रवेश्मीतिभांविनामृगयत्त्वषां श्रावेदिकोनृपःकृत्वाराजधानीसमागतःअस्वास्थ्यामवहृदेहेदेयद
णागदंसभवं केप्यूचुर्मृगयादोषात्कुपितादेवतास्ततः अतीसारगदारंभस्तत्रैवास्यविलोकितः केपिप्रसन्नरज्येष्ठाःसेदाःस्वांतत्रकोा
सिताःव्यधुःकिमपिभूपालेतुरुष्काहतमानसाःकेपिमंत्रिवियोगोस्यचिंसंतापितात्मनं रुजमाहुर्नतत्थाधर्निस्वपःकस्यचिदमृतभू
पत्ताहृगवस्थःसनवर्षादिवासर पर्येमजेप्रदेशतघर्पयाशक्नोष्ठयाःनहिनेगच्छतस्तस्यराज्ञोनोकांतरस्थितेःजैनवार्टविद्याराया॥
त्सपत्तत्रोपपद्यइति तद्दुर्निमित्तभीशांसेदत्वातेसापकैर्नृपः अहरद्दुदपाशंकोनशरीराक्रजंपुनः किमंघ्यनिर्गतोवासिचिंत्वसुकृतेकृत

राज- इतीवायुस्त्वेवं गतेन्यरुध्यत अस्मिन्गते प्रजापीडा भविष्यस्यत्र मंडले अकंपत श्रुचैवोच्चैर्गगतालेस्थः तत्र मज्जोत्थवेभुक्त्वा सेदमंतिसभा
१५९ वृतः अपुनर्दर्शनायेव सर्वेषां दर्शनेयथा नौकारूढस्ततस्त्रीणां सभत्यः सदित्तावृषि उत्कोठावस्नायेवरूपेनः पश्चवधं व्यधात् अथैवेमं वि
159 नोदेनः प्रभुः इत्येवरूपेनाः पश्चालीरहीत्वोपायनं व्यधुः मत्यावृत्तस्ततो राजा सैदांत्ता अतिमुच्य च नोदृश्यस्थोस्मि तल्पस्थो देवी ज्ञातरुजं
व्यधात् तत्पथ्यपरिचारिणापास्वयं देव्या वृतोन्नृपः दिवैस्तैर्दुरिवस्त्रीणां चिचिक्षापतामगात् कवाटविकटं वक्षः श्यामगौरतदाननं कद्रुरुजो
दुपादाश्च पीनाः पद्मतलोपमाः सुंदरं नयनद्वंद्वं ललाटं च मनोहरं तद्बुजा नृपतेः सर्वे विद्वांसो समपद्यत एकदा सो वृषद्राज्ञा तं मे पादनार्हः
नाहं जीवाभि राज्यार्हा न सुताः शिशवो मम वृद्धाव कामरवानीयो नोपाति ममवालकान् वस्माधामरवानीयपुत्रयानीयाभिषिच्यतां अपयेवपम
भवत्वोन्याय हस्यति को नु तत्त्व श्रुत्वेति भवधीरस्त्वेस्वा स्य स्यादिति सोब्रवीत् केवलं मे ददस्वनो रुरोधमश्रदुःखितः ॥ जुलकः ॥ अथ पराज्ञिव रा०
रति सैन्याहो मेरसुखादिदं सदेहिता सूराजायराज्यं किंक्रियते धुना वरं व कामरवानीयो पुत्रायम भिषिच्यतां यौवराज्ये च ज्येष्ठाय पौरोहित्यः स्थाप्यता १५९

मिति द्विजा द्विजाश्च वध्यंतां सर्वे मुनिभिर्नेष्वाः श्रुत्वेति मेपादस्मनः सक्रोधस्तामभर्त्सयन् तच्छ्रेयःप्राप्तिसंकल्पकल्पितद्रव्यसंचयान् मोमुले
भ्योददुः से ते द्विजभक्तिविवर्जिताः सभुद्रहंन पश्यतिगच्छंत्यस्मंतरांस्त्रियः मंत्रपाठं निषेधंतितत्तङ्गारुडिकोचितं चिकित्सावैद्यकोक्तां तामन्य
थारचयंतिच तत्रापिगुलिकाभोक्तुरचयंति स्वसाधितां किमुप्पानिष्टकेभतिकृतामप्यादिस्वादिनः वचौविवर्णापथ्यपातोप्यतरंगामहीपते वैद्यो
गारुडिकस्याद्दृष्टकर्मेतिकल्पयन् तथाभूद्दुष्प्रभृदः सद्यो वैद्यककृतायनः मुमुक्षुः सेवकैः पृष्टः कारुणिकैश्चेत्सर्वविभो मङ्गानिवार्य तामय्या
दिस्पृहेतान्महीपतिः कृतापमाहिषोदक्षोदिव्यमौषधपालयं इत्युक्त्वा मुमुचुः सर्वे साक्रंदसास्रुलोचनः सम्राड्द्वेषमनः सुमुमूर्षां यन्नदक्षिम
डले तस्मान्मेवरजन्यां समुमुचुरभवन्नृपः वैर्षषष्टितमेहोक्षनवम्यां मासि माधवे पंचाद्दं द्वादशाद्यांश्चराज्यकृत्वा दिवंपयौ श्राक्रंदमुख
रारात्रिः सर्वा साजनता प्रभृत प्रातर्यानेसमारोप्यछत्रचामरसंयुतं सेदाः ससेवकाः सर्वेनिन्युः पितृशशाजिरं श्रीजिनभूपमभयेदुः स्विताना
भवत्प्रजा ताहृशीयादृशीतस्मरणे पारणाङ्किता तद्दाहशमनिवृत्त्यातस्यमतलकेवृक्षने तंहृष्वाचत्रंदृप्पिकोऽज्वलंमंत्रिणोबधुः तदालोका

जनः सर्वो दर्पणो लोठिताशयः स्मारं स्मारं नृपं मेने निषस्समिवमध्यगं प्रातः प्रातः समागत्य से दाः सप्तदिनावधिः स्ववेद्राध्ययनं चक्रुर्मिश्रितं
रुदितैस्वनैः विदितास्तत्तयोद्दृष्टायेन्यैर्महाविभवोज्वलास्तत्क्षणावयसो वालालीलाविलासमदालसाः कतिपयदिनैस्तभीरिक्ता व्रजंति स्म चान्वि
तां विरसमनसो राज्यदृष्या गृहादिवकामुकाः दशां मे यं रचितरचनाराजधानी समेयं कोशो मे युवतिरपि मे मे सुता मे च भृत्याः इत्येवातः कल्प
यति नृपो यावदेतस्य न कृत्तस्स्वा कासर्वं व्रजति स्वशिरः पुण्यपापैकभागी सम्भोगसुभगं राज्यमेमेदमिति योब्रवीत तदीयो नाभवत्तस्य स्वदेहोतेपप
क स्थितेः इत्यं धिवाजिर्लोकः सुशोचनृपसंदहितिं अपैमेकास्वनामात्रावशिष्टां तत्र संस्थितां राज्यदानाय राज्ञीमाम्लेछसंपर्ककर्कशां वक्रातं
मरवानाजं पुत्रं दुःखदोलेमतं कथात॥ इति श्रीजैनराजतरंगिण्यां पंडितश्रीवरविरचितायां दस्मनशाहिराज्यवृत्तांतवर्णनं नाम तृतीयस्तरंगः
इति हसनशाहिस्वर्याने॥ तृतीयेह्नि सैदास्तेमिथः संमंत्र्य सत्वराः व्यधुर्महसदखानाय राज्यदानाय निश्चयं मंत्री धासत्समा लोकाकालैर्दास्त
राकुलाः राज्याभिषेकदानेच्छामकुर्वन्नृपस्तवे अथराज्ये व्यधीयंत तस्तु तं समप्तवार्षिकं कृत्वामासहसदशाहाख्ययोगी नंदमिवसुंदरं तस्मासिंहास

नस्यातेस्थापितावस्तुसंततिः स्वस्त्याभोजनस्नामग्रीपूर्वंशाङ्के-प्रतत्कारः रातद्राज्यसदपुहूंमविताम्ङ लांतरे दृष्टुशाकुनविज्ञोकेप्पूचुस्त
त्रोतिकास्थिताः रोप्यसिंहासनेकूत्रोविवभौवालभूपतिः दत्तानंदःप्रयःपूरैःवालेंदुरिवसुंदरः मेदाः शुभ्यांशुकेन्यस्तेजेकुमालोहित
त्विषः भाविद्राहरुतोदृष्टदृक्रोसिक्तारवावभुः भ्यातादोस्सनरवोनास्यकनीयानरुचिराकृतिः वभौवालनृपस्यास्येशुक्रःसेववृद्धस्पति
शोकहर्षान्वितालोकस्तद्दिनेपितृपुत्रयोः दधौतमःप्रकाशाढ्यालोकालोकाचलश्रियं दौहित्राभ्युदयेमेदाश्चकृतानंदसुंदराः सुगंधिम
करंदाढ्यमधोमधुकराश्च वाघर्मोनात्मवातोघ्रमोघ्ययातिरवस्थलात् भ्रमतोर्वन्निवतवृक्षंयंराजसत्सापिपीदिशः राजधान्यगनेमेदाः परिवा
नप्रसाधनैः अतोषयन्नुत्सवोत्तः सर्वंनृपपरिच्छद एकस्मिन्कीर्तिशेषेस्यादिग्दृयाद्वसनद्वीपीताहशोदहशेपौरैः स्फुजेत्सादिशत्तावृता रा
ज्यमस्पृत्समागातद्धृदस्समलस्पत नत्कन्योहूजितेवाभावर्क्कुरिपुपराभवे राजः सेवकसामंताः प्राप्तुर्वतस्तदंतिकं प्रवेशलेभिरेनातलु
नुताः ऊर्जक्रूराश्च देशपस्तंस्कृतशास्त्रनविद्वत्कृतविडंवनाः गृहेत्तत्त्रीषुवादिःश्पेनलीलासुव्यसनदशुविगुणाव्यवहारेषुक्रूराचारेषुदर्पि

व

राज
१५१

पुदुःसहातंकदृतेन लोभेन क्षोभिते पुरे दैशीत्यानभिगम्येष्वप्रमाणस्तोरेषु विरागते पुंसेदेषु सप्रजा सेवकाः पपुः दितानामपि सेदानां केचिन्नृ
पालसेवकाः नाभिनंदन्त्यारिचयं कांक्षानाभिं कोकिलाः द्विजस्थितिः सुस्थे पुंसे त्वयासीत्सती सर्वशिनिश्चला तेषां पापे नैस्वभ्यामिता चपला
पापा स्फीतगीतोल्लसन्नाहायेभवन्द्वहगायनाः शोकमूकाइवाम्योणमाधेभगाइवाभवन् अपप्रथमभैवेतेण दीत्वानवभूपतिं शकुनापे
क्षिणोनावाचितत्तानानुभ्ययुः स्वपक्ष्यावर्जकालत्रपृष्ठभोज्योत्रसेपदा स्वातंत्र्यप्राप्तिर्दर्पोधाः कापथीरानादरंव्यधुः अपुनर्गमनायेव विधाश
ङ्कुनिःस्वयं एकदास्वीयसंपुक्ताव्यधुः किमपि मंत्रणम् तेषां तत्केवलं तयाश्रुत्वा पाजुएण मंत्रणम् कापथीरिकाश्च मद्राश्च शंकिता नगरे भवन्
ततः परशुरामो घस्तहिते सहतद्दिने मिलिताः पंचशतीस्माः सेदाद्राहमचिंतयन् जिघांसतामथैतेषां वैजन्यावसरोस्मितो नमेदसगम
न्सेत्रोगुप्तस्तद्क्ष्णैतोर्विव एकदातनमुताभी घामेराख्यामेरहस्मने मूतेवदुर्देशागेहमागसेत्यब्रवीद्रहः राज्ञाः कापिक्रियासाध्यात्तूर्णमागम्यतां
प्रभो इत्युक्ता निष्क्रमप्येनं सानिनापगहांतगात द्राह तत्सरूपं वांस्यान्नगतव्योनृपालपः पितृस्मृक्तोपिसत्वमेयोदेवविमोदितः तावत्ससे

राज
१५१

ददस्तनोप्याययौ स्वगृहा दूतं पादस्पृष्टो दोस्तिचन्द्रो दान्मापलाप्यनमारुक इत्येवपादकटकोच्छित्रोप्वादपतञ्जुवि यतोल्पांसैदमाघस्वव
रोत्कीर्णारजोमिषात् नैनीपुनर्विशंतीतिशृचेतोच्छा समक्षिपन् तत्रारवानलेखेनत्वदनपोदिहेतवे मामेनाघमिथ्यामंत्रंविधायकृतनिश्च
याः श्याक्रांतमंदुलाः सैदायुष्मच्छेषविशंकिताः मातर्वंध्रतिवस्तस्मादुपायः कोपिचिंत्यतां मिथ्येतिबोधिताभद्राजोनराजानकादिभिः हन्सा
स्तान्वयमेवादौसमंत्रेतिसमायपु सर्वोनमृतवाञ्छतः समेतानवगम्यतान् अंतःपरश्रुगामाधाविविभ्रुः शस्त्रधारिणः रसेद्दारस्त्वपातीत्युक्तो
द्वारेशताजकः मंत्रेग्रहत्रिरित्युक्त्वा सैदभृत्यान्न्यवारयत् ऊर्वेतिभोजनेलुंठित्वदृष्ट्वा इति तन्निरा सैदाः सशस्त्रान्स्वान्भृत्यान्स्वसमीपान्न्या
वारयन् जोनराजानकस्तात्यथान्येनागमद्दूतं गृहीत्वा राजभृत्यो घंजिघांसुर्वाटिकांतरात् ताजदौवारिकोप्यश्वमारुह्यापेनृपाग्रेव
स्त्रामामंत्रेन्यत्र तन्मतेन जिघांसया वाटिकांतश्चतुष्वंड्मेडयोपपरिसंस्थिताः सैदास्तद्रान्समालोक्य साशंका इव तस्थिरे किंनगच्छत देश
स्वंमतिमुक्ताः किमागताः इत्यागतांस्तान्दृष्ट्वैवसैषांसहहिजोभ्यधात् मार्गमुक्तः सरोनामस्त्वंतो यामः कथंवयं श्रुघवः प्रतिमोस्यामस्त

राज
१५२
152

स्यापेमितितेभ्यपुः वैजन्यमीस्यपापेयथा ञ्जादंभादुपागतः परमुस्मिंदमदंतंन्यवधीत्यर्थमंस्तथा चतुष्पंडपिकापोतेमस्मरन्त्ततजो
स्मितः सिंहोपिविकरटश्छालः सृगालइवसोपतत् किदोदोद्रोहरस्तुत्कायावञ्जीतासमुत्थिताः तावतवज्रप्रहारेताञ्जघ्नुमेंद्रसमे
स्पते निपातः मस्फुरन्मेदाहारायेसेदक्स्तनः दत्तामुष्यायुधस्तत्त्न्यद्वारशतविह्वलः तदूष्ट्रामेयदस्तनंसभयविक्रान्त माकारान्नू ठ
मवधीत्कोपिछिन्नपदद्रूप गदयामीनयासीमम स्वलाघास्तदंतिके त्रिशन्माचादत्तास्तत्रपुमित्रसमन्विताः ववंतोदाल्लहाल्लेतिरि
केसिक्कापेपाणयः चेरुस्ततहृषोकक्ताः कृतांसततस्येवकिंकराः गदेषुगोवधात्तेषांपापभीनामवद्यथा तथातत्रप्रतांसेदान्मद्राणांना
मवद्धणा मृगयांतेकुरंगादीन्भिन्नागन्यदधुर्यथा तथासिदाः कृतामेद्रस्तदारिकांतरे द्विषद्व तांश्रुकानयामदाद्देशयेनाचिताः अना
प्याइवल्लोकस्यप्रययुःप्रे स्तणियतां केचिंद्देभतरवानाधानि छूष्टकारिकास्ततः तंणाप्राकारमुल्लंघ्यगदीत्वान्मलायिताः तदृष्ट्वातुमुलेजा
तेजातेवदिहस्तदनुजीविनां कस्यापिनिश्चयोनाभूदरोकेदताइति भयत्यक्ताभिमाने पुविद्रुतेष्वनुजीविषु वकोपशात्तंतन्मध्यात्कोपिनेवा

राम
१५२

गनांतते मल्लजा दात्मजा हृता स्तावन्नेयामहामदः गृहादेमक्कुतंप्रादारास्कंदं राजमंदिरे मतोलीपालकः सोयंद्रोही मयागतक्कतेरा
जमार्गोतते रक्कुद्दो नोरोल्लाहमघातयत् वद्धारिमुद्रां दृष्ट्वा राजधानीं नवीकृतां ज्ञात्वांतस्थानरिपून प्राग्वत्तोभेनाग्निमदापयत् नश
कोपद्रवं द्रंष्टुं स्वर्गेमदमकोगतः श्रुचैवेतिहार्धान्याजु द्रुवेज्वलनेवपुः सोधप्राभूलसद्धृमस्तामव्याजान्नृपश्रियः द्वौमासौवल्लानुप
तौतिनिः श्वासौ घाद्वस्फुरन् अत्रांतरेपिमाल्लोकसद्रोग्धारो धारितापधाः राजधान्यगनप्राप्तुर्निर्गता वाटिकांतरात् ज्ञोनराजानका
गच्छत्कुद्धः केनापिपत्तिना वीरः स्वद्भुमहारेणाहित्वांस्तत्वांगनेवधीत् समारुह्यापराजान्ध्यानस्तैर्महुसमन्विताः मुक्तामूलकनागांतेमा
माः प्रोचुः मार्गंमिथः वयमत्रैवतिष्ठामः मैदैषुहविदध्मदे स्वल्पावशिष्टे शत्रूणां नशेषः परिरक्षते ज्यलालठक्कुरः श्रुत्वातात्तेन
यकोविदः नपुद्रुमसयोः स्तीद्गत्वानेनपथाक्रांत वितस्तापारमास्ता घतिष्ठामः सपरिच्छदाः तत्रोपायान्विधास्यामो येननं पपत्यभीस्वयं
अभिनंदितितद्वाक्यं सर्वेमाद्दमशानिल्लिनः जुद्दिलामठं मार्गेणवितस्तापारमासदन् अत्रांतरेतं प्राप्तः कुद्धोमेपामाद्दामदः अ

वधीद्भूतैर्गैतातजपाजको हारपालको राजधान्यंगनात्कष्टोष्पपचैगुल्कदामभिः अमेध्यमध्यमग्नोगोमययुतोम्भोज्यतां आजन्म।
कृपाणग्राम्यपीडोत्कोचार्जितश्रियो प्राणदानपणेतस्मिन्नगतो मत्येस्वदात्ताम संचितंग्राम्यपीडाभिलुब्धैर्यस्यसर्वचनैःतेषांसद्रूप्यकु
प्यादिसंवेतद्राजसाद्गात कृपाणस्यगृहे विंशतिर्योनवद्धिः कष्टमतोजनाःसमेत्य विलमध्यगताश्चहृहि जिह्वायदिनियोत्समुभिः
सहैवसर्वे भिक्षोःप्रसृतिमात्रयेनदत्तंत दत्तांतरात शांततंडुलखारीणांभिक्षावीथेखतद्धृतं गोधूमपिष्टपूपकपर्पाम्रनाममध्वैभिः य
तेलुंठिपतच्चूर्णादिमपातापित्तपथि अत्रांतरेगृहादाम्रा प्याग्निलिख्यानोभटोभट्टःप्राग्वाटिकाप्रोतोलीतामदत्तजिह्वीर्षपा एदराजा।
नकाघाश्चतावद् क्रोमखानेज उन्मुच्यवंधनान्नृणामपमार्गाणानिर्ययुः अथेहस्रारिसैन्यंचपश्चादपिकृताशंन समोयातुनचस्यातुम
गशावस्वाभवत कृष्टारिष्टायसोयैनाविरूढरितितंविदन आलिखानःसमाम्नास्वसिंहोमृगमिवावधीत महाराज्ञेवकृष्टोयेपाज
भट्टमतस्यया राज्यार्थमितिसेदास्तचुक्रोपुःकोचनावदन उपायोवंधनात्कष्टुंचितितत्तस्ययोपरैःअपायःप्रसुतासाभूद्देवेकेनापि

लेघ्यते तस्मीरादयोभूत्ताः पापास्तेन प्रचोदिताः प्रदारविवशांचक्रुः शशांकंशबराइव राजपुत्रवधोत्पातविवशोदृष्टपातिनं अव
धीत्ताजभट्टंतंस्वपक्षेमिवराक्षसः भुक्तं किमपिनोराज्याग्निर्दहतुः किमपद्दतः श्रुचैवारोदितद्दृष्ट्वावृक्षैः पिकारवच्छलात मामावधीरिमं
रंगानंस्वचिराद्दृष्टनोद्दतं रुरुदुस्तच्छुचैवेत्थमनात्ताकोप्यतातताः केमीतुरुष्कादुष्कांपेकरापुष्कलपातकाः इत्येवतारवः कम्पमापुर्वो
पुर्विघट्टिताः चतुर्विंशतिवर्षाणिमात्राप्रामस्थिराच्छवः अद्दंरुद्दातिकेस्वदान्तेतीत्यक्रियपातनः यवान्वभासिणीतस्यजननी
विधावासाती सोगाणदेवीसाजीवमवसन्तच्छवाजिरे राजैसद्दिजानेतान्द्दतान्वीक्ष्याप्युद्दंकंपं इतीवतत्कुधास्के: स्पृष्टोलोका
तारयपो परितोराजधान्यास्तानदद्दानग्रान्मदतरान नशेकुः कपिवस्त्विकुरवंडदातुत्रपाहतं सरस्तीरगताभेका अविछिन्नरवछ
लात् सांक्रदाः सर्वराज्ञेतेतच्छुचेवाभवंस्तदा पेराजवेश्माविविशुः सुभागाः सुवेशास्त्वगनुरागंगुरधूलिकृतोपकाराः तेहित्रिवोढ्पिविका
धृतजीर्णवस्त्रानिष्कासितान्नृपगृहात्कतास्कधाराः इत्यंपष्टितमेवर्षमात्युपद्रवकारणं वैशारवस्यचतुर्दश्यांमैदानांविसवोभवत्

राज
१५८
154

नूनदसननाम्नाप्समभ्यस्यानांतत्रवत्सरे अंतकः मन्त्रिविष्टो मूर्धैनैतेमलयंगताः सामान्यवेषमनिर्वांजनिरास्तुपुंसामास्तुराजलियेवद्रुदु
खर्वंत्रीतेशेरतेतस्यरुचिरेल्पपर्टेकुमध्ये नोमाजिराजकृपालेविपुलेस्वदेशे अप्पालिखानमेयाघाःक्रुद्धाःपश्चाददवालगन् नदीपारगता
श्रुत्वा द्राद्दिगास्तान्विरोधिनः नोसेतुर्वधानुच्छिद्यमोद्रेःकाश्मीरिकैःसमं ज्यप्लालनक्रूराघोस्तमतंचक्रुर्जिगीषया विशास्यांतरे
दाःमाश्रसन्त्रादवादनाः तत्रत्यटकुटीषंडमंडितः शिविरंव्यधुःपुरमात्रावशिष्टास्तेसैदाद्दृश्यान्निवर्तिनः वाजिवर्मासिभूयिष्ठां राज्यल
क्ष्मीविभजिरे येषांवराटिकैकोपिनाभूत्कारगताक्वचित् स्वांगनूपकृदत्ताकाश्चरुस्तेवेशभूषिताः तूष्णुंतुगतरंगेषुसर्वतावसुवर्षिसु
अकारिशास्त्रव्रदाणांल्प्रिशाकटिकैरपि संदुरासुदरायश्वाराज्ञोभूवन्मदागुणाः तानारुखाधुमाश्चरुस्तस्मृत्यानित्यदुर्लभान तेताद्दृ
सनराजानककाथैरन्यैश्चसंप्रताःघाङ्गुण्यविदधुःसेदाःकाश्मीरिकजिगीषव तेमेपामन्त्रनाराचमुख्यानां येत्रगोज्झिताः स्वसेवका॥
नांविदधुरधिकारसमर्पणं अत्रांतरेपारगतांश्चक्रूराघामस्ताधियः सैन्यानांसंयदंचक्रुस्तेजालदृगरांतेरे आययुःसर्वेराद्रेभ्योलोका

राज०
१५८

कालेनशस्त्रधारिणः प्रवृत्ते च पुरस्सोभेपुर्य्याभेपुर्य्या मे च पत्तने अतुल्लोजनः सर्व्वोधावतिस्मद्रुतायुधः शमालावांगिलीयाथाः क्र
मात्यगताश्चये स्यामांर्थे सिम्मिकातीरणिविरसमकल्पयन् वरम्भिश्च क्ष्क्वाङ्गोपेदरम्भिः सुभैरैः समं वेदूर्पभदृः स्थामस्थापुद्गम
न्न द्दृतोपथे नीलाश्वलोकंसंगरःपम्मराजानानकाद्यः दुग्धाश्रमांतिकं सिंधोः पारस्थामार्थमासदन् सर्वतधान्यसंभाराना
नीपनाविकैः प्रवासवेतनं कोशाभावाक्राप्मीरिकाव्यधुः क्वेचिल्लुटिक्वचिद्दाहं परदेशाद्धात्वेत पारावारगतश्चक्रुर्नैशीतोल्वोपु
रहये धनुर्यन्त्रशौर्भुजैः प्रतितीरपुरद्वये पंचसप्तकृतायुद्धेऽत्यहं कटकाद्वये खशाश्चापांत सामन्ताः सीमाभेष्यागत्यह्रोश्छिन्ताः
नामावेशेषाः स्वानाश्चभूपदारिद्र्यपीडिताः चौरहतसमोक्षाश्च चिरंवंधनपीडिताः तत्तद्राजविरुद्धाश्च पिशुनाश्च सर्व्वदत्तय
हताधिकारास्तत्कार्यैन्यायायमत्यायनसमाः एते चान्य चतुर्थुर्देशेस्मिंस्तदुपद्रवे नौसेतुर्वधात्रावश्च सर्व्वामनुवाज्यतः श्मानी
पीयवामतोस्थाविदधुः स्वोपयोगिनीः देवाभिधः शाकुनिको नाविकाधिपतोभजन् मतीपिनोकापुष्टेन विदधे सुभटस्तयं सेद्य

राम
जं
१५५
155

तुल्लमरस्तीरस्थित्रमाज्ञानिकान्नवान् सापोतान्यस्य जन्मोद्भूतत्तत्तद्पुरस्थितान मेपावहाकनामापिपुरस्याधिकारभाक विचार्य
चोरांस्तत्कालेहित्वा म्लेन्पराणयन् स्यापमुद्रमठाज्ञेननगरांतस्तडिंडिमं तस्मिन्नस्फुरतिपौराणांनभीश्चौरकृताभवत् छिन्नेषु
सेतुबंधेषु तत्तत्रोपुरकादिषु पुनर्गरचनेवाभूत् दुर्गमातत्त्द्रोधिनां स्यासद्दस्रूदभवनाराशकोपगदागनं पंचहस्तमितांसेदाः परिखा
सममकल्पयन हाराधानीसमीपपिरुद्धराजानकीर्तिके गृहंशीपरिखामन्याचक्रुर्वैरिभयच्छिदे विरुद्धवेषमलुंठनंकुर्वंतहततद्गनाः सेम
देभस्याभयंचक्रुः प्रजानांगोवधादिना विरुद्धमुक्तेलुंठितगहदारुसमर्पितः दिहामठेरुद्रवनवासेधनहृताभवन अनभिज्ञतया
त्यानांतद्विरुद्धरश्रियः यपीचक्रुर्वेपोसेदागावोदत्त्वा श्वनामिव निःकृष्टशस्त्रास्तन्नाद्रमभुवंतोदिनेदिने राजधान्यंगने साश्वा
स्तस्त्याः प्राविशन्मदात् मल्लामीनयहांस्तुनरकापसमसदनानिच राजानकोदेस्मनसमददाहरस्मारदक्रोधा काकतालीयकन्यायः
सेदकापभीरसैन्ययोः परस्परभयभ्रंशेदुर्पयोरभवन्तदा पारावारगतावीराकीरास्तीर्त्वोसमाहमिनोद्रुतं हत्वातांस्ताम्यरिष्ठित्वातीरदक्षे

राम
१५५

स्मेरोपपन्नलोलास्यारोदिशादित्तेतीर्त्वोसेदमरद्दये लुंठिपिर्वजरवानाघास्यक्तुः पुष्पपुरांतरो जोनराजानकायासेचकूत्वातीणाभटो
कृठाः ओवणादिपुतद्दोषादृत्यिजं चक्रुं राजसा तेनसेदा अपियामेजन्मभूमौगद्दावेले जोनराजानकस्यैवक्रोधादग्निदरदापयन् तच्छ्र
त्वासतदीयस्यवनवीविषयांतरे ताजिभरस्यसदनेतद्दग्निमदापयत गदान्यदातिमाचः सदग्धालद्दरमध्यगः दुग्धाश्रमादिस्था
मस्थांन्मलापमपरान्व्यधात् अथलोदरकोटस्थश्रीमार्गेशाज्यदांभिः जल्लालठकुराधात्तेलेखमित्यसतजेन पत्यसादभिपादृशा
सक्रुद्भोगतोभवान् समेद्रविदितोस्माभिर्युक्यातद्वधसाद्दसः मेपामहामदोघसत्युत्रेर स्मज्जिगीषुभिः वैतस्तादसिणाभागो वासो
स्माभिः समाश्रितः जिगीषवोवयंसर्वेक्रांतकश्मीरमंडलाः पामाचार्वाणाप्राप्तैस्सेदासिद्दतिविधिताः तद्दिलंवधियत्यक्तातूर्णमागम्यतां
पतः प्राप्तेत्वयि जयोस्माकंतवस्युः कीर्तिसम्पदः राजभक्ताश्वशक्ताश्वपूपेमवात्रमंडले तदनागमनात्कीर्तिमाकांक्षीः स्वाकलंकिता
वद्दरागादालिशाद्दैपूर्वमल्लेकजः स्वप्यात राज्यरसांव्यधादत्रपपामार्गेशमस्लदः तद्दन्याणांत्वयारस्यंतूर्णमागत्यसांप्रतं अन्यथास्व

राज
१५६
156

शिशोराज्येस्थापयंतिनैंसैदजाः इतिलोखंवविचार्याश्रु स्वंदेशोत्कंठितागायः तूर्णंपर्णोत्समार्गंगामार्गेपतिरायुर्योप्राप्तेतस्मिन्दिनेहित्रः
त्रुःप्रदीनपुरांतरंचक्रुःशिविरैस्तैदाः प्रदीपाइववायुना अंथसमंत्र्यैसैदास्तेभयात्संधातुमिच्छवः इत्यशिखवहावांदीक्षेखदत्ता
न्यमसृजेषन् प्रधानपुरुषास्ततः हतसैदवधाकर्ण भवंतावतजृंवृतिकार्येलोकविगर्हिते देवाघदिमतोभूपत्नस्मुतस्तत्यदेहतःकास
किंवोहृतंयेनसर्वच्छेदार्थमुद्यताः नसर्वंद्रोहिणः सतिभूपकार्यभीरिकाजानाः वैदेशिकैर्हतायेस्तैहित्रातात्रःप्रपद्यत त्र्यथवापरदे
शतान्निष्कास्यसपरिच्छदान् नृपमेवात्रदेशस्थमुख्यामंत्रिषुपूर्ववत् पायस्यपदवीपूर्वमासीत्सातस्यातिष्ठतु संभूयसर्वेभुंजामानो
स्माकविग्रहेयहः मार्गानिपततजंतार्यथैवविधिकल्पितं तथैवावश्यभावीतिकोनिवर्तयितुंक्षमः इतिलोखार्थमालोच्यमार्गेशाधा
महत्तमाः यवनास्तासैव दृमितिलमवृष्यसृजेयन रसारत्नन्त्यस्ताद्दृश्यसितानदुराया किमर्थंमहतोराजपुत्रोवक्रामखानजः
नोरोत्नादादिवधतः कस्मात्स्वात्माभवन्निव्द तत्राप्यस्यशिशोराज्ञः सर्वकोशाविलुंठितः लोदीसाधार्टिकैर्वैकाद्याररितिष्टतिभूपतेःसदे

राज०
१५६

शिष्टादमेवेतिश्रुत्वैतौ वधनिश्चलात गच्छत्वनिष्टामद्रात्तवद्विपुत्रानिवारितः मंत्तोपवस्मातिष्टतु पूर्ये पैतामहे पदे इत्यादिश्यात्वौसे
देस्ससमाहूतोप्यनागतः ततश्चैव्यसजद्दूतंसचमोप्रोऽब्रवीदिदं श्वायपंतुधनेकोशायद्धंतेवालभूपतेशास्त्रत्मजंतुमंत्त्रादोतिष्ठतुभयावर्जि
ताः अत्रत्याएवकुर्वंतुराज्यकापाणिपूर्ववत किंचिन्नृपतिनेदेशेदोषाः शांतिंव्रजंतिच यत्कृतंगतमेवात्रमृताःजीवंतिनोपुनः अन्योन्य
मुद्दिश्यवैरस्यजातोन्योन्यकृताहृधात इत्यादिपुत्रेमुक्तेतद्दत्कंपश्चात्वामदोहताः सेदास्तदुक्तिजनितक्रोधदग्धास्ववाभवत्नृपः कोश
म्बशास्त्रच युद्धदक्षास्तथाभटाः सर्वमित्यस्सदामंत्रीकिंकुर्वंतिविरोधिनः इतिदेभतरवानोक्तायुद्धसन्नद्धबुद्धपः अभूवंस्तेकृतोद्योगाः
कौरवाःपांडवाइव अथैकदाभेफठारजोनाराजानकादयःपुरेनोसतमुत्तीर्णपैसेद्धपुद्धार्थमायधुःउपायैःसर्वदाजेपास्समयोनरागास्व
वःइतिमार्गपतेर्वाक्यनागरैस्तेरणोद्धताः दावोदनामामार्गेशपुत्रोधामाकरोद्भुतं भतीदागादिभिर्युक्तोनगरांतरमासदत समुद्रासठ
मार्गेणाप्रविष्टाएतानाप्यसा प्रापलोष्टविदारतंकोनुभेदभटस्सर्व सोमंतमज्जेलंवाधार्येन्यैलुब्धामहाभटाःसर्वेस्वहाराणायाववमूढु

वृत्तेनगरांतरे ञेवाघाः सुभटाश्चान्योन्यमुदायुधाः ममिहुः पौरवेश्मभ्यो भांडागाराघलुंठयन् भूमौ निरवन्यपन्यंत्तपौरैर्गुंभ्रंगदेखनं स्मिप्ना
प्रतिपदं पशाक्रोनोतंतत्तैरिवार्पितं मदांक्षेमभटं दृष्ट्वा मे दादिक्पतितं शरः नाद्यास्माकं जयोस्तीति तं राजमूर्पप्यागते अथ पसेदचमूः श्रुत्वाता
न्यविष्टान्पुरांतरे अथेजगाम पुद्धाय सायकायुधवर्षिणी अथागतं पयन्भटं हत्वा स्वशिविरांतरे तद्रक्षतिलकं चक्रुः सेदास्वायुधमिद
ये आलिखानः ततत्रस्यस्त्वत्तः श्रुत्वागतात्वमूः लद्रमहविहारे प्रिमार्गे गेधायदापपत ज्वालाजटाक्रोलेषागे प्राप्तो दावो दोवादमार्ग
गेपः सहोमनप्रतीहारः सवीराणामग्रीहीत सेतुसकटमार्गणापतितः परिखांतरं तमार्गपतिदावोदोपुध्यनमाणे र्कुंपुन्मत तत्रासार
प्रतीहारमुख्या वीराणां गणो ययुः शौर्यप्रदर्शितादिव्यस्त्रीसुखभागितां रूपं तस्यम तस्यापि स्मृत्वा पौरांगनाः पुरः वदंति नेवपश्पा
मत्ता दृष्टा सुभगं क्वचित् स्वरूपो मानुषोयोग्यो नायत त्रीयतादिवं स्त्रीवेदेवताभिः किं मतं तत्रस्वधीयत तावहेमतरपानाघैः पश्चादन्य
पण्यागतेः विदधेरावानगाहा येततत्तस्भटं संसप ज्भूताविष्टैरिवप्रामविजयेयरु हतायुधैः राम प्रेसागताः पौरास्तद्दिने कपिते देताः किम

न्यस्य देशोपादूता विग्रहे स्थिताः एते मद्रा इति मोक्षलोभाद्दिक्षानिपाताः विमुच्य वंधनस्थानं स्वान्नु अन्येद्युर्भेठैः संक्षेपकग्रामरः
पोरान्से दंष्ट्रोन्कलकान व्यधात आस्मै दूरिहितः सोयमिति सेदभटारुणा जघ्रुगृहस्थितं वेघ्रपडितं पवने श्वारं च्युत्पतानुचित सेदा
श्वक्रूरयेन स्पृमत्तक छित्वा चेदनलिंग्रागन्य धूराजपथान्तरे प्रविष्टा रासमाकेपितहिंसितपुरान्तरे अविचार्य संपचक्रुः सर्वेषां पल्कपो
छिताः तस्य चेदनलिंग्रागमत्तकीवी स्वनागराः न केनिदीव्यघुः सेदद्कर्मधर्मनिश्चयात् आमल्लेकपुराल्लोपविद्दा पातं पुरान्तरे
शावाङ्कधनं गङ्गल्पइवासन्निहिताः पथि आसन्ने पूर्वपूषितूलशायनन्यस्तोपधानो हतस्य शोल्कषं मुत्वा व्रमणविलसच्छृङ्गारसारा
णपल्लं नयास्तभुविकाकरुक्रूरवैकैः संभक्षिता लक्षिता मेदांमांसवसावमज्जि मिलमन्निष्यदं दुर्गन्धिनः जयेन तावन्मात्रेणानुष्टाः
मेदाः परस्परं विशसस्थानं चक्रुः तावैस्तविजयात्तंवदतावशिष्टान्नष्टांस्तांस्तद्दिने चलितान्वहन् पश्चाच्छेदलगिघान्तसर्वस्वा
हरणं भवेत किंतु प्रास्लुठितादेवाज्ज्वलिताः केपिदेशगाः तांवृद्धिं विजयायेषां मेदास्यन्कुपिताः कंप आद्यपूर्विकया पातं तराम्ठभरा

सद्यः नौसेतुबंधस्तुत्रोटभावच्छ्रीनगरांतो ऽकैपि देशैसन्नाद्दड्डामयग्रांगाः सेतुभंगात्परिच्युताः शतशस्त्वादिने तस्मिन्वितस्तायां विपदि
ये नूनं साशारदा देवी वितस्तानूपधारिणी ततधर्मक्रोधाग्रामनुविदधे कटकद्वेषे प्रसागता हताः पौराइतिनिंदानिवृत्तये न त्राणोन्ह्वत्ता
शिरसां सेदराशिः ह्रतोयतः तत्तत्कीर्त्यपितमुखैर्वितस्तावितसेविंतस्तातटांतराततकाष्ठमेकेन्यधुः सेदाभीत्यै दीपधरोपमं वितस्तायाशवाः
केचित्सलिलेऽोच्छूनविग्रहाः विमस्तुर्विस्त्वगंधाध्यामहापद्यमणोतरे श्वत्रांतेरसमीनीयावशिष्टान्परितोभटान् काश्मीरिकाः पुनश्चक्रु
पूर्ववत्तैन्यसंग्रहं श्रीजन्यहांगिराज्यल्लालसेफड्डामरकादयः मुख्याः सेदान्पुनर्जेतुंराणोपायं व्यचिंतयन् ते सेफड्डामरः श्राप्तसिहादेशा
पराततः त्र्यह्वावेचेपुव्यभजह्विषयान्सप्तविंशतिं काष्ठागतालमत्यसालीसाग्राश्चमफलीकृताः यंत्रेषवश्चपोधाश्वाघटस्तोषुदिनेदि
ने सुभ्यैहृतस्तनीरद्रुपजयघटनारव्यं पंत्रेषुपुष्यतद्युष्यद्वीरे साग्राप्रप्रचुरपुराजनस्यांतसंक्रांतशोये धावत्सन्नाहिताश्वोत्कटसुभ
टघातजाग्निवंर्षचक्रोः क्रोधात्पुनस्तेप्रवरपुरवरेपुद्धत्सुह्तंततत घामदंदुभिवाघानांध्वनिः सर्वैस्तदाश्रुतः पूर्वराजगृहेपश्चा

न्मेदकाश्मीरसैन्ययोः अवतीर्णाः जलांतर्याः पारावारं सुरांगनाः यत्रेषुभिर्विदीर्णांगा व्यक्तं तत्र विपेदिरे सन्नासीद्दिवसोपत्र हित्वा वी
राः पतत्रिभिः विद्धामुमूर्षवस्तीरान्नानीताः स्वगृहान्प्रति वृक्किदानस्फुरद्घोधमंहांसाघैरुपद्रवैः एकमेकदिने तत्रानेहस्याभूद्भयावहः
अश्लेलापिनोन्योन्यम्मद्रस्याह्लादनोधता नरद्वयेभटाः क्रूराश्च वाच्यमपि तेभुवन राजैमेदद्विजद्रोहरोदस्यापादिवादिनः भियोगा
लीवदंत स्तोकिंनाबाच्यवभाषिरे प्राप्तादोलनतसीदाधाः कष्टवाटादिदर्शतः शिष्टामल्लाणादृता स्वशाद्रिं भंगन्नृपात्मजाः पंचगह्व
रजाः केचित्सिंधुपत्यन्वयोदिताः स्वशाल्लिप्सात्तपान्यापि रुरुधुः सर्वतो दिशः काश्मीरिकाः स्वभेदेन वलमापुस्तथापरे ययुस्त्वा
सविसूत्रत्वमज्ञातान्योन्यनिश्चयाः अत्रांतरेनभस्युल्कासायंदीप्राचभूदूम् उदीच्यादपि सांप्रयाताम् ज्वलद्द्रुमस्तका दृष्ट्वा ता
मद्भुतां सर्वसैन्ययोरुभयोरपि संग्रामशंकितानिष्ठावभूवुर्भयविह्वलाः अत्रांतरे सैद्रलेरवैः प्रेरितो देशालिसयाः तत्तारवाणो
व्यसृजत्तोरुकांपुष्कलं वलं वलं प्राप्ताः शस्तुगलस्यानंतुरुष्कास्ते मुदुष्काः दुर्भाभोरुनरराजाघे माल्लेये शालमस्व कालीधा

शापदेशेन कालीभगवती क्रुधा व्यधात्तद्भस्मसान्नूनं सतीदेशहितेच्छया आधामस्नानजस्तस्मै विसृज्य इति चोदितः निवर्त्स्यं तन्तुरुष
:सस्थांतिके समरासतः तदीया स्वयपदार्थोंघमाप्तात्तद्देशवासिभिः यथावशिष्ठा अगन्यसुलभो माप्याश्रिपंवैश्रवाणापितं अथका

श्मीरिकाः कृत्वा तद्ध्वंसवादनं चक्रुर्येनाभवन्मेदाविद्यायवृन्नाः कृते गतावशिष्टा दुर्निष्टदुष्टतस्करकोत्तरात सदद्रवहितपीतत्र
शवृनानिदिताभवत विशुद्धपार्श्विसैन्यकभयाः शाश्ववत्नोद्धृताः काश्मीरिकाः मंतं चक्रुरगणांर्ष हृष्टमानसाः मध्येसैसैन्याप्तितिष्ठन्तु
मार्गशायाः पुरांतेरराजानाकाघामद्रास्य स्थामस्थापातुदिग्द्विषे एकान्तश्चाजिताः सर्वेन षंपसत्यवत्नाः पुनः इत्येकमतनिष्टात्ते संभ
त्येकृतनिश्चयाः स्थामा यमादिशंस्त्रोकस्वमेदशाद्युपर्यधःनावासिधुंमतीयांयंजानराजानकोद्धुत स्थामस्थान्यचषानद्दत्वापा
त्नापुनपरान्यधात् वृत्तवाजितनुत्रादिहृत्वासैदवलात राज्ञ काश्मीरिकाव्यपाप्यंतभयाताः अतिवाप्तसरं किमन्यत्स्फुरमेवाश्रिये
वृसन्नैदसन्निधौ निर्लज्जास्तेव्यतस्यंत काश्मीरिकवत्नांतरे यतायातितनश्चैत्तिलोकोविगतयंत्रणाः वालेराजनिमेदाशेकोप्युज्जेवना

विप्लवः गृहेषुलुण्ठ्यमानेषुवैरिभिर्विहितपेटकैः जिगीषांनात्यजंस्तत्रसेदाकाश्मीरिकाअपि पूर्वसंकुरितःसेदववैपुल्लवितः क्रमात् पा
स्परं वैरतरुस्तदागाच्छतशाखतां दक्षिणोराजकोशादिवामेसेनाधावेस्य च वलद्वयेपिविजयः संदिग्धः प्रतिभाद्विषां पुंसां निरुद्धे सं
चारेनावानघात्तटद्वये स्त्रियएवतदाकुर्वन्त्यावारगतागतं पारादेत्यविटैर्लुब्धैर्मुषितेपथिकव्रजे अधिष्ठानादिदेशेषु मार्गः प्र
चलितोभवत् पारवारगतान्कांश्चिदन्यान्यच्छलेनोद्धतान् निरुध्यमत्यदेहि त्वाक्रोधाच्छूलेष्वरोपयन् अवोचन्नेकदासेदाभटा
न्काश्मीरसैनिकाः आयांतुयदिशक्तिर्वोयुद्धंतुपुनरप्यलं सीमावादीयतोनावत्यती श्लामोरणप्रति नित्यजनवधेलोकानहिंसाशा
मवर्षाणि भजतांविभवैर्मात्रविधिर्यस्मिन्नपच्छति निशम्यतिपुरमांते सीमां पंवामपार्श्वगैः छिद्रं संधिताः रज्जुतृणासदम्भ
टास्तटास्तटा स्तिक्तिर्षुवैरिणोज्ञात्वासेदाः कष्टीलततस्तत=न्पश्चदेसमनराजानकादीन्स्थामापमाकुलाः छिन्नेषुसेतुबंधेषुसे
देनौपुरकादिषु नगरीदुर्गमांदुर्गतुल्याचक्रुर्हिषस्मयात् अथकाश्मीरिकाः प्रोचुः सेदास्तांरातिकास्थितान् नोसेतुवंधुरज्जुर्य।

ध्येतुः छिन्नेभेयेननः पुरमात्रावशिष्टत्वादुन्निद्र ध्वंविायच्चिरं पर्याभ्रमुस्थेतधात्मेकिंतुरुध्वंपुनः पुरे श्रुत्वेति सेदानीं स्तारमूचुरिस्थ
स्वसेवकैः अजाभावाद्भु स्तात्यांन चलोमाभयादितः काजुगुप्सातुरुष्केषु सर्वमासमुजीवयं यावत्तंपरगुणोमासपर्याप्तिसावदा
स्यते पुरस्थेदृश्यते स्मान्कः शक्तोरोद्धुं त्वदेतरात श्रुत्वेत्सुतुल कार्सीरज्यल्लालमल्लिकादयः एकत्रामिलिताः सर्वे चक्रुः संमंत्र्यनि
श्चयं सैन्यस्यासमविभागेन विभज्य पर्याभिस्त्रिभिः उत्तीर्यघामः शीर्घेति सेदाः कटकूमदत अन्यैपेकत्र सन्नद्धा दुर्जेयाः सेदप सगा
एकतस्त्वजिताः सर्वाङ्गेष्यामोल्पवलानमून् अस्माकं प्रबले सर्वेनचिलेवोधुनोधुनोचितः श्रुत्वेतिमद्र संयुक्ता जानकादयः मस्सु
वीनो जयोवेतिपुहसन्नह्ततोदधुः अंधैपेकं मतमाश्रित्य स्यामस्यासैन्यनायकाः पुराणान्तस्तकास्थानानीत्वापर्वतमासदन मोल्लभद्रादयो
द्धत्तवालिकास्वप्रदेशातः नोभिस्तीर्णाध्वमोत्सादाः सोत्सेकान्स्वभटान्यधुः दृष्ट्वा धैर्यहिज स्यापिराणायेसरतः सप्तणात गङ्काद
पोभवः सर्वेरणांसुवीरमानिनः अन्योन्यप्रहतिर्माभूदितिकापमीरिकाभटाः पत्रैशाखान्यधुर्मूर्ध्नि हंतुं नित्रपरिभ्रमं सैफडारादि

वीरेषु शत्रुपः करगा वभुः निर्गतास्तान् रिपून् हंतुं सत्यमत्य इवांतरात् तानुत्तीर्णान् समाकर्ण्य सैदाश्चकितमानसाः द्राग्विसंव्यसृजंस्तूर्णं
प्रासयोद्यतमानसं सम्प्राप्तोभिवनायुक्तमठं तीराधुनात्रजन् गिरिशृंगगतैर्दृष्टैस्तैः शिलाभिरवार्यत तच्छिलावर्षणात्त्रस्तस्तुरंगात्पति
तः क्षितौ पदातिः सचलन्तक्षुभ्यान्निस्तीर्णो रणसंकटात् तदीयतुरंगवद्दस्वर्णस्नात्नाहभूषितं काश्मीरिकाः करगतं मृतं जयसिंहसदन् त
पराभूतमालोक्य तत्कद्वार्थं भटान्वितान् सैदाः पिरुजखानादीन् राज्ञो विव्यसर्जयन् दृग्ध्या श्रमागतोमेयाभाकेराघाश्चत् त्राणात् व
घोघास्त्वंगजेतः माः प्रः पूमामठांतिकं तावन्मद्रमती दारडामरा घामदामराः सन्नद्धाः सुमनो वारस्मदेशांतं समासदन् सैदखानाद
यः सैदहोसनादिसमन्विताः सैदानां सुभटास्त्यान्मेपापुत्तैवृत्तैश्च गेः करवालाः स्फुरज्ज्वाला बभुः शपाभलकांतयः भूपीऽस्नादिवव्या
लाः पातालविवरोद्गताः श्वपोदतिष्ठत्तुमुलः समरः सैन्ययोद्वयोः सवद्गाफलकस्तुद्रम द्रव्यूहं सदुस्सहः मोविरास समपेत्र पुध्य
तसुदामापातपश्चाद मीजेतारोपहितद्दूरतिसकलं सैदाः कुक्षानिघाणाः प्रापश्चद्विजपः सुरवस्वविभवात्संगोपितश्चेन्मतायुद्दावि

तिमद्रपः सपरश्चुः काश्मीरिकान् अब्रवीत् पूर्वैर्पि वेजखानो येनिर्षयो राणगर्वितः तंपि रुजमती दारोराम्भो राममिवाभ्यगात् अनभिज्ञत
पायुद्धे स्फारतेजीस्पतं द्रुतं स्वभटान्नरपन्मद्रास्तत्तुरगखुराग्निच्छिदे खड्गाकृत्तखुराभ्योघस्तुतितुष्टराणाक्रीय गङ्गाघः प्राहस्मवैशक्ता
शक्तिसमन्वितं तच्छ्रुत्वाः शाहिभंगीयास्त्वमराश्वसारसाः ददश्चुः कूटकृत्तद्धाः स्फारतः खड्गकोटकैः पतिते सम्मुखं दृष्ट्वा तं काश्मीरारागाग
ने जयोघवर्ते तेस्मान्नामुत्सुकोत्साहसादधुः आहन्यमानाः काश्मीरैर्महद्रसमन्विते अत्यास्ते शाहिभंगीयाः कृत्तं सद्योचितं दधुः प
द्विति क्षात्रयुध्यस्व कृगच्छस्तु धुनाममः इत्यन्योन्यं भटास्तत्र तजैषन् राणगर्जितैः काश्मीरा हि पृष्ठगाः सूर्यः खड्गांतः प्रतिबिंबितः जयोघपु
ष्पार्चितस्येव तेजो व्योम्नावतीर्णवान् अदम्यूर्वि कपासैर्वैकपासैर्वैतैवीरास्तदा राणोघाने स्फारंचेरुरयेण कुसुमलम्पटाः तद्राणांगनं रागा
तः संगतास्ते भटा नटाः त्वंगदंगविभंगाघाना चाभेमिमदर्शयन् मदागिराघास्तद्भूमाः प्रविष्टाः सम्मुखं राणे विधाय युद्धं सन्नद्धावी
रव्रत्याविचार्तिरे ववर्षशरधाराभिः सः सैन्यकाटकाब्दुदः स्फुरच्छत्र तडिज्ज्योतिर्दंतागभीरगर्जितः सैदेषु भाकारस्तत्र सम्मुखस्थविभाकरः

शौर्यशोभाकारः प्रापदस्येभाः करवालभृत् तुंगत्तुंगत्तरंगस्थोरणारंगांतरस्फुरन् सोंगदारसमासंगोनाटयंभंगिमदर्शयत् महार
विस्तृते सैन्ये मिलित्वा रोपणांतरे शकुस्तन्नादिदृता स्वस्थंचिरात्मा तयितुंसितो हित्वान्दत्वाभटान्वीराधीरित श्लाघ्यविक्रमः अभज
द्दीरशय्यां स्मरं कुस्मेरो कोरच्छदा येषां प्राणपरित्यागे निर्णयं वध्नतामपि रणयोत्रे येषां येस्मानास्ति किंतैः पशूपमैः सेदा दोस्तनमुख्या
येकाश्मीरास्तदपस्तगाः भाकरादीनदृता नृहष्टारणात्सकोपलापिताः ततः काश्मीरान् नान्यावात्मयेषतटद्रुता भयात्तन्नीडनिःस्
ताभृत्याः शाखारवाहताः नरवद्वीनदृयोरोदानचापीनवशक्तिमान ध्वावस्यप्रेषितुं कस्थिन्नाशकहिदुतान्वलात् हठलुंठितविध्वस्ता
स्समस्तास्ते विरोधिनः वसान्तठानपिध्वंतः प्रापुस्तेनगरांतरं आसमुद्रामठात्पूर्वाधिष्ठानान्तनिरंवाः मार्गाधिपनगंशेषाद्वसन्तिदि
ताः शवाः केचित्कुल्यंतरेमग्नाः भग्नाकिपिराणांतरे केचित्प्रमुषितानग्नाभयेहिम्यादिशोचलन् तहीराववर्येवैः क्लोतैःपूरिताविपुलैर्महीं
तद्रूमार्थंप्रवृत्तस्सम त्योरिवमहानसा येसुंदराविपुलभोगपुरंदराभास्वेदर्नेरणविभवमप्यितपयेवाः नयान्तिलोकमभुविनान्हतदुष

गंधान्धस्यापि शाम्यति नेदं दम्भोऽभिमानः वरं मरणमेवास्तु रणे स्वर्गसुखप्रदं न सद्देहवतनु स्वामिवृत्तिपाद्याकदर्थना इत्युक्त्वा प्रविश
न्युद्देधीराग्स्वस्थोऽप्यकातरः दमेभ्रमेः शास्त्रेणास्थाघ्यमरणोभवत अन्यान्प्रचलितान् दृष्ट्वापीक्षिता यामवैरिणः पलायने छोने
वाभूव्रुपुत्रोऽयं समानस्ते च्छिन्नांगुलिकरोऽप्यश्वमारुह्य ससभान्वितः अकरोत्तणमात्रंयः शास्त्रप्रचरणराणे स्थाप स्थितः परस्मातं
सराजानकदस्मनः दत्तस्तोगमे राधमारि॥स्यातरांतराः प्रच्छिन्नांगुलिरुत्तेन समम स्वशिरोभटैः नीत्यान्यदर्पादर्षोऽयं मार्गशादि
सभान्तेऽकिमाकारनिकारेण॥वैत्वस्यास्य सत्क्रिया इत्युक्त्वास्मै समागतः शवमुक्तिमकारयत योऽभूच्छिन्नृपगृहे विलमंत्रिवयाधु
पेः पदेषु विभवोचितदानमानः शोच्यां दशामितस्वस्तगतः किलांते धित्वा समाश्रयविषु शाम्यति पानभोगैः संचेत्याप्रबलीकारस्तिष्ठ
त्समदनेशामी सर्वामंत्रिगणास्तस्य भवेच्छाटुपरोन किं पुनर्विभवलोभेनं सदपस्य समाश्रयन् आगामिकस्यनेशाधिकारितां प्राप्य
पन्निजां अतातरेवद्रांतो ययौ लोकेषु दास्यतां अथवानाशकाले स्याद् बुद्धिः॥उपथ्यागामिनी॥वैतिय परशरोरनिकारमाजोदर्पाध रा॰म॰

लोचनयुगाः सविचारवासाः तेषामुर्वंतिवधमाशुतथायआमील्लोकावदंतिनरकोचितराघमत्से: धिग्धिगेद्भतखानंतवीरमन्योपियोर
णात् निर्गत्यसभयः प्राप्तः यधुवाविषयांतरं त्यक्तोत्तेगतुरगः सनिः शस्त्रिभंतकोज्झित तत्रप्राकृतवेशेनजुगोपसंभयादटन् कुद्देदं
वोदमार्गेशवधान्मार्गपतेभटैः सचोरखवाट्रांतदंतोप्यात्तीशराभवत् छिन्नोत्तमांगतस्माश्रुनिन्युभंर्युनिवृत्तेय मतमार्गेशपुत्रस्यशावर
त्रिकृतांभटाः सचेत्यलापितः सेदशाविरिंप्रामुपात्त्निशि तद्दत्तजीवरसास्यात्सबुद्धिः पापिनानुतः तच्छृत्सं लुठितादेशागोवधोपत्युरक्षितः
जातेभत्यापराधेनप्राप्तातेतदृशीदशां दोदिंत्रापिमहीभर्तुर्जातोवीरउत्पलादपि तत्यापोनाभवत्तस्य चित्तेवीररसोज्झितं विम्बाराजसुताः से
दाः काश्मीराअपरोपिये सहस्रेसरव्याः समेतादिनेमलयंययुः निहतानीकसुभटसमूहोतालसितान भूमिदादाहायनिश्कापुनाभूलसा
पिपोरूषं येसर्वेचगाः पीनाशगाभोगैर्मडलवर्धिताः पाताधर्मोत्स्यदुर्गधात्तेश्चवायसभोज्यतां रक्ताक्तकोर्तंतरीशक्तिमुक्तादुःखनादिभिःश
ल्मलिकामवत्युष्पैर्वभुःपुदृगताभटाः सत्वातदूविदाराग्निदाहैसदक्षतक्रोधा अलाभपुरदाहायमार्गेपोप्रिमदापयत् ज्वालाजालकरालो

सावग्निवेश्मोष्मदारुणाः अलीभदीननगरं दग्धारण्यमिवाकरोत् श्रीमत्सेदहसा दानरवा नगदाहितानलः राजप्रजापचारोत्यंतन्को
धाग्निरिवाकृतत्त दग्धेषु भाकाराग्रेषु पलाय्यान्येषु यात्स्वपि विदधुर्नगरे लुंठितं ज्ञत्या श्वपचादयः ग्रामसञ्जन्म दरिद्रायेत्तेम दा घ्नत्वमाययु
:ससैरेवाध्यादरिद्रत्वमुत्थिंजोपप्लवेतदा केचिच्छवान्विचिन्वंतोपयचगुच्चापितिहृत श्रीतिथाम्प्रोत्तदीयाधैययुः कापालिकाऽखिः विरुहस्त
चपकपूणींगृहलुंठिविधायिनो अभूत्यास्सरयुहंसमोसाक्षिमुनामिव आदावेकेनयन्नीतंतस्मादन्येनतद्धृत तस्मादप्यपरेणोत्येमात्सो
न्योन्यद्वेष्टित्यितः हिधाजयप्रवोहोयत्तद्यहिन्योरभूत्पुराः एकपार्श्वगमोन्मोत्रशाखुन्मूलनमातनोत् ग्रग्व्यादिद्विजवणिक्प्रायान्योण
न्नित्येसुखोर्जितान् मुस्तंतत्तज्ञदाश्चक्रुर्दरिद्राद् दुःखभागिनः दारुणाष्पवृंचयान्नत्तद्वस्तुना शाहितान्यपि पौराणांसमुदंहतसदनानि
मनोंसिच नगरांतः उलीनानांपुण्याकन्याश्वयोषितः विद्राः केप्यधमाश्चक्रुर्हठसंभोगदूषिताः वधापियत्रनिर्माणकल्यांततस्थिरताशया
कोटिधानं दत्वा दग्धं तज्ञस्मसादधात् आमदःकेपिकोप्युच्चैः रनदनन्कोप्यलुंठपन दस्योवादप्रितोणपोरश्रीवाद्वजयोद्धताः नशीधुचषको

प्यस्तपेषामुत्सवतर्पणो मदस्त्रंसख्याकुंभानामंभोवन्नगराद्दृताः केचिद्दृंधुवियोगार्त्ताः केचित्संचयवंचिताः विरुद्धत्वहतास्तेपाजितरु
द्भुवः पोवद्दवोदुःखितास्त्वरुः शैतकीयोभवत्सुखी तत्तद्ग्रामविपन्नेश्वसेतेः पैतैः स्वदेशमेनि उच्चावचैर्जनैः साधं मदस्त्रहितयामता र
त्यपरिप्रतमेवर्षेश्वावणप्रतिपद्दिने एकोनविजयोत्तयांतत्तुल्लोकसंयोभवत पूर्वमङ्करितः सेदवधान्यसर्वितः क्रमात पारस्परवैरत
त्तद्दिनेफलितोभवत पौराणांबीरवर्गः प्रतिदिनमदरात्संचयवंचयित्वादुःस्थावस्थः समस्तात्कपिदत्न हतिभागास्तवास्तव्यत्लोकः त्र
छेदयष्प्रखाटीवनिसफलतरुविधनायेद्युंतः सेदर्द्धधात्समृत्युः प्रवरपुरवरोपप्लवोभूत्समंतात अत्रांतरेवंधुस्कृत्वासेदाः काप्मीरि
कैर्जिताः आलिखानमुखास्तस्मुदोसमात्राविशेषिणाः हत्वाग्निदत्सनगरोनिवृत्तस्तेत्वभावतः सेयामहामत्रःसापन्नावत्स्वाशीवरांतरं
माकरादीन्द्दतानश्रुत्वा सेदाभीता अपिवधुःदत्वाग्निदग्धनगरोपुनर्युद्धायनिश्चयं पश्चात्सुतीयमार्गेणोदन्यान्नस्त द्रुणोस्त्रिद र
स्तुत्काताजभद्दस्वाग्निन्मेत्रासविसृजतां श्रमिन्नवमेरेयोगद्रागतोयुक्तिपूर्वकं सेदावादायरावत्रः स्वालयेतान्यसर्जयत हत्वावाल

नृपेन्मंतैसेराष्ट्रपटलोज्झितं पौराना नंदयन्मासमंत्रिणामस्तुतोयया दुर्योधनैकशरणाः छन्नशल्ययोगायेधर्मजातिविस्मा कलिदत्त
कृणाः अन्यायवृत्तिधूर्तराष्ट्रकृताकस्मादास्तिकौरवाः स्वराणा नजयेस्मिन्ते राजधानीसमानीयनवांपद्मपुरांतरात् खानगाद्दनीवीचक्रु
र्दग्धश्रीनगरांतरे भाभेसदृक्षमादानखानणाह्लानदीतटे पूर्णास्तन्सुणपसेमारत्तराकारस्ववोस्थितः सर्वस्वमपहृत्याथ सेदासैसकुटुंबका
:मडलादिखानाघानिखास्यत मंत्रिभिः एकमत्यवमात्येषु काश्मीरेष्वविशंकिताः ययुः परस्तुरामाघाः स्वदेशंप्राप्तसत्क्रियाः पिपीदत्वा
राज्यंवृपमिदंभजामुः सुखमितिव्यधुः स्वार्थेशिष्टागलितमतयः इतेवंनेषु प्रसभमभजन्मंत्रिपदवीं परंतत्तुज्जुष्टांविशविशि रिद्दवलीयात्र
पुरुषः मेयाद्दस्तनसामग्रीनाग्रामादिप्रमेयजा ज्यल्लालतक्रोरायादीनस्तुत्रोलद्दादिकं गृहीत्वाबांगिलाराष्ट्रं स्वकंमार्गेशमागतः
मखयादिप्रमेयोत्थभजज्ज्योमस्त्र्यंहागिरः मासाश्मादिराष्ट्रेषुस्वाम्यभूत्तेफडामरः अन्यंचग्रामसामग्रीमोदरेषुयथोचितं परि।
हासपुराधीशोजोनराजानकोभवत् सैन्याधिकारनिर्दैन्यस्वांतश्चोज्झितयंत्रणः एवमादिमश्वमार्गेशोद्दारपालाधिकारभाक् चक्रेसेदादि

भूत्वानां रक्षामरक्षामपैपो ऽथः राज्ञोधिकारस्तामंत्रीभूमेद्र्व्यावलीभिवः महामात्यैर्वामात्याः सम्भूय यद् धर्मेवां एको मार्गे पतेः परसहस्राक्रा
रोडामरेरोपाः राजानर्कीयोदीप्रास्ते सर्वे स्वयस्वाकृतन् आत्मैवनिष्क्रियमासिमात्रे बालनृपोभवत सर्वे प्रकृतिनिष्पन्ने राज्यतंत्रे संभूते तदा
विभ्रजंतो भुवे सर्वेय पश्चात् स्वपुकेवलं अलोपयन्नृपं पत्रे सांगीकारं त्रयी कष्टमदाः प्रजानिष्ठा दुष्टभृत्यविचेष्टिताः यथेष्टां सर्वे चेष्टंत दुष्टा
तदृष्ट्वा स्वपसरक्षणोदस्ताः परपक्षेष्टवंडलनानाविंकास्वतंत्रेषु स्थाविंतडावादशिक्षिताः मंडलेतापपर्यंतिस्म सर्वेतोणाकरानकेवाल्मा
तकालेभुवने हारशाकेश्वोदिता ध्वांक्षैदितो ल्कोपात् दुष्टभूमिभूकंपसम्पदा वेपमानोजनं त्रेमस्यावृत्तमुपद्रवं भिन्नोनृपे बधु:पीडाविशा
चैतन्निर्योगिनः आमयास्ववेदनानां वार्धके शक्तिवर्जिते नृपते पपदिमत्तदा पारचर्यंति सवलाभिप्रायविधे कुपिता इव धातवः शरी
रं सपर्यंति सभ्रमदाहि राज्ये येसर्वकंटकास्तोस्माः परेषां छिद्रकारिणः कारभानाभिवेतेषां तेतेप्यास्तन्नतिप्रियाः पैशुनोपायनात्रे दं
नयद्भिः प्रतिवासं चाक्रीकैः हृतं सचौरैर्वैरः प्रोद्विग्नमीयतः तत्कृयन्नेवकेनापिसवृत्याःपरिकल्पितं तेषां तत्कृत्यं पैशुन्यं सह यंका व्याभिवाम

वत्सरं स्थमेत्रिंहदादशांवेशघान्मोन्यविविताः तन्मूल्यैपशुनस्थाने मालिन्यमभजेततं अथमार्गपतेभस्थपद्वीपक्कमागतो नामहं
तापेरम्यांचक्रवाकाइवैदेवी इहास्माभिर्हृताः मैदाप्रभीत्याविद्रुतोप्यपे नृपस्यास्यसभाज्येष्ठः स्थापितः क्रूरतेमंदं इत्यादिस्तृप
वस्त्रमूल्यवर्गान्मार्गपतिस्तमः ताटस्थ्यराजकार्येषुविरक्तः सोभवद्भुषा च कामत्वानेनयनोत्याटनेननिजवपुः विशामनाशिषपा
त्रेजोनराजानकोनथत शस्त्राधिपत्यानोचित्यानियदानुग्रहक्रमैः ग्रहक्रमैः ग्रहाक्रमैः ग्रहाणामिवतेषांसक्रूराराज्ञिवाभवत् छ
न्दानकादिदेशस्थयाम्याराजानकोत्रगामनिपंत्राणः लोहमूल्यपहारोणतद्देशशोपिसोभवत् पत्कः हेनार्जितं लोकेर्वलात्कारहृतंध
ते स्वंवस्त्रहेयमितितत्स्वसमितिलुब्धधीः तेरापवादिनीः सर्वोत्तदीयाहृतजीवनैः नेवोमिरिवतमोसोनवभूवकदाचन हेषावि
रथेकासेपयामेवानगरांतरे नाशकद्रस्तुकश्चिद्दलिनातेनपीडितं यदिधर्मधियाकश्चित्प्रवृत्तो दीनरक्षणे सतत्करुत्तैराजसदस्या
परवलीकृति सप्रमेयेपुवास्तव्या लुब्ध्यानिरपराधिनः अन्येपिपीडयामासरोगाइवनिपागिनः राजाशिशुगतवयावद्दापवत्सद्गाययत्राति

मत्सरभृता स्वामिनः स्वतंत्राः राज्यांगमंगमसमं नृपतेर्दिशंति तस्मात्त्वाश्चिरात्समुदंयंति नकोप्यनर्थो: अत्रांतरे वासदेशयात्रोपर्ययो
विसर्जितो एवराजानकाष्ठकूटा राज्यदस्थापतुः परं तद्दर्शनापदेशेन श्रुत्वा किमपि मंत्रिणां नगरेनागमहूते मोगेशः शंकितोभूत् स
मेफलामरोणाश्रुगत्वा सचकितो गृहे वैदेशिकभटाः का नामास्ता शकः स्मानयन्निमा पांकेषु मदनाभेषु भातस्तन्मतमाश्रितमतः च्च स्त
दठकूटो जोनराजानकमप्यावधीत शस्त्रश्रामुखो दृष्टकौसमित्तं मजूपं तद्कृदेतेशवेदहूतानकोरोमाचितोभवत दत्तकन्यमपंजन्य
मवधीद्गृहमागते दिव्ये कृत्वापि साम्य तत्ति विभागभोगाभ्यामवासनो मिथ्यो सहिमवोभेदान्मंत्रिणाः प्रभविष्णवः विनयेत्य चित्रीणेव द्रोदे
णोत्यपि केचन कोप्यूर्नुः सपथ्या सेदानवधीन्मद्रोपेः सह वेषणौकेन तत्स्यापात्तह छापादितो रिभिः भृत्या वैपेवास्यंते पोषितायेसहृत्स्वश
नैवोपितभ्यस्तस्मात्ते प्राणत्राणक्षमोभवत अर्जितंयधयेवाश्रुतं तैपेवहृतंपूरैः नतिहेतिविरोदेष्वन्यायोपार्जिताः श्रियः पापपुण्येव
लदाश्यपरस्वहृषाणां स्तुतिं नोवेत्तिराजपुरुषः कदाचिद्विधुरविधौ वैदेशिकभटैः किंनःस्याज्यासेन्याधिकारिता इत्युक्तोपिसपुत्रिणा।

नायद्दीन्द्राग्यवर्जितः विपरीतामपि प्रीतिः पुत्रोविश्वासः परसेवके जायतेगतभाग्यानांविना शेमत्युपस्थिते वैदेशिकभटान्मेनेयस्त
जातीनिवान्वहं अत्रत्यान्शास्त्रिणोवीरान्मेनेभीनून्यपानिवःससैपकडामरोवारवारसच्छोपशंकितः भीतः समार्पिपच्छत्रे वीरव
नेनेश्वयःज्यपल्लालठक्कुरसावद्राजधान्यागनस्थितः वेद्दांतःस्वैर्ह्वारपालैर्गति क्षोविग्रुरविधो मास्वानपिमतिदिनंमहतोस्यभि
नत्तांतोविभर्तिगगनांतरण्यवस्था नित्याक्रुलस्यमनुजस्यवलमभावेकोनिश्चयाभवतितत्रविचित्रवृत्तो मत्तोदडामरघाते
।छिन्नैनौसेतुवेधनाः प्रापैतेजालढगडौविदधुःसैन्यसंययंहं प्रागारसीफनिकोंटयपुःशूरपुराधुना ठक्कुरास्तालियाघात्तेप्प
सक्ताःस्वयमागताः कारणात्तेस्मापुःकस्यसुःसम्पदीष्वराःजेरकनामातक्रत्यःसदत्तीनगरात्तरात ठक्कुराल्लादनुरगानह
त्वाराजपुरीपयौ इत्यंतेतैस्तदवधेतोज्ञोनराजावेधाधिकः पादडाहादिवासस्योगलरोगाववाधावृहः पावन्नात्यजतिक्षोपद्धदेका
चिंतांतरसृजतितावाहमुष्यधाता पातेक्षशिम्बिशशिनःकिलपूर्णिमासौसंजायतेक्षतिहरोग्रहणप्रचारः निष्फलितंहहिंहे

श्विंस्यमार्गेणोयावद्दापसः तावच्छ्रावसम्म्रामे पुत्रमाधामरखानजं सपद्यामस्यंतंस्माग्नोयथाराजंगद्दीमवान् वाल्यात्प्रभृतिव
तेतेतत्वानस्यवीम्यदं पितुः श्रीजैननृपतेः प्रमयेनिर्गतोषंदिः च्याधामरखानोविकाणाः श्रपेदमद्रमंडले भावीश्व्वांशेतेश्च्वपेमामि
तृचवापर्वेणि शिवरात्र्यंतेरेतस्यतत्रस्थस्यसुतोजनि जनकेस्यादिवंयातेतुरुष्कसमरांतरे मातामहराद्देचंद्रोवचवेधेनुनिधाविव का
लेताचारखानेनराश्रितः समगतः स्वयं जालंधरमद्दीपीठेनिनायकतिचित्समाः ज्यद्दांगिरोस्यमार्गेणः सेदभीत्यागतोबंदि सोपधंव
सृजंल्लेखंधेतुंपैतामहंपदं ततारखानप्रमयेततः खानमिमेपुनः सुतोहस्सनखानोस्यकेंचित्कालमपालयत तुरुष्कावेचपित्वाथविदितो
त्साहसाहसः खानोमितपरीवारः प्रापद्रुहाणमंडले इतः काश्मीरिकाहूतामार्गेणेनविसर्जिताः शृंगारसीदेनोनीतस्तावद्राजपुरीप्रति
ततोराजपुरीनाथोमार्गेशहेषनिक्षितः फतहखानमानिन्येसांतिकंसाश्रयेच्छया जोनराजानकवधात्काश्मीरेभ्योविनिर्गतैः डाम
रैर्धराजामरठक्कुरदौलतादिभिः तत्रस्थैः शिश्रियेखानस्तरुर्मधुकरैरिव प्रप्यानिन्येयथापूर्वंवुप्येदेवात्मजोभवत् येनसंबंधवद्दो

पिमार्गेरस्माधिकारभाक् मसोदनायकः सोपि खानपसमाश्रयात् दीनो ग्राम्यजनो दुष्टवद्धनापकर्तार्दितः तदागमनवार्तातोस
ते स्मारंमितावितद सापराधर्णिकान्यायप्रेष्यविरुद्धसेवकाः चौराविटादरिद्राश्च तुतुषुः खानवार्तया ग्रामे वा नगरे वापि तस्करा
हकुट्टवकाः वद्धाशा राजविश्वेभ्यकः प्रापतंदंतिकं तोस्तान्दशान्विनिर्याता तवानोगदलस्नमस्तहिमान ऐपुल्ल्यूप्रतिष्टः स राज्ञा प्र
त्यभियोगितां पौत्रः श्रीजैननृपतेर्योग्यायमितिसर्वतः त्यक्त्वान्यन्नर्वराष्ट्रस्वस्तमेवाशिश्रियज्जनः तदा तां श्रवणानुष्टस्वाराधा
ल्छुन्नमाप्थिताः तत्कालमुल्लवंतिस्मसत्त्याइवतटागजाः नमामम दतीमेनैकोरिर्जितोस्य पर्योमेदान्वितिरतिवेलेरुद्दामिन्नाः प
रैश्वरसेवकाः सवरतुरगोस्वस्य कोशेन चाधिकः तोद्धितस्तद्देरूभिवधाणास्तास्ताश्चिन्तास्तुदतिविभुनर्कोतुष्टोज्यदोगिरस्तावन्तस्यामेषि
तोपधिः तावन्मतंतां ज्ञात्वा सचितः समपद्यत अदितोन्मूलनोद्भूतदेशोकविभवाश्रितः सुखिद्युः मस्तुतपापदः खमनुनाविलवः प्रवर्धे
मानयानित्यं खानागमनवार्तया वेपमानोभवल्लोकोवात्यये वनावलिः चाक्रिकाश्चानुरागखानमंत्रिगोप्याजिगीषवः इत्यं लंसोकि

तद्वृत्तं व्यसृजन्मार्गं प्रति भो भो गणपते गर्वे सर्वे स्वचितविक्रमः कुश्मीरांतः सुपर्वैर्वभवां श्चर्वितमघशाः सोयं त्वान त्वया नीतो लेखैस्तोरुष्क
देशतः उपस्पतत्कुलस्वामी कथं मार्गपतेधुना स्वयंकृतं कथं कोपप्रश्चात्तापायजायते शिशो राज्यं परिस्याप्य भुज्यते मेंडले पुरः व वद्दा
रोचित श्रुद्रः सोयं किंतिष्ठेत वदि ः अथवापितृभागं चेत्व्ययपृच्छसा स्यमंडलात् वहिरेवास्त्वयं राजाप्यपमत्त्वं तेरोस्थितः अप्यकिं वहूनो
क्तेन मान्याय दिनतेत्स्वयं राणो भय वलवधात्मा पंते परिगंस्यति श्रुत्वेति लेखमौर्गणः स्वान हृतोपदर्शित मस्तुत्तामपप्रच्छंत संमेदत्वा
त्र्ववीदिति भो भो मंडलगोप्तारो भो कारोन्नृपसंपदा सर्वथाहितकर्त्तारः पुराणोक्तं विचार्यताम कुश्मीरपार्वती तत्र राजाज्ञेयोशिवांशज
नावज्ञेयः सदुष्टोपि विदुषा भूतिमिच्छता देशोस्मिंस्तपसा राज्यं प्राप्यंतेन पराक्रमैः अन्यथा धामरवानांधः किं नाम्नैः स्वक्रमोचितै अस्य
प्राप्यते न चिरादन्नो चित्यचिंतफलं क्रमेणापेन पातो मोतं त्वस्मात हूलाथिनः सनिराजोस्मविग्रायप्रवेशो दीयते कथं न मयापंधृतोराज्ये
वालोप्यन्याभिषेचितः कः शक्रोत्यधुना हंतुमपि सांत्रिद्वितेस्थिते त्वानोयं सर्वथा पूज्योयं यशमन्मतमिच्छति अथेमरारुणाः सूर्पाः पूज्य

ते ध्रुवं ये न्मुखेऽश्रेयः कृतमभावाप्नान मुखाय चिरं नृणां भोगा रोगाय देहानामपथ्याशनसम्भृतः किं वान्यत्ते दद्दृस्तस्योपद्रुद्रा
ज्ञाविमोचितः तद्दत्त्वदृस्तम्भः सोयं प्राप्य तेन तद्विधेर्मते इति लेखं विसृज्य तत्पस्य सयातात्क्रुधान्विताः रथ्याधिकारं जयाद्दमसोद स्मज्म
दृगिरः व क्रामनायकादीनां दत्वा तन्मार्गलस्पांशं शृंगारराजानकादीन्स्यामार्थम्यसृजद्द्रुतं अथ खोनेपुरस्कृन्यनायको सुखदा।
पकृः कुहः पथ्योपदराणां त्यापच्छ्रपुरांतरे तन्भृत्याः खशाङ्गन्वाघातहिंसष्टाः पदे पदे देशे मत्तवराज्यांत स्वेक्रुरुत्मिजमञ्जसा
एकतान्नृपतेः सेनाकृष्टाखान स्यचान्यतः दृष्ट्वाहृयेयमस्येव लक्षिता सर्वभक्षिका प्रकोदविप्लवान्त्वानविप्लवः सोधिकोभवत् पादद्दाह
द्विमत्स्योगलेरोगाव वृयावद्दः तस्करा क्रांतपथिकोवलवन्निहतावलः अराजक इवानीशो देशः कष्टां दशामगात् जग्मुर्दिक्षापाटारी
न्यमेयोत्त दिग्गाश्रिताः गृहीता गोधनं सर्वत्यक्त्वा खवसतीर्भयात् खेरीचार्धवनं राष्ट्रं स्नृहर्म्यनिशिखेवसा अतापयन्मद्दोष्मा ध्याम
विष्टाकारटकहपी राज्ये सेन्ये समालोच्य समुत्प्रचारच सुषा एकदा जरकाद्यास्तस्या स्कंदं शाविरोदद्दुः प्रजागरचान्यासम शास्त्राभ्यासविव

जिताः सैवैपभूपमात्स्वासाहिर्दधुः शिविरांतरात् सेनापतेर्भिन्नाः कोपिपुद्दादोभेदिताः परैः चक्रुस्तत्कोटकोत्सेकाद्रोद्दैवीरसमाश्र
यात् राज्यंनश्यतिहृष्यतिप्रतिदिनंवाधारवशालीनकालोकः क्षिपपतिलुंठिदादकणोभ्यैरः स्वकोपश्यपति सेनाभ्नश्पातिधीरधीर
द्दिताप्यान्विष्यतिस्वंरिपुः काश्मीरप्रभविलुप्रभवतिहृषात्स्वभेदेपदा द्राग्भूस्तानवलोकैपवस्त्वला ज्ञात्वास्वबाद्दिनी सेनानीस्त्विकि
तः सैन्यात्यलापनपराभवत् इतेपविद्रुतेतास्मिन्यम्यादेसमद्दाभटैः संवस्ता प्राजद्दषोपरणानस्तत्यपसंजपात् तुरुष्कदेशाधद्दुष्वा
र्वानः प्राप्नोनिर्गल्लः समागमीद्दस्तत्यसान्केनापिप्रचलन्दृते अप्यमल्लापिलास्थानेतुष्टः खोनोजयोन्मदः स्वैसैन्यसंयंद्देक्कु
र्वञ्जिगीषुः शिविरंव्यधात् विकरालान्भटानसिलाकुरालविषयावनौ मुमुषुर्निष्कालंभान्वात्तव्यास्तस्यशास्त्रिणः अर्चोतेरमा
गपतिर्गद्दौलावालभूपति तज्जयायवलोधकोनिर्ययौनगरांतरात् प्राक्लेदकादनाभ्यस्तन्यस्तवस्तुविलुंठनः पुराङ्द्दरामोभी
ताः पौरायामेषुन्यस्तिपन् निष्टाष्टवस्तुभावासामुषितेववरांगना अभवद्राजरद्दितानगरीनगरीयसी वैदेशिकरटकाटोपकोपो

राज
१६९

न्कारटन्हटः गुप्तिकोष्ठारभूर्वारे पारद्वाच्छिथविरंच्य घात संस्थाप्य तत्र भूपालं त्रिधा कृत्वा सवादिनी कल्यानपुरं शक्त्वा सोनेयोहं
विनिर्ययौ ज्ञाभृत्रामानसी मांतेसमासन्नोतिकांतधीः तस्यैरवानोतिकप्राप्यसत्वानमदरूगातेर क्रमराज्यस्फुरन्माज्यचक्रोवारा
दिदुःसदं वैरूप्यमहः पश्चान्मोजयाद्दणिरिपद्धती सपितृजयतीहारगवाराजसुतादयः चतुरंगोपमालीलाप्तगांचक्रः पुरोगताः
अंत्यक्रत स्वकाशमीरवैदेशिकवलान्विता मसोदनापकसुतायो हुव्यू दानमायपुः फलकामिस्फुरत्यसानदंतोंतिकमागताः चेरुः
पद्धांग्रमरालवदसाइवनमोतरे पावत्मरत्नो योद्धुताधीदीसायमागतान् अक्लादरव्कात्रव्यूहनिरीदः समपद्यत चेल्लाकिकामु
जः केपिगर्जतो जलदाइव स्फुरच्छुरिकाडिज्वालाः सोल्कोल्कानिर्ययुर्मृधे विषमायकसंकीर्णांजाव्यदमार्गदूषिता तेषामापततां।
साध्यावसनेवनिजाजिभूः वैदेशिकभयानदृष्टानट तैवटकान चटकान्वजगमुस्तेविदूरपारवाजिताः न सेस्तमपि तु सेनामशक
तापत्नापिनी अक्लादरवकोदीर्णीमितुमंगान्नदीमिव अदृमदृमिकायातत्रासादिता माता त्यागेनतेकेपि चक्रं वैतनानिकृतिं

राम॰
१६९

त्त्रवच्छौतिणितसिक्तांगाः शालिक्षेत्रगताः शवाः पागोपहारपश्तुतांययुः कार्षिकभूमिषु सेनारवानास्यवोत्येवमानैन्नतदि
गागता तत्र ल्लोकस्यं चक्रे वेगभग्नेतरद्रुमा केपिकाश्मीरिकास्तत्रैवं दग्धिक्रमठानले शस्त्रज्वालावलीदीप्ते जुहुवुः श्रीफले
वपुः किंनामोदीरणं तेषां दृष्ट्वा व्यूढसमागते तिर्यक्षिरिवपाते स्वभीत्यापैर्यैः पलायितुं भमेयभाजोमुख्यायेदृष्टाराजसभांतरे
अदृष्टपूर्वं सत्रासं तत्प्यशास्त्रिवदायपुः वीरवृत्त्यात्यजन्प्राणान्केवलः श्लाघ्यतामगात तस्मात्रिचतुरास्त्यक्तप्राणा अनुचारणे
दिवृपियोस्तामेणाथवभूवुस्तत्पुरः सराः हतावशिष्टान्विद्राव्य तेरवानस्यमहाभटाः निवृत्ता मार्गपक्षैय स्वीयभ्रांत्यासमाययुः समो
दरवानः क्षोत्येवंवदंतो विजयोद्धताः वीरादृष्टसनभीए घ्नन्ता मार्गपते भटैः विमुखोभूत्कियत्कालंयः समासमुख्यमायपो वालभूस
त्यभावेन कश्मीरकटको विधिः मार्गेणास्याध्वनात्तुल्यं धैर्यं तत्साभ्यसेपुरो मत्रहः सवलस्तस्योजयस्तभङ्गवाचलः पदैकमात्रं पश्चा
च्चेदगामिष्यच्चततत्पलात कश्मीरकटकस्यास्य नावशिष्यत किंचन भिन्नप्रकृतिसंधानकोशलेश्रीज्यदोगिरे भिषजीवतदा

राज०
१७०

170

दृष्टैवैषजन्यसन्निपातिके प्रागल्भ्यमप्रतिहतप्रतिभानमोजस्तत्त्वयोगचतुरत्वमसंभ्रमश्च एतानि पञ्च सभ्येप्वतिसंकटेष्वपुत्तषेव
र्यप्रतिसमेति रोणजपश्री रवानोस्मत्कारमाभोत्रमिष्योधोष्यात्रसंयुगे राणात्मचलितान हूरपृष्ठ्या सर्वोनुपानयत मार्गेशान्धुसा।
न्निध्यंतद्रणोपवनांतरे तेवीरास्त्वमराश्चैरुः स्फुरत्यसरवोद्धताः अथ खानस्यशिविरेणक्ता पाजवय दुर्भदाः नीतावशिष्टास्तमंयी
दत्वाभूरिनलुंठयन गाभरादिममार्गेणाः सभृत्यः समरायगः ससोरनायकमुखान्विमुखोस्तजैनेव्यधात अन्येशृंगारसोदायाद
प्रातैस्तैन्यमद्भुतं भेदावनपथात्तूर्णंविद्रुताः स्वोभुवेपयुः सर्वेराजपुत्रीसैन्यसदैन्यंवेष्टितभैटैः दत्वाभयंरासाजोगको गणपतिर्य
यौ त्यक्त्वासत्वाद्दसामर्थीकेप्येतेविद्रुताद्रुते मुषितः सरवेशाः ज्ञौवैः पृष्टलग्नापठानयः दृष्टानपिवनेजुज्जुरयोनलगंत्यमी वै
देशिकाश्वकाप्मीराः शतसंख्यास्तपयपुः सेनूठकमपिनिपात्यकाउपातादैंनयतिचकोचनमनूठिं सकल्याविषयविचित्रकाकता
लीलांयोपयत्तदूमिवपूरुषविधाता पादक्तुवासनः खानस्तादृशस्तस्यचेष्टदाः भवपुः किंनुजायेतकिंतुधर्मानुगोजयः रस्यंफतद

राम०
१७०

स्थानेऽस्मिन्नपामेकपमीरमंडले एकषष्टितमे वर्षेषु रुद्रच्छ्रावाणांतरे कटकहृयसंयोगे कल्याणपुरसन्निधौ अत्रत्यानां चवाशानां तत्र
ल्लोकस्य योभवत् ॥ युगलकौमेत्रसंशनि संयोगमीलापशनिजीवयोः भोमाद्वैतत्वाये हेतुदेशे देशविदोविदुः श्रीजैनन्नृपते राज्येषट्
दर्शनगता प्रजाः दृष्टाः स्वधर्मनिरतानि यानिकानिरीतयः तस्मिन्स्वर्गगते राज्ञि नष्टाचारत्वेमंडले प्रजापचाराल्लोकानां क्षयोभूदितिमेम
ते तथाहि वणिजाः केचित्त्वाचारहिंदुकोचितं त्यक्त्वापुरातरचक्रुः रुत्वागोमांसभक्षणं येनैवपितरो यातायेनयाता पितामहः तदर्शनेत्र
तत्पुत्रास्त्वपत्नैर्मासुलभियाः प्रत्यहं तिथिकार्याणिपुराणानि कानिकानिचित् विस्मृतानि दुराचाराः कथंनस्युर्दुरापदः मंडलेऽस्मिन्दुराचा
रचातुर्वर्ण्यविराजित प्रसंगपतिताचारविपर्यासादितीरितं राजाक्रान्तः पैरैर्मिथ्यावार्तयेति विविस्मृत्रितः मार्गेशस्ताजमदाहिन्देत्वात्वशि
विंशपौ पश्चाच्चेदलघिष्यत्सनहांस्तान्बलवर्जितान् नकिंचित्दवृषिष्येतस्थानस्यचलितः पथि मार्गानभिरोमार्गेशः सर्वेषुप्रभयवेनानाः
दायादर्दुःस्थितिलोकेकासतः स्वार्थलिप्सया प्रायस्तद्राणकुंतु मार्गेशश्चाप्यदीदरत् सन्नृपसैन्यमुत्थाप्यततो जित्वा जम्येहांगिरःज्यमालम

रुगास्थानं पंयोम विजयोजितः किमेते मिलिताः खानमिति तेन विसर्जिताः ददाह ताजमदः सयामामंगल्यनाद्गान तते दग्धगृहो ज्ज्वाल
धूमज्वालाकुलं नभः घनकालोभूत्वा दीप्ततडिदम्भोपमो दधौ क्रोतय हायदेशपुकाश्मीरदिग्भयस्मो दाहलुंठादिकं ततः हुहूसेमैत्रैव
मंडले अकिंचनाञ्जनानग्नान्विप्रान्समुपागतान अंधेवजातान्दृष्ट्वा तान्नाकोप्याश्वादनं ददौ तत्रस्मासलहं तेकृ पंपरू पंपवेनूः पश्चन
पि दृष्ट्वोच्छासाकुलाश्चर्याक्रंदमुखादिशः सर्वस्वहरणं यहूत्वा ततः स्मास्वहृतुके पुष्पास्वपि तथाभूपादविरागाविराधिभिः तत्याहेप।
फलमेते पुत्रिपुत न्मार्गणस्ता फला दशा हराज्यार्थीप्रा हूष्ट लोके विगर्हिते रतियज्योत्स्नादनाहेशे भ्रावन्नित्यादि दूषणा प्रजायापादसं
धित्सुर्मार्गशः सम्प्रवर्तते सनृपो नागरंप्राप्रो विधायविजयात्मक उच्चावचानरवानपसूगतान्सर्वान्देडपत एकं खानायसंज्ञात्वा शिहं ता
स्यकुरुं वकं अबाधत नको ददेह दूराग्रहो वल्वणाः कदाचित्सुभीता जनयति सुखं सर्वजनिके कदाचिद्दहको च्छः सृजति जनतामातिचक्रि
तौ फलेनीचैचोच्चं भविषु परिवृत्याविदधत्ता यहस्य वाक्याणगतिरिह विचित्रावर्तविधेः कंचित्कालं दात्रस्ततां खानस्त्वात्माविवर्जितः यथा

वीकिंचित्कारतामवयद्दूरयांबुदः अत्रांतरे स्थितः खानः संभेरखगलांतरे अचिंतयत्पुनर्देशप्रवेशं नायकोजितः मासद्वयमतिक्रम्य कश्मीरा
भिमुखस्ततः आययौ सपुनः खानः सत्राणाजन्मेरुभैरः तस्मिन्भूरपुरप्राप्ते सनृपोप्यजयद्रागिरः निर्ययौ नगरान्नृणां पूर्णः सैन्यसंपदा श्रा
गव्हस्मगुप्तिकास्थाने निषामः शिबिरांतरात् गच्छन्राजा सोमापि हि निःसृतस्तद्द्रुतं आरोढा सैनास्य तु रंगमुत्सममर्दीत सोपि सशंकुनस्तोपिना
तिष्ठन्निपुरः क्रुधा गृहीतभूरिवित्तोपिपैत्रपदादिनामागात कोन्योस्ति धृतितत्वेतिचस्तः प्रत्यागतो भवत् मुलमेनिर्गतो भूयामार्गेणाःशि
बिरांतरात् उपायोस्थितपात्रक्रोखानस्य बलभेदनं अत्रांतरे भूरपुराज्जैरकाग्रामदामराः प्रविश्य नगरं रात्रौ बंधनस्थानामोचयत तेसर्वे
बंधनान्मत्सुद्वारादिविनिर्गताः सैफडामरमुख्यास्ते संप्रापुर्विजयश्रियं ससैफडामरः पूर्वं बंधने स्वमभैसत केनाप्यत्रपदहेहं छिन्नशा
स्त्रागातन्निशि वीरस्य बंधने यस्य स्फूर्जत्यस्य सरस्वां सोष्माः पतितं मनेव क्रोबस्त्राबृगृहंनेत थापिरस्रागावक्रोशिवबस्त्राबृगृहंने जयापी
डपुराद्दुर्गाद्बंधनेनगरकाप्ये इत्यपोपाप्युपायस्य जातो मार्गपते यतः एभ्यादिमः समार्गेशस्तावत्स्याहिनिर्गतः शशिनायकमुख्यानां वहूनांक

दनेव्यधात ठक्कुरा स्वदजेराकपतीदारान्वयादयः इत्यंतस्माद्दंसवकुलैर्घितक्रोषापपृय विपदिसमनुभूयकोपिकष्टंभवतिपदंनृपसं
पदांनितांत कनकमनलपातयातमाख्याशिरासिविभातिनृपैस्यमौलिनृप कारापंजरनिर्मुक्तः पसीवास्तपसीपुनर्जातमिवात्मानमम
न्यतसडामरः पूर्वंजयपुरदुर्गेयोभूद्दृढः सदादरः काराःप्राकारमुल्लंघ्यार्जुनेकोपिनिर्गतः रुद्धःसुप्रःपुनर्वद्धोनगरेवंधनालये निश्चि
तितंवधस्तत्रद्वित्रैर्दिनैस्त्रिदिनांतरे एवंकष्टान्ततोमुक्तःप्राप्नःसर्वानांतिकंक्रमात् प्रधानपुरुषस्यातिंप्राप्तन्यकृतिमध्यगःसंसेफजा
मरस्तत्रयथासंख्यमतस्थितः उल्लेके॥ रामोरावणोंवचितोयदिगृहात्रैवागमिष्यद्दंनेसुग्रीवःसचवालिनाहतपदोनेवाधरिष्यद्दृषा
लेकोप्राप्यरिपून्निदत्यसमरेजेताभविष्यत्कथंसंयोगंसुखदःस्वपोःप्रतनुतेधातैवभूत्येहृयोः राज्यार्थीविच्युतोदेशात्तदातोवीरामिल
त्पुरःडामरोमार्गपक्रद्धः सर्वेनाशात्सदचातएवमन्योन्यसोपेक्षेनाभविष्यत्तस्यपापदि प्रविपपदेशेराज्याप्तिकथमस्यभविष्यतिग॥
जाविभातिवदुर्वीरसमाश्रयेणावीरामजंतिचतदाश्रयोनशोभविष्यत्तवपंपदि प्रवि अन्योन्यसगतिरसगुरंभगिरेषांवालागनाकन

कंभूषणावहिर्भाति तेनमहाबलेनसारसेनसभातत्र्ययराजन मुक्तात्नेतेवांगनांगेनायकेन शुभात्मना अत्रांतेसारसेपश्चकितस्ततस्समाग
मातं संधिस्तुशिरवगा हावसरवानवानेव्यसर्जयत् एवराजानकोरिगडोमरः केशवोबुधः राजायमेतस्यसं ध्यंचेनिन्युराजपुरेपतिम् तावद्द्र
दापरावत्रमुखादाश्चासमांगपः शृगारसीदंतंभेदक्षनयदुविणायेण नीत्वांगपतेः पुत्रसंधिनुः सबलहूपे न्यवारयद्रणा सोभेयावद्रा।
जपुरीपतिः तावन्मांगेशापुत्रंतेरो दृमस्मैविनिश्चिते नामन्यत्तसयत्नेनसाशकमंत्रिणोभवन् यावत्सजानुमनूपानुविधिविस्दोदाया
दर्दुःस्थितिरुपायशतैर्नयाति देहदुराधिनिहतेभिषजामयुक्ताराेगाः कथंश्रियगलंतिकृताधिकाराः स्वानांतरंगेरसिद्धाभिन्नेराजपुरी
पौतो अकस्मादृदभूत्तोमः सर्वसैन्यभयावहः गच्छ शृगारसीदाधास्त्रस्ताराजपुरीयुयुः स्वानापिसवलोभीतोयपोभागवद्यपागते केचिज्जे
एकमेरघाः प्रापुः मांगेशमत्रिधौ ज्वलज्ज्वालठक्कुरस्येमणाहतमाध्यस्थ्यसंविदः एवंक्षोभेनसोमेनारवानस्यागतरंगिता पयोसदृक्सधादीणासे
तुमंगादिवापगा अथमांगपतिःश्रुत्वानद्दीनीततमनुद्रुतः पृथुतमयासैसैन्यस्समापकर्पूरपुरांतरे अत्रदूतमुखाच्छ्रुत्वाक्रामराज्यमुपद्र

वे शाहिभंगबलमाप्याचिंताद्देगुणापमादर्धे निरुत्म्यमंततो राज्ञः श्रापुः स्वयम्पुरांतरं ववंधनौरुजोरवानं पुत्राय तस्माधुतपुधात् सद्दिसादि
वसेपाश्मेमुस्सअ श्रीनगरं विटैः किंतु तत्कोस्मितकूरानस्तिद्दयो रपुराणतः सोपि स्वमार्गपं तत्र रैठाकितं श्रामराज्यतः पदार्थराशीं दत्वा सिं
तं द्रुपाल भस्मसाव्यधात् अन्यायतः प्रतिदिनं समुपार्ज्य वित्तं पदानभोगरहितं निहितं गुहांतः तत्समस्य याति कृपणेषु हतानुतापं
भूपालसादनलसादरिदस्युसाद्व ततस्तत्सद्दितः श्राप्तो नगरं सज्यदेहगिरः जयेन तावन्मात्रा नगरे सव्यजंमत सेदानिष्कासितान्दे
शात्स्वपुत्रवधकानपि लेखेनानाययामास सोपयोग्पतया सतान् तदंते ज्ञेमवोटवसनखानोवलोजितः मृगानिवद्दीस्तत्रविदधेद्दुदे
शानरवशान् सप्तविंशतिसंख्यान सकाश्मीरविषयान्यथा तावतीस्सिंधुरीस्तत्र व्यधाद्दस्युः पराक्रमैः सार्धं मल्दान हंस्तकः सुभ
टोल्करः मद्रमेडलमुल्लुठ्यातुरुष्का स्वकितानव्यधात् स मद्रमेडलं जित्वा दत्वा राजपुरीपतेः जिस्मु श्रेयपुनः प्रापतक्कतोनापकालय ग
हें देवतवल्या प्रखानंतमानयत्तुले मंसादनायकोमुष्मिन्नाभवन्नक्तिरवडितः सागरस्त्यजति चेन्निजां स्थितिं पश्चिमोदयमुपैति चेद्र

भिः सत्रियः शराणामागतेर्थिनि मायश्च्छलति न सर्वधर्मतेः मैत्रैन्यसंग्रहं कृत्वाश्चपिल्लकारकान्वितः तस्योरवानो गिरिशृंगे वैरिभंगविधित्स
पा रोगैरिवभेटैर्धस्तसमस्तगृहवस्तुभिः वालव्यानां स्थितिर्दुस्थागेहेदेहे पथ्याभवत् अत्रांतरे वैधनांतगतेत्पृष्टकुवादितं भीतो व्यापा
रयामास जेराकेन गोराध्वपः तच्छ्रुत्वा राजलोकश्च सर्व एव विरागभाक व्याघ्रास्थासघातकालेन दुरुक्तिमुखोभवत् नृपस्य मासिस्थतानिष्ठो
मार्गेणः कष्टनिष्ठितः अतिष्ठत्स नृपः मल्लशिलापृष्ठे तीक्ष्णनिष्ठुरः दुर्गमार्गनिरोधेन सर्वोप्युभयवेतनः जनो हलदर्पणं तु निराशः समपद्य
त विशांनिर्लवणाभोज्यमश्नतामत्रमंडले मार्गशश्यजनेनासद्गुते हास्यावहेनकैः सार्धपलैर्मेधवस्सक्रयो भूत्तगरान्तरे दीनारपंचविंश
त्या दुरापनागैररपि हाराष्ट्रिसमवर्षे पिकाप्यमीरागमनोत्सुके स्थानेश्च त्वा मार्गपतिर्नीतिकौटिल्यमादधे तौ दिक्षुहात्म्यावान स्वरवानमेलका
धराभिधं कम्पनाधिपतिं कृत्वा स्थामार्थमत्यसृजत् ममोदनापकीपवराष्ट्रं दत्वासुगुप्तेयं पृथ्वीराजानकेचापिसैन्यमन्यमुच्यत समंदेश
मुखेनाचैष्यमालेपेत नुत्तांगते स्वसैन्यमर्दितरवानो राजपुर्यासमाययौ मात्तरवानं समाकार्य तमेरवगलान्तरे मार्गे धूतपुरो हिमार्गेशः मत्र

राज॰
१७४
174

पौषधे प्रवेशतोधः श्वानस्य तदूर्ध्वं गलवर्तिनः एकदा देहमलस्यैव देशेऽभूत् स्वक्ताभीतितः पश्चुपादिष्टमार्गेणापकृष्टश्चावाणांतरे ततोगाढिरि
मुल्लंघ्य श्वानः श्वाचगलांतरात् धनिदुंदुभिनादेन तज्जयं स्मरितो जनान् श्वानः मर्कटकोभीत्यानगर्यां व्याकुलं कृत्व उड्डीयैवागते श्रान्त्वा स्मा।
स्वर्यामार्गेपस्ततः संसैन्यः सनृपस्तत्रागतश्चहायसमायेयो उड्डामरो डामरस्तत्र शौर्यश्रीगरुडामरः शौडामरयोगेनत्वं भावुच्छ्रुष्मरूद्धवत
केचित्सैदेभटास्तत्र युध्यतः सुभटैः सह अनिवर्तितयायाता दिव्यस्त्रीसुखभोगिनो स्वभ्रपातरणाघातसत्तानांतत्समागमे शत्रोनोराश
पु
यस्तत्रपतितः समरांतरे नैसदद्धुनेश्वानायैणमयप्पमसंगरे भटस्तत्रयेभवघाहृष्गुप्तिकोडूरसंगरे प्रेमयभाजोप्यास्तन्यरणामुखानिजोवि
ते शौर्येना दर्शयन्केचित्ता भिभूतारवस्थिताः पातनेनेचूसस्यपक्षिशोवारवच्युताः गताहृतासत्ताश्चास्तन्यत्रशवव्रजाः पूर्वापकारिणो
पस्यग्रामेवानरेभवत मतस्यवाधंकृतवान् दुर्बलस्य बलीनदा मृसोदनायकृतत्रसापकायुद्धवषेणा रूढाश्चाविजैदोमारागान्मावि
केकेनविलंघ्यते हत्वान्यान्मुद्गान्मत्रमार्गेशोगात्तवरसपा श्रीसेफडामरोवीरपुतस्तत्रैवहत योगवस्मः सम्वापः इतितुष्टोमटावृतः

राज॰
१७४

प्रथमे प्रासादात्समृद्धिश्रीसैफडामरः अलंपिपरीदेधार्स्वमतवक्त्राराद्वयग्रहाः मुखे भुजे कपाले च घ्नंतस्तं विवशं व्यधुः अथ मा
गेपते: स्वर्णवर्णमंगलमालिका सचामरा डामरे शोजयश्रियमिवासदत् ३ उपास्थितेतत्र सैव निजेराश्वस्तमानस रासेकेवलं शीतो जात्य
श्वस्तमराच्चलन ॥ विदितारिश्रमस्तरास्मचिवास्त्सप्रेक्ष्यपार्श्वगताः यत्र स्वशस्त्रमचिता संजुतिनौ केवराजश्री वैदेशिकौ ट्रौ द्रौ दे विहिते
समरांगणे तावत्तेकस्य वादयानिन्युः स्वाने पश्चागते स्वानो राजमदेवे द्वारे रणोमिष्यति वीर्या सैफडामरो युद्धात्सत्वधैर्यो न्यवर्तत तन्नद
राश्च सामन्तीराट्कृ भूरपुराध्वना समरोड्डामरः सैफडामरः स्वानमासदत् इत्यंततीयस्तंत्रे मंडले अविधेयानिजा स्वामी स्वानः पार्णोत्स
मागतः अथ मेवद्दलकालः सैवद्रोहपरायणाः राजा शिशुतरश्चापस्तंत्रो मंत्रमंडलं अविधेयानिजा स्वामी स्वानपस्समतीसिणाः
पौरा निरनुरागाश्च निष्कोशं नृपमंदिरं संतानामन्त्रदृस्य सर्वे सामर्थ्यवर्जिता इति संचिंतयन् स्वात्माघातजातव्यथाकुलः मा सोढ्वे
गमवामासमार्गे शोपि सेवे स्मानि दृष्ट्वा मद्दार्यणिमोक्तिकविद्रुमोघान् रत्नाकरोऽपयन्सोपि सलाभलोभात् यस्तान्महाभयकरान्मकरां

त्तदीप्तानवीर्येणवारयितुमुज्झितः ततोः समर्थैः अत्रान्तरे पुनः स्थानश्रुटिकाशार्प्यवेतात इतोपान्ते भटैः सार्धंलक्षजाः समायये तस्मिन्न
स्यन्तरेशा प्रमुदितैरविपर्वतैः ततह्रः पतितैतदश्रेतुषारैसुसिस्मितैर्वरं यामान्यज्वलितान् दृष्ट्वात ह्रोतोचकितस्ततः मार्गेशोवोगिलंस्तु।
कोसस्लोयोद्रुममभ्यगात ताविन्मितपरीवारोवहनंपातराहतः प्रापदामोदरोदुड्डारभूमिडामरसंयुतः सनृपोमार्गपः पश्चात्तन्न चायुधिसो
जितः सैन्यन्यवेशमयन्नत्रमार्त्तैदेवतस्तान्निधो सव्यूढोजातयुद्धेहोजातयुद्धेहानिशान्तेसेफडामरः वधंजमार्गपानीके दामोदरस्त्वोन्यि
तः चित्रैर्दैदराशाद स्वपत्रमिदंत्रिधागमैः अहोदिनबलस्यापि सिद्धमस्यविधेर्वशात किमन्यदन्यैर्मन्येपिरवानः कश्मीरकेजान् हतवि
द्रुतविध्वस्तपृथ्वीमिंदत्वव्यधात मार्गवेत्तोनिहमाशकमार्गपः सेफडामरात अन्येषांवीस्पतारस्य भयेदेनगरान्तरं छिन्नेषुसेतुवेधेषु
माकेतेदेहधात्तदा पाराव्रागताः पौरैः हाराज्यकुलतादखुः पिंवजमतिहाधाः श्रीश्रीमकवराज्यतः नृपपक्षंपरित्यज्यसर्वानपस्ततमा
श्रयन स्वभेवदजजोरज्ञात्वासैन्यविज्ञानिशोनयत सेदवतस्मिदभवनेकिंकर्तव्यतपाकुलः राकदार्म्बवसन्येशक्रत्वामेपामहामदः न

स राजा नकृपुत्राद् हं स्वामिनित त्वधात यथा चिन्तितं तथाकार्यो ऽयमस्मात्तस्माद् सम्भ्रमः तस्मात्मनिरपेक्षस्य कृतेऽर्थं किं न सिध्यति भागि
नेयन्नृपपदेप्युपेक्ष्य स्वार्थलुब्धधीः द्रोग्धा भूयत्स्म तेनाभूत्सर्वनाशस्य कारणं नष्टसैन्यः स दैन्यो यमार्गेणः शरणं भयात ज्यल्लालंठ।
ऊरं स्मायात खर्वो श्रमस्थितं हितं यथैव सविरुद्धानामकोराछ्यासनादिकं तादृशीं सदशां प्रायद्धिच्छलाराज संपदः ममयद्दानुगुणा
धातिरिति मम वारवाणां भृकोपचित्तवेशविशेषभूषः च कामभूप इव योमवदप्रभोगमामोदशामितरवत्सधिगत्तुलक्ष्मी कान्तपः क्ष
मदीयं तत्सर्वं स्वक्षापरिछदः नास्मरन्तादृनं किंचित्सामोमुनिगृहीतरं राजदारापहारो ऽस्त्यपापभाराद्विवादितत ज्ञातानाशकद्दतु
नावहृत्रीमदृतो विशात अन्ये से न्यामैदैन्यागिरिविल्लविगल द्धासताधूसाभाः मंत्रिष्टदिष्टरिष्टो न्नतघनविलसद्दृष्टिनिर्नष्टचित्तः
द्विष्टेमुष्टेगरिष्टेः परिहृतवसनाः पृष्ठलेयेनिंकृष्टाः कारागारांतरालेपशवइव वलान्ते निरुद्धा विरुद्धाः गर्जंतो मुषुः पौरजनपदान्दु
ष्टाः स्वशादस्मवस्तत्क्षोन्यापरिहृत्य सर्वमचलन्म्यनानरा वास्त्रियः मोर्गषप्यवलादत्ता वद्धवैलेः पूर्वापकारस्मृतेस्मात् द्राज्यविपर्यया

राज॰
१७६
176

८

तिभयदः कल्पांतकालोपमः सर्वस्वोल्लुंठनेतस्मिन्व्यनिनादुःसहेपुरे आसन्दारिद्र्यभस्माख्यादारिद्र्यभागिनः येस्यद्रुमाः स्मैलपुष्पा
फलाभिरामानयत्तरगतरलाम्रखः पिकाघाः तेशीर्णान्मुष्कजलमूकमुखाद्दिमाते किंतन्नयन्नवतिकालविपर्ययेणा तेराजवल्लभार
म्यास्तास्तियस्तेच सेवकाः कथावशेषतां यातास्तस्मिन्नष्टदलेनृपे इत्थवर्षद्वयं सप्तमासान्भूत्वानृपसने न्योह्राषष्ठिवर्षेसख्या
शिनेभ्येशमासवान राजामस्लदशाद्दस्सविशमस्याभरान्तरात्ततः आनीयाफिरोयपालेन शत्रुपक्षसमर्पितः राजधान्यगाणाराजवा
सेतमुनुजैः सह विधायवृत्तिसंपूर्णाररसनद्रामराधिपाः राज्यमाप्याप्तसुखतादृक्कस्यक्रस्यनामीस्तु दुःस्थितेः याहृक्तार्कशतस्त
सनृपंमंत्रिमसादतः सेदहेषवधालुंकैर्भिः परेभूत्त्रिगुणाततः खशैः कृतादाहवंजेतस्मिन राजविपर्यये सधानवनिजा
केचित्कोटिसंकचुपर्वंचिताः तृणमात्रावशेतेरोगस्तस्युस्तेरक्षितास्सवः दिनत्रयंपदूरामोसेषणायाद्दजीयते इतिवैदेशिकोत्को
चासोपेक्ष्यामंत्रिणोभवन कापमीरिकायप्यालुंठिवाहूर्यो त्रागताम्बुः तथावैदेशिकाम्बकुः कालेकिंकिंनदृश्यते मतिपद

राम॰
१७६

भ्रमरैगैः सपरि श्रमामधुकरीत नुतेमधुगोलकं निद्दितभूमतयाविनिर्वापे तांतमुपलभ्यपरः सुखमश्नुते कोषेष्वामासपर्यंतं
मदन्भिस्मेचितेगृहे अपत्नमपर्भुक्तेसर्वततत्वानसेश्रितैः रक्ताक्ततगापूर्णातः स्त्रिभैकैरपिपहुन्नें ननीतमश्रुचिस्थानस्तू
तिकास्तरागाभ्रमात सपक्वनिम्नंनृभोभः पासिपुष्करिणीहृतैः रसितैकैरपिद्रव्यैनीतताडिन्वदर्शानात सम्प्रद्वीमिध
निकाः शृणुतास्मद् कथ्यतेश्चितेवसुगृहेपरवचनौघैः तम्भोगदानसफलंकृताविलंवनोचेदृष्योस्मरताराज्यविपर्ययेयस्मिन भयभो
टकांडालीः प्रमार्यपरितोगृहे मुषिताः स्म इति व्याजातरवशाः कैरपिवंचिताः जलातरणवागाराच्छून्यानापूर्यवस्तुभिः ररसुनोगराः के
पिशून्येकृतगृहाधनं तैर्निवर्तितमंतोतः स्त्रिभैः पोरधैनैर्घनैः तस्मिनकाले प्रतिपदमन्या योभूद्वसुधरा मार्गरोधोद्यतैः सर्वैः सेपाणिपा
पमवर्षिभिः राजानवारिकीयैस्तैस्तत्कालेमादृसंकुलं कर्मस्थाननिधानसंपत्सदृशोत्मारामादिद्दिमाहिमप्राक्तनमेवकावुजघरादे
मंतकालोदयः भूपस्मामधुगोलकस्यस्तघासंघातधूमोद्गमः सोभूद्राज्यविपर्ययोनवसतोद्यानद्रुमालीमधुः किंस्त्राचारविपर्ययात्कानु

धनस्यान्यायतोपार्जने नाशिवाद्रोदितयासमतोकिं अथवासद्गुणां सांकयते निःशामण्यंतयायथ्यापिश्रुविभोद्वेषणावामंत्रिणांसाज्येमुस्तलम्
पतेरिवत्रभूवायंप्रजोपद्रवः येनादोमेदवैरणांसिकतयामोचितावंधून स्यास्तिद्वादेशाधिकारोव्यधितजितरिपुःस्फूर्जितंचप्रयात
प्राज्यराज्यंव्यधाद्युःफतिहनरपतेनाशयित्वारिचक्रंजीयाच्छ्रीजैनमेरंद्रोवरसचिवपतिःसेफमल्लेकरेकः॥ ॥इतिश्रीजैनराजतरं
गिण्यांपंडितश्रीवरविरचितायांफतिहशाहराज्यप्राप्तिर्नामचतुर्थस्तरंगः॥ समाप्तेयंश्रीवराजतरंगिणी॥ अतःपरंश्रीकल्हणकृताराज
तरंगिणी॥ ॥शुभमस्तुसर्वजगताम्॥ श्रीगणेशायनमः॥ ॐनमःशिवाय॥ नमश्चराचराकारधारिणेचंद्रमौलये शिवायस्वच्छस्वच्छं
दपरमात्मस्वरूपिणे विलोकमिश्रशिवयोःस्वरूपंसर्पाधिराजोमिलितातिभक्त्या गोयाभुजावर्तनकंकणानयत्रावताद्वोगिरिजाशिवा
धेः नितंमोदोधतोमोयदनुग्रहणेविषा शुकस्यापि वंदेतंगुरुतरांगांवुध्या अथ हत्सरोजदीप्तिकरं वंधनकेविक्रमंकोशलमतेर्वाक्यप्रमाणा
न्वितेयत्कोत्यान्नृपकीर्तिवस्तुरचनादेदीप्यतेसर्वतः श्लोकैःसन्मदशोभवैनरविरलानुप्रासयुक्तैःशुभैःनानार्थानुगतैःसमैःसुकविनोलालि

त्यभावान्वितेः श्रीकल्हणद्विजप्रोक्ता श्रीमद्राजतरंगिणी॥ आलोचितापांस्विवपुःकर्तुमखंडितं श्रीजोनराजविबुधश्रीवराभ्यांस्म।
नोरमे कृतंद्वापष्ट्विवर्षांतर्ग्रराजावलिद्वयं गंगाभगवतीतीर्थे स्नानेधन्यस्वभूषितः कविः श्रीप्राज्यभट्टाख्यः समग्रगुणभूषितः राजाव
लिपताकां स्वाराज्ये प्रतिदंभूपतेः एकोनन्नवतिंयावद्वर्षाणि चक्रे ततःपरं अप्रदेशादिदोषाद्दुष्टलुप्तकभीतितः नायदीद्राजवर्तांतशो
शोल्लमानेसकविः तदाप्रभृतितद्वृत्तवार्तानेक्रियतेमया। वृध्याश्रयात्तजेनाचक्रुकार्त्येनात्मनृपलात पूर्वेषांराजसम्मान्यनिशाम्य
पृथुसंपदां तत्रस्थातपेवादेनकुर्वेकविर्वाक्यया ह्यपूर्वेकविवक्त्रे वेद्योदंमंदधियेमम। वाणामात्रोरिलेपशस्त्वर्णावर्जायतेकथं स्जोदंतमं
नंसेतःश्रुत्वायोजनपूर्वकं अनुगृह्णतुमद्वाक्यंसद्भावक्षिप्तिवदाः कश्मीरेषुमहाराजजैनशाक्कुलांकुरः श्रीमत्फतादभूपालःप्रशा
सन्नभवन्मुदे। तस्मिन्प्राप्तमितितत्त्वोर्वीं प्रजाः सर्वसुखावहाः आसन्सुधर्मनिरताः दयादाक्षिण्यभूषिताः स्त्री पूतमघवन्मसेनेधमतकः स
चिवाग्रणीः सोमराजानकश्चंद्रान्वयोभूत्तस्यभूपतेः आसोपलवार्जितश्रियामन्वयप्रभवोससमंत्रिराट् धार्मिकोधिपतिरभ्यदेसकः सम्म

राज०
१७८
178

तिः श्रुभरतिः परोभवत् मतीहारपतिर्द्दोज्यमेयोः मेयोगुणोल्लदा तृतीयः सचिवोदेवात्कालधर्ममुपागतः सामान्येनमहीभर्त्तापुत्रोम
लेकज्यंगिरः पवित्रैकयोमराष्ट्रो धर्मानेनास्मनियोजितः श्रीरत्नाणास्त्वक्रियाचारहीनाश्चासंस्तदाश्रावं यदेषासोमचंद्रोभूक्रियालोप
पप्रवृतेकः सर्वविज्ञानचिन्मरशेषदराकदेशजः शाद्काशिमस्मकपदे शविनागतः सोमचंद्रस्तदादेशाद्धूत्वादेवालयस्थितान् भूमि
द्विजभ्योनीत्वातद्गृत्यांसत्पान्यधात्तयासुफार्वैमरशेषस्मक्षिमनरदन्नस्तोछपां वोधरखानश्रीतिव्याजादत्सुद्यास्तरवोनुगेः मन्त्रिधानंतदा
स्साजिदैवतेप्रतिमास्मृद्धि कथंविधत्तेमनुजस्तत्स्थानेषुविलुठनं दुराचारोपप्रसाचारोभद्रोभुद्दोनेठोविठः इत्येवमासीत्तत्कालेसभासा
मंकेलेर्वलात् सोमचंद्रात्मजस्माष्यदानमानोचगौरवाम् असद्दिश्यस्तुभिरधेशपुत्रेरथ्वालकादिभिः विभेयदेहासराजानेमतीहारादि
चक्रिणः अवधूपस्वजनकेपोन संबंधयत्रितं श्रीजैनलाभदेनस्यपुण्यराशिरिवांछितः मज्जितः श्रीवितस्तातः चिरकालममृत्युपराजा
नसोमचंद्रेणज्ञावितोनिर्मलधैनेः श्रीजैनकदलः सेतुःपाणवारमतारोण वल्लाख्यमठमलेकपुरनाममाश्रये ञ्चापिमोवेशमाभिः सोकारा

राम०
१७८

त्रैवैरिजिगीषया उत्पलकः ॥ दग्ध्वा राजपनिर्भेयात्तेन नगरैकदेशे तथा नावशिष्टं विटैः लुंठ्यास्तान वासो जनस्य च संभवन्तः सीणका
ले सोमचंद्रस्तदूष्मणा ॥ स्वसैन्यसंयद्धं कृत्वा निविष्टो जालद्रांगे ॥ शनैर्की यो वसन्को पित्रा स्वागो व्यवचेसा पुत्रो येनाभवत्तमरा
जानस्यारिनियद्धः प्रतापार्थे नैरशास्यपुरस्यदद्धना चिषः राजानसोमचंद्रास्ववपुः श्रीपक्लायितम राज्ञादत्ते वहिर्गते तु धर्महारदिनैः प्रवि
विपशापास्यसुभानुसोमचंद्रमथागिलत मल्लकालादयः पुत्राविद्रुताः समराज्ञयात विधाय सोमचंद्रस्यात्मक्रियांपान्यपशासनात मा
गेशीन्त्रादिमोमन्त्रीस्वान्यरान्समतोषयत सिद्धादेशमहानंतेजेष्टपुत्रा यमार्गपः मल्लेकपिरुजायादान्मल्लकाव्यालकायच शास्त्रीवि
कारं दत्वा थ विभज्यान्यप्रेमयकान मल्लेकलुद्रादिभ्यः स्तत्सजेभ्या ददौ महान् हामराजानज्यंगेरमतीहारैतु चक्रिणाः वाद्यानेता
राडामरास्त्वाद्दृशान्विदधे धपः मतेशाणाते सचिवेचेरुरुत्यजटास्ततः कोगागेचार्दुर्दंडशिर्गेभते व्यारायितः प्रमेवाश्रयते राजुनदीतीते
महोनरः छिन्नत्वसकस्मात्तस्मैतेविविधिविधुरतां गतः सोमचंद्रवधायैतेयाशानीताद्दिडामराः मार्गे पेनास्यैते सर्वे द्रोदो कोरिन्नपाक्षया

राज०
१७८

१७५

नोस्मिन्नुच्छेदं कृत्वा ते प्रतीहारादिडामरादि नाशयित्वा मार्गपतिं विदेशमनयन्ततः डामरउत्तममल्लकदोलन्याख्यान्नृपासदे अभजन्मंत्रिप
देवीपूरपदाऽस्वमारुवी आस्थानीडामरेंद्रेषु समसन्निःगायाकारिषु वलिनो दुर्वला आसन्नवबलाबलवत्तराः सुवर्णडामरीद्रीयेपिङ्ग
गनाम्प्रतिभान्ननतत नाभिस्नासकृपूकानामत्यकाशाऽस्वावनो नृपांतरगः कारायां सिप्रभोस्तेडामरैर्निशि आलेभ्येरादयोद्रोहकर्त्ता
रःसुमयादेशी ज्यप्रहागारप्रतीहारद्रोहोस्तराजानकाद्यः दुःदुरुखमानान्तेर्दिने स्नानडामरान्प्रति अस्थानाशीनयोः राजखानम
ल्लकदत्तयोः शास्त्रागदायेमेरास्व्याजघानोत्ररूयोः हतं श्रुत्वा तदुत्तममल्लको राजा याद्गममहद्धिः विरपित्रापभीराज्ञानीतःस्वाति
तिकुमादरात तद्वधाद्राजधान्यां तहाहाकारो महानभूत उदभूत्यारलोका प्रनृपतेश्चापपास्तदा डामरो हास्तमल्लकः सुप्प्रभो
भोगनृतरादप श्रुत्वा ज्ञातिवधं धैर्यान्न चचाल महानसूत उदस्फुरः प्रयुध्यवैरिभिः साध्यडामरस्तत्र संगरे वीरः सुमुंदरी पोतसम
ऽडामरोगमत पाहाभदेनकुलजखानश्चादिमत्ततः ज्यप्रहागारप्रतीहारः ज्ञातीयः क्ष्मापालोमहान विभागीकृत्य राष्ट्राणि यथा

राम०
१७८

देपं चैशोर्दिनैः मदनीदोत्स्तराजानमुख्यानां नृपतेः पुरः श्चार्णकान्नृपैतेः पार्श्वस्थं तमुत्तवमल्लिकं अकरोद्बूधवनं नीत्वा दुर्गे सेतु खला
शाये विभवं मासमात्रं तेन गंधर्वेन परोपमं विधाय हेष्याद्धंवेशाभीत्या चेलुरिवाधमाः रत्नं तमुत्तमल्लकं दुग्धभ्यातातावि श्चात्यतत रा
वलदेवकोगत्वा खलाशायमवेष्टयत रवेशः गंगामठापांताक्रीते रुत्तवमल्लिकं विमुक्तेसुदभूत्कोपिदर्पोन्यात्रयान्नयोः अपा
प्यश्चयतां तौ द्वौ नृपकल्यतं रुद्दं विपत्तीन्नातपाल्लि श्रेमार्ग शागमनोन्मुक्तो एकोननवतेताम्युल्का षांदन्नेवठादाभ्यपुजावधि वधा
दिवन्नेराजानडामराणामभूदिदं शारत्कालेवदितीर्तेमार्गशः पुनरायेयो विभागीकृत्यकरमीरान्नीवेषांदन्नेवानैस्ता राजधिका
रान्संस्थाप्यस्वात्मजेभ्यो भवद्भीः योगीवकातिचित्कालं स्वदेशविगतज्वरः उत्तमल्लकराजानम्भृगारोनिरदादृयन गृहानवाल
मेरुस्यनावेतेहृजिगीषया निरोधंवशमदीक्षत्वा पुत्रस्यमार्गपः भोगिलात्तुप्यमार्गाणादिंद्वाटमभागमत तस्मिन्दिंगते रयोतमल्लका
ह्मालकोशिभिः वंधनायोग्रे दुर्गेलग्नरवशालयं उत्तमल्लकराजानभूगारोन्नृपसंयुतौ विभक्तोमेघत्काश्मीरान्यन्निवाराद्रमूलके तत्रा

ज्ञायानीतेस्मिन्द्वादशाधिकारिभिः देशोत्पत्तिविभागैस्तैः तत्तल्लेखककर्ममि कायस्थैर्बुधकाश्मीरशंस्येण जुगकादिभिः भागत्रयंवि।
धायोर्व्योराष्ट्रदेशेषु सर्वतः भागः कृता दृशाद्र स्यमल्लेकोत्तमस्य चापरः तृतीयोंश श्च राजानशृंगारस्यैतत्यालिख्यत विभज्यभोक्तदेशोत्र
देशोत्पत्तिः पुरात्रिभिः कृषकवनिष्काख्यैः तथैवैतैर्महात्मभिः ततोनगरमारूद्य राजराजानडामराः नात्यजनहृदयाद्वेगं गूढं न कुल
मपेवत मुख्यमंत्रपदमुत्तमल्लेकस्य ददौ नृपः सिद्धोदेशं च राजानशृंगारस्य महत्पदं आस्थानउत्तमल्लेकस्थितेनिर्णयकारिणि
मृगैलेन्द्रिकसंयोग श्रोताभूल्लक्षितस्तदा कर्तितोणालडिंप्यंवादिनो श्राभयोदयोः मादात्मनत्वांद्र ष्टुस्वाभिज्ञावृता श्रया तदासा
द्वितस हृदषः सुवेशो मंत्रिणांवरः मसोदशादि सादृतारश्वादेमोक्षेण आययौ वराहमूलं संप्राप्ततत्तैन्यराजे सैनिकैः उत्तमल्लेक
मुख्यास्तेयाहु स्वय्य पुरविशत पाराबारस्थितै सैन्यहृदयंवीक्ष्यनराधिपः कृत्वा दृशादामेत्रोशमुत्तमल्लेकमब्रवीत मंत्रिन्धापिधिपेने
पपरिणीतवभामिनी अस्मान्कापुरुषन्त्रात्वाराज्यलक्ष्मीः कृतामुना श्रुत्वा तदुत्तमल्लेकः नृपमूचे महीतपते एकाकिन मवधुमांद

दृष्ट्वा किं न करोत्ययं कदाचिद्दृश्यते चिंतामणिः स्वकुसुमादि च राजप्रतापदग्धादिनोत्पद्यते नरर्षभाः उत्तिष्ठ राजन् युध्यस्व देवाधीनो विभू
तयः श्रुत्वोगिरं विभेत्रिणो वाक्यं योद्धुं न प्रबलयत्यौ अधीशो भवंतु गंतत्यायाते प्रसेनिके सबलः उत्तमल्लिकः कोशनत्सोन्यविसत
ता मध्ये भूत्वा गिरिं तत्र स्थितैसैन्यद्वयाङ्कुराः रात्यान्योन्यशरासारैपाराचाराचारादयासित प्रवृत्तवैरिभित्तत्र मार्गेशान्म --- शिर्षकाः स्व
श्रेणः पश्चनागस्य शालाद्दलिमहत्त्रां हैततस्मिन राणीतत्र शिर्ये मार्गपतावतः वंधुत्वाद्दत्तमल्लेको जेता शिथिलतां ययौ शैथिल्यमस्यदृष्ट्वा
तेवीरा मार्गेशसैनिकाः स्ववीश्रमाधनापातस्यानुमस्तुर्मेदोजसः फतादृशाद्दो राजानश्श्रृंगारान्वित एव तत्र श्रुत्वा स्वप्नपुराद्दिंदुवा
ऽशूरपुरादधैपा अनुपातेरधाधेशसैनिकैरुत्तमल्लिकः अरोधिन्यो वा स्वामाताः केसरीवगुहामुखात नकाद्वान्यालपिता स्मोयातक
त्तादम्भूमिपे मल्लरशादृः सम्प्रापद्राज्यमार्गेशसंश्रयः मार्गेशशीत्यान्नृपतिः मदांतेस्वातताथिनं सेदृश्स्वादरांश्वानेयोवरान्यपदोर्जितं म
हामार्गपतिर्भूयोराजलक्ष्मीविराजितां नमुपुनेत्रानकोरत्वारामदृशत्रुनिधानतः दत्तकन्योप्यंयजन्यद्रवमाघातयेत्कार्य निश्चितउत्त

राज
१८१

181

मल्लेकोयावत्स---वंधनेमार्गेशपुत्रोवलिनंसहैवस्वर्गक्रमेण॥ अथःश्रीखलवद्धाग्निमवधीत्यंचैषोदिने २ युद्धंमहार्जुनस्यमोकाल
याः शेषचक्रिणः वद्धस्यताहंग्वीरस्यभूच्छत्रिभिःपौःवलिनाकलिराङ्कुनान्नचंद्रगल्लितैर्कंप्युदमह्नलोधाकाराःजनतास्यानिशाङ्को
धर्मवेकलयतीपितरीवपक्षपात विरतेचात्ममल्लेकेरात्रिन्द्राणलाः विवस्तंधतमस्ता विस्फुरदीर्घदृष्टयःभागपाशाहिगुणायातोयाम्या
णातत्रवत्सरे विज्ञप्तिश्रवणाम् कावधिरामंत्रिणोभवन् नवमासान्तवाहानिराज्यंकृत्वामहामेवं वदियांतेकृतोत्साहः शाहःफतिहस्याय
पोपतीहाराज्यहागीरस्यादामत्रिपदंनृपःसिद्धादेशचराजानश्रृंगारस्यमदत्पदम् स्वयंमृत्युंजचरणस्मृतहस्तःशौर्यशालिनःकावचकोसरा
ह्राधिकाराराजास्वयंददौ नूनंनाकेशचक्रेशावतारःकावमल्लिकः आजीवमभवधस्याराजश्रीललितवपुः श्रीमहास्मनचक्रोसक्रमा
ज्याजिजन्मनःप्राद्भूतः कांचनवीरणमोदशरथादिव मजापुण्यैरुयाद्राज्ञोधार्मिकाधीरजायात अथपवात्पल्पकालोसराज्यस्याज्ञा
पिभूभुजा तथ्यादिमिष्यवद्वहूव्यापाराधिपतांनृपःअकोरत्नामन्नपदातगणानास्यपवारणम् तद्दिदुकंजतनामस्थीन्यादायभूमिपःग

राम॰
१८१

गोसमादिसन्मेच्छोसर्वोपद्रवशांतये स्थित्वा श्रीमत्र स्वनेद्यां भत्मायाता जनाः पथि श्वकस्माद्दातवृष्ट्यातेषु तसंख्याविपर्यदेरे चिरेणागग
पाभुक्ताऽन्यश्रीनीति सुधातेया मध्ये स्थित्वा ग्रामलोकोपि निर्गीर्णाः हनयश्रुवं आयुःशेषं समाश्रित्य पादत्राणसमाश्रयाः मृताः ग
हेषु पञ्चाशाः केचिन्नियति योगतः अस्मिन्नेकनवत्सहेशरत्काले वृमार्गपः भक्तोदर्णाद्दिमद्दितो भोगिलात्सुनरायषो सैसेन्योभो
गिलग्रामे निविष्टो भूत्सद्वीभुजः फतादृशादहः प्रवलेवलपुद्रायनिर्ययो प्रवुध्वैवीरभिर्गोध धार्मिको धेशनायकः गतः स्वः कामिनी॥
योगमास्ते स्मजोत्र राणाजिर कलोधमस्य पादेकोशे तस्मिन् भुवः स्थले महाभमोदास्तस्मैः भवतुष्याधनयाजितः नूनं का कोटनागनानि
गीर्णमार्गपः ऋधा मत्यवंतद्विस्थानां क्रमागमाचिकीर्षया अन्येप्य द्वालभल्लेकलहराद्याहितसुताः गता दिगंतरं भूमधुक्तान्यपेम
नोरथाः वितस्तिः पूर्यते जीर्णावस्थे हस्ताविशीर्यते ऽन्येवमादिका दोषा जायंते पापिनां विशां सम्यग्गतकनारी वृत्याद्युपद्रवकारिणी म
तानां नाभवत्तेरव्यां ग्रामे पुनर्गरेपि वा अत्यकर्पटवासोपि येषामास्ते सदुर्लभं बांधवानेव चक्रंदुः प्रलापस्य केपेवका माणारसापराः

केचिदायुःशेषेणारक्षिताः जज्ञेऽशमिते मारिदोषे दर्पोपदेवतः वार्त्तामस्मद्दशाहस्य काश्मीरागमनं प्रति गत्वामस्मद्दशाहस्तनो
शाहारात्तलोहरात एकस्मादाज्ञजपतेः संप्राप्य मद्दतीचमू ममायातोधिपस्तुतेः मदिन्तोराज्यवाञ्छया प्राप्तोराजपुरीदेशमितिदूता
न्नृपोश्रृणोत ततस्तादुर्वातयाप्यासपूर्वैवरामदीभुजः समस्तामन्त्रिणः शाहमस्त्रदागमनेभवः कोपचक्रेशराजानस्पृगौरास्ववैलेर्वृतो
मतोक्षितुश्रूरपुरनवनृपस्यैतो विधूरिदिविधोमत्य आलेमेप्यसभूपतेः श्रीमत्फत्ताहशाहस्य शत्रुपक्षमथाश्रयत् वैदेशिकोसि शा
राः शाहिभगोयदस्तसेसा पुत्रवद्वर्धितोराज्ञायामंदमाधनुश्चैर्हः मतीदारज्यहांगस्मन्त्रिणौकेनसंस्थितः श्रीमान्फत्ताहशाहस्तपुरा
धोद्दुविनिर्ययौ त्रोपाणाकेफत्तहशाहवेलानिविक्षेप्रेऽसौ साणेःप्रति रहेः विदितारिवृत्ताः रात्मारिमध्यमथशूरपुराधियुत्सुःकामः प्रवासश
पनाभ्यधिजंम्पूत्र फत्ताहशाहोविस्पितकहमम्सादष्यापतत मन्त्रिभिः प्राक्तनस्तेहात्ममुत्वादपिरक्षितः एवं समासवैषैकेमुक्ता
भूमिंसभूमिपः वर्षद्वानवंतेमासेदषाज्ञादयापतत ततः फत्तिहशाहः समिरस्तोवाह्यमंडलं मन्त्रिभिः चरिकाशासगिरिमुल्लंघ्यलोहरं

श्रीमन्मद्दामरोत्साहः शाहोमहामरः पुनः ससंगजपतेः सैन्यैः कश्मीरान्नविशज्जयी गजेशदत्तमन्त्रे भाव्य धुः सेनाजनस्मते जंगमा
द्रिभ्रमं मार्गे कालीधारोहां वाजिनां हेषयादन्ति कांतालेश्च वृंहितैः रपटक्षेत्रेयशाद्दे भूहिंगुणो नृपतेर्विशाम कान्हूगाजानुश्रृंगारमल्ह
लेमार्गपर्वहिः कर्तुं मंत्रिपदे राज्ञः स्थितो काप्युद्दभूद्वुदि नृपादेशान्मद्दामंत्रिपदं चक्रे शकाचनः आलेभेमराघनुज्ञातोप्यत्र हीलमहा
बलः स्वामात्यान्देशरक्षायै स्थापितित्वागतोभुवं विभज्याटविकं लोकं प्रतिमुक्ते वहिर्निप नायामकोटलुद्दराधेणराजानेनोत्सको
प्रविष्टो सैन्यस्त्वंद्दो शत्रुकार्यं चिकीर्षया ॥ हिमंतोराजको देशपरिज्ञातस्वमंत्रिणाः देशाद्वर्तितयाशेषस्वकं पर्वदमित्यतः चक्रे शोवि
द्रलसर्णवीरमल्लके ज्यागिरं साहायकार्थमानिन्येराढ्धोषेः हताहेरां मासमात्रमुषित्वात्रकोटे तवैरिणा क्रुधाप्रभाते नगरं वीरोप
युयुद्धचिकीर्षया निर्यातकाचचक्रे शसैन्यारिपुबलप्रति परस्परमभूत्कांहवीराणांजालद्रोगेड्ण युद्धालुहरमार्गेशेया तेराजानेनोत्स
कः कुन्तवारणाग्नेत्सपाणान्नास्नि सत्काकयोषिताः छित्वातत्रांगुलीः काचचक्रे शस्सारयोप्यते नाजोकमार्गपत्याधाः प्रययुः शल्लमा

राज
१८३
183

लै

पितां प्रवीरैर्देवराजश्चचालितः स्मसंगनात् हतोमारिनदीतीरे चक्रोसैन्यैर्निरायुधः ताहशात्संभ्रमान्मुक्तः काचचक्रो विसर्जनैः देशरसा
कोराज्ञायिराधेयाजुनसंनिभः सचिवः काचनस्वके प्रवीरकाचनाश्रयं अंगुल्यासहस्रप्रापश्छिन्नपातत्रसंयुगे संतोप्यनृत्यतिदानमा
नोंघराजमंडले मतिमुच्यागतो कार्षीत्सोराज्यराजमंडले वर्षाणामष्टिमल्लकृलदभट्टादयोखिलाः चक्रेशमंत्रिणाकारागारासिप्ता
महोजसः अंगुलीसूत्रनिर्देशस्थापितभूपतौपततः चतुर्नवतिवर्षेतुश्रावणोकाचचक्रपः मल्लिकज्यागिरश्रीलारखानेमष्टादिभक्रधा
त सिद्धादेशाधिकारोस्मस्वजनेधीमतांवरः क्रियालतायामूलानिपूर्वशिर्यद्विजन्मना संभत्र्यकंठभट्टोभेदलेनसिक्तान्यमततवारि
णा श्रीमन्निर्मलकंठेनद्विजेंद्रेणाद्दिमागमे सोमृतज्ञानकालाधेत्तल्लछोपद्रवोमहान् संमंत्र्यकंठभट्टोघैर्दुष्कालकोनिवारितः मलो
भ्यकाचचक्रेशस्वप्राणेनधनेनच तत्कार्यत्रस्तचक्रेशानुमतोम्लेछचोदितः सुज्यामेरासदोभट्टानिर्मलाधान घानघातयत् श्रास्ते
तेजः क्षांता विप्राः काचारोधेतेनयुगे इत्येवखिन्नोविरत्तास्तुन्मुखानवर्धीद्विजान अमूत्रितः सेदकालेसोमचंद्रेणवर्जितः सफा

राम°
१८३

त्व्रः काचचंद्रोगोमोसुलोपद्रवक्रमः ततोवृंपचनवेते आवोगोवासमंडले फलादशादराजेंदुरस्तेयातोनृपाधिपः अत्वामलदशाद्देनतद्दि
नेनाशिनास्वपि नास्नापिराजराजेतस्मारंदिवानिशं नयज्ञोदीर्घदर्शीचसत्यवाग्गुणिवत्सलः प्रशांतः प्रियभृत्यश्चवक्ता तादृग्लभ्येतप्र
भुः संप्राप्तेनरदेवेनजन्मवासेत्रमंडले प्रमयासाभवत्तत्रविधिकार्येद्दिदुर्घटं कोणिरयमथारोप्यस्वभृत्येनरनायकेः शवीभूतइहानी
तेः कृत्तेमृत्यक्रियादिनेः कृष्णीरुद्रः समारोप्यसामान्यंतुशवंनृप वृद्धन्नताजिरश्रीमज्जेनशादादिभूभुजा गोगतेस्फाटिकावतेमृ
तेः कार्यपरिवाश्रिते राज्ञोचितक्रियाः कृत्वाभूगतांस्यतोस्मिपत ॥ कंतुराज्यमखंडितंदृढधियोद्धृतसमात्मान्दृढान्मंतुपामरसेवकाद्दि
नृपतिः किंकिंनक्रुर्यात्भ्रम द्योदेवनदद्रूपासितुंभियतेनयोदिवात्माहतामूलोत्पाटनमाप्यधिङ्क्रूपतरुस्तृणापेतदाफलंः घोसोफ
डामेंद्रादीन्दत्वाखमधिवान्नृपः विपत्तोपमयंप्रापदादाकालविपर्ययः ॥ इतिफलाद्रशादिर्खपोन ॥ तदेवसेन्याराजानश्रृंगाराणम
दात्मना अन्वगामिन्नृपेद्रस्यप्रेम्नेवस्वर्गवासिनः तस्मिन्कालेवर्हिःचक्रवर्तीगजपतिर्दिवं शस्कंदराय्योप्यगमत्सुराराजद्दिदृक्षया

अभावाद्यभूपस्य राजपत्संविशंकयातम मल्लकर्ज्यंगिरेमेरवुज्यालरमुरवाद्भुवं एभ्यादेमवानभृंगाभहादोश्चक्रनायकः वैशासैहो
षस्मवैतोनगरस्थानरोधयत २ सिद्धादशातिपदीयांचक्रपादंदो देवहृक्षस्यराजानहोमनस्यमहात्मनः तद्रोरवैत्रिभिर्मासैरसद्विस्तु
मचक्रिराट् होमराजानकंकारांस्मिन्नासीद ग्रतोभयःमल्लकोचक्रोमेरंगताजेमेशादिवाधवान् तोषयित्वाराष्ट्रघोषैःपूर्णाकामास्तदाको
शेत ज्येष्ठपतमनंतराज्ञास्ताधिपतेःसुताःमल्लकोद्वालकाद्यास्तेमधायदशावासिभिःकृतिद्वशाहजरवानमादायस्कोदरभिधं संसैन्य
मायपुर्वाद्यात्स्ववंशेभ्यपकोस्मिाःश्रुतमेवेश श्चक्रेशकाचकोतिवलीयय्या पोद्दलोलपुराद्गारम्भाभघकोधपान्यति दृष्टाचक्राव
लेभूरिजाम्युभीत्याल्पसैनिकः नाग्रामकोटरात्रांतदुर्गसमाणारमपा अथानुसंस्त्रचेक्रेशसैन्येनाश्वपतीन्यतिकोटभूम्पतेरभूरिस्व
सैन्यंमन्यवीविशत चमूद्वयाद्विनिर्गत्यशरसारैरवाकिरन् योधादिवंचमूर्भिंचगर्जतःसमरांगने तावत्मतीहारपतिर्जयद्दागरःस
सैनिकःगदायमेरवद्दारमेराघैलेद्दोविशात अधोधःमर्दितशत्रुसैन्यवीस्यमचक्रपःमंसोत्स्वचक्रास्वसुतेव्यसृजत्स्नेहंस्पति ता

न्नचक्रादिसहितो वीरो रामो रमोदकः प्राद्दाभेदेन नगरं संप्राप पारिपुपुत्तया हगोचरंगते चक्रिसुते पुरुषे भद्राः आगच्छम् विशेत्युच्च
नंदनः समरांगणे मसोदमेरसंक्षिप्तो वीरो रामो रगदायकः शरावलोचकरंतो सर्वे वैजयंतो मित्रश्रियः यापंपुत्रोपमेतस्मिन् राणां चक्रिणाजु
वैति अरिमध्यात्तुमन्त्रद्धो नासीत्कोपि धनुर्धरः मापलायत समराद्धारावीरगुणाजितोः जितः शत्रुसमूहेन व्येहेनागम्यतामिति २ सु
केतुनराजा नाकेनैकेनागता भटाः युद्धाय विविशुस्तूर्णां शल्यभद्रवृपावेके मत्वा पांते सर्वसैन्येयममयुद्धौ ते महारथेः गदायमेरः स्वनीत
मापापत्वमपाश्रयत स्वसैन्यश्चक्रिणां दत्तनायकः पुण्यसायकः हेष्ट्रवनीतस्तूर्णां सर्वस्त्रीभिः समरांगणात् सेनान्यं निहतं वीक्ष्य वैरात्त
दनुयायिनः मसोदमेर धावित्वाजघाना शिरा शराणां शरानिर्भिन्नपनेनान्यपतन्निहतो भुवि मसोदमेरः प्रवेशाधन्विनां चक्रिणाः सुतः
विशीर्णारिपुभिश्चक्रिसुतेतलसन्निभे अनीकिनीपदंलेभेसु कादारानकुत्रचित् दोसाजानकोगजमेरः मृगाभद्रकः एतेकिरूद्वास्तत्रा
जौवद्दाः पापिजनैर्हताः प्रतीहारपतेः सनामनष्टापुरमाविशत् दिनद्वयमपोषित्वामामपानायथागतौ तादृशो तनयेवीरे निहते सगरोरि

मिः कोष्ठचक्रस्य तद्दुःखात्कालुष्यमगमन्मनः सेनान्यं दुःखितं वीक्ष्य ताजचक्रादयो निजाः अवोचन्समये चास्मिन्नेषं मा संश्रयेश्वर
निर्ययावथ चक्रेशो याद्दुमार्गेण सैनिकान् पारावारस्थिता कोटे पुत्रशोकादविह्वलाः पुपुत्सोकान्च चक्रेशो सैन्यैरिपुवेलास्थिरः यास्मा
धीनतयाभूवन्किंकर्तव्यतया कुलाः मार्गेशाः ख्यातवीर्यास्तैर्वैरिनिष्टस्य चक्रिणः पौरुष्यं वीक्ष्य खानेन पुत्रायाता दिगंतरं यथागतं
गतेष्वेषु सषुन्नपान्वितः विजयी --- नंमाप चक्रेशः शोकविह्वलः वीरधीरंगुणाज्ञं तमहापोधपुरः सरं मल्लकोटैलतज्ज्ञात्वा चक्रेशो
भूद्भयाजिज्ञितः सम स्तयामराज्ञादिपुत्रसंवेधिधान्विने ददौ दोलतचक्राय भ्रातृपुत्राय सम्मुः वेषे ष्टानवेते राजपुत्रमाजपुत्रमा
जग्मुरथपा हभेमखानमादाय चरिकाशारपवेशात तामसीमरुगास्थाने स्थापितसैनिके थैपः मल्लेककाच चक्रस्य बलं संधपु
रेविशत विज्ञातचक्रिवीरास्ते मार्गपा अन्यसैनिकाः गिरिमार्गाद्दलोदाव्याधयामेषु केषु चित अथ शैसैन्यान्तै दस्यान्निर्गन्माशिश्रय
द्भ्रांतं सोमराजात्मज --- दराजान् चक्रिणाश्चमूं तच्छ्रुत्वा तथपाः प्रत्यागतास्तत्र्य वेताधना आशापिशाचिकान्यक्कामित्रद्रोहात्तु

विड्ढला मार्गेशवादिनीमित्रेन्द्रोदारव्यानमिलेश्च्यात विशीर्णोशतधायातासंवद्धावासपल्लवले दभेभरवानःसोस्वस्थोमार्गेपंचल
मार्गेतःआरुह्यशिविकांतूर्णमानीतोनिजपार्श्वगैःकश्मीरानयक्ष्मत्वास्यचोत्सकर्मेमृताजिरे शयितःपितृपार्श्वेधोर्गतेमास्येमेहा
त्मभिः शस्त्रेणैववारयितुमशक्यांवैरिणोभवन् नवैरपात्ताभाग्यानामुदयेकाचचक्रिणः मतीहारस्तुलोदन्वश्चन्द्रोमल्लाकज्य
गिरःज्वालाभिर्वाधर्देशेत्रतत्कालोयंचतांययौ अनीताश्चक्रिणामार्गपाद्याललुद्दादयःपैनसंवंधन्यायेनकश्मीरान्विविशुस्त
तःतथाहिलुद्दराधेशःस्वसुतांपरिणीतवान् मल्लकोचचक्रायशक्रायेवपुलोमजाम् मल्लकाद्यालकायायचक्रेशःस्व
सुतांददौ परिणीत्यचिरोत्सन्नाभिवत्सेदृतांरणिणीम् श्रीमत्तानाजचक्रेणराष्ट्रेशोषैःक्रमागतैःमद्भिर्दानमानैश्चमार्गे
शानांकृतादर्णा अन्वहंवर्धितेप्रेम्णिमार्गेशोःसहचक्रिणा वंधुनारिगचक्रेणदैवाहूतोहतस्तुसःकांभोजपर्वतेभोनवाभो
लेदनविपाटितःतैदेवदृष्टिनापुष्पेभिस्याद्देमान्तेपश्चात्तद्रोणोत्स्यजोधस्तानप्रकाशतक्षत्रचित आशागजपत्नीविरत्ना

मामनुयायिनां मार्गे शादीपस्यकोशस्नेहपूर्णोविकाशितः कोणे जयापुरे राणिरिणचक्रालिमेरयोः तद्रुपोत्थानलज्वलन्मानसस्यक्रिणाः कृता
रिणचक्रनिरोधाख्यजलाप्यायनेशन्मता तृतीयेह्निधपास्ततुनिस्नेहास्यक्रिणांप्रति आलेमरहूताख्यासाद्विरोद्वारंन्यवीविशुः विदि
त्वाताहशेनेत्तमंत्रयित्वामदोमृतान्यविशत्यक्रपः सैन्येपोहंसजालूदागडेण आसाद्यास्त्रामदानाधैस्तस्य टाउस्यटाराणे नशेकुस्य
क्रिसैन्यांतः केनापिविनिवर्तितुं शालस्थलपालजादिंदेशाधधेशोसनिके: प्रयुध्यशातशोहानिर्निभयस्यक्रिपाभवत रात्रौचक्रोवलाधा
नेलहोयाटिकातलं भूपालेकाचचक्रेशोवाह्यदेशभयात्तगतः विरोधमावात्तप्राय आलेमेराधीमता ताः पुष्पिताः पल्लविता स्यके
शाधेशाभूमिषु हिंदुवारभयातेस्मिन्नुपेमंत्रिणाभूमिभृत साम्राज्यमकरोद्देशे धेशामंत्रिभिरावृतः वद्रिस्यके स्वेरणात्रसामतः कोरदा
यिनः श्रीजैनशाहवद्रीत्याहृताः स्वबलशालिना ताजचक्रादयोवीराम्तातालोहरादिषु आदेवसुगुलान्हत्वा चक्रः संसफ
त्वयः दुश्चेष्टितेविचिंत्यात्रयुवराजस्यचक्रयः स्थानमेस्कंदरंतसक्रोधाजगरमिव ताहकताहमितंवीस्य चक्रोशाभूमिपानयत चतुर्थे

हेमन्तु चैत्रमासे कार्त्तीरात्रौ दिगन्तरात् पिता भ्राता पत्नी पुत्रो गेहं राज्यं जितं दीर्घया शत्रवः कुपिता लोके किं करोत्यपरो रिपुः इत्थं विदितम्

पालचरिता अधुपास्ततः ससैन्याः अयपुर्वांसदेशकीचाश्वमाधुना शत्रुरूपेनं समादायमाश्चचक्रिपितो नृपः राज्यं निष्कंटकमनेन परितोष

मुपाययेयो रवानस्कंदो राजभृत्यैर्नीतो नृपालयं अपुनर्दर्शनान्कुर्वेन्स्वपामाने त्रोत्सवैर्दिशः नृपादेशादपक्रान्ते त्रोत्साटनमेजगा

रूपेनाह वक्तुर्गायविधूराजात्मजायते व्यधूराजत्मजायते अधूराजतनूजायकुरगायेवमारसाः इति पाठः तद्वाणेयायम्प्यातेनश्राश्रावकु

नपार्यते तं विना वृषनिर्दैन्यो स्तानक्रूरान्राजसेवकान् पित्रोः शापेनानुफलितो धनलुब्धेभ्यस्तस्य वा ज्ञात्माकृत्या श्रमासीनानधेशाश्च

क्रिराट् ततः गत्वा वराहमूलं ताञ्चश्रीनगर्यां अन्यावीविशत् पारावारसमागमतत्रान्योन्यबलहृय अधाजन समंपधोरं जयजपपरीप्सया गि

रीनुल्लंघ्य यातो पचक्रि भ्रात स्मृतौ निशि मल्लके दौलतो मार्गपेशान्देशान्यवारयत अस्मर्थोधुना पान्तुमयामेरोधपायणीः मार्गेयं चत्वमाया

ता स्खलिताः कोपिसायुधाः अप्याधेपेषु नष्टेषु यातेषु वेवादिर्भयात ससदूमदशादोगात्रेगौरचक्रिभिर्वृतः धन्तेमुदंडमतिः शमितारिवक्रि।

राज०
१८७
187

स्नावश्चुरेतिनिलयाहिषमोग्निरस्य मल्लोदशाहिनृपतिस्वसुतादवाय साम्राज्यमंशमहह्रो घटनाविधातुः तथाहि भूजोनेनगज्जाधीशनि
वेशेन पुत्रप्रम्नादिमारवानोनीविंदत्वाभवत्सुरा तुरुष्कादववातेनविधूताशतधाद्यमः यातातजीवरत्नौघयुतानौरिवसागरे तदाहवब
धान्मुक्तोभाविराज्योदयात्ततः रवानः समापक्रमपीणान्वितस्त्वदविवर्धितः प्रादुर्बभूवराजानं प्रतिराज्यजिहीर्षया अस्मिन्नवसरे च
क्रूपेते दुष्टविसूचिविसूचिका प्रादुर्बभूवराज्ञो स्मराज्यत्वशायपूर्वजा राजान्तरांगाश्चक्रेशात्दुष्टरोगान्विषगिव मल्लेकलदभदादीन्कारा
गारेरूपाक्षिपत् ताजचक्रालयेबद्धआलेमरानिजानुगैः विमुच्यरक्षिणोरात्रौनीत्वासिमोहिगंतर तेहृषमादिवासेद्दोषापरगादा
र्णो ल्कुधा मल्लोदशाद्दमानुते चक्राराड्भिर्तितदिनैः इत्थमेकादशाद्वान्सदशमासान्दिनानि च रक्षित्वाका ष्पपीराजामल्लोदस्या
लितोभवत् धर्मः फल्गतिकालेनमयः पाकोदिमाभवत् खानस्याध्या वयायाभद्राज्यमंशान्तृपस्यमा गगोडारब्बोरंव्यरवशास्था
नेप्यहितोयमचक्रिणा दत्वान्यायकमत्यादीनक्रूरान्रासिजनाक्षिजानमहामदशाहिराज्यमंशः ॥ ॥जगत्सृष्टिस्थितिध्वंसदक्ष

वेदषेकेतवे भवाब्धिसेतवे व्यासाविष्णुरुद्रात्मनेनमः अथपकाश्चनचक्रेणापुत्रोमत्स्यदमूभुजः एकादशशादहदत्यायांकावाराज्येभ्यषिच्यत॥
स्वमत्रिपदवीदीप्ताचक्रेचक्रेश्वरस्ततः स्वीकृत्यराज्यतत्राणिद्रगाश्चुल्कोमैवर्धनैःनाग्रामभ्रमुखेराक्षैराजयोग्यैन्यपाजयत अनुजोस्ताज
चक्रेशमेष्यामेरादिकान्नवकान् वालेचाद्वालमार्गेणशोडिल्लेशमुगुलेभ्यः सवामार्गेणितुभजेवाभोरमयपोरूपा आकारेंगितवाचैकोष्टामपू
र्णावीस्यमार्गेण सोणातुरुष्कराजेभूद्धिस्मयानतकंधरः तुरुष्कभूपेनतोज्ञात्वामत्रिवरंचतं सहस्रसंख्यावीराणांसेनास्मैप्रतिपादिता तस्य
प्रवृद्धावांतोतोदेशेपंचमहायने वैशाखकृतमांश्चक्रपतिर्विक्रमशोभितः स्वःक्रीडामिवकुर्वन्भूमौचक्रिपृमार्गपाः मल्लकाहालतुहमा
र्गेणाधामहारथाः गिरिनुत्तंघ्यवंगेलात्कपभीरान्विविमृदुतं शिरवालमेगमसोदखानादिमुगुलेर्वृताः फीतादशादजखानेनाजोके
चायपापिनं हत्वानिविष्टाः सन्नद्धाः प्रतापपृथवन्वाति श्रुत्वैतच्चक्रपःतेनानीलाश्वसान्यवीविशत् सैन्यद्वयादत्ताविराःस्वामिभक्तिमर
शेयन् विपसपासिभिःश्चेनेम्लेच्छसैन्यविद्रावयंति विद्रायसंपदंयातुनाशक्रान्तमपास्निभिः ततश्चक्रपतिदूतःप्राहमार्गेशवाचिकं भोभोश्चक

पतेवासेसामंताकारदायिनः कृतायेनस्ववीर्येणालोसैःपंचभिराप्तः द्रोणगपतिः श्रीमानेम्याहेमोवलोकाटःनस्यमेरेजवाभोराजस्मानुचराः
मे मयानीताः सहायार्थंसन्नेद्वालुभवानराणा इस्मृत्वेलेखद्दाराणाचंक्रेशान्ववदद्मु ङिल्लोनेदेशःकश्मीराःप्रतिष्ठानावर्पनेते फलया
कोमतोदेशान्मुग्गुलानामदोजेसा अथवीरामेदोजस्कामहावीर्याधनुर्धराःएम्यास्त्ररवानसेरगमेरमल्लेकृताजकाःतथामगेशपस्या
त्तुमल्लकलुहारद्यः।गचक्रेशमल्लकोम्लेच्छाशिरविभिगाद्यःकुरुपाडवैसन्यस्ययुद्धयेकृमिवधताः नियथु समरवीराःस्ववाहुवल
दर्पिताः२ गिगचंक्रेशवीराणाशक्तिस्त्रिसपर्वाण्यु चकांतोजुतवीराणांताजुमेणामनवा मेरमेरगचक्राणामादिणलारवालिका रिपोलुद्दरमे
स्यपातानुष्यस्ततोपमाएवमवीरान्योन्यमकीर्यसमरावर स्वर्थमगनाभ्युघसेणध्याकुलितेक्षेत्रे ततःस्वसैन्यःसन्सत्ताजचक्रेशजघेया
वतोद्धतपताकाभित्तजेर्यान्नवैरिणाःयाः प्रववृतेततचक्रा मार्गशैसन्ययाः आगच्छद्भिःतिष्ठतिशद्धोभजटसस्ये समरोद्दमो।
स्यताजचक्रमवदल्लुद्दामार्गपस्तमत्य कुरुतुहिकिमतःपाकिमन्यमनुजेःस्वामिदशासुताध्यततन नत्रिशम्यचिरंयुद्धावीरेमे।

लेकतोजकः शिश्रिये वीरशयनं नाकनारीविराजितं कीर्तिशेषं गते तस्मिन्यंसचौक्रमसेदादराः मेय्यामल्लेकसे रंगमेराधामुग्गुलेयेता स्वैसैन्यनि
हतं दृष्ट्वा चक्रेशोऽल्पबलान्वितः स्वशालयंयर्ययौ भीत्या शोकेन च समाकुलः अथ मार्गेश्वमाजित्वा मल्लेकाद्वालकादयः विविशुर्नगरं लो
कानाश्वासतो भयाकुलान् गत्वा नृपागने सं वेठछत्रचामरशोभितं प्रददुः राज्यतिलकमधे शाराजसूनवे अथ नाजोकशादेनापि त्र्यसि
हासने श्रिते मदर्षाकुलिता उच्चावचाः सर्वे भवंस्तदा गत्वा जमालमकूगासन्नृपास्तेषमे त्रिणः मल्लेकाद्वालकसांशा आलेभेरसचा
पः मार्गेशलुदास्यां शारिंगचक्रस्य चापरः विभक्तेषं चतुर्भागैस्ते चतुर्भिरिदं त्वमूः स्वशालयस्य चक्रेशो विसष्टास्ते मंदात्मभिः लेखदा
स्तमादृसमार्गेशमुस्वाविके भोभो स्वकृपते स्वामिभक्तिज्यो त्वाभवाहृशः दुर्मंत्रिभिस्मात्मानां विमलाभलिनीकृता यस्य बालस्य
साम्राज्यकार्येषु मंत्रिणः वहांजलयएवासन्मरूढाभवताकथं स्वेणवासांमूठ ऋंडेन विदर्धातिकः इत्यदृतमुखाच्छ्रुत्वा मुमोच नृपति
त्वसे ततोमल्लदशाहः सगत्वालोहामासमासदत पूर्वोर्वीशवंदुगाश्रुल्काधमपिचायदीत नीतिज्ञो मंत्रयित्वा च मार्गेशं मुग्गुलांस्तत

रा॰ जो॰ १८९

१८१

ःविसर्जयामास नृपः समान्यैतान्स्वकं पदं उल्लंघ्य लोहरं मापुत्ततुरुष्काः स्वनिवेशनं महोदशाहं स लेभे आलेभात्स्वां प्रभुं हिमंतमति
वाद्यात्रवसंतमिवर्तनं नृपं कश्मीरोपवनेमेरोमार्गेशानुमतोनयन राज्यंकृत्वा पंचवर्षंकं दशमासनाजिकोनृपः ज्येष्ठशुक्लेनृपात्याप
योवराज्यमहामदात षष्ठे हि मल्लदः शाहोभिषिक्तः सचिवैः शुचौ राज्यरक्षालयान्मुक्ताभूयागजोतस्कादतः दिवंमेजवाभोरः स
प्रयातः स्वपुत्रयोः दत्वा स्वविभवं कामराणादोमाययोस्तदा सप्तमेहि धुपेसार्धे युद्धे खूः काचचक्रपः मोर्वारत्नामादगमत्सैन्यापदि
गतरं यातिचक्रपंतोशूरोततः पश्चिमदिग्वधूः रतिदतुरुष्कांकंतुमूर्ध्नि नित्यमधारयत तद्वर्षे कार्तिके शुक्ले मकोमाख्यस्य भूपतिः मेरज
कोमराणास्य कश्मीराज्ञे तु मापयोः शिरवालभिगमहोदरवानादिमुग्गुलेः मद कुंबेन दशदिशः पूर्णा गजेश्रिः प्रवैलेवैलैः स्कंत्वामस
दशादाघात्स्वके शीघ्रमानयत मारायकार्थमध्येशमाद्र घोषहतादेशा सहस्रोरस्वराणाम्लेच्छानगरमाविशन कोश्मीरिकास्यद
गेषु स्वबलानि न्यवीविशुः भयात्मोरजनेघोतेगिरिगद्वरवर्त्मसु वीरेषु सैन्यवाहुल्यात्माणेषु चलत्स्वतु भून्यपुरवरे द्वामुग्गुलास्तत्का

रा॰ १८९

धाद्दहनगृहाणि राजधानीचक्रे द्रुहीनलुंठकाः दुर्गेभ्यो निर्गता वीरास्तुरुष्का राद्देवछया स्वेछया प्राणान्सर्वस्वं विक्रीय पुरश्च आदधुः श्या
मेषु नगरेराणेपतुरुष्कनिष्ठीपदहता सहस्त्रं सख्यालोकानां जुलुच्यवधकारिभिः ततः काश्मीरिकैर्वीरैर्मार्गेणाश्वकिभिश्च तैः अकाशुभि
स्तैर्मासौ वसधयापाभिताः इतः॥ तुरुष्कापद्रवः॥ मुक्तामस्मादस्माहीराः स्वगृहे पुष्पितिर्बभुः मार्गेणानादरास्त्रस्ताः काचचक्रो वा
ह्रियैषो वर्षे हेमश्रुचासूत्रपुरात्तोप्याययोपुनः शास्त्रमति दत्तं ज्ञात्वा अधयातो यथागतं मार्गमासेत्र शारदिकाश्चकार गोयास्वमूत्राः
भोजे देहदाघाः श्रीमद्रवानमहीभृतः ह्यारोहमहेश्वरे हादशभिः परिवारिताः काश्मीरान्नायये जतुषेपनाइ वविदंगमान क्रोदाद्रग
निर्गेयत आगछतो नृपालयं प्रविशंतो भवंतीत्यश्रुत्वा सतोविपदिरे तुरुष्कोपद्रवावाल्लोकैः काश्मीरोपद्रवो महान अद्यापि मूर्धंयद
णां चंद्रश्रामाहिशिष्यते चलितसकलेजीवलोकेवेष्मावलिस्ततः शाराशिरिवाछाम सभूत्याभूजयदायिनी तस्मादादहक्रियोकातुतीव्रवा
क्रिमहायकाः सेकंधरपुरीमहाराजधानीरम्यामतेजयत नीचावचगृहे र्लसत्तरब्धेर्दग्धे पुरोवरो पाताभ्रशानभूवत्तादग्धकाष्ठभ।

राज
१२०
190

पंक्ता राजधानीदूरंभूभृत्सुकृतमिवतत्स्थितं वेतालसाधनायुक्ताद्वासन्भुगुलाभ्रकं वै लभ्यंग्रामश्चनिर्द्दिष्टंतगुणैः पौरधनं तु यैः जलाव
राणपुत्रामुभूपभूमिषुशिश्रियुः काश्मिरिकाश्च भूनाथा आश्रयान्म्लेच्छशाकया चिताड्गांरचद्राज्यगको हंचक्राधरंतथा श्रुत्वाम्यवा
हयन्मासत्रयंम्लेच्छैः प्रयुध्यंत दैत्यनृपाराखः शनैस्थिता श्वक्राधूतांतिके काश्मीरिकान्यतिक्रांतंपुरंहृनिष्फलमभ्यगात वेपसभ्यभ
वेश्वह्रंतंतकाश्मीरकान्यति इतिपाठः खिलीकृतास्तु रुंधकास्तांमुवासभूत्वराज्यगाः हत्वाफलसमृद्धितां दत्वायाम्यजनानूंतुधा ये
पयातानोपुत्रीत्वासः खयाश्रमासिभूमिषु सवालवृद्धामुखिनः स्वापः शीर्षाणारक्षिता जुलुच्चोपपल्लवेपूर्वताधाकज्वलसंगर सोभो
भूत्वाहर्षादकुकृत्यात्यापिनोविशा चक्राधारादेत्यभूपद्रयुक्ताभीमादेवीसन्निधौसन्निवेशं चक्रुस्तीर्त्वालेदरीवामपार्श्वेकेशारवा
मार्गपा आदवाय खानएस्कंदरोमेजोंहदरोन्योमहारथाः काश्मीरिकान्मतियपुः सन्नद्धास्तत्रेसपुरे मार्ताडपादमूले तत्रोदोषुर्व
लहृयात्याणान मल्लेकालकदोसनमेराशिसवालाः कमालमस्य कार्यकारिणः प्रवीरास्चकेचिद्धाह्वादिंवयपुः सफलसवपः छत्वामल्ले

राम
१२०

कालादिभीरगारेभूटाः ऊरुतनभैदेवसेव नंभतोन्नवोन्नवविभवान्विद्दायलोलान् दृष्ट्वातन्नरागमथ्यालिमेरनाम्नः संयामेमुगुलवीरेहिदे
शदेहतोः विदुरोपमितंततस्मिन्निहतेतदुद्रुभेटाः काश्मीरिकाकृताश्वासाश्चक्रेशाधेशनायकैः कथंधनंतेकायज्ञनरावेतालरासलाः मृदामांसा
शनव्यग्राजन्यव्याघ्रस्वादवे रणाधानवीरपानमदोन्मत्तेषुतेषथ दृत्तशिष्टे चमूयुग्मेस्वाश्रयेषुन्यविसत अथचक्रेशमेगोशोनृपादेशान्नमे
त्यंतेः मुग्गुलेः सहसन्धानमकरोन्मारुषोजितो नवसंख्यानिवस्त्राणिकातेदृसोहस्तग्लुतेः तोकंततआषयादायमुगुलाभूपतेःपुरा नृपमुद्रां।
किंतपंचगढी न्वामोमुलासैर मत्यायाताः स्वसैन्यतत्कुवेतोदृषनिर्भरं धाटीभिःपामराणीताः स्त्रीपुमान्पुष्पदंतिकात् मुक्ताद्रुस्तनमेराघे
राघरानीताः करुणापरततोद्दैनवंमज्येष्टस्वदेशमुग्गुलायपुः वलात्सौराश्रियंसान्नादायराजसुतामपि इत्यंसतीसरोदेशपीडाभूत्यापिनो
विशां पूर्वपश्चिमतः केतोरनिशादीविदर्शनात्ताः कापकारियोपद्रवाः पक्वशालिवरस्फातिपूर्णांक्षेत्रेषुसर्वतः नभस्तारकाः पतन्नृपः केतु
रहशान सम्यद्भिःगीर्णाःन्नराजेतदुपद्रवरासमा उदजेभन्महाघोरादुर्भिक्षोन्नपतेरिपुः निविष्टंमडलेनृपैश्चोरत्नैस्तैनिकास्ततः सुत्यिपासा

दर्पो लोकपीडकावल्लवत्तराः सहस्त्रदशभिर्निष्कैर्लभ्या मूल्येन खार्यभूत धान्यस्य गत्तिरा दातुं कोन्यस्य धनिनो विना भर्तं भक्तिं सुतस्नेहस्तु
श्रूषां पित्रोरेव च हित्वा स्वप्राणरक्षायै चक्रुः स्त्रीपुरुषास्सुधा भुक्त्वा हि त्रिचतुर्वारं सुधार्ता दिवसांतरे अंतःप्रेतनृपादि दृष्टा भोजनवांछ।
या तत्काले दालमल्लेकादयःपुरापरताः दित्त भत्यदृतं तंडुलखार्यैः पक्वान्नैः पुपुषुर्जनं ग्रामेषु नगरे राजा भोगेषु गुणानां तु न सुस्थिपा स्ताप्र
भीतानां प्रेतानामिव दहिना संचितरूप्यकुप्यादि विक्रीय पथ्यधुरात्मनः प्राणांस धारांकेचित्प्लेकेना सोटयिापके उपद्रवभयादेष दुर्भिक्षो
पप्लवे भद्रान् गलेनेत्रामयाद्दृष्टिविस्फोटाद्यति दुःसहः ज्येष्ठांत दशमाद्वस्मनवमाद्दत्सराश्रृश दोदुर्भिक्षस्तन्मासि पतितः क्रांत मंडले गुहि
दोजाभवत्तेन्दुधूपैर्दीपैः प्रकाशयन् आशा अत्र नृपामात्यः सुका लोयाद्दुर्गा पयो पथ्याया धूकलटाउधयुतं भजा भुवः कुर्वंतः स्वफलैः शे
शेषजं तोरा रात्रिकाभिव सर्वैर्लभ्यं रामाक्रांतमेव स्यान्नाधिपः स्वयं आपयो वालिनंजेतुं दुर्भिक्षं घोरा समं वितत्य मंदं तीसेनां प्रियं गुणालि
कोद्रवैः पत्राश्मभिरिवा सोटेजित्वा तमस्त्य विसता दुर्भिक्षोपद्रवः अन्त्र राजकुलैः पुष्टा जंतवोति कृशास्ततः पुनर्जातमिवात्मानममन्यत

दिवानिशं तदा कोचन चंद्रेशः स्थितिं जनपुरेऽयधात मंत्रित्वमध्वपादेशाद्राज्ञो भूयोभिविभूषयन् स्वपचाकारकस्य रूपतिमेरुवराज्यगः
भूमीरुदंडपन्नगपानां ताट्युष्यद्विपक्षणात अत्रांतरे मदान्देशोद्रेहाद्वैरिवामयः स्वसाबासाश्रीयरैतः पीडयाजर्जरीकृतः तदुस्यपापसंता
पोऽचत्राते वृत्रयो देशं राजामल्लदशाहोभूदस्य स्थानि पंतेवलात कांतदरूजाक्रांतश्चांतवोस्य च भूमिपः मल्लकुलद्धमहारव्यंमस्ते दृष्टा
दृर्मत्रिणा राजधर्मोऽस्मैवैः पुण्यपापैः संवर्धितापि सतन तथापि कायः मायापराप्तिसर्वत्रानिश्चयः अस्मद्देशमदीयाप्तः राघवेनादयोन्नृपाः
श्रीजिनो लोभदेन स्थापिते पूर्वपितामहाः तद्देशोऽद्य मदीयः कः कीदृशो मलोभवेत इतिचिंताकुलं चेतो द्वेराणाधापि दृश्यते इत्युक्त्वा विरतोरा
ज्ञि मार्गे शाहालकादयः आगतास्ताहृशंवीक्ष्य सासाश्रुनेत्रास्तमब्रुवन भूपास्मदपराधाणामजाभोगेपस्थापिते कायकेशास्तिस्वसेवदंडोऽभू
त्सापराधतः कृत्वाब्रवीन्नृपस्तेषां वचोमत्तनयाः सदा भवद्भिः पालनीया अवंश्यपाद्ममः पराध्वनि अंकेऽद्रोभून्महाराजराहाराजराद्देश
त्वान्नृपादिस्तत्तदक्षिनिष्केकोट्यश्चराज्ञा धर्मार्गायोजिताः आम्रपुष्पाकोरमासेव्य पातेस्यास्य भूभुजः दातुं जातु विपत्तिः स्यात्कस्यपस्तेकंप

चक्रन्येष्टमुक्ताहिदिवसेगुरुवारेनरायमा वर्षान्प्यचः ——तिभूपोराज्यंकृत्वास्तमायया तस्मिन्यातेदिवंलोकः सशोकोविललापतं हाके
श्रयामभवतिनावतिनाकलोकमुपस्थिते अऽस्मान्कोन्नृपतेकष्टात्वांविनापालयिष्यति मृगांकसुदराकारमहासेनपराक्रम महास
दमहीपालमंदीहिलाकपासमि इतिप्रलापमुखरोराजहीस्थितेजनाः संस्थितस्यनृपस्यास्तुवांशरिवज्ज्वोजलीन कौरवमयारोप्यश
वेदतस्मृताजिरदन्तस्लाधाः पितुःपार्श्वमागतेमंत्रीणासिपुः क्षोदेकोमलशय्यामुनस्सांदृशयनमभोः घोशकारिलभूस्यतस्तमोधेविवरास्थिति
तदरिक्तशोकमूकस्यलोकस्याशासनात्तरा धूमादिरवनाभावान्नालक्ष्यतगृहेष्वततः इतिमलरशाहिसर्पोन ।। मर्गिशोनकृताशंसस्तम
शस्योसमंत्रिभिः शाषशाहोपामलारज्योकृत्वापुत्रोभ्यषिच्यत नवराज्योजितेचैतसुवानेवीस्सभूमिपं महात्ःपामराः सर्वेतत्पुराजवल्ल
भाःचिरंसेपतके राज्येस्थायाद्वतिजनाशिषः श्रूयावनराजगृहेस्वापशोषशाहः सहानुजः तस्मिन्राज्यस्थितेजेनपुराल्नगरमायपो का।
चक्रापतीरिगचक्राश्वस्तोमहावलः दृष्ट्वावीरतमायातमुन्मत्तमहान्वितस्ततः मौर्गशहोस्तनःपावन्धवाश्वामधपातिकं प्रतिष्ठानागरंसम्यका

च

चवक्रः समाजितः नृपेनतेनसत्लेहंपरमस्तविमर्षेनः तपाकोचनचक्रेशोज्ञात्वा दूरगतानरिपून् सवलोगर्धसोडारेनिविष्टोरिजिगीषया त्र
त्यंतिकस्थवलिनेरिपुमाक्रांपमार्गपाः चमूंनिवेशयामासुस्तूर्णं जलगदांतिके महात्मारिगचक्रेशः काचचक्राधिपशाग्ये गत्वाभीरत दूतः
समागमकर्तुमपेष्टवान् नगरेक्राचचक्रेशः क्रमराज्येतुमार्गपाः सतुसोदंसमस्तेषामितिसंधिंव्यधादयं त्रथमार्गेशसैन्यस्यानानीयातिकमा
लनःजेतचक्रेशमल्लकदोलुतेभ्यास्त्लखानकः स्वंवपून्कोचक्रेशआरूरोहजयपुरम् निवात्समकोमहोशोरिगचक्रोलयपुरः काचचक्रेस्थि
तेराज्ञोतिके निर्गापकारिणा वंलेवलवेतेहृष्टशौर्येणातुपश्यजेने अगस्तिरिगचक्रेशः काचचक्रांतिकेतदा दिनानुषित्वाज्ञात्वासमस्वत्स्थेममा
गमत्पुनः मार्गेशनिकटंगत्वावोच्चचक्रेशचेष्टितं सेमंत्र्यवीरान्सर्वास्तान्संघट्यन्नृपायगान रिगचक्रः समार्गेशंज्ञात्वादुष्टमिवामयं का
रुमीरभूमैसप्पिता अमात्याभीमार्जुनद्रोणासमारोपु मल्लकश्रीदोलुतराजखानचक्रेशमुख्याश्चविचारदसाः सिद्धादशात्मासिद्धस्म
मिद्धादेशाधिकारिणः श्रीमन्मल्लकराजाननुज्ञकस्समुखाधपा विज्ञप्यतत्रदेशीयैः कोदिशाकैर्बलात्पुरं सर्वेजेनपदेदीनेदुःस्तकाश्चल

कीर्तेः तथाहि॥ जैनशाहे दिवं याते सुल्तानैर्नौरः पीडिताः काश्मीरिकाश्च जनाद् दुर्देशं तो गताः श्रीसैफडामरेणान्यामात्येन पालिता लालिता
पत्रजानिष्यं दुर्भवस्थानि वाराणात् पुण्यपापविपाकान्भं त्रिभिरंतरात् पोषिताः शोषिता लोकाः सद्विचाराविवेकतः भानुरिव ततश्चक्रपतिर्म
लेककोचन उदैत्यभाग्येवंपीतान् पादशाहभूपयत् विचारान्निरतेमुष्मिन्नामीनेराजमंदिरे बलेवलबताहरुणार्येगातुपपन्ने वैमन्या।
न्महतापापाद्दिशा चततउत्थिताः मुग्गुलातकादुर्भिसदोषात्तस्मिन्वाहिर्गते मार्गशाह्वालकानीतोमरजागणायन्नतः अभ्याशानिवमा
मः स्म कश्मीराश्च क्रिणो भयात् काचचक्रेण मल्लशाहे दुर्वाटगते दिवं काश्मीरिकानां वृथा नाभूत् कलुषितं मनः तदा कार्णापमौक्ज
हे धोराचीकान्महानं उत्थागतमिव त्वस्य दाकश्मीरमण्डलं चक्रेशात्ताहृते भूमौ मुग्गुलादेस्य नृपाः विचरुः शारदापीठे निःशंकमनुतो
भयाः मौजम मुग्गालस्य कश्मीरस्य च चांतिके आययुः परदेशभ्यो मुग्गुलाः सरघा इव बलेषु वर्धमानेषु तेषु याती तवर्षिका लोकप्रतिग्र
होपात्ताभूद्धता तैर्निर्योगिभिः दिवानैर्मल्लच्छ संस्थे पालिविता मुसुलासेरे भूमिः समभवराष्ट्राणां हृताप्यापं प्रजास्वपि दुःसवभूर्न भोमा

मिसाधीवाप्यवकेपत द्वाविंशेदेजनान्त्रीचान्द्रताप्याप्यानेवेस्यमता प्रणष्टमुगुले देशे भूमी पुरविलोजनः काश्मीरिकाणांविजयाद्भूयो
भूदर्पलिप्सया तुरुष्कसाद्दृचर्यांते काश्मीरान्नात्मजेस्त्वपे वेशोभूमिमैजनंचचिकित्सादंडमेमृत हस्त्राम्भुभोपिलोकोपेद्भदयाहृठां दु
र्वासनांमहावेशाच्चिकित्साशास्त्रगामिव दुराचारादिपेभूमिर्वापृक्रांतेव भूरिशः त्रिंशेदेचाश्वयुक्तासेकंपिता स्वामिनोमुकुंः श्वेतत्रा
णान्महीदानात्मुक्तेलोत्रमतियदे मोसोच्चातिपिसत्कारा गृहोधर्मोणशाम्पति श्रदृष्टविग्रहेणनस्वेच्छाक्रीडनकाद्देव धात्राविनिर्मितः
स्त्वंभुजगद्वाणधमाभिधः हृष्ट्वेनांत्रीयुतेचाग्रेप्रादुरासन्दशाष्टच सहस्त्राणपालघान्यस्मविभोर्दृर्घटलीलया अशेकोर्णादिवःसम्भुवःषोडि
शेदावृते जगत्स्मारमेवेस्यार्षिनृपाः सहोपेगवराःविवुधामाश्रयीश्रीमानरसोद्यैपेगवरः दिग्वृष्ठपालोकोकुपालोमानवोजयेत स्वदेव
सुष्टिभूमध्येदिमवान्नार्गिरुत्तमः तत्रास्तिदेशः कोपकाणहांभूमिवरास्त्रियः सतोसुकृतसंसारागाराः सर्वधनुष्मतो नानाद्रुमलताकीर्ण
विहारःसर्वसम्पदो मेधावीरेवतीशास्यितभुजवलः सद्वयश्रीधरस्वभूपालेंद्रः प्रतापार्जितनिजयशसाभूषितोनामवौर्णःजीयात्तद्देशजन्मा

जितबहुसुधांशोर्द्रुतोभानुमूर्तिः कश्मीरान्मोजनायानयतिमिरहतान्योजनायेवनष्टं मेरेजदेधरमदामदवाकश्मागोजीयाच्चिरंरवमुक्ती
मवतींगएवकर्तेसतीमरसिंनोशरवानतुल्यपूर्वोवैरीचरितेचिरकालनष्टं सर्वैःपैंगावरवैरमिलितेरवैदेवस्माशतोइहपैगंवरवाटिकानांएता
क्रेहेत्यचरितारव्यदवाप्यिदग्धांसत्कं मवष्टिनिवेदेः परिपोषणाय श्रीमत्कांचनचक्रपंचविधिनान्वयाक्रंतारव्यासराराजिकांचनरा
नतः तवमदासत्यसभीमामदेश्वाजिसैमोकरपञ्चपाणानिचयेभिज्ञानमेताहशमव्यःमातृकाः पांपकृतपजातसहस्रसमाः श्रीमन्मागप
तीशाताबकयशः श्रुमंविलोकाबद्दिश्वक्रपशसमागतोअनुपजित्वांसेवितुं सर्वतः ऊंदेः क्रुछ्रलकर्णिकाक्रूरेजेः स्वभिरिराजरीपु
ष्पेषट्पदकोविलावनभौः ऋर्वक्रयोद्धेषाणां सतःप्रमुदितोकेननेकेनतवकभाणा वंसतोभवतामत्तुवंसतःशुभकृत्सदा ए
पुश्लोकेषुकवंरवयामीणतानिनृपलेखेकदोषानोपचायः जिम्नुःसतापितारातिःकालखड्गधरोराणा भाणताजगतोभाणशंक
रोविनतात्मनो कलावानराज्यराट् भास्वानगुरुकाव्यज्ञमंगलः जीयाद्भूमृषाणानित्यंगाजशाहोमहारथः मुन्यग्निसखेवर्षेचन्द्र

चैत्रमासस्य सितेतरे अक्षय्यां राजहोमाय पुत्रस्याम्बरभूभुजः मुगुलेशस्य सेन शस्य सेन शीकरवाक्कधराश्चितः नाजोकशाहपाण्डदेश
मेभ्यो जिगीषया सेनेच्छया राजशाहो प्यश्चात्वात हास्य चेष्टितं मल्लेकद्रोसवक्केशवासदेशव्यमजेयत लोलमल्लेकेचक्केशपिज्यवह्मत।
स्वानेकैः स्वुन्यामकतिहमेरालकाधूमंत्रिवैरयुतः वीरायुतेः पत्तिभिश्चानिः संख्यैः परमंडपैः महात्मा हो सम मल्लेको निविष्टमुपलां ततो
तावन्मुगुलसैन्येनेम हताबाह्ममूर्छया विमला सज्जनसेव्य चित्तमः कलुषैर्मलेः ततो राजपुरी देशमेशेषमावृणोद्दले मुगुलेशा
स्य प्राकैसैन्याः यांवांडरहोतादेः क्रूरः काश्मीरिकोराजा काप्यमूरपुराहह्विः सवलोहिंदुवाटं समयातस्तज्जिगीषया अजितो राज
शाहस्य च मूहसुम्मदीपसी मांदवेन्म्लेछसेनागाढिमानी वाकैरश्मिभिः वलोजितोराजशाहवलमाजगमतुद्रुते फत्तेमल्लेकलु
दामल्लेक्कावसंतजातिके रुद्रपुर्गमांगेषु समं तं भीमगुलं वलं वीरैः फतिहखानाधैः गर्जन्भिरा कुलीकृतं खुन्यहाज्यकपासापाच
क्राधामुगुलान्विताः सामराजपुरीराजेशाहमपात्कृतं नोपाहारस्थितेशाहनाजोके मुगुलास्तथा उवाह्मसंधिवंधेन कालेदुर्गारि

कर्मभिः विरक्षोगाजमृमतोट्टते शोभुरवचाविकें कारवाकुधारादीनांमाट्टगत्वासभांतरं भोभोम्लेछपतेकस्मादकस्मात्स्ववले आया
ताः केनविश्वस्ता अज्ञातनृपविक्रमाः अथवामाकलौशेलीशाहिपुंहनुविस्मृतं वलहयवधात्यापंयुष्माकंपरिणंस्यति यदिशांक्ष
कि मेतैः स्याद्दुर्गंग्रव्यादिकर्मभिः विधिर्ददातियद्यस्यसतत्फलमवाप्नोति चक्रिराजानाकाथावस्थिताअप्रशद्गृहीतः देशाः कोमुग्गु
लाः केवाखुज्यादाज्योभविष्यति इत्युक्तोलावदोसाखुज्यदाज्योब्रवीदिदं शासनमकुशरवानंमुग्गुलेशस्यवक्ष्यदंड चक्रेशाभू
पेदत्तारगुणाज्ञधन्विनोवरं विचारसेनोपिरोवानकथासुत्यात्तवीमदे काश्मीरिकानांदेशाशाम्लेछानापारितोषिकं दत्वामुग्गुलरा
जस्यचेतः शुद्धिर्विधीयतां अथवादेशचाठीभिः किंस्यात्माहतमतया युद्धनावीरहानिः स्याज्ज्ञातासर्वस्यभूमिपः हृष्टाः श्रुताः
स्मृतानेवगाजिशाहस्यसन्निभाः योद्दिगंतरंकोनुयाताएतत्परःसमः दूतात्समागताच्छ्रुत्वाक्रोधविस्मयवान्नृपः स्ववन्हृठाद्धितुंगा
त्ममानहोमदघोशः श्रीमच्छृंगारमलेकभालमक्षेकरत्नमपि खानाअस्मदयोसोफणभशाहादफसुताः खानः मशादिभाजोपि

वृतश्चान्ये श्वमेत्रिभिः स्व स्वसैन्यसमुन्नद्धैः कश्मीरेंद्रो विभूषितः सदंतैरश्ववारणां वाजिभिर्वेगगामिभिः शार्ङ्ग-त्सरुगदाप्रासशक्तितो
मरभूषितैः नागं ध्रगतोपकानामाश्मरध्रगायुधैः पदातिलक्षैः सन्नद्धैः शत्रुसेनांतिकेव सत श्रीतिकादंतिकेव्यूहे निर्विशेषसैन्यपोह
योः पारवारगताःपो धारणारंगामभूषय न हास्तदुंदुभिनादेन कांतालेश्वदृपकैः गजाश्वानामशमरं ध्रगाध्वनेस्तजेयन्निव अणपा।।
त्रिसहस्रेण पुरोगेन समभूषितः प्रवीरोनगाजिपार्ह्णो त्रसरा समस्तयद्धीत दृष्ट्वावीरं तमायांतं केचिन्मुगुलपुंगवाः मनः पौषित्यसादाय
पौनेयुद्धाय निर्ययुः नृपाश्च म्लेछवीराणां स्वामिभक्त्यापुरोगताः मुंडानि चिछिदुर्युद्धेशवावाणिव चक्रतः राणोदृभत स्वानेनेभाणदाने
नतत्वाणं विद्याहोजनिस्वस्त्रीणांपचवाणांनयोषितां वीरवंतं पुरोगानामभुतंचतपः प्रभोः विचिंसमुगुलाश्चलु हतशेषाययागतं
स्वभाणावतनेयो द्धापरो स्वयवहीरिणः विजित्यकीर्त्युपचयंपस्वयानस्त हलहूयात पत्रीनमद्भुतं वीर्यवीस्य म्लेछवलांतराततः धाद्याभे
रुप्यकुप्यादितद्वा त्वानुग्रहीकृते स्वसैन्यापवयं शत्रुसेनोपचयमेव च विचिंत्समुगुलायाता वाणिजाद्र्यवेततेन महाराजपरीराजापा।

रा॰ज॰ घांइन्कारदायिनः हत्वा भक्ताय योगाजशार्दूः सुविक्रमो जितः नित्यं जेता चिरस्थैर्य यो राजन्मास्वाज्यदीक्षितः इत्याशिषो जनाच्छृण्वन्का

१९६ श्मीरांतर्न्यो विशत् वेदैः षट्स्वरैः पदक्रमयुतैर्वेदांत सिद्धांतैर्वास्तर्कैर्व्याकरणैः पुराणपठनैः मंत्रैः षडंगागमैः शैवैर्वैष्णवसौरबौद्धमदि

196 तैश्चित्रैर्विहारैर्मठैर्द्राक्षानंदुकुंकुममसस्य शालिनि वेदैः पुष्पसुगंधैरपि १ पौराणाः श्रुतितर्कशास्त्रनिचयैः किं चाग्निहोत्रान्वितैर्विप्रैर्ध्यानत

पोजपादिनिरतैः स्नानार्चनाद्यैः स्तकैः नागैः कोटियुतैस्तपादीरिदैर्गंधर्वविद्याधरैः स्वर्गस्यामतरवंडशीतलजलाकश्मीरभूरुत्तमा च

त्वारिंशाद्ध्यापि पंचगिरिशाः षष्टिश्च चक्रायुधा त्रैस्थाणान्त्रिपदस्त्वनादिनिधनाद्वाविंशतिशक्तयः नीलादीनि शतानि सप्तफणिनां तीर्था

कसंकोटयो विख्याताश्चतुर्दशात्रमतराः कश्मीरभूमंडले अष्टादशचभूर्द्दतौपाभवद्धस्तिनापुरे वीरो युधिष्ठिरस्त्यातभ्राताधनुर्धरस्दा

र्जुनः सदिग्विजयरागेण भुवं जित्वाखिलामिमां पातालमविशद्वीरस्त्वत्रतरवंडनशंकितः तत्र नागपुराणापाश्च जित्वानभिमुखोरणे प्राप्यना रा॰ज॰ १९६

गसुतांवीरीवेषतत्राभजत्सुखं अगतो थगतकाले वद्वुले पुनरप्यसौ दिग्जयाय जगामाशु स्वपुत्रेण हतोरणे जीवापितस्तुणां परिज्ञाय स्वभा

येषा हैहयस्य सुतवीर्येणातेनैवमसमुपार्य्येया अथ कालेन नीते तस्मिन्नर्जुने तत्सुतो भुवं विभज्य दशतुःसंवोपरिष्टि हैहयवादनो आभीरदेशनि
वसन्सार्धशतमसौ समाः षोडशान शतं जज्ञे सुतानां वीर्यशालिनां तेषामपि सुतास्तद्वत्सुतास्त्व सदृशाः आसंस्तस्य पुनर्योगीमातामह
पुरयेया ततस्ते ति बलोन्मत्ताः परस्परविरोधिनः प्रजानां विदधुः पीडां मर्यादां चन्म वारयन् अज्ञातिक्रममाणास्तेच्चा शप्तास्ते बलदर्पिताः स्व
नाशायाखिलान्देशान्धाटीभिः समपीडयन् दृष्ट्वा काश्यगतः कश्चित्सिद्धस्तज्जनपीडनं विज्ञप्तिमकारात्तां गांदयावानीश्वःसंप्रति अथ
च्चवारनभसो वागेवमशरीरिणी सृष्टः सागरमध्यस्ति सालिरिव यमोपमः सगरो हीतत्तत्तत्तेन रामदेशे च वर्धितः तेनास्मि नादूपानुष्ठः कं
ठकोद्धरां व्यधात् लोत्रीकस्त्वक्रवैतीसमतवेभूतालिजितलः श्रियमानेनानेकेनापि हृष्टोभूम्मित्रवेत्पुभिः पालेकान्तरकृमकातृमतुलं सत्
षाः परवे धसातेषां ताहृशमेवसोपक्तनवाज्ञन्मावसानं तथा हृष्टान्तस्तु सहस्रापि मरिहृयत्रैलोक्यदीप्तिम्प्रदोज्ञातः केनकृतोतामुहे
तिपवान्कुत्रात्तमम्येति च तद्दृशजन्मापापैभूदूसम्यात्ररुषापितुःपवगञ्जरामूल्यं येण छारपुरधात तद्दृपप्रारुशालात्ममृषःसर्वादिशा

मुक्तां जित्वा समपश्चिमां चक्रे धर्म्मदेवालयं शुभं ताहिरालसुतस्तस्य लोचनस्त्र्यपभूषितः पंथे बालाभामादात्मपुत्रो लोभविवर्जितः त्रि
कालदर्शी चाहस्पालि निगतिबलान्वितः दयालुः सततं योगी वदान्यः सर्वशास्त्रवित् तस्य प्रभावतो राज्यं काश्मीरे नृप भुंजते कश्मीर
भूमिपालानां नायः स्याद्शुभचिंतकः दिगंतरोयभूपालस्ताहिरालेनि हंति तं काश्मीरपार्श्वतीतत्रराजा तिर्यादशराजहंसतत्तस्य पौ
त्रपस्याभीत्लोचनत्रीर्याः नास्य शत्रुरभूत्कश्चिन्नचासोकस्यचिद्रिपुः देवीसम्प्राप्य परलोकं नृपसेवन्यवारयत ताहिरालकुलोस्या नान
हिगद्दातिपो नृपः सोवंश्यसम्पदः स्वसादददास्य कृजलांजलिं हित्वाकाश्यपभामशगिरवादस्थितामसौ गृहाणराज्यं कश्मीरषि
तिं नवात्वमन्यत शाहमेरः सुत्रायो तितवात्य तनयं जधीः स विसृज्य तया पश्मादात्मापुत्र इति श्रुतिः ॥ इति ताहिरालवंशवर्णनो नाम स
प्तमपक्लृत्ताह्नाराजतरंगिणी ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ राज्यं नाजोकस्वानाय दत्वा देलतचक्रकः स्वयं मन्न भुंजे देशनिर्दशेन यशोषत अर्को
पितोन्तस्थलोकेननवेतस्मिन्नाधिपे स्यते स्मजनोनित्यं पिशेरणामशाविवनाजोवशाहेतत्राग्रहीतेनिर्वेबुजनाः उदत्रा द्विगंते

सूर्यैप्रातः पश्चात्करात्व मिलितेष्वप्यमीषु परस्परविरोधिषु पुनर्ग्रामविभागेन शनैर्वैरमजायत एदौरणाद्योलोकाभेजोहेदासेवकाः
चक्रजातिविरोधेन सदाशिवपुरे वसन् वितस्तातीरमाश्रित्य समुद्रामठवासिनः पुपुधुर्दहनास्त्राणचक्रादौ लुतकादयः मासमेकं क्रूते
पुरे दहनात्स्वशरादिभि दोलुतचक्रालोकेन विजयो विहितस्तदा १०० अत्रांतरे सद्दोमायः पातिशाहोभवद्भुवि नमत्समस्तभूपा
लमौलिघृष्टपदांबुजः तेन निर्वापितो राज्ञा ---------- ------------ नदीशिथ्रदवानलः ---------------
---- --भुजंदोमायनामस्य --- गतिसमदौप्यतः संदेशांदुर्गमंश्रित्वास्थातव्यमितिचिंतयत् किंतु नेष्यामि कश्मीरदेशं पर्वतदुर्गमं
तत्रस्थितं न बाधेत महोमायमहीपतिः इत्युक्त्वा चलितस्तस्मिन् भुजदोमायभूपतौ कश्मीरैः सह संग्रामो बभूव नगमस्तके ततः काश्मीर
लोकेन पर्वतोपरिवासिना भुजदोमायभूपस्य निहितं सर्वसैनिकं भूपस्तु नृपतिशम्सुतात्तिकश्मीरमंडलं नाजोकनृपतो सासाहि
नदाहः सर्वतोभवत् हिमीयमहोरात्रैः श्मेसुमत्तपालेजने वभूव धरागीकंपोमाप्यितानेकमानवः भूमिरंध्रेषु जातेषु मज्जेपनपदे पदे पथि

राज०
१९८
196

संचरतो मार्गे: पंथानां विस्मृतो भवेत् भूमिं प्रगतेते गेहाद्बो निर्गमनोत्सुकाः उपपोष्यादं नभिस्थाजनाः मातर्विनिर्येयुः वितस्तातोयप
तिताऽऽद्रात्काष्ठमयात्तदा गृहकोणेषु तीतेषु पतद्धामिर्ययुर्जनाः हर्म्येन प्रहासेन पुरं दूरवर्तिनः नदीमुल्लंघ्य भूकंपेप्युक्तमोधापि
दृश्यते क्वचिद्धा तातेति क्वचिदपि च हा मातरिति वा क्वचिद्धा मित्रेति क्वचिदपि च दाराभ्रातरिति वा तदा तत्र त्यानां करुणारुदितं द
ध्वंसनिनादं निशम्याभूदुन्नमतिदुःखमिवातीव हृदयं निर्घातध्वानभीमेन भूमिदलनगतो तारकाणां समूह कल्लोलालोलतुंबीतुंबी
फलवद्विरतं चंचले भूमिखंडे पुत्रे मित्रे कलत्रे सुजनहृदयपद्मजाते जनानां भूकंपातंकशंकाप्रचलितमनसां त्वं दृष्टमासीत्तेषा
विजयेश्वरमातोऽवराहस्य संत्रवासिनां पुरपतीर्थप्रभावेन भूकंपान्नाभावजय पुनःपुनः प्रतिदिनं भूमिकंपभवतीति उवास सकलो
लोकः पटमंडपपंक्तिषु पातवृक्षविध्वकालेतिनिवृत्तसकलजने राससकलंदर्पासमग्रदोलुतचक्राकः निरुध्य जलसंचारखेला
लागनभूमिषु विदधे निजामास्थानं समस्यसेत्रचिकीर्षया राताहृष्णोकतेकार्यैकडंबेतानचोदिताः गृहे दोलत चक्रा समपतानिति:

राज
१९८

सशिलानिशि अदृष्टदेवतासिमशिलावर्षेणसंकुले राजद्वारे निशीथिन्यामभवद्विस्मयावहं ईदृशं प्रत्यक्षं केन कृतं पाषाणवर्षे
णं इत्थं परस्परं लोकः कथयामास विस्मितः तत्र मूलाभिधग्रामे सम्यग्ज्ञानपरायणः अभिमन्युरिति ख्यातः साधुरासीन्महातपाः
एकदा गृहे गत्वा साधुं दोलुतचक्रकः उवाच निर्भयं माज्यं कथं राज्यं भविष्यति इत्युक्ते तेन सोवादीन्निवारय मदाज्ञया वार्षिकं त्रा
णाकरे तेन सिद्धिर्भविष्यति इत्यभिनिवेदिते तेन साधुना म्लेच्छसत्तमः उवाच वचनं सम्यक् शृणु वचो मदा मुने तत्र मूलाभिधग्राम
मं पाययिष्यामि तेधुना विषदंडकं यम्लेच्छो वारयामि त्वदाज्ञया इत्थं दोलतचक्रेण वचने कथिते सति अभिमन्युर्बभूवासौ रोषव्याकु
लमानसः तेनाशुस्वाणाकारे पदे नैव निवारितः साधुर्दोलुतचक्रेण तशशापरोषसंयुतः समुद्रमध्यमासाद्य चन्द्रांकोते पतिष्यतः इ
ति शापमनष्टश्रीर्ययौ दोलुतचक्रकः मासमेकं कृते राज्ये हमेभाभिधभूभृता जयाहतस्तदैलोमाह्वाजेरवान् ततः सर्वे तस्य तापाग्नि
दग्धेषु सिक्ताः स्त्रीनयनाम्बुभिः गृहेषु वैरिणां नित्यमनुष्यतेतराम् कुराः हृदयाद्ववनारीणामस्तुवर्षाकुलेष्वपि ज्वलनस्पृष्टोगेहे

प्रवयस्त्वत्तापदवानलः अथ दिग्दाहमूकं या नम्रमीस्यपृथिवीमता एषावाकस्मिदंस्माद्भृंगोत्ता का गता नापराः देशेस्मिंस्तवसंभविष्यति म
दं धाहं समं हं यमोसंयामेषपिनिः सरिष्यतिमदोवगाचर्ताकापगा लोकानामचरिष्यतिमतिपदद्दुर्भिंसपीडा प्रवात स्मा च्चारु विचारगो
नेधरांसीमूपालस्मोः पालय अथापपोस्वसेनाभिमे जेदैदरसे वकः कामदेरनामासौ भूपो देशजिगीषया निश्चिंतता दृशी वातांग
जशाहिविनिर्ययौ तुरंगमखुराहृष्टचूर्णीकृतमदधिरः ममृणाश्रितम्भूपालो देशराजविराभिधे पदातिमार्गलोकानास मराय
समाद्दिशत् राजविराभिधे देशे मिलितेराजकाहवे भीतिवभूवलोकानां हि राजा नाम शंकितो रणो विलोकयत्सर्वा सा पत्तीनां गति
चातुरी वभूव वा पुवत्कपोसीति चंचलमानसः कारभद्दारं दृष्ट्वाथ कार्मीरणाखेषे संक्रुद्धो कारव द्दरः पत्ति लोकं विलोकना
न् अंधकाररखमातः सा प्रसादात्तादर्शनात् तस्मिन्पलायिते देशान्निर्ववौ सकलो जनः सर्वे विनिर्गते देहान्क्रौ ढुवामिवुतनत्व
सो तदा स्पवदधेतेजः कीर्तिजेत्वा खमेदिनी विससार प्रतापश्च ग्रीष्मकालेरवेरिव अत्रांतरे महाराष्ट्रजेरीकृतमानमः हतचक्रादयो

लोकाश्चसंकोद्वेनगरांतरं महाशिवपुरे दुर्गं कृत्वातिष्ठत्सुर्वैरिषु हि दामठांतिकेतस्थो भूपो युद्धचिकीर्षया युद्धेस्मिन्हाटकेस्वामिसदा।
शिवपुरस्थयोः वितस्तासेनयोर्मध्येवारपतीवसावभौ नदीमुल्लंघ्य भूपालो युद्धं कृत्वा महारं मितानदीप्रवाहेषु दधे चक्रामभारय।
त गते वक्रविधे कालेनोस्मी चक्रापचोदितः आयेयोमुग्नुलुस्वामी श्रीकश्मीरजिगीषया शाद भद्वोलमालीस च चालनिजवर्त्मना।
वभूव समरे तत्र यवनाविगतासवः यमस्तुतापरकोपव्याजनाधिगतासवः आनीतैः समरस्थानान्नृपालो नगरांतरे गदमुरुकयामा
समृतमानवमत्तैकेः एकदा सप्तवर्षस्य वालस्यो न्मुस्मतः फलं कृपां विहाय भूपालः कोपि चिच्छेद तत्ताग चौरमुस्मतिकस्मिंश्चिन्नी।
नान्यग्रामनिवासिनो वलाज्जुहार भूपालः स्वर्णमुद्राशतद्वयं मातुलसंजिघांसतेयोवनस्यमतापिनं सा राजघानभूपालः स सुतेदेद
राभिधं निहते स्वसुते तेन योवनस्य दुरात्मना दत्तः पुत्रोप्यनेनेति र्हहाकारो महानभूत अष्टादशाभवंस्तस्य युवराजस्य मंत्रिणः सुता
जघानभूपालः उन्मत्त इवापरस्तः एकदा कुष्टरोगेणावद्धलेन महीपतिः वमृवविगतच्छायो यत्क्षणेनैवच द्रुमाः कांडः कीटहतादे दृश्य

शोणितनिर्गमः नरकेयानिचिह्नानितान्यासंस्तस्यजीवतः कीटोजघासमांसानिपीत्वातत्पूयशोणिते नरकादधिकपीडावभूवैतत
स्यजीवतः हातातमित्रहापुत्रममकष्टमुपस्थितं इतिक्रंदितमाकर्ण्यकोनाभूद्दीनमानसः इतिस्पृष्टमहात्कुष्ठनिपीडितकलेवर
स्यदुःसंसारलोभेनप्राणास्तत्याजभूपतिः मृतस्यतस्यभूपस्यभ्रातादासेनखानकः निखन्यभूतलेसम्यग्निर्ममृतसंस्कृति अकस्मा
ज्वालितत्तृणज्वालनरकाग्निना धूमेनोत्पततातुर्वदिक्षिप्ताजनस्ततानि निःश्वासइवकालेनपीड्यमानस्यभूभृतः उत्तस्थौसर्वतो।
धूमः सर्वलोकविलोकितः रात्रौतस्मात्तलंगत्वापीड्यमानस्यभूभृतः शुश्रावसकलोलोकोयमकिंकरताडनं तेनोभयादृष्टावीजितादृशंफल
मप्यतेफल इत्यपारसंसारलोकोवदतिस्मसविस्मयः वर्षद्वयान्तरेकृत्वाराज्यंपापमलीमसम् कुष्ठरोगविशीर्णांगोगाजिशाहिर्मृतासतः हा
कष्टंतेनभूपेनकृत्वापापमहर्निशं अल्पकालमसंयोगेननाशितावद्रवत्सराः सर्यातिनृपतेस्तस्मात्श्रीमताविवतोयदः सदामत्यार्थि
दानेनलक्ष्मीस्तेनवशीकृता तदामत्यार्थिदानेनकीर्तिर्दूरतांगता चित्रंक्रीडेसदृक्तातामिभूपः पीतनवासवः सुरवंतमदृशास्वर्गेसच

कारनरासवः तद्रूढेगुणाबद्धेबलक्ष्मीरासीदनन्यगा तांविलोक्यतथाभूतांकीर्तिर्भीत्येवसाचलत तदीयगुणदमाश्रित्यप्राप्तसर्वेमनोरथः
याचकोनाभवत्कोपितोदानेनदायपाचकः समंतयस्यपादाब्जसमस्तन्यस्तमस्तकः अवापपरमालक्ष्मीलोकःशोकविवर्जितःतस्मिनरास
तिकश्मीरदेशान्नियविशेषतः अभूत्पुष्पफलोत्पत्तिपरिपूर्णावसुधरा दुर्भिक्षचौरराजभ्योभयेतेननिवारिते अमंत्तस्वर्गसदृशंलोकःक
श्मीरमंडले यदायदातेनकृतोविचारआसीन्नचौरस्ततराप्रचारः अभून्नदानावसरेविकारस्ततोभवत्तस्ययशःप्रकारः रत्नेनज्ञ
मानेनाभात्मंत्रीतस्यमहीभृतः सनिर्गतमहीपालेचस्कंदनगरंस्थाणात येनापराधःकृतस्तत्मातिवेशकानराजामुमोच मत्वा
हंशतशोलोकाजघान स्वल्पापराधेधिकंदंडंकृतवान् एकस्यग्रामस्यापराधेसतिवहूंस्तमान्मुमोष सुपात्रेकिमपिनददौकुपा
त्रेषुसमर्पयत स्वमेवकंजेतनामानमादिदेश मत्पुत्रोहन्यतां सतेदवशाद्राजपुत्रेनजघाना ततोराजपुत्रदेलाचरवानाजघा
नलोकास्तमप्रुःहापापराजनपरलोकेकागतिस्तवभविष्यति स्वसुतस्यापिकृपानजाता तत्स्वकानपराधरहितान्किमवधीःतदी

राज०
२०१
201

येसैन्यमागत्य नाशयामास तत्तां होसैन नृपतिः प्राप्तं धकारमिवांशुमान् सुखं बहुविधं तेन कृतं नित्यं महीभुजा सरस्वती विधाने
न प्रजास्संजातविस्मयाः विरोधे कृतदीनां वैरं संसक्तचेतसां मद्यद्यूतरतानां कारीणां च कर्षणपनानि सः निर्गतानो मदाजैतु भूपसंप्रा
प्पर्वते एकदा शारिकाख्याने मिलिते सकले जने वसंतदिवसे राजा समचकार महोत्सवं क्रीडां कुं मागत्य कपूरचंदनाद्यनुलेपनैः राजसक
लो लोको वसंतदिवसं तदा विहितो नृत्यत्तदुर्लेख्यमेदाश्च भूपतिः निजसेवकलोकाय गजवाजिधनं ददौ भूपः श्रीपंचमी तत्र दिव
से पृथिवीपतिः दद्दशं मिलितं लोकं ज्येष्ठरुद्राख्यपर्वते कश्चित्कांतां तां प्रति कृत्वा रुचिं मज्जति जिघ्रति स्म सौवर्णं पुष्पं हृष्टो दर्शितसम
येव्याकुलः कश्चिदासीत् पीत्वा कश्चिन्मधु समभवत्तुष्यस्तभूषितांगः श्रीपंचम्यामिति कृत्वा तु सुखं निर्वभौ सर्वलोकः वैराग
नानानवं वसुंदरीणां विलोकमानाः सा हृष्टुन्नगीत ददौ समस्तां धनवानं नानावस्त्रं गोदुग्धं पंक्तिं सिराजा अप्यापत्यादोषास्य
मद्यद्यूतमहीभृतः कालेनकदाचन द्रप्स विमलस्य पानेन भ्रांतः होसैन पीतां शोयमेतामपस्मार तन्दुणा दुर्विचारांधकार मोजनो

राज०
२०१

भीत्याकुलोभवत् होमेनपृथिवीपालोराज्यंसंस्थाप्यसोदरे अतःकलादिवःस्वर्गेयपोदानसमार्जितं संप्रवर्षेषुवीतेष्वपुनिसे
मुखमेपपुसः कीदृशस्वर्गसत्तीतिदर्शनार्थं पयपाविव विमानितापिद्रविणव्ययेन संदेहप्राप्तापसितिपस्यलक्ष्मीः आराधिता
पिमसमंधेनेनकीर्तिः कथंतिष्ठतिलोकमध्ये आलेखानाश्रितराज्यंतुतुषुः सकलाः प्रजाः उदयाद्रिंगतेसूर्येप्रातःकमलिनीय
था कश्मीरदेशमालोक्य सम्यग्भूपालपालितं नन्देदमुखितोलोकः स्वर्गदेश्येदर्शनापितं विचारोविहितस्तेनदुर्जनाविलयंययुः
उलूकाश्चपूर्वाद्रिमप्राप्तेदिवसेश्वरे तस्मिन्नवसरे चौरागुप्ता आसन्भयाकुलाः मध्याह्नकाले संप्राप्तेविलम्बमाश्वासवः प्रत्य
र्थिभ्योददौदानं सहासमिति संयुतः चकारसफलान्नित्यंमार्गणान्निर्गतांस्तदा पृथ्व्यांवेषांदयांचक्रे भीतानांधरणीपतिः अतःस
लोदयांचक्रे प्रजाः संजातकौतुकाः अकस्मादरुणीभूता प्रदिशाप्युखं भाविदुर्भिक्षसंसारादेकालाननोपमे उत्पातलक्षणो
पेताचकंपेचवसुंधरा दुर्भिक्षसंभारादद्रनादस्मर्प्येवसामवत् मार्गमार्गेनदातव्यपुरुच्छनाःशावपक्वापदुर्भिक्षकालमभ्युस

पमसूपदाइवः सुवर्णांरजनीदीनांनाभूत्तेत्रप्रयोजनं किंचिन्मात्रेसदुष्प्रापे चिंतारत्नमिवाभवत् कश्चिच्चविन्नाभर्त्ता रंगरहिता
स्नेहवर्जिता जघासभोजनं गूढं पुत्रेह्येरनिवारिते बुभुक्षास्तदितपुत्रेकान्यथापिहताप्येना चकारभोजनेनारीप्राणोत्सर्जतिभ
र्त्तरि एकदावद्धभिल्लोके राजद्वारिमृतेगजे अहंपूर्विकयालोभान्मांसंनीतंपृथक् पृथक् एकदाकेदुकारेण हत्वानीपितवाल
के पक्वाभक्ष्यप्रसंगेनविक्रीतिमानुषामिषं विहायस्वगृहंलोकाः पुत्रदारसमन्विते देशांतरंतदाजग्मुः प्राणत्राणसमुत्सुकाः त
स्मिन्नवसरेवायुर्वभूवोत्पाटितद्रुमाः कल्पांतकालसंहारभीतलोकविचारितः वायुनोत्थापितोधूलिराशीवलितभास्करोमथा
कोसमयः सासादधरात्रइवाभवत् वायोर्वलतिचाकस्मात्तदाग्निर्वनोत्थितः अग्निर्जज्वालसंपूर्णंत्रिविष्टमिवदिदृक्षयावित
स्तातिरमुल्लंघ्यसमुद्रामठसंपुंत ददाहनगरंसर्ववायुवेगानुगोनलः ज्वलंतीनगरीजैवितस्ताजलविवर्जिता जलांतर्देहचेपवरा
हनिर्वाणाद निर्वाणादतवे धूमेनोत्माविताव्योम्नितारकापिहिताअपि अनेकाग्रजनूपणवमस्तुर्दिगुणाइव धूमेनपिहितास्तारात्त

त्रेयामनिताव्यु: ज्वलंतं वह्निमालोक्य भयेनेव पलायिता नववर्षाजिता भोगो न भुक्त्वा स धरणीपतिः दुर्भिक्षपीडया विज्ञप्तिकावु
मिवयपोदिवं तस्मिन्नपोतान्निदिवं नरेन्द्रो राज्यं गृहीतिचतदीयपुत्रे अयशालखानोपिचकारकोपपित अमरतसमहीभृतोपि मदा
पित्रियपेतभ्रातागृह्णातितत्पदं इत्यं कुलक्रमोस्माकं कथं राज्यं समइच्छति इत्युक्त्वा मदिनेहूतेते नाह्वालाभिधेनुतत पुढंपोतोभ
शादस्य सेवकोपरपुरभवत् अह्लालखानको पुष्ट्वा हत्वा रिसेनिकं उतमूदलेनेव दिवं ययौ भ्रातृदिहसया यासो भूपतीरा
ज्यंगृहीत्वा सदैव धने माकना: कण्णमाधातमुरवानि वस्मारयन्निव अयसर्वमहायोगदुर्विवेकेन चोदितः तस्य सोनामस्वानो गाहूरपु
पुहविकीर्षयामस सदखानना माभूद्यो सोभक्ष्मापसेवकः पृथुधसदूतेनेषतदादिह्लामठानिकं महानीलरजोराशिमधावविमूर्छिता
:जगज्जे दहनास्त्रस्य ज्वालाविलुप्ततास्व निःशोभा अभवन्लोकास्तेजसमल्लदखानेन के अस्त दिनकरस्य तेसा यं पप्राकरा इव चंल
तः साधिनोमास्वान्वितस्त्वा जलविविता: विशांतइवपातालतत्परामवर्णकाया मासद्वयसमसाधुस्यभोगन्भुक्त्वासभूपति जगामसव

ए.म.० २०३

२०३

शालोकानोप्य मार्गपर्वतदुर्गमं राज्यमोमाररवानेन श्रितेयोसोभ भूपतिः चचालोदयतिप्रातः सूर्य्यचंद्र इवाग्रुगः समस्तक्ष्पिवी
पालजयलालः दीन भूपतेः चाणाशराणीकर्तुं पयोयोसोभ भूपतिः मोमाररवान लोकस्पर्शनेवैरमजायत परस्माद्विमुखेन वनस्य वह
वानलः सपादसप्तमासस्यमुपविश्यत्वाभूपतिः उवासदेवतागारशत्रुलोकाभिरक्षितः मोमाररवानं निर्निर्जित्य चक्रे हृदरकादयः
राज्येनिवेशयामास श्रीमल्लकारचक्रके तस्मिन्मल्लकारभूपाले भूमिशासतिसर्वतः वभूवापद्रवानित्य सिंहल्पायामवासिना राजेया
यः प्रतिग्रामेण दह्याराद्विनिर्गतः निहतस्समसिंहेन पिशाचेनेवभसत्ता जयलालदीन भूपाल पाददर्शन हर्षितः आयय्यौ वत्सरेया
ते श्रीमान्योसोभ भूपतिः श्रीमत्खण्पपुरग्रामं वितस्ताजलदुर्गदुर्गमं शिश्रियेसमहीपाल उदयाद्रिमिवांशुमान् तदालकारभूपा
लोनिर्ययौनगरान्तरात अनेकलोकसंयुक्तः सिंहोनगमुखादिव ज्ञात्वाखण्पपुरग्रामं वितस्ताजलदुर्गमं यदौ दरकोसावन्यमा
र्गाणामत्वर ज्ञात्वायोसोभ भूपालस्तत्रद्विपुविवेष्टितं वितस्ताजलमुल्लंघ्यपुयुधे करेणासः विधायतुमुलंयुद्धं सर्वेषामभयावा

ए.मु.० २०३

दृं मे श्रीलक्ष्मकामदेवस्य समाराद्ध्वा लभेरकः नेपाल क्षमभूपाले मिलितौ निजसैनिकैः अवर्धत स भूपालो नन्दैरिव महार्णवः लक्ष्मकामदे
वपादपर्मा शाश्रियत सम्भ्रान्तरमुसोपि निर्भेत्वमकरोत्तराणात ज्ञात्वा देशणात ज्ञात्वा हेदरा च क्ष्मौ सौपोसा भन्पृषच षितं शिशिरपे जाग
लेदेशं पुनपुद विकीर्षया पुदृयो सोभ भूपालचक्रो देदारा चक्राकः सकोशा सुसुभि हीनो भास्कारस्य वचन्द्रमाः गणाम चलितत्तस्मिन
देशायां सोभ भूपतिः अंधकारागते दूपद्माकरमिवालगुः वद्धे हगुणाव हव लक्ष्मीरासीदननगा गुणाष्केनते षपितस्माराद्धः सएव
रोषः भूकटस्तदाभूत पच्चवलाग सेततेनल क्ष्मीः स्थिराप कीर्तिर्विदिता भू दूरं चद्र मागुणिवैरीति प्रसिद्ध परमो गतः समान्यमो
पः कथ तस्य नृपा गुणावधुना दृ भेभरवान प्रमुखेषुतेषु रूद्रेषु यासोभम हीधोणानि रूपस्व स्टैषि विशेषतो पात्र कपमीर देशावि
दितोविचारः जयस्थाल दीनभूपाल संवनायं कृतो धर्मः यकाभराजपुत्रोपि प्रदिष्टः तेन भूभृतः उपायनेषु दृष्ट्या को भनिर्दितेष
पि कश्मीरविजयोत्कोण सम्ब भूखमहीभृतः जयस्थाल दीन भूपेन कश्मीरविजयार्थिना कृता ज्ञा भगवदासप्रमुखानां महीभृतां

तद्विज्ञाय मयाकोभ त्यक्त्वा भूपाल मे वनं मत्वाय योत्स्यका समीरदेशं मार्गो दत्तं सितः पितं रत्वे समागत्य याकोभो वद दत्य थपः भग
वन्मगवृदामः प्रदित स्तेन भूभृता महतोपासम पेस्यमदृत्वयाति निष्फलं पर्वत मदृशाकारं कुतमेस्वं सम्माजेरं दृतिकोसरी दृति
निश्चित्य सर्वे ते निर्गमाय जयार्थिनः आज्ञाविदर्धिरे सर्वे पर्वतीयदद्दुः स्ववशान्नि निर्गतेमहीपाले सज्जीभूते पंशुनिके वैजयंत्स्यत्त
दारे गुर्वा मनी कृतमूढ हाः स्वराद्वृत्तौ येभाश्रितस्सौ यो सौभ भूपतिः तदीय मंत्रिणो प्यग्रे पपुर्युं हृचिकीर्षया उवाच सचिवान् भूपोन
पुढं कोनु मदृप ज्यलालदीन पादाब्ज सेवनाथा श्रयामहे कथं मनोरजे प्रतुशाक्ति नीचस्य जायते नमसीरस्य वेगो स्ति पर्वतो
ने समः श्रुत्वेति सचिवाः सर्वे तमूचुः पृथिवीपतिं कथमेतादृशी बुद्धिर्भवतामपि जायते अकृतगुरुसहायकाः सिद्धिं न गच्छति साधकोम
जतिनसुरवं रोगी वैद्य प्रयोगवियोगितः अगणितमहायत्नं देतीन विंदति चातुरी सचिववचनं दूर्षीराजा नयातिसुखैभवं निशम्येति स
भूपालः सचिवांस्तानवोचत दृष्टं सैन्यं न पुष्पाभिर्ज्यलालदीन भूपतेः प्राचीमथ शचीपतिः सम जेत श्री दक्षिणाशा यमः पानीयाधिपति

श्चपश्चिमदिशांविनेशप्रवोऽत्र । एतेकेवलादिक्पतित्वविभवसंबंधाकथंकुर्वंतेजीयात्सर्वदिग्गीश्वरोनरपतिर्ज्यल्लालदीनाभिधः नाकव
रस्तिमः कश्चिद्दाताभूत्रभविष्यति दानंसमर्पितंयेनपंडितेषुपिविरिषु कर्णः सुवर्णदानेनवाबलिः समस्तवस्तुदानेनयशः प्राप्नोतिभू
पति विनीचेन्नरवाहनोभवतितत्काम्याप्यमुत्रावंचचंद्रश्वेतत्वलुनिर्मलः प्रतिदिनंदोषः कलंकाभिधः तेजस्वीयःरविर्किरूटतत
मोधूमः सदादूषकोराज्ञादानयशः प्रतापनिकरैस्तेमुनाथः कृताः इत्थंज्यल्लालदीनस्यसंवादवाक्यंतुस्वरयोमोभ्रनृपतोसमस्त
त्कार्यनिर्णयं जागशिवाऽऽदरमब्रुवन शत्रुपादस्यहायस्यजीविततस्मानिष्फले समस्तपुरुषोधन्योयोहृष्टरिपुणासह भववुत्तःस
तुद्रस्थाः कर्मेस्त्वत्कार्यनिर्णय जांगलदेशमाश्रित्ययोत्स्माभः प्रसदंवयं सहस्रकिरणोरविजेगतिसत्प्रतापोज्वलोगुहांतरग
तंतमोहरतिनोयथाजातुचित तथानरपतिः समोभवतिचक्रवर्तीकंपविनाशयितुमथनोविदितजांगलामादनं इत्थंनिशम्य
भूपालः सचिवोदीरितंवचः निर्णयपयन्निवाचवचनामृतशीकरैः भयमजतमहाकपमनपालयताधुना अहंज्यललदीनस्य

द्रोक्ष्यामिपरांवुजं अलंकारभूतोस्तियोभूपतीनामेरवेनन्नृपृथुरीये अदक्षोमतैस्तामिजल्लालदीनमहंकारएषोस्तिचित्तेमदीये
केरिष्यामःकथंवैरंश्रीचक्रवर्तिनासमं मयेवृत्तवाकृतेव्यासुखेदृशोभविष्यति नभूतोनभावीनवावर्तमानःकदाचिच्चकश्चिन्महीभृत्त
मान इतिप्रायशोनित्यशोवर्तमानःसदाजल्पतावर्ततेमेभिमानःपातिशाहिगुणाग्रोतुंकर्णौपंचचपलायते एतदातत्वमाकर्ण्यकर्णौपं
चपलायते त्रिधात्रालिखितोभालेलिपिंदारिद्र्यदूषितां पततिचरणेतस्यजनाःकर्तुमिच्छान्यथा मस्तकेभूषणाराज्ञोलक्ष्मीप्राप्तिमहो
धधे अस्तिपादरजस्तस्यदुर्लभमदतामपि मत्स्यसेदेवमादिसंध्यायेस्वचक्रवर्तिनःसासाभक्तिप्रभावेणहरंपातिविपत्तयः वेदान्तिनो

तभेदानमुखेकुराकांतेदृशान्मुरोशगनाथवान्मंदहर्षाव्यातिदिवसमयव्यानुलोम्लोकपालान् वेधेगाविंदशोवास्तदभिमुखकृतमोज
लीश्चापिमत्वासूर्यमत्स्यसदेवमाणमंतिमतिमान्ग्राहिजयल्लालदीनः अकबरनृपतेर्यैरेतिसैन्यकृष्णभिवृशाकाममनेनमहल्लेनय
मरतिजलधेर्यैःपातरंगोभवतिदिङ्भूपैर्निवारणानिरंथ मत्स्यसदेवमादिस्युमुल्कोपरिनिंदति काहानिस्तस्यदेवस्यजगतामुपकारिणः

इतिनिश्चित्यभूपालोज्यल्लालोदीनभूपतेः चातांशवाणीकंतुभगवद्दासमाश्रयत अष्टवर्षोश्रितान्तोमान्भुक्त्वापोसोभूपतिःज्यल्लाल
दीनभूपालसेवानार्थमपागमत गतेतस्मिन्महीपालेभगवद्दाससेनिदं पाकोभोनामतत्सुतः प्राज्यमपाप्यदीत संग्रामेपितसर्वेस्वमर्जितं
केपामेचिते दत्वापाकोभभूपालः संवेग्लोकानरंजयत चलितेभगवद्दासेपासोभनृपसंयुते वंमोपोकोभभूपालोमेघमुक्तेस्वांशुमान।
म्लेच्छशास्त्वविनिर्दिष्टमासेमतचतुष्टयं अन्योन्यमतवैरेणावभूवकलहागमः शंशाचक्रादयस्तस्यनृपस्यधृतमत्सराः सदाशिवपुर
दुर्गचक्रुर्युद्धचिकीर्षया अथपाकोभभूपस्यदिद्दामठसमीपतः वमलवनुमुलंयुद्धंशाशाचक्रेनतेनतत अलंमोशिरमल्लेकआलकादि
पुरस्कृतः पृथ्वोधशाशाचक्का सोपाकोभभूभृणामहः॥ शंशाचक्कोसततोगत्वामलकआलचोदितः जयाद्धजलमध्यस्थग्रामंसम्यपुराभिधं
उघ्याद्स्निकाः किरातानकेरणानाच्यधकारनिकांदहतिसोतेन संन्यंतथैवयमसादकरोत्कोशपाकोभएवहृतसमपकमोसतोन अलं
माशिरखानोसौपुद्धकृत्वापलायितः नगरांकंशाचक्कंतंसरुरोधमहीपतिः विजयेविहितेतेनपाकोभेनततंतरं मध्यदेशमहीपालान्

यंनिम्नमजायत मध्यदेशमहीपालज्यल्लालदिनभूपतेः कश्मीरविजयोत्कंठाभूयःसमपगजायत कोसमखानानामानं चक्रेदेहदरासेवि
तं प्रेरयामासभूपालः कश्मीरविजयेछ्या द्वाविंशानांतदासेनापतीनां निर्गमायसः चकाराज्ञांमहीपालः कश्मीरविजयोत्सुकः ते से
नापतयस्तस्यभूपतेराज्ञयासागात लाहोरनगरात्तस्मान्निर्जग्मुर्नूर्जितश्रियः कृपानिरुद्दकाश्मासन्येकशेषास्तदाक्रदाःसरुध्य
समतोयातास्तदासेनाप्रचारताः तत्ररजुःपताकाभिःपदमडपपक्तयः कश्मीरपर्वतालोकसमुत्तिसमुखदाइव उद्ययौसरजोराशि
स्तथासेनाप्रचारतः येननभसिसूर्यस्य राङ्गभीतिर्यथाभवत मार्गस्थानादधूलीनांयथासंख्यानाविद्यते तथासंख्यानसेनायाःपदा॥
तिगजस्यादिनां दिनैः कतिपयैःसेनादूराद्धमलिनीकृता चंद्रभागानदींप्राप्यकोरिटुकलामिव वस्त्रांकेननिर्जुस्तत्रपुष्पस्तोयंचनिर्म
लं तजलेदूषितालोकाःसुखंचक्रुर्यथेप्सितं स्नानंत्रस्तचलद्वाजिभीतिचेचलमानने चंद्रभागातटेदूरादुपहासकृतोभवत् स्नानमुक्ता
द्वजाद्यत्राप्यग्रेदत्तकोराणुकात अन्यदंतिकृतत्रासाज्जनोभीत्याकुलोभवत चंद्रभागासमुल्लंघ्यादिनैः स्वल्पतैरपि पर्वतस्यांतिकंप्रापस

नाकाश्मीरदेशगा पर्वतेषु पदादीनामारोहणावरोहणैः जानुगुल्फपदादीनामवसादो महानभूत क्वचित्तोयधारा क्वचिदपि जलं दुर्लभतरं
क्वचित्पंकेऽम्लानिः क्वचिदपि शिलाऽनभयं क्वचिच्छीतनिस्यं क्वचिदपि सदोत्माश्रुपतनं नगस्थानेषु प्याभवति यममार्गोपरद्व सुदृष्टिको
मलीभूततासु पर्वतभूमिषु नवाघासागरं जसुदं पवारणावाजिनः मध्यदेशीयलोकानां परपतां सर्वेषामपि स्थिति पृथ्वतां यामव स्मरणाच्चम
त्कोऽविमदानभूत तास्ताः सकरमूमयः स्वगमतां नीताः शिलापट्टकैस्तेतु जगज्जनाः किलभटैः भीतितदाम्पिताः लोकाः जगम
तिमकाशमकोन्मानुमनोयोऽद्भमे सेनापर्वतमस्तके समभवत्काल्यातकालापमा चक्रवर्तिप्रभावेन तत्सेनादर्शनेन च पर्वतीयजना।
आमन्त्र्य पार्श्वकितमानाम्नाः ग्रामानुपाप्तनीकृत्यमातुलुंगफलानि च पर्वतीयजनास्तत्र कासेमरवानमापपुः यद्ध्यामचरोपिमांस
शकलैः सरूप्य ते रवचोयद्दत्तोपहितापि वडिशेषं तस्योपि वायध्यते यद्वृद्ध्यमसमर्पणोन क्षितिभिदूरात्यश्रृंगीपतेन हृतेन वशीकृता जनपदा
कासेमनाम्नाधनैः हेदरचक्रनामाभूद्योक्तामेवैरतमरः मार्गं तद्दर्शनात्प्रैत तवानकासेममेसेनिके अत्रान्तरे सकाश्मीरमार्गरक्षणतत्परः।

वक्राममनायकोप्यासीद्याकोभयक्ति कालः वक्राममनायकोलोकेस्यपापिलावहिःस्वयं जगामकेवलतयाखानकासेमसैनिकं तस्यकासे
मखानोपि सर्वकार्यविचक्षणाः चकारबहूसंमानबृन्द्येरामगौर्धैनैः अथान्येरपियाकोभमवगणप्रसमर्पितं राज्यंहोसमखानस्यपंचा
निलगिरिस्थितैः कासेमखानमायातं देशांतरव्यवस्थितं मध्ये होसेनखानास्यराज्यं कृत्वाचुकोपसः अथयाकोभभूपालःप्रस्था
नं कृतवान्तपाणात होसेनखानेनिर्भत्स्यपंचानिलगिरिस्मति याकोभप्रहितैः सैन्यप्रभुमेवापराङ्मुखं साकंहोसनखानेनसंधिंचा
कृपहृष्ट्या श्रुत्वायाकोभभूपालोमिलितंनिजसैनिकं निंदांचपलचित्तानांसेवकानांसेवकानांचकारसः हंतिसंपन्नोविरक्तोविप
न्नोविद्विषंतिच सेवकाः सदिद्याशास्ततमानतुतस्कराः शेशच्छ्रियोमिधंधधान्येरमत्वादसयुतं मोचपित्वासयाकोभः कष्टवाटोतरं
ययौ याकोभभूपमधिकम्यनिरंतवीर्यंतसेवकानविदधुर्वेदुःपांनेसेवाम चिंतामणिंलुंठितदूस्ततत्वाभिघातैः स्वेलंतिवानरगणागुं
लिकाक्रमेण याकोभेचलितेसैन्यविसमसारपृथक्पृथक् हारसमेत्रहृदयेप्छित्रमौक्तिकविद्रुतंययौ कष्टवाटोंतोके चिन्नगरवासि

नैविद्यतेयस्मनांगारोयस्यदर्पणे अथजल्लालदीनोसौश्रुत्वाकश्मीरजानगुणान् निर्ययौदर्शनार्थायलाहोरनगरांततः ज्यल्ला
लदीनभूपालःकाश्मीरनगरांतरं आषाढशुक्लपंचम्यामाससादसैनिकः आषाढशुक्लसप्तम्यामाशीर्वादपरायणान् पुंडोषस्वांदा
नेनभूपोब्राह्मणावालकान् ततोमांत्रोऽमाश्रित्यगोप्रदानानिभूपतिः मुक्तासुवर्णयुक्तानिब्राह्मणेभ्यःसमर्पयत द्राक्षाक्षोटफला
दिकंतथ्यालीवतान्वितं काश्मीरदेशमालोक्यतुतोषधरणीपति वितस्तातीरमाश्रित्यपश्यतोनगरस्थितिं ज्यल्लालदीनभूपस्यवभू
वातीवकौतुकं ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थंनानापुष्पोपशोभितं सरस्तीपश्यतस्तस्यचमत्कारोमहानभूत ज्यलालदीनपादत्रपवित्रीकृत
मस्तकः चरणेशरणीकेतुयाकोभोपिसमाययौ शरणार्थिनमायांतयाकोभंशरणागतं नानासिद्धमहीपालसेवकेकृतवन्नृपः द
शांतरंसमासाद्यचक्रवर्तिसमर्पितम् सुखंचकारयाकोभोमानसिद्धपदानतः ज्यलालदीनभूपालोदृष्ट्वाकाश्मीरमंडलं देशयोसा
भरवानायदत्वादेशांतरंययौ मेजेयोसाभरवानोसानृपसेवाविचक्षण देशेरसनिःशेषमादेशेनविशेषतःश्रीमज्जल्लालदीनेनमे

राज
२१३
213

जेयोल्लोभरोषतः विहितः काजिआलाख्यः काश्मीरेष्वधिकारवान् वार्षिके ठक्कितैस्तैर्नमेजेयोल्लोभसेवकः अधिकारविहीनास्ते गेहे
ग्राहग्राणिकाइव नदत्तं तनकौस्मचिन्नभुक्तं स्वयमेववा किंतुराशीकृतं धान्यं हत्वा सर्वाणिमिवारवुना लोको योल्लोभखानस्य काजिआले
नभर्त्सिताः बभूवुः सुधयाक्रान्तानि दीर्घनक्षात्रकाः धान्यराशीकृतं दृष्ट्वा काजि आलेनवधितं आघयावप्यकाश्मीरलोकस्तद्द्रा।
णेछया दुष्टेन काजिआलेन द्रविणेन व्ययीकृते अध्यमुग्मुललोकस्य विरोधो भूत्सारस्यं भ्रातायोल्लोभखानस्य मेजेयाद्रारकोकोरा
त संधिं काश्मीरलोकेन काजिआलि जिघांसया विधायविविधं युद्धं काजिआलाचलन्नदा पर्वताग्रेहाणादेश्च मृतस्वर्गं च सोग
मत् हसनेभिगनामाभूज्यलालदीनमेववा विधायस्मसामास्यजीवन्मस्यायापोयोचमः चित्तं विधाय कुटिलं पदेनेन विंतं सरासितं तु रिपुभि
ःखलु भसितं तत्र हासं कृतं कपमितिमकटम्स हासमस्तोकराहितं वदति स्म लोकः येन यत्संचिंतं विंतं वचपित्वा तत्कषावलान ततस्तं वनिजलो
केभ्यो मेजेयाद्रारकोददौ ज्यलालदीनभूपालाय पालपादसेवापराङ्मुखः जयादमेजेयाद्रारोराज्यं काश्मीरमंडले तदृष्ट्वा भाविसंमाम

राम०
२१३

भीतिश्च चलमानसाः ततः समस्तकाश्मीरा हाहेति जगदुर्जनाः इत्थं निशम्य चरितं पवनस्य तस्य सज्य ह्यालदीनन्नृपतिः सहसाजगाम रो
षेणारूढकरटंकंकरकं विमार्य चूर्णीचकार च सपर्वतदुर्गमार्गम् ततोऽप्यलालदीनेन बहुलोकसमन्वितः श्रीमच्छिरवफोदाख्यः प्रहि
तस्तजिगीषया सक्रोद्धस्ततो हस्तिगजपर्वतमस्तके उदयाद्रिमिव प्राप्तः सा साम्रास्कोसारथिः तस्मिन्नवसरे मेजयाक्षो निजसेव
कैः प्राप्य प्रापुरमामं निहतो द्रोहकर्मणा हतं तं पतितं दृष्ट्वा जंबुकस्याशितामिषं स्वामिद्रोहीति पृत्कृत्य सहसा जगदुर्जनाः आयातए
षभगवान्निहतचक्रवर्तीपूजाध्येनकविधिना च सपापविधेया इत्याकलय्य सउपापनभक्तिपाजारकोरचितवान्निजजीवितेन मेजोयाक्षार
के तस्मिन्निहते निजसेवकैः ततः शिरवफोदाख्यः सप्तापनगरांतरं सासाच्छिरवफोदेनरक्षिते नगरांतरे चोराणां नाभवन्मार्गे उलू
कानामिवोषसि ततोऽप्यह्लादीनोमोद्रष्टुं काश्मीरमंडलं आययौ कुंकुमासारफलपुष्पोपशोभितं कचिद्दर्शनकांक्षिणीं प्रियस
खीं सदर्शयन्तीं नृपं ध्याभूदपरा च भूपतिरथ हृष्टो मयेत्यब्रवीत कचिद्गुह्यपयोधरा समुचलत्सेतन जंयंतीशिशुमिस्यं भूपविलोकनेस

२१५

मभवैत्योरांगनानोत्वरा ततः काश्मीरलोकेनक्ते भूपतिदर्शने सद्यः अतिग्रहंनिरंभावर्ततमहोत्सवः पुराचक्कन्तुलोसत्रैभूपेजोतिविरो
धतः ब्रह्मणोभ्यस्तदादंडोगरद्दातः किलवार्षिकः योरस्तनिजांजातिंकुलशीलसमन्वितः सदंदोवार्षिकोराज्ञेकरंप्रतिग्रहेद्विजः ब्रह्मपुत्रो
पवीतस्मरस्नाणायसमर्पितः मत्यंवेब्राह्मणोराज्ञोचत्वारिंशत्पणाः कारः उत्तमोब्राह्मणोदेशतमाजम्लेछदूषितं तत्याजमध्यमोलज्य
लालदीनभूपतिः चक्रवंशक्रमजानितमाजवाधमः म्लेछमेघस्थितेतस्मिन्नेधकारितदिग्मुखे विप्रांदेशांतरंजग्मुर्मुराल्लारवमानं
से तादृशान्ब्राह्मणाञ्ज्ञात्वाज्वलालदीनभूपतिः चक्रवंशक्रमायातंविप्रदंडंन्यवारयत काश्मीरदेशविप्राणांयोयः पूजांकरिष्यति
तस्मैतस्मैप्रदास्यामितत्तांपारितोषिकं काश्मीरदेशविप्रेभ्योवार्षिकंयोग्रहीष्यति अचिरात्तस्यभूपालोगदमुत्सादयिष्यति इत्या
दिशनोभूपसद्दतवार्षिकसाधमः अपीर्वादपराःयास्तन्ब्राह्मणाब्रह्मवादिनः साशाज्यलालदीनोयंजीयाद्वर्षशतावधि योसौकेब्र
षिकेदंडंवारयामासभूपतिः चक्रवंशप्रभूतोदिभूपतीनांमहात्मया निसंधेनुमहसरसमत्युासीदवारितः म्लेछांधकारविध्वस्ता।

मित्रदर्शनवर्जिताः ब्राह्मणा अन्वतंप्यत रात्रौ पद्माकरा इव देशेस्मिन्म्लेच्छराज्ये ग्रामेशो पिता पोषकत्वेन यः नाथभुज्जो ब्राह्मणाः सर्वे दग्धा
रणे मृगा इव क्वचिद्वासः क्वचिद्धासः क्वचित्त्रासः क्वचिच्चैव निर्भर्त्सनं जंबुकस्येव विप्रस्याप्यभिक्षेचैरतोभवत् ज्यपलालदीन भूपालानि
त्यसेवनतत्परः बभूव रामदासाख्यो विप्राणामुपकारकः तादृशान्ब्राह्मणान्दृष्ट्वा रामदासो महामनाः वितीर्णस्वर्णदुर्वर्णो बभौ कर्णाद
पिपरः यद्दर्पीतिमतं मघदत्तातिमेघत तर्जितेन सविकम्पता एतदेव दानसदैव ददतो न बभूव तस्य श्रीरामदासनृपते हृदयोर्भमसः
मांदान्तर्मददाता भवसि गुणागेणोः कर्णोकर्णापि धेर्हिबीश जीमूतवाहनलपि भवति न वाकिं बलेत्वलीपान् सर्वे चावेद्मि नित्यकि
मुत वपश सावि क्रमादित्यकसं दानं सम्यग्विधाने वितरति चतुरं रामदासः सदासः ॥ अथ भरसेवकेन रामदासेन ब्राह्मणागर्हस्पति
रजतमुद्राशतं सुवर्णमुद्रासहितं समर्पितं रजतमुद्रापंचाशत्सहस्राणि रामदासेन ब्राह्मणानां दारिद्र्यदूषितां परिकल्पितानि पावेदंतर
मदानदानयो रामदासजगतीसुरद्रुम अन्यदीप भवदीयदानधात्तवदंतरमिति प्रतीयते निवेदयामी वेचतस्मै ब्राह्मणा वसलवाहिनः गहं

प्रत्याययुः सर्वे पण्डितानिर्मलाद्यः अमेध्यान्यपि सर्वे तेभ्यो ह्लादनिर्मलाद्यः संमानिता नारेदेशाच्च सामन्तवर्षेण । ग्रामाञ्ज्यपलालदीनोपि
रामदासनिवेदितान् विप्रान्निर्वापयामास च कारणिवंचद्रमाः यामेषु तेन दत्तेष्वपूर्वभोपण्डितमण्डले मेघवर्षे निदाघोग्निसंतप्तमिव चान ।
लं ज्यपल्लालदीनभूपालस्तदा सेवाविवशाः । अभूद्राजानकादिभ्यो भूमिदानविवेचने विपक्षगुणान्हित्वा स्वपक्षगुणवर्जितं पुपो
षभूमिदानेन सद्यातिस्तेद्भ्रमोदितः काश्मीरेषु यामदासवचनसुव्याचलस्फारितेभूदानामृतमुल्पितसुविमलं श्रीराजगेहावुधैः श्रा
द्धिसामिधाद्भुणासविबुधान्हावं चयित्वाकर्पनीतं दुर्जनवधूदैत्यसमहतं तत्प्रयत्नेन तां सा सज्यपलालदीनो लोकरूणामृतसागरः स्वा
णोदुर्वर्णदानेन भिक्षुलोकमपूपुरत् देशे यो सोभरवानायमप्यपुनरेव सः ज्यपलालदीनभूपालो देशान्तरमभ्यागमत् देशे यो सोभरवाने
नाश्रिते तेनिर्वेवुजेनाः उदयाद्रिंगते सूर्ये प्रातः पद्माकराइव समर्पिता अतिग्रामकार्षिकाः शतवर्षिकाः धानुष्काश्च पुनर्युद्धशंकया
तेन वारिताः प्रवर्तते यथा द्रुमः सीरनीरविवेचने तथा भूत्सोपि धानुष्कलक्षीवलविचारणे ज्यपल्लादीन सेवार्थं गते यो सोभरवानके

मेजेलफकारनामाभूत्तत्पुत्रोधिकारवान् कलंकाराङ्कितः सात्मदासर्वेशिरोमणिः सुधामयवपुःसोयंबालेचंद्र इवावभौ सेवकोयवनो
लोकेवितस्तातीरमाश्रितः उद्दातांकाष्टभारोपमित्यादिस्मस्थमर्दयत् तादृशंयवनंदृष्ट्वामेजेलफकारकः स्वयं उवाचसचिवान्पू
र्वपपायंदृतिमानवान् अहोमत्सेवकालोकान्काश्मीरान्स्यपश्यंतिकिं ज्यलालदीनभूपालान्नभयंवर्ततेकथं मार्गेनास्तिवि
लुंठनंनचभयंचौरान्नवाद्दुर्जनाद्वामेवानागरेस्मपश्यंतिवणिग्लोकोनप्सु लोकःक्वचित मेघोवर्षतिमेदिनीफलयुतासद्वार्षिकाकार्षि।
कादेशोस्तिनस्थितः सतिराद्धोज्यलालदीनाभिधे अधुनाभवताशीघ्रंयवनोयंनिरुध्यतां इत्याज्ञप्तोनिहद्दूतमाधावत्सचिवः
सागात् चलितेयवनेतस्मिन्भयान्तःसचिवोब्रवीत् भगवन्यवनःसोयंत्वद्भयेनपलायितः इत्युक्तेतेनभूयःसमेजेलशकारकोव
दत् अधुनाचलितेतस्मिन्मदुक्तंवचनंकुरु मध्येवितस्तमानीयनावंकाष्टसमन्वितां तथादेहतुलोकानामपथ्याभीतिर्भविष्य
ति तथाविधेकृतेतेनमंत्रिणायवनास्तदाज्ञवलंमीनावमालोक्यभयेनासन्नतात्इव यःकश्चिद्यवनोमोदाकाश्मीरान्नीडपि

राज
२९६

ध्यति स निजस्यापराधस्य सत्वरं फलमाप्स्यति भूतलान्निर्गतो रेजे कुंकुमांकुरसंततिः शरद्दिवसपाशेषशिरःपंक्तिरिवोत्थिता माद्रु
गसीत्ततो द्रिता निर्मलांकुरचोलकं शिरसा कुंकुमपुष्पाणां लञ्जायवृशोनेः शनैः कुंकुमपुष्पशोभाढ्यद्राक्षसोसोठ समवद्धितं हृष्टापय
पुरयामं निनिंद त्रिदिवं जनः खरीकेवापितेवंजस्रावाणां भुविकापिके श्रधोवारिप्रमाणानि पुष्पाण्यपचितानि ते प्रातर्यावंति पुष्पा
णि चितानि धरणीतलात् आसिंचितानि तावंति सायं मध्याह्नयोरपि यदा प्रभृति नागेन तत्स्थानेन प्रदर्शितं तदा प्रभृति तादृक् संकुंकुमेना
भवद्भुवि कश्चित्पुष्पाद्वचयनिस्तोठोक्षयानोपि कश्चित् कश्चित्समर्पितशिरानोशयानोपि कश्चित् कश्चिन्निसंतुलनविस्तारसातो
कोपि सक्तः तस्मिन् काले बकुलपुष्पाण्यानकुलोलोकः आसीत् ॥ २ ॥ इति कुंकुमवर्णनं ॥ अष्टवर्षव्यतीते पुण्यलालदीन भूपता योसौ भरखा
नादाहस्य देशोन्येषु समर्पितः आमादखाने आयातो मंजयोसौ भसैनिकः पृथक् यथपैयो यातवापाविवरजा भरः श्रीमज्ज्ञलदीने
नप्रहितोनिजसेवकौ आज्ञादखानसोल्लानमस्तदकुलखानकौ आसदखानेसो तात्वाज्यलालदीने सेवकौ देशाधिपतितां दत्वा

राम
२९६